Sosyal Hizmet Sempozyumu 2015

Türkiye'de Sosyal Hizmet Uygulamasının 50. Yılı:
İnsan Değer ve Onurunu Yüceltmek

26-28 Kasım 2015

Manisa
Celal Bayar Üniversitesi
Süleyman Demirel Kültür Merkezi

Düzenleyen Kuruluşlar

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Sosyal Hizmet Bölümü
Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Manisa Şubesi

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ 15
SEMPOZYUM DÜZENLEME KURULU 18
SEMPOZYUM BİLİMSEL DANIŞMA KURULU 19
SEMPOZYUM PROGRAMI ve SÖZLÜ BİLDİRİLER 21
POSTER BİLDİRİLER LİSTESİ 35
SÖZLÜ BİLDİRİLER 37
SOSYAL HİZMETİN BİR BİLİM VE MESLEK OLARAK DÜNYA'DA ORTAYA ÇIKIŞINA FARKLI BİR YAKLAŞIM 39
İsmet Galip Yolcuoğlu
2000'Lİ YILLARIN BAŞINDA SOSYAL HİZMETLERİN YENİDEN YAPILANMASI ÜZERİNE DÜŞÜNCELER 41
Hüsamettin Çetin
SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA KURUMU OLARAK AHİLİK 43
Turgay Çavuşoğlu, Hüsamettin Çetin, Elvan Atamtürk
PLANLI KALKINMA DÖNEMLERİNDE SOSYAL HİZMET UYGULAMALARININ YERİ ... 44
Sami Kalaycı
SOSYAL BİLİMLER VE SOSYAL HİZMET DİSİPLİNİNDE AYDINLANMA DEVRİMİNİN VE AKILCI-RASYONEL DÜŞÜNCENİN ÖNEMİ 45
İsmet Galip Yolcuoğlu
SOSYAL HİZMET ARAŞTIRMASINDA KARMA YÖNTEMİN ÖNEMİ 47
Melike Tekindal, Seda Attepe Özden
ÇÖZÜM ODAKLI KISA TERAPİ: SOSYAL HİZMETTE GÜNCEL BİR YAKLAŞIM 48
Oğuzhan Zengin
KADINA ŞİDDET UYGULAYAN ERKEKLERLE YAPILAN SOSYAL HİZMET UYGULAMALARINDA BİLİŞSEL DAVRANIŞÇI YAKLAŞIMIN KULLANIMI 49
İlkay Başak Adıgüzel
İŞ YAŞAMINDA CİNSİYET AYRIMCILIĞI VE BASKI KARŞITI SOSYAL HİZMET YAKLAŞIMI 50
Ufuk Gümüşsoy
SİSTEM YAKLAŞIMI ÇERÇEVESİNDE TIBBİ SOSYAL HİZMET 51
Elif Gürhan, Yıldız Gümüştekin, Medine Yıldırım
İNSAN DEĞER VE ONURUNU YÜCELTMEK ÜZERİNE… 52
Uğur Özdemir
SOSYAL HİZMET DÜŞÜNCESİNDE ONUR VE EŞİTLİK KAVRAMLARININ DİYALEKTİK BİRLİKTELİĞİ 53
Emre Özcan, Aziz Şeker
ÜTOPYA VE SOSYAL HİZMET: THOMAS MORE'UN *UTOPIA*'SININ SOSYAL HİZMET AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ 54
İhsan Kutlu
İNSAN ONURU VE SOSYAL HİZMET 55
Muhammet Ali Köroğlu, Muammer Ak, Ertuğrul Hatipoğlu
SOSYAL HİZMETİN TEMELİ OLARAK İNSAN ONURUNUN NE'LİĞİ ÜZERİNE 57
Adem Kılıç, Oktay Tatlıcıoğlu
SOSYAL HİZMET AÇISINDAN "DEĞER" NEDENSELLİĞİ 58
Nilgün Küçükkaraca

SOSYAL HİZMET DİSİPLİNİ VE MESLEĞİNDE SOSYAL REFAH KURUMUNUN YAŞAMSAL ÖNEMİ 59
Taner Artan

EKİP ÇALIŞMASI YAKLAŞIMLARINA SOSYAL HİZMET PERSPEKTİFİNDEN BAKIŞ ... 61
Nurullah Çalış

YEREL YÖNETİMLERİN SOSYAL HİZMET MESLEĞİNE BAKIŞINA İLİŞKİN BİR TARTIŞMA: MERSİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖLÇEĞİNDE YEREL YÖNETİM VE SOSYAL HİZMET BAKIŞI 63
Nilgün Buz, Hasbi Salman, Ahmet Bülbül

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR İL MÜDÜRLÜĞÜ'NDE ÇALIŞAN MESLEK ELEMANLARININ YAŞAM DOYUMU DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ: SİİRT ÖRNEĞİ 64
Abdulaziz İnan

İTİBAR YÖNETİMİ BAĞLAMINDA SOSYAL HİZMET MESLEĞİ 65
Mustafa Çelik, Ali Taşci, Mustafa Oğuz Argon

SOSYAL HİZMETTE ERKEKLE ÇALIŞMA 66
Cemre Bolgün, Şeyda Yıldırım

EZİLEN/ EZEN İLİŞKİSİNİN GÖRÜNMEZİ: "ERKEKLİK" EREĞİ DE EZER 68
Özgül Elitok

TOPLUMSAL CİNSİYET İNŞASININ MAĞDURU ERKEKLER 70
Sedat Akkuş

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ VE ERKEK ŞİDDETİ 71
Gül Erdost

SOSYAL HİZMET MESLEĞİNİN SEÇİMİNDE CİNSİYETÇİ BAKIŞ AÇISI 73
Bahar Çelik

SOSYAL HİZMET VE BARIŞ ÇALIŞMALARI 74
Cemre Bolgün

'YOK' EDİLEN İNSANLIK: SOYKIRIM SUÇU VE ULUSLARARASI SOSYAL HİZMET 76
Demet Akarçay

İNSAN HAKLARI PENCERESİNDEN MEVSİMLİK TARIM İŞÇİLERİ 78
Eda Beydili

ÇOCUKLARIN SAĞLIK VE KATILIM HAKLARININ ETİK HASSASİYETLER TEMELİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ 80
Ercüment Erbay

SOSYAL HİZMET UZMANLARININ MÜRACAATÇI ŞİDDETİNE UĞRAMA SIKLIĞI VE BUNU ETKİLEYEN ETMENLER 81
Ayşenur Gönül

İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIKLARI BOYUTUYLA İNSANIN ONURU VE DEĞERİ . 82
Kazım Aslan

SOSYAL HİZMET KURUMLARINDA "SOSYAL HİZMETSİZ YÖNETİM" VE SOSYAL HİZMET UZMANLARININ KAŞILAŞTIĞI ZORLUKLAR; ASPB ÖRNEĞİ 83
Emine Çetin , Mustafa Kemal Avşar ,Muhammed Enes Temelli

SOSYAL HİZMETLERİN PLANLANMASINDA HİZMET ALANLARIN KATILIMI 85
Çağıl Öngen

ÖRTÜK BİR ŞİDDET BİÇİMİ OLARAK MOBBİNG VE BAŞETME YÖNTEMLERİ 86
Derya Tanrıverdi

ÇALIŞAN KADINLARDA ÖRGÜTSEL STRES VE BAŞA ÇIKMA YOLLARI (BİR KAMU KURUMU ÖRNEĞİ) 88

Onur Yaşar
SOSYAL HİZMET KURULUŞLARINDA ÇALIŞANLARDA İŞ DOYUMU: DÜZCE İLİ ÖRNEĞİ 89
Tuğba Özkurt, Deniz Oruç, Naciye Ergüner, Hacer Kınay, Fatma Akkoç, Gülşah Cesur, Hilal Kuzucu, Enes Karakaya, Murat Yurddaşer
SOSYAL HİZMET KURULUŞLARINDA ÇALIŞANLARDA TÜKENMİŞLİK: DÜZCE İLİ ÖRNEĞİ 91
Naciye Ergüner, Deniz Oruç, Hacer Kınay, Fatma Akkoç, Gülşah Cesur, Hilal Kuzucu, Enes Karakaya, Murat Yurddaşer, Tuğba Özkurt
SOSYAL HİZMET UYGULAMASININ 50. YILINDA SOSYAL HİZMET EĞİTİMİ (DURUM ANALİZİ VE TESPİTLER) 93
Murat Çay, Gamze Taşdemir
SOSYAL HİZMET EĞİTİMİNİN GELECEĞİ: DÜŞÜNCELER VE ÖNERİLER 94
Kamil Alptekin
SOSYAL HİZMET BÖLÜMLERİ ARASINDAKİ MÜFREDAT FARKLILIĞI: DÜZCE ÜNİVERSİTESİNDEN SELÇUK ÜNİVERSİTESİNE YATAY GEÇİŞ ÖRNEĞİ 95
Çağatay Serkan Kaya
SOSYAL HİZMET EĞİTİMİNİN ETİK YÖNLERİ 97
Tarık Tuncay
SOSYAL HİZMET UYGULAMALARINDA BİLGİ VE BECERİNİN GELİŞTİRİLMESİNDE REFLEKTİF UYGULAMANIN ÖNEMİ 99
Fatümatü Zehra Ercan, Aysel Tekgöz
SOSYAL HİZMET DEĞERLERİNİN ÖĞRETİMİNDE DUYUŞSAL ÖĞRENMEDEN NASIL YARARLANILMALI? 100
Tarık Tuncay
OKUL SOSYAL HİZMETİ UYGULAMALARI 101
İkbal İçer
ÇOCUK HAKLARI İÇİN OKUL SOSYAL HİZMETİ 102
Emel Yeşilkayalı , Selda Meydan
ÖĞRENCİ SORUNLARINA OKUL SOSYAL HİZMETİ BAĞLAMINDA GENEL BİR BAKIŞ 103
Kasım Karataş, Nurullah Çalış, Tahir Emre Gencer, Ahmet Ege
AİLEYE EN YAKIN BİREY OLAN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN OKUL SOSYAL HİZMETİ ÇALIŞMALARINDAKİ ROLÜ 105
Metin Topal
ZORBA DAVRANIŞLARI AZALTMADA OKUL İKLİMİNİN ETKİSİ 107
Yasemin Özkan, Ayşe Özada
OKUL SOSYAL HİZMETİ VE OKULLARDA EKİP ÇALIŞMASININ KURGUSAL BİR VAKA ÖRNEĞİ ÜZERİNDEN İNCELENMESİ 108
Ural Nadir
İNSANİ ERDEMLERİ YÜCELTMEK İÇİN SOSYAL HİZMET 109
Zeki Karataş
SOSYAL HİZMETLER, DİN VE MANEVİYAT: ELEŞTİREL BİR DEĞERLENDİRME 111
Hasan Kaplan, Nihal İşbilen Esendir
KURAN'DA İNSANIN DEĞER VE ONURUNU YÜCELTMEK VE KORUMAK 112
Hacer Aşık Ev
İSLAMIN İNSAN ONURUNA VERDİĞİ DEĞERE HZ. PEYGAMBER'DEN ÖRNEKLER . 114
Mustafa Karabacak

İNANÇ VE İNANIŞLARDA KADIN VE KADININ DEĞERİ 116
Elmas Akın
DİN, MANEVİYAT VE SOSYAL HİZMET: NE ÇEŞİT BİR İLİŞKİ?..... 117
Fatih Şahin
SOSYAL HİZMETTE ONARICI ADALET ANLAYIŞI VE UYGULAMALARI 118
Veysi Baydar, Ali Fuat Ersoy, Gülay Günay
SUÇ DAVRANIŞININ GENEL GERİLİM KURAMI TEMELİNDE İNCELENMESİ 119
Ebru Tezcan
ÇOCUK AVUKATLIĞI 121
Erdal Cenan, Canfes Metin
KADIN HÜKÜMLÜLERİN İHTİYAÇLARINA YÖNELİK HİZMET ÖNERİLERİ..... 122
Semra Saruç
DENETİMLİ SERBESTLİK VE SOSYAL HİZMET 123
Gülçin Güvenç, İshak Aydemir
KÜRSELLEŞME SÜRECİNDE AİLE VE SOSYAL HİZMET..... 124
Mehmet Zafer Danış, Ceylan Sülü
DEMOKRASİ AİLEDE BAŞLAR 125
Engin Güneş
ÇALIŞMA YAŞAMINDA YER ALAN KADININ ROL ÇATIŞMASI VE ROL FAZLALIĞININ AİLEYE ETKİLERİ 127
Ayşenur Özcan
TAM AİLE VE KADIN REİSLİ PARÇALANMIŞ AİLELERDE ÇOCUKLARIN AİLE İŞLEVLERİ ALGISI 129
Firdes Çağlayan
PAS (PARENTAL ALIENATION SYNDROME / EBEVEYN YABANCILAŞTIRMA SENDROMU): OLGU SUNUMU 131
Figen Paslı Nahide Atabey Doğrucan
BİR DENEME: NURİ BİLGE CEYLAN FİLMLERİ ÜZERİNDEN AİLEYE BAKIŞ..... 132
Uğur Özdemir, İkbal İçer, Selver Çapar, Zühal Şahin
YAŞAYAN ÖMÜRLER BELGESELİ 133
Ayfer Gökşen
YAŞAM KALİTESİ VE YAŞLILIKTA DEĞER ALGISI..... 134
Canan Bulut, Elif Türkmenli
HUZUREVİNDE KALAN 65 YAŞ ÜSTÜ YAŞLILARIN YAŞAM KALİTESİNİ ETKİLEYEN ETMENLERİN İNCELENMESİ..... 135
Recep Yağcıoğlu
YAŞLILARDA OBEZİTE 136
Emre Birinci
VARMIŞ GİBİ GÖRÜNEN YOK ENGELLİ BİREYLER VE AİLELERİ 137
Arzu İçağasıoğlu Çoban, Ozan Yıldız
ÖZEL EĞİTİM VE REHABİLİTASYON MERKEZLERİNDE UYGULAMA: ÇOCUKLAR, AİLELER VE SOSYAL HİZMETİN KONUMU 139
Buğra Yıldırım, Ercem Erkul
OTİZMLİ BİREYLER VE AİLELERİ AÇISINDAN SOSYAL HİZMET MESLEĞİNİN ÖNEMİ 141
Melek Yılmaz, Murat Akbulut

DOWN SENDROMLU ÇOCUĞU OLAN AİLELERDE SOSYAL DESTEK ALGISI VE SOSYAL HİZMET BİLİNCİ 142
Gülşen Taş, Ümran Koç

ENGELLİ ÇOCUĞA SAHİP AİLELERİN AİLE YÜKÜ DEĞERLENDİRME DURUMLARININ TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİNE ETKİSİ: KONYA ÖRNEĞİ 143
Rasim Babahanoğlu, İsmail Sevinç, Tuğba Toptaş

ÇOCUĞUN İYİ OLMA HALİ: TÜRKİYE'DE DURUM VE GÖSTERGELER İÇİN BİR ARAYIŞ 144
Kasım Karataş, Reyhan Atasü Topcuoğlu, Damla Demirel

ÇOCUĞUN İYİ OLMA HALİ: ULUSLARARASI GÖSTERGELER VE TÜRKİYE İÇİN ARAYIŞ 146
Reyhan Atasü Topcuoğlu, Kasım Karataş, Damla Demirel

YOKSULLUĞUN SOKAKTA YAŞAYAN/ÇALIŞTIRILAN ÇOCUKLAR ÜZERİNE ETKİLERİ VE UYGULAMADAKİ HİZMET MODELLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 147
Mehmet Zafer Danış, İlknur Babacan

İLLERDEKİ ÇOCUK HAKLARI KOMİTELERİNİN YAPI VE İŞLEYİŞİ 148
Davut Elmacı

KORUYUCU AİLE BİREYLERİNİN TANITICI ÖZELLİKLERİ İLE ÖZGECİLİK DURUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ 149
H. Duygu Yeşilkayalı,Yasemin Özkan

NAR TANELERİ: GÜÇLÜ GENÇ KADINLAR MUTLU YARINLAR PROJESİ 151
Gürkan Özkan, Gül Erdost

KIZ ÇOCUKLARININ ERKEN EVLENDİRİLMESİ İLE EĞİTİM EKSİKLİĞİ VE EŞİTSİZLİĞİ ÜZERİNE SOSYAL HİZMET AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME 153
Pervin Doğan Göksel

ERGEN GEBELİĞİNİN TAŞIDIĞI RİSKLERLE SİSTEM YAKLAŞIMI ODAĞINDA ÖRNEK BİR VAKA SUNUMU 154
Görkem Kelebek, Fatmagül Gürel

SOSYAL HİZMET MÜDAHALESİNDE SAVUNUCULUK VE ARABULUCUK ROLLERİNİN AKTİF OLARAK KULLANILMASININ ÖNEMİ: ÖRNEK BİR VAKA SUNUMU 155
Güliz Kuli

KALİTELİ VE ONURLU YAŞLANMA KAVRAMLARI KAPSAMINDA YAŞLANMANIN BİYOLOJİK, NÖROPSİKOLOJİK VE SOSYOLOJİK DEĞERLENDİRİLMESİ. 156
Tugay Keçeci, Melek Atalay, Kemal Gökcan

YAŞLILARA YÖNELİK UZUN SÜRELİ BAKIM HİZMETLERİ: AVRUPA BİRLİĞİ VE TÜRKİYE UYGULAMALARI 158
Emre Kol

BİR SOSYAL SORUN ALANI OLARAK YAŞLI REFAHI VE KAPSAYICI BİR ÇÖZÜM ÖNERİSİ: EVDE BAKIM SİSTEMİ 160
Erkan Çav

YAŞLI BAKIMI ALANINDA ALTERNATİF BİR SİSTEM: ALMANYA BAKIM SİGORTASI 162
Türken Çağlar

İNSAN ONURUNU VE DEĞERİNİ YÜCELTME PERSPEKTİFİNDEN ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARI OLGUSU 164
Meliha Ak

ÇOCUK İŞÇİLİĞİ SORUNU VE ÇALIŞMANIN ÇOCUK ÜZERİNDEKİ ETKİSİ 165
Emine Acar

TÜRKİYE'DE ÇOCUK İHMALİ VE İSTİSMARI OLGUSU: GAZİANTEP İLİ ÖRNEĞİ ... 166
Mehmet Zafer Danış, Metin Aygün
CİNSEL İSTİSMAR MAĞDURU ÇOCUKLARIN MAĞDURİYETİNDE BİLGİSAYAR TABANLI İLETİŞİMİN ROLÜ ... 167
M. Burak Gönültaş
ENSEST VAKASI İLE ÇALIŞIRKEN DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR (BİR VAKA SUNUMU) ... 168
Nur Feyzal Kesen, Serap Daşbaş
ENGELLİ BİREY VE AİLELERİNDE DAMGALANMA VE SOSYAL KİMLİK İNŞASI ... 170
Melek Çaylak
ŞİZOFRENİ HASTALARINDA SOSYAL DIŞLANMA VE SOSYAL HİZMET ... 171
Yasemin Ertan Koçak, Melih Sever
MEVSİMLİK TARIM İŞÇİLERİNİN SOSYAL DIŞLANMA SÜREÇLERİ: DÜZCE ÖRNEĞİ ... 172
Çetin Yılmaz
TÜRK KÜLTÜRÜNDE SOSYAL HİZMET KODLARI: YALOVA ÖRNEĞİ ... 174
Musa Şahin, Nilgün Ebrar Karakaya
SOSYAL HİZMET VE SOSYAL ANTROPOLOJİ DİSİPLİNLERİ AÇISINDAN GÖÇMEN VE SIĞINMACILAR SORUNU ... 176
Musa İkizoğlu, Tuncay Ercan Sepetçioğlu
TÜRKİYE'DE SIĞINMACI SORUNU VE SOSYAL HİZMET ... 177
Hüseyin Demir, İshak Aydemir
TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİLER VE SOSYAL HİZMETİN ROLÜ ... 178
Savaş Gök
TÜRKİYENİN EN BÜYÜK SORUNLARINDAN BİRİ SURİYELİ MÜLTECİLER VE YAPILMASI GEREKEN, VAR OLAN SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI ... 180
Nimet Gökşen
ZİHİNSEL ENGELLİ BİREYE SAHİP AİLELERİN YAŞADIKLARI GÜÇLÜKLERLE BAŞ ETME STRATEJİLERİNİN HAK TEMELLİ YAKLAŞIM AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ ... 182
Aslıhan Aykara, Fulya Akgül Gök
TÜRKİYE'DE ZİHİNSEL ENGELLİLER ÖZELİNDE ENGELLİ BİREYLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUN ALANLARI ... 184
Huriye İrem Kalaycı Kırlıoğlu, Özlem Karakuş
ORTOPEDİK ENGELLİ BİREYLERİN EĞİTİMDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN EĞİTİM DÜZEYİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ ... 185
Ünsal Uzan, Bilgesu Çüm, Cansu Berk
ENGELLİLERDE EVDE BAKIM HİZMETİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ ... 186
Nadir Maşalacı
TÜRKİYE'DE SOSYAL HİZMET OLARAK EVDE BAKIM, ENGELLİLİK VE YAŞAMI ERTELEYEN KADINLAR ... 188
Songül Sallan Gül, Feriha Duygu Samav Cantürk
KORUNMAYA MUHTAÇ STATÜSÜNDEKİ ENGELLİ BİREYLERE YÖNELİK SUNULAN HİZMET POLİTİKASI KAPSAMINDA BİR VAKA SUNUMU ... 189
Emel Ayşe Üvez
EVLAT EDİNME SÜRECİ İÇERİSİNDE YER ALAN AİLELERDE YALNIZLIK ... 191
Lütfi Yıldız, Şuayip Kaya, Ali Can Doğan

AİLE VE ÇOCUK REFAHI ALANINDA SOSYAL VE EKONOMİK DESTEK HİZMETLERİNİN SOSYAL HİZMET DİSİPLİNİ BOYUTUYLA DEĞERLENDİRİLMESİ 193
Davut Karaman

ÇOCUK İZLEM MERKEZİ VE SOSYAL HİZMET 194
Gökhan Yanar

KORUNMASI GEREKEN ÇOCUK VE AİLE İLE ÇALIŞMA: ÖRNEK BİR VAKA SUNUMU 196
Mehmet Zafer Danış, Burcu Başak Diri

SOSYAL HİZMET BAKIŞ AÇISINDAN SEVGİ EVLERİ'NDE KALAN ORTAOKUL DÜZEYİNDEKİ ÇOCUKLARIN ÇEVREYE YÖNELİK ALGILARI 198
İrfan Doğan

ÇOCUK EVİNDE KALAN ÇOCUKLARIN ÇOCUK EVİ HİZMETİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELERİ 199
Şeyda Yıldırım

DEVLET HASTANELERİNDE SOSYAL HİZMET MESLEĞİNİN YERİ 201
Abdulaziz İnan

HASTANELERDE TIBBİ SOSYAL HİZMET BİRİMİ: BİLİNİRLİK, İMAJ VE MEMNUNİYET ARAŞTIRMASI 203
Burcu Gündüz, Hasan Hüseyin Taylan

TÜRKİYE'DE TIBBİ SOSYAL HİZMET ALANINDA SOSYAL ÇALIŞMACI İSTİHDAMI 205
Seval Bekiroğlu

TÜRKİYE'DE BİYO-İKTİDAR AÇISINDAN SAĞLIK HİZMETLERİ VE KADIN 206
Hüsnünur Aslantürk

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ORGAN BAĞIŞINA YÖNELİK TUTUMU: DENEYSEL BİR ÇALIŞMA 207
Serap Daşbaş, Semra Saruç, Nur Feyzal Kesen

HAKEMLİ TIBBİ SOSYAL HİZMET DERGİSİ..... 208
Yusuf Öztürk, Elvan Özkan, Uğur Özdemir

OKUL SOSYAL HİZMETİ PERSPEKTİFİNDEN EĞİTİM SİSTEMİNİN ELEŞTİREL BİR ANALİZİ..... 210
Tahir Emre Gencer, Görkem Kelebek

OKUL SOSYAL HİZMETİ'NİN ERKEN OKUL TERKİ ÜZERİNE POTANSİYEL ETKİSİ. 212
Yasemin Özkan, Ozan Selcik

ÖZEL EĞİTİM İHTİYACI OLAN ÇOCUKLAR İÇİN OKUL SOSYAL HİZMETİ 214
Emel Yeşilkayalı, Duygu Yeşilkayalı

OKUL SOSYAL HİZMETİ PERSPEKTİFİNDEN AKADEMİK BAŞARI VE YALNIZLIK DÜZEYİ İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ (GEMLİK ÖRNEĞİ)..... 215
Musa Şahin, Fikri Keleşoğlu

TÜRKİYE'DE DÜNDEN BUGÜNE OKUL SOSYAL HİZMETİ ALANI 216
Nurdan Duman, Bülent Karakuş

ÖZ - FORM - DEĞER ÜÇGENİNDE ENGELLİ ("SORUN VE BEKLENTİ" PARAMETRELERİYLE AKRABALIK İLİŞKİLERİ) 217
Recep Yıldız, Yasin Erdurak

ÜNİVERSİTELERİN ENGELLİ ÖĞRENCİ BİRİMLERİNDE SOSYAL HİZMET UYGULAMASI 219
Çağatay Serkan Kaya

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ENGELLİ BİREYLERE YÖNELİK TUTUMLARI 221
Sedanur Bozkurt Erdem, Hasan Hüseyin Taylan

"KORUMALI İŞYERİ" İZMİR URLA ÖRNEĞİ VE ASP İL MÜDÜRLÜĞÜNÜN ÇALIŞMALARI 223
Nadir Maşalacı

ENGELLİLERLE SOSYAL HİZMET DERSİ ALAN ÖĞRENCİLERİN ENGELLİLERE YÖNELİK TUTUMLARINA UYGULAMALI ÇALIŞMALARIN ETKİSİ 225
Yunus Bucuka

YENİ İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ İLE SAVUNUCULUK VE SOSYAL HİZMET 227
Gülten Uçan

SOSYAL AĞLARIN BİR FONKSİYONU OLARAK; SOSYAL SERMAYE VE SOSYAL DESTEĞİ SOSYAL ÇALIŞMA AÇISINDAN DÜŞÜNMEK 229
Sümeyye Beyza Abay

SOSYAL ÇALIŞMACILAR İLE MÜRACAATÇILARI ARASINDAKİ İLETİŞİMDE HASSİYETLER VE DENGELER 230
Ümit Uzun

KURUM BAKIMI ALTINDAKİ ERGENLERLE İLETİŞİM 231
İshak Aydemir, Bülent Öngören

"MÜZİK EĞİTİMİNİN SOSYAL HİZMET POLİTİKALARI İÇİNDEKİ YERİ: EL SİSTEMA ÖRNEĞİ" 232
Buse Kayalar

TÜRKİYE PERSPEKTİFİNDEN SİVİL TOPLUM VE SOSYAL HİZMET ÇERÇEVESİNDE SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİNİN TOPLUMSAL ÖNEMİ 233
Esra Yağmur Karadağ

SİVİL, SİVİL TOPLUM KAVRAMLARININ EPİSTEMOLOJİSİ VE SİVİLTOPLUM KURULUŞLARININ GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE SEYRİ 235
Kübra Düzyurt

ÇOCUK RUH SAĞLIĞININ ÖNEMİ VE TÜRKİYE'DE BU ALANDA SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI 237
Sündüs Sancakoğlu

AFETLERDE PSİKO-SOSYAL DESTEK KAPSAMINDA KAMU VE SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ İŞBİRLİĞİNİN SOMA MADEN KAZASI ÖZELİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ 239
Alim Yavuz

KÜRESELLEŞEN DÜNYADA, BAKIMA MUHTAÇLIK SORUNU, BAKIM ELEMANI IHTİYACI VE SOSYAL HİZMET 240
Ali Rıza Abay

YENİ YAPILANMA SÜRECİNDE SOSYAL HİZMET UYGULAMALARINDA BİR YÖNETİŞİM ÖRNEĞİ: KENT KONSEYLERİ 241
Sami Kalaycı

TELEVİZYON PROGRAMLARININ VE DİZİLERİNİN ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN SOSYAL HİZMET AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRİLMESİ 242
Taner Algan, Hasan Hüseyin Taylan

ÜSTÜN ZEKALI ÇOCUKLARA YÖNELİK SOSYAL HİZMET İHTİYACI 243
Gamze Zemzem Kılcı

ANNESİ CEZAEVİNDE OLAN DIŞARIDAKİ ÇOCUKLARIN ANNELERİ İLE İLİŞKİLERİNİN GÜÇLENDİRİLMESİNE YÖNELİK UYGULAMALARIN İNCELENMESİ 245
Hande Usbaş, Hacer Duygu Yeşilkayalı

HÜKÜMLÜ ÇOCUKLARIN GELECEK BEKLENTİLERİ VE SOSYAL HİZMET GEREKSİNİMLERİ 246
Sultan Ebru Bulgurcuoğlu, Gülsüm Çamur Duyan

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINA GİDEN İLKÖĞRETİME BAŞLAYACAK FARKLI SOSYO-EKONOMİK ORTAMLARDA AİLESİYLE YAŞAYAN ÇOCUKLARIN OKUL OLGUNLUĞU AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI 247
Musa Şahin, Simay Koca

OKUL SOSYAL HİZMETİ AÇISINDAN AKRAN ZORBALIĞI 249
Derya Tanrıverdi

PSİKİYATRİK RAHATSIZLIĞI OLAN BİREYLERE BAKIM VERMENİN PSİKO-SOSYAL BOYUTU 250
Fulya Akgül Gök, Aslıhan Aykara

PSİKO-SOSYAL AÇIDAN İNTİHAR DAVRANIŞI VE RİSK FAKTÖRLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 251
Ezgi Yaman

PSİKİYATRİ BAĞIMLILIK POLİKLİNİĞE DENETİMLİ SERBESTLİK YASASIYLA YÖNLENDİRİLEN MADDE BAĞIMLISI OLGULARIN SOSYO-DEMOGRAFİK VERİLERİ VE MADDE KULLANIM ÖZELLİKLERİ 252
Derya Şaşman Kaylı, A. Ender Altıntoprak

MADDE BAĞIMLISININ ONURU VE DEĞERİ: TÜRKİYE'DE MADDE BAĞIMLILIĞI TEDAVİ POLİTİKASINDA BAĞIMLININ YERİ 254
Gonca Polat

UYUŞTURUCU BAĞIMLISI ÇOCUĞU OLAN AİLELERİN KENDİLERİNİ ALGILAYIŞI: NİTEL BİR ARAŞTIRMA 255
Yeşim Gürçınar

TÜRKİYE'DE SOSYAL YARDIM REJİMİNDE İHTİYAÇ TESPİTİ SÜREÇLERİ ÜZERİNE GÖZLEMLER: KANITA DAYALI SOSYAL POLİTİKA YAKLAŞIMI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME 256
Denizcan Kutlu

SOSYAL HİZMETLER BAĞLAMINDA DEVLETİN BAKIM VE KORUMASI ALTINDA BULUNMUŞ BİREYLERİN İSTİHDAMI 258
Ergün Yazıcı

KIRSAL ALANDAKİ YOKSULLUĞUN ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: ARAŞTIRMA BULGULARI ÜZERİNE BİR TARTIŞMA 260
Mustafa Çelik, Gamze Zemzem Kılcı

ROMANLARIN / ÇİNGENELERİN MARUZ KALDIĞI AYRIMCILIK VE ETNİK ÖTEKİLEŞTİRME SORUNLARINA GENÇLERİN BAKIŞ AÇISI 262
Hülya Böge

BOŞ ZAMAN AÇISINDAN İŞSİZLİK VE GÜNLÜK HAYAT (SAMSUN İLİ ÖRNEĞİ) 263
Recep Yıldız, Nilgün Ebrar Karakaya

SOSYAL SORUNLAR AÇISINDAN KEMAL SUNAL FİLMLERİNİN İNCELENMESİ 264
Mehmet Kırlıoğlu, Bilge Akti

İNSANLIK ONURUNU KORUMA ADINA KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİ 266
Zeki Karataş, Gözde Dağdelen

ŞİDDET NORMALLEŞTİRİCİ MEKANİZMALAR 267
Engin Fırat

KADINA ŞİDDET UYGULAYAN ERKEKLER DEĞİŞEBİLİR Mİ?: ADSIZ ALKOLİKLERİN KENDİNE YARDIM GRUBU ÖRNEĞİ 269
Aslıhan Burcu Öztürk

AİLE İÇİ ŞİDDETİN ÇOCUK ÜZERİNDEKİ ETKİSİ KONUSUNDA SOSYAL HİZMET VE HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ 271
Rasim Babahanoğlu, Didem Babahanoğlu, Sezen Gizem Özdemir

ŞARKILARDA KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN İZLERİ: NİTELİKSEL BİR ÇALIŞMA 273
Mehmet Kırlıoğlu, Beraat Akpınar, Dilara Şenel, Raziye Demirel

"KİŞİSEL OLAN POLİTİKTİR" ŞİDDET GÖRMÜŞ KADINLARIN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE İLİŞKİN ALGILAMALARI 275
Arzu İçağasıoğlu Çoban, Begüm Turğut

TOPLUMSAL CİNSİYET, ÖĞRENİLMİŞ ÇARESİZLİK VE KADIN..... 277
Veda Bilican Gökkaya, Sezer Ayan

TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ VE KADININ HIV RİSKİ 279
Levent Kıylıoğlu

FEMİNİST SOSYAL HİZMET PERSPEKTİFİNDEN TAHT OYUNLARI (GAME OF THRONES) DİZİSİNDE KADIN DÜŞMANLIĞININ İNCELENMESİ 281
Veysi Baydar, Ayşe Sezen Serpen

SOSYAL HİZMET ÖĞRENCİLERİNDE TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISI 283
Gülten Uçan, Güler Aydın, Hakan Baydur, Cemre Bolgün, Şeyda Yıldırım, Derya Şaşman Kaylı, Fatih Şahin

AFETLERDE TOPLUMLA ÇALIŞMA..... 285
Serap Arslan Tomas

AFET YÖNETİMİ POLİTİKALARININ BELİRLENMESİNDE ETİK YAKLAŞIM: MÜLTECİLERE YÖNELİK SOSYAL YARDIM VE SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME 287
Ömer Yavuz, Zakir Tekin

GÖÇ VE SOSYAL HİZMET 289
Bilge Demir

TÜRKİYE'NİN SURİYELİ SIĞINMACI AKININDAKİ KRİZ YÖNETİMİ ANALİZİ 290
Oktay Tatlıcıoğlu , Hatice Nuhoğlu

TÜRKİYEDE GÖÇMEN SORUNU: İZMİR'DE GEÇİCİ KORUMA STATÜSÜ SAHİBİ SURİYELİLER ÖRNEĞİ 291
Garip Yolcu

POSTER BİLDİRİLER..... 293

SİVİL TOPLUM KURULUŞUNDA SOSYAL HİZMET UYGULAMA ÖRNEĞİ: AKTİF YAŞLANMA VE KUŞAKLAR ARASI İŞBİRLİĞİ 295
Hülya Şener, Güngör Çabuk

ODAK: İNSAN İNSANİ DİPLOMASİ, İNSANİ SAVUNUCULUK, İNSANİ GÜNDEM 296
İrem Tufan

SOSYAL HİZMET BÖLÜMÜ BİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN BÖLÜMÜ TERCİH ETME NEDENLERİ..... 298
Melahat Demirbilek, Pelin Çakar, Hatice Özcan, Barış Önal, Funda Ünal, Büşra Ünal

KOCAELİ BÖLGESİNDE KURULAN ÇOCUK İZLEM MERKEZİ'NE BAŞVURAN ÇOCUKLARIN VE AİLELERİNİN SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ..... 300

Esin Temeloğlu Şen, Gamze Turan, Ayşegül Sarıcan

SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARDA MADDE BAĞIMLILIĞI 301
Arzu Koçak Uyaroğlu, Demet Akarçay Ulutaş

KADINLARIN VE ERKEKLERİN SAĞLIK OKURYAZARLIĞI DÜZEYİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA: BURSA ÖRNEĞİ 303
Metin Çakır

ÖZEL EĞİTİM VE REHABİLİTASYON MERKEZLERİNDE ÇALIŞAN PROFESYONELLERİN İŞ TATMİN VE STRES DÜZEYLERİNİN SOSYAL HİZMET ODAĞINDA DEĞERLENDİRİLMESİ 305
Ayşe Bayındır Koçak, Bilge Önal Dölek

ADÖLESAN DÖNEMDE EVLENMİŞ KADINLARIN SOSYAL HİZMET GEREKSİNİMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ 307
Sümeyra Atay, Gülsüm Çamur Duyan

ŞİZOFRENİ HASTALARINA BAKIM VERENLERİN SOSYAL HİZMET GEREKSİNİMLERİ 308
A. Aslıhan Eyüboğlu, Gülsüm Çamur Duyan

OTİSTİK TANISI ALAN ÇOCUKLARA SAHİP AİLELERİN EVLİLİK İLİŞKİLERİNİN İNCELENMESİ: ANKARA İLİ OÇEM ÖRNEĞİ 310
Ömer Güçlü, İshak Aydemir

GENÇLİK MERKEZLERİNDE VERİLEN HİZMETLERİN SOSYAL HİZMET EKSENİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ: ALTINDAĞ ÖRNEĞİ 311
Mustafa Tavaş, Bilge Önal Dölek

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EŞ SEÇİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER 313
Reyhan Özüdoğru, Gülsüm Çamur Duyan

ANNE BABASI BOŞANMIŞ GENÇLERİN PSİKO-SOSYAL SORUNLARININ SOSYAL HİZMET TEMELİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ 314
Nurşen Şirin,Bilge Önal Dölek

MADDE BAĞIMLISI BİREYLERİN AİLELERİNİN KARŞILAŞTIKLARI GÜÇLÜKLER VE SOSYAL HİZMET GERESİNİMLERİNİN BELİRLENMESİ 316
Niğmet Öcalan, İshak Aydemir

ENGELLİ İSTİHDAMI VE YAŞAM KALİTESİ 317
Melike Kılıç

II. DÜNYA SAVAŞINDA, EGE'NİN İKİ YAKASININ YOKSULLUĞU PAYLAŞIMI 319
Turgay Çavuşoğlu, Altan Dayanır

BASKI VE AYRIMCILIK KARŞITI SOSYAL HİZMET AÇISINDAN İNSAN HAKLARI FELSEFESİ 321
Mustafa Yıldız, Ayşe Bayındır Koçak

MUTLU VE SAĞLIKLI AİLE NASIL OLUNUR? 323
Rasim Babahanoğlu, Çetin Bebe, Tuğba Toptaş

KUŞAKLAR BULUŞUYOR 325
Rasim Babahanoğlu, Ramazan Kıraç, Fatma Yalçın

SANAL ZORBALIK YOLUYLA CİNSEL İSTİSMARA MARUZ KALAN OLGU 327
Sezin Ünal, Özlem Bağ, Sevay Alşen, Hakan Baydur

GÜÇLENDİRME YAKLAŞIMI ÇERÇEVESİNDE EVLİLİK İLİŞKİLERİ VE SOSYAL HİZMET: KEÇİÖREN ÖRNEĞİ 329
Mehmet Kahriman, Bilge Önal Dölek

ÇEMBERİMDE GÜL OYA (KADINLAR İÇİN BİR ŞEMSİYE PROJE) 330

Nigar Etizer Karacık, Nuran Akıncı, Dilek Özbay, Yeşim Çanlıoğulları
IŞIĞINI YAK MEKTUBUNU BIRAK 332
Nigar Etizer Karacık, Gülay Sarışen, Birgül Alparslan
SOSYAL HİZMET MESLEĞİ SEÇİMİNDE DEĞERLER ALGISININ ETKİSİ 333
Hakan Baydur, Güler Aydın, Gülten Uçan, Cemre Bolgün, Şeyda Yıldırım, Fatih Şahin
EBRU SANATININ ENGELSİZ YÜREKLERE DOKUNUŞU 'SODES PROJESİ ÖRNEĞİ' 335
Betül Coşkun
KLİNİK ODAKLI SOSYAL HİZMET MÜDAHALESİNDE BAĞLANMA KURAMININ ÖNEMİ 336
Cengiz Özbesler
AİLELERLE ÇALIŞMADA FOTOĞRAFLARIN KULLANIMI 337
Cengiz Özbesler
ANKARA AKYURT YAŞAMEVİNDEKİ YAŞAYAN YAŞLILARIN YAŞAM KALİTESİ VE BEDEN ALGILARI 338
Bülent Öngören, İshak Aydemir
EBEVEYN KABUL-RED KURAMININ SOSYAL HİZMET MÜDAHALESİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ 339
Sehtap Bayin
BİR SOSYAL HİZMET GONULLUSU H. REYZİ PAMİR 340
Emel Pamir Danışoğlu, Temel Pamir
41 KERE MAŞALLAH ÖRNEK PROJE ÇALIŞMASI 341
Nilgün Buz, Hasbi Salman, Ahmet Bülbül
SPONSOR KİŞİ VE KURULUŞLAR 343
DESTEKLEYEN KURULUŞLAR 343

SUNUŞ

Sempozyumumuzun değerli katılımcıları,

1995 yılından bu yana düzenli olarak gerçekleştirilen Sosyal Hizmet Sempozyumları'nın ondokuzuncusu, 26-28 Kasım 2015 tarihleri arasında Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü tarafından Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Manisa Şubesi işbirliği ile düzenlenmektedir. 2015 yılı sosyal hizmet bilim ve meslek alanı için özel bir yıldır. Ülkemizde, 1961 yılında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı olarak kurulan "Sosyal Hizmetler Akademisi" ile başlayan sosyal hizmet eğitimi, 1965 yılında ilk mezunlarını vermiştir. Sene 2015, Türkiye'de sosyal hizmet uygulamasının ellinci yılı. Bu özel yılda Sosyal Hizmet Sempozyumunu düzenlemek Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü olarak bize nasip oldu.

"Türkiye'de Sosyal Hizmet Uygulamasının Ellinci Yılı: İnsan Değer ve Onurunu Yüceltmek" ana temalı Sosyal Hizmet Sempozyumu 2015'in amacı, ülkemizde sosyal hizmet teori ve uygulamalarını bilimsel ve profesyonel boyutları ile tartışmaktır. Bu alanda yer alan tüm uygulayıcıların, akademisyenlerin ve konuya duyarlılık gösterenlerin bilgi ve deneyimlerinin paylaşılması ve tartışılması, çözümler üzerinde çalışabilme açısından büyük önem taşımaktadır. Sempozyumun, katılan öğrencilere profesyonel kimlik kazanma yönünde yarar sağlayacağı da düşünülmektedir. Sosyal Hizmet Sempozyumu 2015'in ulaşmak istediği en önemli hedef; Türkiye'de sosyal hizmet meslek ve bilim alanını tarihsel olarak değerlendirmek, uygulama ve bilimsel yaklaşımları tartışmak, bilgi ve deneyimleri paylaşmak, sosyal hizmetin mesleki ve disipliner gelişimine katkıda bulunmaktır. Sempozyumun bilimsel programında, konferans, panel, atölye çalışmaları, sözel ve poster bildiri sunumları yer alacak, ayrıca vefat etmiş değerli hoca ve meslektaşlarımızın anılacağı bir oturum da gerçekleştirilecektir. Sempozyumumuzda çeşitli sosyal etkinliklere de yer verilmektedir.

Değerli akademisyenler ve araştırmacılar, sevgili sosyal hizmet uzmanları ve öğrencilerimiz; sizlere, Üniversitemizde düzenlemekte olduğumuz Sosyal Hizmet Sempozyumu 2015'e gösterdiğiniz yoğun ilgi için çok teşekkür ediyorum. Sempozyumumuzda sunulacak bildiriler, tarihsel süreçte sosyal hizmet, kuram uygulama bütünlüğü, sosyal hizmet felsefesi ve etiği, sosyal hizmet örgütleri, ailelerle sosyal hizmet, insan hakları, örgütlerle sosyal hizmet, sosyal hizmet eğitimi, okul sosyal hizmeti, din ve maneviyat, adli sosyal hizmet, toplumsal cinsiyet, yaşlı refahı, engelli refahı, çocuk refahı, sosyal dışlanma, göçmen ve sığınmacılar, tıbbi ve psikiyatrik sosyal hizmet, sivil toplum, aile içi şiddet, afet ve krizlerde sosyal hizmet gibi çok çeşitli alanlarda yoğunlaşmaktadır. Toplam iki yüzü aşkın sözel bildiri ve poster bildiri Sempozyumumuzda sunulmak üzere kabul edilmiştir. Bu sayı, açıkça, şimdiye kadar gerçekleştirilen sosyal hizmet sempozyumları arasında en yoğun katılıma işaret etmektedir.

Öğrenci olarak 1986 yılında girdiğim sosyal hizmet camiasında 30 yılı tamamlamama çok az kalmış. Samimi olarak, camiamızı güzel Manisamızda ağırlamak beni çok heyecanlandırıyor. Bu ağırlamayı lâyığı ile yapabilmek, Sempozyumumuzun amaçlarını gerçekleştirebilmesi en büyük arzum. Bu çabamızda bize yardımcı olan Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi'ne, Manisa Şubesi'ne, İzmir Şubesi'ne, Düzenleme Kurulumuza içten çabaları için çok teşekkür ediyorum.

En büyük teşekkür ise rektörümüz Sayın Prof. Dr. A. Kemal Çelebi'nin şahsında Üniversitemize. Rektörümüz Sayın Çelebi'nin olurları ve içtenlikli destekleri olmasa idi bu kapsamlı Sempozyumu gerçekleştirmek mümkün olamazdı. Kendilerine şahsım ve sosyal hizmet camiası adına içtenlikle teşekkür ediyorum.

Saygılarımla,

Prof. Dr. Fatih ŞAHİN
Sempozyum Başkanı

SEMPOZYUM ONURSAL BAŞKANI

Prof. Dr. A. Kemal ÇELEBİ

Celal Bayar Üniversitesi

Rektörü

SEMPOZYUM BAŞKANLARI

Prof. Dr. Ali Ahmet KİLİMCİOĞLU

Celal Bayar Üniversitesi

Sağlık Yüksekokulu

Müdürü

Prof. Dr. Fatih ŞAHİN

Celal Bayar Üniversitesi

Sağlık Yüksekokulu

Sosyal Hizmet Bölümü Başkanı

SEMPOZYUM KOORDİNATÖRÜ

Yrd. Doç. Dr. Şeyda YILDIRIM

Celal Bayar Üniversitesi

Sağlık Yüksekokulu

Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

SEMPOZYUM DÜZENLEME KURULU

Yrd. Doç. Dr. Hakan BAYDUR	CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
Yrd. Doç Dr. Gülten UÇAN	CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
Yrd. Doç Dr. Derya ŞAŞMAN KAYLI	CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
Arş. Gör. Cemre BOLGÜN	CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
Arş Gör. Güler AYDIN	CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
Rana DAYIOĞLU OYMAN	SOSYAL HİZMET UZMANI
Ertuğrul AÇIL	İZMİR ASPB İL MÜDÜRLÜĞÜ
Hüseyin ARABASÜREN	GELİŞİM REHABİLİTASYON MERKEZİ
Melek ARSLAN SERDAROĞLU	SOSYAL HİZMET UZMANLARI DERNEĞİ MANİSA ŞUBE BAŞKANI
Emine BALCI	MANİSA ASPB İL MÜDÜRLÜĞÜ
Turgay ÇAVUŞOĞLU	SOSYAL HİZMET UZMANI
Tufan Fırat GÖKSEL	SOSYAL HİZMET UZMANLARI DERNEĞİ İZMİR ŞUBE BAŞKANI
Ufuk GÜMÜŞSOY	MANİSA İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ
Murat KONAN	MANİSA ASPB İL MÜDÜRÜ
Nadir MAŞALACI	İZMİR ASPB İL MÜDÜR YARDIMCISI
Bülent KARAKUŞ	SOSYAL HİZMET UZMANLARI DERNEĞİ GENEL BAŞKANI
Zeynep MUTLU	ADALET BAKANLIĞI, SOSYAL HİZMET UZMANI
Mustafa ÖZTÜRK	SOMA BAKIM VE REHABİLİTASYON MERKEZİ
Meltem ŞAHİN	MANİSA KAMU HAST. BİRLİĞİ
Nesim TANGLAY	İZMİR ASPB İL MÜDÜRÜ
Ergün UÇAN	MERKEZ EFENDİ DEVLET HASTANESİ
Eyüp UZUN	MANİSA ASPB İL MÜDÜRLÜĞÜ
Umut YANARDAĞ	SOSYAL HİZMET UZMANLARI DERNEĞİ YÖNETİM KURULU ÜYESİ

SEMPOZYUM BİLİMSEL DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Hakan ACAR	KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
Prof. Dr. Yüksel BAYKARA ACAR	KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
Prof. Dr. Çiğdem ARIKAN	YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
Prof. Dr. Sevil ATAUZ	MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
Prof. Dr. Işıl BULUT	BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
Prof. Dr. İbrahim CILGA	EMEKLİ ÖĞRETİM ÜYESİ
Prof. Dr. İsmail DEMİRDÖVEN	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Prof. Dr. Artuner DEVECİ	CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
Prof. Dr. Nurdan DUMAN	YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
Prof. Dr. Veli DUYAN	ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Prof. Dr. Gönül ERKAN	EMEKLİ ÖĞRETİM ÜYESİ
Prof. Dr. Vedat IŞIKHAN	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Prof. Dr. Sunay İL	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Prof. Dr. Kasım KARATAŞ	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Prof. Dr. Sema KUT	EMEKLİ ÖĞRETİM ÜYESİ
Prof. Dr. Aliye MAVİLİ	SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Prof. Dr. Remzi OTO	DİCLE ÜNİVERSİTESİ
Prof. Dr. Yasemin MERT ÖZKAN	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Prof. Dr. İlhan TOMANBAY	EMEKLİ ÖĞRETİM ÜYESİ
Prof. Dr. Beril TUFAN	EMEKLİ ÖĞRETİM ÜYESİ
Prof. Dr. Nihal TURAN	EMEKLİ ÖĞRETİM ÜYESİ
Prof. Dr. Sevda ULUĞTEKİN	EMEKLİ ÖĞRETİM ÜYESİ
Prof. Dr. Erden ÜNLÜ	EMEKLİ ÖĞRETİM ÜYESİ
Doç. Dr. Emrah AKBAŞ	YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
Doç. Dr. Kamil ALPTEKİN	KARATAY ÜNİVERSİTESİ
Doç. Dr. İshak AYDEMİR	TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ
Doç. Dr. Betül ALTUNTAŞ	MUĞLA ÜNİVERSİTESİ
Doç. Dr. Sema BUZ	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Doç. Dr. Elif Gökçe ARSLAN ÇİFTÇİ	ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Doç. Dr. Arzu İÇAĞASIOĞLU ÇOBAN	BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
Doç. Dr. Zafer DANIŞ	SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
Doç. Dr. Bilge ÖNAL DÖLEK	TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ
Doç. Dr. Gülsüm ÇAMUR DUYAN	TURGUT ÖZAL ÜNİVERSİTESİ
Doç. Dr. Ercüment ERBAY	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Doç. Dr. Ertan KAHRAMANOĞLU	BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
Doç. Dr. Abdullah KARATAY	ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ

Doç. Dr. Nilgün KÜÇÜKKARACA	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Doç. Dr. Özlem CANKURTARAN ÖNTAŞ	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Doç. Dr. Cengiz ÖZBESLER	YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
Doç. Dr. Özge ÖZGÜR	ADIYAMAN ÜNİVERSİTESİ
Doç. Dr. Güven ŞEKER	CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
Doç. Dr. Tarık TUNCAY	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Doç. Dr. İsmet Galip YOLCUOĞLU	ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
Yrd. Doç. Dr. Filiz DEMİRÖZ	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Yrd. Doç. Dr. Musa İKİZOĞLU	ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
Yrd. Doç. Dr. Betül Dilara ŞEKER	CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
Yrd. Doç. Dr. Reyhan ATASÜ TOPÇUOĞLU	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Yrd. Doç. Dr. Bekir TÜRKMEN	GEDİZ ÜNİVERSİTESİ
Dr. Bülent İLİK	BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
Dr. Uğur ÖZDEMİR	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

SEMPOZYUM PROGRAMI ve SÖZLÜ BİLDİRİLER

26 Kasım 2015 (Perşembe)	
08:30-09:00	Sempozyum Kayıt
09:00-09:30	Sempozyum Açılış Töreni

09:30-10:45	**I. Panel: İnsan Değer ve Onurunun Yüceltilmesi**		Ana Salon
	Oturum Başkanı	Prof.Dr. Beril TUFAN (Hacettepe Ünv. Emekli Öğretim Üyesi)	
	1.Konuşmacı	Prof.Dr. İsmail DEMİRDÖVEN (Hacettepe Ünv. Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü Öğretim Üyesi)	
	2.Konuşmacı	Prof.Dr. Işıl BULUT (Başkent Ünv. Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü Başkanı)	

11:00-12:30	**1. OTURUM** Oturum Başkanı	**Tarihsel Süreçte Sosyal Hizmet** Doç.Dr. İsmet Galip YOLCUOĞLU (Üsküdar Ünv. Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi)	Ana Salon
	1. Bildiri	Sosyal Hizmetin Bir Bilim ve Meslek Olarak Dünyada Ortaya Çıkışına Farklı Bir Yaklaşım İsmet Galip Yolcuoğlu	
	2. Bildiri	2000'li Yılların Başında Sosyal Hizmetlerin Yeniden Yapılanması Üzerine Düşünceler Hüsamettin Çetin	
	3. Bildiri	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Kurumu Olarak Ahilik Turgay Çavuşoğlu, Hüsamettin Çetin, Elvan Atamtürk	
	4. Bildiri	Planlı Kalkınma Dönemlerinde Sosyal Hizmet Uygulamalarının Yeri Sami Kalaycı	
	5. Bildiri	Sosyal Bilimler ve Sosyal Hizmet Disiplininde Aydınlanma Devriminin ve Akılcı-Rasyonel Düşüncenin Önemi İsmet Galip Yolcuoğlu	

11:00-12:30	**2. OTURUM** Oturum Başkanı	**Kuram Uygulama Bütünlüğü** Dr. Oğuzhan ZENGİN (Düzce Ünv. Sağlık Yüksekokulu, Sosyal Hizmet Bölümü)	A Salonu
	1. Bildiri	Sosyal Hizmet Araştırmasında Karma Yöntemin Önemi Melike Tekindal, Seda Attepe Özden	
	2. Bildiri	Çözüm Odaklı Kısa Terapi: Sosyal Hizmette Güncel Bir Yaklaşım Oğuzhan Zengin	
	3. Bildiri	Kadına Şiddet Uygulayan Erkeklerle Yapılan Sosyal Hizmet Uygulamalarında Bilişsel Davranışçı Yaklaşımın Kullanımı İlkay Başak Adıgüzel	
	4. Bildiri	İş Yaşamında Cinsiyet Ayrımcılığı ve Baskı Karşıtı Sosyal Hizmet Yaklaşımı Ufuk Gümüşsoy	
	5. Bildiri	Sistem Yaklaşımı Çerçevesinde Tıbbi Sosyal Hizmet Elif Gürhan, Yıldız Gümüştekin, Medine Yıldırım	

11:00-12:45	**3. OTURUM** Oturum Başkanı	**Sosyal Hizmet Felsefesi ve Etiği** Prof. Dr. İsmail DEMİRDÖVEN (Hacettepe Ünv. Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü Öğretim Üyesi)	B Salonu
	1. Bildiri	İnsan Değer ve Onurunu Yüceltmek Üzerine Uğur Özdemir	
	2. Bildiri	Sosyal Hizmet Düşüncesinde Onur ve Eşitlik Kavramlarının Diyalektik Birlikteliği Emre Özcan, Aziz Şeker	
	3. Bildiri	Ütopya ve Sosyal Hizmet: Thomas More'un Utopia'sının Sosyal Hizmet Açısından Değerlendirilmesi İhsan Kutlu	
	4. Bildiri	İnsan Onuru ve Sosyal Hizmet Muhammet Ali Köroğlu, Muammer Ak, Ertuğrul Hatipoğlu	
	5. Bildiri	Sosyal Hizmetin Temeli Olarak İnsan Onurunun Ne'liği Üzerine Adem Kılıç, Oktay Tatlıcıoğlu	
	6. Bildiri	Sosyal Hizmet Açısından "Değer" Nedenselliği Nilgün Küçükkaraca	

11:00-12:30	**4. OTURUM** Oturum Başkanı	**Sosyal Hizmet Örgütleri** Prof. Dr. Ali ÇAĞLAR (Hacettepe Ünv. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü)	C Salonu
	1. Bildiri	Sosyal Hizmet Disiplini ve Mesleğinde Sosyal Refah Kurumunun Yaşamsal Önemi Taner Artan	
	2. Bildiri	Ekip Çalışması Yaklaşımlarına Sosyal Hizmet Perspektifinden Bakış Nurullah Çalış	
	3. Bildiri	Yerel Yönetimlerin Sosyal Hizmet Mesleğine Bakışına İlişkin Bir Tartışma: Mersin Büyükşehir Belediyesi Ölçeğinde Yerel Yönetim ve Sosyal Hizmet Bakışı Nilgün Buz, Hasbi Salman, Ahmet Bülbül	
	4. Bildiri	Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'nde Çalışan Meslek Elemanlarının Yaşam Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi: Siirt Örneği Abdülaziz İnan	
	5. Bildiri	İtibar Yönetimi Bağlamında Sosyal Hizmet Mesleği Mustafa Çelik, Ali Taşçı, Mustafa Oğuz Argon	

11:00-12:30	**5. OTURUM** Oturum Başkanı	**Toplumsal Cinsiyet** Yrd. Doç. Dr. Şeyda YILDIRIM (Celal Bayar Ünv. Sağlık Yüksekokulu, Sosyal Hizmet Bölümü)	D Salonu
	1. Bildiri	Sosyal Hizmette Erkekle Çalışma Cemre Bolgün, Şeyda Yıldırım	
	2. Bildiri	Ezilen/ Ezen İlişkisinin Görünmezi: "Erkeklik" Erkeği de Ezer Özgül Elitok	
	3. Bildiri	Toplumsal Cinsiyet İnşasının Mağduru Erkekler Sedat Akkuş	
	4. Bildiri	Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Erkek Şiddeti Gül Erdost	
	5. Bildiri	Sosyal Hizmet Mesleğinin Seçiminde Cinsiyetçi Bakış Açısı Bahar Çelik	

12:30-13:30	**ÖĞLE YEMEĞİ**

13:30-15:15	**II. Panel: Türkiye'de Sosyal Hizmetin 50 Yılı**		Ana Salon
	Oturum Başkanı	Doç. Dr. Ertan KAHRAMANOĞLU (Başkent Ünv. Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü)	
	1.Konuşmacı	Emel DANIŞOĞLU (SGK Önceki Genel Müdürü)	
	2.Konuşmacı	Dr. İ.Bülent İLİK (Başkent Ünv. Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü)	
	3.Konuşmacı	Murat ALTUĞGİL (Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Önceki Genel Başkanı)	

15:30-17:00	**6. OTURUM** Oturum Başkanı	**İnsan Hakları ve Sosyal Hizmet** Doç. Dr. Ercüment ERBAY (Hacettepe Ünv. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü)	Ana Salon
	1. Bildiri	Sosyal Hizmet ve Barış Çalışmaları Cemre Bolgün	
	2. Bildiri	'Yok' Edilen İnsanlık: Soykırım Suçu ve Uluslararası Sosyal Hizmet Demet Akarçay	
	3. Bildiri	İnsan Hakları Penceresinden Mevsimlik Tarım İşçileri Eda Beydili	
	4. Bildiri	Çocukların Sağlık ve Katılım Haklarının Etik Hassasiyetler Temelinde Değerlendirilmesi Ercüment Erbay	
	5. Bildiri	Müracaatçı Şiddeti Ayşenur Gönül	

15:30-17:30	**7. OTURUM** Oturum Başkanı	**Örgütlerle Sosyal Hizmet** Prof. Dr. Vedat IŞIKHAN (Hacettepe Ünv. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü)	A Salonu
	1. Bildiri	İş Kazası ve Meslek Hastalıkları Boyutuyla İnsanın Onuru ve Değeri Kazım Aslan	
	2. Bildiri	Sosyal Hizmet Kurumlarında "Sosyal Hizmetsiz Yönetim" ve Sosyal Hizmet Uzmanlarının Karşılaştığı Zorluklar; ASPB Örneği Emine Çetin, Mustafa Kemal Avşar, Muhammed Enes Temelli	
	3. Bildiri	Sosyal Hizmetlerin Planlanmasında Hizmet Alanların Katılımı Çağıl Öngen	
	4. Bildiri	Örtük Bir Şiddet Biçimi Olarak Mobbing ve Başetme Yöntemleri Derya Tanrıverdi	
	5. Bildiri	Çalışan Kadınlarda Örgütsel Stres ve Başa Çıkma Yolları (Bir Kamu Kurumu Örneği) Onur Yaşar	
	6. Bildiri	Sosyal Hizmet Kuruluşlarında Çalışanlarda İş Doyumu: Düzce İli Örneği Tuğba Özkurt, Deniz Oruç, Naciye Ergüner, Hacer Kınay, Fatma Akkoç, Gülşah Cesur, Hilal Kuzucu, Enes Karakaya, Murat Yurdaşer	
	7. Bildiri	Sosyal Hizmet Kuruluşlarında Çalışanların Tükenmişlik: Düzce İli Örneği Naciye Ergüner, Deniz Oruç, Hacer Kınay, Fatma Akkoç, Gülşah Cesur, Hilal Kuzucu, Enes Karakaya, Murat Yurdaşer, Tuğba Özkurt	

15:30-17:15	**8.OTURUM** Oturum Başkanı	**Sosyal Hizmet Eğitimi** Prof. Dr. Sevil ATAUZ (Maltepe Ünv. Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü)	B Salonu
	1. Bildiri	Sosyal Hizmet Uygulamasının 50. Yılında Sosyal Hizmet Eğitimi (Durum Analizi ve Tespitler) Murat Çay, Gamze Taşdemir	
	2. Bildiri	Sosyal Hizmet Eğitiminin Geleceği: Düşünceler ve Öneriler Kamil Alptekin	
	3. Bildiri	Sosyal Hizmet Bölümleri Arasındaki Müfredat Farklılığı Çağatay Serkan Kaya	
	4. Bildiri	Sosyal Hizmet Eğitiminin Etik Yönleri Tarık Tuncay	
	5. Bildiri	Sosyal Hizmet Uygulamalarında Bilgi ve Becerinin Geliştirilmesinde Reflektif Uygulamanın Önemi Fatümatü Zehra Ercan, Aysel Tekgöz	
	6. Bildiri	Sosyal Hizmet Değerlerinin Öğretiminde Duyuşsal Öğrenmeden Nasıl Yararlanılmalı? Tarık Tuncay	

15:30-17:15	**9.OTURUM** Oturum Başkanı	**Okul Sosyal Hizmeti-1** Prof. Dr. Yasemin ÖZKAN (Hacettepe Ünv. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü)	C Salonu
	1. Bildiri	Okul Sosyal Hizmeti Uygulamaları İkbal İçer	
	2. Bildiri	Çocuk Hakları İçin Okul Sosyal Hizmeti Emel Yeşilkayalı, Selda Meydan	
	3. Bildiri	Öğrenci Sorunlarına Okul Sosyal Hizmeti Bağlamında Genel Bir Bakış Kasım Karataş, Nurullah Çalış, Tahir Emre Gencer, Ahmet Ege	
	4. Bildiri	Aileye En Yakın Birey Olan Sınıf Öğretmenlerinin Okul Sosyal Hizmeti Çalışmalarındaki Rolü Metin Topal	
	5. Bildiri	Zorba Davranışları Azaltmada Okul İkliminin Etkisi Yasemin Özkan, Ayşe Özada	
	6. Bildiri	Okul Sosyal Hizmeti ve Okullarda Ekip Çalışmasının Kurgusal Bir Vaka Örneği Üzerinden İncelenmesi Ural Nadir	

15:30-17:15	**10.OTURUM** Oturum Başkanı	**Din, Maneviyat ve Sosyal Hizmet** Yrd. Doç. Dr. Bekir TÜRKMEN (Gediz Ünv. Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü)	D Salonu
	1. Bildiri	İnsani Erdemleri Yüceltmek İçin Sosyal Hizmet Zeki Karataş	
	2. Bildiri	Sosyal Hizmetler, Din ve Maneviyat: Eleştirel Bir Değerlendirme Hasan Kaplan, Nihal İşbilen Esendir	
	3. Bildiri	Kuran'da İnsanın Değer ve Onurunu Yüceltmek ve Korumak Hacer Âşık Ev	
	4. Bildiri	İslam'ın İnsan Onuruna Verdiği Değere Hz. Peygamber'den Örnekler Mustafa Karabacak	
	5. Bildiri	İnanç ve İnanışlarda Kadın ve Kadının Değeri Elmas Akın	
	6. Bildiri	Din, Maneviyat ve Sosyal Hizmet: Ne Çeşit Bir İlişki? Fatih Şahin	

27 Kasım 2015 (Cuma)

09:00-10:45	**III. Panel: Türkiye'de ve Dünyada Sosyal Hizmetin Geleceği**		Ana Salon
	Oturum Başkanı	Prof. Dr. Fatih ŞAHİN (Celal Bayar Ünv. Sağlık Yüksekokulu, Sosyal Hizmet Bölüm Başkanı)	
	1.Konuşmacı	Prof. Dr. Hakan ACAR (Kocaeli Ünv. Sağlık Yüksekokulu, Sosyal Hizmet Bölüm Başkanı)	
	2.Konuşmacı	Prof. Dr. Sunay İL (Hacettepe Ünv. İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölüm Başkanı)	
	3.Konuşmacı	SHU Ahmet OKUR (Sosyal Hizmet Meslekte Birlik Derneği Genel Başkanı)	
	4.Konuşmacı	SHU Bülent KARAKUŞ (Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Başkanı)	

11:00-12:30	**11. OTURUM** Oturum Başkanı	**Adli Sosyal Hizmet** Yrd. Doç. Dr. Semra SARUÇ (Anadolu Ünv. Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü)	Ana Salon
	1. Bildiri	Sosyal Hizmette Onarıcı Adalet Anlayışı ve Uygulamaları Veysi Baydar, Ali Fuat Ersoy, Gülay Günay	
	2. Bildiri	Suç Davranışının Genel Gerilim Kuramı Temelinde İncelenmesi Ebru Tezcan	
	3. Bildiri	Çocuk Avukatlığı Erdal Cenan, Canfes Metin	
	4. Bildiri	Kadın Hükümlülerin İhtiyaçlarına Yönelik Hizmet Önerileri Semra Saruç	
	5. Bildiri	Denetimli Serbestlik ve Sosyal Hizmet Gülçin Güvenç, İshak Aydemir	

11:00-12:45	**12. OTURUM** Oturum Başkanı	**Ailelerle Sosyal Hizmet** Dr. Uğur ÖZDEMİR (Hacettepe Ünv. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü)	A Salonu
	1. Bildiri	Küreselleşme Sürecinde Aile ve Sosyal Hizmet Mehmet Zafer Danış, Ceylan Sülü	
	2. Bildiri	Demokrasi Ailede Başlar Engin Güneş	
	3. Bildiri	Çalışma Yaşamında Yer Alan Kadının Rol Çatışması ve Rol Fazlalığının Aileye Etkileri Ayşenur Özcan	
	4. Bildiri	Tam Aile ve Kadın Reisli Parçalanmış Ailelerde Çocukların Aile İşlevleri Algısı Firdes Çağlayan	
	5. Bildiri	Pas (Parental Alienation Syndrome/Ebeveyn Yabancılaştırma Sendromu): Olgu Sunumu Figen Paslı, Nahide Doğrucan	
	6. Bildiri	Bir Deneme: Nuri Bilge Ceylan Filmleri Üzerinden Aileye Bakış Uğur Özdemir, İkbal İçer, Selver Çapar, Zühal Şahin	

11:00-12:15	**13. OTURUM** Oturum Başkanı	**Yaşlı Refahı Alanı-I** Doç. Dr. Kamil ALPTEKİN (Karatay Ünv. Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü)	B Salonu
	1. Bildiri	Yaşayan Ömürler Belgeseli Ayfer Gökşen	
	2. Bildiri	Yaşam Kalitesi ve Yaşlılıkta Değer Algısı Canan Bulut, Elif Türkmenli	
	3. Bildiri	Huzurevinde Kalan 65 Yaş Üstü Yaşlıların Yaşam Kalitesini Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi Recep Yağcıoğlu	
	4. Bildiri	Yaşlılarda Obezite Emre Birinci	

11:00-12:30	**14. OTURUM** Oturum Başkanı-	**Engelli Refahı Alanı-1** Doç. Dr. Arzu İÇAĞASIOĞLU ÇOBAN (Başkent Ünv. Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü)	C Salonu
	1. Bildiri	Varmış Gibi Görünen Yok Engelli Bireyler ve Aileleri Arzu İçağasıoğlu Çoban, Ozan Mustafa Yıldız	
	2. Bildiri	Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde Uygulama: Çocuklar, Aileler Ve Sosyal Hizmetin Konumu Buğra Yıldırım, Ercem Erkul	
	3. Bildiri	Otizmli Bireyler ve Aileleri Açısından Sosyal Hizmet Mesleğinin Önemi Melek Yılmaz, Murat Akbulut	
	4. Bildiri	Down Sendromlu Çocuğu Olan Ailelerde Sosyal Destek Algısı Ve Sosyal Hizmet Bilinci Gülşen Taş, Ümran Koç	
	5. Bildiri	Engelli Çocuğa Sahip Ailelerin Aile Yükü Değerlendirme Durumlarının Tükenmişlik Düzeylerine Etkisi: Konya Örneği Rasim Babahanoğlu, İsmail Sevinç, Tuğba Topbaş	

11:00-12:30	**15. OTURUM** Oturum Başkanı	**Çocuk Refahı Alanı** Prof. Dr. Kasım KARATAŞ (Hacettepe Ünv. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü)	D Salonu
	1. Bildiri	Çocuğun İyi Olma Hali: Türkiye'de Durum ve Göstergeler İçin Bir Arayış Kasım Karataş, Reyhan Atasü Topçuoğlu, Damla Demirel	
	2. Bildiri	Çocuğun İyi Olma Hali: Uluslararası Göstergeler ve Türkiye İçin Arayış Reyhan Atasü Topçuoğlu, Kasım Karataş, Damla Demirel	
	3. Bildiri	Yoksulluğun Sokakta Yaşayan/Çalıştırılan Çocuklar Üzerine Etkileri ve Uygulamadaki Hizmet Modellerinin Değerlendirilmesi Mehmet Zafer Danış, İlknur Babacan	
	4. Bildiri	İllerdeki Çocuk Hakları Komitelerinin Yapı ve İşleyişi Davut Elmacı	
	5. Bildiri	Koruyucu Aile Bireylerinin Tanıtıcı Özellikleri ile Özgecilik Durumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi Duygu Hacer Yeşilkayalı, Yasemin Özkan	

12:30-13:30	**ÖĞLE YEMEĞİ**

13:30-15:00	**IV. Panel: Özel Sosyal Hizmet Kuruluşları: Sorunlar ve İhtiyaçlar**		Ana Salon
	Oturum Başkanı	SHU Hüseyin ARABASÜREN (Özel Gelişim Şirketler Grubu, Yönetim Kurulu Başkanı, Manisa)	
	1.Konuşmacı	SHU İbrahim ŞAHBİKAN (Özel Şahbikan Özel Eğitim Ve Rehabilitasyon Merkezi, Gaziantep)	
	2.Konuşmacı	SHU Gizem KILAZ DALBAYRAK (Özel Yaşam Duru Engelli Bakım Merkezi, İzmir)	
	3.Konuşmacı	SHU Hüseyin DANIŞ (Villa Çocuk Evi ve Çocuk Kulübü, İzmir)	
	4.Konuşmacı	SHU Akın KOYUNCU (Altınçatı Huzurevi, Ankara)	

13:30-14:45	**16. OTURUM** Oturum Başkanı	**Kadın ve Sosyal Hizmet** Yrd. Doç. Dr. Derya ŞAŞMAN KAYLI(Celal Bayar Ünv. Sağlık Yüksekokulu, Sosyal Hizmet Bölümü)	A Salonu
	1. Bildiri	Nar Taneleri: Güçlü Genç Kadınlar Mutlu Yarınlar Projesi Gürkan Özkan, Gül Erdost	
	2. Bildiri	Kız Çocuklarının Erken Evlendirilmesi ile Eğitim Eksikliği ve Eşitsizliği Üzerine Sosyal Hizmet Açısından Bir Değerlendirme Pervin Doğan Göksel	
	3. Bildiri	Ergen Gebeliğinin Taşıdığı Risklerle Sistem Yaklaşımı Odağında Örnek Bir Vaka Sunumu Görkem Kelebek, Fatmagül Gürel	
	4. Bildiri	Sosyal Hizmet Müdahalesinde Savunuculuk ve Arabulucuk Rollerinin Aktif Olarak Kullanılmasının Önemi: Örnek Bir Vaka Sunumu Güliz Kuli	

13:30-14:45	**17. OTURUM** Oturum Başkanı	**Yaşlı Refahı Alanı – 2** Doç. Dr. Bilge ÖNAL DÖLEK (Turgut Özal Ünv. Sağlık Yüksekokulu, Sosyal Hizmet Bölümü)	B Salonu
	1. Bildiri	Kaliteli ve Onurlu Yaşlanma Kavramları Kapsamında Yaşlanmanın Biyolojik, Nöropsikolojik ve Sosyolojik Değerlendirilmesi Tugay Keçeci, Melek Atalay, Kemal Gökcan	
	2. Bildiri	Yaşlılara Yönelik Uzun Süreli Bakım Hizmetleri: Avrupa Birliği ve Türkiye Uygulamaları Emre Kol	
	3. Bildiri	Bir Sosyal Sorun Alanı Olarak Yaşlı Refahı ve Kapsayıcı Bir Çözüm Önerisi: Evde Bakım Sistemi Erkan Çav	
	4. Bildiri	Yaşlı Bakımı Alanında Alternatif Bir Sistem: Almanya Bakım Sigortası Türken Çağlar	

13:30-15:00	**18. OTURUM** Oturum Başkanı	**Çocuk İhmal ve İstismarı** Doç. Dr. Mehmet Zafer DANIŞ (Sakarya Ünv. Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü)	C Salonu
	1. Bildiri	İnsan Onurunu ve Değerini Yüceltme Perspektifinden Çocuk İhmal ve İstismarı Olgusu Meliha Ak	
	2. Bildiri	Çocuk İşçiliği Sorunu ve Çalışmanın Çocuk Üzerindeki Etkisi Emine Acar	
	3. Bildiri	Türkiye'de Çocuk İhmali ve İstismarı Olgusu: Gaziantep İli Örneği Mehmet Zafer Danış, Metin Aygün	
	4. Bildiri	Cinsel İstismar Mağduru Çocukların Mağduriyetinde Bilgisayar Tabanlı İletişimin Rolü Burak Miraç Gönültaş	
	5. Bildiri	Ensest Vakası İle Çalışırken Dikkat Edilecek Hususlar (Bir Vaka Sunumu) Nur Feyzal Kesen, Serap Daşbaş	

13:30-14:45	**19. OTURUM** Oturum Başkanı	**Sosyal Dışlanma ve Sosyal Hizmet** Doç. Dr. Musa ŞAHİN (Yalova Ünv. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü)	D Salonu
	1. Bildiri	Engelli Birey ve Ailelerinde Damgalanma ve Sosyal Kimlik İnşası Melek Çaylak	
	2. Bildiri	Şizofreni Hastalarında Sosyal Dışlanma ve Sosyal Hizmet Yasemin Ertan Koçak, Melih Sever	
	3. Bildiri	Mevsimlik Tarım İşçilerinin Sosyal Dışlanma Süreçleri: Düzce Örneği Çetin Yılmaz	
	4. Bildiri	Türk Kültüründe Sosyal Hizmet Kodları Yalova Örneği Musa Şahin, Nilgün Ebrar Karakaya	

15:15-16:30	**20. OTURUM** Oturum Başkanı	**Göçmen, Sığınmacı ve Mültecilerle Sosyal Hizmet** Yrd. Doç. Dr. Musa İKİZOĞLU (Adnan Menderes Ünv. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü)	Ana Salon
	1. Bildiri	Sosyal Hizmet ve Sosyal Antropoloji Disiplinleri Açısından Göçmen ve Sığınmacılar Sorunu Musa İkizoğlu, Tuncay Ercan Sepetçioğlu	
	2. Bildiri	Türkiye'de Sığınmacı Sorunu ve Sosyal Hizmet Hüseyin Demir, İshak Aydemir	
	3. Bildiri	Türkiye'deki Suriyeliler ve Sosyal Hizmetin Rolü Savaş Gök	
	4. Bildiri	Türkiye'nin En Büyük Sorunlarından Biri Suriyeli Mülteciler ve Yapılması Gereken, Var Olan Sosyal Hizmet Uygulamaları Nimet Gökşen	

15:15-17:00	**21. OTURUM** Oturum Başkanı	**Engelli Refahı Alanı - 2** Prof. Dr. Songül SALLAN GÜL (Süleyman Demirel Ünv. Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü)	A Salonu
	1. Bildiri	Zihinsel Engelli Bireye Sahip Ailelerin Yaşadıkları Güçlüklerle Baş Etme Stratejilerinin Hak Temelli Yaklaşım Açısından Değerlendirilmesi Aslıhan Aykara, Fulya Akgül Gök	
	2. Bildiri	Türkiye'de Zihinsel Engelliler Özelinde Engelli Bireylerin Karşılaştıkları Sorun Alanları Huriye İrem Kalaycı Kırlıoğlu, Özlem Karakuş	
	3. Bildiri	Ortopedik Engelli Bireylerin Eğitimde Karşılaştıkları Sorunların Eğitim Düzeyi Bağlamında İncelenmesi Ünsal Uzan, Bilgesu Çüm, Cansu Berk	
	4. Bildiri	Engellilerde Evde Bakım Hizmetinin Değerlendirilmesi Nadir Maşalacı	
	5. Bildiri	Türkiye'de Sosyal Hizmet Olarak Evde Bakım, Engellilik ve Yaşamı Erteleyen Kadınlar Songül Sallan Gül, Feriha Duygu Samav Cantürk	
	6. Bildiri	Korunmaya Muhtaç Statüsündeki Engelli Bireylere Yönelik Sunulan Hizmet Politikası Kapsamında Bir Vaka Sunumu Emel Ayşe Üvez	

15:15-17:00	**22. OTURUM** Oturum Başkanı	**Korunma Gereksinimi Olan Çocuklarla Sosyal Hizmet** Prof. Dr. Işıl BULUT (Başkent Ünv. Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölüm Başkanı)	B Salonu
	1. Bildiri	Evlat Edinme Süreci İçerisinde Yer Alan Ailelerde Yalnızlık Lütfi Yıldız, Şuayip Kaya, Ali Can Doğan	
	2. Bildiri	Aile ve Çocuk Refahı Alanında Sosyal ve Ekonomik Destek Hizmetlerinin Sosyal Hizmet Disiplini Boyutuyla Değerlendirilmesi Davut Karaman	
	3. Bildiri	Çocuk İzlem Merkezi ve Sosyal Hizmet Gökhan Yanar	
	4. Bildiri	Korunması Gereken Çocuk Ve Aile ile Çalışma: Örnek Bir Vaka Sunumu Mehmet Zafer Danış, Burcu Başak Diri	
	5. Bildiri	Sosyal Hizmet Bakış Açısından Sevgi Evleri'nde Kalan Ortaokul Düzeyindeki Çocukların Çevreye Yönelik Algıları İrfan Doğan	
	6. Bildiri	Çocuk Evinde Kalan Çocukların Çocuk Evi Hizmetine İlişkin Değerlendirmeleri Şeyda Yıldırım	

15:15-17:00	**23. OTURUM** Oturum Başkanı	**Tıbbi Sosyal Hizmet** Yrd. Doç. Dr. Hakan BAYDUR (Celal Bayar Ünv. Sağlık Yüksekokulu, Sosyal Hizmet Bölümü)	C Salonu
	1. Bildiri	Devlet Hastanelerinde Sosyal Hizmet Mesleğinin Yeri Abdulaziz İnan	
	2. Bildiri	Hastanelerde Tıbbi Sosyal Hizmet Birimi: Bilinirlik, İmaj ve Memnuniyet Araştırması Burcu Gündüz, Hasan Hüseyin Taylan	
	3. Bildiri	Türkiye'de Tıbbi Sosyal Hizmet Alanında Sosyal Çalışmacı İstihdamı Seval Bekiroğlu	
	4. Bildiri	Türkiye'de Biyo-İktidar Açısından Sağlık Hizmetleri ve Kadın Hüsnünur Aslantürk	
	5. Bildiri	Üniversite Öğrencilerinin Organ Bağışına Yönelik Tutumu: Deneysel Bir Çalışma Serap Daşbaş, Semra Saruç, Nur Feyzal Kesen	
	6. Bildiri	Hakemli Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi Yusuf Öztürk, Elvan Özkan, Uğur Özdemir	

15:15-16:45	**24. OTURUM** Oturum Başkanı	**Okul Sosyal Hizmeti-2** Prof. Dr. Nurdan DUMAN (Yıldırım Beyazıt Ünv. Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü)	D Salonu
	1. Bildiri	Okul Sosyal Hizmeti Perspektifinden Eğitim Sisteminin Eleştirel Bir Analizi Tahir Emre Gencer, Görkem Kelebek	
	2. Bildiri	Okul Sosyal Hizmeti'nin Erken Okul Terki Üzerine Potansiyel Etkisi Yasemin Özkan, Ozan Selcik	
	3. Bildiri	Özel Eğitim İhtiyacı Olan Çocuklar İçin Okul Sosyal Hizmeti Emel Yeşilkayalı, Duygu Hacer Yeşilkayalı	
	4. Bildiri	Okul Sosyal Hizmeti Perspektifinden Akademik Başarı ve Yalnızlık Düzeyi İlişkisinin İncelenmesi Fikri Keleşoğlu, Musa Şahin	
	5. Bildiri	Türkiye'de Dünden Bugüne Okul Sosyal Hizmet Alanı Nurdan Duman, Bülent Karakuş	

14:00-17.00	**ATÖLYE ÇALIŞMASI - 1**	SANATIN İYİLEŞTİRİCİ GÜCÜ Ayşe KİLİMCİ (Sosyal Hizmet Uzmanı-Yazar)	Eski Rektörlük Yerleşkesi, Sosyal Hizmet Bölümü
14:00-17.00	**ATÖLYE ÇALIŞMASI - 2**	BOŞANMA SONRASI YARDIM, DUYGUSAL BOŞANMA VE ESKİ EŞ SENDROMU İLE ÇALIŞMA: BIRAKIN GİTSİN Ural NADİR (Klinik Psikolog, Başkent Üniversitesi Öğretim Görevlisi)	Eski Rektörlük Yerleşkesi, Sosyal Hizmet Bölümü
14:00-17.00	**ATÖLYE ÇALIŞMASI - 3**	SOSYAL HİZMETTE ENSEST VAKA İLE ÇALIŞMA Güngör ÇABUK (Sosyal Hizmet Uzmanı, Aile Danışmanı)	Eski Rektörlük Yerleşkesi, Sosyal Hizmet Bölümü
14:00-17.00	**ATÖLYE ÇALIŞMASI - 4**	ADLİ SİSTEMDE BİLİRKİŞİLİK VE RAPORLANDIRMA TEKNİKLERİ Oben Başar SÜDÜTEMİZ (Sosyal Hizmet Uzmanı, Adli Bilimler Uzmanı, Aile ve Çift Terapisti, Bağımlılık Danışmanı)	Eski Rektörlük Yerleşkesi, Sosyal Hizmet Bölümü
14:00-17.00	**ATÖLYE ÇALIŞMASI - 5**	SOSYAL HİZMET MESLEĞİNDE KARİYER YÖNETİMİ Fatih KILIÇARSLAN (Sosyal Hizmet Uzmanı) Kemal GÜDEK (Sosyal Hizmet Uzmanı)	Eski Rektörlük Yerleşkesi, Sosyal Hizmet Bölümü

28 Kasım 2015 (Cumartesi)

09:00-10:30	**25. OTURUM** Oturum Başkanı	**Engelli Refahı Alanı-3** Yrd. Doç. Dr. Recep YILDIZ (Yalova Ünv. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü)	Ana Salon
	1. Bildiri	Öz – Form - Değer Üçgeninde Engelli ("Sorun Ve Beklenti" Parametreleriyle Akrabalık İlişkileri) Recep Yıldız, Yasin Erdurak	
	2. Bildiri	Üniversitelerin Engelli Öğrenci Birimlerinde Sosyal Hizmet Uygulaması Çağatay Serkan Kaya	
	3. Bildiri	Sakarya Üniversitesi Öğrencilerinin Engelli Bireylere Yönelik Tutumları Sedanur Bozkurt Erdem, Hasan Hüseyin Taylan	
	4. Bildiri	"Korumalı İşyeri" İzmir Urla Örneği ve ASP İl Müdürlüğünün Çalışmaları Nadir Maşalacı	
	5. Bildiri	Engellilerle Sosyal Hizmet Dersi Alan Öğrencilerin Engellilere Yönelik Tutumlarına Uygulamalı Çalışmaların Etkisi Yunus Bucuka	

09:00-10:30	**26. OTURUM** Oturum Başkanı	**Sosyal Hizmette İletişim** Yrd. Doç. Dr. Gülten UÇAN (Celal Bayar Ünv. Sağlık Yüksekokulu, Sosyal Hizmet Bölümü)	A Salonu
	1. Bildiri	Yeni İletişim Teknolojileri ile Savunuculuk ve Sosyal Hizmet Gülten Uçan	
	2. Bildiri	Sosyal Ağların Bir Fonksiyonu Olarak; Sosyal Sermaye ve Sosyal Desteği Sosyal Çalışma Açısından Düşünmek Sümeyye Beyza Abay	
	3. Bildiri	Sosyal Çalışmacılar ile Müracaatçıları Arasındaki İletişimde Hassasiyetler ve Dengeler Ümit Uzun	
	4. Bildiri	Kurum Bakımı Altındaki Ergenler ile İletişim İshak Aydemir, Bülent Öngören	
	5. Bildiri	"Müzik Eğitiminin Sosyal Hizmet Politikaları İçindeki Yeri: El Sistema Örneği" Buse Kayalar	

09:00-10:45	**27. OTURUM** Oturum Başkanı	**Sivil Toplum ve Sosyal Hizmet** Prof. Dr. Ali Rıza ABAY (Yalova Ünv. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü)	B Salonu
	1. Bildiri	Türkiye Perspektifinden Sivil Toplum ve Sosyal Hizmet Çerçevesinde Sivil Toplum Örgütlerinin Toplumsal Önemi Esra Yağmur Karadağ	
	2. Bildiri	Sivil, Sivil Toplum Kavramlarının Epistemolojisi ve Sivil Toplum Kuruluşlarının Geçmişten Günümüze Seyri Kübra Düzyurt	
	3. Bildiri	Çocuk Ruh Sağlığının Önemi ve Türkiye'de Bu Alanda Sivil Toplum Kuruluşları Sündüs Sancakoğlu	
	4. Bildiri	Soma Maden Kazasında Psiko-Sosyal Destek Açısından Kamu Sivil Toplum İşbirliği Alim Yavuz	
	5. Bildiri	Küreselleşen Dünyada Bakıma Muhtaçlık Sorunu, Bakım Elemanı İhtiyacı ve Sosyal Hizmet Ali Rıza ABAY	
	6. Bildiri	Yeni Yapılanma Sürecinde Sosyal Hizmet Uygulamalarında Bir Yönetişim Örneği Kent Konseyleri Sami Kalaycı	

09:00-10:45	**28. OTURUM** Oturum Başkanı	**Aile ve Çocuk Refahı Alanı** Yrd. Doç. Dr. Dilara ŞEKER (Celal Bayar Ünv. Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölüm Başkanı)	C Salonu
	1. Bildiri	Televizyon Programlarının ve Dizilerinin Çocuklar Üzerindeki Etkilerinin Sosyal Hizmet Açısından Bir Değerlendirilmesi Taner Algan, Hasan Hüseyin Taylan	
	2. Bildiri	Üstün Zekalı Çocuklara Yönelik Sosyal Hizmet İhtiyacı Gamze Zemzem Kılcı	
	3. Bildiri	Annesi Cezaevinde Olan Dışarıdaki Çocukların Anneleri ile İlişkilerinin Güçlendirilmesine Yönelik Uygulamaların İncelenmesi Hande Usbaş, Duygu Hacer Yeşilkayalı	
	4. Bildiri	Hükümlü Çocukların Gelecek Beklentileri ve Sosyal Hizmet Gereksinimleri Ebru Bulgurcuoğlu, Gülsüm Çamur Duyan	
	5. Bildiri	Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Giden İlköğretime Başlayacak Farklı Sosyo-Ekonomik Ortamlarda Ailesiyle Yaşayan Çocukların Okul Olgunluğu Açısından Karşılaştırılması Musa Şahin, Simay Koca	
	6. Bildiri	Okul Sosyal Hizmeti Açısından Akran Zorbalığı Derya Tanrıverdi	

09:00-10:30	**29. OTURUM** Oturum Başkanı	**Psikiyatrik Sosyal Hizmet** Prof. Dr. Artuner DEVECİ (Celal Bayar Ünv. Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı)	D Salonu
	1. Bildiri	Psikiyatrik Rahatsızlığı Olan Bireylere Bakım Vermenin Psiko-Sosyal Boyutu Fulya Akgül Gök, Aslıhan Aykara	
	2. Bildiri	Psiko-Sosyal Açıdan İntihar Davranışı ve Risk Faktörlerinin Değerlendirilmesi Ezgi Yaman	
	3. Bildiri	Psikiyatri Bağımlılık Polikliniğe Denetimli Serbestlik Yasasıyla Yönlendirilen Madde Bağımlısı Olguların Sosyo-Demografik Verileri ve Madde Kullanım Özellikleri Derya Şaşman Kaylı, A. Ender Altıntoprak	
	4. Bildiri	Madde Bağımlısının Onuru ve Değeri: Türkiye'de Madde Bağımlılığı Tedavi Politikasında Bağımlının Yeri Gonca Polat	
	5. Bildiri	Uyuşturucu Bağımlısı Çocuğu Olan Ailelerin Kendilerini Algılayışı: Nitel Bir Araştırma Yeşim Gürçınar	

11:00-12:30	**30. OTURUM**	**Yüreğimizde Yaşayanlar** Turgay ÇAVUŞOĞLU (Sosyal Hizmet Uzmanı)	Ana Salon

11:00-12:45	**31. OTURUM** Oturum Başkanı	**Sosyal Sorunlar ve Sosyal Hizmet** Doç. Dr. Nilgün KÜÇÜKKARACA (Hacettepe Ünv. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü)	A Salonu
	1. Bildiri	Türkiye'de Sosyal Yardım Rejiminde İhtiyaç Tespiti Süreçleri Üzerine Gözlemler: Kanıta Dayalı Sosyal Politika Yaklaşımı Üzerine Bir Değerlendirme Denizcan Kutlu	
	2. Bildiri	Sosyal Hizmet Bağlamında Devletin Bakım ve Koruması Altında Bulunmuş Bireylerin İstihdamı Ergün Yazıcı	
	3. Bildiri	Kırsal Alandaki Yoksulluğun Çocuklar Üzerindeki Etkisi: Araştırma Bulguları Üzerine Bir Tartışma Mustafa Çelik, Gamze Zemzem Kılcı	
	4. Bildiri	Romanların / Çingenelerin Maruz Kaldığı Ayrımcılık ve Etnik Ötekileştirme Sorunlarına Gençlerin Bakış Açısı Hülya Böge	
	5. Bildiri	Boş Zaman Açısından İşsizlik ve Günlük Hayat (Samsun İli Örneği) Recep Yıldız, Nilgün Ebrar Karakaya	
	6. Bildiri	Sosyal Sorunlar Açısından Kemal Sunal Filmlerinin İncelenmesi Mehmet Kırlıoğlu, Bilge Akti	

11:00-12:30	**32.OTURUM** Oturum Başkanı	**Aile İçi Şiddet** Doç. Dr. Tarık TUNCAY (Hacettepe Ünv. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü)	B Salonu
	1. Bildiri	İnsanlık Onurunu Koruma Adına Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Zeki Karataş, Gözde Dağdelen	
	2. Bildiri	Şiddet Normalleştirici Mekanizmalar Engin Fırat	
	3. Bildiri	Kadına Şiddet Uygulayan Erkekler Değişebilir mi?: Adsız Alkoliklerin Kendine Yardım Grubu Örneği Aslıhan Burcu Öztürk	
	4. Bildiri	Aile İçi Şiddetin Çocuk Üzerine Etkisi Konusunda Sosyal Hizmet ve Hukuk Fakültesi Öğrencilerinin Görüşlerinin İncelenmesi Rasim Babahanoğlu, Didem Babahanoğlu, Sezen Gizem Özdemir	
	5. Bildiri	Şarkılarda Kadına Yönelik Şiddetin İzleri: Niteliksel Bir Çalışma Mehmet Kırlıoğlu, Beraat Akpınar, Dilara Şenel, Raziye Demirel	

11:00-12:30	**33.OTURUM** Oturum Başkanı	**Toplumsal Cinsiyet ve Sosyal Hizmet** Doç. Dr. İshak AYDEMİR (Turgut Özal Ünv. Sağlık Yüksekokulu, Sosyal Hizmet Bölümü)	C Salonu
	1. Bildiri	"Kişisel Olan Politiktir" Şiddet Görmüş Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Algılamaları Arzu İçağasıoğlu Çoban, Begüm Turğut	
	2. Bildiri	Toplumsal Cinsiyet, Öğrenilmiş Çaresizlik Ve Kadın Veda Bilican Gökkaya, Sezer Ayan	
	3. Bildiri	Toplumsal Cinsiyet Rolleri Ve Kadının Hıv Riski Levent Kıylıoğlu	
	4. Bildiri	Feminist Sosyal Hizmet Perspektifinden Taht Oyunları (Game Of Thrones) Dizisinde Kadın Düşmanlığının İncelenmesi Veysi Baydar, Ayşe Sezen Serpen	
	5. Bildiri	Sosyal Hizmet Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Algısı Gülten Uçan, Güler Aydın, Hakan Baydur, Cemre Bolgün, Şeyda Yıldırım, Derya Şaşman Kaylı, Fatih Şahin	

11:00-12:30	**34.OTURUM** Oturum Başkanı	**Afet ve Krizlerde Sosyal Hizmet** Doç. Dr. Güven ŞEKER (Celal Bayar Ünv. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü)	D Salonu
	1. Bildiri	Afetlerde Toplumla Çalışma Serap Arslan Tomas	
	2. Bildiri	Afet Yönetimi Politikalarının Belirlenmesinde Etik Yaklaşım: Mültecilere Yönelik Sosyal Yardım Ve Sosyal Hizmet Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme Ömer Yavuz, Zakir Tekin	
	3. Bildiri	Göç ve Sosyal Hizmet Bilge Demir	
	4. Bildiri	Türkiye'nin Suriyeli Sığınmacı Akınındaki Kriz Yönetimi Analizi Oktay Tatlıcıoğlu, Hatice Nuhoğlu	
	5. Bildiri	Türkiye'de Göçmen Sorunu: İzmir'de Geçici Koruma Statüsü Sahibi Suriyeliler Örneği Garip Yolcu	

POSTER BİLDİRİLER LİSTESİ

POSTER NO	POSTER ADI VE YAZARLARI
1	SİVİL TOPLUM KURULUŞUNDA SOSYAL HİZMET UYGULAMA ÖRNEĞİ: AKTİF YAŞLANMA VE KUŞAKLAR ARASI İŞBİRLİĞİ Hülya Şener, Güngör Çabuk
2	ODAK: İNSAN İNSANİ DİPLOMASİ, İNSANİ SAVUNUCULUK, İNSANİ GÜNDEM İrem Tufan
3	SOSYAL HİZMET BÖLÜMÜ BİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN BÖLÜMÜ TERCİH ETME NEDENLERİ Melahat Demirbilek, Pelin Çakar, Hatice Özcan, Barış Önal, Funda Ünal, Büşra Ünal
4	KOCAELİ BÖLGESİNDE KURULAN ÇOCUK İZLEM MERKEZİ'NE BAŞVURAN ÇOCUKLARIN VE AİLELERİNİN SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ Esin Temeloğlu Şen, Gamze Turan, Ayşegül Sarıcan
5	SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARDA MADDE BAĞIMLILIĞI Arzu Koçak Uyaroğlu, Demet Akarçay Ulutaş
6	KADINLARIN VE ERKEKLERİN SAĞLIK OKURYAZARLIĞI DÜZEYİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA: BURSA ÖRNEĞİ Metin Çakır
7	ÖZEL EĞİTİM VE REHABİLİTASYON MERKEZLERİNDE ÇALIŞAN PROFESYONELLERİN İŞ TATMİN VE STRES DÜZEYLERİNİN SOSYAL HİZMET ODAĞINDA DEĞERLENDİRİLMESİ Ayşe Bayındır Koçak, Bilge Önal Dölek2
8	ADÖLESAN DÖNEMDE EVLENMİŞ KADINLARIN SOSYAL HİZMET GEREKSİNİMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ Sümeyra Atay, Gülsüm Çamur Duyan
9	ŞİZOFRENİ HASTALARINA BAKIM VERENLERİN SOSYAL HİZMET GEREKSİNİMLERİ A. Aslıhan Eyüboğlu, Gülsüm Çamur Duyan
10	OTİSTİK TANISI ALAN ÇOCUKLARA SAHİP AİLELERİN EVLİLİK İLİŞKİLERİNİN İNCELENMESİ: ANKARA İLİ OÇEM ÖRNEĞİ Ömer Güçlü, İshak Aydemir
11	GENÇLİK MERKEZLERİNDE VERİLEN HİZMETLERİN SOSYAL HİZMET EKSENİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ: ALTINDAĞ ÖRNEĞİ Mustafa Tavaş, Bilge Önal Dölek
12	ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EŞ SEÇİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER Reyhan Özüdoğru, Gülsüm Çamur Duyan
13	ANNE BABASI BOŞANMIŞ GENÇLERİN PSİKO-SOSYAL SORUNLARININ SOSYAL HİZMET TEMELİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ Nurşen Şirin,Bilge Önal Dölek
14	MADDE BAĞIMLISI BİREYLERİN AİLELERİNİN KARŞILAŞTIKLARI GÜÇLÜKLER VE SOSYAL HİZMET GERESİNİMLERİNİN BELİRLENMESİ Niğmet Öcalan, İshak Aydemir
15	ENGELLİ İSTİHDAMI VE YAŞAM KALİTESİ Melike Kılıç
16	II. DÜNYA SAVAŞINDA, EGE'NİN İKİ YAKASININ YOKSULLUĞU PAYLAŞIMI Turgay Çavuşoğlu, Altan Dayanır
17	BASKI VE AYRIMCILIK KARŞITI SOSYAL HİZMET AÇISINDAN İNSAN HAKLARI FELSEFESİ Mustafa Yıldız, Ayşe Bayındır Koçak

POSTER NO	POSTER ADI VE YAZARLARI
18	MUTLU VE SAĞLIKLI AİLE NASIL OLUNUR? Rasim Babahanoğlu, Çetin Bebe, Tuğba Toptaş
19	KUŞAKLAR BULUŞUYOR Rasim Babahanoğlu, Ramazan Kıraç, Fatma Yalçın
20	SANAL ZORBALIK YOLUYLA CİNSEL İSTİSMARA MARUZ KALAN OLGU Sezin Ünal, Özlem Bağ, Sevay Alşen, Hakan Baydur
21	GÜÇLENDİRME YAKLAŞIMI ÇERÇEVESİNDE EVLİLİK İLİŞKİLERİ VE SOSYAL HİZMET: KEÇİÖREN ÖRNEĞİ Mehmet Kahriman, Bilge Önal Dölek
22	ÇEMBERİMDE GÜL OYA (KADINLAR İÇİN BİR ŞEMSİYE PROJE) Nigar Etizer Karacık, Nuran Akıncı, Dilek Özbay, Yeşim Çanlıoğulları
23	IŞIĞINI YAK MEKTUBUNU BIRAK Nigar Etizer Karacık, Gülay Sarışen, Birgül Alparslan
24	SOSYAL HİZMET MESLEĞİ SEÇİMİNDE DEĞERLER ALGISININ ETKİSİ Hakan Baydur, Güler Aydın, Gülten Uçan, Cemre Bolgün, Şeyda Yıldırım, Fatih Şahin
25	EBRU SANATININ ENGELSİZ YÜREKLERE DOKUNUŞU 'SODES PROJESİ ÖRNEĞİ' Betül Coşkun
26	KLİNİK ODAKLI SOSYAL HİZMET MÜDAHALESİNDE BAĞLANMA KURAMININ ÖNEMİ Cengiz Özbesler
27	AİLELERLE ÇALIŞMADA FOTOĞRAFLARIN KULLANIMI Cengiz Özbesler
28	ANKARA AKYURT YAŞAMEVİNDEKİ YAŞAYAN YAŞLILARIN YAŞAM KALİTESİ VE BEDEN ALGILARI Bülent Öngören, İshak Aydemir
29	EBEVEYN KABUL-RED KURAMININ SOSYAL HİZMET MÜDAHALESİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ Sehtap Bayin
30	BİR SOSYAL HİZMET GONULLUSU H. REYZİ PAMİR Emel Pamir Danışoğlu, Temel Pamir
31	41 KERE MAŞALLAH ÖRNEK PROJE ÇALIŞMASI Nilgün Buz, Hasbi Salman, Ahmet Bülbül

SÖZLÜ BİLDİRİLER

SOSYAL HİZMETİN BİR BİLİM VE MESLEK OLARAK DÜNYA'DA ORTAYA ÇIKIŞINA FARKLI BİR YAKLAŞIM

İsmet Galip Yolcuoğlu[1]

ÖZET

İnsanlar, çok eski tarihlerden beri, sakatlar, yoksullar, güçsüzler, kimsesizler gibi toplumdaki olanaklar ve hizmetlerden yeteri kadar yararlanamayan mağdur, diğerlerinin ilgi ve bakımına muhtaç kişilere yardım edegelmişlerdir. Nitekim Musevilik, Hıristiyanlık ve Müslümanlık gibi dinler bu düşünceye hizmet eden görüşleri, bünyelerinde taşımışlar ve güçsüz insanların, toplum tarafından korunmasını kutsamışlardır. Dinlerde yer alan bu insancıl düşünce ve inançların yanında, sosyo-ekonomik yapının desteğiyle, ihtiyaç sahibi bireylere yardımın çapı ve içeriği, tarihsel perspektifte giderek daha yüksek ve etkili bir nitelik kazanmıştır. Önce bu "insancıl düşünceler" ortaya çıkmış, daha sonra gerekli üretimin sağlanması için tedbirlerin alınmış ve son olarak da, ortaya çıkan birey ve toplumsal rahatsızlıkları gidermek için çeşitli toplumsal hizmetler oluşturulmuştur (Kongar, 1972: 147).

I. Elizabeth'in 1601 yılında çıkardığı "Yoksullar Yasası", İngiltere'de yoksulluğu ve dilenciliği kanunlar zoruyla dahi yok edemeyeceğinin anlaşılması sonucu çıkartılmıştır. Bu yasa, o zamana kadar yoksul ve güçsüz, yardıma muhtaç kimseler için, alınmış olan tüm tedbirleri birleştiren bir içerik taşıyordu. (De Schweinitz, 1943: 29; akt, Kongar, 1972: 150).

İngiltere'de yüzyılların oluşum süreci üzerinde, sınıflar mücadelesi etkide bulunurken, devlet de sınıflar mücadelesinin sonucu olarak biçimlenmiştir. Tam da bu anlamda, sosyal politika "devlet, işçi ve işçi kuruluşları ile işveren ve işveren kuruluşlarının arasındaki ilişki, bağlantı ve çelişmelerin bir bileşkesi olarak", sosyal tarafların yönettiği bir kurum biçiminde ortaya çıkmıştır (Esin, 1982: 135).

II. Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan Birleşmiş Milletler (BM) Örgütü, özellikle geri kalmış ülkelerde, ekonomik kalkınmaya yönelik programlar uygulamaya başlamıştır. Bunun bir uzantısı olarak, birçok gelişmekte olan ülkelerde sosyal çalışma eğitimi başlamış ve bu meslek, dünya ölçeğinde çok daha fazla yaygınlık kazanmaya başlamıştır.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Sosyal çalışma mesleği, gelişim süreci içerisinde tüm dünyadaki sosyal bilimler alanında meydana gelen gelişmelerden de etkilenmiş ve diğer sosyal bilimler, bu mesleğin gelişiminde, önemli bir işleve sahip olmuştur. Psikoloji biliminde yaşanan gelişmeler, Freud'un geliştirdiği psikoanalitik kuram, sosyal çalışmanın meslekleşme sürecinde tıbbi uygulamalara dönük çalışmalarını daha çok etkilemiştir. Aynı şekilde, sosyoloji bilimindeki gelişmelerle, toplumlarda küçük grup kuramlarına ilişkin bilgi temeli oluşmuş ve sosyal çalışmadaki "grup çalışması" yöntemi, buradan hareketle ortaya çıkmıştır. 1935 yılında ABD'de kabul edilen "Sosyal Güvenlik Yasası"yla, çeşitli ülkelerdeki sosyal çalışmalarda yer alan "toplum örgütlenmesi" yöntemi, çok daha yoğun biçimde kullanılmaya başlanmıştır (Acar ve Ç. Duyan, 2002: 18).

Zaman içerisinde, ülkelerin genel sosyo-ekonomik, kültürel yapısı, çeşitli gelişmeler ve değişmelerle birlikte farklı görünümler kazanmış, ülkelere göre sosyal çalışma uygulamaları da biçimlenmiştir. Çünkü kültür, bir toplumun üyesi olarak, bireylerin edindiği bilgi, inanç, sanat, hukuk, ahlâk, gelenek, görenek, yetenek ve alışkanlıkları içine alan karmaşık bir bütün olduğundan dolayı, sosyal çalışmanın de bu değişkenlerden etkilenmemesi zaten düşünülemezdi.

Dünyadaki ideolojik tartışmalar, bilim dallarında ortaya çıkan gelişmeler ve yaşam koşulları yeni boyutlar kazandıkça, sosyal çalışma mesleğinin yaklaşımları da zenginleşmiştir. Örneğin, sosyal çalışmanın ilk ortaya çıktığı dönemlerde, mesleğin "müdahale odağı" daha çok birey ve onun geçmiş yaşantıları üzerinde odaklaşmıştır. 1970'lerde insan davranışının, bireyin sosyal çevreyle süregelen etkileşiminin bir ürünü olduğu kabulüyle, "çevresi içinde birey" yaklaşımı, mesleğin felsefesine ve uygulamalarına tamamen hâkim olmuştur (Acar ve Ç. Duyan, 2002: 18).

1 Doç. Dr., Üsküdar Üniversitesi Sosyal hizmet bölümü

Sosyal çalışma mesleği, evrensel bir meslek ve disiplin olmakla birlikte, aynı zamanda her ülkenin kendi sosyokültürel, ekonomik ve politik kalıplarından etkilenmekte ve ayrıca, içinde bulunulan dönemde gelişen sosyal bilim alanlarından da yararlanılarak, mesleğin "eklektik bilgi gövdesi" ve mesleğin müdahale seçenekleriyle zenginleştirilmektedir.

Diğer taraftan da Payne (1997)'ın, belirttiği gibi sosyal çalışmanın varlığını sürdürebilmesi için, toplumun belirli sorunlarına en iyi çözüm getiren bir meslek olarak "sembolleşme" sürecine girmesi şarttır. Ancak bunu sağlayabilmek için de öncelikle, sosyal hizmet sisteminin nitelik ve nicelik açısından yeterli bir kapasiteye ulaşabilmesi ve "vatandaşlık geliri" gibi uygulamalarla, sosyal politika çözüm olanaklarının, sorun sahibi kitlelerin ihtiyaçlarına yanıt verebilecek, çağdaş ve etkili düzeye getirilmesi gereklidir.

KAYNAKÇA

Barker, R. L. (2003). The Social Work Dictionary. Silver Spring, Md: NASW Press.

Bartlett, Harriett M. (1970). The Common Base of Social Work Practice. New York: National Association of Social Workers.

Cılga, İbrahim. (2004). Bilim ve Meslek Olarak Sosyal Hizmet. H. Ü. SHYO Yayın No: 16.

Çengelci, Ethem (1996). Cumhuriyet Türkiye'sinde Sosyal Hizmetlerin Örgütlenmesi. Ankara: Şafak Matbaacılık.

Duyan, Veli. (2010). Sosyal Hizmet: Temelleri, Yaklaşımları ve Müdahale Yöntemleri. SHU Derneği Yayınları, No: 16, Ankara.

Güngör, Fatih ve Özuğurlu, Metin. (1997). İngiliz Yoksul Yasaları: Paternalizm, Piyasa ya da Sosyal Devlet. A. Ü. SBF Gelişme ve Toplum Araştırmaları Merkezi. No: 03, Şubat.

Kongar, Emre. (1972). Sosyal Çalışmaya Giriş. Sosyal Bilimler Derneği Yay. G-2. Ankara.

Zastrow C, K. Kirst-Ashman. (1990). Understanding of the Human Behavior and the Social Environment. Second Ed. Chicago: Nelson Publishers.

Zastrow, Charles. (2012). Sosyal Hizmete Giriş. Çev: Aslıhan Aykara vd. Ankara: Nika Yayınevi.

2000'Lİ YILLARIN BAŞINDA SOSYAL HİZMETLERİN YENİDEN YAPILANMASI ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

Hüsamettin Çetin[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

1970'li yılların ortalarından itibaren Dünya'da yaşanan mali ve ekonomik kriz sonucunda, refah devleti uygulamaları ve bu bağlamda devletin işlevleri tartışılmaya başlanmıştır. Bu çerçevede kamu yönetiminin yeniden yapılanması gündeme gelmiş ve Türkiye'de de, 2002 yılında 58. Hükümet tarafından yürürlüğe konulan "Acil Eylem Planı" ile kamu yönetimi reformu süreci başlamıştır. Konu hakkında çeşitli hukuki düzenlemeler yapılmış, raporlar yayınlanmış, çeşitli şura, kongre, sempozyum vb. platformlarda konu hakkında değişik görüşler ileri sürülmüştür.

ÇALIŞMANIN AMACI

Sosyal hizmetlerin yeniden yapılanması çerçevesinde yerelleşme, özelleştirme, sivil toplum örgütleri, yönetişim vb. politikalar ve uygulamalar ön plana çıkmaktadır. Merkezi yönetimin sosyal hizmetler alanındaki görev ve sorumluluğu yanında yerel yönetimler, özel sektör, sivil toplum örgütleri ve ailelerin de hizmetlerin sunumunda etkinliklerinin arttığı görülmektedir.

Bu çerçevede çalışmacının amacı, Türkiye'de 2000'li yılların başında sosyal hizmetlerin yeniden yapılanması ile ilgili çeşitli görüşlerin ortaya konulması ve uygulamaların incelenerek, tartışmalara katkı sağlanmasıdır.

TARTIŞMA

2011 yılında 633 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile "Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı" kurularak, sosyal hizmetler ve yardımlar alanındaki çeşitli kurumlar bir çatı altında toplanmıştır.

Bununla birlikte, sosyal hizmetler alanında hizmet sunulan bazı müracaatçı gruplarının yetiştirilmesi (korunmaya muhtaç çocuklar) ve bakımı (bakıma muhtaç engelliler) bir tür sosyal yardım sağlanarak, aile ya da yakınları yanında gerçekleştirilmektedir.

Bakıma muhtaç engellilere yönelik bakım hizmetinde, özel sektörden hizmet satın alınmaktadır. Ayrıca, yaşlıların da bu hizmetten yararlanmaları için gerekli yasal düzenlemeler yapılmıştır (2828 S. K., Ek Md. 10).

Diğer taraftan sosyal hizmetlerin yerelleşmesi ile ilgili olarak, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı sosyal hizmet kuruluşlarının devir konusu ise güncelliğini korumaktadır. Yürürlükteki mevzuata göre (633 Sayılı KHK, Ek Md 1) sosyal hizmet kuruluşlarının, Bakanlar Kurulu kararıyla belirlenecek esaslar çerçevesinde belediyelere, il özel idarelerine ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarına devir edilebileceği hüküm altına alınmıştır. Bakanlar Kuruluna, kuruluşların devir edileceği yer konusunda, geniş yetki verildiği görülmektedir.

Kısaca, sosyal hizmetler alanında; ekonomik destek sağlanarak aile yanında yetiştirilen veya bakılan müracaatçılara ve onların ailelerine/yakınlarına yönelik psiko-sosyal destek programlarının nasıl geliştirileceği, özel hizmet alımı yoluyla özel sektörden hizmet alımının, müracaatçı grupları açısından (yaşlılar, engelliler, korunmaya muhtaç çocuklar, bakım tedbirli çocuklar vb.) sınırlarının ne olacağı, sivil toplum örgütlerinin rol ve işlevlerinin neler olacağı, sosyal hizmet kuruluşlarının yerel yönetimlere mi (Belediyeler veya il özel idareleri) yoksa diğer kamu kurum ve kuruluşlarına mı devir edileceği, vb. konularda daha fazla araştırmaya ve tartışmaya ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

SONUÇ

Türkiye'de sosyal hizmetler alanında, sistemde birbirini tamamlayan kamu (merkezi ve yerel yönetim), özel sektör ve sivil toplum örgütlerinin yer aldığı "karma yapı" benimsenmelidir. Devlet, Anayasa'daki "sosyal devlet" ilkesi ve ülkemiz tarafından kabul edilen insan hakları, çocuk hakları gibi sözleşmeler ile Avrupa Sosyal Şartı çerçevesinde sosyal hizmetlerden öncelikle sorumlu ve görevlidir.

1 Yrd. Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü

Bununla birlikte, sosyal hizmetler alanında yerel yönetimlere daha fazla görev ve sorumluklar yüklenmeli, sivil toplum örgütleri güçlendirilmeli ve özel sektör ise teşvik edilmelidir.

Sosyal hizmetler alanındaki kamu (merkezi ve yerel yönetim), özel sektör ve sivil toplum örgütleri arasındaki koordinasyon ve işbirliğini artıracak ve izlemeyi sağlayacak kurumsal yapılar ve mekanizmalar oluşturulmalıdır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Kamu yönetimi reformu, yeniden yapılanma, sosyal hizmetler.

SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA KURUMU OLARAK AHİLİK

Turgay Çavuşoğlu[1], Hüsamettin Çetin[2], Elvan Atamtürk[3]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

13. Yüzyılda Moğol saldırıları sonucu, Asya'dan başlayan, Anadolu'ya uzanan göçler sırasında kurulan Ahilik sistemi; sosyal, kültürel ve toplumsal yapının kökleşmesinde önemli bir rol oynamıştır. Arapça "kardeşim", Türkçe'de ise "cömert eli açık" anlamını taşıyan "akı" kelimesinden dilimize yerleşen Ahilik; sadece esnaf ve sanatkar örgütlenmesi olarak kalmamış, toplumsal hoşgörü, dürüstlük, temel ahlaki değerlerin yerleşmesi, ekonomik yaşamın düzenlenmesi, mesleki yaşamın inceliklerinin geleceğe aktarılması, teşkilat üyelerinin kendi aralarında dayanışması ve eğitimlerinin sürekliliği açısından sistematik bir yapının kurulmasını sağlamıştır. Sistem hastalık, doğum, ölüm, işsizlik vb. nedenlerle güç duruma düşen yakın akraba ve çevresine yardımı esas almış, sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın güzel örneklerini geleneksel hale getirmiştir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Ahilik; göçebelikten, yerleşik düzene geçilmesi, şehirlerden köylere kadar toplantı ve konuk evi olarak kullanılan zaviyelerin açılması, bireylerin iş ve meslek edinmeleri, refah düzeylerinin yükseltilmesi, kötü alışkanlıklardan uzak durulması, savaş ve yoksulluk dönemlerinde toplumsal dayanışmayı sağlamıştır.

Toplumla ilişkiler, planlama, örgütleme, eşgüdüm ve eğitimi içeren toplum kalkınması unsurları, Ahilik sisteminin içerisinde sistematik bir şekilde hayata geçirilmiştir. Bu çalışmada Ahilik, toplum kalkınması unsurlarını içinde barındıran bir sosyal hizmet uygulaması olarak incelenecektir.

TARTIŞMA

Ahilikte esnaf grubu; fiilen meslekte çalışanlar "dahililer" ve değişik nedenlerle işten ayrılmış olan "haricilerden" oluşmaktadır. Dahililer; yamak, çırak, kalfa ve üstad olarak sistematik bir şekilde örgütlenmiş ve yükselmeleri kurallara bağlanmanın yanı sıra törensel bir şekilde geçiş yapılmıştır. Emekli, düşkün ve engelli grubundan oluşan haricilerden yardıma gereksinim duyanlar ise para, yiyecek, giyecek, yakacak vb. sosyal yardımlar yapılarak desteklenmiştir.

Ahilikte her iş kolu bir pir veya ustaya bağlı olarak çalışmalarını sürdürmüş olup, yöneticiler demokratik seçimlerle başa gelmiştir. Ahiler: "Bedesten", "Arasta" ya da "Uzun Çarşı" diye adlandırılan çarşılarda mesleklerini icra etmişlerdir. Esnaflar tarafından "Esnaf Kesesi", "Esnaf Sandığı", "Esnaf Vakfı" isimli yardımlaşma sistemi kurularak, bir toplumsal dayanışma örneği hayata geçirilmiştir. Sandıklarda; kira gelirleri, vakıf paraları, faizler, vasiyet, hibe ve bağışlarla para toplanmıştır. Esnaf, bilgin, din adamları ve yoksullara yardım, onarımlar, görevlilere ödenen maaşlar, yaz aylarında kullanılan kar ve sebillerin kurulması sandıkların giderleri arasında yer almıştır.

Ahilikte, Bacıyan-ı Rum (Anadolu Bacıları) olarak adlandırılan, kadınların dayanışması önemli bir rol oynamıştır. Anadolu'daki ilk kadın örgütlenmesi olan Bacıyan-ı Rum teşkilatı, el sanatları, misafir ağırlama, askeri ve siyasi çalışmalar, tasavvufi faaliyetler konularında önemli görevler üstlenmiştir.

SONUÇ

Ahilik, sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın güzel örneklerinden birisidir. Ahilik sistemi ile "Toplum Kalkınması" uygulamaya geçirilmiş, birçok ahlaki değer geleneksel hale gelmiştir. Sistem kadın erkek ayırımı yapmadan bir bütün halinde çalışmaları yürütmüş, toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasına katkı sağlamıştır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Ahilik, Bacıyan-ı Rum (Anadolu Bacıları), Anadolu, Toplum Kalkınması.

1 Sosyal Hizmet Uzmanı

2 Yrd. Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü

3 Öğretim Görevlisi, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü

PLANLI KALKINMA DÖNEMLERİNDE SOSYAL HİZMET UYGULAMALARININ YERİ

Sami Kalaycı[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Dünya üzerindeki her milletin varlığı, tarihinden bugüne kadar sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasal alanlardaki birikimlerini taşıması, koruması ve kazanımlarla birlikte toplum içerisinde inşa ettiği sistemler bütünü sayesinde mümkün olmuştur. Bu sistemlerden biri de sosyal hizmetler sistemidir. Bu sistem sosyo-ekonomik yapıya, örf adet ve geleneklere, toplum içerisindeki sosyal, kültürel ve yönetsel kurumlara bağlı olarak çalışmıştır.

Türk toplumunda da işleyişi devam eden sosyal hizmet sistemi de tarihsel olarak çok eski felsefi köklere ve kurumsal temellere dayanmaktadır. Selçuklu ve Osmanlı Devletleri döneminde ahilik, vakıf, lonca, ocak gibi kurumlar eliyle yürütülen sosyal hizmetler, Cumhuriyet döneminde daha kurumsal ve kanuni temellere oturtularak toplumun bütün kesimlerine eşit ve dengeli bir şekilde ulaştırma imkânına sahip olunmak istenmiştir. Cumhuriyetin ilk dönemlerinden itibaren sosyo-ekonomik kalkınmanın, kültürel ve bilimsel ilerlemenin daha hızlı ve verimli yapılabilinmesi amacıyla yapılan tüm yenilik, girişim ve yatırımlar belirli bir plan ve program dâhilinde devam ettirilmesi için 1961 yılından itibaren planlı kalkınma dönemi başlatılmıştır. Bu dönemden itibaren sosyal hizmet sistemi de günümüze kadar çeşitli politika ve planlarla sürdürülmeye çalışılmıştır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Planlı dönemle birlikte sosyal hizmet sistemi de daha modern ve planlı bir şekilde yeniden yapılanmaya girerek gelişimi günümüze kadar sürdürülmektedir. Sosyal hizmetlerin koordine edilmesi, ihtiyaç duyulan ile sunulan hizmetlerin örtüşmesi ve kaynakların buna göre kullanımı, temel ilkelerin ve öncelikli alanların tespit edilerek buna göre kalkınma planı içerisinde bir program hazırlanması ve uygulanması fırsatı yakalanmıştır. Bu bağlamda çalışmada kalkınma planlarında sosyal hizmetlerin ele alınış biçimine, planlamadaki temel ilke ve politikalara ve bu politikalarla neler yapılmaya çalışıldığı sosyal hizmet açısından incelenmiştir.

TARTIŞMA

İnsanlığın yerleşik hayata geçişinden bu tarafa herhangi bir şekil ve türde görebildiğimiz sosyal hizmetlerin, Cumhuriyetin ilk döneminde belirlenen hangi politikalarla devam ettirildiği ve planlı kalkınma ile birlikte hangi ihtiyaçlara göre sunulduğu ortaya konulurken günümüzde ise ne tür plan ve politikalarla bilim ve meslek olarak devam ettirilmesi gerektiği tartışılmıştır.

SONUÇ

Farklı zaman ve kültürlere ait toplumsal yapılarda çeşitli tür ve şartlarda oluşmuş ihtiyaçlara göre yürütülen bir sosyal hizmet sistemi olmuştur. Dönemin toplumsal problemlerine, zorluklarına ve olumsuzluklarına göre bu sistemde politika ve planlar belirlenmiştir. Bu bağlamda Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren uygulanan sosyal hizmet politikaları da bu yaklaşım ve felsefede yürütülmüştür. Hiç kuşkusuz her bir dönemin ihtiyacına göre belirlenmiş kalkınma planları sorunları çözmek ve insan hayatına yaraşır bir toplum oluşturmak için oluşturulmuştur. Fakat günümüzün toplumuna ve insanlığa ait sorunlar önceki dönemlerin veya yılların sorunlarından çok daha farklı ve türdedir. Son çeyrek asırda yakalanamayan bir hızla ilerleyen teknoloji, bilimdeki ilerleyişler ve bilgi toplumunda ortaya çıkan yenilikler sayesinde toplum hayatını daha da kolaylaştırırken sorunlar da aynı derece veya hızla ilerlemektedir. Bu sebeple özellikle bireylerin ve toplum hayatının bizzat her bir noktasında yer alan sosyal hizmetlerin yürütülmesinde yapılacak planlama ve programlar, belirlenen politikalar, yürütülecek projeler, kurulacak kurum ve kuruluşlar her zaman insanın değerini bilen, onurunu yücelten ve insan ve toplum hayatını merkeze alan bilimsel bir yaklaşımla yapılmalıdır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Kalkınma planları, sosyal hizmet ve kalkınma, planlı dönem, sosyal hizmet.

1 Şırnak Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Araştırma Görevlisi

SOSYAL BİLİMLER VE SOSYAL HİZMET DİSİPLİNİNDE AYDINLANMA DEVRİMİNİN VE AKILCI-RASYONEL DÜŞÜNCENİN ÖNEMİ

İsmet Galip Yolcuoğlu1

ÖZET

Rasyonel (akılcı) düşünmenin olmazsa olmaz koşulu, "bilimsel şüphe"dir. Ancak bu yolla, "bilimsel düşünme" alışkanlığı edinilebilir. Toplumların ve bireylerin gelişebilmesi için, "eleştirel" ve "akılcı" düşünceye fazlasıyla ihtiyacı vardır. Körü körüne bir fikre saplanmamak, başkalarının söylediği şeylere rastgele inanmamak, basmakalıp düşüncelere, klişelere, sloganlara ve peşin hükümlere kendimizi kaptırmamak, her şeyi "aklın ve bilginin süzgecinden geçirmek" gerekir. Bu konuda, kendi eğilimlerimiz, tutkularımız ve çıkarlarımızın "eleştirel düşünceye" engel olan zincirler" olduğunu bilmemiz gerekir. Ancak bu şekilde, "gerçek bilgi" ile "sözde (sahte) bilgi" arasındaki ayrımı yapabiliriz. "Bu donanımlar", karşılaşılan "bir fikir ya da iddianın", "inanılmaya değer" olup olmadığının belirlenmesine yarar. Bulduğumuzu sandığımız "doğruları" "denetleyebilmek, hayattaki başarımızı belirleyen bir unsurdur. İnsan, bir şeye körü körüne inanmayagörsün, ona istediğinizi yaptırabilirsiniz.

Bilgi edinmenin ilk kaynağı "beş duyu" organımızdır. Bu şekilde elde edilen "gözlemsel" bilgilere, "sağduyu" bilgisi denilmektedir. Ancak, olayları açıklamak, yani nasıl meydana geldiklerini "anlamak" istediğimiz zaman, işin içine "akıl" dediğimiz "düşünme yeteneğimiz" hatta bazen "hayal gücümüz" dahi girebilmektedir. Tarih boyunca birçok insan, "sezgi", "ilham", "vahiy" gibi doğaüstü bir bilme yeteneği olduğunu iddia etmişlerdir. Ancak bilim adamları, beş duyumuz dışında, herhangi bir "doğrudan bilme" yeteneğimizin olmadığını kabul ederler. Bir iddianın "bilgi" niteliği kazanabilmesi için, bilim kurulları tarafından "yeterince belgelenmiş" olması gerekir. Tarihin her dönemde ilerlemeci duyarlık açısından en önemli olgu, insanı en yetkin bilince ulaştıracak yolların aranması olduğuna göre, "Aydınlanma"nın, insanın kendi yalanlarından ve yanlışlarından, bir başka deyişle önyargılarından kurtulma girişimi olduğu söylenebilir (Timuçin, 2010). Aydınlıktan korkan bencil, çıkarcı, kötünün izini süren insanın yerine, özgür bir düşünce etkinliği içinde kendini yeniden yaratan insan gerçeğine ulaşma yolculuğunda, hem zamanın getirdiği koşulların bir ürünü hem de yüzyılların birikimiydi Aydınlanma.

D'Alembert (akt. Çiğdem, 2009), Aydınlanma idealini benimsemiş bir yönetimin toplumsal sorunları çözeceği inancını taşımıştır. Newton'un bilimsel devrimi'ndeki mekanik tabiat kavramı, tabiatın belli yasalara göre işleyen bir mekanizma ya da makine olduğu imgesine dayanıyordu. Buna göre tabiat bütünüyle maddeden ibaretti ve maddenin zaman ve mekandaki hareketleri güç yasalarınca belirlenmekteydi. Bu hareket yasaları bilindikçe, tabiatı da bilmek gizlerini çözebilmek mümkündü. Bilimin dili, bu yeni kavrayışa göre matematikti; çünkü olguların kesinlik ve netlik içerisinde ifade edilebilmesini matematik sağlamaktaydı. Bütün tabiat fenomenleri, matematiksel olarak ifade edildiklerinde anlamlı olmaktaydılar. Evreni bilinmez, gizli ve kapalı bir bütün olarak görülmekten kurtaran Newton'un Evrensel Yerçekimi Yasası'na göre, evrendeki her madde başka bir maddeyi büyüklüklerine ve aralarındaki mesafeye bağlı olarak değişen bir güçle çekmektedir. Bu buluş, sadece maddenin hareketini açıklamakla kalmıyor aynı zamanda yeni bir evren tasarımı da sunuyordu. Buna göre evren, hareket halindeki maddeydi ve bu hareketin yasaları her yerde değişmeden aynı biçimde matematiksel olarak ifade edilebilen güçlerce yönlendirilmekteydi.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Weber'e göre "Akılcılık"; bir tür toplumsal hareket biçimi, geleneksel ve duygusal davranışların ortadan kalktığı ve onun yerini olaylar arasındaki neden-sonuç ilişkilerini arayan rasyonel inançların aldığı bir yapıya işaret etmektedir. Avrupa'da sanayi toplumuna geçiş sürecinde gerçekleştirilen, "dinde reform", toplumun hızla laikleşmesi doğrultusunda gelişmiştir. Kilise, bir siyasi güç olmaktan çıkarılmış ve bir "manevi kurum", vicdan işi statüsüne indirgenmiş, "akılcı ve rasyonel bir toplum" yaratılmıştır (Ergil, 2012). İşin en can alıcı noktası ise "modern toplumlar"; akılcı ve rasyonel davranışları benimseyen, gerek ekonomide gerekse politikada bunu uygulamayı başarabilen toplumlardır. 412 | Osmanlı toplumsal sisteminde, "askerlik" en fazla değer verilen roldü. Çin'de ise Konfüçyüs öğretisinden kaynaklanan bir

1 Doç.Dr., Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

değer ve hukuk sistemi egemendi ve bilge kişiler, sınavla devlet hizmetine alınmaktaydı. Böylece Çin'de toplumun en üst basamağını "bilgin bürokratlar" oluşturmuştu. Günümüzde sembolü "ejderha" olan Çin'in ABD'yi geçen bir zenginliğe sahip olması, yüksek inovasyon ve teknolojiye sahip olmasında, böylesine bir altyapı bilgisi ve zenginliğinin rolü olduğunu görebilmekteyiz (Ergil, 2012).

Bir toplumu oluşturan tüm bireylerin ve giderek toplumun kendisinin, sağlıklı ve işlevsel düşünüp davranabilen bir donanıma ve yapıya ulaşabilmesi için, "akılcı-rasyonel düşünceyi benimsemiş" ve bilimsel-akılcı düşüncelere yatırım yapmayı, sorumluluk almayı "önemli bir değer olarak" görebilmesi gerekmektedir. Ülkemizde yapılan bir araştırmada, "evrime inanan" insanlarımızın sayısının sadece % 27 olduğu ifade edilmekte olup; AB ülkelerinde bu oranın % 80-90'lara vardığı bilinmektedir.

KAYNAKÇA

Akşit, B. (1997). Sosyoloji. Cumhuriyet Döneminde Türkiye'de Bilim. Sosyal Bilimler I, Türkiye Bilimler Akademisi, Ankara. Aktan, C. C. ve Tunç, M. (1998). Bilgi toplumu ve Türkiye. Yeni Türkiye Dergisi, 1 (19), 118-133.

Çiğdem, A. (2009). Aydınlanma Düşüncesi. İletişim Yayınları, 6. Baskı.

Ergil, D. (2012). Toplum ve İnsan: Toplumbilimin Temelleri. Hayat Akademi.

Mardin, Ş. (2008). Din ve Politika. 17. Baskı, İstanbul, İletişim Yayınları. Mardin, Ş. (2008). Din ve İdeoloji. Bütün Eserleri II, 18. Baskı, İletişim Yayınları.

Yolcuoğlu, İ. G. (2013). Toplumsal İşlevsizlik. İstanbul: Nar Yayınevi.

Zastrow, C. (2013). Sosyal Hizmete Giriş. Çev: Aslıhan Aykara vd. Ankara: Nika Yayınevi. Zincirkıran, M. Ed. (2011). Dünden Bugüne Türkiye'nin Toplumsal Yapısı. Bursa: Dora Yayıncılık.

SOSYAL HİZMET ARAŞTIRMASINDA KARMA YÖNTEMİN ÖNEMİ

Melike Tekindal1, Seda Attepe Özden2

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Karma yöntem günümüzde sosyal bilimler alanında kullanılmaya başlanan ve önemi gittikçe artan bir yöntemdir. Birçok farklı bakış açısını birlikte değerlendirebilme ve çalışmalarını daha bütüncül kılma çabası içinde olan araştırmacılar hem nitel araştırma yöntemini hem de nicel araştırma yöntemini birlikte kullanmayı tercih etmektedirler.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışma karma yöntemin tanımlanmasını ve çeşitlerini açıklamayı; sosyal hizmet bilim ve mesleği için karma yöntemin nerede durduğunu, sosyal hizmet alanında karma yöntemin nasıl kullanılabileceğini değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

TARTIŞMA

Bu kapsamda karma yöntemin kullanımı nitel ve nicel araştırmanın felsefelerinden yola çıkarak, genel anlamda nitel ve nicel araştırmaları birleştirmesi, her iki yaklaşımın sınırlılıklarını minimuma indirmesi nedeniyle tercih edilmektedir. Her iki yaklaşımı da içinde barındıran karma yöntemin yakınsayan, açımlayıcı, keşfedici sıralı, iç içe, dönüştürücü gibi farklı yöntem araştırmaları bulunmaktadır. "Peki bu çeşitler sosyal hizmet araştırmasında nasıl kullanılabilir?" sorusunun cevaplanmasının, araştırmacılar için hem daha derinden anlayışı kavramak hem de farklı uygulamalar yapabilmek için kolaylaştırıcı olacağı düşünülmektedir.

SONUÇ

Sonuç olarak karma yöntem araştırması; nitel ve nicel verilerden ortaya konulan farklı bakış açılarını karşılaştırması, nicel ve nitel verilerin birlikte analiz ve sentez edilmesi nedeniyle sosyal hizmet metodolojisini güçlendirici niteliktedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Karma yöntem, sosyal hizmet araştırması, sosyal hizmet uygulaması.

1Arş. Gör. Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü

2 Dr. Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü

ÇÖZÜM ODAKLI KISA TERAPİ: SOSYAL HİZMETTE GÜNCEL BİR YAKLAŞIM

Oğuzhan Zengin[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

İktisat disiplininin kavramları olan etkinlik ve verimlilik kavramları günümüz dünyasına damgasını vurmuş ve birçok alanı etkilediği gibi ruh sağlığı hizmetlerini de etkilemiştir. Emek, zaman ve para gibi kaynakların etkin kullanılması düşüncesiyle geliştirilen kısa terapiler son zamanlarda uzun dönemli psiko-dinamik uygulamaların yerine tercih edilmeye başlamıştır. Bu gelişmeler sonucu geliştirilen psiko-sosyal müdahale modellerinden biri de 1980'li yıllarda geliştirilen çözüm odaklı kısa terapidir. Bu yaklaşım sosyal hizmet disiplininde de giderek artan bir biçimde ve tüm dünyada çeşitli sorunlara sahip nüfus gruplarına yönelik olarak kullanılmaktadır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu bildirinin amacı, Türkiye'de henüz yeterince tanınmayan, çağımızın gereklilikleri nedeniyle süre ve maliyet açısından daha çok tercih edilir hale gelen ve sosyal hizmet müdahale yaklaşımları arasında giderek daha fazla yer edinmekte olan bir müdahale modeli olarak çözüm odaklı kısa terapiyi sosyal hizmet mesleği bağlamında ele alarak bu modelin sosyal hizmet uzmanları için kullanışlı bir model olduğunu ortaya koymaktır.

TARTIŞMA

De Jong ve Miller (1995), sosyal hizmet tarihinin güçler perspektifi ilkelerine dayandığını ancak güçler temelli uygulamanın eyleme dökülmesine yönelik araç ve tekniklerin zayıf olduğunu, çözüm odaklı kısa terapinin sosyal hizmetle benzer felsefik varsayımlara dayalı spesifik müdahale becerileri ve değişime yönelik tekniklerinin sosyal hizmet müdahalesindeki güçler temelli uygulamaları geliştireceğini belirtmektedir. Şahin'e (2001) göre bütün çözüm odaklı kısa terapi yöntem ve teknikleri (istisnaları bulma, mucize, övgü, derecelendirme ve baş etme soruları) sosyal hizmet uygulamaları için vazgeçilmez önemdedir. Çünkü bu ele alış ve çözüm odaklı mülakat insana en üst düzeyde önem atfeden ve odağında insan bulunan sosyal hizmet meslek ve disiplininin temellerinde yatan insan anlayışı ile son derece uyumludur. Sosyal hizmetin değer ve felsefesi ile benzer bir felsefeye sahip olması nedeniyle çözüm odaklı kısa terapi, sosyal hizmet uzmanları ve diğer danışmanlık meslekleri için geçtiğimiz son 20 yılda popüler bir terapötik model haline gelmiştir. Özellikle sosyal hizmet olmak üzere birçok disiplinin uygulamacısı esnekliği, işbirlikçi doğası ve müracaatçının güçlerine yönelik vurgusu sebebiyle çözüm odaklı kısa terapiyi sahiplenmektedir (Kim, 2007, s. 107).

SONUÇ

Çözüm odaklı kısa terapinin çeşitli düzeylerde (birey, aile, küçük grup ve makro uygulamalarda), farklı müracaatçı gruplarında ve kanıta dayalı uygulamalarda kullanımındaki artış sosyal hizmet uzmanları için çözüm odaklı sosyal hizmet yaklaşımını esnek ve güçlü bir model haline getirmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Çözüm odaklı kısa terapi, sosyal hizmet kuramı, sosyal hizmet uygulaması.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

De Jong, P. ve Miller, S. D. (1995). How to interview for client strengths. *Social Work, 40*(6), s. 729-736.

Kim, J. S. (2007). Examining the effectiveness of solution-focused brief therapy: A meta-analysis. *Research on Social Work Practice, 18*(2), s. 107-116.

Şahin, F. (2001). Sosyal hizmette güçler perspektifi ve çözüm odaklı mülakat. *Aile ve Toplum*, (Eylül-Aralık), s. 59-71.

1 Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Araştırma Görevlisi Doktor

KADINA ŞİDDET UYGULAYAN ERKEKLERLE YAPILAN SOSYAL HİZMET UYGULAMALARINDA BİLİŞSEL DAVRANIŞÇI YAKLAŞIMIN KULLANIMI

İlkay Başak Adıgüzel[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Erkeğin kadına uyguladığı şiddet, kadının insan onuruna yakışır şekilde yaşama ve gelişme hakkını elinden alan bir insan hakları ihlalidir. Ataerkil toplumsal yapının kültürel pratikleriyle ve kurumsal uygulamalarla beslenen eşitsizlikler, erkeklerin üstünlüklerini pekiştirerek şiddet davranışını meşrulaştırmaktadır. Kadına yönelik şiddetin önlenebilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanabilmesi için erkekliğin toplumsal olarak nasıl kurgulandığını anlamaya ve erkeklerin bu baskıcı tutumlarının sorumluluğunu almalarını sağlayacak çalışmalara gereksinim duyulmaktadır. Bu bağlamda baskı, ayrımcılık ve dışlanmanın kaynağı olan cinsiyet eşitsizliklerine meydan okumada; koruyucu-önleyici, iyileştirici-rehabilite edici, değiştirici-geliştirici nitelikleri içinde barındıran toplumsal cinsiyet bakış açısıyla temellendirilmiş sosyal hizmet uygulaması önemli bir yere sahiptir. Tutum ve davranış değişiminde etkili bir yaklaşım olduğu düşünülen bilişsel davranışçı yaklaşımın teknikleriyle yapılandırılmış çalışmaların, kadına yönelik şiddet uygulayan erkeklerin eşitsizlik temelli toplumsal cinsiyet algısının değiştirilmesi ve eşitlikçi davranışların öğrenilmesinde etkili olacağı düşünülmektedir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Çalışmanın amacı, bilişsel davranışçı yaklaşımla yapılandırılmış sosyal hizmet uygulamalarının eşine şiddet uygulayan erkeklerle çalışmada işlevselliğini tartışmaktır.

TARTIŞMA

Ataerkil toplumsal değer, tutum ve normlar erkeğin kadına uyguladığı şiddeti normalize ederek erkeğin diğer nüfus grupları (kadınlar, çocuklar) üzerindeki egemenliğini sürekli olarak yeniden üretmektedir. Kadınlar nesneleştirilmekte, erkeklerin saldırgan davranışları onaylanmakta, özel alan ve kamusal alan cinsiyetlileştirilmekte, böylece toplumsal cinsiyet eşitsizliği güçlendirilmektedir.

Özgürleşme hareketlerinin ortaya çıkışından bu yana erkeğin egemenliğine dayalı toplumsal yapının kadın ve toplum yaşamı üzerindeki olumsuz etkileri üzerine düşünülmekte, bu olumsuzlukları ortadan kaldırmaya yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Ancak araştırmalarda toplumsal ilişkilerin cinsiyet farklarını nasıl oluşturduğu üzerinde durulmamaktadır. Bu durumda kadınların ikincilleştirilmekten kaynaklı yaşantılarını öğrenmek kadar erkeklerin iktidarlarını nasıl kurduklarını ve sürdürdüklerini öğrenmek de önem kazanmaktadır. Bu analiz, toplumsal cinsiyet eşitsizliği üzerine bütüncül değerlendirme yapabilmek ve uygun mikro-mezzo-makro müdahaleler geliştirmek için gerekli görülmektedir.

SONUÇ

Bilişsel davranışçı yaklaşıma göre geçmiş yaşam deneyimleri, öğrenilmiş tutum ve davranışlar bugünkü benliği ve bireyin işlevselliğini etkilemektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ve şiddetin meşruiyetine ilişkin algılar da bilişsel ve toplumsal olarak yapılandırılmıştır. Bu bakımdan bilişsel davranışçı yaklaşım temelli mesleki uygulamaların, kadınlara şiddet uygulayan erkeklerin toplumsal cinsiyet ve şiddet uygulamaya ilişkin bilişsel şemalarını, bu şemalar içerisinde yer alan otomatik düşüncelerini ve bilişsel çarpıtmalarını ortaya çıkararak toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı tutum ve davranış geliştirmeleri amacına hizmet edeceği düşünülmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Erkeğin uyguladığı şiddet, bilişsel davranışçı yaklaşım, toplumsal cinsiyet eşitliği

1 Arş. Gör., Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, basakadiguzel@hacettepe.edu.tr

İŞ YAŞAMINDA CİNSİYET AYRIMCILIĞI VE BASKI KARŞITI SOSYAL HİZMET YAKLAŞIMI

Ufuk Gümüşsoy[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Toplumsal yaşamdaki birçok sorun iş yaşamını ve yaşam kalitesini olumsuz etkileyebilmektedir. Toplumsal yaşamın en önemli sorunlarından birisi hiç şüphesiz ayrımcılık sorunudur. Ayrımcılık türleri arasında özellikle iş yaşamında en yaygın olarak görülenlerinden birisi cinsiyet ayrımcılığıdır. Sosyal hizmet meslek ve disiplini iş yaşamındaki cinsiyet ayrımcılığı sorununa karşı müracaatçı gruplar ile birlikte eşit ve adil bir toplumsal yapıya ulaşılabilmesi adına mücadele etmektedir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Çalışmada iş yaşamındaki ayrımcılık ve cinsiyet ayrımcılığı kavramları ile iş yerinde sosyal hizmet müdahalesi ve baskı karşıtı sosyal hizmet yaklaşımının tanımları yapılarak, kavramlar üzerinde durulacaktır. Bunun yanında, bu çalışmada iş ve endüstri ortamlarında sosyal hizmet müdahaleleri ile iş yaşamında cinsiyet ayrımcılığı ile mücadelede baskı karşıtı sosyal hizmet uygulamasının sosyal hizmet uzmanlarınca nasıl etkin kullanılabileceği tartışılacaktır.

TARTIŞMA

İş yaşamına yönelik yapılan araştırmalarda "cinsiyet ve medeni durum" en önemli ayrımcılık faktörü olarak belirlenmiştir. Cinsiyet ayrımcılığı, iş barışını ve verimini etkileyen önemli iş yaşamına ilişkin problemlerin kaynağı da olabilmektedir. İş yaşamındaki cinsiyet ayrımcılığı problemine karşı sosyal hizmet meslek ve disiplini oldukça önemli bir konumda yer almaktadır. İşyerinde sosyal hizmet, uygulama açısından yeni gelişen bir alan olsa da iş ve endüstri ortamındaki sosyal hizmet uzmanlarının etkinliği genişleyerek artmaktadır.

İş yaşamında cinsiyet ayrımcılığına karşı sosyal hizmet müdahalesi geliştirecek olan sosyal hizmet uzmanı, teşhisçi bir yaklaşımın dışında baskı karşıtı yaklaşımda, müracaatçıyı sorunun bir kurbanı olarak görmenin yerine müracaatçının karşı karşıya olduğu sorunu yapısal sistem açısından ele almaktadır. Bu şekilde sosyal hizmet uzmanı sorunun çözümünde, hegemonik ve baskıcı bir yapı olmaksızın etkili ve eşit bir iletişimle çalışma yürüterek, baskıcı sisteme karşı mücadele etmektedir. Sosyal hizmet uzmanı baskı karşıtı uygulama ile toplumda erk güçlerin baskısı karşısında ezilerek güçsüzleştirilmiş olan müracaatçı guruplarının baskıya karşı güçlenmesini sağlayarak, müracaatçı grupları ile birlikte daha eşitlikçi iş yaşamı ve toplumsal refaha ulaşmayı hedeflemektedir.

SONUÇ

İş yerinde sosyal hizmet uygulamalarının gelişmesi iş refahı ve toplumsal refahı arttırmaktadır. İş yaşamını olumsuz etkileyen, cinsiyet ayrımcılığı ile mücadelede baskı karşıtı yaklaşım uygulaması ile sosyal hizmet mesleği daha eşitlikçi bir iş yaşamına ulaşılmasına katkı sağlamış olacaktır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Ayrımcılık, cinsiyet ayrımcılığı, iş yaşamında cinsiyet ayrımcılığı, iş yerinde sosyal hizmet, endüstriyel sosyal hizmet, baskı karşıtı sosyal hizmet yaklaşımı.

1 Sosyal Hizmet Uzmanı, Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Yüksek Lisans Öğrencisi

SİSTEM YAKLAŞIMI ÇERÇEVESİNDE TIBBİ SOSYAL HİZMET

Elif Gürhan[1], Yıldız Gümüştekin[2], Medine Yıldırım[3]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Sağlık hizmeti veren kuruluşlarda, var olan sağlık döngüsü içerisinde hizmet sunulan bireyin, tam iyilik halinin sağlanması için sosyal hizmet sistem yaklaşımının birey üzerindeki etkisinin ele alınmasıdır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bireyin tedavi öncesi, tedavi esnasında ve tedavi sonrasında tam iyilik halinin sağlanması adına bireye sağlık hizmeti sunulurken hastalık sürecinde de bireyin var olduğu çevresiyle ilişkileri devam etmektedir. Devam ettirilen bu döngü içerisinde, bireyi etkileyen ve bireyin etkilediği her unsurun etkileri sosyal hizmet sistem yaklaşımı çerçevesinde açıklanmaya çalışılacaktır.

TARTIŞMA

Tek tek parçalar üzerinde durmak yerine, bütün bu parçalar arasındaki bağıntılar, karşılıklı etkileşimler ve bağımlılıklar üzerine odaklanmaktadır. Bir başka deyişle, Sistemler Kuramı'nda parçalar tek başlarına düşünülmeden, aralarındaki etkileşim ele alınır ve bütünün görülmesi önerilir. Sistem yaklaşımı, sistemin bir bileşeninde ortaya çıkan değişimin, diğer bileşenleri nasıl etkilediğini ve bu etkinin yine baştaki bileşene ne şekilde yansıdığını ortaya koymaktadır.

Sistem yaklaşımında bireye sunulan hizmetin, en ince ayrıntısına kadar bireyin tam iyilik halinin sağlanmasında ne kadar değerli olduğu aşikardır. Ancak sağlık hizmeti veren kuruluşlarda bireye sunulan hizmet medikal boyutuyla ön plana çıkmaktadır. Oysa ki birey medikal sürecinde var olan çevresiyle ve sağlık kuruluşuyla ilişkisini devam ettirmektedir. Dolayısıyla bireye sunulan hizmetin her detayının önemi sosyal hizmet sistem yaklaşımı çerçevesinde tartışılacaktır.

SONUÇ

Bildiride, bireye sağlanan sağlık hizmeti kapsamında bireyle ilişkili her detayın bireyin tam iyilik halinin sağlanmasında ne kadar önemli olduğu sistem yaklaşımında açıktır. Sağlık hizmeti sunan kuruluşlarının medikal konseptinin içerisinde sosyal hizmetin önemi göz ardı edilmeyecek bir gerçekliktir.

ANAHTAR KELİMELER

Sosyal hizmet, sistem yaklaşımı, sağlık hizmeti, tam iyilik hali.

1 Yalova Üniversitesi, Öğrenci

2 Yalova Üniversitesi, Öğrenci

3 Yalova Üniversitesi, Öğrenci

İNSAN DEĞER VE ONURUNU YÜCELTMEK ÜZERİNE…

Uğur Özdemir[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Bu çalışma sosyal hizmet sempozyumu 2015'in ana teması olan "İnsan Değer ve Onurunu Yüceltmek" üzerine yapılandırılmış bir sistem analizini kapsamaktadır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Çalışmanın amacı, sosyal hizmet sempozyumunun ana teması olarak seçilen " İnsan Değer ve Onurunu Koruma" temasının anlamı ile bu anlamın Sosyal Hizmet meslek ve disiplinindeki yeri ve bir ülke olarak Türkiye gerçekleri ve son olarak Türkiye'de Sosyal Hizmet gerçekleri açısından analiz edilecektir.

TARTIŞMA

Kuşkusuz içinde bulunduğumuz zaman hemen hemen herkes için insanlığın ulaşmış olduğu en ileri zamandır. Bu ulaşılan nokta içinde 2015 yılında "insan değer ve onurunu yüceltmekte odaklanmanın mutlak çok haklı gerekçeleri vardır.

Bu haklı gerekçeler toplumsal gelişim ve değişimin insanı ve insanlığı getirdiği aşama kadar, toplumsal gelişim ve değişimleri hem etkileme hem de bundan en yüksek düzeyde etkilenen bir meslek ve disiplin olan sosyal hizmetin en üst perdeden bir çağrıda bulunma ya da kendini anlatma çabası olarak da açıklanabilir. Hatta "insan onuru ve değerini yüceltmekte bulunma misyon ve vizyonu sosyal hizmetin yeniden yapılanmasında bir başlangıç sürecide olabilir.

Ancak bu olasılıklar kadar bu temanın anlamlılığı bu söylemin nereden ve nasıl başladığı ve nereye ulaşmak istediği kadar bu temanın hangi ülkede, o ülkenin hangi zamanında, hangi koşullarında söylendiği ile de çok ilgilidir. Bununla birlikte söz konusu ülkenin sosyal hizmet meslek ve disiplininde bulunduğu koşullar ve istatistiklerde bu temanın o ülkedeki nasıl anlaşılması gerektiğini belirleyen faktörler arasındadır.

SONUÇ

Bu çalışma parça bütün ilişkisi içinde, bir kesitsel zaman içinde "İnsan Değer ve Onurunu Yüceltmek" temasını oluşturan kavramların, Sosyal Hizmet ve Türkiye ve Türkiye'de Sosyal Hizmet sistemi içinde kavramsal analizini gerçekleştirme çabasında olacaktır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Sosyal hizmet, Türkiye, insan değer ve onuru, sosyal hizmetin değer temeli, sistem analizi.

[1]Hacettepe Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Görevlisi

SOSYAL HİZMET DÜŞÜNCESİNDE ONUR VE EŞİTLİK KAVRAMLARININ DİYALEKTİK BİRLİKTELİĞİ

Emre Özcan[1], Aziz Şeker[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Sosyal hizmet meslek ve disiplin olarak insan hak ve özgürlükleri çerçevesinde sahip olduğu teorik zemin üzerinden uygulama alanını inşa etmiştir. Sosyal hizmet pratiğinin sorun alanları, hedef kitlesi ve müracaatçı grupları açısından ayakları üstüne oturduğu bu teorik zeminin dayandığı insan onuru ve eşitliğine dair paradigma aynı zamanda mesleğin etik ilke ve değerlerinin temelini oluşturmaktadır. Fakat her şeyden önemlisi müracaatçı gruplarının sorunlarıyla baş etme noktasında/çözüme dönük yeniden inşa sürecinde yalnızlaştığı da yadsınamaz bir gerçektir. Bu yalnızlığın onların kamusal alandaki varoluş mücadelesinde yenilgiye uğratılmalarından kaynaklı olduğu aşikârken sosyal hizmet mesleğinin bu mücadeledeki konumu felsefesindeki onur ve eşitlik kavramlarının diyalektiği etrafında tartışılmak zorundadır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışma sosyal hizmetin mesleki ilke ve değerlerinin yapıtaşı konumundaki kavramlar olarak "onur ve eşitlik" paradigmalarının diyalektik çözümlenmesini müracaatçı gruplarının mikro, mezo ve makro düzeyli sorunları etrafında tartışmayı amaçlamaktadır.

TARTIŞMA

Yaşam niteliği açısından göreceli olarak asgari koşullar altında yaşayan nüfus gruplarının; engelliler, yaşlılar, kadınlar, çocuklar, azınlıklar, göçmenler kısaca bütünsel olarak sosyal hizmetlere gereksinim duyan grupların toplumsal kaynaklara ulaşma ve yönetebilme açısından içinde bulunduğu eşitsizleştirici durum "onurlu bir yaşam" bağlamında temel çelişkisini oluşturmaktadır. Çünkü onur/haysiyet kavramı, Pheng Cheah'den hareketle "içeriksiz bir insani nitelik" olarak tanımlanır ve kavram çok açıktır ki pratik yönelim gerektirmektedir. Çıkış yolu, Arendt'deki eşitlik kavramının verili, yani doğal bir iyelik ya da özellik değil, insani örgütlenmenin sonucu olarak ele alınmasından geçmektedir. Bahsettiğimiz rasyonel çözümsüzlük ise kuşkusuz sosyal hizmet düşüncesinin bu kavramları ele alış biçimindeki sıkıntıları açığa çıkarmaktadır.

SONUÇ

Sosyal hizmet mesleğinin özde ilerlemesi, temel hak ve özgürlüklerin yaygın ve kurumsallaştığı toplumlarda saygın olacağı gibi müracaatçı kesimlerinin de insan onurunun/ haysiyetinin ve eşitliğinin gözetildiğinde insan haklarının öznesi kılınabileceğini düşünmekteyiz. Ama içkin tartışması söylemin kurulmuş sınırları içine hapsedilerek yapıldığında soyutlamaların gerçekliği dönüştüremeyeceğini, diğer taraftan da sosyal hizmetin toplumsal/siyasal ilişkiler alanına dokunmasının yolunun tıkanacağını ifade ediyoruz. Buradan hareketle bu çalışmada sosyal hizmet felsefesinin doğasındaki onur kavramının eşitlik kavramından ayrı ele alındığında adeta bir "boş gösteren"e dönüştüğü tartışılarak bu tabloda iki kavramın diyalektik birlikteliği mesleki etik, ilke ve değerler ve toplumsal/siyasal sorun okumalarıyla ele alınacaktır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Sosyal hizmet düşüncesi, insan hakları, kamusal alan, onur ve eşitlik.

[1] Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Araştırma Görevlisi

[2] Amasya Üniversitesi Sağlık Kültür Daire Başkanlığı Sosyal Hizmet Uzmanı

ÜTOPYA VE SOSYAL HİZMET: THOMAS MORE'UN *UTOPIA*'SININ SOSYAL HİZMET AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

İhsan Kutlu[1]

GİRİŞ

Bu çalışma modern bir disiplin olarak sosyal hizmetin ütopya fikri ile kesiştiği noktayı Thomas More'un *Utopia*'sı üzerinden ele almaktadır.

AMAÇ

Sosyal bir varlık olarak insan, içinde yaşadığı toplumun maddi ve manevi imkânlarından faydalanarak ya da imkânsızlıklarının olumsuz etkilerini tecrübe ederek hayatını sürdürür. Yeni sayılabilecek bir disiplin olarak sosyal hizmet ise insanın bireysel ve toplumsal açıdan refahını yükseltmeyi hedefler. Sosyal hizmetin belirlediği sosyal refah hedefleri ise ülkenin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik durumdan bağımsız değildir. Yani ülkelerin vatandaşları için sunabildiği kaynaklar ülkenin hem insan kaynağına hem de maddi potansiyeline bağlıdır. Ütopyalar ise ideal/hedeflenen/olması istenen dünya veya devlet düzenleridir. Bu noktada sosyal hizmet disiplininin vatandaşlar için sunmak istediği hizmetler mevcut durumda bulunmayan hizmetlerdir. Dolayısıyla sosyal hizmet daima ütopyanın peşindedir. Yani ütopya ve sosyal hizmet "ideal düzen" olarak ortak bir noktada kesişmektedir.

Bu çalışmanın amacı da ütopya literatüründe önemli bir yer tutan Thomas More'un *Utopia*'sı üzerinden modern perspektifle sosyal hizmet okuması yapmaktır. Bu sayede günümüzde sosyal hizmetin tartıştığı meselelere geriye dönük bir ışık tutularak yaklaşık 500 yıllık bir aradan sonra gelecek için ne söylenebileceği sorusu sorulabilecektir.

YÖNTEM

Thomas More'un kitabının incelenmesi ve yorumlanması.

BULGULAR VE SONUÇ

Çalışmada XVI. yüzyılın başlarında yazılmış olan *Utopia* adlı eserdeki yoksulluk, hastalık, yaşlılık gibi günümüz sosyal hizmet alanına giren sorun alanları tespit edilmiş olup; bu sorunlara o dönemde nasıl bir cevap verildiği gösterilmiştir

ANAHTAR KELİMELER

Ütopya, sosyal hizmet, sosyal refah, sosyal politika.

1 Araştırma Görevlisi, Sakarya Üniversitesi

İNSAN ONURU VE SOSYAL HİZMET

Muhammet Ali Köroğlu[1], Muammer Ak[2], Ertuğrul Hatipoğlu[3]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Onur kavramı, sosyal bilimlerde çok sık kullanılmasına rağmen gerek kavramın tanımlanmasında gerekse kaynağı noktasında farklılıklar bulunmaktadır. Bireysel ve toplumsal düzeyde de bu farklılıkları görmek mümkündür. Onur, bazen bir inanç sistemiyle, bazen ait olunan sosyal sınıf ve statüyle, bazen gelenek ve aile bağlarıyla ilişkili olarak tanımlanabilmektedir. Tarihsel olarak ele alındığında da her dönemde insan onuru farklı kaynaklarla tanımlanmaktadır.

ÇALIŞMANIN AMACI

İnsan onuru kavramı, sosyal bilimlerde çeşitli şekillerde tanımlanmakta ve bu tanımlamalardan hareketle insanın varoluşu ile ilgili ihtiyaçları anlaşılmaya çalışılmaktadır. Bu açıdan öncelikle onur kavramı ile ilgili tanımlama çabaları kısaca ele alınacak ve tarihsel dönemlerde insan onuru ile ilgili yaklaşımlar üç evrede incelenecektir. Ayrıca insan onurunun kaynağı ve sosyal hizmet açısından insan onurunun nasıl ele alınması gerektiği tartışılacaktır.

TARTIŞMA

Batılı konseptlerden hareketle insan onurunu, bir insana sadece insan olduğu için hasredilen değer ve hakları gösteren bir figür, bir kategori olarak görmekteyiz. Bu kategori, insana belirli mutlak haklar ve bazı yükümlülükler getirmektedir. İnsan onuru bir tasarımdır. Bu tasarıma göre bütün insanlar, kökenleri, diğer özelikleri, mesela cinsiyet, yaş, akla gelecek diğer özelliklerinden bağımsız aynı değere sahiptir.

İnsanın onuru ve değeri üzerine düşünceler Eski Yunan'a kadar dayanmaktadır. Eski Yunan'da düşünce alanında da insan onuru kavramının ipuçlarına rastlamak mümkündür. Antik dönemde hayatın kamusal ve özel olarak ikili bir düzlemde ele alındığı gözlemlenmektedir. Özel olan; hane, aile ve çevresi ile tanımlanan bir yaşam alanını ifade etmektedir. Hanenin ayırt edici özelliği insanların burada gündelik istek ve ihtiyaçlarının güdümünde bir arada yaşıyor olmalarının ifadesi olmasıdır. Antik Yunan hayat düzleminde bir de kamusal alan yani polisin alanı vardır. Antik dünyada insan olmak, insan onurunu taşımak, kamusal alanda yani polisin alanında var olmakla mümkündür. Kamusal alana yani polisin alanına çıkmanın şartı da hanede hatırı sayılır bir servete, emek gücüne sahip olmak ve ev ekonomisi ile aile üzerindeki egemenliğe bağlıdır. Yoksul olmak, kölelerden yoksun olmak veya gündelik hayatın ikamesi için ekonomik bir faaliyet içerisinde bulunmak polise kabul edilmemek için yeterli gerekçelerdir.

Dinler açısından bakıldığında insan onurunun veya değerinin kaynağı birbirine benzerlik göstermektedir. Örneğin, Hristiyanlıkta insanın Tanrının sureti olması konseptinden yola çıkılarak, insana Tanrı´nın yarattığı diğer varlıklardan ayrı bir statü tanınmıştır. Bu statü ona Tanrının kutsallığına yakın bir statü sağlamakta, keyfi muameleye karşı, örneğin yaşam hakkının keyfi bir şekilde ortadan kaldırılmasını önlemektedir. Ancak 16.yy.'dan itibaren dini dünya ve insan tasarımından seküler bir dünyaya doğru geçiş söz konusudur. Bu dönüşüm, evrenin merkezine Tanrı yerine insanı yerleştirdiği için onur içkin bir kavram olarak değerlendirilmiştir. Bu dönem, bilginin ve yaşamın dayanağının dogmalardan, sabit ideoloji ve fikirlerden kurtularak aklın istikametinde ilerlediği bir dönemdir. İnsanın doğuştan hak ve değere sahip olduğu bu dönemde daha net anlaşılmaya başlanmıştır. Bu dönem insanın evrensel bir özne olduğu, kendini gerçekleştirme, iradesini kullanma, kararlar alma ve düşünmede özgürleştiği bir dönemdir.

Aydınlanma döneminin, insanın onur ve değerinin doğuştan geldiği ve her insan için geçerli olduğu yönündeki kabulleri, hukuki belgelerde de kendini göstermektedir. Bu açıdan bakıldığında ulusal ve uluslararası hukukta insan onuru kavramının kendine geniş bir alan bulduğu görülmektedir. Birçok ülkenin anayasa ve yasalarında, onurun korunması ve hakların sağlanması ile ilgili birçok madde vardır. Ayrıca birçok uluslararası anlaşma ve beyanname kabul edilmiştir. Diğer taraftan birçok uluslararası insan hakları örgütleri raporlar yayınlamakta, mahkemeler sürekli adalet dağıtmaya çabalamakta ancak tüm bu iyi niyet

1 Yrd. Doç. Dr., Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmetler Bölümü.

2 Yrd. Doç. Dr., Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmetler Bölümü.

3 Arş. Gör. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmetler Bölümü.

ve temenniler tam anlamıyla gerçekleşememektedir. Halen küresel anlamda dünya ve özelde birçok ülkenin insan hakları, insan onuru ve değeri ile ilgili ciddi problemler yaşadığı bilinmektedir. İnsan onuru ve değerinin kaynaklarda yazıldığı gibi sadece insan olduğu için insan onur ve değerine sahip olmadığı görülmektedir.

SONUÇ

Antik dönemin genel yaklaşımında hayatın kamusal ve özel olarak iki kategoride ele alındığı görülmektedir. Bu anlayışta, özgür olmak, onurlu olmak hatta neredeyse insan olmak kamusal alanda var olmakla mümkündür. Kamusal alanda var olmak ise güç ve servete bağlı olduğu için onur, çok sınırlı sayıda özgür insanı ilgilendiren bir kavram olmuştur.

Ortaçağ ise insan onurunun dinsel bağlamda değerlendirildiği bir dönemi ifade etmektedir. Literal olarak dinler insanı, salt insan olma ve diğer canlılar içerisinde bir tür olarak en üst kategoriye yerleştirse de toplumsal hayata böyle yansımadığı görülmektedir. Toplumsal tabakalaşma açısından din ve iktidar, güç ve onur elde etme mücadelesinde özellikle batıda araçsal olarak kullanılmıştır.

Sosyal bilimlerin insan anlayışıyla ilgili geldiği en son nokta, insanın salt insan olması nedeniyle hak ve onur sahibi bir varlık olduğunun kabulüdür. Sosyal bilimlerin kavşak noktası olan sosyal hizmet disiplini ve mesleği de insanı, dili, dini, ırkı, ekonomik durumu ne olursa olsun aynı derecede onur sahibi bir varlık olarak değerlendirmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

İnsan onuru, sosyal hizmet, insan hakları, ortak iyi, sosyal bilimler.

SOSYAL HİZMETİN TEMELİ OLARAK İNSAN ONURUNUN NE'LİĞİ ÜZERİNE

Adem Kılıç[1], Oktay Tatlıcıoğlu[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Sosyal hizmet bir meslek ve disiplin olarak insan hakları teorisiyle varoluşsal bir bağa sahiptir. Bu bağlamda insan haklarının temelini oluşturan "insan onuru" kavramının temel dayanaklarının sosyal hizmet ile ilişkisi üzerinde durulacaktır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışmada "insan onuru" kavramının tanımı, felsefi temel dayanağı, evrenselliği sorunsalı ve insan haklarıyla ilişkisini, sosyal hizmet paradigması bağlamında tartışacağız. Bununla beraber sosyal hizmet ile insan onuru ve değeri ilişkiselliği noktasında tartışma yürütülecektir.

TARTIŞMA

İnsanın, sırf insan olduğu için onurlu olduğu ve sahip olduğu bu onuru koruma ve yüceltme gereği olarak bir takım haklarının olduğu kabul edilmektedir. Bu kabul ediş her şeyden önce düşünsel ve ideal bağlamda kendini var etmektedir. Buna dayanılarak insan hakları teorisi inşa edilmiştir.

İki farklı boyutta ele alınan bir kavram olarak insan onuru, ilk boyutu ile devletin, bireyin vücut tamlığına, kişisel dünyasına saygı göstermesi; ikinci boyutu ile de, bireyin sosyo-ekonomik ortamda piyasa koşullarının insafına terk edilmeyip, burada karşılaştığı sorunlarda devletin güvencesinin sağlanmasıdır. Tam da bu noktadan hareketle, sosyal hizmetin en temel amacı olan sosyal refahın sağlanması gündeme gelmektedir. Bu sebeple, sosyal hizmette insan onuru tartışması önemli bir yer edinmektedir.

SONUÇ

Sosyal hizmet uygulayıcı ve eğiticileri olarak, mesleki etik ve değerlerin tözünü oluşturan insan onuru ve insan hakları kavramları tartışmasının içselleştirilmesinin gerekli olduğu öngörülmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Sosyal hizmet, inan onuru, insan hakları, insan değeri, etik.

[1] Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Araştırma Görevlisi

[2] Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Araştırma Görevlisi

SOSYAL HİZMET AÇISINDAN "DEĞER" NEDENSELLİĞİ

Nilgün Küçükkaraca[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

İnsan ile çalışan meslekler açısından etik kuralların altını dolduran değerler olmalıdır. Değerlerin evrenselliği sosyal hizmetin ve sosyal hizmet uzmanının en önemli aracıdır. İnsani yarımın temelinde yer alan değerlerin varlığı dinsel alandan düşünsel alana geçmiştir. Ancak küreselleşen dünyada sosyal hizmetin değerlerinin hayata geçirilmesinin nasıl olduğu/olması gerektiği ve olacağı konusunda tartışmalar yaşanmaktadır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Sosyal hizmet uzmanlarının mesleğin ve bilimin gelişmesi açısından, uygulamadaki en önemli araçları olan sosyal hizmet değerleri konusunda daha evrensel/yerel farkındalık geliştirmeleri ve var olan farkındalıklarını müracaatçı sosyal hizmet uzmanı ilişkisinde en üst düzeyde hayata geçirmeleri önemlidir. Sosyal hizmet uzmanının bilgisini hayata aktarma ve "yardım" etme sürecindeki en önemli değerlendirme aracının nasıl olması gerekliliğinin tartışılması bu bildirinin amacıdır.

TARTIŞMA

Sosyal hizmet, makro/mezzo ve mikro düzeylerde "ihtiyaç"larının çözümü için yardım isteyen ya da yardım edilmesi gerektiği fark edilen ya da bir başkası tarafından fark edilerek bildirimi yapılmış durumların çözümlenmesine "yardım"cı olan bir meslektir. "Yardım" etme gerekçesinin tarihçesi dinsel duygulardan başlayıp insan haklarının en önemli gereği olmasına kadar uzanmıştır. Yardım, sosyal hizmetin temelinde sadece haklar temelinde değil aynı zamanda sosyal adalet açısından da önemli bir yere sahiptir. Günümüzde hak temelli yaklaşımların altındaki temel düşüncelerden birisi de sosyal adaletin gerçekleşmesi hakkının da insan hakkı olmasıdır. Böyle bir temelde ise sosyal hizmet müracaatçısı ile sosyal hizmet uzmanı arasındaki iletişim ve ilişki denkleminin nasıl olacağı yapısal olarak belirgindir. Sosyal hizmet uzmanı sosyal adalet ve insan hakları açısından müracaatçısının haklarını en üst düzeyde savunur ve ihtiyaçlarını karşılar, ötekileştirmeye ve dışlanmaya karşı baskı karşıtı uygulamada bulunur. Ancak dünyanın küreselleşmesi sosyal hizmetin de uygulanması açısından değişikliklere gidilmesini arzu etmektedir. Örneğin, yoksulun kim olduğunun belirlenmesi ve/veya sosyal yardımın nasıl verileceği liberal politikaların en önemli tartışma konusu olabiliyor. Neo-liberal politikalar uygulamaya belirleyince de sosyal hizmet uzmanının "değer" leri maalesef ki sistem ile uyuşmuyor. Sonra ne oluyor? Sosyal hizmet uzmanları alanda kendilerinden istenilen "yardım" etme biçimi ile bir yabancılaşma yaşıyorlar. Sistemin, sosyal hizmet "değer"leri ile başlayan bu yabancılaşma, sistemin kendi değerlerini yaratmasına ve kendi değerlerini hayata geçirecek elemanları üretmesine doğru bir yola giriyor. Ancak unutulmamalıdır ki sistem kendi sosyal hizmet uygulamalarını yeniden yeniden üretmiş olsa da araçlarını yeniden yeniden farklılaştırsa da müracaatçı hep aynı "insan" dır.

SONUÇ

Küreselleşme sosyal hizmet mesleğinden yardım alan müracaatçı sistemlerinin temel sorunlarını çeşitlilendirmek ile birlikte çözümlerini-yardımlarını neo-liberal politikalara dayandırmaktadır. Bu tercihlerin sonucunda sosyal hizmet uzmanı ile müracaatçı arasındaki "değer" kavramı zarar görmektedir. Bireyselleştirilmemiş, kitlesel uygulamaların müracaatçı ile sosyal hizmet uzmanı arasındaki mesleki çalışma ve değeri değil müracaatçı ile sistem arasındaki paradigmanın varlığına dikkat çekilen zamanlarda olduğumuz konusunun gündem tutulması önemlidir. Sosyal hizmet değeri her zaman için insan hakları ve soysala adalet perspektifi ile hayata geçirilmelidir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Değer, müracaatçı, küreselleşme, insan hakları ve sosyal adalet.

1 Doç.Dr. Hacettepe Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bl. Öğretim Üyesi

SOSYAL HİZMET DİSİPLİNİ VE MESLEĞİNDE SOSYAL REFAH KURUMUNUN YAŞAMSAL ÖNEMİ

Taner Artan[1]

ÖZET

İlk toplumlarda, üretim ve tüketim gibi unsurlar aile içerisinde karşılanmakta iken, karmaşıklaşan toplumlarda ortaya çıkan yeni ihtiyaçların karşılanması için; eğitim, politika, din, ekonomi vb. yeni toplumsal kurumlar ortaya çıkmıştır. Bütün bunların sonucu olarak hayat bulan "karşılıklı destek mekanizmaları", insan gereksinimlerinin; aile, politika, ekonomi vb. kurumlar tarafından karşılanmadığı durumlarda gündeme gelmiştir.

Karmaşık bir hale gelen toplumsal düzlemde geleneksel kurumlar olan aile, komşuluk, dini kurumlar vb. unsurlar birey ve toplum gereksinimlerini karşılayamaz duruma gelince, ortaya çıkan "sosyal sorunlar", birey-aile-toplum kapasitelerinde bozulmalar, toplumun yapısı ve yaşam biçimleri üzerinde yıkıcı etkiler yaratmıştır. Modern devletlerde, bireylerin daha geniş sosyal hizmetler olanaklarına gereksinim duyduğu, buna karşılık kamunun da yurttaşların refahı için daha fazla sorumluluk alması gerektiği düşüncesi kabul görmüştür.

Ancak modern anlamda ilk refah devleti anlayışı ve uygulamaları, 1601 yılında Kraliçe I. Elizabeth döneminde çıkartılan "Yoksullar Yasası" (Poor Law)'dır. Bu yasanın öneminin büyüklüğü ve devrim niteliği, "kamunun, yoksul bireylere yardım ve destek görevi sorumluluğunun kabul edildiği" ilk resmi belge olmasından ileri gelmektedir. Buna göre, her idari birim ve kilise, kendi bölgesindeki yoksullara sahip çıkmak zorunda olup, ihtiyaç duyulan finansman, mülk sahiplerinin ve zenginlerin vergilerinden sağlanmıştır.

"Sosyal refah kurumunun"; toplumun, kendini meydana getiren üyelerine yardım etmedeki kolektif sorumluluğunu ifade eden, karşılıklı dayanışma mekanizmaları üzerine kurulu bir yapı (Kut, 1998: 5) olduğu açıkça görülmektedir. Gerçekten de "sosyal refah" kurumu aile, din, ekonomi, politika gibi geleneksel kurumların yanında, daha sonra yer alan, bir sosyal örgütlenmedir.

Gilbert ve Specht (1974: 4)'e göre; "sosyal refah kurumunun"; toplumsal yaşamda, var olan kurumsal düzenlemelerin üretim-dağıtım-tüketim ve sosyalizasyon, sosyal kontrol, sosyal bütünleşme ve karşılıklı destek gibi birtakım sosyal işlevleri bulunmaktadır.

Şenkal (2005: 321)'a göre refah devleti, örgütlü emeğin sahip olduğu gücün her alanda kullanıldığı ve yönetimin piyasa güçlerinin rolünü en az üç yönde değiştirme çabası içinde olduğu devlettir. Bu üç yönden birincisi, bireylere ve ailelere minimum gelir garanti etmek olurken ikincisi, bireysel ya da ailesel krizler gibi olumsuz sosyal olasılıkların kapsamını sınırlamak veya daraltmaktır (hastalık, yaşlılık, işsizlik gibi). Üçüncü olarak da, statü ve sınıf ayrımında bulunmaksızın tüm vatandaşlara sosyal hizmetleri belirli ve en iyi standartta sunmaktır.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

21. yüzyılın ilk çeyreğinde bile, ülkemiz ve birçok ülke, eğitim, altyapı, sağlık, konut, çevre, işsizlik, yoksulluk gibi sosyo-ekonomik ve sosyo-politik sorunları çözebilme konusunda başarısız durumdadır. Az gelişmiş ülkelerin sosyo-politik sorunlarını çözmede yetersiz kalmalarının nedenleri arasında çağdaş yönetim bilimine aykırı kamu yararından uzak uygulamalar, ülkeyi oluşturan halka yeterince yatırım yapılmaması ve aşırı dış borçlanma sayılabilir.

Devletin, sosyal refah devleti düşüncesine yönelmesi ve mikro düzeyde insana yatırım ve eğitimle yola çıkarak, mağdur kitlelerin gereksinimlerini karşılaması ve bireylerin iyi olma halinin desteklenmesi yoluyla, insani gelişmeye yönelmesi gerekmektedir.

Ancak bu kararlılıkla, yoksunluklar içerisinde yaşam mücadelesi veren çaresiz bireyler, sosyal işlevselliklerini sağlayarak, insan onuruna yakışır bir yaşam sürdürebilecek ve toplumun saygın bir üyesi olarak hak ettiği insani düzeye erişebilecektir.

[1] Yrd. Doç. Dr., İstanbul Üniv. Sosyal Hizmet Bölümü

KAYNAKÇA

Duyan, Veli. (2010). Sosyal Hizmet: Temelleri, Yaklaşımları ve Müdahale Yöntemleri. SHU Derneği Yayınları, No: 16, Ankara.

Friedlander, A. Walter. (1966). Sosyal Refah Hizmetine Başlangıç. Çev. Resan Taşçıoğlu. SSYB Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü Yayınları: 44. Ankara, Şenyuva Matbaası.

Koray, M. (2008). Sosyal Politika. Ankara, İmge Yayınevi.

Kut, Sema. (1988). Sosyal Hizmet Mesleği: Nitelikleri, Temel Unsurları ve Müdahale Yöntemleri, Ankara.

Kut, Sema. (2001). İnsani Gelişme ve Sosyal Hizmet: Prof. Dr. Nesrin Koşar'a Armağan kitabı içinde S. 9-15. Editör: K. Karataş ve Ç, Arıkan. H. Ü. SHYO Yayın No: 009.

Şahin, Fatih. (1999). Sosyal Hizmetin Doğası ve Paradigmaları: Sema KUT'a Armağan, Yaşam Boyu Sosyal Hizmet kitabı içinde, ss. 60-74. Editör: N. Güran KOŞAR. H.Ü. SHYO Yay: 004, Ankara.

Şahin, Fatih. (2000). Sosyal Hizmet Uzmanlarının Sosyal Refah Politikası Süreçlerine Katılımı. H.Ü. Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Yayımlanmış Doktora Tezi.

Yolcuoğlu, İsmet Galip. (2014). Sosyal Hizmet Bilim ve Mesleğine Giriş. İstanbul: Nar Yayınevi.

EKİP ÇALIŞMASI YAKLAŞIMLARINA SOSYAL HİZMET PERSPEKTİFİNDEN BAKIŞ

Nurullah Çalış[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Ekip çalışması, düzenli temas ve koordineli eylem halinde bulunarak işbirliği yapan bir küçük grup olarak tanımlanmaktadır. Günümüzün çok daha karmaşık hale gelmiş insani hizmet örgütlenmelerinde ekip çalışması anlayışı giderek önemini artırmaktadır. Sosyal hizmet mesleğinin bütüncül bir perspektife dayalı uygulama anlayışı sorunların çok yönlü ele alınmasını vurgularken mesleğe farklı disiplinlerle işbirliğine yatkın bir nitelik kazandırmaktadır. Nitekim sosyal hizmet uzmanlarının aldığı eğitim farklı disiplinlerden meslek elemanlarının görev aldığı bir ekip oluşturma, ekibin işlevselliğini sağlama, ekipte liderlik rolü üstlenme gibi hususlarda sosyal hizmet uzmanına roller atfetmektedir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Sosyal hizmet açısından ekip çalışmasının oldukça önemli olduğunu kabul ederek üzerinde durulması gereken temel hususlardan biri ekip çalışmasının ne olduğunu ve bir ekip çalışmasının temel karakteristiklerini irdelemektir. Bu çalışma genelde sosyal bilimler ve özelde sosyal hizmet açısından ekip çalışması yaklaşımlarına dair bir literatür incelemesi sunmaktadır. Bu doğrultuda multidisipliner (çok disiplinli), interdisipliner (disiplinler arası) ve transdisipliner (disiplinler üstü) ekip yaklaşımları incelenerek kuramsal ve kavramsal temelde bir gözden geçirme ile sosyal hizmet uygulamalarına yönelik çıkarımlara ulaşmak amaçlanmıştır.

TARTIŞMA

Farklı disiplinlerden meslek elemanlarının ortak bir amaç etrafında birlikte çalışmasına dayanan ekip çalışması farklı yaklaşımlara dayalı olarak yürütülebilmektedir. Literatürde ekip çalışmasının genel özelliklerini tanımlayan üç yaklaşım olarak multidisipliner, interdisipliner, transdisipliner yaklaşımlar kavramsal düzeyde incelendiğinde aralarındaki pek çok benzer özellikle birlikte birtakım farklılıklara sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Multidisipliner ekip yaklaşımına bakıldığında bu türden bir ekibin farklı disiplinlerden profesyonellerin ortak bir amaç için becerilerini ve deneyimlerini kullandığı ve her disiplinden üyenin müracaatçıya kendi perspektifinden yaklaştığı bir çalışma mantığına sahip olduğu görülebilmektedir. Bu yaklaşıma dayalı bir ekipte üyeler daha otonom hareket etmektedir.

İnterdisipliner yaklaşıma göre oluşmuş bir ekipte, ayrı disiplinlerden gelen mesleki yaklaşımlar bütünleştirilerek tek bir konsültasyon biçimi oluşturulması amaçlanır. İnterdisipliner ekipler yapısı itibarıyla daha fazla müracaatçı odaklıdır ve ekip üyeleri arasındaki uyum daha üst düzeyde gerçekleştiğinden üyelerin birbirlerinden daha fazla şey öğrenmesi olasıdır.

Transdisipliner yaklaşıma bakıldığında ise bu tür ekiplerde disiplinler arası çizgilerin daha belirsiz hale gelmeye başladığı görülür. Bu tür ekiplerde ekip üyelerinin kendi bilgi ve uzmanlıklarını ortaya koyma imkanı bulunurken en iyi fikrin veya yaklaşımın belirlenmesi daima kolektif bir çabanın ürünüdür. Transdisipliner ekipte yer alan hizmet sağlayıcılar başlangıçtan en son aşamaya kadar bütün uygulama sürecini yakın işbirliği içinde kurgularlar.

SONUÇ

Ele alınan bilgiler ışığında ekip çalışması yaklaşımları açısından multidisipliner ekipten transdisipliner ekibe doğru bir gelişim seyrinden bahsedilebilir. Ancak üç yaklaşımın da değerli ve tercih edilebilir özelliklerinin bulunduğunu hatırda tutarak diğer disiplinlerle girilecek işbirliğinde, yapılacak çalışmanın niteliğini tanımlama ve yer alınan ekibin genel karakteristiklerini anlama noktasında kavramsal farkındalığa sahip olmak önem arz etmektedir.

Ekip çalışması her yönüyle sosyal hizmet uygulaması açısından oldukça önemli ve etkili uygulama açısından pek çok faydaya sahiptir. Sosyal hizmet disiplinine mensup profesyoneller olarak sonuca ulaşmada ne tür bir ekip içinde olmanın en iyisi olacağını belirleyecek temel faktör sosyal hizmetin bilgi,

[1] Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, Araştırma Görevlisi

beceri ve değer temelinden ileri gelecektir. Sosyal hizmet uzmanları farklı ekip çalışması yaklaşımlarını tanıyarak ekip içinde çalışma becerilerini müracaatçı odaklı bir hizmet sunmaya yönelik olarak geliştirmeye odaklanmalıdır.

ANAHTAR KELİMELER

Ekip çalışması, sosyal hizmet, multidisipliner, interdisipliner, transdisipliner.

YEREL YÖNETİMLERİN SOSYAL HİZMET MESLEĞİNE BAKIŞINA İLİŞKİN BİR TARTIŞMA: MERSİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖLÇEĞİNDE YEREL YÖNETİM VE SOSYAL HİZMET BAKIŞI

Nilgün Buz[1], Hasbi Salman[2], Ahmet Bülbül[3]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Sosyal hizmet uygulamaları gelişmiş ülkelerde çoğunlukla yerel yönetimler eliyle yürütülmekte, yerel yönetimin hizmet alan kesimlere bire-bir etki eden sosyal projeleri sosyal hizmet mesleği ve bakışı ile uygulanmaktadır. Ülkemizde ise yerel yönetimlerde yer alan sosyal hizmet uzmanı sayısının yetersizliği hem uygulanan sosyal projelerin sosyal hizmet felsefesinden uzak olmasına hem de hizmet sunumunda sorunlar ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Ancak Mersin Büyükşehir Belediyesi ölçeğinde yaklaşık bir yıllık süre içerisinde dördü idareci olmak üzere yedi sosyal hizmet uzmanı istihdamının sağlanması sonucunda, bu istihdamın yerel ve ulusal düzeyde etkileri temelinde bir değerlendirme ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Mersin Büyükşehir Belediyesi bünyesinde gerçekleştirilen sosyal hizmet uzmanı istihdamı diğer alanlarda çalışan sosyal hizmet uzmanlarının bu alana ilgilerini ve merak duygularını arttırmış olup bu bildiride yerel yönetimlerin sosyal hizmet mesleğine bakışı ile Mersin ölçeğinde sosyal hizmet uzmanı istihdamından öncesi ve istihdam sonrasında geçen yaklaşık bir yıllık süre içerisinde ortaya çıkan sonraki tablo; mesleki açıdan değerlendirilecek ve tartışılacaktır. Yapılacak bu çalışma ile yerel yönetimlerde sosyal hizmet uygulamalarına ilişkin mesleki bir farkındalık ve bakış açısı geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

TARTIŞMA

Kanunlar temelinde oluşturulan yerel yönetim yapısında; sosyal belediyecilik son derece önemli bir unsur olarak vurgulanmış ancak Mersin ölçeğinde bu konunun profesyonelleri olan sosyal hizmet uzmanlarına yeterli alan sağlanmamıştır. Dolayısıyla ismi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı olan yapılanmada yıllarca hiçbir sosyal hizmet uzmanı istihdam edilmemiştir. Ancak Büyükşehir Belediyesi üst yönetiminin mesleğe olan hassasiyeti ve bu alandaki uzmanlara olan ihtiyacın farkındalığı ile 2014 Aralık ayında başlayan istihdamla görev alan yedi sosyal hizmet uzmanı; kısa zamanda toplumun her kesimini ilgilendiren birçok projede aktif rol almış ve yerel yönetim hizmetlerine katkı sağlamaya çalışmıştır. Bu çalışmalar karşılığında her kesimden alınan geri bildirimler ise son derece olumludur. Ancak ülkemizde hala birçok ilde yoğun ihtiyaç bulunmasına rağmen yerel yönetimlerde beklenen düzeyde sosyal hizmet uzmanı istihdamı sağlanabilmiş durumda değildir. Bu sorunun nedenleri üzerinde ise objektif, özeleştiri-ye açık ve yapıcı bir yaklaşımla tartışılması gerekmektedir.

SONUÇ

Sosyal Hizmet Uzmanları olarak; Mersin Büyükşehir Belediyesi'ndeki sosyal hizmet uzmanı istihdamı bağlamında sosyal hizmet uzmanlarının ülkemizdeki bütün yerel yönetimlerde istihdamının sağlanması için her bir sosyal hizmet uzmanının etkin rol alması, dernek yapılanmalarımızın, akademik oluşumlarımızın da bu çalışmalara katkı vermesi gerektiği düşünülmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Yerel yönetim, istihdam, sosyal hizmet uzmanı.

[1] Sosyal Hizmet Uzmanı

[2] Sosyal Hizmet Uzmanı

[3] Sosyal Hizmet Uzmanı-Çocuk Koruma Şube Müdürü

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR İL MÜDÜRLÜĞÜ'NDE ÇALIŞAN MESLEK ELEMANLARININ YAŞAM DOYUMU DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ: SİİRT ÖRNEĞİ

Abdulaziz İnan[1]

GİRİŞ

Sosyal hizmet kuruluşlarında çalışan meslek elamanlarının yaşam doyumu, çalışma yaşamlarını ve müracaatçılara sunulan hizmetin kalitesini etkileyebilmektedir.

AMAÇ

Bu araştırmanın amacı, Siirt Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünde çalışan meslek elemanlarının (Sosyal Çalışmacı, Hemşire, Psikolog, Sosyolog, Çocuk Gelişimcisi, Öğretmen) yaşam doyumlarının incelenmesidir.

YÖNTEM

Bu araştırma tarama modelinde ilişkisel olarak yapılan bir araştırmadır ve 02-14 Aralık 2013 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya, Siirt Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünde ve bağlı kuruluşlarında (Sevgi Evleri, Engelsiz Yaşam Merkezi, Sosyal Hizmet Merkezi, Kadın Konukevi, Çocuk Evleri) çalışan 29 meslek elemanı katılmıştır. Araştırmada, Siirt Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünde çalışan meslek elemanlarının yaşam doyumlarını ölçmek amacıyla, Diener ve arkadaşları tarafından 1985 yılında geliştirilen Yaşam Doyumu Ölçeği-YDÖ (The Satisfaction With Life Scale-SWLS) ve meslek elemanlarının demografik özelliklerini içeren "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Veriler birebir görüşmeler şeklinde toplanmıştır. Araştırmanın sonuçları SPSS 17.0 programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Veriler betimsel istatistikler ve parametrik olmayan testlerden Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis H testleri kullanılarak analiz edilmiştir.

BULGULAR VE SONUÇ

Araştırmaya katılanların %34,5'i Sosyal Hizmet Merkezi'nde, %13,8'i Engelsiz Yaşam Merkezi'nde, %31'i Sevgi Evleri'nde ve %6,9'u Kadın Konukevi'nde çalışmaktadır. Araştırmaya 22-25 yaş aralığında 3 (% 10,34) kişi, 26-29 yaş aralığında 10 (% 34,49) kişi, 29+ yaş aralığında 16 (% 55,17) kişi olmak üzere 29 meslek elemanı katılmıştır. Katılımcıların % 37,93'ü (n=11) kadın, % 62,07'si (n=18) erkektir. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda kadınların ($\bar{X}$= 17,32) yaşam doyumunun erkelere ($\bar{X}$=13,58) oranla daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yaş düzeyinin artıkça yaşam doyumun azaldığı saptanmıştır. Meslek elemanlarının yaşam doyumu düzeylerinin ($\bar{X}$=14,96) yüksek olduğu ve yaşam doyumlarının cinsiyet ve çalıştıkları birimlere göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı saptanmıştır.

Araştırmada Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü ve bağlı kuruluşlarında çalışan meslek elemanlarının yaşam doyumunun yüksek olduğu görülmüştür. Yaptığı işten doyum almak bireylerin yaşam doyumunda önemli bir etkiye sahiptir. Çalışanların, sosyo-ekonomik düzeylerinin iyi olmasının, iş yaşantılarındaki ilişkilerin sağlıklı olmasının, çalıştıkları birimlerde mesleki doyum sağlamlarının yaşam doyumlarını yükselteceği düşünülmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Sosyal hizmet, meslek elemanı, yaşam doyumu, yaşam doyumunu etkileyen faktörler.

[1] Sosyal Hizmet Uzmanı, Selçuk Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi

İTİBAR YÖNETİMİ BAĞLAMINDA SOSYAL HİZMET MESLEĞİ

Mustafa Çelik[1], Ali Taşci[2], Mustafa Oğuz Argon[3]

ÖZET

İtibar, saygı görme, değerli, güvenilir olma durumudur. Bir kişi ya da kurumun saygınlığını ifade eden bir kavramdır. Bireylerin toplumda söz sahibi olmak için, eğitim hayatından sosyal hayatına kadar birçok alanda etki eden bu kavram, modern toplumda önem kazanmıştır. Toplumdaki bireylerin yaşamına etki eden bu kavram günümüzde işletmelerin ticari kültürlerine de etki etmektedir. Kuruluş amaçlarının ilk aşaması kar elde etmek olan işletmelerin, karı sürekli hale getirme süreci itibar kavramı ile doğru orantılıdır. Bu bağlamda kısa süreli karın uzun süreli kara tercih edilmemesi gerektiğini savunan Robert Bosch: "İnsanların güvenini kaybetmektense para kaybetmeyi tercih ederim" sözüyle örgüt itibarının işletmelerin sosyal ve ekonomik faaliyetlerini doğrudan etkilediğini savunmuştur. İtibarın bu geniş kavram çerçevesi çeşitli disiplinlere de etki etmiştir. Bireyin hayatında olumlu değişim sağlamayı hedefleyen sosyal hizmet disiplini de uygulama alanında itibar kavramına ihtiyaç duymaktadır. Bireylerdeki planlı değişim sürecinde güven kavramı, sosyal hizmet mesleği ve sosyal çalışmacı açısından ancak itibar kavramı ile mümkün olabilecektir. Mesleki ilişki sürecinde itimada ihtiyaç duyan sosyal çalışmacı, bu amacına sosyal hizmet mesleğinin itibarının yükseltilmesi ile ulaşabilecektir. Bu da mesleki alanda planlı bir itibar yönetimi ile mümkün olabilecektir.

SONUÇ

Sosyal çalışmacılar toplumu geliştirmek için azami katkıda bulunacaklarsa, daha olumlu bir imaj yaratmalıdırlar. Toplumda diğer meslekler kadar gündemde olmayan sosyal hizmet mesleğinin; gerek insanlar tarafından bilinmesi, gerekse de yanlış politikalar sebebiyle gün geçtikçe itibarını kaybettiği düşünülmektedir. Bu çalışmada itibar yönetiminin sosyal hizmet açısından önemi ve mesleki süreçteki etkisi tartışılmıştır.

1 Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Hizmet Yüksek Lisans Öğrencisi

2 Yalova Üniversitesi Sosyal Hizmet Lisans Öğrencisi

3 Dumlupınar Üniversitesi İşletme Yüksek Lisans Öğrencisi

SOSYAL HİZMETTE ERKEKLE ÇALIŞMA

Cemre Bolgün[1], Şeyda Yıldırım[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Sosyal hizmetin uygulama alanlarında erkekler doğrudan ya da dolaylı olarak önemli bir müracaatçı grubunu oluşturmalarına rağmen, sosyal hizmet ile ilişkilerinde erkekler aile temelli müdahaleler ve kabahatlilerle/suçlularla çalışma gibi istisnalar dışında istikrarsız ortaklar olmuşlardır(Dominelli, 2002).

Ülkemizde ise suçlularla/kabahatlilerle çalışma gibi müdahale alanlarının da henüz uygulamaya aktarılmamış olması, zaten sınırlı olan sosyal hizmetin erkeklerle olan ilişkisini daha da kısır hale getirmektedir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Dominelli(2002), uzmanlar ile erkek müracaatçılar arasında birbirlerini zorunlu olmadıkça yok saymak üzerine kurulu yazılı olmayan bir anlaşmanın varlığından söz eder.

Bu çalışma ile sosyal hizmet mesleğinde erkekle çalışmanın önemine dikkat çekmek, bu alanda farkındalığı arttırmak amaçlanmıştır.

TARTIŞMA

Kadınların ve erkeklerin düşünme ve davranış biçimlerini doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen cinsiyete dayalı ilişkiler toplumun her alanında etkisini göstermektedir. Sosyal hizmet uzmanları gibi toplumsal cinsiyet algısının yüksek olması gereken meslek elemanlarında dahi cinsiyete dayalı ilişkilerin etkisi oldukça baskındır.

Bu kapsamda öncelikle, yapısal problemler olarak da belirtebileceğimiz cinsiyete dayalı politikalara dikkat çekmek gerekir. Erkek ile kadın arasındaki eşit olmayan ilişkiyi daha somut biçimde ifade etmek için kullanılan bu kavram(Millet, 1969), sosyal ilişkilerin erkekleri sırf erkek oldukları için imtiyazlı hale getirdiğine dikkat çeker(Dominelli, 2002).

Dikkat çekilmesi gereken ikinci nokta ise sosyal hizmet müdahalesinde, özellikle mikro müdahalede erkekle çalışmanın göz ardı edilmesidir. Bu durumu bir örnekle ifade etmekte fayda görülmektedir: Aile içi şiddet mağduru bir kadınla çalıştığımız, onu koruma altına aldığımız, yeni bir hayat kurmasına yardımcı olduğumuz bir örneği ele alalım. Gerçekten de mesleğin bize vermiş olduğu misyonu tamamlamış olur muyuz?

Şiddetin kaynağına gitmeden, sorunu kaynağında bulup çözümlemeye çalışmadan gerçekleştirilecek olan her türlü çözüm günü kurtarmaktan ileri gitmeyecektir. Bu kapsamda şiddeti uygulayanın göz ardı edilmesi ve mağdurun kurtarılmaya çalışılmasını kapsayan çabalar bütünü, evimize sineklerin girmesini önlemek için pencerelere yerleştirdiğimiz sinekliklerden ibaret olacaktır. O sinekler bir başkasının penceresinden içeri gireceklerdir. Bu anlamda özelikle şiddet uygulayanla çalışmanın önemine dikkat çekmek yerindedir. Aslında bunun bir adım ötesi ise bataklığı doğrudan kurutmaktan geçer ki, o ise toplumsal cinsiyet algısının toplumun tamamı tarafından, özellikle de erkekler tarafından kavranması ile mümkün olabilecektir. Bu ise ancak, oldukça kapsamlı ve ısrarlı bir makro çalışmanın ürünü olabilir.

SONUÇ

Bu kapsamda toplumsal cinsiyet ilişkilerinin meslek elemanlarınca daha iyi bir biçimde kavranması ve uygulamada da göz önünde bulundurulması oldukça önemlidir. Cinsiyete dayalı ilişkileri toplumun kavraması yönünde yapılacak olan makro çalışmalarda özellikle erkeklere ulaşılmaya çalışılması ise ayrı bir önem taşımaktadır.

Bireyle çalışma söz konusu olduğunda ise mağdurlar ile yapılmakta olan çalışmalara failler ile yapılacak olan çalışmaların eklenmesi, bir başka müracaatçı olarak erkeğin sorunlarının çözümlenmesi için yardımcı olmanın yanı sıra başka mağdurların ortaya çıkmaması açısından da bir önleyici hizmeti oluşturur.

[1] Arş. Gör., Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

[2] Yrd. Doç., Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Sosyal hizmet, toplumsal cinsiyet, erkeklik, erkekle çalışma.

KAYNAKÇA

Dominelli, L. (2002), Feminist Social Work Theory and Practice, PALGRAVE, pp. 84-103, New York.

Millet, K. (1969) Sexual Politics. Garden City, New York

EZİLEN/ EZEN İLİŞKİSİNİN GÖRÜNMEZİ: "ERKEKLİK" EREĞİ DE EZER

Özgül Elitok[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

İnsanlar arasında ayırım yapan düşünceler çağlara ve coğrafyalara göre farklılaşıp çeşitlilik gösterse de, süreklilik arz etmedikleri ve tarih sahnesinden bir bir silindikleri bir gerçekliktir. İnsanların cins, sınıf, ırk, bölge ya da yaş farkları ne olursa olsun eşit ve özgür olması düşüncesi ise daima var olacaktır. Bireyin kadın ya da erkek olarak mevcut genetik, fizyolojik ve biyolojik özellikleri olarak tanımlanan cinsiyet, bu özellikler nedeniyle kadın ve erkek arasında bir eşitsizlik yaratmamalıdır. Toplumsal cinsiyet kavramı, biyolojik cinsiyetten farklı olarak, bir kişinin, "sosyal" veya "psikolojik" cinsiyetini tanımlar. Burada dikkat edilmesi gereken husus, toplumsal cinsiyetin yalnızca kadın ve kadınlık olgusunu değil aynı zamanda erkek ve erkeklik olgusunu da içeren bir kavram olduğudur. Bu bağlamda yalnızca ikincil cins olarak gördüğü kadını değil, aynı zamanda ayrıcalıklı ve birincil cins olarak görülen erkek de ezen ve ezilen ilişkisinden kendine düşen payı almaktadır. Kadın sorunları ve kadın olgusunu anlamak açısından gerek akademik gerekse politik tartışmalarda erkeklik ve özellikle erkek kimliğinin irdelenmesi gerekmektedir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Anayasa ve uluslararası sözleşmelere göre insanların yaşam hakkı ile ruh ve vücut bütünlüğünün sağlanması, aile hayatının korunması, kadın ve erkek eşitliğinin temin edilmesi, devletin pozitif yükümlülüğü olarak temel amaç ve görevidir. Buna karşın kadın sorunları azalmak yerine artarak devam etmekte, toplumsal değişme beklenen düzeyde gerçekleşmemektedir. Bu nedenle erkeklerin hem eril iktidar karşısında kendilerini nasıl konumlandırdıkları, hem de kadınlara ve kadınlığa ilişkin yaklaşımları ortaya koymak önemlidir. Cinsiyetler arası iktidar/tahakküm ilişkisinden beslenen toplumsal cinsiyet ideolojisini, erkeğin kadını ezmesi ve sömürmesi olarak açıklamak eksik bir yaklaşım olacaktır. Toplumun değişim ajanı olan sosyal hizmet uzmanı, yaptığı mesleki uygulamalarında hakim toplumsal cinsiyet rejiminin kodlarını çözme çabası içinde salt kadınlarla değil aynı zamanda iktidar/tahakküm ilişkisinin hem öznesi hem de nesnesi durumundaki erkeklerle de çalışmalıdır. Bu bildiride toplumsal cinsiyet ideolojisi bağlamında ezilen-ezen ilişkisi içinde görünmez olan erkeği görünür kılmak ve böylece kadın olgusunu daha iyi anlamamızı sağlamak amaçlanmıştır.

TARTIŞMA

Kadın sorunları günümüzde her platformda tartışılmakta, kadın sorunlarına gerek hukuksal gerekse toplumsal alanda çözüm yolları aranmaktadır. Ancak kadın sorunlarının başında gelen kadına karşı şiddet, özellikle aile içi şiddet, bütün bu çabalara karşın hız kesmeden devam etmektedir. Burada tartışılması gereken konu teknolojik gelişmelere ve hızlı toplumsal değişime karşın toplum içinde kadının yerinin neden değişmemekte ve kadına karşı şiddetin neden hala bu kadar yaygın olarak varlığını sürdürmekte olduğudur. Bu bağlamda önemli unsurun kadın olgusunun erkek olgusundan ayrı düşünülemeyeceği gerçeğidir. Erke sahip olmak her ne kadar erkeği ayrıcalıklı kılıyor gibi gözükse de buna ulaşmanın bir bedeli vardır.

SONUÇ

Modernleşmeyle birlikte toplumlarda yaşanan değişmenin, kadın-erkek ilişkisine, güç ve iktidar ilişkisine ne şekilde yansıdığını anlamak ve modern toplum içinde erkekliğin ve erilliğin nasıl yeniden üretildiğini anlamak değişim ajanı olan sosyal hizmet uzmanları için oldukça önemlidir. Toplumun kadına ve erkeğe farklı davrandığı, farklı roller ve sorumluluklar yüklediği, farklı haklar tanıdığı, farklı baktığı ve farklı gördüğü, bu farklılıkların temelinde hem biyolojik hem de toplumsal faktörlerin yer aldığı, bu farklılıkları ifade etmek için de cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramlarına başvurduğu görülmektedir. Ezilen-ezen ilişkisinde kadının erkek tarafından ezildiği kadar erkeğin de erkek tarafından ezildiği gerçeğinden yola çıkarak erkeklik olgusunun sosyal bilimler alanında daha çok çalışılması gerektiği düşünülmektedir.

[1] Antalya Adliyesi 5. Aile Mahkemesi Sosyal Hizmet Uzmanı

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Erkeklik, kadınlık, ezilen/ezen ilişkisi, toplumsal cinsiyet ideolojisi, sosyal hizmet.

TOPLUMSAL CİNSİYET İNŞASININ MAĞDURU ERKEKLER

Sedat Akkuş[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Toplumsal cinsiyet çalışmaları içinde, kadın çalışmaları ağırlıklı bir yer tutmaktadır. Toplumsal cinsiyete dair eşitsizlikleri anlamak, yalnızca toplumsal cinsiyetin bir yüzünü oluşturan kadınlık ve kadınlar üzerinden değil, daha ayrıcalıklı bir konumu imleyen erkekliğe ve erkeklere bakmakla mümkün olabilir. Şiddetin hem faili hem de mağduru erkekler toplumsal cinsiyet çalışmalarında kadın odağında ele alınıp incelenmiştir. Erkekliğin, sabit olmayan, zamana, kültüre ve topluma bağlı olarak değişen anlamları vardır. Toplum tarafından yüklenen rolleri yerine getiremeyen erkek, öfkesini kimi zaman şiddete başvurarak yansıtabilmektedir. Sosyal hizmet literatüründe toplumsal cinsiyetin "erkek"i temel alarak yeniden inşa edilmesi gerektiği düşüncesinden hareketle bu çalışma erkekliğin en çok erkeğe zarar verdiğini ileri sürmektedir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışma toplumsal cinsiyet bağlamında inşa edilen "erkeklik" söyleminin ve toplum tarafından erkeğe biçilen rollerin erkeğin gündelik yaşam deneyimine nasıl yansıdığını ve erkekleri toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin "Öteki mağduru" olarak yeniden betimlemeyi amaçlamaktadır.

TARTIŞMA

Bireyler toplumsal yaşantı içinde sosyalleşirken, toplumun beklentilerini karşılayarak "kadın" ya da "erkek" olurlar. Toplumsal cinsiyet dediğimiz bu inşa sürecinde bireylerin, sırf kadın ya da erkek olmaları nedeniyle, nasıl davranmaları gerektiği ve onlardan ne yapmaları gerektiği toplum tarafından belirlenir. Bir erkekten beklenen, tüm kadınsı davranış ve özelliklerden kaçınması, başarı ve statü kazanması, ekmeğini kazanma yetkinliği, güç, güven, bağımsızlık, saldırganlık, şiddet ve cesaret gibi özelliklere sahip olmasıdır. Erkeklik, kadınlığın aksine bu niteliklerini sürekli ispat etmek zorunda bırakılmıştır. "Erkek" olduğunu doğduğu andan ölünceye dek kanıtlamak erkek varoluşunun doğal bir sonucudur. Erkeğin iktidarı sadece ona boyun eğen kadını değil, onu taşıyan erkeği de ezer ve bu baskı erkek şiddeti olarak görünür hale gelir.

SONUÇ

Toplumun erkeğe yüklediği roller, erkek için bir iktidar alanı sağlarken diğer tarafta erkekten beklenilen, iş sahibi olmak, askerlik yapmak, evlenmek, aileyi geçindirmek, adam olmak rollerini yerine getiremeyen erkek, erkek olamamanın ezikliği ve öfkesi ile hem kendine hem de çevresine zarar verebilmektedir. Bu durum karşısında erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerini sorgulamaları ve kendilerine biçilen rolleri reddetmeleri önem taşımaktadır. Bu sorgulama ve itiraz sesleri yükseldiği zaman daha eşit ve daha şiddetsiz bir yaşam alanına sahip olunabilir.

Erkeklerin adam gibi adam olmak için nasıl ezildiklerini, zorlu sınavlar içinde sıkışarak içlerinde büyüttükleri korkudan nasıl bir şiddet çıkardıklarına şiddet uygulamayı nasıl öğrendiklerine ve hangi mekanizmaların bu süreçte rol aldığına bakmadıkları ve sorgulamadıkları sürece kurulu erkek iktidarının aynı zamanda ezileni olamaya devam edeceklerdir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Toplumsal cinsiyet, erkeklik, şiddet.

[1] CBÜ Yüksek Lisans Öğrencisi, SHU

TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ VE ERKEK ŞİDDETİ

Gül Erdost[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Son yıllarda kadına yönelik şiddet ve bunun sonucu yaşanan kadın cinayeti sayısındaki artış tüm tarafların erkek şiddetinin nedenlerine odaklanmasını zorunlu kılmıştır. Toplumsal cinsiyet eşitliği konusu tüm dünyada öncelikli olarak kadın çalışmaları yapan kişilerin ve grupların ilgi alanı olmuştur. Ancak eşitsizliğinin giderilmesi konusunda kadın hareketinin çabalarının istenilen sonuçları vermemesi erkekleri de bu çalışmaların kapsamına alma ihtiyacını beraberinde getirmiş ve ortak çaba arayışları içerisine girilmiştir. Bu bildiride, ülkemizde henüz üzerinde yeni çalışılmaya başlanmış ve geliştirilme ihtiyacı olan erkek şiddetinin nedenlerine değinilerek, konu, toplumsal cinsiyet ve sosyal hizmet bağlamında ele alınmıştır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Şiddet, öğretilen, öğrenilen, üretilen ve kuşaklar arası aktarılan bir davranış kalıbıdır. Söz konusu toplumsal cinsiyet temelli şiddet olduğunda, toplumsal dinamikler ve yapılar şiddeti kültürel olarak üretebilmekte, beslemekte ve yeniden üretmektedir. Türkiye'de az olmakla birlikte son yıllarda bu çerçevede çalışmalar kıpırdanmaya başlamıştır.

Toplumsal cinsiyet rollerinin pekişmesi sonucu oluşan "**erkek egemen toplum**" düzeninin yarattığı şiddetle baş etme konusunda bilinçlenmeye ihtiyaç olduğu, alanda çalışan ve kadın çalışmaları yapan her sosyal hizmet uzmanının da farkında olduğu bir gerçektir. Cinsiyeti ne olursa olsun, sosyal hizmet uzmanları toplumla yüz yüze iletişim içerisinde olduğu ve toplumun tüm kesimlerine dokunduğu için, sorunun çözümünde sosyal hizmet uzmanlarında farkındalık artırmanın da önemi gündeme gelmektedir. Bu çalışma ve sunum soruna yönelik farkındalığın artırılmasına ve sosyal hizmet alanındaki çalışmalara ve çalışanlara bu perspektifi yerleştirmeye katkı olması amacıyla hazırlanmıştır.

TARTIŞMA

Çocukların biyolojik bakımdan kız ve oğlan oldukları anne karnında tıbbi yöntemlerle belirlendikten sonra, isimleri düşünülürken, odaları, oyuncakları hazırlanırken önceden öğrenilen/bilinen belli kalıplara göre davranılmaktadır. Örneğin kızların daha yumuşak ve narin olmaları beklenerek ona uygun giysiler/eşyalar seçilir ve 'Melek, Pamuk, Gül' ismi konulur, oğlanlar için güçlü olmaları beklentisi ile 'Demir, Kahraman, Hakan, Savaş' isimleri seçilir. Doğumdan sonra ise kızlar toplumda beklenen ve kabul gören kadın olmanın gerekleri ile yetiştirilirken, oğlan çocukları da erkek olmanın gerekleri çerçevesinde büyütülürler. Kız çocuklarına alınan oyuncaklarda, onların annelikleri ve toplum içerisinde onlara biçilen ev içi rolleri referans alınarak bebek, mutfak eşyaları, evcilik materyalleri seçilirken, erkek çocuklara gücü simgeleyen tabanca, araba vb. alınması tercih edilir. Bu kalıp davranışlar, çocukların hem çocukluk dönemlerini yaşarken hem de yetişkin olduklarında sokağa çıkma izinleri, saatleri, nasıl oturup-kalkmaları gerektiği, neleri nasıl konuşmalarının uygun olacağı, hangi meslekleri tercih edecekleri, hangi hobilere sahip olacakları, nasıl hissedecekleri, davranacakları ve kimlerle nasıl iletişim kuracakları gibi yaşamlarının sosyal-psikolojik, cinsel bütün alanlarını şekillendirir. Çocuklar doğdukları andan başlayarak bu bağlamda koşullandırılırlar, beklentilerle donatılırlar ve onlara söz konusu toplumsal kabuller dayatılır. Böylece, toplumsal cinsiyete dayalı davranış ve duruşların, öğrenmeyle ilgisi, kültürel altyapısı (kimi zaman aynı kültürel yapı içerisinde bölgesel farklılıklar da olabilirken), toplumdan topluma ve zaman içerisinde değişebilirliği görmezden gelinerek, konuya genetik ve biyolojik bir nedensellik yükleme eğilimi yaygın olarak gözlemlenir.

Söz konusu toplumsal cinsiyet kalıpları yalnızca kadınlar açısından değil, erkekler açısından da bir dayatma ve yük olabilmektedir. Erkeklerin her konuda güçlü olmasının beklenmesi, alttan alta bir şiddet kültürünü de beslemektedir. Sokakta oynarken dayak yiyen erkek çocuk, neden arkadaşını dövemediği ve dayak yiyerek eve geldiği konusunda öfkelenen aile bireylerinden şiddet görerek, ona şiddet uygulaması öğretilmektedir. Dolayısıyla erkeğin güçlü olması ve gücünü kendi cinsinde de denemesi şiddet davranışını

[1] Sosyal Hizmet Uzmanı

pekiştirmektedir. Böylece çocuklukta sokakta başlayan güç meselesi ilerleyen yaşlarda artarak sürmektedir. Toplumun ona verdiği hak ve '**olur**'larla erkek, kazandığı bu alışkanlığını kendi cinsiyetinden olan kişilerin yanı sıra, kadınlarda ve çocuklarda da sınırsız uygulama alışkanlığını kuşaktan kuşağa aktarmaktadır. Bu sorun kadının ve çocuğun toplumsal konumu nedeniyle dışarıya duyurulmadan aile içinde yıllarca sürdürülebilmektedir. Bu davranış kalıpları, toplum tarafından bazen namusu korumak, aileyi korumak gibi ataerkil gerekçelere de dayandırılabilmekte ve yasalar karşısında ceza indirimi dahi alabilmektedir. Söz konusu yaklaşım, kadınlarda rehabilitasyon, güçlendirme ve farkındalık çalışmalarını gerektirdiği gibi, erkeklerde de bu anlamda rehabilitasyon ve bilinçlenme ihtiyacı, sorunun kökten çözümü açısından karşılanması gereken bir gereksinimdir.

Bu alanda farklı kültürlerde yapılan uluslararası çalışmalardan yararlanılarak uygun yöntemlerin saptanması da sorunun çözümünde alanda çalışan sosyal hizmet uzmanlarına yol gösterici olacaktır.

SONUÇ

Erkeklerin, ilk bakışta kendileri için kazanç gibi gözüken ataerkil özellik ve değerlerin "çekiciliğinden" kaçınması ve ataerkilliğe karşı bilinçli olması gerekir. Aksi halde toplumsal cinsiyet eşitliğinin hakim olduğu, şiddetsiz bir topluma ulaşmak mümkün görünmemektedir. Ayrıca sürekli güçlü olmak zorunda kalmak ve namusu korumak yükünü taşımak, evin tüm dışarı işleriyle boğuşmak da erkekleri yoran, tükenmişlik yaratan ve belki şiddeti yeniden üreten sonuçlar doğurmaktadır. Sosyal hizmet bilim ve mesleğine emek veren uzmanların, öğrenilen şiddet başta olmak üzere eşitsizlik üreten davranışlara ilişkin toplumsal değişimi harekete ve yaşama geçirmede önemli katkısı olacağı gerçeğini akıldan çıkarmamak gerekir. Bu tür çalışmalar, kadına yönelik toplumsal cinsiyet temelli şiddet ve kadın cinayetleri başta olmak üzere, eşitsizlik sorununa çözüm getirmede ve toplumsal dönüşümü harekete geçirmede de etkili olacaktır.

Şiddetsiz bir topluma ancak bu çalışmaların yoğun bir biçimde uygulanması ile ulaşmak mümkün olabilir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Erkek şiddeti, toplumsal cinsiyet, toplumsal cinsiyet eşitsizliği.

SOSYAL HİZMET MESLEĞİNİN SEÇİMİNDE CİNSİYETÇİ BAKIŞ AÇISI

Bahar Çelik[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Mesleklere yönelik cinsiyetçi yaklaşım gerek dünya çapında gerekse Türkiye çapında çokça tartışılan bir konudur. Fakat Türkiye'de bu konu üzerinde yapılan çalışmalar Sosyal Hizmet mesleğini kapsamamaktadır. Bundan kaynaklı Sosyal Hizmet mesleğine dair cinsiyetçi yaklaşımı araştıran çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Son dönemlerde sosyal hizmet bölümünde okumakta olan öğrenci sayısında kadın öğrenci sayısının aşırı bir şekilde artması akıllarda bazı soru işaretlerinin oluşmasına sebep olabilir: Türkiye'de kadın mesleği olarak adından söz ettiren hemşirelik, ana sınıf öğretmenliği gibi mesleklerin yanı sıra 'Sosyal Hizmet Mesleği' de kadın mesleği haline mi gelmektedir? Amerika, İngiltere ve Afrika gibi bazı ülke ve kıtalar üzerinde yapılan bazı çalışmalarda adından kadın mesleği olarak bahsettiren sosyal hizmet Türkiye'de de bu sürece girmiş olabilir. Bu çalışmanın amacı bu konuyla ilgili literatür taraması yaparak mesleğin son dönemlerde daha çok kadın öğrenciler tarafından tercih edilmesinin sebepleri arasında toplumsal cinsiyet rollerinin etkisinin ve mesleğe cinsiyetçi bir yönelimin olup olmadığı ve bu sebepten kaynaklı Türkiye'de sosyal hizmet mesleğinin kadın mesleği haline gelme sürecine girip girmediğini araştırmaktır.

TARTIŞMA

Günümüzde kadının çalışmasına yönelik olumsuz algı bir derecede anlam yitimine uğramış olsa da, kadının mesleği edinişine ilişkin aykırı yargılamalar halen bulunmaktadır. Bunun temel sebeplerinden biri toplumsal cinsiyetin erkek ve kadına yönelik algısı, nasıl düşündüğü ve davranması gerektiğiyle ilgili beklentisi, erkeğin ve kadının toplumsal olarak belirlenmiş kişilik özelliklerini, rol ve sorumluluklarını ifade eden değerlerdir. Kadına toplum tarafından atfedilen bu değerler ve kadını zarafet, nezaket, hassasiyet, estetik, duygusallık, şefkat, bakım verici, duyarlı gibi özellikleri ile kabul ve var eden, kadını ev içi rollerini aksatmayacak (ev işleri ve çocuk bakımı vs.) veya ev içi rollerinin uzantısı olan mesleklere daha çok yönelmesine sebep olur. Böylece kadın mesleği olarak adlandırılan kadınları belirli mesleklere ait kılan ve diğerlerinden dışlayan kolay yapılabilir, niteliksel anlamda düşük görülen, kadının ev içi rollerinin uzantısı kabul edilen bazı meslekler ortaya çıkar ve kadının çalışması bu mesleklerde yer almasıyla değer bulmaktadır. Bundan dolayı da kız çocukları daha eğitimin başlangıcında bu sürece yönlendirilmektedirler. Bu duruma en büyük örnek kadınların hemşirelik, ana sınıf öğretmenliği, sekreterlik, eczacılık gibi mesleklerde yoğunlaşmış olmasıdır.

Bundan yola çıkarak son yıllarda kadınlar tarafından daha çok tercih edilen meslekler arasında olan Sosyal Hizmet mesleğinin toplumsal cinsiyet algısının bir sonucu olarak kadın mesleği haline geliyor olabilmesi üzerinde durmak gerekir.

SONUÇ

Sosyal hizmet uzmanlarını şefkatli, ilgili, sıcak ve yardımsever bir insan ya da bir arkadaştan ayırt eden en önemli özellikler sosyal-duygusal faktörler, profesyonellik ve kendini açığa vurma ile ilgili olan özelliklerdir. Bunu göz önünde bulundurarak kadına yüklenen şefkatli, duygusal ve yardımsever gibi rollerin mesleği yapmakla bir ilgisi olmadığı ve kadın mesleği olduğu kadar bir erkek mesleği de olduğunu göz ardı etmemek gerekmektedir ve mesleğin seçiminde cinsiyetçi bir bakış açısının varlığının sorun alanları yaratabileceği gerçekliği önemlidir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Sosyal hizmet, meslek seçimi, toplumsal cinsiyet, cinsiyetçilik.

1 Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Araştırma Görevlisi

SOSYAL HİZMET VE BARIŞ ÇALIŞMALARI

Cemre Bolgün[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Barış kavramı en temel anlamıyla ihtilafın, şiddetin ya da savaşın olmaması anlamına gelir. Farklı sosyal gruplar arasında şiddet ve çatışma davranışlarından arındırılmış bir uyum sürecini ifade eder.

Geçmişten günümüze barış kavramı ve bu kavram çerçevesinde barış çalışmalarının kapsamı değişim göstermiştir. Artık barış çalışmaları devletlerarası ateşkesin veya savaşmazlık halinin ötesinde terörizmden insan haklarına kadar oldukça geniş bir alanı içine alır. Günümüzde barış çalışmaları; sosyal adaletin, eşitliğin, sosyal ve ekonomik refahın, dil ve inanç özgürlüğünün sağlanması, yapısal şiddetin azaltılması (Gücün ve kaynakların eşit dağıtılması, fırsat eşitliğinin olması vs.), insan haklarının tesisi ve ekolojinin korunması gibi konuları içermektedir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Barış süreçleri; insan haklarını ve sosyal adaleti temel alan sosyal hizmetin doğası ile doğrudan ilişkilidir. Çalışmanın amacı da sosyal hizmet ile barış çalışmaları arasındaki ilişkiye dikkat çekmek, sosyal hizmet uzmanlarının ve akademisyenlerin barış süreçlerine katılımlarını arttırmaları yolunda farkındalık yaratmaktır.

Bu çalışma kapsamında; barış kavramının ve barış çalışmalarının tarihsel gelişimi, sosyal hizmet ile ilişkisi ve sosyal hizmet açısından barışın varlığının ve tesisinin önemi gibi konular ele alınacak, sosyal hizmetin bu alandaki rolüne vurgu yapılmaya çalışılacaktır.

TARTIŞMA

Barış süreçlerine katılım hem sosyal hizmet meslek ve disiplini açısından hem de müracaatçı kitleleri için birçok açıdan önem taşımaktadır. Savaşlar ve çatışma ortamlarının; krizler, yoksulluk, şiddet gibi yapısal sorunların artmasına sebep olmasının yanı sıra, sosyal hizmetin ilgi alanında olan dul ve yetimler, engelliler, gaziler gibi bazı özel grupların da sayılarını ve ihtiyaçlarını arttırdığını belirtmek gerekir. Bu anlamda, salt savaşa karşı duruş dahi, mesleki açıdan bir önleyici hizmet olarak değerlendirilebilir.

Dünyada, mesleğin ortaya çıkış dönemlerinde daha etkin olan Jane Addams gibi barış aktivistlerinin, sosyal reformcuların yıllar içinde meslek içindeki etkililiğini kaybettiğini, teoride olmasa da uygulamada mesleğin gün geçtikçe sosyal uyuma odaklandığını söylemek yanlış olmaz. Ülkemizde ise bu durumun daha da şiddetli bir biçimde yaşandığı, bazı meslek elemanlarının ve akademisyenlerin direnç gösterme çabalarını ise yapısal koşulların oldukça zorladığı gözlemlenmektedir. Belki de sosyal hizmet camiasının, ülkemiz ve çevresinde yaşanan gelişmelere ilişkin mesleki değerleri ve etik ilkeleri çerçevesinde kitlesel ve gür bir ses çıkaramamasının altında meslekleşme sürecinin getirdiği bu yeni ve sosyal uyum hedefine odaklı mesleki ortam yatmaktadır.

Öbür taraftan, toplumsal değişimin sağlanması sosyal hizmetin kendine misyon olarak biçtiği kritik bir hedeftir. Ortaya çıkan yeni konjonktür mesleğe; bilgi, beceri ve değer temeli ile ortaya koyabileceği mesleki müdahaleler ile toplumsal değişim hedefi doğrultusunda yeniden yola koyulma fırsatı da vermektedir. Bugün sosyal hizmet mesleğine belki de hiç duyulmadığı kadar ihtiyaç vardır.

Sosyal hizmetin barış çalışmaları içerisinde belki de en kritik rolü barış inşası süreçlerine katılımı ile olacaktır. Barış inşası sancılı bir süreçtir ve bu süreç başlı başına tepeden inme dayatmalarla elde edilemez. Barış; toplumun içinde, topluluklar, bireyler arasında gerçekleşir. Toplumların, toplulukların veya bireylerin barışmadığı, birbirine saygı duymadığı, birbirlerinin acılarını paylaşmadığı bir ortamda ateşkesten fazlasından söz edilemez. Sosyal hizmet mesleği de toplumla çalışan, bireylerle iç içe varlığını sürdüren bir meslektir. Ayrışmanın, ötekileştirmenin yayılmaya çalışıldığı, savaşların ve terörizmin şiddetini arttırdığı böylesi dönemlerde ise topluma dokunabilecek, birlik ve kardeşlik duygusunu aşılayabilecek gücü ve yöntemleri vardır.

[1] Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü

Sosyal hizmetin bu alandaki rolünün önemine vurgu yapabilecek, barış inşa sürecine sosyal hizmet alanının katılımına ilişkin önemli bir örnek çalışma Yugoslavya'nın parçalanması sürecinde birbirleriyle savaşan üç farklı milletin savaş sonrası bir arada yaşadığı Bosna-Hersek'te gerçekleştirilmiştir. Belli ortak kültürel deneyimlerin paylaşılması, yaşanan geçmiş acılar konusunda farkındalığın arttırılması ve birkaç yıl öncesine kadar savaşan toplulukların yaratıcı süreçlerle, projelerle bir araya getirilmesi ile önemli çalışmalar yapılmış ve bu çalışmalar oldukça anlamlı sonuçları beraberinde getirmiştir.

SONUÇ

Mezhepsel ve milliyetçi çatışmaların gün geçtikçe alevlendiği ülkemiz ve çevresinde bireylerin; insanca, insan onuru ve değerine yaraşır biçimde yaşamını sürdürebilmesi; toplumsal kaynaşmanın, sosyal adaletin, refahın, farklılıklara saygının yani tam anlamıyla barışın sağlanması ile mümkündür. Bu aşamada ise sosyal hizmet meslek ve disiplinin omuzlarına önemli bir yük binmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Barış, barış çalışmaları, barış süreçleri, sosyal hizmet, sosyal değişim.

'YOK' EDİLEN İNSANLIK: SOYKIRIM SUÇU VE ULUSLARARASI SOSYAL HİZMET

Demet Akarçay[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Toplum olabilmenin ve insanlık olarak bir arada yaşayabilmenin bir gereği olarak ahlaki duygu ve değerlerin önem taşıdığı tartışılmaz bir gerçekliği oluşturmaktadır. Sosyal hizmetin varoluş ilkelerinden olan sosyal adalet, eşitlik, insan değeri ve onuru, insan hakları gibi temel kavramlar sadece toplum içinde değil toplumlar üstü bir savunuculuğu da gerekli kılmaktadır. Önemli sosyal sorunlardan biri olan soykırım, insan hakları açısından bir suç olarak değerlendirilmekte ve sürdürülebilir insan değerinin ve gelişiminin söz konusu olabilmesi için uluslararası sosyal hizmet alanının bir konusu olarak ele alınabilmektedir. Küreselleşme, kapitalizm, modernleşme gibi pek çok faktörden etkilenmiş bir yapı içinde modern toplumlarda, soykırım suçunun işlenerek insan değerinin yok sayılması hem etik açıdan önemli bir konu hem de müdahale alanı olarak görülebilmektedir. Özellikle suçun karşılığının ceza yerine, failler tarafından haksız yere meşrulaştırılmaya çalışılan sistemler olarak savunulduğu bir yapıda sosyal hizmetin temel değerleri ve ilkeleri ön plana çıkmaktadır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Weber, Durkheim, Marx, Hayek ve Parsons gibi pek çok sosyolog ve çalışmacının söz sahipliği yaptığı insan değerinin ve toplumsal sistemin gelişebilmesi açısından uluslararası sosyal hizmet uygulamalarının takip edilmesi önem taşımaktadır. İnsan değerinin ve onurunun yükseltilmesi için soykırım suçu bağlamında uluslararası sosyal hizmet uygulamalarına dikkat çekmeyi amaçlayan bu çalışma kapsamında, 1993 ABD yapımı ve yönetmeliğini Steven Spielberg'in yaptığı, II. Dünya Savaşı sırasında Nazilerin işlemiş olduğu soykırım suçunu konu alan orijinal adı "Schindler's List" ve Türkçe adı "Schindler'in Listesi" olan ve 2004 Kanada, İngiltere, İtalya ve Güney Afrika ortak yapımı ve yönetmenliğini Terry George'un yaptığı, Ruanda'da etnik gruplar arasında çıkan şiddet olayları ile gerçekleşen soykırımı ele alan "Hotel Rwanda-Otel Ruanda" filmleri nitel veri analiz süreçlerinden biri olan betimsel analiz ile değerlendirilmiştir. Dünya haritasında farklı bölgelerde, farklı amaç ve nedenlerle ve farklı tarihsel süreçlerde yaşanan olayların insan değeri üzerindeki olumsuz ortak yönlerinin incelenerek soykırım suçunun daha detaylı bir şekilde değerlendirilmesi amacıyla özellikle bu iki film çalışma kapsamına alınmıştır.

TARTIŞMA

Sosyal hizmetin uluslararası boyutu incelendiğinde küreselleşme kavramının ön plana çıktığı görülmektedir. Küreselleşme ve ülkelerin birbirine olan bağımlılığı sağlık, güvenlik, ekonomik yapı, kültür, çevre gibi sosyal yapıları etkilemektedir. Küreselleşmenin etkisiyle ülkelerin sosyal sorunlarına ulusal düzeyde çözüm üretememeleri, onları uluslararası anlaşmalara itmektedir (Healy, 2001, s. 28). Sosyal hizmet, değerleri ve etik ilkeleri temel alarak şiddet karşıtı yaklaşımları desteklemektedir (Kreitzer ve Jou, 2010, s. 74). Sosyal hizmet eğitiminde, sosyal adaletin sağlanması renk körü olarak uygulamaların takip edilmesi teori ve uygulamalarda temel alınmaktadır (Moio ve Abrams, 2009, s. 255).

Sosyal hizmetin tanımında yer alan insan hakları ve sosyal adalet kavramlarının ülkeler arasındaki güç mesafeleri nedeniyle evrensel olma özellikleri şüpheli hale gelmesine rağmen, sosyal hizmet bu kavramların ülkelerdeki gerçekleri dikkate alarak ideal durumlarına ulaşmalarını sağlamaktadır (Razack, 2009, s. 12). Toplumda ırkçılığa karşı eylemlerin önlenmesi noktasında, değişimi yaratmak için duygusal ve siyasal destek sağlayarak, müracaatçının gözünden sorunu tanımlayarak ve analiz ederek kurumsal yapıların ve bilincin eleştirilmesi ile sorunun yeniden şekillendirilmesi sosyal hizmetin becerileri arasında yer almaktadır (Moio ve Abrams, 2009, s. 256).

SONUÇ

Çalışmanın temelinde bahsedilen sosyal hizmet ilkeleri gereği, soykırımın bir suç olarak önlenmesi bakımından ve bu suça maruz kalan bireylerin değerlerinin ve onurlarının korunması ve yükseltilmesi amacıyla toplumsal uyumun sağlanması ve soykırım suçunun toplumlar üstü bir sorun olarak algılanması

1 Öğr. Gör., KTO Karatay Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, demetakarcay@gmail.com, demet.akarcay@karatay.edu.tr

noktasında özellikle uluslararası sosyal hizmet uygulamalarının ülkelerarası anlaşmalar, bilimsel toplantılar gibi işbirlikleriyle genişletilmesi gerekmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Soykırım suçu, uluslararası sosyal hizmet, insan değeri, betimsel analiz.

İNSAN HAKLARI PENCERESİNDEN MEVSİMLİK TARIM İŞÇİLERİ

Eda Beydili[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

2014 yılı işgücü istatistiklerine göre Türkiye'de çalışan nüfusun % 21,1'i tarım sektöründe yer almaktadır. Mevsimlere bağlı olarak tarımsal alanlarda oluşan ihtiyacı karşılamak üzere her yıl ülkenin farklı bölgelerine göçler gerçekleşmektedir. Türkiye'de mevsimlik tarım işçiliğinin kökenleri 1800'lü yıllara dayanmakta olup, özellikle Çukurova bölgesindeki pamuk işçiliği birçok yazara ilham kaynağı olmuştur. 1950'li yıllar ve 1980'lerde başlayıp 1990'larda hız kazanan Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nde uygulanan zorunlu göç politikaları mevsimlik tarım işçiliğinin ortaya çıkışında ve giderek artmasında etkili olmuştur. Tarımsal alanlarda insan gücüne sürekli gereksinim duyulacaktır. Dolayısıyla bu alanda çalışan kişilerin gereksinimlerinin karşılanması gerekmektedir. Sosyal hizmet açısından mevsimlik tarım işçileri ile ilgili çalışma bulunmaması bu çalışmanın temelini oluşturmaktadır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışmada özellikle son yıllarda yaşanan trafik kazalarındaki artışla birlikte giderek dikkat çekmeye başlayan bir olgu olan mevsimlik tarım işçiliğinin mevcut durumunu ve mevsimlik işçilerin iyilik hallerini artırmak için yapılacaklar hak temelli sosyal hizmet çerçevesinde ortaya konmaya çalışılacaktır.

TARTIŞMA

Türkiye'de mevsimlik tarım işçileri ile yapılan araştırmalarda mevsimlik tarım işçilerinin daha çok ülkenin Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşadığı, yaş ortalamalarının ve eğitim düzeylerinin düşük olduğu, ailelerin nüfus açısından kalabalık olduğu, yoksulluk sınırının altında olup barınma, eğitim, sağlık vb. sorunlar yaşadıkları, çalışma sürelerinin ve koşullarının olumsuz olduğu, gittikleri şehirlerde ayrımcı tutum ve davranışlarla karşılaştıkları, iş kazalarına uğradıkları, sosyal güvenceden yoksun oldukları belirtilmiştir. (Yıldırak ve diğerleri, 2002; Özbekmezci ve Sare, 2004; Geçgin, 2009; Görücü ve Akbıyık, 2010; Benek ve Ökten, 2011; Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu, 2011; Uyan Semerci vd, 2014). Bu sorunları gidermek amacıyla yapılan yasal düzenlemeler ise ihtiyacı karşılamaktan uzaktır. Sosyal hizmet içerisindeki ihtiyaç kavramı haklarla doğrudan bağlantılıdır. Bu nedenle insan hakları ve sosyal adaleti temel alan bir disiplin içerisinde mevsimlik tarım işçilerinin yaşadıkları sorunları ortadan kaldırmak ve bireylerin güçlenmelerine katkı sağlamak amacıyla hak temelli bir yaklaşıma gereksinim vardır.

SONUÇ

Mevsimlik tarım işçilerinin yaşadıkları sorunları ortadan kaldırmak amacıyla 2010 tarihli 'Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Çalışma ve Sosyal Hayatlarının İyileştirilmesi' konulu Başbakanlık genelgesi yayınlanmış, Kasım 2014'de Isparta-Yalvaç'ta yaşanan ve çoğunluğu kadın olmak üzere 17 tarım işçisinin hayatını kaybetmesi üzerine Meclis Araştırma Komisyonu oluşturulmuş ve komisyon raporu, Mart 2015'de Meclise sunulmuştur. Ancak mevsimlik tarım işçilerinin yaşadıkları sorunlar devam etmekte olup, ihtiyaçları tam anlamıyla karşılayacak hizmet ve mekanizmaların yetersiz olduğu gözlemlenmektedir. Sosyal adaleti ve insan haklarını odağına alan bir disiplin olan sosyal hizmet açısından ise bu alanın uzun yıllar ihmal edildiği ve gereken ilgiyi görmediği düşünülmektedir. Bu nedenle konunun böyle bir sempozyumda gündeme getirilip tartışılması, birçok sosyal sorunla da iç içe geçmiş bir konunun çözüme kavuşturulmasına önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Sosyal hizmet, mevsimlik tarım, mevsimlik tarım işçiliği, insan hakları, hak temelli yaklaşım.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

Benek, S. ve Ş. Ökten. (2011). Mevsimlik Tarım İşçilerinin Yaşam Koşullarına İlişkin Bir Araştırma: Hilvan İlçesi (Şanlıurfa) Örneği. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10(2):653 -676.

[1] Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, Araştırma Görevlisi.

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu. (2011) . Mevsimlik Tarım İşçilerinin ve Ailelerinin İhtiyaçlarının Belirlenmesi Araştırması. Şanlıurfa

Geçgin, E. (2009). Türkiye'de Mevsimlik Tarım İşçiliğinin Sosyolojik Analizi: Ankara- Polatlı Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Görücü, İ. ve Akbıyık, N. (2010). Türkiye'de Mevsimlik Tarım İşçiliği: Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Hikmet Yurdu Düşünce-Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 3 (5),189-219.

Özbekmezci, Ş. ve Sahil, S. (2004).Mevsimlik Tarım İşçilerinin Sosyal, Ekonomik ve Barınma Sorunlarının Analizi. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 19 (3), 261-274.

Uyan Semerci P., Erdoğan, E. ve Kavak, S. (2014). *Mevsimlik Gezici Tarım İşçiliği Araştırma Raporu*. İstanbul: Hayata Destek Derneği.

Yıldırak N., Gülçubuk, B., Gün, S., Olhan, E. ve Kılıç, O. (2002). *Türkiye' de Gezici ve Geçici Tarım İşçilerinin Çalışma ve Yaşam Koşulları ve Sorunları.* Uluslararası Çalışma Örgütü: Ankara

ÇOCUKLARIN SAĞLIK VE KATILIM HAKLARININ ETİK HASSASİYETLER TEMELİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Ercüment Erbay[1]

ÖZET

Dünya Tabipler Birliği Lizbon Bildirgesinin 5. maddesine göre "Hasta çocuk ise veya yasal ehliyeti yoksa bir yasal temsilcinin onayının alınması gerekir. Bununla beraber bu hastalar durumlarının izin verdiği ölçüde yine de karar alma sürecine dahil edilmelidir. Eğer yasal ehliyeti olmayan hasta mantıklı kararlar verebiliyorsa, hastanın verdiği karara saygı gösterilmelidir" denmektedir.

Sağlık Bakanlığı Hasta Hakları Yönetmeliği'nin 24. maddesine göre (Değişik: RG-8/5/2014-28994) "Tıbbi müdahalelerde hastanın rızası gerekir. Hasta küçük veya mahcur ise velisinden veya vasisinden izin alınır. Hastanın, velisinin veya vasisinin olmadığı veya hazır bulunamadığı veya hastanın ifade gücünün olmadığı hallerde, bu şart aranmaz" ifadesi yer almaktadır. Kanuni temsilcinin rızasının yeterli olduğu hallerde dahi, anlatılanları anlayabilecekleri ölçüde, küçük veya kısıtlı olan hastanın dinlenmesi suretiyle mümkün olduğu kadar bilgilendirme sürecine ve tedavisi ile ilgili alınacak kararlara katılımı sağlanır.

Burada önemli bir kavram çocuklar için aydınlatılmış onamın alınmasıdır. Bu onam sürecinde yetişkinler kendilerini ilgilendiren tıbbi kararları verme konusunda oldukça fazla destek görmelerine karşın, çocuklar ve ergenler söz konusu olduğunda durum daha karmaşık bir hal almaktadır. Tıp etiği açısından ergenin, yaşamını tehdit etmeyecek ve geleceğini önemli ölçüde etkilemeyecek olan uygulamalarda gelişimsel özelliği göz önünde bulundurularak aydınlatılmış onam sürecinde yer alması, ergenin yaşamını ve geleceği tehdit eden durumlarda da ebeveyn onamının alınmasının yanı sıra ergenin onayının alınması gerekmektedir. Onay sürecinde de aydınlatılmış onam sürecinde olduğu gibi ergenin karar verme yeterliliğinin değerlendirilmesi, hastalık ve uygulanacak tedaviler konusunda bilgilendirilmesi ve yapılacak uygulamalar konusunda gönüllülüğünün sağlanması gerekmektedir (Küreci ve Büken, 2014).

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin 24. maddesi "çocuğun sağlık hakkını güvence altına alır. Bu maddede çocuğun mümkün olan en üst düzeyde sağlık ve tıbbi bakım standardına ulaşma hakkı vurgulanır. Sözleşmede taraf devletlere temel ve koruyucu sağlık bakımının sağlanması, bebek ölümlerinin azaltılması ve halk sağlığı eğitimi konularına önem verilmesi gibi sorumluluklar yüklenmiştir. Ayrıca, taraf devletler sağlık hizmetlerinden yoksun tek bir çocuk kalmaması için çaba göstermekle yükümlüdür" demektedir.

Son olarak Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin 12. maddesine göre ise, "Sözleşmeye taraf devletler görüşlerini oluşturma yeteneğine sahip çocuğun, kendini ilgilendiren her konuda görüşlerini serbestçe ifade etme hakkını bu görüşlere çocuğun yaşı ve olgunluk derecesine uygun olarak, gereken özeni göstermek suretiyle tanır" ibaresi yer almaktadır.

Bu bildiride tüm bu temel bilgiler ve yasal düzenlemeler ışığında çocukların sağlık kuruluşlarındaki hakları ve tedavi süreçleri irdelenecek; sosyal hizmetin sağlık alanında çocukların konumu etik olarak ele alınacaktır.

KAYNAKLAR

Aydın, E. (2003). Çocuklarda Aydınlatılmış Onam Sorunu. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi 46, 148-152.

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Kabul Tarihi: 20 Kasım 1989, Türkiye'nin onayladığı tarih 9.12.1994/4058, Resmi Gazete Tarih ve Sayısı 27.1.1995/22184.

Hasta Hakları Yönetmeliği, Resmi Gazete Tarihi: 01.08.1998 Resmi Gazete Sayısı: 23420.

Küreci, H. D., & Büken, N. Ö. (2014). Çocuklar ve Ergenler Aydınlatılmış Onam Sürecinin Neresinde?. *Merhaba*, 190.

1 Doç. Dr. Hacettepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Sosyal Hizmet Bölümü

SOSYAL HİZMET UZMANLARININ MÜRACAATÇI ŞİDDETİNE UĞRAMA SIKLIĞI VE BUNU ETKİLEYEN ETMENLER

Ayşenur Gönül[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Müracaatçı şiddeti, sosyal hizmet alan araştırmalarının önemli bir konusudur. Şiddet öncelikle her vatandaşın güvenli bir ortamda çalışması hakkının ihlal edilmesi olarak kabul edilir ve bir halk sağlığı sorunu olarak bilinir. Nitekim Dünya Sağlık Örgütü de şiddetin global bir düzeyde sorun olduğunu göstermek ve önem derecesinde üst sıralara koymak için çalışmıştır. Müracaatçı şiddetiyle ilgili ilk çalışma 1978 yılında İngiltere Hampshire'da bir sosyal hizmet uzmanının müracaatçı tarafından öldürülmesi sonrası başlamıştır. Sosyal hizmet uzmanlarının sosyal hizmet ortamlarında karşı karşıya kaldığı fiziksel, psikolojik şiddet, cinsel taciz, cinsel saldırı, sözlü taciz, tehdit, mala karşı saldırı olarak gerçekleşen eylemlerin görülme sıklığı ve bunu etkileyen etmenleri araştıran dünyada birçok araştırma görülmesine rağmen ülkemizde yapılan bir çalışmaya rastlanılmamış olması çalışmamızın temelini oluşturmaktadır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu bildirinin amacı sosyal hizmet alanında müracaatçı şiddeti ile ilgili dünyada yapılmış olan çalışma sonuçlarını ortaya koymaktır.

ÇALIŞMANIN ÖNEMİ

Çalışmamızın önemi, sosyal hizmet alanında müracaatçı şiddeti ile ilgili dünyada yapılmış olan çalışma sonuçlarını ortaya koyarak bu konuyla ilgili bilinç yaratmaktır.

TARTIŞMA

Sosyal hizmet uzmanlarının müracaatçı şiddetine uğrama durumlarına bakıldığında, Sağlık İşgücü Araştırmaları Merkezi ve 2004 yılında Ulusal Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (NASW) tarafından yapılan bir araştırmada 10.000 lisanslı sosyal hizmet uzmanıyla işyeri güvenliği incelenmiş ve katılımcıların % 44'ünün kişisel güvenlik sorunları ile karşı karşıya oldukları görülmüştür. Dillon (1992), müracaatçı şiddeti davranışında neden sosyal hizmet uzmanlarının hedef haline geldiğinin cevabını ararken, cevabın karışık olduğunu ve net olmadığını görmüştür. Bazı araştırmacılar ise, sosyal hizmet uzmanlarına yönelik şiddetin aslında toplumda var olan bir şiddetin bir yansıması olduğunu belirtmişlerdir. Brockmann (2002) müracaatçı şiddetinin nedenleri araştırırken, şiddet olaylarından personelin duyguları ve eylemlerinin büyük ölçüde sorumlu tutulduğunu, işyerlerinde bu yönde tutumlar ve kültürler oluştuğunu ve yaşanan şiddet olaylarının rapor edilmediğini bildirmiştir. Bloomberg ve arkadaşlarına göre ise de (2014), yüksek iş stresi ve tükenmişlik durumu uzmanların müracaatçılarına karşı tutumlarını etkilemekte ve şiddeti doğurmaktadır.

SONUÇ

Müracaatçı şiddeti, şiddetin görülme sıklığı, şiddeti oluşturan etmenlerle ilgili dünyada birçok araştırma yapılmış ve sosyal hizmet uzmanlarının genç ve deneyimsiz olmalarının, iş yeri güvenliğinin yeteri kadar sağlanamaması, süpervizyon eksikliği, yüksek iş stresi ve tükenmişlik, yöneticilerin tutumları gibi sebeplerle sosyal hizmet uzmanlarına yönelik şiddetin görüldüğü belirlenmiştir. Ayrıca araştırma sonuçlarına göre sosyal hizmet uzmanlarının en çok sözel şiddete maruz kaldıkları görülmüştür. Müracaatçı şiddetinin ülkemizde ne boyutta olduğunu anlamamız bakımından araştırma yapılması önem arz etmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Şiddet, müracaatçı şiddeti.

[1] Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIKLARI BOYUTUYLA İNSANIN ONURU VE DEĞERİ

Kazım Aslan[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Sağlıklı yaşamak her bireyin hakkıdır. Bu temel insan haklarından olan yaşama hakkının ayrılmaz ve ayrılamaz bir parçasıdır. Kuşkusuz bu noktada sağlıklı çalışma hakkı da bireyin sahip olması gereken temel haklardandır. Bu noktada özelikle ülkemizde son yıllarda yaşadığımız ve büyük kayıplar yaşadığımız iş kazalarında da(Soma, Ermenek) henüz bu noktada yeterli seviyede olmadığımız görülmektedir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu bildirinin amacı ülkemizde yaşanan iş kazalarına ve meslek hastalıklarına bireyin temel hakkı olan yaşama hakkı boyutuyla sosyal hizmetin mesleki müdahalelerde temel aldığı insanın değeri ve onuru bakış açısıyla bir tartışma ortaya koymaktır.

TARTIŞMA

Küreselleşme sermayenin sınır tanımaksızın tüm ülkelere yayılabildiği ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal bir süreçtir. Küreselleşme iş sağlığı ve güvenliği açısından gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeleri farklı boyutlarda etkilemektedir. Gelişmiş ülkelerde ölümlü iş kazaları oranları düşükken (Avrupa, Amerika ve Asya Pasifik A bölgeleri), gelişmekte olan ülkelerde ölümlü iş kazalarının yüksek olduğu görülmektedir. Uluslararası Çalışma Örgütü verilerine göre Dünya'da her gün yaklaşık 1 milyon iş kazası yaşanmakta ve her yıl 2.2 milyon kişi iş kazası veya meslek hastalığından hayatını kaybetmekte, 160 milyon insan ise işle bağlantılı hastalıklara yakalanmaktadır. Ülkemizde ise Sosyal Güvenlik Kurumu verilerine göre her yıl 77000 iş kazası yaşanmakta ve 500 kişi meslek hastalığına yakalanmaktadır. İş kazalarının %98'i ve meslek hastalıklarının tamamının önlenebilir olduğu dünyada kabul gören bir yaklaşımdır. İş Sağlığı ve Güvenliği açısından gerekli tedbirlerin alınması insan onuru ve işin onuruna saygı meselesidir.

SONUÇ

İş kazaları ve meslek hastalıkları bir sebep değil sonuçtur. Bu gerekli iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri almamanın bir sonucudur, bu insanın onuruna gerekli değerin verilmemesinin bir sonucudur. Sosyal hizmet uzmanları savunuculuk rollerini unutmayarak bu alandaki yerlerini almalıdır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

İş kazası, meslek hastalıkları, insanın onuru ve değeri, insan hakları, sosyal hizmet.

[1] İstanbul Meslek Hastalıkları Hastanesi

SOSYAL HİZMET KURUMLARINDA "SOSYAL HİZMETSİZ YÖNETİM" VE SOSYAL HİZMET UZMANLARININ KAŞILAŞTIĞI ZORLUKLAR; ASPB ÖRNEĞİ

Emine Çetin [1], Mustafa Kemal Avşar [2],Muhammed Enes Temelli[3]

GİRİŞ

İnsan ve sosyal olgular ile iç içe hizmet veren ve sosyal hizmet dinamizminin hat safhada kendisini hissettirdiği Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı kuruluşlarda son karar verici ve ana yönlendirici pozisyonunda bulunan yöneticilerin ve karar vericilerin sosyal hizmet uzmanları üzerindeki etkilerinin incelenmesi.

AMAÇ

ASPB'na bağlı İl Müdürlüklerinde yönetici pozisyonunda görev alan personelin mesleki alt yapısı lisans eğitim alanı ve yeterliliği bakımından sosyal hizmet ve sosyal hizmete yardımcı diğer(psikoloji, sosyoloji, okul öncesi eğitim, özel eğitim) disiplinlerden mezun olup olmadığı ve bunun sosyal hizmet kuruluşları ile İl Müdürlüklerinde ve kuruluşlarda çalışan sosyal çalışmacılar üzerindeki etkilerinin incelenmesidir.

YÖNTEM

Bu araştırma Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nda çalışan sosyal hizmet uzmanlarının mesleki tatminleri ile görev aldıkları illerdeki yöneticilerinin meslek grubunun sosyal hizmet uzmanlarının çalışma motivasyonuna etki faktörünü çeşitli değişkenlere göre inceleyen betimsel bir çalışmadır. Bu araştırmanın evrenini Bilecik, Zonguldak, Tekirdağ, Kilis ve Tokat Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İl Müdürlükleri ve bağlı kuruluşlarda çalışan sosyal hizmet uzmanları oluşturmaktadır. Uygulamanın yapıldığı tarihte adı geçen kurumlarda bulunan toplam 65 sosyal hizmet uzmanı araştırma kapsamına alınmıştır. Sosyal hizmet uzmanlarının sosyal hizmet organizasyona karşı tutum ve tepkileri, sosyal hizmetin yardımcı disiplinlerinden uygulamalı psikoloji dalında en çok araştırılan konu başlıklarından biri olmuştur. Benzer olarak araştırmacı ve uygulamacılar tarafından yoğun bir şekilde araştırılan bir diğer konu da performans değerlemedir. Çalışanların performans değerleme süreci hakkındaki tutumları ve tepkileri, performans değerleme sisteminin faydası değerlendirilirken göz önünde bulundurulması gereken en önemli kriterlerden biridir. Bu çalışmada, konuyla ilgili yazın incelenmiş ve bu doğrultuda çalışanların performans değerleme sistemi memnuniyetlerini etkileyebilecek algı ve tutumlar belirlenmiştir. Teorik beklentiler doğrultusunda oluşturulan araştırma hipotezleri, kamunun sahipliğini yaptığı kuruluş çalışanları ile değerlendirilmiştir. Veriler, güncel yazın incelenerek, özgün olarak hazırlanan bir soru formu aracılığıyla toplanmıştır. Soru formunda yer alan ifade grupları, önceki çalışmalarda geçerliliği ve güvenilirliği sınanmış ölçekler temel alınarak geliştirilmiştir. Toplanan veriler, yapılan betimleyici faktör analizlerinden sonra regresyon analizi yapılarak incelenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, memnuniyetle ilişkili unsurlar açığa çıkarılmıştır. Araştırma sonuçları, daha önceden yapılmış çalışmalarla karşılaştırılarak oluşan farklılıklar yorumlanmıştır. Araştırma ile elde edilen ham veriler SPSS/PC+4 Programına uygun bir kodlama çizelgesi hazırlanarak bilgisayara girilmiş, verilerin analizinde frekans (f) dağılımı, yüzdelik ve K-Kare(X2) tekniği kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde. 05 anlamlılık düzeyi benimsenmiştir. Veriler frekanslar ve yüzdeliklerle ifade edilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmada elde edilen bulgulara göre sosyal hizmet uzmanlarının çoğu idealist tutumları sebebiyle çalışma alanının sınırlılıkları ile çatışmaktadır ve bu çoğunluğun lisans mezuniyet süresi 0-3 yıl arasıdır. Sosyal hizmet uzmanlarının birim ve il yöneticilerinin meslek alanlarına göre farklılık yarattığı hakkında düşünceleri pozitif yönde ayrışmaktadır. Mesleki anlamda kendisini ifade edemediğini düşünen sosyal hizmet uzmanlarının oranı mobbinge uğradığını düşünenlerinin oranları ile ters orantılı olarak görülmüştür. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nda çalışılan sosyal hizmet uzmanlarının, sosyal hizmet alanları ile

[1] Selçuk Üniversitesi Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

[2] Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

[3] Yalova Üniversitesi Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

bağlantılı olarak çoğunlukla kendi ilgi alanları dışında çalışma yaptıkları ve tükenmişlik yaşadıkları sonucu görülmüştür. 'Tespit ve evrak memuru olarak çalıştığınız görüşüne katılıyor musunuz?' sorusuna 31 sosyal hizmet uzmanın 'katılıyorum' diyerek cevaplaması ve 'mesleğinizi 2 yıl öncesine göre daha önü açık olduğu görüşüne katılıyor musunuz?' sorusuna 27 sosyal hizmet uzmanının 'katılıyorum' diyerek cevap vermesi meslek elamanlarının durumunu anlatır niteliktedir. Sosyal hizmet uzmanlarının çalışma ücreti, ortam ve mesleki sınırlılıklarından memnun olmadıkları anlaşılmıştır. Sosyal hizmet uzmanlarının, yöneticileri ile meslektaş olmamaları ve yöneticilerin alana uzak olmalarından negatif yönde etkilendikleri ve bu etkinin motivasyon ile anlamlı farklılık oluşturduğu tespit edilmiştir. Çalışmada sosyal hizmet uzmanlarının motivasyon algılarının düşük olduğu tespit edilmiş motivasyon ve çalışma ortamı arasında anlamlı farklılık bulunmuştur.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Motivasyon, sosyal hizmet, yönetim, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.

SOSYAL HİZMETLERİN PLANLANMASINDA HİZMET ALANLARIN KATILIMI

Çağıl Öngen[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Sosyal hizmetlerin planlanmasında, geliştirilmesinde ve sunulmasında hizmet alanların katılımının sağlanmasının gerekliliği son yıllarda dünya sosyal çalışma alanyazınında üzerinde durulan önemli kavramlardan biridir. Hizmet alanların katılımı, onların yaşayarak deneyimlediklerini, gereksinimlerini, mevcut hizmetlere ilişkin görüşlerini, bu hizmetlerin eksikliklerini, güçlü ve zayıf yanlarını, politika geliştiriciler, uygulayıcılar ve kurum yöneticilerine iletebilmeleri ve uygulamaya geçirilecek politika ve programlarda söz hakkına sahip olabilmeleri anlamını taşımaktadır. Hizmet alanların katılımlarının sağlanması, onların gereksinimlerine daha iyi yanıtlar verebilen ve nitelikli hizmetlerin geliştirilmesini ve sunulmasını sağlamaktadır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı, hizmet alanların seslerini duyurabilmelerini, onlara sunulan hizmetlerin kendi tercihleri ve gereksinimleri doğrultusunda geliştirilebilmesini ve daha nitelikli bir hale gelebilmesini sağlayan, aynı zamanda da hizmet alanların güçlenmeleri ve kendi hayatları üzerinde daha fazla kontrol sahibi olabilmelerinin de yollarını sunan katılım konusunu, sosyal çalışma ve sosyal hizmetler bağlamında ele almaktır.

TARTIŞMA

Hizmet alanların katılımı kavramının ortaya çıkışı 1970'li yıllara kadar uzanmaktadır. Sosyal çalışmada radikal yaklaşımların önem kazanması, engelliliğin sosyal modeli, engelli hareketinin yanı sıra çeşitli toplumsal grupların yürüttüğü hareketler, hizmet alanların katılımı konusunu sosyal çalışmanın gündemine taşımıştır. Hizmet alanların katılımı, öncelikle, hizmet alanların gereksinimlerini en iyi şekilde karşılayabilecek hizmetlerin üretilebilmesi ve bu hizmetlerin niteliğinin sürekli olarak daha da geliştirilebilmesini sağlamaktadır. Bunu gerçekleştirebilmenin yolu da, bu hizmetlerin asıl yararlanıcıları olan bireylerin fikirlerini alarak bu hizmetleri yapılandırmaktır. Bu sayede, bir yandan insan onuruna yakışır ve onların bağımsız yaşama kapasitelerini engellemeyen hizmetler sunulabilirken, diğer yandan görüşleri ve önerilerinin dikkate alındığını gören bireyler için özgürleştirici ve güçlendirici bir mekanizma işler hale gelmektedir.

Hizmet alanların katılımını ve bu katılımın niteliğini etkileyen birçok etmenden söz edilebilir. Sosyal hizmet kurum ve kuruluşlarının örgütsel yapılarının katılıma olan etkileri, nitelikli bir katılımın önünde duran zaman ve mali kaynak yetersizlikleri, iletişim engelleri ve toplumsal eşitsizlikler, hizmet alanların katılımlarını önemli ölçüde etkilemektedir. Bu bağlamda hizmet alanların katılımlarının kağıt üzerinde kalmaması ve gerçekten amacına ulaşabilmesi için çeşitli stratejiler üretilmesi yararlı olacaktır.

SONUÇ

Sosyal hizmetlerin planlanmasında hizmet alanların katılımı, geliştirilecek hizmetlerin, hizmet alanların tercihleri ve gereksinimleri doğrultusunda yapılandırılmış olmasını ve bu sayede politikalar ve uygulamalar arasında bir köprü kurulmasını sağlayan önemli bir kavramdır. Hizmet alanlar, katılım göstererek kendilerine sunulacak hizmetlerin hayata geçirilmesinde kontrol sahibi olma şansına kavuşurlarken, ortaya konacak hizmetlerin daha nitelikli olmasında da aktif rol oynayabileceklerdir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Hizmet alanların katılımı, sosyal hizmetler, sosyal hizmetlerde planlama

[1] Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Araştırma Görevlisi

ÖRTÜK BİR ŞİDDET BİÇİMİ OLARAK MOBBİNG VE BAŞETME YÖNTEMLERİ

Derya Tanrıverdi[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Mobbing kavramı ilk olarak 1960'lı yıllarda Avusturyalı bilim adamı Konrad Lorenz tarafından hayvan davranışlarını tanımlamak amacıyla kullanılmıştır. Lorenz, bir grup küçük hayvanın yalnız ve büyük bir hayvana saldırmalarını mobbing olarak adlandırmıştır (Lorenz, 1963). Mobbing teriminin günümüzdeki anlamı ile kullanılmasını sağlayan kişi ise aynı zamanda Uluslararası Anti-Mobbing hareketinin de kurucusu olan Heinz Leymann'dır. Leymann'a göre mobbing, "bir veya birkaç kişi tarafından bir diğer kişiye yönelik, sistematik bir biçimde yapılan, düşmanca ve etik dışı uygulamalardır". Ancak bir davranışın mobbing olarak adlandırılabilmesi için bu 'olumsuz' davranışların sıkça (en az haftada bir kez) ve uzun bir süre (en az altı ay) gerçekleşmesi gerekmektedir (Namie, 2003; Leymann, 1990, 2015). Mobbingi sataşma, nezaketsizlik, kabalık gibi rencide edici diğer davranışlardan ayıran en temel özelliği mobbing uygulayıcısı (mobber) ile mobbing mağduru arasında bulunan güç dengesizliğidir. Nitekim mobbing güçlü biri veya birileri tarafından güçsüz birine uygulanan devamlı, odaklı, zarar verici, ancak fazla belirgin olmayan ve etkisi hemen görülmeyen örtük bir şiddet biçimidir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Mobbing davranışına maruz kalmak bireylerin yalnızca iş yaşamalarını değil, aynı zamanda aile ve sosyal yaşamını da olumsuz bir biçimde etkilemekte ve kişide; olumsuz benlik algısı, içe kapanma, işsizlik, depresyon, anksiyete, intihar gibi sonuçlara yol açabilmektedir. Dolayısıyla bu çalışmanın amacı mobbingin mobbing mağdurları üzerinde yarattığı derin ve zarar verici etkilerinin tartışılması ve mobbingle baş etme yöntemleri konusunda farkındalık oluşturulmasıdır.

TARTIŞMA

Leymann, bir kişiye karşı uygulanan kötü muamelenin mobbing sayılabilmesi için en az altı aylık bir süre boyunca ve en az haftada bir kere tekrarlanması gerektiğinden bahsetmektedir (Denenberg ve Braverman, 2001). Ancak bazı araştırmacılar bu görüşe katılmamaktadır. Buna göre, çok şiddetli biçimde uygulanan ve altı aydan kısa bir sürede mağdurun kurbana dönüşmesine, pes etmesine veya işten ayrılmasına neden olan eylemlerinde mobbing olarak değerlendirilmesi gerekmektedir (Somers, 2009).

Araştırmalara göre mobbingin ortaya çıkmasında pek çok neden bulunmaktadır.

Bazı durumlarda mobbing mağdurunun yetenekleri, dürüstlüğü, etik kurallara uygun davranışları, kurumdaki yanlışların ve kötü yönetimin farkına varması, mobbing sürecini başlatabilirken (Zapf, 1999), bazı durumlarda ise; mobbing uygulayıcısının bulunduğu 'güçlü' konumu istismar etmesi, örgüt içinde herhangi bir denetleme merciinin bulunmaması, mobbingin baskı ve kontrol aracı olarak kullanılması, birine acı çektirmekten haz duymak, rekabet ve ayrımcılık gibi çeşitli nedenlere bağlı olarak mobbing uygulanabilmektedir.

SONUÇ

Mobbing ile baş etmede bireysel direnç ve dirayet önemlidir, ancak mobbing sürecinin sonlandırılması mobbingi tetikleyen faktörlerin saptanması ve tamamı ile ortadan kaldırılmasıyla mümkündür. Bu bağlamda mobbing sürecine dahil olan ancak çeşitli neden ve korkulardan ötürü müdahale etmeyen izleyicilere önemli görevler düşmektedir. Zira mobbing örtük bir şiddet türüdür, dolayısıyla ispat edilmesi güçtür ve mobberlerin bir çoğu bu durumun bilincindedir. Bu nedenle mobbing sürecine şahitlik eden izleyicilerin (iş arkadaşı, hoca, yönetici vs.) bu davranışın aynı zamanda bir insan hakları ihlali olduğunu, kişinin duygusal refahının yanında akıl sağlığının da hedef aldığının bilincinde olması ve sessiz kalmaması gerekmektedir. Aksi halde baskı, şiddet, dışlama ve itibarsızlaştırma gibi 'etik dışı' davranışların 'hayatta kalma stratejisi' olarak benimsenmesi, bir güç ifadesi olarak kabul görmesi ve 'normalleşmesi' söz konusu olacaktır.

1 Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Mobbing, mobbing ile baş etme, örtük şiddet, güç.

KAYNAKÇA

Denenberg, R., & Braverman, M. (2001). The violence prone workplace, new approaches to dealing with hostile, threatening, and uncivil behavior. Ithaca, NY: ILR Press, Cornell University.

Leymann, H. (1990) Mobbing and Psychological Terror at Workplaces, Springer Publishing Company, Violence and Victims, C. 5, No: 2, ss. 119-126.

Leymann, H. (2015) The Mobbing Encyclopaedia. Prof. Leymann's Homepage. Reviewed, http://www.leymann.se/English/frame.html

Lorenz, K. (1963) Das Sogennante Böse. Dr. G. Borotha-Schoeler Verlag, Wien.

Namie, G. (2003) Workplace Bullying: Escalated Incivility, Ivey Bussiness Journal, London, November/December.

Somers, M. J. (2009) The combined influence of affective, normative andcontinuance commitment on employee withdrawal. Journal of Vocational Behavior, 74,75- 81.

Zapf, D. (1999) Organizational, Work Group Related And Personal Causes Of Mobbing/Bullying at Work. International Journal of Manpower, 20(1/2), 1999, ss. 70-85.

ÇALIŞAN KADINLARDA ÖRGÜTSEL STRES VE BAŞA ÇIKMA YOLLARI (BİR KAMU KURUMU ÖRNEĞİ)

Onur Yaşar[1]

GİRİŞ

Günümüz çalışma hayatında, üzerinde durulan en önemli konulardan bir tanesi strestir. Çalışma hayatında belirli rol ve sorumlulukları bulunan birey, örgüt ortamından kaynaklanan "örgütsel stres" ile karşı karşıya kalmaktadır. Diğer taraftan kadınlar, sadece kadın olmaları sebebiyle hem çalışma hayatına girişte, hem de çalışma hayatında erkeklere göre daha fazla sorunla karşılaşmaktadırlar. Bu sorunların temelinde kadınlara verilen toplumsal cinsiyet rolleri bulunmaktadır. Çalışan kadın bir taraftan ev ve iş yaşamı arasında denge kurmaya çalışırken diğer yandan birçok sorunla mücadele etmektedir.

AMAÇ

Bu araştırmanın amacı; çalışan kadınların yaşamış oldukları örgütsel stres kaynaklarını tespit etmek ve bu stres kaynakları ile mücadele ederken bireysel ve örgütsel çözüm önerileri sunabilmektir. Bu amaçla uygulama için seçilen kamu kurumunun, Türkiye'de kadına karşı her türlü şiddetle mücadele ederken, kadının sosyal ve ekonomik statüsünü yükseltmek için çalışan bir kurum olması ayrıca önem arz etmektedir.

YÖNTEM

Araştırma, betimleyici bir alan araştırması olarak tasarlanmıştır. Araştırma Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü bünyesindeki 7 Daire Başkanlığında çalışan kadınlarla yapılmıştır. Çalışma kapsamında 75 kadın anketleri cevaplamış, 2 tanesi katılım sağlamamış, 3 kadın da uygulama döneminde doğum izninde oldukları için katılamamışlardır. Uygulama sırasında katılımcılar tarafından, 10 sorudan oluşan demografik sorular, 43 sorudan oluşan Mayerson Stres Kaynağı Ölçeği ve 15 sorundan oluşan Stresle Başa Çıkma Ölçeği cevaplanmıştır. Çalışmada elde edilen bulgular bilgisayar ortamına aktarılarak, istatistiksel analizler için IBM SPSS Statistics 22 paket programı kullanılmıştır. Çalışma verileri değerlendirilirken, tanımlayıcı istatistiksel metotların (Ortalama, Standart Sapma) yanı sıra, normal dağılım gösteren niceliksel verilerin karşılaştırılmasında gruplar arası karşılaştırmalarında Oneway Anova testi, iki grup değerlendirmelerinde ise student t testi kullanılmıştır. Ölçeklerin geçerlilik güvenilirliği Reliability analizi ile yapılmıştır. Sonuçlar % 95'lik güven aralığında, anlamlılık $p<0.05$ düzeyinde değerlendirilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmada elde edilen bulgulara göre; amirleri ile yaşadıkları görüş ayrılıkları, bir iş yaparken yönetimin kendilerinden başka bir iş talep etmesi, kendilerini etkileyecek olan kararlarda fikirlerinin alınmaması, yapacak çok işlerinin olup yeterli zamanlarının olmaması, kendilerine birbiriyle çakışan sorumluluklar verilmesi, fazla mesai ve hafta sonunu da içine alan iş koşulları ve çalışma ortamının gürültülü olması araştırmaya katılan çalışan kadınların stres düzeylerini yükseltmektedir. Diğer taraftan, yaptıkları işin takdir edilmesinin, sorumluluklarını iş arkadaşları ile paylaşmalarının, amirleri ve çalışma arkadaşları ile etkili bir iletişim kurmalarının, iş yerinde sosyal aktivitelerin olmasının, amirlerinin kendilerini her zaman dinlemeye hazır olduklarını bilmenin, işletme içerisinde psikolojik danışmanlık hizmeti alabilecekleri birisinin bulunmasının ve performansları hakkında geri bildirim almalarının çalışan kadınların stresle başa çıkmalarında önemli birer faktör olduğunu göstermiştir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Örgütsel stres, çalışan kadın, stres kaynakları, stresle baş etme yöntemleri.

[1] Sosyal Hizmet Uzmanı, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Doktora Öğrencisi

SOSYAL HİZMET KURULUŞLARINDA ÇALIŞANLARDA İŞ DOYUMU: DÜZCE İLİ ÖRNEĞİ

Tuğba Özkurt, Deniz Oruç, Naciye Ergüner, Hacer Kınay, Fatma Akkoç, Gülşah Cesur, Hilal Kuzucu, Enes Karakaya, Murat Yurddaşer

GİRİŞ

İş doyumu, çalışanların işlerinden duydukları memnuniyeti ya da memnuniyetsizliği tanımlayan iki uçlu bir kavramdır. İşinden tatmin olan çalışanların iş doyum düzeyleri yüksek, işlerinden tatmin olmayan çalışanların da iş doyum düzeylerinin düşük olması beklenmektedir. Soylu'ya göre, literatürde, 'çalışan memnuniyeti' olarak da geçen iş doyumu ile çalışan memnuniyeti kavramlarını birbirinden ayrı kavramlar olarak ele almak gerekmektedir. Çünkü iş doyumu, kişinin daha çok sahip olduğu ve/veya yaptığı işten elde ettiği doyuma işaret ederken; çalışan memnuniyeti ise daha geniş bir perspektifte ele alınmaktadır.

AMAÇ

Bu çalışmanın amacı; sosyal hizmet uzmanlarının görev yaptığı sosyal hizmet kurumlarında çalışanların iş doyumu düzeylerini ve etkileyen faktörlerin belirlenmesidir.

YÖNTEM

Tanımlayıcı-kesitsel tipte planlanan bu çalışmanın evrenini, 2 Şubat-31 Mart 2015 tarihleri arasında Düzce ili sınırları içinde sosyal hizmet uzmanlarının görev yaptığı kurumlarda çalışanlar (75 kişi) oluşturmaktadır. Örneklem gurubu seçilmemiş olup çalışmaya katılmaya gönüllü olan 39 kadın, 23 erkek toplan 62 kişi(%82,6) çalışmaya katılmıştır. Veriler, araştırmacılar tarafından çalışanların sosyo-demografik ve mesleki özelliklerini belirlemeye yönelik olarak hazırlanan kişisel bilgi formu ve Türkçe'ye uyarlanması Baycan(1985) tarafından yapılan Minnesota İş Doyum Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Verilerin istatistiksel değerlendirmeleri için SPPS 16.0 Paket programı kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler ve normallik testlerinden sonra normal dağılım gösteren grupların karşılaştırılmasında t testi ve ANOVA, normal dağılım göstermeyen grupların karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testi ve Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Değerlendirmelerde anlamlılık düzeyi olarak $p<0.05$ kabul edilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmaya 39 kadın, 23 erkek toplam 62 çalışan katılmıştır. Çalışanların yaş ortalaması 30,9'dur. Erkeklerin içsel, dışsal ve genel doyum ortalamaları bayanlara göre düşük bulunmuş fakat bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Evlilerin içsel, dışsal ve genel doyum ortalamaları bekarlara göre yüksek bulunmuş fakat sadece içsel doyum ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p=0,044$). Çocuğu olanların içsel, dışsal ve genel doyum ortalamaları olmayanlara göre yüksek bulunmuş fakat bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Otuz yaş ve altı grubun içsel, dışsal ve genel doyum ortalamaları 31 yaş ve üstüne göre düşük bulunmuş fakat dışsal doyum ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı değilken içsel($p=0,02$)ve genel doyum($p=0,028$) ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Gelir durumu iyi olanların içsel, dışsal ve genel doyum ortalamaları orta ve kötü olanlara göre yüksek bulunmuş fakat bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Çalışma yılı olarak on yıl ve üzerinde çalışanların içsel, dışsal ve genel doyum ortalamaları on yılın altında çalışma süresi olanlara göre yüksek bulunmuş fakat sadece içsel doyum ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Sigara kullanmayanların iş doyumu ortalamaları içmeyenlere göre yüksek bulunmuş fakat bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Spor yapanların iş doyumu ortalamaları yapmayanlara göre yüksek bulunmuş fakat bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Kronik hastalığı olanlar ve olmayanların iş doyumu ortalamaları arasında bir fark bulunmamıştır. İşyerinde mobbinge maruz kalanların iş doyumu ortalamaları kalmayanlara göre düşük bulunmuş ve bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur($p=0,03$). İşyerinde yükselme olanağını olduğunu düşünenlerin iş doyumu ortalamaları yükselme olanağı olmadığını düşünenlere göre daha yüksek bulunmuş fakat bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

SONUÇ

Sosyal hizmet kuruluşlarında çalışanlar birçok sorun nedeniyle iş doyumsuzluğu yaşamakta ve bunun sonucunda yaşam kaliteleri düşmektedir. Bu servislerde verilen hizmetlerin etkili ve verimli bir şekilde

verilebilmesi için çalışanların iş doyumlarının yüksek olması gerekmektedir. Bu çalışma sonuçları da göstermekteki erkek personelin, evli olmayanların, mesleğe yeni başlayanların, gelir durumu düşük olanların, meslekte yükselme olanağı olmayanları, mobbinge maruz kalanların, sigara içenlerin, spor yapmayanların, iş doyumu düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür. Sosyal hizmet kurumlarında çalışanların topluma daha iyi hizmet verebilmeleri için iş doyumları üst düzeye çıkartılmalıdır.

SINIRLILIKLAR

Araştırmanın örnekleminin Düzce ilindeki sosyal hizmet kurumlarında çalışan küçük bir gruptan oluşması ve araştırmacılar tarafından belirlenen bağımsız değişkenlerle karşılaştırılması bu araştırmanın sınırlılıklarıdır.

ANAHTAR KELİMELER

Sosyal hizmet, iş doyumu, çalışan.

SOSYAL HİZMET KURULUŞLARINDA ÇALIŞANLARDA TÜKENMİŞLİK: DÜZCE İLİ ÖRNEĞİ

Naciye Ergüner, Deniz Oruç, Hacer Kınay, Fatma Akkoç, Gülşah Cesur, Hilal Kuzucu, Enes Karakaya, Murat Yurddaşer, Tuğba Özkurt

GİRİŞ

Tükenmişlik sendromu, Freudenberger(1974) tarafından; gönüllü sağlık çalışanları arasında görülen yorgunluk, hayal kırıklığı ve iş bırakma durumlarını tanımlamak amacıyla ortaya atılmıştır. Freudenberger, tükenmişliği, enerji, güç veya kaynaklar üzerinde aşırı talepler oluşturarak başarısızlığa uğramak, yıpranmak ve yorulup tükenmek" şeklinde tarif ederken Sturgess ve Poulsen Tükenmişlik Sendromunu "insanlara hizmet verilen mesleklerde çalışan kişilerin, işlerinin bir sonucu olarak deneyimledikleri ilerleyici bir idealizm, enerji ve amaç kaybı" olarak tanımlamıştır. Maslach ve Jackson'a göre bu sendromun üç temel alt boyutu vardır. Bu alt boyutlar; Duygusal tükenmişlik, duyarsızlaşma ve kişisel başarıda azalmadır. Tükenmişlik sendromunun gelişiminde ilk olarak duygusal tükenme ortaya çıkar ve kişi işinden yorulmaya ve işi için gerekli zihinsel gücü bulamamaya başlar. Bu süreci duyarsızlaşma ve ilerleyen süreçte kişisel başarıda azalma takip etmektedir. Tükenmişliğe neden olan faktörleri çevresel ve bireysel nedenler olmak üzere iki grupta ele alınmaktadır Çevresel Nedenler; İşin niteliği, çalışılan ortam, çalışma saatleri ve düzeni, işyerinin özellikleri, iş yükü, işteki rol ya da rollerin belirsizliği, örgütsel desteğin olmaması, nöbet ve fazla mesai, yetersiz ücret, takdir görememe, angarya iş yükü, idari baskı, yetersiz eğitim, karar alma sürecinde etkin rol alamama gibi nedenler yer almaktadır. Bireysel Nedenler; cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk sayısı, eğitim durumu, kişilik yapısı, özsaygı, deneyim, duygusal denge durumu, özel hayatta karşılaşılan psiko-sosyal stresörler gibi faktörler rol almaktadır.

AMAÇ

Bu çalışmanın amacı; sosyal hizmet uzmanlarının görev yaptığı sosyal hizmet kurumlarında çalışanların tükenmişlik düzeylerini ve etkileyen faktörlerin belirlenmesidir.

YÖNTEM

Tanımlayıcı-kesitsel tipte planlanan bu çalışmanın evrenini, 2 Şubat-31 Mart 2015 tarihleri arasında Düzce ili sınırları içinde sosyal hizmet uzmanlarının görev yaptığı kurumlarda çalışanlar (75 kişi) oluşturmaktadır. Örneklem gurubu seçilmemiş olup çalışmaya katılmaya gönüllü olan 39 kadın, 23 erkek toplan 62 kişi(%82,6) çalışmaya katılmıştır. Veriler, araştırmacılar tarafından çalışanların sosyo-demografik ve mesleki özelliklerini belirlemeye yönelik olarak hazırlanan kişisel bilgi formu ve Maslach Tükenmişlik Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Verilerin istatistiksel değerlendirmeleri için SPPS 16.0 Paket programı kullanılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler ve normallik testlerinden sonra normal dağılım gösteren grupların karşılaştırılmasında t testi ve ANOVA, normal dağılım göstermeyen grupların karşılaştırılmasında Mann-Whitney U testi ve Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Değerlendirmelerde anlamlılık düzeyi olarak $p<0.05$ kabul edilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmaya 39 kadın, 23 erkek toplam 62 çalışan katılmıştır. Çalışanların yaş ortalaması 30,9'dur. Erkeklerin tükenmişlik ortalamaları bayanlara göre yüksek bulunmuş fakat bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Evli olanların tükenmişlik ortalamaları bekar olanlara daha düşük bulunmuştur ve bu fark istatistiksel olarak da anlamlı bulunmuştur($p=0,003$). Gelir durumu kötü olmayanların tükenmişlik ortalamaları iyi ve orta olanlara göre yüksek bulunmuş ve bu fark istatistiksel olarak da anlamlı bulunmuştur($p=0,021$). Mobbinge maruz kalan çalışanların duygusal tükenme ortalamaları maruz kalmayanlara göre yüksek bulunmuştur ve bu fark istatistiksel olarak da anlamlı bulunmuştur($p=0,041$). İşte yükselme olanağı bulunmayanların tükenmişlik ortalamaları yükselme olanağı olanlara göre yüksek bulunmuştur fakat bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Yaş grubu olarak otuzbir ve üzeri grubun tükenmişlik ortalaması tükenmişlik ortalamaları otuz yaşın altındakilere göre düşük bulunmuştur fakat sadece kişisel başarı ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır($p=0,042$). Sağlık durumun kötü olarak ifade edenlerin tükenmişlik ortalamaları iyi ve çok iyi diyenlere göre düşük bulunmuş ve bu fark istatistiksel olarak da anlamlı bulunmuştur($p=0,010$).

SONUÇ

Bu çalışmada Düzce İlindeki sosyal hizmet kurumlarında görev yapan çalışanların tükenmişlik düzeylerinin erkeklerde, bekar olanlarda, gelir durumu kötü olanlarda, mobbinge maruz kalanlarda, işyerlerinde yükselme olanağı bulunmayanlarda, otuz yaş altı grupta ve sağlık durumunu kötü olarak ifade edenlerde yüksek olduğu bulunmuştur.

SINIRLILIKLAR

Araştırmanın örnekleminin Düzce ilindeki sosyal hizmet kurumlarında çalışan küçük bir gruptan oluşması ve araştırmacılar tarafından belirlenen bağımsız değişkenlerle karşılaştırılması bu araştırmanın sınırlılıklarıdır.

ANAHTAR KELİMELER

Sosyal hizmet, tükenmişlik, çalışan.

SOSYAL HİZMET UYGULAMASININ 50. YILINDA SOSYAL HİZMET EĞİTİMİ (DURUM ANALİZİ VE TESPİTLER)

Murat Çay[1], Gamze Taşdemir[2]

ÖZET

Sosyal hizmet eğitiminin başlamasının üzerinden 50 yılı aşkın bir süre geçmiştir. Bugün bu sürecin sonuna baktığımızda sosyal hizmet bölümü olan üniversite sayısının bir hayli arttığını, öğrencilerin sosyal hizmet bölümlerine olan taleplerinin çoğaldığını görmekteyiz. ÖSYM verilerine göre 2015-2016 eğitim döneminde 41 farklı üniversitede 42 farklı fakülte/yüksekokulda sosyal hizmet lisans eğitimi verilmeye başlanmıştır. 22 farklı üniversitede, 22 farklı fakülte/yüksekokulda ise sosyal hizmet ön lisans eğitimi verilmektedir. Veriler bize sosyal hizmet eğitim çatısının ne kadar genişlediğini göstermektedir. Sosyal hizmet eğitiminin içinden geçerek bu meslek ve disiplinin içinde olan birey sayısı her geçen gün hızla artmaktadır.

İyi bir sosyal hizmet için iyi bir eğitim ve uygulamanın şart olduğu herkes tarafından bilinmektedir. Eğitim sosyal hizmeti nitelikli iyi bir meslek kılacak olan unsurların en başında yer almaktadır. Bu nedenle var olan sosyal hizmet eğitimi geçmiş yıllarda olduğu gibi üzerinde tartışılmalı, geliştirilmeye çalışılmalıdır. Herkes tarafından daha iyi bir sosyal hizmet eğitimi istenirken Türkiye'nin var olan yükseköğretim sistemi içerisinde yapılabilecek değişikliklerde sınırlı kalmaktadır. Bu açıdan da sosyal hizmet eğitiminin mevcut yükseköğretim sistemi içerisindeki yeri gözden geçirilmelidir. Ayrıca eğitim sürecindeki mesleki başarıyı etkileyen unsurlar ve eğitim süreci sonucundaki meslek hayatına katılımında üzerinden durulmasında sosyal hizmet disiplin ve mesleğinin niteliğinin arttırılmasında fayda olduğu görülmektedir.

Hazırlanan bu poster bildiride sosyal eğitiminin güncel durumu, bölüm ve öğrenci sayıları, taban puanlar, fakülte/yüksekokul sayıları hakkında bilgiler sunulacaktır. Bilgiler doğrultusunda sosyal hizmet öğrencilerinin eğitime katılım süreci, eğitim süreci ve eğitim sonrasında çalışma alanına dâhil olma süreçleri hakkında tespitler yapılarak çeşitli bilgiler poster sunumda yer alacaktır.

[1] Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, Sosyal Hizmet ve Danışmanlık Bölümü, Öğretim Görevlisi, muratcay@akdeniz.edu.tr

[2] Antalya Serik Devlet Hastanesi, Sosyal Hizmet Uzmanı

SOSYAL HİZMET EĞİTİMİNİN GELECEĞİ: DÜŞÜNCELER VE ÖNERİLER

Kamil Alptekin[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Türkiye'de sosyal hizmet eğitimi 1961 yılında Sağlık ve Sosyal Yardımlar Bakanlığı bünyesinde kurulan Sosyal Hizmetler Akademisi'nde başlamıştır. İkinci okul 1967 yılında Hacettepe Üniversitesi bünyesinde Sosyal Çalışma Yüksekokulu adı altında açılmış, iki yıl sonra bu okul aynı üniversitenin Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi çatısı altında bir bölüme dönüştürülmüş; ancak 1982 yılında kapatılmıştır. 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Kanunu (1981) çerçevesinde Hacettepe Üniversitesi bünyesinde Sosyal Hizmetler Yüksekokulu kurulmuş, Sosyal Hizmetler Akademisi ile kapatılan Sosyal Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bölümü bu yeni okul bünyesinde birleştirilmiştir. 1982 yılında eğitim hayatına başlayan Sosyal Hizmetler Yüksekokulu 2002 yılında Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi'ne bağlı Sosyal Hizmet Bölümü'nün açılışına kadar tek okul olarak sosyal hizmet eğitimini sürdürmüştür. Sosyal hizmet bölümleri 2006 yılından itibaren her geçen yıl artmaya başlamış; 2012 yılına gelindiğinde 13 ayrı üniversitede açılan bölümle deyim yerindeyse bir "patlama" yaşamıştır. Sosyal hizmet eğitiminde büyüme trendi 2013, 2014 ve 2015 yıllarında da devam etmiştir ve bir süre daha devam edecek gibi gözükmektedir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı Türkiye'de sosyal hizmet eğitiminin başlangıcından bugüne kadar geçirdiği süreçleri göz önünde bulundurup geleceğine dair saptamalarda bulunmak ve bu saptamalara dayalı olarak kontrolsüz büyüme sonucunda pek çok sorunu bünyesinde barındıran sosyal hizmet eğitiminin sağlıklı bir şekilde yoluna devam edebilmesi için alınması gereken önlemlere ilişkin öneriler geliştirmektir. Amaca ulaşıldığı takdirde hiç değilse bugünden sosyal hizmet eğitiminin geleceğine ilişkin bir insiyatif ortaya konulmuş olacaktır.

TARTIŞMA

Çok değil; 9 yıl kadar önce sadece iki tane olan bölüm sayısı, 2015 yılı Temmuz ayı itibariyle 41'i aktif, 31'i pasif olmak üzere toplamda 72'ye yükselmiştir. Aktif olan bölümlerin sadece 17'sinde lisans ve/veya lisansüstü sosyal hizmet eğitimi almış öğretim üyesi bulunmakta, toplamda 47 ayrı disipline mensup öğretim üyesi sosyal hizmet eğitiminde görev almakta ve iki tane üniversitede lisans düzeyinde sosyal hizmet eğitimi açık öğretim programıyla yürütülmektedir. Bölümler arasında ilişkiler son derece zayıf ve kopuktur. Bu tabloya bakarak günümüzde sosyal hizmet eğitiminde en hafif deyimiyle tam bir savrulma yaşandığı rahatlıkla söylenebilir. Savrulmayı durdurmak üzere Sosyal Hizmet Okulları Birliği'ni kurmak, Mesleki yeterlilik ve standartları oluşturmak, Meslek Kanunu ve Meslek Odası kurma çalışmalarını hızlandırmak, fakülteleşmenin ve uzmanlık alanlarına dayalı eğitimin önünü açmak gibi bir takım önlemlerin alınması gerekmektedir.

SONUÇ

Sosyal hizmet eğitimini içine düştüğü savrulmadan bir an önce kurtarmak son derece önem kazanmıştır. Gelecekle ilgili önlemler alınmadığında mesleğin kaybının büyük olacağı, mesleğin kimliğini yitirme riskiyle karşılaşabileceği öngörülebilir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Sosyal hizmet mesleği, sosyal hizmet eğitimi, Türkiye.

[1] KTO Karatay Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

SOSYAL HİZMET BÖLÜMLERİ ARASINDAKİ MÜFREDAT FARKLILIĞI: DÜZCE ÜNİVERSİTESİNDEN SELÇUK ÜNİVERSİTESİNE YATAY GEÇİŞ ÖRNEĞİ

Çağatay Serkan Kaya[1]

GİRİŞ

Sosyal hizmet mesleğinin temelini teşkil eden sosyal hizmet eğitimi de hassaslıkla ele alınıp tartışılması gereken konulardandır. Sosyal hizmet eğitimi veren okulların sayısının hızla arttığı şu günlerde sosyal hizmet bölümlerinin izledikleri eğitim programlarının birbirlerine olan benzerlikleri ve farklılıkları da tartışılmaya başlanmıştır.

AMAÇ

Bu çalışma farklı üniversitelerdeki sosyal hizmet bölümlerinin izlemiş oldukları eğitim programları arasındaki farklılıkları gözler önüne sermeyi, kurumlar arası yatay geçiş programı çerçevesinde konuyu değerlendirmeyi ve bu konuda çeşitli öneriler sunmayı amaçlamaktadır.

YÖNTEM

Çalışma kapsamında Düzce Üniversitesi (D.Ü.) ve Selçuk Üniversitesi (S.Ü.) Sosyal Hizmet Bölümlerinin izlemiş oldukları eğitim programları karşılaştırmalı tarama yoluyla incelenmiştir. Programlar arasındaki fark D.Ü.'den S.Ü.'ye 1. , 2. ve 3. sınıfın sonunda yapılacak yatay geçiş sonucunda öğrencilerin D.Ü. müfredatında bulunmayıp S.Ü. müfredatında bulunan önceki dönemlere ait almak zorunda oldukları derslere göre değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Araştırma için yapılan müfredat karşılaştırmasında:

1. sınıf sonunda D.Ü. Sosyal Hizmet Bölümü'nden S.Ü. Sosyal Hizmet Bölümü'ne geçiş yapan bir öğrencinin önceki iki dönemden almak zorunda olduğu toplam 5 farklı ders gözükmektedir. Bunun yanı sıra S.Ü. müfredatında bulunan bir dersten de muaf sayılmaktadır. 2. sınıf sonunda geçiş yapan öğrencinin önceki dönemlerden almak zorunda olduğu ders sayısı 7'ye, 3. sınıfın sonunda geçiş yapan öğrencinin ise 13'e çıkmaktadır. Bu sınıflarda geçiş yapan öğrenciler için muaf olabilecekleri bir ders bulunamamıştır.

Araştırma sürecinde dikkat çeken bir diğer bulgu da yatay geçiş yapan öğrencilerin eski programlarında aldıkları derslerin yatay geçiş yaptıkları bölümde bulunmaması sebebiyle not döküm belgesine işlenmemesidir. D.Ü.'den S.Ü.'ye 1. sınıf sonunda yapılan yatay geçişte öğrencinin önceki bölümünde almış olduğu 10 ders, 2. sınıf sonunda yapılan yatay geçişte 19 ders, 3. sınıf sonunda yapılan yatay geçişte 30 ders öğrencinin yeni programında var olmadığı için öğrenci bu dersleri hiç almamış gibi gözükmektedir.

SONUÇ

Bologna sürecine geçişle S.Ü. ve D.Ü. Sosyal Hizmet Bölümlerinin müfredatları arasındaki fark azalsa da bu farkın hala belirgin şekilde sürdüğü görülmektedir. Bu süreç her ne kadar müfredatta belli bir standartlaşma getirse de bölümlerin seçmeli ders havuzlarının da birbirinden oldukça farklı olduğu dikkat çekmektedir.

Sınıf seviyesi yükseldikçe yatay geçiş yapmanın zorluklarının da arttığı görülmektedir. 1. sınıf sonunda yapılan geçişte önceki dönemlerden 5 farklı ders almak gerekirken 3. sınıfın sonunda yapılan yatay geçişte bu rakam 13'e çıkmaktadır. Yatay geçiş programından çeşitli nedenlerle yararlanmak isteyen öğrencilerin fazladan ders yükü altına girmek istememesinden dolayı bu haklarından vazgeçtikleri, hatta müfredattaki bu farklılığın öğrencileri ülke içi ve uluslararası değişim programlarından yararlanma konusunda da çeşitli sıkıntılara soktuğu bilinmektedir.

Bu çalışmanın sonucunda da tekrar görülmektedir ki Türkiye'de sosyal hizmet eğitiminin standartlaştırılması oldukça önemlidir. Sosyal hizmet eğitiminin standartlaştırılması için Ulusal Sosyal

[1] S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Aile Danışmanlığı ve Eğitimi A.B.D. Yüksek Lisans Öğrencisi

Hizmet Okulları Birliği'nin kurulması son derece gerekli bir adım olarak görülmektedir. Yatay geçiş ve diğer değişim programlarından yararlanmak isteyen öğrencilere kolaylık sağlanması açısından sosyal hizmet bölüm başkanlıklarının inisiyatif alması da öğrencilere yarar sağlayabilir. Bölüm başkanlıkları uygun gördüğü takdirde ders içerikleri birebir uymasa bile bu dersler birbirleri yerine sayılabilmektedirler. Özellikle seçmeli ders havuzlarının birbirinden farklı olduğu göz önüne alındığında; alınan dersler farklı bile olsa birbirine yakın olduğu düşünülen bazı seçmeli derslerin birbirinin yerine sayılmasının, öğrencinin ders yükünü oldukça hafifleteceği düşünülmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Sosyal hizmet eğitimi, Selçuk Üniversitesi, Düzce Üniversitesi.

SOSYAL HİZMET EĞİTİMİNİN ETİK YÖNLERİ

Tarık Tuncay[1]

ÖZET

Akademisyenlerin de içinde yer aldığı sosyal hizmet uzmanlarının tümü sosyal hizmet mesleğinin etik kurallarını izlemekle yükümlü olsa da, yükseköğretim sisteminde, sosyal hizmet akademisyenleri ile öğrencileri arasındaki *güç farklılıklarının etik yönleri* üzerinde yeterince inceleme yapılmamıştır. Buna karşın etikle ilgili inceleme ve araştırmalar çoğunlukla sahada çalışan sosyal hizmet uzmanının hizmet alanla mesleki ilişkisinden doğan konular veya sorunlara odaklanmıştır. Bu bildirinin amacı, sosyal hizmet akademisyenleri ve öğrencileri arasındaki çok boyutlu profesyonel ilişkinin etik yönlerini tartışarak daha çok görünür hale getirmektir.

Sosyal hizmet disiplininde akademik kariyer yapmış olan eğitimcilerin, mesleğin toplumsallaşması, korunması, geliştirilmesi ve uzman adaylarına öğretilmesi gibi geniş bir alanda sorumlulukları vardır. Ne var ki bu sorumlulukların hoca – öğrenci ilişkisine etik yansımaları inceleme gerektiren sorunlu bazı yönler içerebilmektedir ve bunların yükseköğretim sisteminin doğası ile yakından bağlantısı vardır. Bu sistem, öğrenci ve hoca arasında belirli konularda kesin sınırlar oluşturmayı vurgulayan, öğrenciyi "not" ile disipline eden hiyerarşik bir güç ilişkisi önermektedir. İlaveten, akademinin sosyal hiyerarşisinde en alt sırada yer alan öğrencinin istismara maruz kalma riski de en yüksektir. Buna karşın meslek ve mesleğin etik kuralları sürekli içtenliğe, eşitliğe, güçlendirmeye ve rol model olmaya vurgu yapmaktadır. Ayrıca, sosyal psikologlara göre insanlar çevreyle etkileşimlerinde, destekleyici ve sevgi dolu oldukları kadar saldırgan ve zarar verici de olabilirler. Dolayısıyla sosyal hizmet eğitimcilerinin kendi aralarında ve kendileriyle öğrencileri arasında istismar edici etkileşimler etik hassasiyetler göz ardı edilirse el an oluşabilir. Şu halde, sosyal hizmet mesleğinin gücün yarattığı istismara ve baskıya meydan okumaya ilişkin tarihsel yatırımı ile eğitim sürecindeki -potansiyel olarak risk oluşturan- güç ilişkilerinin daha hassas bir gözle incelenmesine ihtiyaç vardır. Bildiride bu konuların etraflıca tartışılması planlanmaktadır.

Sosyal hizmet mesleğinin tarihsel ve tanımlayıcı bir özelliği, hem *sosyal bağlam içinde bireysel iyilik haline* hem de *toplumun genelinin iyilik haline* odaklanmasıdır. Burada mesleğin altı temel değeri ortaya çıkmaktadır: *hizmet, sosyal adalet, saygınlık ve kişinin değeri, insan ilişkilerinin önemi, bütünlük ve yetkinlik.* Bunların tümü birlikte sosyal hizmetin misyonunu inşa etmektedir. Bu misyon ve etik kurallara yalnızca sahadaki sosyal hizmet uzmanlarının değil aynı zamanda akademideki eğitimcilerin de dikkat etmesi gerektiği açıktır. Nitekim Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği tarafından yayınlanan Etik kurallar belgesi şöyle bir açıklama içermektedir: *"Sosyal hizmet uzmanları sosyal adaleti ve sosyal değişimi… …doğrudan uygulama, toplum örgütlenmesi, süpervizyon (eğitimci rolü), danışmanlık, yönetim, savunuculuk, sosyal ve politik eylem, politika geliştirme ve uygulama, eğitim (eğitimci rolü) ve araştırma yoluyla geliştirir."* Görüldüğü gibi süpervizyon ve eğitim vurgusu, sosyal hizmet akademisyeninin de profesyonel davranışını etik kurallara göre şekillendirmesi gerektiğini göstermektedir. Mesleğin altı temel değeri arasında yer alan *hizmet* öğrencilere verilen eğitimle karşılanmaktadır. İkinci değer olan *sosyal adalet* de eğitimcinin amacıdır ve mikrodan makroya her sistemik sosyal düzeyde karşılanmaya çalışılmaktadır. Öğrenciler genelde adil olmayan bir sosyal dünya ile baş etmeye eğitimcilerin yardımıyla hazırlanmaktadır. Ayrıca sosyal hizmet eğitimcisi olan öğretim elemanları yürüttükleri bilimsel araştırmalar yoluyla adil olmayan sosyal yapıları görünür kılarak sosyal adalet değerine hizmet ederler. Üçüncü olarak, öğrencilerin, ister çabuk kavrayan başarılı öğrenciler olsunlar isterse daha az dikkatli veya düşük motivasyonlu olsunlar, tümünün eğitimcinin gözünde bir *saygınlık ve değeri* vardır. Ayrıca burada öğretim elemanı öğrencileri için bir rol model olarak onların kendilik değerlerinin yükselmesine ve mesleki kimliklerinin şekillenmesine yardımcı olur. Dördüncü sırada yer alan *insan ilişkilerinin önemi* değeri de diğer değerler kadar temel bir eğitimci rolüne dönüşmektedir. Eğitimci yalnızca bilimsel bilgi repertuarının genişliği ile değil öğrencileri ile kurduğu içten ve destekleyici ilişki yoluyla da temel misyonuna ulaşabilir. Her meslek bilgisini anımsayan çok başarılı öğrenciden daha değerli olan, hiç şüphesiz hizmet edeceği bireyin veya aile sisteminin duyuşsal sürecini fark edebilen ve bunu yansıtabilen öğrencidir. Ancak bu

[1] Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü

sayede hizmet alanların yaşam yolculuğuna dâhil olunup katkı verilebilir. Beşinci değer olan *bütünlük*, eğitimcinin öğrencinin mesleki sosyalizasyonuna ve gelişmesine model olarak yardım sağlamasını işaret eder. Eğer eğitimci, güvenilir değilse, başkalarının ihtiyaçlarından önce kendi kişisel kariyerini önceliyorsa verdiği eğitimin kalitesi hissedilir düzeyde düşecektir. Altıncı ve son olarak, sosyal hizmet eğitimcileri *yetkin* olmalıdır. Bu da belirli sosyal hizmet alanlarına odaklanıp bilgi ve beceri repertuarında derinleşme ve uzmanlaşma ile olanaklıdır. Son tahlilde, sosyal hizmet mesleğinin değer yelpazesinde ve onun uzantısı olan etik kurallarında sosyal hizmet eğitimcilerini, en az sahada çalışan sosyal hizmet uzmanları kadar bağlayan bir profesyonel davranış çerçevesi mevcuttur. Bu çerçevenin pratikteki yansımalarının bilimsel olarak incelenmesine ve tartışılmasına açık bir gereksinim vardır. Bildiride sosyal hizmet eğitiminin ayırt edici özelliği olan teorik sınıf eğitimi ve pratik saha eğitim boyutları dikkate alınarak eğitim sürecinin öncelikli etik meseleleri üzerinde de durulacaktır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Sosyal hizmet eğitimi, sosyal hizmet eğitimcisi, sosyal hizmet etiği, ilişki etiği, güç farklılıkları, zorbalık.

SOSYAL HİZMET UYGULAMALARINDA BİLGİ VE BECERİNİN GELİŞTİRİLMESİNDE REFLEKTİF UYGULAMANIN ÖNEMİ

Fatümatü Zehra Ercan[1], Aysel Tekgöz[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Sosyal çalışmacı birçok alanda, farklı vakalar ve farklı müracaatçı profilleri ile çalışmak zorunda kalabilir. Sosyal hizmet eğitimcileri uygulama becerisi geliştirmek için sınırlı zamana ve imkânlara sahiptir. Bu sınırlı zaman ve imkânlarda azami derecede iyi bir eğitim vermek için kuramsal eğitimin yanı sıra eğitimde farklı tekniklerin kullanılması elzemdir. Yüzyıllardır sözlü kültürde talim terbiye için kullanılan anlatılar eğitimde reflektif (yansıtıcı) uygulama şeklinde tezahür etmiştir. Reflektif eğitim tekniklerinin sosyal hizmet eğitiminde faydalı olabileceği düşünülmektedir. Bilgi ve beceri arasındaki dolaysız ilişki bilinçli uygulamalar ile ikame edilebilir. Bilinçli uygulamalar ise gündelik hayat çalışmalarının karmaşıklığı ve kaosu içinde kendine dair gözlemler yaparak farkındalığı artırmakla geliştirilir. Bu gözlemciyi gözlemek, gözleneni gözlemektir. Bilinçli uygulamalar şimdi ve buradaki duruma bilinçli ve niyetli katılımdır (Epstein ve ark. 2008). Bu bağlamda bilinçli ve niyetli uygulamalar vakalar arasında kategorileştirme, tasnif, analiz ve sentez yeteneğini geliştirmek anlamına da gelen reflektif uygulama becerisini geliştirmeye katkı sağlayabilir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu metinde öncelikle teorinin ve tecrübenin ilişkisine kısaca değinilecektir. Sonra uygulamalı bir bilim olan sosyal hizmet eğitiminde farklı bağlamlarda çeşitli uygulamalar yapmak zorunda kalacak sosyal hizmet öğrencilerinin bağlamsal uygulama becerisinin gelişmesi için reflektif sosyal hizmet uygulamalarının nasıl yapılabileceğine dair literatürdeki verilerden istifade ederek değinilecektir.

TARTIŞMA

Bilgi, beceri, değer sosyal hizmet uygulamalarının üç sacayağıdır, birinin eksikliği uygulamalarda mutlak surette eksikliğe yol açar. Bilgi ve beceri sosyal hizmetin temel insan hak ve özgürlükleri değerleri çerçevesinde uygulamalarda görünür olması için reflektif uygulamalar oldukça önemlidir. Grand teorilerin indirgemeci yaklaşımları, psikolojik, sosyal ve kültürel fenomenlere kuşbakışı bakarak şematize etmemizi sağlamakla beraber, gerçek yaşamın karmaşıklığını açıklamakta çok sınırlı olduğu bilinmektedir. Uygulamalı bir bilim olan sosyal hizmet tam da bu karmaşıklık içinde uygun taktikler geliştirmemizi gerektiren bir meslektir.

Sosyal çalışmacı, müdahale sürecinde bu karmaşıklığı veya kaosu düzenlilikler olarak algılaması, tasnif etmesi ve şematize edebilmesi için reflektif bilgi ve beceriler edinmelidir. Bu bilgi ve beceriler vaka çalışmaları, tecrübe anlatıları ve tiyatral oyunlarla geliştirilebilir. Bu çalışmalarla sosyal çalışmacılar hem kendilerine dair farkındalıklarını artırabilir, hem empati yeteneklerini geliştirebilirler, hem de zihinlerinde uygulamalarda yansıtabilecekleri bir çok model oluşturmuş olurlar. Grup çalışmaları ve tiyatral oyunlar beceri geliştirmekte en önemli unsur olan kendilik farkındalığını geliştirmek, içgörü kazanmak, kendi iç çatışmalarını çözümlemek ve kendine dışardan bakabilme yetisini geliştirmesi itibari ile çok önemlidir. Kendi duygusal ve bilişsel süreçlerinin farkında olan birey, müdahale süreçlerine bilinçli, empatik ve reflektif beceri ile dahil olacaktır.

SONUÇ

Sosyal hizmet eğitiminde çok çeşitli müracaatçı gruplarına hizmet verecek sosyal çalışmacılar yetiştirilmektedir. Öğrencilerin mümkün olduğunca çok vakaya nasıl müdahale edeceğini ve farklı müracaatçı tiplerine nasıl muamele edeceklerini öğretmede reflektif uygulamaların verimli olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Sosyal hizmet eğitimi, sosyal hizmet uygulamaları, reflektif uygulamalar.

[1] Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Araştırma Görevlisi

[2] Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Araştırma Görevlisi

SOSYAL HİZMET DEĞERLERİNİN ÖĞRETİMİNDE DUYUŞSAL ÖĞRENMEDEN NASIL YARARLANILMALI?

Tarık Tuncay[1]

ÖZET

Gövdesi bilgi-beceri-değer üçlü sacayağı üzerinde duran sosyal hizmet mesleğinin eğitiminin öğrenmenin üç temel alanında gerçekleşmesi beklenir. Bilgi sacayağını *bilişsel öğrenme*, beceri sacayağını *davranışsal öğrenme,* değer sacayağını ise *duyuşsal (afektif) öğrenme* ilke ve yöntemleri oluşturur. Sosyal hizmet eğitimcilerinin tümü yalnızca teorik eğitimde kullanılan bilişsel öğrenme veya yalnızca pratik saha eğitiminde başvurulan davranışsal öğrenme yöntemleri ile sosyal hizmet uzmanı yetiştirilemeyeceğini bildikleri kadar duyuşsal öğrenmeye dayalı mesleki değer eğitiminden yoksun bir bütünleşik teori ve pratik eğitimi ile ancak mekanistik çalışabilen sosyal hizmet memurları yetişeceğini de bilirler. Ne var ki pratikte öğrenmenin bu üç alanı lisans ve üstü müfredatlarda dengeli biçimde dağılmamakta, sosyal hizmet eğitiminin süre ve içerik yönlerinden ağırlığını bilişsel öğrenme ve onun uzantısı olan teorik eğitim oluşturmaktadır. Onu davranışsal öğrenmeye dayalı pratik saha eğitimi izlemekte ve ancak son sırada sınırlı düzey ve içerikte duyuşsal öğrenmeye dayalı değer eğitiminin yer aldığı düşünülmektedir. Bu bildirinin amacı, sosyal hizmet eğitiminde duyuşsal öğrenme üzerinde teorik bir tartışma yürütmek ve sosyal hizmet değerlerinin lisans ve üstü programlardaki eğitiminde duyuşsal öğrenme taksonomisinden nasıl yararlanılabileceğini genel bir çerçevede betimlemektir. Bu sayede duyuşsal öğrenmenin sosyal hizmet eğitimcileri tarafından daha çok fark edilmesine ve kullanılmasına bir katkı sağlanması beklenmektedir.

Bilişsel öğrenme alanı, kısaca, bilişsel öğrenme taksonomisine göre (Benjamin Bloom, 1954) bilginin kavranmasını ve gerektiğinde hatırlanmasını içerir. Davranışsal ya da psikomotor alan, öğrencinin belirli profesyonel davranışları, becerileri pratik yaparak ustalaşmasıyla ilgilidir. Duyuşsal öğrenme alanı ise bunlara göre çok daha karmaşık ve tartışmalı bir süreci tarif eder. Kökleri öğrencinin duygusal dünyasına uzanan ve öğrencinin inanışlarını, tutumlarını, arzularını, hislerini, kişisel değerlerini, seçimlerini ve ilgilerini yansıtan bir alandır. Sosyal hizmet eğitimcileri de sıklıkla meslek eğitiminde hayati bileşenlerin, değerler, tutumlar, etik kurallar, empatik bağlantı, özgecilik ve öz-farkındalık olduğu üzerinde dururlar ve bunları öğrencilere kazandırmaya çalışırlar. Bunların tümü hiç şüphesiz bir psikososyal soruna ilişkin bilginin ya da malumatın yalnızca bilişsel olarak kavranması ile değil aynı zamanda uzman tarafından *duyumsanması* ile anlam ve işlev kazanır. Yine ancak bu sayede uzmanın psikososyal yardım planı hizmet alan sisteminin gerçek ihtiyacını karşılayacak bir kapsam ve içerikte olabilir. Ayrıca bireyler ancak kendisi tarafından anlaşıldıklarını düşündüklerinde sosyal hizmet uzmanına güven duyar ve onunla işbirliği yaparlar. Bu süreçlerin tümünde etkin olan uzmanlık bileşeni duyuşsal öğrenmedir.

Duyuşsal öğrenme sosyal hizmet öğrencisinin öncelikle kendi duygularını ve gereksinimlerini fark etmesini ve ifade etmesini sağlamakta, daha sonra sosyal koşulların veya çeşitli yaşam deneyimlerinin bireyler üzerindeki etkilerini duyumsamasını mümkün kılmaktadır. Ne var ki sosyal hizmet eğitiminde duyuşsal öğrenme yönteminden nasıl yararlanılabileceği konusunda yaygın bir görüş oluşturulmamıştır. Dolayısıyla bu bildiride sosyal hizmet değerlerinin öğretimi örneği üzerinden duyuşsal öğrenme yönteminin eğitimde nasıl kullanılabileceği üzerinde genel bir çerçeve sunulacaktır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Sosyal hizmet eğitimi, sosyal hizmet etiği, duyuşsal öğrenme, mesleki değerler.

[1] Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi

OKUL SOSYAL HİZMETİ UYGULAMALARI

İkbal İçer[1]

ÖZET

Öğrenme ortamlarında farklı yaşam biçimleri, farklı sosyo-ekonomik özellikli ailelerden gelen öğrencilerin okul başarılarına, okula devamlarına ve arkadaş ilişkilerine olumsuz yönde etki eden, onların okula uyumu, sağlık işleri, beslenme, barınma durumu, burs ve mali yardımlar, sosyal faaliyetler vb. alanlarda onların biyo-psiko-sosyal gelişimlerini tehdit eden çeşitli sorunlarla karşılaşabilmektedirler. Bu sorunların ele alınmasında, ailenin ve tedavi kurumlarının sorumlulukları olduğu gibi, eğitim kurumlarının da hem çözüm bulma, rehberlik etme, hem de öğrencinin iyi olma halinde sürekliliğin sağlanması ve korunması açısından önemli rolleri vardır.

Bu sorunların ele alınmasında okul ortamlarında önemli bir role sahip olan bir disiplin de sosyal hizmet disiplinidir. "Okul sosyal hizmeti" (Social service in school) üniversite öncesi okullarda öğrencilerin derslere daha iyi uyum sağlamaları, eğitsel gelişmelerini aksatan sorunların saptanıp giderilmesi, böylece çocukların okuldan en verimli yararı almaları ve eğitim toplum ilişkisinde doğru bir pozisyonda kalabilmeleri amacıyla yapılan hizmetleri kapsar. Okul ortamlarında öğrencinin okul performansına, okul başarısına etki eden faktörler üzerine odaklanır. Okul sosyal hizmeti, öğrencilerin içinde bulundukları gelişim dönemi, aile ve yaşam koşulları nedeniyle yaşadıkları sorunların çözümü, gereksinim duyulan hizmetlerden yararlanmaları ve böylece eğitim etkinliklerini başarı ile sürdürmelerini sağlama gibi psiko-sosyal hizmetleri, eğitim ekibi ile ekip çalışması anlayışında yürütmektedir.

Çalışmanın amacı görev yaptığım okulda gönüllü olarak yürüttüğüm okul sosyal hizmeti uygulamalarım esnasında yatılı okullarda okuyan öğrencilerin şiddet eğilimleri ve görülme sıklığı, öfke yönetimi, sınav stresi ve başa çıkma yolları, kendini gerçekleştirme sürecinde kişilik oluşturma, aileden bağımsızlaşma ve özgüven-benlik oluşumlarına katkıda bulunmaya yönelik eylemler hakkında bilgi vermek olup Türkiye'de okul ortamlarında rehberlik servislerine ek olarak okul sosyal hizmetinin uygulanmasının gerekçeleri ile birlikte bir yatılı okul örneğinde okul sosyal hizmeti uygulamaları hakkında bilgi vermektir. Çalışmada Şiddet Eğilimi Ölçeği (ŞEÖ), Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği, ve Problem Tarama Testi uygulanmıştır.

Yurtdışında yaygın olan okul ortamlarında sosyal hizmet uygulamasının ülkemizde de rehberlik servislerine ek olarak faaliyete geçmesi, öğrencilerin içinde bulundukları farklı koşullardan kaynaklı sorunların çözümünde ve öğrencilik işlevselliklerinin başarılı bir şekilde sürmesinde pozitif yönlü etkisi olacaktır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Okul sosyal hizmeti, şiddet eğilimi, benlik saygısı, ergenlik dönemi.

1 Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Bütünleşik Doktora Programı Öğrencisi/MEB İngilizce Öğretmeni

ÇOCUK HAKLARI İÇİN OKUL SOSYAL HİZMETİ

Emel Yeşilkayalı[1] , Selda Meydan[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

20 Kasım 1989 tarihinde Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen Çocuk Hakları Sözleşmesi, tüm çocukların her türlü sömürü ve diğer kötü davranışlardan uzakta kendi potansiyellerini tam anlamıyla gerçekleştirebilecek şekilde yetiştirilmelerini öngörmektedir. Bu Sözleşmeye taraf devletler, çocuğun yalnızca hayatta kalması ve temel ihtiyaçlarının sağlanması değil, aynı zamanda, kişiliğinin ve tüm gelişiminin en üst seviyede sağlanması için gerekli önlemleri almak ve kurumları ve sistemleri geliştirmek sorumluluğunu da kabul ederler. Bu bağlamda, eğitimsel düzenlemelerde ayrım gözetmeksizin tüm öğrencilerin potansiyellerinin en üst seviyesine ulaşmalarını amaçlayan okul sosyal hizmetinin de ülkemizde de hayata geçirilmesi için gerekli düzenlemeleri yapmak devletin sorumluluğudur.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı, çocuk haklarının sağlanması ve korunmasında okul temelli sosyal hizmetin rolünü açığa çıkarmaktır.

TARTIŞMA

Dünya genelinde devletler, özellikle yoksulluk, korunmaya muhtaçlık, engellilik, toplumsal cinsiyet algısı gibi nedenlerle dezavantajlı konumda olan gruplar açısından eşit kaliteli eğitime erişim fırsatları sunma sorumluluğunu yerine getirmede sorunlar yaşamaktadır. Yapılan araştırmalar, orta ve üst sınıftan öğrencilerin akademik başarılarının ve okula devam oranlarının daha yüksek olduğunu, okul yaşantılarının daha uzun sürdüğünü, okullarının daha donanımlı ve öğretmenlerin daha kalifiye olduğunu göstermektedir. Araştırmalar aynı zamanda yoksul ailelerdeki ebeveynlerin eğitim düzeylerinin daha düşük olduğunu, çocuklarını akademik olarak daha az destekleyebildiklerini göstermektedir. Eğitime eşit eğitim fırsatlarının sağlanmasındaki sorunlardan birisi de, özel eğitime ihtiyacı olan çocukların kendileri için en az kısıtlayıcı ortamlarda eğitim görmelerinin sağlanması için tanılama ve değerlendirme ekibinde sosyal çalışmacının da bulunmasının; aile eğitiminin ve katılımının sağlanmasında aile ziyaretlerinin önemi ve buna rağmen yapılamadığı kabul edilmektedir. Yalnızca çocuktan değil, aile, okul ve toplumsal kaynakların yetersizliğinden kaynaklanan bu ve benzeri sorunlar, kaliteli eğitime eşit eğitim fırsatlarını olumsuz etkilemektir.

SONUÇ

Okul ortamlarında sosyal hizmet uygulaması, çocuk hakları sözleşmesinin hedeflerine uygun olarak eğitimsel düzenlemeler özelinde ancak temelde tüm yaşamlarında öğrencilerin potansiyellerinin en üst seviyesine ulaşmalarını sağlamayı hedeflemektedir. Bu amacı gerçekleştirmek için, okul, aile ve topluluk yaşamında öğrenciye destek sağlamayı içermektedir. Okul sosyal çalışmacılarının görev tanımları arasında bulunan, okul iklimini geliştirmek, özel ihtiyaçları olan öğrencilere hizmet sağlamak, öğrenciler için savunuculuk yapmak, ebeveyn katılımını sağlamak ve toplum kaynaklarıyla öğrencileri bağlantılandırmak için yardım sağlamak, tüm çocukların haklarının korunması ve geliştirilmesi ve çocuklara eşit eğitim fırsatları sağlanmasında önemlidir. Bu nedenle ülkemizde okul sosyal hizmeti uygulaması bir an önce hayata geçirilmelidir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Çocuk hakları, eğitim hakkı, okul sosyal hizmeti.

[1] Yrd. Doç. Dr. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü, İstanbul.

[2] Arş. Gör. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü, İstanbul.

ÖĞRENCİ SORUNLARINA OKUL SOSYAL HİZMETİ BAĞLAMINDA GENEL BİR BAKIŞ

Kasım Karataş[1], Nurullah Çalış[2], Tahir Emre Gencer[3], Ahmet Ege[4]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Çağın gerektirdiği niteliklerle donanmış bireylerin varlığı, sağlıklı bir biçimde kurgulanmış, farklılıklara saygı duyan, barış, demokrasi, eşitlik ve (sosyal) adalet ideallerine bağlı, insan hak ve özgürlükleri temelinde yapılandırılmış bir eğitim kurumunun varlığına bağlıdır. Bireyler, eğitimlerine devam ederken, biyo-psiko-sosyal ve kültürel gelişimlerini sürdürürler. Bu süreçte, çeşitli nedenlere dayalı olarak, başta gelişimsel temelli pek çok sorun ve gereksinimle karşılaşırlar. Bu sorunların çözümü ve gereksinimlerin karşılanmasında eğitim, aile ve sosyal refah kurumlarına büyük sorumluluklar düşer. Öğrencilerin eğitim ortamlarında yaşadıkları ya da eğitim ortamına yansıyan sorunlarının çözümünde, gereksinmelerinin karşılanmasında "okul sosyal hizmeti" (school social work) önemli bir işleve sahiptir. Bir öğrencinin, eğitim sürecini etkin ve verimli bir biçimde tamamlayabilmesi, okuldan, aileden ve sosyal refah kurumlarından gerekli desteği sağlayabilmesine ve eğitim ortamlarında okul sosyal hizmetinin örgütlenmesine bağlıdır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Günümüzde öğrencilerin gerek okul ortamlarında gerekse yaşamlarının diğer alanlarında pek çok sorunla karşılaştıkları bilinmektedir. Bu çalışma kapsamında, öğrencilerin eğitim yaşamlarını olumsuz etkileyen sorunlar üzerinde durulmaktadır. Bu bağlamda, düşük akademik başarı, okula uyum problemleri, okula devamsızlık ve okul terki, ihmal ve istismar, yoksulluk, sokakta yaşayan ve sokakta çalıştırılan çocuklar, akran zorbalığı, madde kullanımı, engellilik, bilişsel ve psikolojik temelli sorunlar irdelenerek, bu sorunların çözümüne yönelik sosyal hizmet bakış açısını ortaya koymak ve okul sosyal hizmetine olan gereksinimi vurgulamak amaçlanmaktadır.

TARTIŞMA

İnsanlar, yaşamın her evresinde, en bireysel olandan en toplumsal olana değin geniş bir yelpazede sorunlar ve gereksinimler ile karşılaşırlar. Öğrenciler de bir yandan çocukluk ve gençlik çağı özelliklerinden etkilenen sorunlarla başa çıkmaya çalışırlar, bir yandan da içinde yaşadıkları aile ve toplumun etkisiyle farklı sorun ve gereksinimlerden etkilenirler. Kuşkusuz bu sorunlar çözülebildiği, gereksinimler karşılanabildiği ölçüde çocuğun/gencin gelişimi sağlıklı ilerleyecektir. Günümüz Türkiye'sinde ise öğrenciler, karşılaştıkları sorunların çözümünde genelde profesyonel destekten yoksun kalmaktadırlar. Bu durum öğrencilerin nitelikli bir eğitim yaşamı sürdürmesini engellemektedir.

Ülkemizde sosyal hizmet uzmanlarının eğitim ortamlarında yaygın ve etkin bir şekilde çalışma olanağına henüz sahip olmaması ciddi bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Bu eksikliğin giderilebilmesi için, okul-aile-toplum odaklı psiko-sosyal destek sistemlerinin artırılarak okul sosyal hizmeti uygulamalarına ağırlık verilmesi gerekmektedir.

SONUÇ

Farklı sosyo-ekonomik çevrelerden gelen öğrencilerin karşı karşıya kaldığı sorunlar ve risklerin ortadan kaldırılmasında her bireyin özgün gelişimsel, ailesel, sosyal, ekonomik özellikleri göz önüne alınarak çok boyutlu profesyonel yaklaşıma ve ekip çalışmasına gereksiniminin olduğu açıktır. Bu çerçevede, gelişmiş pek çok ülkede olduğu gibi, okul sosyal hizmetini yapılandırmaya yönelik adımların hızla atılması ve böylece öğrencilerin çocukluk ve gençlik dönemine ilişkin sorunlarının etkili bir şekilde üstesinden gelinmesi ve eğitim sürecinin olumlu kazanımlarla sürdürülmesi öncelikli toplumsal görevler arasında sayılmalıdır.

[1] Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

[2] Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Araştırma Görevlisi

[3] Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Araştırma Görevlisi

[4] Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Araştırma Görevlisi

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Okul sosyal hizmeti, ekolojik perspektif, öğrenci sorunları, eğitim ortamları.

AİLEYE EN YAKIN BİREY OLAN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN OKUL SOSYAL HİZMETİ ÇALIŞMALARINDAKİ ROLÜ

Metin Topal[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın hazırladığı "Ulusal Çocuk Hakları Stratejisi ve Eylem Planı"na göre 2016'ya kadar Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı tüm okullarda, "sosyal hizmet birimleri" kurulması gerekmektedir. Bu bağlamda okullarda çocuk, aile ve okul yönetimi arasında gerekli işbirliğini sağlamak, şiddet öyküsü olan çocukları tespit edip gerekli psiko-sosyal desteği vermek ve ailenin ihtiyaç duyduğu sosyal hizmeti alması için kurumlar arası işbirliğini sağlama görevi bu birime verilmiştir. İnsan değer ve onurunu yüceltmek için Okul Sosyal Hizmeti uygulamasının faaliyete geçmesine gerekçe sunmak bu çalışmanın temelidir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Öğretmenlerin aile ve çocukla ilgili karşılaştıkları güçlüklere buldukları çözümler, öğretmen ve ailenin karşılıklı beklentileri, öğretmenlerin mağduriyet yaşayan çocukları tespit edebilme ve aileyi yönlendirme becerilerine yönelik yeterlilikleri ve aileye yapacağı müdahalelerdeki sınırlarını ortaya koymak, bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

YÖNTEM

Bu araştırma, nitel ve nicel verileri içeren Betimsel Yöntem ve İlişkisel Tarama Modeline göre desenlenmiş bir araştırmadır.

İzmir ili merkez ilçeleri olan evreni temsil etmek üzere Basit Tesadüfi Yöntem ile seçilen öğretmenlerden 306 öğretmen ve yine bu öğretmenler arasından Amaçlı Örneklem Metodu kullanılarak seçilen 14 öğretmen araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Araştırmanın verilerinin toplanması için araştırmacı tarafından geliştirilen ''Aile Beklenti Ölçeği'' kullanılmıştır. Ölçeğin geçerliliği için faktör analizi yapılmıştır. KMO ve Bartlett's Testi sonucu 0,832 bulunmuştur. Ölçeğin güvenirliği için Cronbach Alfa Testi yapılarak sonucu 0,838 bulunmuştur. Bulgular ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğunu göstermiştir. Araştırmanın nitel verileri içinse araştırmacı tarafından geliştirilen ''Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu'' kullanılmıştır.

Araştırmanın alt problemlerine yanıt bulmak amacıyla yüzde, frekans, standart sapma, ortalama, Anova, t testi, Games-Howell çoklu karşılaştırma testi gibi istatistik tekniklerinden yararlanılmıştır. Nitel verilerin analizi Betimsel Analiz yöntemiyle gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin ailelerden beklentilerinin yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Aileden beklentilerin, bazı tanımlayıcı verilere göre anlamlı farklılıkları bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin %80'i aile eğitimi ile ilgili bir eğitime katılmak istemektedir. Ayrıca öğretmenlerin %73'ü 'Ailenin Eğitimi' ne dair bir eğitim almadıkları belirlenmiştir.

Araştırmanın nitel verilerinin analizinde, günümüz ailelerinin genelde çekirdek aile yapısında olduğu ve aileyi olumlu yönlendirecek aile büyüklerinden mahrum olduğu, öğretmenlerin de bu durumun telafisi için öne çıktığı görülmüştür. Bunun bilincinde olan bazı öğretmenler ailelerin rehberliğini üstlenmiş görünmektedir. Öğretmenler bu konudaki kendi eğitimlerinin yeterli olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenler aile eğitimlerine yüksek düzeyde katılım göstermek istemektedirler.

Araştırmanın nitel verilerinin analizinde, öğretmenlerin daha çok sosyal ve duygusal gelişim özelliklerine göre beklentilerinin yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Ailelerin ise daha çok çocukların bilişsel özelliklerinin desteklenmesi taleplerinin olduğu çoğu öğretmen tarafından dile getirildiği tespit edilmiştir.

Ailelere ve çocuklara koruyucu, önleyici, farkındalık oluşturucu hizmetleri sunabilecek olan Sosyal Hizmet Biriminin okullarda yer alması mağdur çocuk ve aile sayısını azaltacaktır. Sosyal Hizmet Biriminin

[1] Dr, Aile ve Sosyal Politikalar İzmir İl Müdürlüğü Aile ve Toplum Hizmetleri Şube Müdür V.

okullardaki bilgi kaynağı öğretmenler olacaktır. Öğretmenler bilgiyi aktarmanın yanında çocuğun sosyal yönünün güçlendirilmesi faaliyeti de öğretmenlerin görevleri arasındadır.

Öğretmenin bu görevi yerine getirirken de okulda olması gereken Sosyal Hizmet Birimi ile ortak çalışması gerekmektedir. Çünkü öğretmenlerin aldıkları eğitim sosyal hizmet uygulamaları için yeterli değildir. Yapılan araştırmalar, zaman içerisinde sosyal hizmetlere duyulan ihtiyacın arttığını göstermektedir. Araştırmada uygulanan ölçek neticesinde öğretmenlerin ailelerden en fazla madde ortalaması değeri olan beklentileri; "Öğretmene güvenip, gereken değeri vermelerini beklerim" ve "Çocuklarını zararlı alışkanlıklardan korumalarını beklerim" maddeleridir. Bu sonuçta da görüldüğü gibi öğretmenin değer görmediğini belirtmesi ve çocukların madde kullanımı konusundaki kaygısı bir sosyal hizmet müdahalesini gerektirmektedir. Bu müdahalenin de en kolay yapılacağı yer okuldur.

Sosyal Hizmet Biriminin öğretmen ile beraber, mağduriyet yaşayan çocuklarda eğitim-öğretim faaliyetleri, olumlu aile ilişkileri, çocuğun toplumsal uyumunu gerçekleştirmeleri ve çocuğun gelişim özelliklerine göre aileyi yönlendirmelerinde ailenin sorumluluğunu üstlenmeleri, çocuğun olumlu toplumsal beklentiler geliştirmesine yardımcı olur. Bu durumdaki çocuk ise çağımızın en büyük hastalıklarında olan yalnızlaşma duygusundan uzaklaşır, daha sağlıklı daha mutlu daha onurlu bir birey olmaya yaklaşır. Bu konuda öğretmenler ve okullarda oluşturulacak olan Sosyal Hizmet Birimleri, aileye en yakın birey olduklarından sorun çözümüne katkı sağlayacak kişilerdir.

SONUÇ

Araştırma sonuçlarında ortaya çıkan bu duruma bir çözüm olarak öğretmenlerin 'Aile Eğitimi' ile ilgili hizmet öncesinde eğitim almaları gerekmektedir. Alınan bu eğitimin yanında Okul Sosyal Hizmet Birimin oluşturularak öğretmenin desteklenmesi en önemli faydayı sağlayacaktır.

Öğretmenlerin ailelerden beklentilerinin sosyal ve duygusal gelişim özellikleri olması ve bu durumun aile ile beraber desteklenmesi için Okul Sosyal Hizmet Birimine ihtiyaç duyulmaktadır.

İnsan değeri ve onurunu yükseltme adına görev yapan meslek ve disiplin gruplarından Sosyal Hizmet Uzmanları, Psikologlar ve Öğretmenler çocukların en fazla vakit geçirdikleri, çoğu öğrenmeyi gerçekleştirdikleri okullarda beraber görev yapmalıdırlar. Bireyin hayat boyu karşılaşacağı sorunlara cevap ararken uygun çözümü bulmaya yarayacak beceriyi de kazanacağı bir mekan olarak okul önemli bir yere sahiptir. Okulundaki görevli meslek elemanları da bu donanıma sahip olmalıdır.

ZORBA DAVRANIŞLARI AZALTMADA OKUL İKLİMİNİN ETKİSİ

Yasemin Özkan[1], Ayşe Özada[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Okullar, çocukların en sık zorbalık uyguladığı ya da akranları tarafından zorbalığa maruz kaldıkları mekanlardır. Bunun yanında, öğrencilere ulaşım imkanının kolaylığı nedeniyle okullar, zorbalığı önlemeye yönelik müdahaleler geliştirilip etkisinin test edilebileceği elverişli ortamlardır. Okulda zorbalık korku yaratmakta ve tüm öğrencilerin ve okul personelinin okuldaki yaşam kalitesini düşürmektedir. Zorbalık okul ikliminin hem nedeni hem de sonucu olabilmektedir. Pozitif okul ikliminin olmadığı okul ortamlarında genellikle güvensiz, gergin ve çatışmaya müsait bir atmosferden bahsedilmektedir. Böyle bir ortamda zorbalık, suç ve düşük akademik başarı yaşanma olasılığı yüksektir. Özellikle risk altında bulunan çocukların, zorbalık ve sataşma gibi eylemlerde daha yüksek mağdur edilme olasılığı ile karşı karşıya olduklarından bahsedilmektedir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Okulların çocukların entellektüel, duygusal ve davranışsal gelişimlerini etkilediğine dair bulgular vardır. Ancak sosyal ve duygusal gelişimi destekleyen okul ikliminin okullarda zorbalıkla ilişkili davranışları azaltmaya etkisi ile ilgili sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı zorba davranışları azaltmada pozitif okul ikliminin etkisini ortaya koymaktır.

TARTIŞMA

Zorbalık karmaşık bir yapıya sahiptir. Pek çok faktör ile etkileşerek saldırgan davranışlara neden olabilmektedir. Zorbalığın nedenleri öğrencinin kendisinden kaynaklı olabileceği gibi, okul, medya, yaşanılan çevre vb. faktörlerden yani çevreden kaynaklı olabilir. Bu nedenle zorbalık eylemlerini azaltmaya yönelik geliştirilen müdahaleler ancak bütüncül bir yaklaşıma sahipse etkili olabilmektedir.

SONUÇ

Zorbalık uygulayan öğrenciler sosyal ve ruhsal problemler yaşayabilecekleri gibi, yetişkinlik döneminde zorba eylemlerde bulunmayan kişilere kıyasla daha yüksek oranda suç işleme ve psikiyatrik rahatsızlık yaşama olasılığına sahiptirler (Baldry & Farrington, 2000). Zorba eylemlerin yaygınlığı ortaokul yıllarında en üst noktaya ulaşmaktadır. Bu açıdan, sağlıklı kimlik gelişimi için zorba eylemleri önlemeye ve azaltmaya yönelik etkili müdahalelere ihtiyaç duyulduğu açıktır. Okullarda zorbalığı önlemeye yönelik programlar geliştirilirken her okulun kendine özgü doğası ve problemlerinin olabileceği ve okulun içinde bulunduğu çevrenin sosyo-kültürel ve ekonomik yapısının da göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Akran zorbalığı, ergenlik, okul iklimi, okul kültürü, önleyici müdahale.

[1] Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü

[2] Lefke Avrupa Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü

OKUL SOSYAL HİZMETİ VE OKULLARDA EKİP ÇALIŞMASININ KURGUSAL BİR VAKA ÖRNEĞİ ÜZERİNDEN İNCELENMESİ

Ural Nadir[1]

GİRİŞ

Okul sosyal hizmeti Türkiye için çok yenilerde tartışmaya başlanılan bir konu olduğu gibi akademik anlamda da çok uzun soluklu tartışmaları ve araştırmalar da barındırmayan bir alan olarak kalmıştır. Özellikle ülkemizdeki son günlerde yaşanan kimi gelişmeler (Milli Eğitim Bakanlığı tarafından açılan kadrolar ve okullarda yaşanan ciddi problemler gibi) okul sosyal hizmetini ve alanda kimlerin hangi yeterlilikle çalışması gerektiğini daha tartışılır hale getirmiştir. Bu bildiride (gerçekte her gün karşı karşıya geldiğimiz) kurgusal bir durum üzerinden okul sosyal hizmet uygulamaları ve uygulamalar sırasındaki ekip çalışmasının önemi tartışılacaktır.

VAKANIN TANITIMI

Mehmet şehrin yoksul bölgelerinden birisinde bir ilköğretim okulunun ikinci kademesinde sosyal hizmet uzmanı olarak çalışmaktadır. Bölgenin yoksulluğu ile birlikte suça sürüklenme bölgede çocuklar açısından da aileler açısından da önemli bir sorudur. Mehmet'in çalıştığı okulda da suça sürüklenen çocuk sorunu gün geçtikçe artmaktadır. Okul idaresi durumu fark ederek Mehmet'ten bu sorun ile ilgili bir çalışma yapmasını istemiştir.

MÜDAHALE SÜRECİ

Okulda sosyal hizmet uzmanı olarak görev yapan Mehmet, okul sosyal hizmetinin dayandığı iki temel kuramsal yaklaşım olan ekosistem yaklaşımı ve güçlendirme yaklaşımı çerçevesinde gerekli çalışmaları okulda görev yapan tüm diğer meslek elemanları ve idare ile birlikte işbirliği ve koordinasyon halinde sürdürmüş ve bölgedeki suça sürüklenen çocuk sorununu bütüncül bir yaklaşımla değerlendirerek müdahalelerde bulunmuştur.

TARTIŞMA

Okul sosyal hizmeti ve etkin bir ekip çalışmasının Mehmet'in görev yaptığı bölgede anlamlı sonuçlar verdiği, bir çok çocuğun gerek riskleri erken fark edilerek suça sürüklenmekten alı konulduğu, gerekse de suça sürüklenen birçok çocuğun da rehabilitasyon süreçlerinin ekip çalışması ile oldukça etkin bir biçimde yürütüldüğü vaka çalışmasında gösterilmektedir. Her ne kadar vaka kurgusal (bir o kadar da gerçek) olsa da amaç şu an ülkemizde hayata geçirilmemiş olan okul sosyal hizmetinin ve okul sosyal hizmeti içerisinde en önemli kavramlardan olan ekip çalışmasının okul sosyal hizmet uzmanının rolleri ile birlikte detaylıca tartışılmasıdır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Okul sosyal hizmeti, sosyal hizmet, ekip çalışması, suça sürüklenen çocuk.

[1] Klinik Psikolog / Öğretim Görevlisi, Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü

İNSANİ ERDEMLERİ YÜCELTMEK İÇİN SOSYAL HİZMET

Zeki Karataş[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

İnsan davranışını anlamaya ve açıklamaya çalışan disiplinler genellikle insanın ve toplumun hastalıklı, sorunlu ve yetersiz yönlerinin üzerinde daha çok durmuşlardır. Medikal yaklaşım olarak adlandırılan bu bakış açısı günümüzde varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Ruhsal bozuklukların ve hastalıkların teşhis ve tasnifinde kullanılan uluslararası ölçütler de insanda yanlış olanı bulmaya yönelik düzenlenmiş olup "insanda doğru olan nedir?" sorusuna yer vermemiştir. Sosyal hizmet disiplini de bireyin sosyal işlevsizlikleri üzerine yoğunlaşarak iyileştirme çabalarına ağırlık vermiştir. Matematiksel ifadeyle hayat doğrusu üzerinde negatif yönde olan insanı nötrleştirmek için hizmet modelleri sunmuş ve bunda da kısmen başarılı olmuştur. Ancak insan manevi boyutu olan bir varlık olduğu için bu boyut güçlendirilmeden uzun süre nötr kalarak yaşaması mümkün değildir. Bu nedenle insanın temel erdem ve güçlerinin desteklenmesi ve geliştirilmesi gerekmektedir. Bu çalışmanın temelini sosyal hizmet uygulamalarında insani erdemlerin nasıl ele alınması gerektiği konusu oluşturmaktadır. Affedicilik, yardımseverlik, şükür ve alçakgönüllülük gibi dört temel erdemin insanın sosyal işlevselliği üzerindeki etkisi değerlendirilmektedir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Sosyal hizmet uygulamaları insan hakları ve sosyal adalet ilkeleri temel alınarak yerine getirilir. Sosyal hizmet uzmanları müracaatçıları ile çalışırken insan onurunu koruma ve yüceltme adına insan davranışlarına ve sosyal sistemlere ilişkin bilgi ve değer temelinden hareketle özgürleştirme ve sosyal değişim becerilerini ortaya koyarlar. İnsan davranışına dair fikirler ortaya koyan yaklaşımlar insanı bir kaç boyutuyla ele alarak tanımlamış, çoğu zaman insanın manevi erdemler boyutunu ihmal etmişlerdir. Hayatı yaşamaya değer kılan erdemler insanda iyi olana vurgu yapması bakımından, sosyal hizmet disiplininde güçlendirme yaklaşımına farklı bir boyut kazandıracaktır. Psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarla mücadele eden insanların temel ihtiyaçlarının karşılanmasının yanında iyi olan yönlerinin desteklenip geliştirilmesi gerekmektedir. Bu bildirinin temel amacı; sorunları nedeniyle benlik saygısı ve kendilik değeri düşük olan risk grubu bireylerin insani erdemlerinin geliştirilmesi sayesinde yeniden işlevsel bir yaşama kavuşmalarına yardımcı olacak sosyal hizmet modeli önerisi sunmaktır.

TARTIŞMA

İnsan, psikanaliz ve davranışçılık yaklaşımın savunduğu gibi sadece uyaranlara pasif tepkiler veren bir varlık konumunda değildir. İnsan tercihte bulunan, karar veren etkin bir varlıktır. Hatta olumsuz koşullarda ve yardımsız kaldığında bile özgür iradesiyle tercihte bulunmaktadır. Zorluklar içinde de olsa insanın temel hedefi anlamlı bir hayat yaşamaktır. İnsanın anlamlı ve huzurlu bir hayat sürebilmesi manevi boyutta bazı erdemlere sahip olmasıyla mümkündür. Erdemler ile sağlık ilişkisini araştıran çalışmalarda, erdemlerin umutsuzluk ve depresif eğilimleri azaltabileceğine dair bulgular elde edilmiştir. Örneğin Seligman, Rashid ve Parks (2006) bu konuda yaptıkları araştırmalarda cömertlik, şükür, alçakgönüllülük ve yardımseverlik gibi erdemlerin depresyonu ve umutsuzluğu anlamlı bir şekilde azalttığını ve mutluluğu arttırdığını bulmuşlardır. Seligman'a (2011) göre bencilliğin artması ve değerlerden uzaklaşılması insanı işlevsizleştirmektedir. Erdemlerin geliştirilmesi sonucu bireyin prososyal davranışlarda bulunması psikolojik dayanıklılığı ve başa çıkma gücünü arttırmaktadır. Özellikle korunmaya muhtaç ve suça sürüklenen çocuklar, şiddet mağduru kadınlar, bakıma muhtaç engelliler gibi risk grubu bireylerle çalışılırken erdemlerin iyileştirici gücünden yararlanmak sosyal hizmet uygulamalarını daha etkili kılacaktır.

SONUÇ

Bencilliğin ve bireyselliğin ön plana çıktığı günümüzde insani erdemlere duyulan ihtiyaç her geçen gün daha da artmaktadır. Affedicilik, yardımseverlik, alçakgönüllülük ve şükür gibi temel erdemlerin

[1] Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Görevlisi

geliştirilmesi sayesinde insanın daha anlamlı bir yaşam süreceği gerçeği sosyal hizmet uygulamalarında erdemlere yer verilmesinin önemini ortaya koymaktadır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

İnsan onuru, erdemler, sosyal hizmet, güçlendirme.

SOSYAL HİZMETLER, DİN VE MANEVİYAT: ELEŞTİREL BİR DEĞERLENDİRME

Hasan Kaplan[1], Nihal İşbilen Esendir[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Din ve maneviyat post-modern dönemde hızla yükselen değerler arasında olup, sanattan siyasete, spordan sağlığa ve modadan medyaya hayatın birçok alanında etkisini hissettirmeye başladığı gözlemlenmektedir. Dünyada esen bu rüzgar Türkiye'de daha derinden hissedilmektedir. Bunun bir sonucu olarak, son zamanlarda Sağlık ve Sosyal Hizmetler alanında da din ve maneviyatın yeri sıkça tartışılmaya başlanmıştır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Sosyal hizmetler camiasının mesafeli durup, tereddüt ve ihtiyatla izlediği bu tartışmanın eleştirel bir analizini hedefleyen bu bildirinin amacı modern dönem paradigmasının dikkate almadığı din ve maneviyat gibi değerlerin sosyal hizmetler bağlamında yaratacağı fırsat ve riskleri irdeleyerek tartışmaktır.

TARTIŞMA

Gerek dünyada, gerek Türkiye'de Sosyal Hizmetler hem bir bilim hem de bir meslek olarak 18. Ve 19. Yüzyıl boyunca fen ve sosyal bilimlere damgasını vuran pozitivist paradigmayı referans alarak din ve maneviyat gibi konulara mesafeli bir tutum sergilemektedir. Din ve maneviyatın hem bireyin hayatında hem de toplumsal alandaki önem ve etkisinin yeniden hissedildiği günümüzdeki post-modern durumda bu mesafeli ve reddedici tutum isabetli midir? Bu durumda, sosyal hizmetler bağlamında inanç içerikli problemler ne olacak? Bu mesafeli ve ilgisiz tutumlarından ortaya çıkan boşluklar kimler tarafından doldurulmaktadır? Din ve maneviyatı dikkate almak sosyal hizmetlerde birey ve toplum menfaatine yönelik yeni imkân ve fırsatlar üretemez mi? Öte taraftan, sosyal hizmetlerde dini ve manevi unsurları dikkate almak sosyal hizmetler felsefesi ve işleyişi için bir risk veya tehdit oluşturabilir mi? Diyanet ve bazı dini cemaatlerin Sosyal Hizmetler alanına girmekte ısrar etmesinin sebebi nedir? Dini hassasiyet gerekçesiyle sosyal hizmetler alanına girme politikalarının gözüken ve gözükmeyen riskleri nelerdir? Bütün bu sorun ve soruların taraflarca dikkate alınıp tartışılması gerekmektedir.

SONUÇ

Sosyal Hizmetler alanında dini ve manevi değerleri dikkate almayan mesafeli yaklaşım ne kadar tartışmalı ve problemli bir tutum ise, Diyanet ve dini cemaat ve grupların dini hassasiyet gerekçesiyle sosyal hizmetler alanına nüfuz etme çabası da problemli ve ciddi riskleri olan bir gelişmedir. Yukarıda ileri sürülen sorun ve sorular neticesinde, bu konudaki ilgili tarafların din ve maneviyatın sosyal hizmetler bağlamında sebep olacağı fırsat ve riskleri insani değerler bağlamında oluşan sorumluluk ruhuyla bilimsel ciddiyet içerisinde ele alıp tartışmaları gerektiği sonucu çıkmaktadır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Din, maneviyat, manevi bakım.

[1] Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Din Psikolojisi ABD Öğretim Üyesi

[2] Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Din Psikolojisi ABD Yüksek Lisans Öğrencisi

KURAN'DA İNSANIN DEĞER VE ONURUNU YÜCELTMEK VE KORUMAK

Hacer Aşık Ev[1]

ÖZET

24.05.1983'te kabul edilen 2828 No'lu Sosyal Hizmetler Kanunu Sosyal Hizmetleri, "kişi ve ailelerin kendi bünye ve çevre şartlarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesine ve ihtiyaçlarının karşılanmasına, sosyal sorunlarının önlenmesi ve çözümlenmesine yardımcı olunmasını ve hayat standartlarının iyileştirilmesi ve yükseltilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütünü" olarak tanımlamaktadır (http://www.idealsosyalhizmet.com/sosyal-hizmet-bolum-ve-meslek-tanitimi/). Bir başka tanımda ise Sosyal Hizmet "sosyal değişimi ve gelişimi, toplumsal bağlılığı ve insanları güçlendiren (ekonomik, politik, sosyal, eğitimsel, cinsiyet ya da ruhsal yönlerden birey ve cemiyetleri geliştiren) ve özgürleştiren uygulama bazlı meslek ve akademik disiplin" olarak tarif edilmektedir (http://ifsw.org/sosyal-hizmet-nedir).

Bu tanımlardan anlaşıldığına göre, Sosyal Hizmetler, bireyin ve ailelerin maddi manevi ihtiyaçlarının karşılanmasına, problemlerinin önlenmesi ve çözülmesine katkı sağlamak ve onların daha sağlıklı, mutlu, daha yaşanılır bir yaşama sahip olmalarına yardımcı olmak amacıyla oluşturulmuş uygulama bazlı mesleki ve akademik bir disiplindir. Sistemli bir şekilde örgütlenmiş, teorik ve pratik boyutu olan bu disiplin uygulama boyutunda sosyal hizmet uzmanları tarafından gerçekleştirilen profesyonel faaliyetler ile bireylerin yardımsız karşılanamayan ihtiyaçlarını karşılamaya ve çözemedikleri problemlerini çözmeye çalışarak bireylerin ve toplumun birçok açıdan gelişip güçlenmesi ve özgürleşmesine katkı sağlar. http://ifsw.org/sosyal-hizmet-nedir/.

Sosyal Hizmetlerin iyileştirmeyi, geliştirmeyi ve güçlendirmeyi hedeflediği temel unsurlar birey, bireylerden oluşan toplum ve toplumun çeşitli birimleridir. Yoksulluk, işsizlik, göç, madde bağımlılığı, suçluluk, sokak çocukları, korunmaya muhtaç çocuklar, yaşlılık, ihmal ve istismar vakaları, özürlülük, hastalık vb. sosyal problemler Sosyal Hizmetlerin çalışma alanına girer http://www.idealsosyalhizmet.com/sosyal-hizmet-bolum-ve-meslek-tanitimi/. Söz konusu sosyal problemlerin çözülmesine yardımcı olarak bireyin ve toplumun iyileştirilmesi, geliştirilmesi ve güçlendirilmesini hedefleyen bir diğer sistem ise dindir.

Din, Allah tarafından peygamber aracılığı ile insan için gönderilen ve bireyin kendisi, Yaratıcısı, diğer bireyler, toplum ve bütün evrenle ilişkilerini düzenleyecek ilkeler koyan ilahi bir sistemdir. Dinin inanç, ibadet ve ahlaki boyutları bu ilişkileri düzenleyen ilkeleri kapsamaktadır. Genelde ilahi dinler özelde ise İslam Dini'nin gönderiliş amacı öncelikle, Allah'ın potansiyel güçlerini geliştirecek ve kendisini gerçekleştirecek imkânlarla donattığı insana (Kur'an-ı Kerim 16/78) zayıflıklarından ve zaaflarından (Nisa, 4/128; Mearic, 70/19-21; Hud, 11/9-11; Yunus, 10/12; Fussilet, 41/49-51; İsra, 17/83) kurtulması ve kendisini gerçekleştirmesi için rehberlik etmektir. İslam Dini'nin temel amacı tek bir cümle ile özetlenecek olursa: "İnsanın insanca yaşaması için gerekli şartları oluşturmaya yönelik ilkeler ortaya koyup insana ve topluma rehberlik ederek (Bakara, 2/2; A'raf, 7/52) insan değer ve onurunu yüceltmek ve korumaktır."

İnsan, Allah'ın yarattığı en değerli varlıktır ve yaratılanların içinde en üst konuma yükselebilecek bir donanımla yaratılmıştır. Kuran'ın ifadesi ile insan "eşref-i mahluk-yaratılanların en şereflisi"dir (A'raf, 7/11). Allah insanı en güzel bir biçimde yaratıp (Mümin, 23/12; Tin, 95/4), ona ruhundan üflemiş (Secde, 32/9) ve onu akıl, irade, kalp (gönül) ve duyular gibi kendini gerçekleştirebilecek güçlerle donatmıştır (Secde, 32/7-9; Mülk, 67/23; İnsan, 76/1; Şems, 91/7-8). Allah daha sonra kendini gerçekleştirebilecek potansiyel güçlerle donattığı insana sayısız nimetler, güzellikler ve imkânlar sunmuş ve onu yeryüzündeki vekili yapmıştır. İnsanın sorumluluğu, Kuran'ın rehberliğinde önce kendini gerçekleştirmek daha sonra da evrenin işleyişine ve toplumsal düzene olumlu katkılarda bulunmaktır. Görüldüğü gibi, İslam Dini insan eliyle dünyayı yaşanılır hale getirip bireyin hem bu dünyada hem de ahiretteki mutluluğunu sağlamayı hedeflemektedir. Kısaca, din insan için gönderilmiştir. Hedefi de insan değerini, onurunu yüceltmek, korumak ve onun bütün yaşam alanlarında mutlu olmasını sağlamaktır. Parantez içinde söylemek gerekirse maalesef bu her zaman gerçekleşememektedir. Çünkü doğruyu-yanlışı, güzeli-çirkini, faydalı

[1] Celal Bayar Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

olanı-zararlı olanı seçmekte hür iradeye sahip olan ve özgür bırakılan insan, varlıklar içerisinde en üst konuma yükselebilecek potansiyele sahip iken, kendi seçimi ile aşağıların da aşağısı olabilmekte ve kendine, çevresine ve doğaya zarar verebilmektedir (Yunus, 10/22-23; Rum, 30/41; Şems, 91/7-9; Tin, 95/4-6;).

İslam Dininin bireylerin ve toplumların ilişkilerinin düzenlenmesi durumlarının iyileştirilmesi, geliştirilmesi ve insan değeri ve onurunun yüceltilmesini gerçekleştirmeye yönelik koyduğu ilkeler incelendiğinde bunların Sosyal Hizmetlerin görev alanına giren faaliyetlere temel oluşturduğu görülür. Sosyal Hizmetlerin görev alanına giren faaliyetler aslında insanın şerefli konuma yükselebilmesi ve konumunu koruyabilmesi için Kuran'ın gerçekleştirilmesini istediği faaliyetlerdir. Bu çalışmanın amacı da Kuran'ın insan değer ve onurunu yüceltip koruyarak yaşanılır bir toplum oluşturmak için koyduğu ilkeleri ortaya koymaya çalışmaktır. Çalışmanın hipotezi "İslam Dininin insanın potansiyel güçlerini geliştirerek her yönden gelişimi, kendini gerçekleştirmesi ve insan değer ve onurunun yüceltilip korunduğu bir toplumun oluşumu için koyduğu ilkeler Sosyal Hizmetlerin gerçekleştirdiği faaliyetlerin temellerini oluşturmaktadır" önermesidir. Alt hipotezler ise Sosyal Hizmetlerin görev alanına giren ve insan değer ve onurunu yücelten her bir faaliyetin aslında temellerinin Kuran'da bulunduğudur.

"Kuran'da İnsan Değer ve Onurunu Yüceltmek ve Korumak" başlıklı bu çalışmada dokümantasyon metodu, bir diğer adıyla belgesel tarama yöntemi ve eleştirel içerik çözümleme tekniği kullanılmıştır. Dokümantasyon yöntemi ile toplanan bilgiler eleştirel içerik analizi ile analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir. Mevcut belgelerin veri kaynağı olarak sistemli bir şekilde incelenmesi olan dokümantasyon-belgesel tarama (Karasar, 1999) yöntemi, olmuş bitmiş olayların araştırılması, eleştirel içerik analizi de ulaşılan belgelerin eleştirel bir şekilde okunması ve değerlendirilmesidir (Z. Arslantürk, E. H. Arslantürk, 2010:76, 78). Belgelerdeki belli bakış açıları, felsefeler, dil, anlatım vb. özellikler, derinliğine ve belli ölçütlere göre yapılacak eleştirel çözümlemelerle anlaşılabilir (Karasar, 1999). Zaman zaman konu ile ilgili hadislere yer verilse de çalışma yalnızca Sosyal Hizmetlerin temellerinin Kuran'da araştırılması ile sınırlandırılmıştır.

İSLAMIN İNSAN ONURUNA VERDİĞİ DEĞERE HZ. PEYGAMBER'DEN ÖRNEKLER

Mustafa Karabacak[1]

GİRİŞ

Yaratıkların çoğundan üstün ve en güzel şekilde yaratılan insanoğlu hayatının her anında onuru hak etmektedir. Çünkü o, Allah'ın yeryüzünde halifesidir. İslam'ın Peygamber'i Vedâ Hutbesi'nde bütün insanlığa hitaben insanın bazı değerlerini mukaddes olarak belirlemiştir: "*Ey insanlar! Bugünleriniz nasıl mukaddes bir gün, bu aylarınız nasıl mukaddes bir ay, bu şehriniz nasıl mukaddes bir ay, bu şehriniz (Mekke) nasıl mübarek bir şehir ise, canlarınız, mallarınız ve namuslarınız da öyle mukaddestir, her türlü tecâvüzden korunmuştur…*"

AMAÇ

İnsan onurunu zedeleyen en önemli olaylardan birisi şiddettir. Şiddetin neden ve gerekçeleri farklı olsa da ilk insan ve ilk peygamberin çocukları olan Habil ve Kâbil'den beri vardır. Zaman zaman azalma ve artma eğilimlerine girse de insanoğlu olduğu sürece de olacağa benzemektedir. Çünkü şiddete karşı insanoğlunun bir meyli vardır. Dinlerin özellikle de ilâhi dinlerin gönderiliş amacı yeryüzünde bozgunculuk yapan insanın şiddetini azaltmak veya tamamen ortadan kaldırmaktır. Aslında hiçbir veri olmaksızın bizzat dinin varlığı bile şiddetin insan yaşamından kovulması için yeterli bir nedendir. Âlemlere rahmet olarak gönderilen "*Hoş gör ki, hoş görülesin*" diyen bir peygamberin hayatı insan onurunu koruyan örneklerle doludur. Bu çalışmanın amacı da Hz. Peygamber'in hayatından örneklerle İslam'ın bir hoşgörü dini olduğunu, insan onur ve şerefini koruduğunu asla şiddetle bağdaşmayacağını ortaya koymaktır.

YÖNTEM

Adını "barış ve esenlik" anlamına gelen bir dinin barışçıl yönü ile değil de, savaş ve terörle anılması manidardır. Bu anlamda ileri sürülen âyet/âyetler ve Hz. Peygamber'in uygulamaları az da olsa vardır. Fakat ileri sürülen âyet/âyetler siyak ve sibakı gözetilmeden alınan ve yorumlanan naslardır. Koskoca bir imparatorluk kurmuş olan Hz. Peygamber'in hayatındaki uygulamalar ise kırmızı çizgileri aşmış ferdî olaylar olarak değerlendirilebilinir. Bu çalışmada bu konudaki âyet/âyetler ve Hz. Peygamber'in uygulamaları tek tek incelenmeyecektir. İslam'ın şiddete izin vermediğine dair âyet/âyetler ve Hz. Peygamber'in sözlerinden ve uygulamalarından örnekler verilerek anlatılmaya çalışılacaktır. Bu çalışmada Kur'an ve hadis kitapları ana referans olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Yeryüzünde fesat çıkarmayın diyen, fesat çıkaranları lanetleyen ve böyle yapanları sevgisinden mahrum edeceğini bildiren dinin gayesi huzuru sağlamak ve insan onur ve şerefini korumaktır. Dinin sahibi insanın şiddete karşı meylini dizginlemeye çağırmakta ve aklı başında olanların bu konuda önderlik yapmasını, yeryüzünde kültürü ve nesli yok etmeye çalışanları sevmediğini, bir insanı öldürmenin bütün insanlığı öldürmüş gibi olacağını bildirmektedir. Bu konuda yanlış anlaşılmaya imkanı verebilecek âyet/âyetler siyak ve sibakına bakılmadan değerlendirilmiş naslar veya da devletlerin kırmızı çizgilerini aşmış kişiler için uygulanan özel durumlardır. Adeta yaşayan Kur'an olan Hz. Peygamber'in hayatı bunun en canlı örneğidir.

Günümüz modern dünyada bir günde ölen insan sayısı yüzlerle hatta bazen de binlerle ifade edilirken Hz. Peygamber'in hayatı boyunca savaşlarda hayatını kaybeden Müslümanların sayısı Muhammed Hamidullah'ın ifadesine göre 150'yi, diğerlerinin ise 250'yi totalde 400'ü geçmemektedir. Çünkü O, bir ordunun başına bir kumandan görevlendirdiği vakit, takva ile hareket etmesini ve yanındaki Müslümanlara iyi davranmasını tavsiye etmiştir. Savaşta ise, savaşçı erkekler dışında savaşmayan ve düşmana bir şekilde destek vermeyen kadın, çocuk, yaşlı, din adamı vb. kişilerin öldürülmesini yasaklamıştır. Yine bir insanlık vazifesi olarak insanların dinine bakmadan bir defasında 500 altın dinar tutarında bir meblağı, o zamanki düşmanı Mekke'nin mahrumiyet içinde bulunan insanlarına dağıtılmak üzere göndermiştir. Yine O, söylendiği zaman insanlara iyi çağrışım yaptırmayan bazı isimleri değiştirmiştir. Bunların başında da "Savaş" olarak tercüme edebileceğimiz "Harb" ismini "Barış" anlamına gelen "Silm" ile değiştirmiştir.

[1] Yrd. Doç. Dr., Aksaray Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Öğretim Üyesi

Sonuç olarak Kur'an'a ve hadislere bakıldığında bunlardan savaş ve şiddet söylemleri çıkarmak mümkün görünmemektedir. İleri sürülen Kur'anî deliller bakıldığında siyak ve sibakına bakılmadan değerlendirilmiş naslardır. Bu anlama yorumlanabilecek Hz. Peygamber'in hayatındaki uygulamalar ise ya karşı tarafın anlaşmayı bozması sonucunda olmuş veya da devletin kırmızı çizgilerini aşmış kişiler için uygulanan ferdî uygulamalardır. Kur'an'a ve hadislere bütüncül olarak bakıldığında savaş ve terör söylemleri üretmek mümkün değildir. Bunun en canlı şahidi yaşayan Kur'an olan Hz. Peygamber'in hayatı ve uygulamalarıdır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER:

İslam, Hz. Peygamber, değer, şiddet.

İNANÇ VE İNANIŞLARDA KADIN VE KADININ DEĞERİ

Elmas Akın[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Kadın algısı ve kadının değeri tarih boyunca farklılaşmalar yaşamış; bu farklılaşmalar inançlar ve inanışlar gibi etkenlerle şekillenen toplumsal algılar etrafında silüet kazanmıştır. İnançlar, bir şeye inanma, güvenme, yaratıcıya ve dine iman etme gibi içinde olgu barındırmadan inanma eylemini ifade ederken, 'inanışlar' kültürel ögeler barındıran, geleneğe dayalı olarak oluşan inanma pratiklerini ifade etmektedir. Bu çerçevede, dünyanın pek çok yerinde kadın; değersizleştirilmiş, insan haklarına aykırı tutum ve davranışlara maruz kalmıştır. İnanç ve inanışların farklı yorumlanması ile meşrulaştırılmaya çalışılan toplumsal cinsiyet eşitsizliği kadının; ekonomik, fiziksel, cinsel ve psikolojik olarak şiddete uğramasına zemin hazırlamakta, sosyal yaşamda var olmasını zorlaştırmaktadır. Değişen toplumsal yapı ve sosyal refah devleti anlayışı ile kadının değeri artmaya ve kadın -göreli olarak- hak kazanmaya başlamış olsa da, değişimi ufak adımlarla yaşayan yanlış inanç ve inanışlar kadını değersizleştirmeye devam etmektedir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Çalışma, insan değerinin ve onurunun yükseltilmesini kadın odağında ele almayı ve -insanın değer kazanmasını ve insana yaraşır bir yaşam sürmeyi kendine hedef edinmiş- sosyal hizmet meslek ve disiplini açısından düşünce ve öneriler sunmayı amaçlamıştır. Bu amaç çerçevesinde küçük yaşta sünnet edilen Waris Dirie'nin Birleşmiş Milletler elçiliğine uzanan yaşamını anlatan, İngiltere, Almanya, Avusturya ortak yapımında ve Sherry Horman yönetmenliğinde 2009 yılında beyaz perdeye aktarılan 'Çöl Çiçeği/Desert Flower' ve yönetmenliğini Cyrus Nowrasteh'in yaptığı, recmi konu alan 2008 ABD yapımı 'Soraya'yı Taşlamak/The Stoning of Soraya' filmleri betimsel analiz ile değerlendirilmiştir.

TARTIŞMA

Değişen toplumsal kültürel yapı içerisinde ataerkil ailenin yerini alması ile kadının konumu ve değeri değişikliğe uğramıştır (Altındal, 1980, s. 5). Bu süreç, kadınların değersizleştirilmesini beraberinde getirmiştir. 2011 yılında gelişmiş Avrupa Birliği ülkelerinde kadınların işsizlik oranı %8.2 iken (ILO, 2014, s. 35), Türkiye'de bu oran %16.4'tür (Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, 2014, s. 28). Ülkemizde, işsizlik oranları yüksek olan kadınların, yaşamının herhangi bir döneminde fiziksel şiddete maruz kalma oranlarına bakıldığında %39 olduğu görülmekte, bu oran her 10 kadından 4'ünün şiddete maruz kaldığını göstermektedir (Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, 2009, s. 10). Faillerin inanç ve inanışlar çerçevesinde meşrulaştırdıkları bu insan hakları ihlalleri daha birçok rakamla gözler önüne serilebilmektedir.

SONUÇ

İnsan haklarının, insan değerinin ve onurunun hiçbir inanç ve inanışın gölgesi altında zarar göremeyeceğinin; tanımında, 'bireylerin güçlendirilmesinin, özgürleştirilmesinin, sosyal değişim ve adaletin, kolektif sorumluluğun ve farklılıklara saygı'nın vurgulandığı (IASSW, 2014) sosyal hizmet bilim ve mesleği kapsamında tartışılması ve öneriler sunulması gerekmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

İnanç, inanış, kadının değeri, betimsel analiz.

[1] Araştırma Görevlisi, KTO Karatay Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü

DİN, MANEVİYAT VE SOSYAL HİZMET: NE ÇEŞİT BİR İLİŞKİ?

Fatih Şahin[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Sosyal hizmet mesleğinin mesleki etkinliğinin odağı, bireyin sosyal işlevselliği ve çevresi ile olan etkileşimi temelinde değişme ajanlığıdır. Sosyal hizmet meslek ve bilim alanı insan sorun ve ihtiyaçlarına bütüncül bir yaklaşımla yaklaşır, mesleki müdahalesini de insanın sorun ve ihtiyaçlarına etkileyen tüm sistemleri göz önüne alarak planlar.

Sosyal hizmet uzmanlarının, müracaatçılarını ve mesleki müdahalelerini etkileyen temel boyutlardan bir tanesi de manevi ve dini boyuttur. Ölüme nasıl tepki verebilirim? Süren bunca sıkıntı, acı ve trajediye rağmen hayatın birazcık anlamı var mı? Niçin kardeşim kanser oldu? Niçin bu benim başıma geldi? Bebeğimi neden kaybettim? Neden ben? Bu tür sorular, insanlığın başlangıcından bu yana bilinmeyen ile insanlar arasındaki ilişkiye örnek olabilecek sorulardır. Bu sorular kişinin toplumda bir birey olması nedeniyle herkesi ilgilendirmektedir ve belki de en çok müracaatçılarımız tarafından kendi kendilerine sorulmaktadır. Bu sorular Paul Tillich tarafından dinin temeli olarak adlandırılmaktadır. Bu bakış açısından din ve maneviyat, bireylerin insan hayatındaki problemlerle uğraşmakta kullandığı inanç ve uygulama sistemi olarak tanımlanabilir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu bildirinin amacı, sosyal hizmet meslek ve bilim alanı ile din ve maneviyat kavramları arasındaki ilişkiyi sosyal hizmet literatürü temelinde ele almaktır.

TARTIŞMA

Sosyal hizmet literatüründe, sosyal hizmet uygulamasında din ve maneviyat konusuna karşı duranlar olduğu gibi din ve maneviyat konusunun uygulamada son derece önemli ve ele alınması gereken bir konu olduğunu savunanlar da bulunmaktadır. Din ve maneviyat konusuna karşı duranların argümanları arasında, bu boyutun bazı bireylere hizmet etmesi ve gözlenemez olarak algılanması, müracaatçıya kendi değerlerini kabul ettirme yolu açabilmesi, burda ve şimdi nosyonunun uzantısı olarak değil "öteki dünya" konusu olarak ele alınması, katılık ve dogma ile bir tutulmaları gibi çeşitli argümanlar yatmaktadır. Din ve maneviyat konusunun uygulamada son derece önemli ve ele alınması gereken bir konu olduğunu savunanlar ise, konunun çevresi içinde birey holistik nosyonu ve müracaatçının bulunduğu yerden başlamak ilkesi ile son derece uyumlu olduğunu belirtmekte, sosyal hizmet uzmanlarının din ve maneviyatın müracaatçının yaşamında yaşam güçlükleri ile baş etmede yararlı ve yapıcı olabileceğine dair bir anlayış geliştirmeleri gerektiğini savunmaktadırlar.

SONUÇ

Uygulamalı bir bilim ve meslek olarak sosyal hizmet birey, aile, grup, topluluk, toplum ve örgütlerin sorun ve ihtiyaçlarının çözümünde kendine özgü bilgi, yöntem ve tekniklerini değer ve beceri temeli ile bütünleştirerek mesleki müdahalelerini gerçekleştirmektedir. Sosyal hizmet mesleği müdahalelerini gerçekleştirirken müracaatçılarını ve müracaatçılarını etkileyen sistemleri anlamak ihtiyacındadır. Bu noktada, bilimsel açıdan, mesleğin etik değerleri temelinde müracaatçının yaşamını etkileyen konular olarak din ve maneviyat kavramlarını yok saymak ve bu kavramları müracaatçının yararına kullanmamak mesleki uygulamanın etkililiğini azaltabilecektir. Sosyal hizmet rol ve fonksiyonlarına sadece din perspektifinden bakılarak hayır işi olarak değerlendirilmesi ise etik dışı uygulamalara yol açacaktır ve mesleğin reddi anlamına gelmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Sosyal hizmet, din, maneviyat.

[1] Prof. Dr. Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü Başkanı

SOSYAL HİZMETTE ONARICI ADALET ANLAYIŞI VE UYGULAMALARI

Veysi Baydar[1], Ali Fuat Ersoy[2], Gülay Günay[3]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Birçok ülkede, ceza adalet sisteminin tamamlayıcısı veya alternatifi olarak görülen onarıcı adalet, geleneksel yargılamadaki "suçlama" ve "suçluluk" tan ziyade "sorumluluk" ve "zararın onarımı" na odaklanarak, tarafların iletişimi ve insanileştirilmesi aracılığıyla adalete erişimi öncüleyen bir anlayış olarak görülmektedir. Sosyal hizmet örgütlerinin yürüttüğü onarıcı adalet uygulamaları ya da programları ülkelerin kültürel ve yerel özelliklerine göre değişmekle beraber, mevcut programlar, bir çatışmanın taraflarının, çözüme aktif bir şekilde katılmaları ve çatışmanın üzerlerinde yarattığı olumsuz sonuçları hafifletmeleri gerektiği düşüncesine dayanmaktadır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu bildiride, ceza adalet sisteminin, cezalandırma ve caydırıcılık odağının, suçun doğurduğu yaraların sarılması için pişmanlık, özür, utanma ve duyguların ifadesi gibi insani unsurların devreye girdiği, uzlaşı kültürünün baskın olduğu yeni bir anlayış ve düzeni betimleyen onarıcı adalete doğru kayması gerekliliği üzerinde durulacaktır. Bu nedenle bu çalışmada, insanın değer ve onuruna yaraşan onarıcı adalet uygulamaları/programlarının, onarıcı adalet anlayışının, adli sosyal hizmet alanındaki işlevi ve sosyal hizmet uzmanlarının onarıcı adalet programlarındaki rol, sorumluluk ve görevlerinin açıklanarak adaleti tesis etme noktasında ceza adalet sisteminin yetersizliği üzerinde durulacaktır.

TARTIŞMA

Tüm dünyada paydaş grupların deneyimleri onarıcı adalet programlarının suç davranışıyla yaratılan zarara daha etkili olarak yönelme ve onarma potansiyeline sahip olduğu yönündedir. Sosyal hizmet kurumları tarafından sunulan onarıcı adalet programları aynı zamanda, suç mağdurlarına daha güçlü bir söz hakkı, suç faillerine davranışlarının sorumluluğunu üstlenme ve belirli ihtiyaçlarını karşılanması için gerekli olan yardıma erişim fırsatı ve topluma sadece suçla ilgili etkili bir strateji değil çatışmanın engellenmesi ve çözme kapasitesi de sağlar.

SONUÇ

Sonuç olarak onarıcı adalet kavramı ceza adaletinde yeni bir anlayışı işaret etmektedir. Bu yönü ile onarıcı adalet çağdaş ceza adalet sistemlerinin ekserisine hâkim olan cezalandırıcı adalet düşünce kalıbından kopmayı ve farklılaşmayı gerektirmektedir. Cezalandırıcı adalet suçu yasal düzenin ihlali olarak görürken onarıcı adalet bir yıkım ve zarar olarak görmektedir. Dolaysıyla, onarıcı adaletin ana hedefi cezalandırmadan ziyade onarmadır. Onarıcı adalete göre, anlaşmazlığın tarafları (fail, mağdur ve toplum) adalet sürecinde söz söyleme hakkına sahiptirler. Onarıcı adaletin değer ve ilkeleri, geleneksel yargılama süreçleri ile sosyal hizmet değerleri arasında köprü kurarak; çatışmaların uzlaşı kültürüyle çözülmesine, birey ve toplumun güçlendirilmesine, olumsuz duyguların sağaltımı için taraflar arasında diyalogun geliştirilmesine olanak sağlamaktadır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Ceza adaleti, onarıcı adalet, onarıcı adalet uygulamaları/programları, sosyal hizmet.

[1] Karabük Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Araştırma Görevlisi

[2] Karabük Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi (Prof. Dr.)

[3] Karabük Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi (Doç. Dr.)

SUÇ DAVRANIŞININ GENEL GERİLİM KURAMI TEMELİNDE İNCELENMESİ

Ebru Tezcan[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Suç davranışı, sadece hukuki bir sorun olmaktan ziyade sosyolojik, psikolojik ve sosyo-ekonomik pek çok nedenle ilişkili oldukça karmaşık bir toplumsal olgudur. Bu nedenle, suç davranışına farklı açılardan yaklaşan çeşitli kuramsal çerçeveler mevcuttur. Bunlardan Genel Gerilim Kuramı (General Strain Theory) nispeten yeni geliştirilmiş bir teori olmasına rağmen, farklı popülasyonlar ve yöntemler ile yapılan önemli sayıda araştırma, gerilim ile suçluluk arasında pozitif bir ilişkinin bulunduğunu ortaya koymuştur.

ÇALIŞMANIN AMACI

Genel Gerilim Kuramı, başkaları ile olan negatif ilişkilere açık bir şekilde odaklanan ve suç işlemenin bu ilişkilerin yol açtığı negatif duygulanımdan kaynaklandığını ileri süren tek ana teori olup, önceki gerilim teorilerinden çok daha geniş kapsamlıdır. Bu çalışmada, suç davranışı Genel Gerilim Kuramı temelinde incelenecek, engellenmiş ekonomik isteklerin ve makro yapısal eşitsizlikten kaynaklı faktörlerin ötesinde, suçun gelişiminde etkili olan mikro sosyo-psikolojik faktörler ve suçun gerilime karşı adaptif bir tepki ortaya çıkabildiği durumlar ele alınacak ve suça yönelmiş bireylere yönelik çalışmalarda göz önünde bulundurulması gereken değişkenler tartışılacaktır.

TARTIŞMA

Genel Gerilim Kuramı, hedef ve araçlar arasındaki uyumsuzluğun alt sosyal sınıfta suçluluğa sebep olduğunu ileri süren Klasik Gerilim Kuramı'nı geliştirerek, gerilim kavramını bireysel yaşamın daha geniş alanlarına uygulanabilir şekilde yeniden tanımlamış ve bireysel sapmanın, kişiler arası ilişkiler bağlamında diğerlerinin kötü muamelesinin bir sonucu olarak ortaya çıktığını ileri sürmüştür. Genel Gerilim Kuramı, pozitif değerli hedeflere ulaşmayı engelleyen durumlar, pozitif değerli uyaranları ortadan kaldıran durumlar ve negatif uyaran üreten durumlar olmak üzere üç ana gerilim türünden söz etmiş ve tekrarlayan gerilime maruz kalan bireylerin suç davranışı göstermesinin daha olası olabileceğini vurgulamıştır. Buna göre, gerilim, haksız, yüksek büyüklükte (süreklilik, yakın zamanda olma ve merkezilik boyutlarında) ve düşük sosyal kontrol ile ilişkili algılandığı zaman ya da suç gerilim ile baş edebilmek için etkili bir alternatif olarak görüldüğünde, suç davranışına daha fazla sebep olmaktadır. Buna bağlı olarak, bu özellikleri daha fazla taşımaları sebebi ile bazı gerilim türlerinin (ebeveyn reddi, çocuk istismarı, ebeveynler ile negatif ilişkiler, evsizlik, suç mağduru olma, zorbalığa uğrama, cinsiyet ya da ırk ayrımcılığı, vb.) suça sürüklenmeye yol açması daha olası görünmektedir. Bireyin gerilimler ile başa çıkmak için suç yoluna başvurup başvurmayacağı, yasal ve yasal olmayan baş etme yollarını kullanma becerileri, sahip olduğu bireysel ve sosyal kaynaklar, suçun bedelleri ve kişilerin suç eğilimi gibi bir dizi faktörden etkilenmektedir.

SONUÇ

Genel Gerilim Kuramı'na göre, gerilim bireyde negatif duygular yaratma, geçici olarak kişinin sosyal kontrolünü düşürme ve suça neden olabilecek bir sosyal öğrenme durumunu geçici olarak arttırma vasıtasıyla suça karışmayı arttırabilmektedir. Dolayısıyla, suç davranışını sadece düşünsel ve davranışsal boyutta değil, aynı zamanda kişilerin yaşamlarındaki adalet algıları ve öfke başta olmak üzere, gerilimin yarattığı duygusal yanıtlar ile ele almak gerekmektedir. Bu nedenle, suç işlemiş bireyler için yürütülmekte olan önleme ve rehabilitasyon süreçlerinde, yaşadıkları olumsuz olayların bireyler üzerindeki etkilerinin belirlenmesi, hatalı bilişsel yüklemelerinin değiştirilmesi ve karşılaştıkları gerilim kaynakları ile daha etkin başa çıkma yollarının geliştirilmesine yönelik çalışmalara yer verilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Buna karşılık, suça yönelmiş bireylere ilişkin yürütülen çalışmaların, sıklıkla olumsuz davranışların azaltılması ya da ortadan kaldırılmasını hedefleyen müdahalelere odaklandığı görülmektedir. Bu anlayış, önemli kazanımlar sağlamakla birlikte, bu kişilerin problem yaşadığı ve eksik oldukları yanlara odaklanmanın yanı sıra, güçlü ve yeterli oldukları kendilerine içkin alanların da ele alınması ve bu alanların

1 Psikolog Dr., İzmir 13. Aile Mahkemesi

koruyucu ve önleyici bir faktör olarak işlenmesine yönelik müdahale programlarına ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Suç davranışı, genel gerilim kuramı, gerilim kaynakları, başa çıkma, suça müdahale.

ÇOCUK AVUKATLIĞI

Erdal Cenan[1], Canfes Metin[2]

ÖZET

Çocuk Avukatı, Aile mahkemelerinde, sorunlu ve tartışmalı davalarda, çocukların haklarını savunmak için, mahkeme tarafından atanan kişilerdir. Daha çok boşanma ve Velayet davaları ile çocuk yada gencin ilerideki yaşamında nerede kalacağı ilgili uyuşmazlık hallerinde görevlendirilirler.

Hukukçuların yanı sıra, Psikolog ve Sosyal Hizmet Uzmanları arasından atanırlar. Çocukların psikolojik gelişimleri hakkında bilgi sahibi olmak tercih sebebidir. Atamlarda mahkeme bu hususu göz önünde bulundurarak atamayı gerçekleştirir.

Çocuk avukatları, çocuğun kendisi ve ihtiyaç halinde yakın çevresi ile görüşerek, mahkemeye bir rapor sunarlar. Acil müdahale durumlarında, mahkeme esnasında sözlü sunumda yeterli görülmektedir. Çocuk avukatları, mahkemede taraf olan kişilerden biridir ve en önemli görevi çocuğun istek ve refahı doğrultusunda, onun haklarını savunmaktır. Mahkemede taraf olma özelliği ile, mahkemeye dilekçe verebilir, şahitlere soru sorabilir, mahkemede verilen karara itiraz edebilir, üst mahkemeye davayı taşıyabilir. Bu özelliği ile de, Türkiye'de aile mahkemelerinde görev alan Sosyal Hizmet Uzmanlarından farklı bir konumdadırlar.

Bu sunum ile, konuyu geniş bir şekilde ele alıp, ülkemiz için uygulanabilir bir model olup olmadığını tartışmaya açmak istiyorum.

[1] Sosyal Hizmet Uzmani, Çocuk Avukatı

[2] Sosyal Hizmet Uzmanı, Sosyal Pedagog

KADIN HÜKÜMLÜLERİN İHTİYAÇLARINA YÖNELİK HİZMET ÖNERİLERİ[1]

Semra Saruç[2]

GİRİŞ

Türkiye'de gerek cezaevi sürecinde gerekse tahliye sonrasında kadın hükümlülere yönelik verilen hizmetler oldukça yetersizdir.

AMAÇ

Çalışmanın amacı, kadın hükümlülerin ihtiyaçlarına yönelik cezaevi sürecinde ve tahliye sonrasında yapılabilecek hizmetlerin neler olduğunu ortaya koymaktır.

YÖNTEM

Çalışmada nitel yöntem kullanılmıştır. Kadın hükümlülerin cezaevi sürecinde ve tahliye sonrasında ihtiyaçlarını belirlemek ve ne tür hizmetlerin geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymak amacıyla kadın cezaevinde çalışan iki sosyal hizmet uzmanı, tahliye olmuş eski hükümlülere yardım vermekle görevli iki Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı müdürü ve kadın suçluluğu alanında çalışmalar yapmış olan iki akademisyenden oluşan toplam altı profesyonelle görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde kadın suçluluğu alanında bir şekilde çalışıyor olan profesyonellerin cezaevinde ve tahliye sonrasında kadın hükümlülere yönelik yapılabilecek hizmetler ile ilgili görüşleri ve değerlendirmeleri incelenmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Yapılan görüşmelerde cezaevi ve tahliye sonrasına yönelik kadın hükümlülerin ihtiyaçları üç kategori şeklinde ortaya konmuştur. Bunlar; Cezaevi sürecinde yapılabilecek etkinlikler, tahliye sonrasına yönelik yapılabilecek düzenlemeler ve ceza infaz sisteminde yapılabilecek düzenlemelerdir. Cezaevi sürecinde yapılabilecek etkinlikler; hükümlü kadınların kimlik gelişimi ile ilgili etkinlikler, meslek edindirme ile ilgili etkinlikler, bireyselleştirilmiş hükümlü programları ve ruh sağlığı tedavisidir. Tahliye sonrası kadın hükümlülere yönelik yapılabilecek düzenlemeler arasında; kurumsal geçişte geçici barınma yerlerinin oluşturulması, tahliye sonrası izleme, ekonomik ve sosyal yardım desteği ile istihdam desteğidir. Ceza infaz sisteminde yapılabilecek düzenlemeler ise; cezaevlerine alternatif yöntemlerin kullanılması, sivil toplum kuruluşlarının ceza infaz sistemine dâhil edilmesi, kadını anlayan bakış açısı ve kadına yönelik koruyucu önleyici yaklaşım, Türkiye'ye özgü ceza infaz politikaların üretilmesi ve ceza infaz sisteminde kadın suçluluğu ile ilgili araştırmaların desteklenmesidir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Kadın hükümlüler, ihtiyaç, hizmet önerileri.

[1] Yazarın "Kadın Hükümlüler: Cezaevi Yaşantısı ve Tahliye Sonrası Gereksinimler" isimli doktora tezinden üretilmiştir.

[2] Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

DENETİMLİ SERBESTLİK VE SOSYAL HİZMET

Gülçin Güvenç[1], İshak Aydemir[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Denetimli Serbestlik'in genel amacı; toplumun huzur ve mutluluğunu sağlamak, suç işleyen insanları ıslah ederek yeniden üretken bireyler olarak toplum arasındaki onurlu yerini almasına yardım etmektir. Bunu yapmak için de öncelikle toplumu suçlulardan korumak ve suçluyu ıslah etmek gerekmektedir. Suçluları dört duvar arasına kapatarak özgürlüğünden yoksun bırakmanın suçlulara ve topluma ne kadar faydalı olduğu tartışılmaktadır. Bu bakımdan Türk denetimli serbestlik hizmetleri, toplumun huzur ve mutluluğunu sağlamak için, suç işleyen veya şartla tahliye olan insanların yeniden suç işlemesini önlemeyi, cezaların toplum içinde rencide olmadan çekmelerini sağlamayı ve onlara her konuda rehberlik yaparak topluma kazandırılmalarında katkıda bulunmayı amaç etmiştir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı herhangi bir suç nedeni ile denetimli serbestlik sistemine tabi tutulmuş bireylerin sosyo-demografik değişkenlerini incelemek ve denetimli serbestlik sisteminin birey üzerindeki etkinliğini tespit etmektir.

TARTIŞMA

Suç niteliğindeki eylemler karşılığında alternatif yaptırım biçimi olan ve sosyal hizmet uygulamalarını temel alan yaklaşım Türkiye'de denetimli serbestlik sisteminin oluşumu ile ortaya çıkmıştır. İyileştirme temelli uygulamanın denetim odaklı yaklaşımla buluştuğu bu noktada, sosyal hizmet uzmanlarına önemli görevler düşmektedir. Denetimli serbestlik hizmetleri kapsamında gerçekleştirilen sosyal hizmet müdahalesi hem suçluluk hem de psikiyatrik sosyal hizmet uygulamalarından alınan bakış açısıyla yerine getirilmektedir. Sosyal hizmet müdahalesini içinde barındıran denetimli serbestlik hizmetlerinde amaçlar, toplumun korunması; suçun önlenmesi; suçlunun toplum içinde cezalandırılması; suç davranışı ile mağdura ve topluma verilen zararın etkilerinin farkına varmasının ve suçluların rehabilitasyonunun sağlanmasıdır (Smith, 2005; aktaran: Aslan, 2012).

SONUÇ

Sosyal hizmet uzmanının, ceza adaleti sistemi ile karşı karşıya gelen bireylere sunulan rehabilitasyon ve destek hizmetlerinde, disiplinlerarası ekipte önemli bir yeri vardır. Bireyler ve aileleriyle yürütülen çalışmalarda sosyal hizmet uzmanı toplum kaynaklarını harekete geçirme ve aynı zamanda kurum kaynaklarını kullanarak sorun çözme odaklı çalışmaları gerçekleştirmektedir. Yürütülen iyileştirme faaliyetleri doğrultusunda, denetimli serbestlik sürecini tamamlamış bireylerin yeniden suç işleme, madde kullanma, iş edinme ve sosyal uyum düzeylerine bakılarak birey üzerindeki etkinliği araştırılacaktır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Ceza, adalet, denetimli serbestlik, sosyal hizmet.

KAYNAKÇA

Aslan, N. (2012). Tedavi ve Denetimli Serbestlik Tedbiri Altında Bulunan Bireylerin Aile Yapıları ve Algılanan Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Ankara.

[1] Turgut Özal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

[2] Doç. Dr., Turgut Özal Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

KÜRSELLEŞME SÜRECİNDE AİLE VE SOSYAL HİZMET

Mehmet Zafer Danış1, Ceylan Sülü2

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Küreselleşme süreci ile birlikte ailede meydana gelen değişimler, onun yapısını dönüştürmekle kalmayıp, aile sistemi, sosyalleşme değerleri, aile etkileşimi ve yaşam koşulları üzerinde de farklılıklar yaratmaktadır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Ontolojik olarak, geçmişten günümüze üyelerine; psikolojik, sosyal, emosyonel ve ekonomik anlamda birincil koruma sağlayan aile kurumunun fonksiyonlarında, Batı'da bireyci toplum anlayışının egemenlik kazanması ile birlikte giderek bir erozyon yaşandığı görülmektedir. Modernite sonrası dönem, aile yapılarının değişimini hızlandırmakta ve geleneksel geniş aile kalıplarından çekirdek aile kalıplarına doğru hızlı bir geçişi ön görmektedir. Bu süreç, ailenin ilişki ağını ve yaşam standardını yakından etkilemektedir. Bu bildiride, modernleşme süreci ile birlikte, aile yapısı ve işlevlerinde değişime uğrayan öğeler, gereksinim duyulan sosyal hizmet müdahaleleri çerçevesinde gün yüzüne çıkarılmaya çalışılacaktır.

TARTIŞMA

Postmodernizm öncesi dönemde, aile toplumsal yapı içinde, birçok farklı rol ve görevi üstlenmekteydi. Modernite sonrası dönemde, eşlerin birleşmesi, evlilik ritüeli, karı-koca rollerinin yeniden tanımlanması, aile yaşamını yakından ilgilendiren kararların alınması, aile üyelerinin aile içi ve sosyal sorumluluklarının belirlenmesi, aile içinde geleneksel bakım rollerinin paylaşılması gibi birçok konuda etraflı değişimler meydana gelmiştir. Geleneksel kodların gelecek kuşaklara aktarımında, bileştirici unsur niteliği taşıyan örf, adet ve toplumsal normlarda, artan bireycilik akımıyla birlikte, ortaya çıkan değişim nedeniyle, farklı risk durumlarında sigorta görevi üslenen aile dayanışmasına dayalı enformel destek modelinden, buna ilişkin rol ve sorumluluklarının devlete devredildiği, formel sosyal hizmet sistemine geçilmiştir.

Değişim, her ne kadar içinde yaşadığımız çağın kaçınılmaz bir yansıması olsa da, bu değişimi daha insancıl hale getirebilmek, diğer bir deyişle aileyi bu değişimin olumsuz yansımalarından koruyabilmek için sosyal hizmet açısından neler yapılması gerektiği konusu, bu alanda görev yapan akademisyen ve uygulamacıların üzerinde kafa yorması gereken tartışma alanlarındandır.

SONUÇ

Geleneksel aile yapısında, alışılagelen, yerleşik iş bölümü ve rollerde meydana gelen farklılaşma, kadın erkek rollerinin giderek benzeşmesine, geçmiştekinin aksine kadının ev dışında, erkeğin ev içinde yeni sorumluluklar edinmesine yol açmıştır. Böylece, postmodernizm sürecinde ailenin psiko-sosyal, ekonomik, kültürel ve spritüal rol ve fonksiyonları yapısal bir farklılığa uğramıştır. Tüm bu nedenlerle, sosyal hizmet alanında çalışanların aileyi ele alırken postmodernizm ve küreselleşme bağlamını göz önünde bulundurmaları gerektiği düşünülmektedir.

ANAHTAR KELİMELER

Aile, postmodernizm, aile türleri, küreselleşme, sosyal hizmet müdahalesi.

[1] Sakarya Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Doçent Doktor

[2] Gümüşhane Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Sosyal Hizmetler Bölümü, Araştırma Görevlisi

DEMOKRASİ AİLEDE BAŞLAR

Engin Güneş[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Kadını, toplumsal konum itibarıyla "ikinci sınıf mevkii" ye oturtan mekanizmalara bakıldığında siyasi rejimlerden kültürlere, aile sistemlerinden din ve dini idrak tarzlarına kadar pek çok unsurla karşılaşılmaktadır. Geleneksel toplumlar, bu unsurları bireylerine kültürel kodlarla aktarırlar. Cinsiyet rollerinin kazanılmasında cinsiyet kültürünün etkisi, hiçbir tartışma gerektirmeyecek kadar belirgindir. Bireyler sosyalleşme süreçlerinde nasıl "kadın ya da erkek olunacağını" öğrenmektedirler (Önür ve Güneş, 2008).

"Kızlar ergenlik yıllarında sosyal normlara bağlı kalarak diğer insanlarla olan ilişkilerindeki samimiyetlerinde kimlik karmaşası yaşayabilirler. Bu tarz normlar ergen kızları "eğer kendin için değil, karşıdaki için kimliğini oluşturursan sağlıklı kalabilirsin" düşüncesi gibi imkânsız bir düğümün içine sokar." (Mcgoldrick, 1989: 49). Bu düşünce özellikle bizim toplumumuzda oldukça yaygındır. İyi yetişmiş kız çocukları aile için övünç kaynağı olurken, toplumsal normlara karşı çıkan kız çocukları aile tarafından cezalandırılır. Ancak ebeveynler erkek çocukları için daha esnek davranabilmektedir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Araştırmanın temel amacı meslek liselerine devam eden ergen kızların, kendilerine yöneltilen anne-baba tutumlarıyla, kişilik gelişimi arasındaki ilişkiyi sorgulamaktır. Bandura'nın sosyal öğrenme kuramına dayanarak temellendirilen bu çalışma ergenin model alarak ve gözlemleyerek öğrendiği ebeveyn tutumlarını yetişkinlikte kendisinin de uygulayacağını öngörmektedir. Araştırmanın hipotezi: Ailedeki tutumun çeşidine göre ergen kişiliği şekil alacaktır ve demokratik bir aile kültüründe yetişmeyen ergen asla demokratik bir yetişkin olamayacaktır.

Çalışmanın evreni olarak Afyonkarahisar kent merkezindeki meslek liselerinin kız öğrencileri seçilmiştir. Yapılan araştırmada kent merkezinde 10 tane meslek lisesi olduğu tespit edilmiştir. Anket yapılacak okullar belirlendikten sonra rastgele örneklem yöntemi kullanılarak anketin uygulanacağı okullardan uygun olan iki sınıf seçilmiş, bazı okullardaki kız sayısının az olması nedeniyle özellikle E.M.L ve Ç.P.L okullarının tüm sınıflardaki kızları örneklem alanı olarak belirlenmiştir. Uygulanan anketle 14 farklı meslek bölümünden toplam 310 kız öğrenciye ulaşılmıştır. Anketin uygulanacağı sınıflar, dokuzuncu sınıflar bölüm seçmediği için 10-11-12. sınıflarla sınırlı tutulmuştur.

TARTIŞMA

Demokratik aile ortamında yetişen bireyler, deneme ve yanılma ile öğrenmelerine fırsat verildiği için yaratıcılıklarını keşfederek, potansiyellerini güçlendirmektedirler. Aile içinde kendini ifade edebilen, aile kararlarına dâhil edilen, düşüncelerini açıkça söyleyebilen gençlerin daha bağımsız, kendilerine karşı saygılı, öfke davranışlarını kontrol edebilen gençler olarak yetiştikleri görülmüştür.

Özgüven ve aile desteği arasında karşılıklı ve önemli bir ilişki vardır. Yaşamda başarılı ve mutlu olabilmek, önce bireyin kendini kabul etmesi ve kendisi ile barışık olmasına bağlıdır. Bunun yaratılabilmesi için de, ailenin çocuğa destek vermesi, sorunlarında yanında yer alması gerekir. Anne baba tarafından psikolojik anlamda kabul edilmeyen ergenler, bu doyumu aile dışında aramaya itilmekte, kendilerine güven geliştirememektedirler.

SONUÇ

Alt sosyo-ekonomik ailelere mensup ergen kızların incelendiği araştırmada, toplum tarafından ailelere bir genç kız imajı çizilmekte olduğu ve ailelerin bu modele göre kızlarını yetiştirmek için onlara baskı yaptığı ortaya çıkmıştır. Meslek Liselerine Devam Eden Ergen Kızların ailelerinin kararlarında bir özne olmadığı, kendilerini aile içinde ifade edemedikleri, dışarıya çıkmada ve arkadaş seçiminde özgür olmadıkları ortaya çıkmıştır. Çalışmaya katılanların büyük çoğunluğu erkek kardeşinin kendisine göre daha özgür olduğunu ifade etmiştir.

[1] Yalova Üniversitesi

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Liseli genç kızlar, meslek liseleri, aile, tutum ve davranışlar.

ÇALIŞMA YAŞAMINDA YER ALAN KADININ ROL ÇATIŞMASI VE ROL FAZLALIĞININ AİLEYE ETKİLERİ

Ayşenur Özcan[1]

GİRİŞ

Toplumsal yapıda meydana gelen değişme, artan sanayileşme ile birlikte kadınlar, ev kadınlığı profilinden çıkarak eğitim almaya ve statü kazanmaya başlamışlardır. Kadınların çalışma hayatına girmesiyle birlikte kadın rolleri de çeşitlilik kazanmıştır. Eskiden kadınlar ev işleri, çocuk bakımı, ütü, yemek gibi eve ait işlerle ilgilenirken, çalışma yaşamı ile birlikte ev içi işlerin sorumluluğunun devam ettirildiği görülmektedir. Bu durum özellikle çalışan evli ve çocuklu kadınların rol çatışması yaşamasına neden olmaktadır. Yaşanan bu çatışma şüphesiz toplumsal cinsiyet rolleri ile yakından ilgili olup araştırma bu rollerin değerlendirilmesi açısından önemlidir.

AMAÇ

Araştırmanın amacı, geçmişten günümüze kadar tartışmalı bir konu olan "çalışma yaşamında kadın" ve "çalışma yaşamında kadınların karşılaştıkları sorunları" Yalova ilinde kamuda çalışan hemşireler üzerinden incelenmiştir. Bu bağlamda araştırmada, Yalova ilinde kamu sektöründe çalışan evli ve çocuklu hemşirelerin çalışma yaşamında karşılaştıkları sorunlarla birlikte çalışmaları nedeni ile aile içinde yaşadıkları rol çatışması gibi benzeri sorunlar incelenecektir.

YÖNTEM

Çalışmada nicel araştırma yöntemi tercih edilip anket tekniği uygulanmıştır. 22 sorudan oluşan anket soruları daha önce bu alanda yapılmış araştırmalardan örnek alınarak hazırlanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bilgiler SPSS 21 programı ile analiz edilmiştir. Araştırma evreni çalışan ve çocuklu kadınlar olmakla birlikte, örneklem olarak Yalova ili Kamu Hastaneleri Birliğine bağlı (Yalova Devlet Hastanesi, İl Sağlık Müdürlüğü, Verem Savaş Dispanseri, Hemodiyaliz Merkezi, Fizik Tedavi Merkezi, Çiftlikköy Toplum Sağlığı Merkezi) kurumlarda çalışan 380 hemşire içinden evli ve çocuklu olan 100 hemşireden tesadüfi (random) örnekleme yöntemi ile oluşturulmuştur.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Türkiye'de çalışan kadınlar iş ve aile yaşamı arasında sıkışmaktadırlar. Özellikle de çocuk bakım problemi önemli çatışma nedenidir. Araştırmada kadınların ev içi rolleri özellikle "annelik" ve ev işleri üzerinden incelenmiştir. Nitekim araştırmaya katılan kadınların çocuk bakım işini %30'u aile bireyleri, %34'ü kreşler ve çocuk bakım evleriyle çözdükleri, %28'nin ücretli bakıcı tuttuğu görülmüştür.

Araştırmaya katılan kadınların çoğunun ev işleri ile ilgili gereklilikleri kendi sorumlulukları olarak algıladıkları görülmüş olup, kadınların %13'ü evdeki görevlerini aksattıklarını, %34'ü evdeki görevlerini aksatmadıklarını ve %53'nün ise evdeki görevlerini bazen aksattıklarını söylemişlerdir. Ayrıca çocuklarına vakit ayırma ile ilgili soruları katılımcıların %26'sı çocuklarına yeterli vakit ayırdığını, %35'i çocuklarına vakit ayıramadıklarını ve %39'un ise kısmen çocuklarına vakit ayırdığı şeklinde yanıtladığı görülmüştür.

Çalışan kadınların %42'si çocuklarının çalışmasından olumsuz etkilendiğini söylerken, %3'ü çocuklarının olumsuz etkilenmediği, %55'i ise kısmen çocuklarının olumsuz etkilendiğini söylemiştir. Çalışma hayatının çocukları olumsuz etkilediğini düşünen annelerin %54,3'ü çocuklarına yeterli vakit ayıramadıklarını düşünmektedir. Annelerin %45,7'si ise kısmen vakit ayırdıklarını, %59'u ise bazen vakit ayırdıklarını belirtmiştir. Çalışan kadınların %19'u çocukların dersleriyle fazla ilgilenemediklerini, %8'i yiyecekleri konusunda yeterli özeni gösteremediklerini, %12'si çocuklarının sordukları sorulara ayrıntılı cevap veremediklerini, %51'i ise işleri sebebiyle yorgun oldukları için çocuklara tahammül gösteremediklerini belirtmişlerdir.

Katılımcıların %51'i ev temizliğini kendilerinin yaptıklarını belirtirken, eşin ev işlerine katılımını ilişkin ise bulgular ise şu şekildedir: %21 ev işlerini ortak yapıldığını belirtmiş, %22 çocuk bakımında yardım aldığını, %6'sı ise sadece rahatsızlandığında eşinin yardımcı olduğunu belirtmiştir.

---

[1] Yalova Üniversitesi Sosyal Hizmet Yüksek Lisans mezunu

Kadınların %94'ü evlilik ve çalışma hayatının kadına, erkeğe oranla daha fazla yük yüklediğini, %2'si kadına yük yüklemediğini, %4'ü kısmen kadına yük yüklediğini belirtmiştir. Sonuçtan da anlaşıldığı üzere evlilik hayatı ve beraberinde çocuğun da olmasıyla çalışan kadınları zamanla yıpratmakta, evliliğin sorumluluğu ve çocuğun sorunları ile başa çıkarken çalışan kadınlar kendinden tavizler vermektedir.

Çalışma açısından bir başka çarpıcı bulgu ise katılımcıların çalışma hayatını bitirmekle ilgili yanıtlarından oluşmaktadır. Katılımcıların %55'i kesinlikle işi bırakmayı düşünmediğini belirtirken, %15'i eşinin maaşının artması durumunda, %15'i çocuğunun olumsuz etkilenmesi halinde, %9'u iş ve aile hayatımı düzenlemekte zorlandıkları halde, % 6'sı ise eşlerinin istememeleri halinde işlerini bırakabileceklerini belirtmişlerdir.

Araştırma bulguları genel olarak ele alındığında çarpıcı sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Çalışan kadınlar ev içi görev ve sorumlulukları kendi görevleri olarak görmekle birlikte, katılımcıların çoğu ev içi işleri kısmen aksattığını belirtmiştir. Ayrıca katılımcıların çoğunun bireysel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak kendilerine boş vakit ayıramamaları bir başka önemli bulgu olarak düşünülebilir. Nitekim bu durum, kadınların hem kişisel gelişimleri hem de beden ve ruh sağlıkları için gerekli süreçlerden uzak oldukları anlamına gelmektedir. Nitekim araştırmadan ve elde edilen bulgulardan da anlaşıldığı gibi kadınlar çalışma ve aile hayatında yaşanan bu eşitsizliğin farkında olmakla birlikte, yaşadıkları tüm zorluklara rağmen işi bırakmayı düşünmemektedirler. Kadınların iş ve aile içerisinde yaşadıkları rol çatışmasının sebebi olarak, kadının iş yaşamına dahil olması değil de ev işlerini kadının vazifesi olarak konumlandıran toplumsal cinsiyet rolleri görülmelidir. Bu bağlamda çalışan kadınların rol çatışmalarını önlemek için, kadınları iş hayatından uzaklaştıracak formüller yerine, ev işlerini erkeklerin de görev ve sorumlulukları içinde ele alacak ve bu bağlamda cinsiyetler arası eşitliği sağlayacak politikaların oluşturulması gerekmektedir. Ayrıca çocuk bakımı için, çocuğun bırakılacağı ve kontrol edebileceği kreş ya da oyun alanlarının oluşturulması kurumlar tarafından zorunlu hale getirilmelidir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Çalışan kadın, kadın ve aile, rol çatışması.

TAM AİLE VE KADIN REİSLİ PARÇALANMIŞ AİLELERDE ÇOCUKLARIN AİLE İŞLEVLERİ ALGISI

Firdes Çağlayan[1]

GİRİŞ

Aile yapısı çocukların aile işlevleri algısı üzerinde etkili olabilmektedir.

AMAÇ

Tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş sürecinde iş alanlarının bulunduğu kentsel alanlara göç artmış, aile yapısı değişmiş, kendine özgü kuralları olan daha küçük aile birimleri çoğalmıştır. Boşanma, ayrılma, artan suç oranları sonrasında eşin cezaevine girmesi gibi durumlar sonrasında tek ebeveynli aile sayısı giderek artmış, geniş aile ve çekirdek aile yapısının dışında değerlendirilen farklı bir aile yapısı olarak literatürde yerini almış, eşler arasında paylaşılan rollerin tümünü tek bir ebeveynin üstlenmesi beklenir olmuştur. Geçmişten günümüze her dönemde bazı değişikliklere uğrasa da insanlık tarihinin başlangıcından itibaren var olan ailenin hem topluma karşı hem de üyelerine karşı belli başlı sorumluluklarının ve işlevlerinin olduğu anlaşılmaktadır. Aile bireylerinin işlevlerini yerine getirmediği durumlarda, aile sistemi etkilenmekte, aile sistemindeki aksaklıklar da toplumsal sistem üzerinde etkili olmaktadır.

Bu çalışmada, boşanma, ayrılma, eşin ölümü ya da eşin cezaevine girmesi sonrasında aile reisliği görevini üstlenmek zorunda kalan kadınların hanelerinde yaşayan çocukların aile işlevlerine ilişkin algılarının tam ailede yaşayan çocukların aile işlevleri algıları ile karşılaştırılması, tek ebeveynli ailelerin fonksiyonlarını ve işlevlerini sürdürebilmeleri amacı ile geliştirilebilecek sosyal hizmet müdahalelerinin önerilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmamız metodolojik açıdan nicel bir çalışmadır. Tarama modeli ile yapılan araştırmanın örneklemini, İzmir ilinde yaşayan ve ASPB İl Müdürlüğü'ne SED talebi ile başvuran müracaatçı kadınlar oluşturmaktadır. Araştırmanın amaçları doğrultusunda ASPB İzmir İl Müdürlüğü'ne SED almak amacı ile başvuran 86 kadın ve 12-18 yaş arasındaki çocukları ile yüz yüze görüşme yapılmış ve çocuklara "Aile Değerlendirme Ölçeği" uygulanmıştır. Ölçek uygulama aşamasında, örneklem grubundaki çocuklar ile yüz yüze görüşme yapılmış, soruları anlamakta zorluk çeken özellikle daha küçük yaştaki çocuklara sorular uygulayıcı tarafından okunmuştur.

Örneklemi oluşturan anneler ve çocukları tarafından doldurulan toplam 86 veri toplama ölçeğine ait veriler kodlanarak bilgisayara girilmiş, elde edilen verilerin analizleri, S.P.S.S. 18 istatistik programı ile yapılmıştır. Çocukların ADÖ yedi alt boyutuna verdikleri cevaplar puanlanıp hesaplanmış, her alt boyut için ayrı ayrı ortalama ve standart sapmaları hesaplanmıştır. ADÖ alt boyut puanlarının ortalama değerlerinin alınması aşamasında, daha anlamlı sonuçlara ulaşılabilmesi amacı ile SPSS programına, her çocuğun yedi alt boyutta verdikleri cevapların ortalama puan değeri girilmiştir. Ortalama puanlarda virgülden sonra gelen ilk basamaktan sonraki ondalık değerler yuvarlanarak virgülden sonraki ilk sayıya eklenmiştir. Çocukların aile işlevlerini algılama biçimleri, sağlıklı ve sağlıksız olarak ölçeklendirilip verileri SPSS programına girilerek analiz edilmiştir. Verilen cevaplarda alt boyut ortalaması 2 ve 2 den küçükse çocuğun o alt aile işlevini sağlıklı algıladığı, 2 den büyükse sağlıksız algıladığı yönünde ölçeklendirilmiştir. İki gruba ait veriler arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını anlamak için ilişki arayan istatistiklerden ki-kare yöntemi kullanılarak elde edilen veriler yorumlanmıştır. İkiden fazla gruba ait veriler arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını test etmek için ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmış ve sonuçlar yorumlanmıştır. ANOVA analizlerinin anlamlı çıktığı durumlarda, homojen varyanslarda Tukey analizi, homojen olmadığı durumlarda ise Tamhane analizi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi, 0,05 olarak kabul edilmiştir.

[1] Çocuk Gelişimcisi - Aile ve Sosyal Politikalar İzmir İl Müdürlüğü Şube Müdür V.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmamız kapsamında 44 tam aile, 42 tek ebeveynli kadın reisli aileye sahip 12-18 yaş grubu çocuklara "Aile Değerlendirme Ölçeği" uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 18 programına girilerek, istatistiki anlamlılıkları belirlenmiş ve çıkan sonuçlar değerlendirilmiştir. Veriler incelendiğinde, ADÖ alt boyutlarından gereken ilgiyi gösterme ve davranış kontrolü boyutu dışında kalan beş alt boyut için aile yapısına göre anlamlılık değerlerinin 0,05'ten küçük olduğu, tam ailede yaşayan çocukların ADÖ alt boyutlarının tamamında aldıkları puanların aritmetik ortalamalarının aile işlevlerinde sağlıklılık göstergesi olan sınır değerin altında kaldığı ($\bar{x} \leq 2$), ancak tek ebeveynli ailede yaşayan çocukların davranış kontrolü ve genel işlevler boyutları dışında ADÖ alt boyutlarının tamamında aldıkları puanların aritmetik ortalamalarının sağlıklılık sınırının üzerinde olduğu ($\bar{x} > 2$) sağlıksızlığa doğru kaydığı, bütün örneklem grubunda, roller boyutunda cinsiyet ile çocukların ailelerinin işlevlerini algılama biçimleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu ($p \leq 0,05$), erkek çocuklarının roller alt boyutu işlevini kız çocuklarından daha sağlıksız algıladığı, diğer alt boyutlarda çocukların aile işlevleri algıları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı, duygusal tepki verebilme alt boyutu ($p=0,16$) ve davranış kontrolü alt boyutunda ($p=0,04$), çocukların algıladıkları aile işlevi ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki olduğu, diğer alt boyutlarda çocukların algıladıkları aile işlevleri ile yaşları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı, ailenin parçalanma nedeni ile ADÖ alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunamadığı görülmektedir.

SONUÇ

Tek ebeveyn olmak, pek çok sorun ve sorumluluğu da beraberinde getirmektedir. Ailenin işlevlerini tam anlamı ile yerine getirebilmesi için gerekli psiko-sosyal durum, ekonomik şartların, tek ebeveynli olduktan sonra da korunabilmesi, çocukların sağlıklı büyüyüp gelişmeleri için önemlidir. Ailelerinin sorumluluğunu üstlenen, eşi olmayan kadınların desteklenmesi sürecinde mikro, mezzo ve makro düzey sistemle çalışma yapılmalıdır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Aile, aile işlevleri, tek ebeveynli aile, kadın reisli aile.

PAS (PARENTAL ALIENATION SYNDROME / EBEVEYN YABANCILAŞTIRMA SENDROMU): OLGU SUNUMU

Figen Paslı[1], Nahide Atabey Doğrucan[2]

GİRİŞ

Boşanma ve ayrılık, ebeveynler arasında eşlerden biri diğerini hedef alarak çocukları kullandığında kötü sonuçlara neden olabilir.

Çocukları olan boşanmış ya da ayrı yaşayan çiftlerle çalışan sosyal çalışmacıları ilgilendiren birçok alan iki tür sorunla ilgilidir: ebeveyni yabancılaştırma veya bir ebeveynin diğerine karşı tavır alması için çocuğu etkileme çabaları ve ebeveyn yabancılaştırma sendromu veya bir çocuğun ebeveynden birinin eylem ve tutumlarına yönelik anlamsız reddetme içinde olmasıdır. Sosyal çalışmacılar bu sorunlarla aileye yönelik hizmet alanlarında, okullarda, aile mahkemelerinde karşılaşırlar. Boşanma aşamasında olan ve yoğun çatışma içersinde olan çiftlerle çalışırken, diğer ebeveynin çocuğu kendisine karşı olmaya zorladığını öne süren ebeveynlerle, ebeveynlerden birini görmeyi reddeden, yabancılaştırılan çocuklarla, ebeveyn yabancılaştırması sonucu çocuklarını kaybeden yetişkinlerle çalışırlar.

Bu çalışmada, Aile Mahkemesinde görülmekte olan velayet davası kapsamında ebeveynlerin çocuklara yönelik istismarının olup olmadığının değerlendirilmesi amacıyla Gazi Üniversitesi Çocuk Koruma Merkezine yönlendirilen ve "ebeveyn yabancılaştırma sendromu" olduğu düşünülen olguların değerlendirilmesi ve müdahalesine yönelik uygulama örneği paylaşılacaktır.

OLGUNUN TANITIMI

Ankara Aile Mahkemesinde davacı H.H.G (36 y.) ile davalı F.G (30 y.). arasında görülmekte olan boşanma (evlilik birliğinin temelinden sarsılması nedeni ile (çekişmeli) boşanma) davası nedeniyle H.H.G, F.G. ve tarafların müşterek çocukları R.G. (10 y.) ve Ş. G. (7 y.) ile görüşme yapılarak ruh sağlığı ve ebeveynlik becerisi açısından değerlendirme yapılarak şahsi ilişki ve velayet konusunda değerlendirme yapılarak düzenlenecek raporun Mahkemeye gönderilmesi istenmiştir.

MÜDAHALE SÜRECİ

Çocuk Koruma Merkezinde anne ve baba ile ayrı sosyal hizmet uzmanları tarafından görüşme yapılmış, anne ve babanın ruh sağlığı değerlendirmeleri ayrı psikiyatri uzmanları tarafından yapılmış, çocuklarla ayrı ayrı ve anne/çocuk, baba/çocuk görüşmeleri yapılmıştır. Yapılan değerlendirmeler sonucunda ebeveynlerden birinin diğer ebeveyne karşı çocukları etkilediği, yönlendirdiği belirlenmiş ve mahkemeye gönderilen rapor bu doğrultuda oluşturulmuştur.

TARTIŞMA

Sosyal çalışmacılar çalıştıkları ortamlarda hastalık olarak tanımlanabilen bu özel olgunun farkında olmayabilirler. Kendilerine ya da üyesi oldukları ekibe çeşitli sorunlarla, örneğin bireysel terapi, danışmanlık, ilişki sorunları ya da akademik sorunlarla ilgili başvurulabilir ya da yönlendirilme yapılabilir. Sıkça karşılaşılan boşanma sürecinde velayetle ilgili olgularda ebeveynlerden birinin çocuk ya da çocukları diğerine karşı etkileyebileceği, bu durumun çocuğun sağlıklı gelişimine zarar verebileceğinin göz ardı edilmemesi gerektiği, ebeveynler ve çocuklarla ayrı ve birlikte yapılacak görüşmelerle, ebeveyn yabancılaştırma sendromumun açığa çıkarılması ve çocuğa vereceği zararın önlenmesi yönünde müdahalede bulunulması tartışılmıştır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Aile mahkemesi, velayet davası, sosyal çalışmacı, pas (parental alienation syndrome/ ebeveyn yabancılaştırma sendromu).

1 G.Ü. Çocuk Koruma Merkezi Sosyal Hizmet Uzmanı H.Ü.İİBF SH Bölümü Doktora Öğrencisi

2 G.Ü. Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağl. Ve Hast.AD. Sosyal Hizmet Uzmanı

BİR DENEME: NURİ BİLGE CEYLAN FİLMLERİ ÜZERİNDEN AİLEYE BAKIŞ

Uğur Özdemir[1], İkbal İçer[2], Selver Çapar[3], Zühal Şahin[4]

ÖZET

Bu çalışmada Nuri Bilge Ceylan'ın uzun metrajlı filmleri olan Kasaba(1997), Mayıs Sıkıntısı(1999), Uzak(2002), İklimler(2006), Üç Maymun (2008), Bir Zamanlar Anadolu'da(2011), Kış Uykusu(2014) adlı filmleri aile kavramı ile özellikle parçalanmakta olan ya da parçalanmış olan aile kavramsalında incelenecektir. Sinemanın toplum yapısı üzerindeki etkisi ve çok geniş alanlarda ne denli etkili olduğu gerçeği yadsınamaz bir gerçektir. Bu noktadan yola çıkarak film içeriklerinin günümüz meseleleriyle, sosyal bilim araştırmalarıyla ve sosyal hizmet ile ilişkilerini inceleyip mütalaa etmek hedeflenmektedir. Neden Nuri Bilge Ceylan filmleri seçildiği noktasında ise Nuri Bilge Ceylan'ın 1990 sonrası oluşmakta olan yeni kuşak Türk sinemacılarının arasında kendi anlatım dilini oluşturmayı başarmış ve sanatına yansıtmış yönetmenlerin başında gelerek ulaştığı seyirci kitlesi ve aldığı ödüller (yurt içinde ve dışında) bakımından Türk Sinemasında önemli bir yere sahip olduğu düşünülmektedir. Ek olarak Nuri Bilge Ceylan'ın filmlerinde işlediği konular, işlediği karakter ve olayların içinde bulunduğumuz toplumdan bağımsız olmayıp toplumda yaşanan olayların filmlerinde kareler ve replikler olarak karşımıza çıktığı ve filmlerin içerikleri düşünüldüğünde sorunun cevabı bulunmuş olacaktır. Bu çalışma ile sosyal hizmetlerin çalışma alanlarından biri olan aile konusunu Altın Palmiye ödüllü yönetmen, senarist ve fotoğraf sanatçısı gözünden anlatmanın sosyal hizmetlerde yeni ve farklı bir bakış açısı oluşturacağı düşünülmektedir. Nuri Bilge Ceylan, bir bakıma yer yer kendi otobiyografik özelliklerini taşıyan, yalın performans (amatör oyuncu), kronolojik belirsizlik, ses ve görüntü ayrılığı, imgenin anlatı üstünde önceliği taşıyan saf sinemanın temel estetik ilkelerini kendi sinemasına uyarlayarak, bu yeni 'yönetmen sinemasının' özgün bir halkasını oluşturmaktadır (Akbulut: 2005, 44). Ceylan'ın sinemasında imge ve görüntü anlatıdan önce gelmektedir. Çalışmanın odak noktasını; Nuri Bilge Ceylan filmlerindeki görüntü ve imgeler arasında kadının değerini topluma mal olmuş bir sanatçı gözünden değerlendirmek, aile yapısını oluşturan dinamikleri belirlemek, toplumsal rollerin aile içinde bireyselleşmesi ile 1997 den günümüze kadar aile yapısının toplumsal süreç analizi yöntemi ve sosyal hizmet perspektifi ile değerlendirebilmek oluşturmaktadır.

ANAHTAR KELİMELER

Aile, aile içi şiddet, kadın, sinema, Nuri Bilge Ceylan

[1] Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Öğretim Görevlisi

[2] Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Bütünleşik Doktora Programı Öğrencisi

[3] Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

[4] Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

YAŞAYAN ÖMÜRLER BELGESELİ

Ayfer Gökşen[1]

ÖZET

Bu belgesel; kurum bakımından hizmet alan bireylerin sosyal hizmet felsefesiyle buluşmasının görsel yansımasıdır. Etkinliğin çıkış noktası "geçmiş zaman olur ki, hayali cihan değer" başlıklı fotoğraf sergisi iken, fotoğraflar ne denli başarılı olursa olsun, ömürlerin anlatımında bir eksiklik olacağı düşüncesiyle, sergi, akabinde sunulan bu belgeselle tamamlandı.

27 Aralık 2014'te gerçekleştirilen bu etkinlikte; güzel ömürleri, duyguları, dokunuşları ile bizleri hayatın derinliklerine götüren bireylerin bir kaçı artık aramızda değil! Ama biz onları iyi ki tanıdık. İyi ki, onlarla birlikte kahveler içerek, akide şekerleri tükettik. Yirmi yedi tansiyonla 112 acil ile sedyede, asansöre bindirilirken, asansörde sevdiceğini görüp, "kendisini uğurlamaya geldiğini" düşünerek canlanan, seksen yedi yaşındaki M.B'ın bakışındaki son ışığı ile " SEVDA, SEN İYİ Kİ HER YAŞTA VARSIN" diyebildik! Sesini kaybetmesine rağmen, tüm duygularını bakışının derinliklerine aktararak paylaşan H.H, iki yıl süre ile iyi ki bizim ÖĞRETMENİMİZ- SESİMİZ-IŞIĞIMIZ OLDUNUZ!

Bu etkinliğin gerçekleşmesinde baştan sona desteklerini esirgemeyen Kartal Anadolu Huzurevi kurucuları adına Zeliha Erdemir, proje aşamasından başlayarak bizi yüreklendiren Dr. Kemal Cebecioğlu, fotoğrafların çekimi-sergilenmesinde gönüllü olarak emeğini esirgemeyen fotoğraf sanatçısı Ümit Oğuz Göksel ve yine bu süreçte aktif görev alan çalışanımız ve sosyal hizmet bölümü ikinci sınıf öğrencisi Elif Morkoç Bingöl, serginin isim annesi 88 yaşındaki Müjgan Nuran Böke, tüm yaşlı yakınlarımız, etkinliğin sponsoru olarak baştan sona destekleyicisi Kartal Belediyesi Kültür Müdürü Adem Uçar, Başkan Yardımcısı Ömer Fethi Gürer ve Belediye Başkanı Op. Dr. Altınok Öz ve bizleri bugüne taşıyan Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Hizmet Sempozyumu Düzenleme Kuruluna TEŞEKKÜR ederiz.

[1] Kartal Anadolu Huzurevi Sosyal Hizmet Uzmanı- Sorumlu Müdür

YAŞAM KALİTESİ VE YAŞLILIKTA DEĞER ALGISI

Canan Bulut[1], Elif Türkmenli[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

"Yaşlılık" yaşlı olma kelime anlamı olarak, yetişkinliğin bir uzantısı olarak yaşam süresinin ileriki döneminde fiziksel ve ruhsal değişimlerin görüldüğü bir evre olarak tanımlanmaktadır. "Yaşlılık" ve "ihtiyarlık" eş anlamlı kullanılsa da "ihtiyarlık" kavramı ile daha çok ileri yaşın getirdiği toplumsal ve geleneksel ilişkiler ifade edilmektedir. Yaş almanın getirdiği biyolojik ve fizyolojik değişimlerle ise "yaşlılık" kavramı kastedilmektedir. Yaşlılık fiziksel, psikolojik ve sosyal boyutlarıyla ele alınması gereken bir süreçtir. Dünya Sağlık Örgütü; "Çevresel faktörlere uyum sağlayabilme yeteneğinin azalması" şeklinde yaşlılığı tanımlamıştır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Yaşlı bireylerin yaşam kaliteleri ile yaşlılıkta değer algılarının değerlendirilmesi, yaşam kalitesi ve yaşlılıkta değer algılarının sosyo-demografik özelliklere göre farklılıklarının incelenmesi ve yaşam kalitesi ile yaşlılıkta değer algısı arasındaki ilişkinin ortaya konulmasıdır. Bu konuda yapılacak çalışmalar sayesinde yaşlılık dönemindeki bireylerin değer algılarına yönelik tutumları belirlenerek yeni politikaların ve uygulamaların hayata geçirilmesi konusunda katkı sağlayacağı hedeflenmektedir.

TARTIŞMA

Yaşlılık döneminde karşılaşılan sorunlar, yaşlının değer algısını olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Yaşlılık döneminde bilişsel, fiziksel ve ekonomik kayıplar meydana gelmektedir. Bu kayıplarla baş etme durumlarına göre yaşlılar, yaşlılık döneminde farklı düzeylerde sosyal uyum sağlamakta ve farklı düzeylerde değer algısı geliştirmektedir. Sosyal uyum sorunu denildiğinde; yaşlı bireyin yaşamdan geri çekilmesi, yaşamdan zevk almaması (alamaması), yaşama aktif olarak katılmaması (katılamaması), kısacası yaşamdan doyum sağlayamaması anlaşılır. Birey yaşlandıktan sonra da yaşamında doyum sağlamaya devam edebilmesi için yaşlılıkta değer algısı birey için büyük önem teşkil etmektedir. Yaşlı bireylerde değer algısı ve sosyal uyum ilişkisinin incelenmesi, yaşlıların yaşam kalitesine katkı sağlaması konusunda yararlı olacağı düşüncesi ile planlanmıştır.

SONUÇ

Türkiye, yaş alma sürecinin hızla yaşandığı ülkelerden biridir. Türkiye'de yaşlılar sağlık problemleri yanında sosyal, politik ve ekonomik sorunlar da yaşamaktadır. Aile yapısındaki geniş aileden çekirdek aileye doğru olan evrilme ve kadının iş yaşamına katılımının artması yaşlının yalnız yaşamasını zorunlu hale getirmiştir. Bu zorunlulukta birlikte yaşlı geniş ailede "değer" olarak görülürken, çekirdek ailelerin artmasıyla yaşlıya olan algının da değiştiği gözlemlenmiştir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER:

Yaşlılık, yaşam kalitesi, değer algısı.

[1] Yüksek Lisans Öğrencisi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Yönetimi ABD

[2] Yüksek Lisans Öğrencisi, Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet ABD

HUZUREVİNDE KALAN 65 YAŞ ÜSTÜ YAŞLILARIN YAŞAM KALİTESİNİ ETKİLEYEN ETMENLERİN İNCELENMESİ

Recep Yağcıoğlu

GİRİŞ

Nüfus yapısının temel belirleyicisi olan doğurganlık ve mortalite hızlarının düşmesi Dünya'da ve Türkiye'de nüfusun yaşlanmasına yol açmaktadır.

AMAÇ

Bu araştırma, Huzurevinde kalan 65 yaş üstü yaşlıların sosyo-demografik değişkenlerinin, benlik saygısı ve yaşam kalitesi arasındaki ilişkileri belirlemeye yönelik hazırlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırma çerçevesinde veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu, Dünya Sağlık Örgütü tarafından geliştirilen ve geçerlilik güvenirlik çalışması Celal Bayar Üniversitesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı'nda görev yapan Eser ve arkadaşları tarafından oluşturulmuş WHOQOL grubu tarafından yaşam kalitesi ölçeği WHOQOL-OLD-TR (2005) ve ROSENBERG benlik saygısı ölçeği kullanılmıştır. Veriler İzmir ili Narlıdere ilçesinde bulunan Narlıdere Dinlenme ve Bakımevi'nde kalan 65 yaşını geçmiş bilişsel seviyesi yerinde olan yaşlılar ile yüz yüze görüşme yöntemi ile elde edilmiştir. Araştırmanın istatistiksel analizleri SPSS 16.0 for Windows programı ile gerçekleştirilmiştir. Anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir. Katılımcıların demografik özelliklerini ortaya koymak için betimleyici yöntemler (frekanslar, ortalamalar) kullanılmıştır. Araştırmada yaşam kalitesi ölçeğinin demografik veriler ve benlik saygısı ölçeği ile ilişkilerini test etmek için t-testi, ANOVA ve Pearson korelasyon testi kullanılmıştır

BULGULAR VE TARTIŞMA

Yaşlılık bilişsel, fiziksel alanda bir gerileme, üreticilik rolünün bırakılması, sosyal konumda değişme, kişilerarası desteğin zayıflaması, sağlığın kaybı gibi döneme özgü sorunlarıyla bir kayıplar dönemi olarak tanımlanabilir. Kayıpların ardarda gelmesi kişinin yaşam kalitesini olumsuz etkileyebilmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Yaşlılık; yaşam kalitesi; huzurevi.

YAŞLILARDA OBEZİTE

Emre Birinci[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Sanayileşme süreciyle birlikte insanların yapabileceği birçok iş, yerini makinelere bırakmıştır. Son yıllarda teknolojinin gelişmesi, insan hayatını kolaylaştırmanın yanısıra insanları sedanter bir yaşama yönlendirmektedir. Bu sürece yağlı ve bol kalorili yiyecekler ve içecekler eklendiği zaman obez toplumların oluşması kaçınılmaz olmaktadır. Yaşlı bireylerde bu faktörlerin yanısıra metobolizmalarının yavaşlaması, alınan kalorilerin yakılamaması obezite sorunun yaygınlaşmasına yol açmaktadır. Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de obez kişi sayısı tüm yaş gruplarında hızlı bir şekilde artmaktadır.

TARTIŞMA

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) obeziteyi; "sağlığı bozacak ölçüde yağ dokularında anormal ve aşırı miktarda yağ birikmesi" şeklinde tanımlamıştır. Obezitenin bireysel ve toplumsal maliyetleri, obez kişi sayısının artışıyla birlikte ciddi artış göstermektedir. Türkiye'de her 3 kişiden birisi obezdir. Obez kişi sayısının artışı diyabet, koroner kalp rahatsızlıkları, koah, hipertansiyon gibi rahatsızlıkların yaygınlaşmasına yol açmaktadır. Türkiye'de 20 milyondan fazla kişi kronik hastalıkların etkisi altındadır. Obezite, birçok kronik hastalığa yol açtığı gibi ölüm riskinin de artmasına yol açmaktadır. Obez bireylerin sayılarının artışı bireysel sorun olarak görülmesine rağmen aslında bütün toplumu etkileyen sosyal bir sorundur.

Obezitenin görülme sıklığı, genetik, yaş, cinisyet, eğitim ve yaşam tarzı gibi faktörlere bağlı olarak değişmektedir. Obeziteye bağlı olarak gelişen kronik hastalıkların tedavilerinin uzun süreli ve maliyetli olması sosyal güvenlik sistemi üzerindeki yükü arttırmaktadır. Obezitenin belirlenmesinde, vücut kitle indeksi, bel çevresi ve bel-kalça oranı gibi yöntemler kullanılmaktadır. Obezitenin tedavisinde ise genellikle, diyet tedavisi, egzersiz tedavisi, davranış değişikiliği tedavisi, farmakolojik tedavi, cerrahi tedavi yöntemleri kullanılmaktadır.

Obezite, her yaş döneminde bireyler üzerinde önemli etkileri söz konusu olsa da, yaşlı bireyler üzerinde ölüm etkisinin fazla olması nedeniyle bu konu son zamanlarda daha fazla ele alınmaya başlanmıştır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Obezite, yaşlılık, sosyal hizmet.

[1] Anadolu Üniversitesi Yunusemre Meslek Yüksekokulu Öğretim Görevlisi

VARMIŞ GİBİ GÖRÜNEN YOK ENGELLİ BİREYLER VE AİLELERİ

Arzu İçağasıoğlu Çoban[1], Ozan Yıldız[2]

GİRİŞ

Engellilik literatürde farklı biçimlerde tanımlanabilmektedir. Ancak en temel olarak engellilik, hastalık, kaza gibi çeşitli nedenlerle işlevlerde bozulma, kısıtlanma durumudur. Bu oldukça sınırlı tanım engelli bireylerin ve ailelerinin yaşadığı pek çok sorunu ifade edebilmenin yanından bile geçememektedir.

Dünya Sağlık Örgütünün 2011 tarihli Dünya Engellilik Raporuna göre, bir milyardan fazla insanın veya (2010 dünya nüfus tahminlerine göre) dünya nüfusunun yaklaşık %15'inin bir tür engellilik ile yaşadığı tahmin edilmektedir. Ülkemizde ise nüfusun %12'sinin engelli bireylerden oluştuğu tahmin edilmektedir. Bu rakamlar, engelli bireylerin aileleri de işin içine katılarak düşünüldüğünde engellilik nedeniyle her gün pek çok sorunla boğuşan nüfus grubunun aslında ne kadar büyük olduğunu bize göstermektedir.

Engelli bireyler, engel gruplarına göre farklılık göstermesine rağmen, dezavantajlı gruplar arasında hizmetlere erişimi sınırlı grupların başında gelmektedir. Engelli bireyler ve aileleri pek çok sorunla karşı karşıya kalmaktadır. Sağlık, eğitim, istihdam, ulaşılabilir fiziksel çevre alanları sıklıkla sorun yaşanan alanların başında gelmektedir. Bu sorunlar, sadece kişiyi değil, içinde bulunduğu aileyi de doğrudan etkilemektedir.

Toplumda yaşayan bireylerin, karşılanamayan ihtiyaçlarından doğan sorunlarına çözüm üretmek ve kişilerin refah düzeyini artırmak sosyal hizmet disiplininin temel amaçları arasındadır. Dezavantajlı gruplara yönelik hizmetler, hak temelli anlayış çerçevesinde gerçekleştirilmeli ve sosyal devletin bir gereği olarak fırsat eşitliği sağlanmalıdır. Hizmetlere erişimin önündeki çevresel etkenler değerlendirilmelidir. Bireyi çevresi içinde ele alan sosyal hizmet mesleği, engelli bireyin olumlu güçlerini kişi yararına kullanmalıdır. Bu sayede engelli bireyin toplumla bütünleşmesi sağlanabilir.

Bu sorunların temelinde ise engelli bireylere ilişkin toplumda var olan ön yargıların ve olumsuz tutumların yer aldığını söylemek ise yanlış olmayacaktır. Ön yargılar ve olumsuz tutumlar engelli bireyleri üstü kapalı bir biçimde ötekileştirmektedir. Bu durumun sonucu olarak engelli bireylerin toplumdan izole olmaları kaçınılmazdır.

AMAÇ

Bu çalışmanın amacı, Ankara'da yaşayan ve zihinsel engelli üyelere sahip ailelerin toplumda var olma çabalarını, kamusal hizmetlerden yararlanma biçimlerini ve bu süreçte yaşadıklarını onların gözünden belirlemektir. Bu açıdan çalışmanın kuramsal dayanağını engelliliği açıklayan sosyal model oluşturacaktır. Sosyal modele göre, engellilik temelde toplum tarafından, toplumun engelliliğe atfettiği değerler ve değerlendirmeler çerçevesinde yaratılan bir sorundur. Engelli bireye sahip ailelerin toplumun ve toplumda hizmet sunan profesyonellerin kendileri hakkındaki görüşlerinin ne olduğunun belirlenmesi bu alanda yapılandırılacak hizmetler açısından önem taşımaktadır.

YÖNTEM

Nitel araştırma özellikle belirli bir nüfusun sosyal bağlamlarına ilişkin değerleri fikirleri davranışları ve kültüre özgün bilgi edinmeyi sağlar (Mack at all, 2005). Bu araştırmanın amacı da, engelli bireye sahip ailelerin görüşlerini derinlikli bir kavrayışla incelemek ve toplumda karşılaştıkları sorunları onların bakış açısıyla anlamak olduğu için araştırma nitel araştırma olarak tasarlanmıştır. Araştırmanın katılımcılarını, Ankara'da bir yerel yönetime bağlı olarak hizmet veren Engelli Hizmet Biriminden hizmet alan aileler oluşturacaktır. Bu aileler nitel araştırma örnekleme yöntemlerinden biri olan kriter örnekleme yöntemi (Patton, 1990:176) ile belirleneceklerdir.

Nitel araştırma tekniğinde veriler farklı yollarla toplanabilir. Gözlem, görüşme, odak grup görüşmesi, doküman inceleme bu yollardan bazılarıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2004:36; D'Cruz ve Jones, 2004:111). Bu çalışmada ise veriler yarı yapılandırılmış yüz yüze görüşme tekniği ile toplanacaktır.

---

[1] Doç. Dr. Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

[2] Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi

BULGULAR VE SONUÇ

Araştırmanın sonuçları Sempozyum'da sunulacaktır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Engellilik, sosyal hizmet, sosyal model

KAYNAKLAR

D'Cruz, H., M. Jones (2004). *Social Work Research Ethical and Political Contexts*. Sage Publications, London.

Mack, N., C., Woodsong; K. M., MacQueen; G., Guest; E., Namey (2005). *Qualitative Research Methods: A Data Collector's Field Guide.* Family Health International, North Carolina, USA

Patton, M.Q. (1990). *Qualitative Evaluation and Research Methods*. Sage Publications, USA.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

ÖZEL EĞİTİM VE REHABİLİTASYON MERKEZLERİNDE UYGULAMA: ÇOCUKLAR, AİLELER VE SOSYAL HİZMETİN KONUMU

Buğra Yıldırım[1], Ercem Erkul[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Engellilik gibi geniş bir nüfus grubunda çocukları ve onların eğitim süreçlerini ayrı bir yerde değerlendirmek gerekmektedir. Bu durumun temel nedeni, çocuklarda fizyolojik ve psikolojik gelişime paralel olarak ortaya çıkan davranış değişikliklerinin, yaşlara ve aylara göre belirli durumlar bağlamında gerçekleşmesidir. Özel eğitim ise; geliştirilmiş eğitim ve rehabilitasyon programları ve yöntemleri ile çocukların engel ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitim biçimini ifade etmektedir. Özel eğitimin; özel eğitim uygulama merkezleri, özel eğitim iş uygulama merkezleri, özel mesleki eğitim merkezleri gibi farklı formları bulunmasına rağmen bu çalışma özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerini ele alacaktır.

Çalışmada özel eğitimin; özel eğitim uygulama merkezleri, özel eğitim iş uygulama merkezleri, özel mesleki eğitim merkezleri gibi farklı formları bulunmasına rağmen özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin ele alınmasının sebebi engelli/özürlü birey modülü tanımının kullanılmasıdır. Engelli/özürlü birey modülü, özel eğitim okulu ve özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerine devam eden engelli bireylerin, eğitim personeli ve kuruma ait verilerin, merkezi bir veri tabanı havuzunda toplandığı ve özel eğitim hizmetlerinin internet üzerinden güvenilir şekilde yürütülmesi için kullanılan yazılım programıdır. Ancak bu modülün yapılandırılmasında (*Çocuk gelişim ve eğitimi, fizyoterapist, okul öncesi öğretmenliği, okul öncesi ve çocuk gelişimi ve eğitimi öğretmenliği, psikolog, rehber öğretmen ve zihinsel engelliler sınıf öğretmenliği, odyoloji ve konuşma bozuklukları uzmanı, işitme engelliler sınıfı öğretmenliği, dil ve konuşma bozuklukları uzmanı, dil ve konuşma patoloğu ve dil ve konuşma terapisti*) ve içeriğinde (*tüm çalışanların ve personelin iş tanımı ve verdikleri eğitimler ve sundukları hizmetler tanımlanmıştır*) sosyal hizmet uygulamaları ve mesleği konumlandırılmamıştır. Bununla beraber aile ile profesyoneller arasında iletişim sorunlarının olması ve işbirliği yaparak bu modülün hazırlanmaması diğer sorunlardır.

Bu bağlamda, bireylerle, ailelerle, örgütlerle ve toplumla çalışırken sosyal hizmet uygulamasından yararlanmamak ve sosyal hizmet uygulamasının dezavantajlı gruplara yönelik yaklaşımını göz ardı etmek, çocuğun ve ailesinin değer ve onurunun yüceltilmesi noktasından önemli bir eksikliğe neden olmaktadır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde yetersiz olan sosyal hizmet uygulamasının ve mesleğinin konumlanmasına yönelik öneriler sunmaktır.

TARTIŞMA

Bu çalışmada, engelli çocuklara yönelik verilen özel eğitimin, ülkemizdeki gelişim sürecine ve uygulamalarına yer verilerek, ailelerin yaşadığı sorunlar ve sosyal hizmetin konumu ele alınmıştır. Türkiye'de özellikle son on yılda özel eğitime duyulan ilgi artmış ancak sosyal hizmet uygulamaları ve mesleği bu alan içerisinde konumlandırılamamıştır. Buna ek olarak, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin yaygınlaşmasında yasaların, kamunun, engelli nüfus grubunun ihtiyaçları ve üniversitelerin rolü büyüktür. Öte yandan ülkemizdeki uygulamaların sosyal hizmet özel örneğinde istenilen düzeyde olmadığı görülmektedir. Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde sosyal hizmet uygulamalarının sunumu sınırlı ve yetersiz olup kabul görmemektedir.

SONUÇ

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı'nın işbirliği özel eğitim hizmetlerinde sosyal hizmetin konumlandırılmasını etkileyecektir. Yasal ve politik bağlam göz önünde bulundurulduğunda özel eğitim mevzuatının değiştirilmesi düşünülebilir. Bu konudaki önerilerden biri mevzuatta özel eğitim kurumları için sosyal hizmet uzmanı istihdamının zorunlu tutulmasıdır. Diğer öneri

[1] Arş. Gör., Hacettepe Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet Bölümü

[2] Arş. Gör., Hacettepe Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet Bölümü

ise, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerine yönelik engelli birey modülü tanımının değiştirilmesidir. Engelli birey modülü tanımlaması yapıldığında bu modülün sadece eğitimden ibaret olmaması gerektiğine yönelik bir algı oluşmaktadır. Tanımlama bu şekilde kalacak ise, içerisinde engelli çocuğun sosyal ve çevresel koşullarını gözeten, ailesini de kapsayan mesleki uygulamalara da yer verilmelidir. Bu şartlar altında ikinci öneri, ilk öneriyi zorunlu kılmaktadır. Tanımlama değişecek ise, engelli birey eğitim modülü açıklaması kullanılmalıdır. Buna ek olarak ebeveyn ile özel eğitim personeli arasındaki işbirliğini sağlayacak uygulamaların ve yasaların bir an önce başlatılması önerilebilir. RAM (Rehberlik Araştırma Merkezi) ve özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan personellerin hem hizmet içi hem de disiplinler arası eğitimlerle bilgilendirilmesi sosyal hizmetin bu alanda konumlandırılmasını kolaylaştıracaktır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Özel eğitim, engelli birey, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri, sosyal hizmet uygulaması, sosyal hizmetin konumu.

OTİZMLİ BİREYLER VE AİLELERİ AÇISINDAN SOSYAL HİZMET MESLEĞİNİN ÖNEMİ

Melek Yılmaz[1], Murat Akbulut[2]

ÖZET

Otizm yaşamın erken dönemlerinde başlayan ve yaşam boyu süren sosyal etkileşim, iletişim, davranış ve bilişsel gelişmede gecikme ve sapmayla belirli gelişimsel bir bozukluktur. Otizm geniş bir yelpaze üzerinde yer almaktadır. Bu yelpaze içerisinde otistik bozukluklar en ileri boyuttan en hafif boyuta kadar uzanmaktadır. Sosyal etkileşim bozukluğu, iletişim ve hayal gücü gelişiminin yokluğu ya da bozukluğu kendi içerisindeki farklılıklara rağmen tüm otizmli bireylerde ortak olarak görülmektedir. Aile içerisinde otizmli bireyin bulunması aileyi psikolojik ve sosyal olarak etkilemekte, aile alt sistemlerinde sıkıntılar yaşanmasına yol açmaktadır. Ayrıca ailelerde (özellikle annelerde) tükenmişlik sendromu görülmesine ve ailelerin sosyal işlevselliğinde bozulmalara sebep olabilmektedir. Otizmli bireye sahip ailelerde psiko-sosyal ve ekonomik destek ihtiyacı doğabilmektedir.

Otizm yaşam boyu süren bir gelişimsel bozukluktur. Uygun destek çalışmaları otizmli bireyler ve özellikle ailelerinin yaşamına önemli katkı sağlamaktadır. Otizmli bireylerde eğitim süreci ve sosyal destek ile (özellikle küçük yaşlarda başlanırsa) önemli kazanımlar elde edilmektedir. Otizmli bireylere ve ailelerine psiko-sosyal destek sağlanması ve toplumsal kaynaklara (özellikle eğitim, spor vb. alanlarda) ulaşmalarının sağlanması bireylerin ve ailelerinin yaşam kalitesi açısından önem arz etmektedir. Bu noktada sosyal hizmet mesleğine önemli görevler düşmektedir. Sosyal hizmet; kişi ve ailelerin kendi bünye ve çevre şartlarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesi ve ihtiyaçlarının karşılanmasını, sosyal sorunlarının önlenmesi ve iyileştirilmesi ve yükseltilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütünüdür. Sosyal hizmetin amacı bireylerin, ailelerin, grupların ve toplumların sosyal işlevselliklerini artırmak, problem çözme kapasitelerini geliştirmek ve toplumsal kaynaklara ulaşımlarını sağlamaktır.

Çok boyutlu bakış açısıyla hareket eden sosyal hizmet mesleği otizmli bireylerin ve ailelerinin psiko-sosyal ve ekonomik olarak desteklenmesi, sosyal işlevselliklerinin güçlendirilmesi, toplumsal kaynaklarının ulaşımlarının sağlanması ve yaşam kalitelerinin artırılması noktasında kilit rol oynamaktadır. Bu çalışmada otizmli bireyler ve aileleri açısından sosyal hizmet mesleğinin önemi ortaya konulmaktadır.

ANAHTAR KELİMELER

Otizm, sosyal hizmet, sosyal işlevsellik.

[1] Yalova Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi

[2] Sakarya Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi

DOWN SENDROMLU ÇOCUĞU OLAN AİLELERDE SOSYAL DESTEK ALGISI VE SOSYAL HİZMET BİLİNCİ

Gülşen Taş[1], Ümran Koç[2]

GİRİŞ

Toplumdaki bireylerin temel insan hakları bağlamında insan onuruna yaraşır bir yaşam sürmeleri, fırsat eşitliğini yakalamak ve bireylere karşı önyargısız bir yaklaşım sergilemekle mümkün olacaktır. Toplumumuzun temel değerlerinden olan ailenin önemi, aileye yönelik artan sosyal hizmet uygulamalarıyla daha iyi anlaşılmaktadır.

Bu çalışmanın temeli, aile kurumu üzerine yapılan sosyal hizmet uygulamalarını Down sendromlu çocuklar ve aileleri üzerinden değerlendirmektir.

Down sendromlu çocuğa sahip olan anneler gebelik döneminden itibaren stres ve kaygı düzeyi yüksek bir yaşam sürmektedir. Down sendromu konusundaki bilgi eksikliği; ebeveynlerde, yakın çevrelerinde ve toplumda önyargılı tutumlara sebep olmaktadır. Bu tutum ebeveynleri ve Down sendromlu çocuğu doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda aileye sunulacak olan sosyal destek; ebeveynlerin stressiz ve kaygılardan uzak, fırsat eşitliğini yakalayabildiği, kendilerini izole etmeden bir yaşam sürmeleri ve Down sendromlu bireylerin gelişimi açısından son derece önemlidir.

AMAÇ

Bu çalışmanın amacı ailelerdeki sosyal destek ve sosyal hizmet algısını ve ulaşabilecekleri hizmetlerden haberdar olma düzeylerini belirlemektir. Çalışma aynı zamanda Down sendromlu çocuğa sahip olan ailelerin insan onuruna yaraşır bir yaşam standartına sahip olabilmeleri için, onlara sunulan sosyal hizmet ve sosyal destek hizmetlerinin önemini vurgulamaktır.

YÖNTEM

Yalova ilinde ikamet eden Down sendromlu çocuğa sahip olan ailelerin sosyal hizmeti tanıma düzeylerindeki düşüklüğün onların hizmetlere ulaşımını da etkilediği dikkati çekmiştir. Bu bağlamda Yalova ilinde ikamet eden Down sendromlu çocuğa sahip annelerle yüz yüze mülakat tekniğinde görüşmeler yapılmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Down sendromlu çocuğa sahip ailelerdeki sosyal hizmeti tanıma oranının düşüklüğü onların sosyal destek algılarını etkilemekte ve destek mekanizmalarının aktifleştirilmesini kısıtlamaktadır. Bu bağlamda bireyin tam iyilik halini önceleyen, onun biricik ve tek olduğunu kabul ederek, adil ve insan onuruna yaraşır bir yaşam sürmelerini amaçlayan sosyal hizmet disiplini; yalnız dezavantajlı bireylere değil, onların yakın çevrelerine de hizmet ulaştırmada etkili rol oynayan sosyal destek mekanizmalarını aktifleştirmelidir. Hizmet sunumunda talebi artırmak adına sosyal hizmetin tanınırlığı artırmalıdır. Sosyal hizmetin sunduğu hizmetler hakkında bilinç düzeyini artıracak faaliyetlerin sayısı artırılmalıdır.

ANAHTAR KELİMLER

Down sendromu, down sendromlu ebeveyni, sosyal destek.

1 Yalova Üniversitesi Sosyal Hizmet Lisans Öğrencisi

2 Yalova Üniversitesi Sosyal Hizmet Lisans Öğrencisi

ENGELLİ ÇOCUĞA SAHİP AİLELERİN AİLE YÜKÜ DEĞERLENDİRME DURUMLARININ TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİNE ETKİSİ: KONYA ÖRNEĞİ

Rasim Babahanoğlu[1], İsmail Sevinç[2], Tuğba Toptaş[3]

GİRİŞ

Tarihin her döneminde olduğu gibi günümüzde de bütün toplumların temelini oluşturan, grup veya topluluk haline gelme özelliğini kazandıran kuşkusuz ailedir. Bir ailenin oluşması ise; huzurlu, mutlu ve sağlıklı temeller üzerinde oturtulması, evliliklerin tamamlayıcıları ve aynı zamanda ailenin sevgi kaynağı olan çocuklardır. Aile için çocuk evliliğin taçlanmasıdır. Çünkü her evli çiftin yaşayabileceği en güzel duygulardan birisi de sağlıklı bir çocuğa sahip olmaktır. Ebeveynlerin doğum öncesi ya da doğum sonrası engelli bir çocuğa sahip olacakları ya da oldukları durumda, ekonomik, psiko-sosyal, eşler arası uyum, toplumsal ilişkilerinde aynı zamanda konum ve rollerinde değişmelere neden olabilmektedir. Eşlerin birbirlerinden, hayattaki beklentilerinden, yakın çevrelerinden ve toplumdan beklentileri farklılaşabilir.

AMAÇ

Bu çalışmada, engelli çocuğa sahip ailelerin cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni hal, aylık gelir, sahip olduğu çocuk sayısı, engelli çocuğun cinsiyeti, engelli çocuğun yaşı ve engel türü değişkenlerine göre ailelerin aile yükü değerlendirme durumlarının tükenmişlik düzeylerine etkisi var mıdır? Sorularına cevap aramak amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Bu çalışmanın evrenini, Konya'da bulunan Özel Eğitim ve Rehabilitasyon kurumları oluşturmaktadır. Örneklemi ise Konya'nın merkez ilçelerinden Selçuklu ve Meram'da bulunan 6 tane Özel Eğitim ve Rehabilitasyon merkezlerine devam eden engelli bireylerin toplam 104 ebeveynlerinden oluşmuştur. Verilerin toplanma aşamasında literatürden derlenmiş demografik bilgi formu hazırlanmış ve bu formda cinsiyet, yaş, medeni hal, eğitim durumu, aylık gelir vb. değişkenler kullanılmıştır. Aynı zamanda "Maslach Tükenmişlik Envanteri" ve "Aile Yükü Değerlendirme Ölçeği" katılımcılara uygulanmıştır. Verilerin analizinde bağımsız gruplarda T testi ve Tek Yönlü Varyans analizi yöntemleri kullanılmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

İstatistiksel olarak ailelerin gelir durumuna bakıldığında 901-1500TL. arasında olduğu görülmüştür. Ailelerin eğitim durumlarına bakıldığında genellikle ilkokul mezunu oldukları ve genellikle evli oldukları otaya çıkmıştır. Ebeveynlerin yaş ortalamaları 38'dir. Engelli bireylerin yaş ortalamaları ise 10'dur. Bireylerin engel türlerine bakıldığında çoğunun zihinsel engelli olduğu saptanmıştır. Engelli bireylerin cinsiyet dağılımına bakıldığında çoğunun kız olduğu görülmüştür.

Bireylerin cinsiyeti ile duygusal tükenmişlik alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık vardır ($P \cdot 0,05$). Bireylerin cinsiyeti ile duyarsızlaşma ve kişisel boyutu arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($P > 0,05$).

Sonuç olarak cinsiyet ve engel türü değişkeni ile aile yükü değerlendirme durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ailelerin eğitim durumu ile aile yükü değerlendirme durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($P \cdot 0,05$).

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Engellilik, aile, aile yükü, tükenmişlik.

[1] SÜ. Sağlık Bilimleri Fak. Sosyal Hizmet Bölümü Arş. Gör.

[2] SÜ. Sağlık Bilimleri Fak. Sosyal Hizmet Bölümü Sağlık Yönetimi Bölümü, Doç. Dr.

[3] S.Ü. Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, Lisans Öğrencisi

ÇOCUĞUN İYİ OLMA HALİ: TÜRKİYE'DE DURUM VE GÖSTERGELER İÇİN BİR ARAYIŞ

Kasım Karataş[1], Reyhan Atasü Topcuoğlu[2], Damla Demirel[3]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Çocuğun korunması, daha bütüncül bir ifade ile çocuk refahı konusu, öncelikle çocuğun nasıl tanımlandığı ile yakından ilgilidir ve giderek çeşitli ülkelerin iç hukuk sistemlerinde ve uluslararası alanda daha çok önem kazanmaktadır. Bu yöndeki çalışmalar 20. yüzyılın başlarında başlamış ve bu süreçte çocuğun iyi olma halini güvence altına alacak uluslararası düzeyde pek çok belge (bildirge, sözleşme vb.) geliştirilmiştir. Bu belgelerde geliştirilen evrensel normlar ulusal gelişmeleri de etkilemiş ve böylece çocuk hukuku konusunda daha çok "birörnek" (homojen) bir sistem geliştirme olanağı bulunabilmiştir.

20. Yüzyılda sosyal hizmetlerin çağdaş, bilimsel temellerde gelişip yaygınlaşması için gerekli "iklimi" sağlayan sosyal devlet, çocukların iyi olma halinin bir bütün olarak geliştirilebilmesi için gerekli koşulları yaratmaktadır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Çocuğun iyi olma hali göstergelerinin oluşturulması, sosyal devletin işlevlerini daha iyi yerine getirmesini sağlamak bakımından oldukça yararlı sonuçlar doğuracaktır. Zira üzerinde anlaşılmış, sürdürülebilir ve izlenebilir bir dizi göstergenin varlığı, bu göstergelere göre kayıtların tutulması, araştırmaların yapılması ve paylaşıma açılması; devletin çocuklara yönelik sosyal politikalarının oluşturulmasında, değerlendirilmesinde ve geliştirilmesinde yaşamsal değerdedir.

Çocukların iyi olma hali, çok sayıda meslek ve disiplinin olduğu kadar pek çok kurumun da dolaylı ya da doğrudan ilgi alanındadır. Bir başka deyişle çocuk refahı sorunları hem "çok-disiplinli" hem de "çok-sektörlü" özellikler taşımaktadır.

Türkiye'de ulusal çocuk refahı göstergeleri oluşturulması üzerine yürütülen çalışmaların amacı uluslararası düzlemde kullanılan çocuğun iyi olma hali göstergeleri ve bu göstergelerin Türkiye'deki erişilebilirliğinin ortaya konulması için Türkiye'de üretilen istatistiklerin tanım, sınıflandırma, kapsam ve sıklığı ile ilgili tespitler yapmaktır.

TARTIŞMA

Son yıllarda ülkeler, çocuklara yönelik politika ve hizmetleri değerlendirip planlarken çocuk refahına, çocukların iyi olma haline ilişkin göstergelerden yararlanmaktadırlar. Bu alanda sağlanan ilerlemelerde çocuk refahı alanında çalışmalar yürüten uluslararası (UNICEF vb.) ve ulusal kurumların (eski SHÇEK, ASPB vb.), önemli katkıları söz konusudur. Yürütülen çalışmalar çocukların iyi olma halinin, geleneksel olarak kullanılan gelir dağılımı ölçütlerinden daha fazla değişkenler içerdiğini göstermiştir.

Çocukların insan haklarının en iyi şekilde sağlanması, ancak çocuğun iyi olma hali göstergelerinin belirlenmesine ve bu göstergelerde sağlanacak ilerlemelere bağlıdır. Ancak çocuğun iyi olma hali göstergelerinin hangi değişkenlerden oluştuğu ciddi bir tartışma konusudur. Bu alanda izlenecek yollardan biri Çocuk Hakları Sözleşmesinin benimsediği "hak kategorileri" ni temel almaktır. Bunlar çocukların yaşama, gelişme, korunma ve katılım haklarıdır. Temel parametreleri böyle belirledikten sonra her bir hak kategorisinde çocuğun durumunu izlemeye yarayacak ölçülebilir nesnel ve nesnel olmayan değişkenler belirlemek gerekecektir.

SONUÇ

Bugün çocuk hakları sözleşmesinde ifadesini bulan hakların yaşama geçirilmesinde en önemli yol göstericilerden biri de "çocuğun iyi olma hali" göstergelerinin çalışılarak ortaya konulmasıdır. Sözleşme ile göstergeler arasındaki ilişki karşılıklıdır. Sözleşme göstergelerin oluşturulmasına katkı sunarken,

[1] Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

[2] Yrd. Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

[3] İstatistikçi

göstergeler de sözleşmenin yaşama geçirilmesine, Sözleşmeye göre hak ihlallerinin izlenmesine ve düzeltilmesine katkı sunmaktadır.

Çocuğun iyi olma hali göstergelerinin oluşturulması tekil olguların izlenmesinin yanı sıra ülkenin çocuk politikalarının oluşturulması ve gözden geçirilmesi bakımından da son derece önemli bir rol oynamaktadır. Çocuk hakları alanında ulusal, bölgesel ve yerel ölçekte değerlendirmelerin yapılmasına ve politika ve uygulamaların buna göre gözden geçirilmesine olanak sağlamaktadır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Çocuk, çocuğun iyi olma hali, çocuğun iyi olma hali göstergeleri.

ÇOCUĞUN İYİ OLMA HALİ: ULUSLARARASI GÖSTERGELER VE TÜRKİYE İÇİN ARAYIŞ

Reyhan Atasü Topcuoğlu[1], Kasım Karataş[2], Damla Demirel[3]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Çocukların iyi olma halinin bir idealin ötesine geçerek toplumsal bir gerçekliğe dönüşebilmesi için, uluslararası hukuk ve devletlerin iç hukuk düzenlemelerinin yanı sıra kuramdan uygulamaya geçirilmesi, bir çocuk refahı praksisinin yaratılması gerekmektedir. Çocuk haklarının gündelik hayatta uygulanmasının anahtarları ise, çocuk refahı kavramının öznel ve nesnel bazda somut olarak tanımlanması, çocuk haklarının hayata geçirilmesi ve tüm çocuklar için sağlanması, çocuk refahının somut olarak gözlenebilir ve ölçülebilir bir hale gelmesidir. Çocuk refahının ve daha geniş bir anlamda çocukların iyi olma halinin hali hazırda ne derece sağlandığını anlamak, bu alanda sosyal politika ve sosyal hizmetler bazında neler yapılması gerektiğine ışık tutacaktır. Bunun içinse hem ulusal hem de uluslararası bazda kullanılabilecek göstergelere ihtiyaç vardır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Çalışmanı amacı, çocukların iyi olma halini uluslararası çapta karşılaştırılabilir şekilde ölçen, göstergelerin neler olduğunun belirlenmesi, Türkiye'de hali hazırda çocukların iyi olma hali ile ilgili eldeki göstergelerin bir envanterinin çıkartılması ve Türkiye'deki çocukların iyi olma halini uluslararası bazda karşılaştırılabilir bir biçimde ölçebilmek için hangi göstergelerin geliştirilmesine ihtiyaç olduğunun yanı sıra ilgili kurumların konu hakkındaki önceliklerini ve gösterge ihtiyaçlarını da tespit ederek, Türkiye için 'hak temelli bir çocukların iyi olma hali göstergeler seti' önermektir.

TARTIŞMA

Çalışmada hem UNICEF, Avrupa Birliği, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ve Amerika'da kullanılan ilgili göstergeler ve bunların karşılaştırılabilirlikleri analiz edilmiş, hem TÜİK, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Jandarma, Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, İçişleri Bakanlığı ve bağlı birimleri ve konu ile ilgili istatistik/raporlama çalışmaları yapan sivil toplum kuruluşları ile nitel görüşmeler ve odak grup çalışmaları yapılarak kurumsal gösterge ihtiyaçları tespit edilmiştir.

SONUÇ

Çalışmanın sonucunda, uluslararası bazda çocuklarının iyi olma halinin ölçüldüğü beş temel alanda Türkiye özelinde tutulan ve tutulması gereken göstergelerin bir envanteri oluşturulmuştur.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Çocuk, çocuğun iyi olma hali, çocuğun iyi olma hali göstergeleri.

[1] Yrd. Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

[2] Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

[3] İstatistikçi

YOKSULLUĞUN SOKAKTA YAŞAYAN/ÇALIŞTIRILAN ÇOCUKLAR ÜZERİNE ETKİLERİ VE UYGULAMADAKİ HİZMET MODELLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Mehmet Zafer Danış[1], İlknur Babacan[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Şüphesiz yoksullukla mücadelede en çok etkilenen grupların başında aile üyelerinden en küçüğü ve savunmasızı olan çocuklar bulunmaktadır. Çocukların doğdukları anda başlayan sağlık ve gıda ihtiyaçları yoksulluk nedeniyle karşılanamamakta ve henüz çok küçükken sokakta yaşama ve çalıştırılma ile ebeveynlerinin vermiş olduğu bu mücadeleye ortak olmaktadırlar. Sokakta yaşayan ve çalışan çocuklar yeterli eğitim alamamakla birlikte suç ile yüzleşmek zorunda kalmaktadır.

Küreselleşme süreci ile birlikte ailede meydana gelen değişimler, onun yapısını dönüştürmekle kalmayıp, aile sistemi, sosyalleşme değerleri, aile etkileşimi ve yaşam koşulları üzerinde de farklılıklar yaratmaktadır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Yoksulluğu nüfus grupları temelinde ele aldığımızda, en önemli etkinin çocuklar üzerinde olduğu görülmektedir. Neslin devamı olan çocukların sağlık, eğitim gibi ihtiyaçlarının karşılanamaması durumunda, yoksulluk sorunu kalıcılığını korumakta ve nesilden nesile bir miras olarak aktarılmaktadır. Bu nedenle, yoksullukla mücadelede çocuklara verilen önemin arttırılması kaçınılmazdır. Yoksulluğun çocuk üzerindeki etkileri ve bunun çözümüne yönelik var olan hizmet modellerinin değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada ağırlıklı olarak sokakta yaşayan veya çalışan çocukların bu süreçte suça sürüklenme riskleri ile madde kullanımına yönelme durumları değerlendirilerek, sokakta yaşayan veya çalıştırılan çocuklara yönelik mevcut hizmet modellerinin etkililiği tartışılacaktır.

TARTIŞMA

Yoksulluğun pençeleri bir aileye uzandığında, bundan en çok etkilenen, en çok zarar görenler; yaşama, büyüme ve gelişme hakları riske atılanlar, o ailenin en küçük üyeleridir. Günümüzde gelişmekte olan ülkelerde doğan her on çocuktan dördü aşırı yoksulluk içindeki bir dünyaya gelmektedir. Çocuk haklarının yaygın bir biçimde ihlali de temelde gene yoksulluktan kaynaklanmaktadır. Bir başka deyişle yoksulluk arttıkça evde paylaşılan besinler azalmakta anne ve çocuklar çaresiz kalmaktadır. Bu nedenle yoksulluk çocukların hem bedenlerini hem de zihinlerini tahrip etmekte ve daha sonraki kuşaklara geçerek bir "kısır döngü" oluşturmaktadır. Bu nedenle yoksulluğun önlenmesine çocukluk çağında başlanmalı, çocuğu eğitimden uzaklaştırıp, sokağa iten, suça sürükleyen faktörler tespit edilerek, ortadan kaldırılmalıdır. Bu ise aile ve çocuk refahı alanında uygulamadaki hizmet modellerinin etkililiğinin arttırılmasıyla mümkündür.

SONUÇ

Ülkemizde, yoksulluk sorununa getirilen çözümlerin bunu ortadan kaldırmada yeterli olmadığı anlaşılmakla birlikte, yoksulluk ve yoksullukla ilintili sorunların günden güne artarak devam ettiği gözlemlenmektedir. Gelecekte sosyal refahı temin etmenin, bugünden sağlıklı ve donanımlı çocuklar yetiştirmek yoluyla mümkün olabileceği düşüncesinden hareketle yoksullukla mücadele için daha çağdaş stratejiler geliştirilmesi gerekmektedir. Nitekim, eğitimden uzaklaşma, erken yaşta çalışmak zorunda kalma ve sokağa itilme gibi nedenlerle, suça sürüklenen çocukların aile profilleri incelendiğinde yoksulluğun ön planda olduğu görülmektedir.

ANAHTAR KELİMELER

Yoksulluk, sokakta yaşayan çocuk, sokakta çalışan çocuk, suça sürüklenen çocuk, mevcut hizmet modelleri.

1 Sakarya Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Doçent Doktor

2 Sakarya Emniyet Çocuk Şube Müdürlüğü, Sosyal Hizmet Uzmanı

İLLERDEKİ ÇOCUK HAKLARI KOMİTELERİNİN YAPI VE İŞLEYİŞİ

Davut Elmacı[1]

GİRİŞ

Türkiye 1990 yılında Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeyi imzalamış ve sözleşme 9 Eylül 1994 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından onaylanmıştır. 27 Ocak 1995 tarihinde ise Resmi Gazetede yayınlanarak yasal bir belge konumuna gelmiştir. Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin ilke ve hükümlerinin hayata geçirilmesi amacıyla yapılan çalışmalar kapsamında zamanla illerde Çocuk Hakları Komiteleri oluşmaya başlamıştır.

AMAÇ

Bu araştırmanın amacı, Çocuk Hakları İl Yetişkin Temsilcilerinin görüşlerine dayanarak, illerdeki çocuk hakları komitelerinin yapı ve işleyişini tespit etmektir.

YÖNTEM

Araştırma, tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Veri toplamak için hazırlanan form, 2012 yılında Ankara'da yapılan 13. Ulusal Çocuk Forumuna illerden katılan 80 Çocuk Hakları İl Yetişkin Temsilcisine uygulanmıştır. Yapılan uygulama sonucunda 80 formdan araştırma kurallarına uygun 63'ü değerlendirmeye alınarak veriler analiz edilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırma bulguları, illerdeki çocuk hakları komitelerinin tam olarak işlerlik kazanamadıklarını göstermektedir. Araştırma sonuçlarına göre, illerdeki çocuk hakları komitelerindeki çocuk sayısı çoğunlukla 0-2 arasındadır ve engelli çocuklar komitelerde yeterince temsil edilmemektedir. Komitelerdeki çocuklar genellikle yetişkin temsilci tarafından seçimsiz olarak belirlenmekte ve çocuk hakları komitelerinin il insan hakları kuruluyla hiçbir ilişkisi bulunmamaktadır. Komitelerin yaptıkları faaliyetlere bakıldığında, okullarda çocuk haklarının anlatılması ilk sırada gelmektedir. Faaliyetlerine öncelikle Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü ile Valiliklerden kaynak bulan komiteler, en çok İl Milli Eğitim Müdürlüğü/Okullar ile işbirliği yapmaktadır. Karşılaşılan güçlüklere bakıldığında, Çocuk Hakları Yetişkin Temsilcilerinin birden fazla görevinin olması ve faaliyetler için maddi kaynak bulamama ilk sıralarda gelmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER:

Çocuk, çocuk hakları, il çocuk hakları komitesi.

[1] Öğretmen, Amasya Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü

KORUYUCU AİLE BİREYLERİNİN TANITICI ÖZELLİKLERİ İLE ÖZGECİLİK DURUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

H. Duygu Yeşilkayalı[1],Yasemin Özkan[2]

GİRİŞ

Bu araştırmada, çocuğun sağlıklı büyüme, gelişim ve kişilik oluşumunun sağlanabilmesinde ebeveynlerin özgeci davranışlarına duyulan ihtiyacın önemimi gösteren çalışmalardan (Feshbach,1990, Ünal, 2007, Çağdaş ve Seçer, 2011, Çağdaş, 2012) yola çıkılarak; sağlıklı koruyucu aile-çocuk ilişkisinin oluşabilmesinde, özellikle koruyucu aile yanına yerleştirilen çocukların travmatik geçmişleri göz önünde bulundurulduğunda, özgeci davranışlara daha da çok ihtiyaç duyulduğu öngörülmüştür.

AMAÇ

Bu araştırmanın temel amacı, koruyucu aile bireylerinin tanıtıcı özellikleri (sosyo-demografik durum, sosyo-ekonomik durum, koruyucu aile olma sürecine ilişkin özellikler, koruyucu ailesi oldukları çocuğun tanıtıcı özellikleri) ile özgecilik durumu arasındaki ilişkinin belirlenmesidir.

YÖNTEM

Bu araştırma, bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki ilişkiyi betimlemek üzere ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu kapsamda koruyucu aile bireylerinin tanıtıcı özellikleri ile özgecilik durumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmada, neden-sonuç ilişkisindeki "sonuç" anlamına gelen "özgecilik" bağımlı değişkendir. Bağımlı değişken üzerindeki etkisi incelenen "tanıtıcı özellikler" ise bağımsız değişkendir. Araştırmada, nicel araştırma deseni kullanılmıştır. Çalışmanın konusu belirlendikten sonra, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'ndan (ASPB) gerekli izinler alınmıştır. Daha sonra ASPB'nin resmi web adresinde yer alan iller bazındaki koruyucu aile sayılarına ulaşılmıştır. Bu rakamlar doğrultusunda, Türkiye genelinde en fazla koruyucu aile sayısına sahip olan iller belirlenmiştir. Araştırmacı, belirlediği illerde bulunan ASPB İl Müdürlükleri ile telefon görüşmeleri yaparak, uzmanların gönüllülük esasına dayalı olarak belirlediği, 101 gönüllü koruyucu aile bireyine ulaşmıştır. Ulaşılan 101 koruyucu aile bireyinin, evreni oluşturan Türkiye genelindeki 3630 koruyucu aileyi temsil ettiği varsayılmaktadır.

Veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmış olan kişisel bilgi formu ve Özgecilik Ölçeği (Akbaba, 2001) kullanmıştır. Çalışmada tüm değişkenlere ilişkin tanımlayıcı istatistikler verilmiştir. Analiz sürecinde Özgecilik Alt Ölçeklerine ait düzeyler ve Özgecilik düzeyinin farklı değişkenlerde nasıl değişimler gösterdiğini test edebilmek amacıyla bağımsız t-testi ve tek yönlü Varyans Analizi kullanılmıştır. Tek yönlü Varyans Analizi uygulanırken verilerin bu analize ait varsayımları sağlayıp sağlamadıkları kontrol edilmiş ve özellikle gruplar arası varyans homojenliği varsayımının sağlanmadığı durumlarda Welch Testi kullanılmıştır. Çalışmada analiz için α değeri 0.05 olarak belirlenmiştir ve istatistiksel analizler SPSS 15.0 versiyonunda yapılmıştır.

Çalışmada tüm değişkenlere ilişkin tanımlayıcı istatistikler verilmiştir. Analiz sürecinde Empatik Beceri Düzeyi, Özgecilik Alt Ölçeklerine ait düzeyler ve Özgecilik düzeyinin farklı değişkenlerde nasıl değişimler gösterdiğini test edebilmek amacıyla bağımsız t-testi ve tek yönlü Varyans Analizi kullanılmıştır. Tek yönlü Varyans Analizi uygulanırken verilerin bu analize ait varsayımları sağlayıp sağlamadıkları kontrol edilmiş ve özellikle gruplar arası varyans homojenliği varsayımının sağlanmadığı durumlarda Welch Testi kullanılmıştır. Analizde ayrıca bazı değişkenlerin birbiri arasındaki çapraz tabloları sunularak, gerekli yorumlar yapılmıştır. Son olarak Empatik Beceri ve Özgecilik düzeyleri arasındaki ilişkiyi test edebilmek amacıyla korelasyon katsayıları elde edilmiştir. Çalışmada analiz için α değeri 0.05 olarak belirlenmiştir ve istatistiksel analizler SPSS 15.0 versiyonunda yapılmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, koruyucu aile bireylerinin büyük çoğunluğunun (%82.18) kadın, tamamına yakının (%87,13) evli, yaş ortalamasının 47,03 ve eğitim seviyelerinin ilkokul olduğu (39.60)

1 İstanbul Arel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü Araştırma Görevlisi

2 Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Prof. Dr.

belirtilebilir. Bunun yanında çoğunluğunun (%64.36) biyolojik çocuk sahibi olduğu ve biyolojik çocuk sahibi olanların da çoğunluğunun (%37,6) 2 çocuk sahibi olduğu belirlenmiştir. Koruyucu aile olan bireylerin bakımı altına almayı tercih ettikleri çocukların büyük çoğunluğunun (%67,3) kız olduğu, yarısının (%50,5) 0-3 yaş grubundaki çocukları bakımı altına almayı tercih ettikleri ve bakım altına alınan çocukların yarısına yakınının araştırma yapıldığı zamanki yaşının (%42,6) 9-15 yaş aralığında olduğu belirlenmiştir. Koruyucu aile bireylerinin çoğunluğu, koruyucu ailelik ile ilgili rehberliğe ihtiyaç duyduğunu belirtmesine rağmen koruyucu aile olmadan önce koruyucu ailelik ile ilgili olarak kurum tarafından herhangi bir rehberlik hizmeti almamıştır. Bir başka deyişle, koruyucu aile bireylerinin çoğunluğu koruyucu aile olduktan sonra ne gibi güçlüklerle karşılaşacağı konusunda herhangi bir bilgiye sahip değildir. Koruyucu aile bireylerinin büyük çoğunluğunun, koruyucu ailesi oldukları çocuk ile ilgili herhangi bir problem yaşadıklarında bu problemi kurumdan destek alarak çözmek yerine, çocuk ile konuşarak çözmeyi tercih ettikleri saptanmıştır. Bu durumun, rehberlik hizmeti alabilecekleri konusunda bilgilendirilmemelerinden ve aynı zamanda, kurumdaki meslek elemanlarının yaşanılan sorunlara çözüm getirebilecek yeterlilikte olmadığı inancından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Aile ve sorumluluk özgecilik alt ölçek boyutları incelendiğinde ise, koruyucu aile bireylerinin biyolojik çocuk sayısına göre farklılık gösterdiği saptanmıştır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Koruyucu aile, özgecilik.

NAR TANELERİ: GÜÇLÜ GENÇ KADINLAR MUTLU YARINLAR PROJESİ

Gürkan Özkan[1], Gül Erdost[2]

"...Sürekli yardım edeceklerine, daha güzel bir şey yapıyorlar. Senin yardıma olan ihtiyacını ortadan kaldırıyorlar." Nar Tanesi,

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Proje gençlerin istihdamına, dezavantajlı grupların toplumda dışlanmasını önlemeye yönelik farkındalık yaratmayı hedefleyen yetiştirme yurtlarında uygulanan güçlenme odaklı ilk projedir. Kamu, uluslararası kuruluş, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör ortaklıdır.

Türkiye'de ilk defa uygulanan dönüşümsel mentörlük ile dezavantajlı grupların psiko-sosyal durumları, motivasyonları, mesleki beceri düzeyleri dikkate alınmaktadır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın ve Boyner Holding'in önderliğinde, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu'nun teknik desteğiyle, ÇHGM (Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü) ortaklığında Türkiye İş Kurumu işbirliğiyle yürütülen projede çeşitli STK desteği de alınmıştır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Projenin 1. bölümünde (2009-2012) yılları arasında yetiştirme yurtlarında yetişmiş 18–24 yaşlarında lise mezunu genç kadınların toplumsal yaşama uyumlarına katkı sağlamayı amaçlamıştır. 2. bölümde ise 2009 yılından bu yana yapılan çalışmalar ile kurum, kurum içi ilişkiler ve kurum bakımındaki gençlere ilişkin kazanılan deneyimlerin ve üretilen bilginin kurum içinde sürdürülebilirliğinin sağlanması amaçlanmıştır.

Projenin 1. bölümünde;

Kurum sonrası yaşamında rehberlik; eğitimine devam edeceklere eğitim ve kariyer danışmanlığı, nitelikli iş için iş arama desteğinin verilmesi, rol modellerle buluşmalarının sağlanması, sosyal içerilmelerinin desteklenmesi, toplumsal farkındalık çalışmalarının paydaşlarla birlikte yürütülmesi ve kamu & özel sektör & sivil toplum diyaloğunun ve işbirliğinin sağlanması hedeflenmiştir.

İkinci bölümünde ise;

Personelin çocukları kişisel, sosyal ve mesleki gelişimleri konusunda desteklemeleri ve izleme mekanizması kurulması için seçilen pilot illerdeki elemanlara eğitim verilmesi, eğitim ve öğrenme modüllerinin hazırlanması hedeflenmiştir.

Kurum bakımındaki çocukların ihtiyaçlarının çeşitliliği dikkate alınarak gerekli çalışmaların kamu ve özel sektör, üniversite, yerel yönetimler ve STK'lardan destek alınarak yürütülmesi için protokoller yapılması ile toplumsal algının değişmesi de hedeflenmiştir.

YÖNTEM

Nar tanesi adayları ile bulundukları illerde yapılan mülakatlar sonucunda kendisini geliştirme konusunda gönüllü olanlar seçici kurul tarafından planlanan eğitim çalışmaları için seçilmiştir. Yapılan mülakatlarda belirlenen ihtiyaçlar ve kurumun ihtiyaç olarak belirlediği konularda hazırlanan eğitimler uzman eğiticiler tarafından interaktif biçimde gerçekleştirilmiştir.

Proje kapsamında eğitim alan genç kadınların aldıkları eğitimi hayatlarına taşımalarını desteklemek için geliştirilen mentörluk ile (Öğrenme ortağı/ Rol modeli/ Rehber/Abla-Abi) nar tanelerinin olumsuz çevre, aile ve gelişim koşullarından kaynaklanan negatif benlik algısı, olumsuz imaj ve özgüven eksikliği gibi faktörleri, olumlu imajla yer değiştirerek, dönüştürebilmeyi sağlayacak daha yoğun çalışmayı gerektiren uzun dönemli destek sağlanmıştır.

Projenin sürdürülebilirliği ve kurum kültürü haline gelebilmesi için ÇHGM'nün belirlediği kriterlere göre 7 ilde yöneticiler, bakım elemanları, grup /ev sorumluları, meslek elemanları ile ihtiyaç analizi toplantıları yapılmıştır. İhtiyaç analizi sonuçlarına göre hazırlanan konu başlıklarında 4 pilot ilde eğitim çalışmaları

[1] Sosyal Hizmet Uzmanı

[2] Sosyal Hizmet Uzmanı

yapılmıştır. Yapılan eğitimlerden sonra eğitimlerin bakım verilen çocuklar ve kurum çalışanları üzerindeki etkisini ölçme çalışmaları (3 aylık periyotlarla yılda 4 kez) gerçekleştirilmiştir.

Ayrıca gençleri kurum dışında yaşam ve kariyere hazırlayacak kurum ve kişiler ile yapılan tanıtım ve eğitim faaliyetleri ile destekleri alınmıştır.

TARTIŞMA

Yetiştirme yurtlarında yetişenlerin istihdama katılım ve devam sorunları vardır. Eğitimleri ve kişisel gelişimleri işgücü piyasalarının taleplerini karşılayamamaktadır. İş arama becerileri eksiktir. Mesleğe, çalışma ortamına uyum sağlama ve sorun çözme becerileri zayıftır.

Sevilme ve kabul görme ihtiyaçları erken yaşta evlilik yapmalarına ve çocuk sahibi olmalarına neden olmaktadır. Aile içi şiddetle karşı karşıya kalma oranları yüksektir.

Yurtta yetişmiş olmaktan dolayı çoklu ayrımcılığa ve sosyal dışlanmaya uğramaktadırlar. Kendilerini yetersiz ve eksik hissetmekte ve buna bağlı özgüven sorunu yaşamaktadırlar. Bu nedenle toplumda dışlanma ya da kabul görmeme riski taşımaktadırlar.

Genel olarak yetiştirme yurtlarının kapasitelerinin fazla olması, personel yetersizliği ve özellikle personeldeki yer değiştirme sıklığı çocukların duygusal destek alabilmelerinde ve sosyal yaşamda rol model bulmalarında güçlüğe neden olmaktadır. Kurumun korumacı yaklaşımı, sosyal beceri, bireyselleşme ve özgüven açısından sorunludur. Gençler kurumda yaşamaktan dolayı mağdur olduklarını düşünüp bu mağduriyet nedeniyle kendi hayatlarının sorumluluğunu almaktan kaçınmakta ve her türlü ihtiyaçlarının karşılanması beklentisini sürdürmektedirler. Gençlerin yetenekleri ve yatkınlıkları göz önüne alınmadan istihdama yönlendirilmeleri, doğru kariyer planlaması yapılamamasına neden olmaktadır. Ayrıca kurum içerisinde ve kurum sonrası yaşamda gençlerin gelişimlerinin, istihdama katılımlarının ve iş yaşamlarında sürekliliğin izlenmesi konusunda herhangi bir mekanizmanın kurulmadığı gözlemlenmiştir.

SONUÇ

Proje Nar Taneleri özelinde istihdam ve güçlenme başlıklarına vurgu yaparak, belirli sayıda yaşamda geleceğe yönelik olumlu değişim sağlayabilmiş, toplumun yetiştirme yurdu çocuğunu görme biçimlerine önyargılardan, acıma duygusundan, dışlayan dilden arındırılmış alternatif bir bakış açısı önermiştir. Özellikle güçlenme vurgusundaki ayırt ediciliğiyle dezavantajlı gruplar için örnek teşkil eden bir model sunmaktadır.

Birlikte çalışılan grubun ihtiyaçlarına göre geliştirilen eğitim programıyla desteklenmiştir.

Kamu kurumlarıyla yapılan protokollerle işbirliği artırılmış (İŞKUR), belediyeler, STK'lar, meslek örgütleri, üniversiteler ve özel sektörle işbirliği geliştirilmiştir.

Kurum personelinin hizmet sunumu sırasında başvurabileceği pratik bilgileri içeren basılı materyaller hazırlanmıştır.

Gerçekleştirilen eğitim çalışmalarının kurum içerisine yaygınlaştırılması için kurum çalışanlarından meslek elemanları ile grup ev sorumluları arasından (gönüllü) 4'er kişi ile gerçekleştirilmiştir.

Projenin etkisini ölçmek için "sosyal etki analizi" yapılmaktadır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Kurum bakımı, mentörlük, çocuk refahı.

KIZ ÇOCUKLARININ ERKEN EVLENDİRİLMESİ İLE EĞİTİM EKSİKLİĞİ VE EŞİTSİZLİĞİ ÜZERİNE SOSYAL HİZMET AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME

Pervin Doğan Göksel[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Erken evlilik sorunu gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerin en önemli sorunlarından biridir. Türkiye de bu ülkeler arasında olup, erken evlilik oranı oldukça yüksektir.

Erken evlilik nedenleri arasında, yasal boşluklar, ekonomik nedenler, eğitim eksikliği, korumacı cinsiyetçilik, dini inanış, gelenek ve görenekler, toplumsal cinsiyet eşitsizliği gelmekte olup, beraberinde birçok sakıncayı da getirmektedir. Evlenen kız çocuğunun ruhsal ve bedensel gelişmeleri olumsuz etkilenmekte, ailesi ve yakın çevresinden uzaklaştırılmakta, kendi yaşıtlarıyla iletişim özgürlüğü engellenmekte, eğitim hayatının da yarıda kesilmesine neden olmaktadır.

Erken evlendirilen çocuklar ile ortaya çıkan sorunlar, zamanla sadece onları ilgilendirmekle kalmamakta, doğrudan topluma dair bir sorun olarak geri dönmekle birlikte, topluma vurulan ağır darbeler olarak su yüzüne çıkmaktadır. Eğitimleri yarıda kesilmiş cahil bırakılmış bu çocukların, geleceğe iyi eğitim görmüş evlatlar yetiştirmeleri beklenemez.

ÇALIŞMANIN AMACI

Erken evliliklerde en önemli nedenlerden biri olan eğitim eksikliği ve eşitsizliği, sorunun hem nedeni hem de sonucu olarak kaşımıza çıkmakta ve kısır bir döngü olarak devam etmektedir. Eğitim eksikliği ve eşitsizliği ülkemizde varlığını oldukça yüksek oranlarda devam ettirmektedir. Eğitim seviyesi düşük ailelerde erken evlilik uygulamalarının daha fazla görüldüğü gözlemlenmektedir. Aileler eğitim kurumlarının önemini yok saymakta, ataerkil yapıya sahip olan ailelerin ev içindeki iş bölümünden kaynaklı kız çocuklarına okul dışı görevler yüklemekte ve evde iş gücü olarak kullanmakta, ailenin eğitim giderlerini erkek çocuğu için harcayıp kız çocuklarını erken yaşta evlendirmektedir.

Bu bağlamda eğitim seviyesi düşük aileler kız çocuklarını erken evlendirmekte, erken evlendirilen kız çocukları da eğitim hakkından mahrum kalmaktadır.

Bu bildiride, son dönemlerde oldukça büyük bir sorun olarak karşımıza çıkan erken evlilikler ile eğitim eksikliği ve eşitsizliği arasındaki ilişki, yapılan çalışmalardan da örneklerle ortaya konmaya çalışılacak ve sorunun en aza indirilmesi ve giderilmesi için yapılması gereken müdahaleler tartışılacaktır.

TARTIŞMA

Türkiye'nin de kabul ettiği Çocuk Hakları Sözleşmesi (Madde 28-29) "tüm" çocukların eğitim hakkından yararlanmasını öngörmekte ve bu hakkın kullanılmasında Sözleşmeye taraf devletlerin sorumluluklarını vurgulamaktadır.

Ancak özellikle ataerkil toplumun kadına ve erkeğe biçtiği toplumsal rol ve beklentiler nedeni ile kız çocukları bu haktan yararlanamamakta, eğitime devam etmeleri engellenmekte ve bazen hane içindeki erkek çocukların eğitiminde gelir olarak kullanmak üzere para karşılığında evlendirilmektedirler.

Eğitim eksikliği ve eğitim eşitsizliği ile kadın ve erkek arasındaki ayrım keskin bir şekilde gözler önüne serilmekte, kız çocukları eve hapsedilmekte, ev işlerinde işgücü olarak kullanılmakta, ekonomik birer sömürü nesnesi haline gelmektedirler. Bu da üzerinde tartışılıp çözüm önerisi üretilmesi gereken en önemli sorunlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

SONUÇ

Eğitim eksiliği ve eşitsizliği aynı zamanda toplumsal eşitsizliği de ortaya çıkarmaktadır. Bunun engellenmesi açısından da mikro, mezzo ve makro müdahalelere ihtiyaç duyulduğu düşünülmektedir.

Erken evliliklerin nedenlerinden biri olan eğitim eksikliği ve eşitsizliğinin giderilmesi için etkili politikaların sosyal hizmet bakış açısından geliştirilmesi ve cinsiyetçi kalıp yargıları destekleyen politika ve pratiklerin dönüştürülmesi gerekliliği düşünülmektedir.

[1] Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Sosyal Hizmet Uzmanı

ERGEN GEBELİĞİNİN TAŞIDIĞI RİSKLERLE SİSTEM YAKLAŞIMI ODAĞINDA ÖRNEK BİR VAKA SUNUMU

Görkem Kelebek[1], Fatmagül Gürel[2]

GİRİŞ

Ülkemizde, son zamanlarda çok fazla karşılaşılan erken yaşta hamilelikler ve doğumlar, anne adayının fiziksel ve psikolojik bakımdan henüz gelişimleri tamamlanmış olmadığından dolayı birçok riski beraberinde getirmektedir.

Adolesan dönem, çocukluk ile erişkinlik arasında yer alan evreyi tamamlar. Bu dönem içerisinde çocuklar, cinsel istismara uğrayarak ya da kendi cinsel dürtüleriyle birlikte hamile kalmaktadırlar. Bu çalışma, toplum düzenlerini önemli derecede etkileyen aynı zamanda sosyal bir problem olan ergen gebeliğini ortaya çıkarmaktadır. Ergen gebeliği özellikle evlilik öncesi gebelik, anne-çocuk-aile ve toplum açısından sistemde olumsuz sonuçlar doğurabilecek bir tehlikedir. Yapılan bu çalışmada ergen hamileliğine sebep olan etmenler bir vaka çalışması ile değerlendirilmiştir.

VAKANIN TANITIMI

D.M.Y 16 yaşında, Lise 2. sınıf öğrencisi ve erkek arkadaşı ile kendi istekleriyle yaşanan cinsel birliktelik sonucunda hamile kamıştır. Çocuğun annesinin emniyete bildirmesi sonucunda çocuk korunma ve bakım altına alınarak Çocuk Destek Merkezi'ne gönderilmiştir.

MÜDAHALE SÜRECİ

Sistem yaklaşımı ile D.M.Y ile çocuk, ailesi ve çevresi hakkında 6 aşamalı planlı değişim süreci ile ergen gebeliğine neden olan etkenler üzerine çalışmalar yapılmıştır.

TARTIŞMA

Sürecin tamamına bakıldığında sistem-eko sistem yaklaşımı ile akran, aile ve sevgilisi ile arasında geçen etkileşimin ve aile yapısından kaynaklı düzene bakıldığında sosyal hizmet uzmanı tarafından aileye, D.M.Y.'nin sevgilisine ve de bireyin kendisine sağlanan sosyo-psikolojik yardım sayesinde aile içerisindeki krizlerin önüne geçilmiştir. Buna ek olarak ergen gebeliğinin risk faktörleri ve ortaya çıkabilecek sorunlar vaka ile görüşülerek süreç hakkında bir bilgilendirme sağlanması bireyin olaylara hakim olması açısından önem arz etmektedir. Burada önemli olan nokta ergenlik döneminde hamile olan bir çocuğun karşılaştığı ve karşılaşacağı problemlere koruyucu-önleyici tedbirler almaktır.

ANAHTAR KELİMELER

Sistem yaklaşımı, eko sistem yaklaşımı, ergen gebeliği, sosyal hizmet.

[1] Cumhuriyet Üniversitesi Araştırma Görevlisi

[2] Sosyal Hizmet Uzmanı

SOSYAL HİZMET MÜDAHALESİNDE SAVUNUCULUK VE ARABULUCUK ROLLERİNİN AKTİF OLARAK KULLANILMASININ ÖNEMİ: ÖRNEK BİR VAKA SUNUMU

Güliz Kuli[1]

GİRİŞ

Sosyal Hizmet Uzmanı, benimsemiş olduğu roller ışığında birey, grup ve toplum ile ilgili müdahale planlarını oluştururken; hedef kitlenin ilişkili olduğu sistemler arasında bağlantı kurarak hem sistemleri çözüme dâhil etmeli hem de müracaatçının sistemlere ulaşabilmesi için köprü oluşturmalıdır. Ayrıca hak temelli bir yaklaşım benimseyerek müracaatçının çözüme ihtiyaç duyduğu noktalarda savunuculuk rolünü gerçekleştirmesi gerekmektedir. Müracaatçının güçlendirilmesi ve sorun çözümüne müdahil edilmesi sürecinde bu rollerin aktif olarak kullanımı ekolojik sistem yaklaşımı açısından da önemlidir.

Bu çalışmanın amacı da ekolojik sistem yaklaşımı çerçevesinde müracaatçı ile dahil olduğu sistemler arası kurulan bağlantı ve yapılan savunuculuk sonucu ulaşılan çözümlerin sunulmasıdır.

VAKANIN TANIMI

T. F.A, 20 yaşında, üniversite öğrencisi bir kadındır. 1,5 yıl önce kısa bir süre birlikte olduğu A.F'in birliktelikleri süresince kendisine bedensel, psikolojik ve cinsel şiddet uygulaması sebebi ile birlikteliğini sonlandırmış ancak A.F'nin ısrarlı takibine maruz kalmıştır. Müracaatçı eski sevgilisi tarafından tekrar barışmaları için tehditlere maruz kaldığını, aynı zamanda ailesine yönelik de saldırıların başladığını ifade etmiştir. Bu sebeple ile adli mercilere başvurarak yasal süreci başlatmıştır. Bu süreçte 6284 sayılı yasa gereği tedbir kararlarının alınmasına rağmen karşı taraf, tehditlerine devam etmiş son olarak kendisine silahlı saldırı girişiminde bulunmuştur. Kendisine ve ailesine yönelik tehditlerinin sürekli artması ve can güvenliğinden endişe duyması sebebi ile evinden dışarı çıkamayan ve eğitimini yarıda kesmek zorunda kalan müracaatçı adli mercilere yaptığı başvuruların sonuçsuz kalması üzerine Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM)'e başvurmuş ve müracaatçı ile birlikte sorununa yönelik planlı müdahale süreci başlatılmıştır.

MÜDAHALE SÜRECİ

T.F.A ile birlikte, süreci ile ilgili müdahale planı oluşturulurken kadının dâhil olduğu bütün sistemler göz önünde tutularak ekolojik sistem yaklaşımı benimsenmiştir. Ayrıca bağlantı kurucu olarak bu sistemler arası köprü oluşturma görevi üstlenilmiştir. Süreçte şiddet mağduru olan kadının can güvenliğinin sağlanması, okuluna devam edebilmesi ve kendi hayatını kurma sürecinde güçlendirilmesi amaçlanarak; kadına yönelik şiddet sorununun çözümüne müdahil olan kurum ve kuruluşlar sürece dâhil edilmiştir. Ayrıca adli mercilere olan başvuruları sırasında yetkili kişilerin kurbanı suçlayarak müracaatının daha fazla örselenmesine sebep olmaları sebebi ile savunuculuk rolü ön planda tutulmuştur.

TARTIŞMA

Sürece bakıldığında şiddet mağduru olan kadının kaynaklara ulaşamaması ve toplumsal önyargılar sebebi ile bir kez daha mağdur edildiği görülmektedir. Temel yaşam haklarının kısıtlanması müracaatçıyı oldukça örselemiştir. Müracaatçı bu süreçte yaşadığı mağduriyet ile ilgili kendisini suçlamaya başlayarak sosyal yaşamdan izole olmuş ve istediği şartlarda, insan onuruna yakışır bir yaşamı sürdürememiştir. Geçirilen süreçte sorunun çözümü için müracaatçının kaynaklara ulaşması ve yasalarca korunan haklarına ulaşabilmesi için gerekli mercilere vakanın savunuculuğunun yapılmasının oldukça önemli olduğu görülmüştür. Birey, grup ve toplumların ilişki içerisinde olduğu sistemlerin sürece dâhil edilmesi ile oluşturulan müdahale planlarında SHU'nun rollerini etkin bir biçimde kullanması gerekliliği tekrar anlaşılmıştır ve bu durum da çalışmada tartışılacaktır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Ev içi şiddet, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi, kadına yönelik şiddet, 6284 Sayılı Kanun.

---

[1] Sosyal Hizmet Uzmanı

KALİTELİ VE ONURLU YAŞLANMA KAVRAMLARI KAPSAMINDA YAŞLANMANIN BİYOLOJİK, NÖROPSİKOLOJİK VE SOSYOLOJİK DEĞERLENDİRİLMESİ.

Tugay Keçeci[1], Melek Atalay[2], Kemal Gökcan[3]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Yaşlanma, önüne geçilmesi mümkün olmayan kronolobiyojik, nöropsikolojik ve sosyal yönleri olan bir olgudur. Bu süreç herkeste aynı şekilde sürmemekte, bireysel yönden çok farklılıklar göstermektedir. Normal yaşlanma, zamana ve yaşa bağlı olarak hastalık söz konusu olmaksızın ortaya çıkan sosyal ve psikolojik değişimlerle, anatomik yapı ve işlev değişikliklerini tanımlar. Patolojik yaşlanma ise normal yaşlanma süreci ile etkileşen patolojik olayların tümünü kapsar.

ÇALIŞMANIN AMACI

Ülkemizde olduğu gibi dünyanın da birçok ülkesinde yaşlı nüfusu giderek artış göstermektedir. Öte yandan doğum ve ölüm hızlarındaki azalmalar dünya nüfusunda ortalama yaşam beklentisini yükseltmektedir. İnsanların yaşlanırken yaşadıkları değişikliklerin önemi, anlamı ve etkileri bu değişmelerin meydana geldiği sosyal gerçeklikten oldukça etkilenir, hatta bu sosyal gerçeklik tarafından oluşur.

Yaşlılıkla ilgili yapılan bilimsel çalışmalar, temelde yaşam süresinin uzatılmasına ilişkin olanaklar ve araçların araştırılması tarzında uzunca bir süre tıp biliminin yetki alanı içerisinde sürdürülmüştür. Bu sebepledir ki, yaşlanmayla ilgili ilk geliştirilen teoriler de genelde biyolojik ve fizyolojik tabanlı olmuştur. Bu geleneksel tutum nedeniyle yaşlılık süreçleriyle ilgili bir bilim olan gerontoloji bilimi, daha ziyade tıp bilimine yardımcı bilim dalları arasında değerlendirilmektedir. Halbuki, bireyin davranış nedenlerinin hem biyolojik, hem psikolojik hem de sosyolojik kökenli olması gerontolojinin, disiplinlerarası karakterde çok boyutlu araştırmalar yapmasını gerektirmektedir

Bu çalışma, Türkiye'de, yaşlıların yaşamdan memnuniyet düzeylerini etkileyen faktörleri ortaya koymak suretiyle, bu faktörler arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik yaklaşımlar ve bunların açılımlarına dayanmaktadır. Genel olarak, yaşlanmaya yönelik temel süreçler, biyolojik nöropsikolojik olarak değerlendirildikten sonra, kaliteli ve onurlu yaşlanmaya etki eden; fiziksel sağlık, ruhsal sağlık, çevre ve sosyo-demografik ve ekonomik değişkenlerden oluşan dört ana alan etrafında, Türkiye'de yaşlılarda yaşam memnuniyetini belirleyen göstergelerin bir değerlendirilmesi yapılmaya çalışılacaktır.

TARTIŞMA

Yaşlılıkla ilgili yapılan bilimsel çalışmaların temeli, yaşam süresinin uzatılmasına ilişkin olanaklar ve araçların araştırılması tarzında uzunca bir süre tıp biliminin yetki alanı içerisinde sürdürülmüştür. Bu yüzdendir ki, yaşlanmayla ilgili geliştirilen teorilerin de büyük çoğunluğu biyolojik ve fizyolojik tabanlı olmuştur. Halbuki, bireyin davranış nedenlerinin hem biyolojik, hem psikolojik hem de sosyolojik kökenli olması yaşlanma biliminin, disiplinlerarası bir alanda çok boyutlu araştırmalar şeklinde yapmasını gerektirmektedir. Her ne kadar Türkiye'deki çalışmalar kapsamında, yaşlılık daha çok bir sorun olarak ortaya konmuş olsa da, bundan sonra yapılacak tartışma ve değerlendirmelerde yaşlılık bir sorundan öte bir imkan olarak düşünülmeli ve onu bireyler için bir imkan haline dönüştürmenin açılımlarının/mümkün kılan unsurlarının neler olduğu tartışılmalıdır.

SONUÇ

Yaşlılık ve yaşlanma için geliştirilecek ideal planlamalar, bireylere sosyal, kültürel ve eğitsel kaynakları kullanma olanağı, yeterli düzeyde gelir, kapsayıcı sağlık ve bakım hizmetleri, tüm toplumsal mekanlarda ve sosyal imkanlarda karar verme, özgür seçim yapabilme ve bireyleri toplumsal yaşamın gereklerinden engellemeyen politikalardan oluşmalıdır. Böylesi bir teorik yaklaşım ve bu yaklaşımın altını dolduracak

1 Araştırmacı, Osmangazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Disiplinlerarası Sinirbilimleri ABD, ESKİŞEHİR, btkececi@gmail.com.

2 Öğretim Görevlisi, Niğde Üniversitesi, Radyo ve Televizyon Teknolojisi Anabilim Dalı, NİĞDE, matalay@nigde.edu.tr.

3 Sosyal Hizmet Uzmanı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, İSTANBUL

gündelik hayattaki pratiklerin bütünü, Türkiye için kaliteli ve onurlu yaşlanma olanağının bizzat kendisini oluşturacaktır. Böylece oluşturulacak olan kaliteli ve onurlu yaşlanma pratiği toplumdaki her birey için yaşlılığı ve yaşlanmayı bir sorun olarak tanımlanmaktan öte bir imkan olarak değerlendirilmesini sağlayacaktır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Yaşlanma, yaşlılık, gerontoloji, yaşlanmanın nöropsikolojisi, kaliteli ve onurlu yaşlanma.

YAŞLILARA YÖNELİK UZUN SÜRELİ BAKIM HİZMETLERİ: AVRUPA BİRLİĞİ VE TÜRKİYE UYGULAMALARI

Emre Kol[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Türkiye'de nüfus yapısında önemli bir demografik değişim yaşanmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2014 yılı verilerine göre yaşlı nüfus 6 milyon 192 bin 962 kişi olup, yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı % 8'dir. Nüfus tahminlerine göre yaşlı nüfus oranının 2023 yılında % 10,2; 2050 yılında % 20,8; 2075 yılında ise % 27,7'ye yükseleceği tahmin edilmektedir. Nüfus yapısında yaşanan bu değişim ve aile yapısında yaşanan dönüşüm Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde uygulanmakta olan uzun süreli bakım hizmetlerini Türkiye içinde önemli kılmaktadır.

Avrupa Birliği ülkelerinde 2010 yılında 65 yaş ve üzerindeki nüfusun toplam nüfus içerisindeki oranı % 18 iken, aynı oranın 2060 yılında % 30'a çıkacağı tahmin edilmektedir. Genellikle gelişmiş ülkelerde daha belirgin olan yaşlanma ve ortaya çıkan bakım sorunları, gelişmekte olan ülkeler içinde önemle ele alınması gereken konular arasındadır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Uzun süreli bakım hizmetleri evde, kurumda (bakımevi, huzurevi, hastane) veya topluma dayalı bakım kurumlarında (gündüz bakım, gece bakım gibi) verilebilmektedir. Sağlık hizmetlerinin yüksek uzmanlık gerektirmesine karşılık uzun süreli bakım hizmetleri genellikle aile bireyleri ya da alanında herhangi bir uzmanlık eğitimi almamış çalışanlar tarafından yerine getirilmektedir. Uzun süreli bakım hizmetleri; tıbbi ve sosyal bakım hizmetlerinin birlikte verilmesini kapsamakla birlikte, ağırlıklı olarak sosyal bakım olarak tanımlanan kişisel bakım hizmetlerini kapsamaktadır. Sosyal refah politikalarının uygulamasında Türkiye özellikle kamu sorumluluğunun ağırlıklı olduğu Avrupa Birliği ülkelerinin uygulamalarını izlemektedir. Bu nedenle Avrupa Birliği ülkelerindeki uygulamalar Türkiye'deki uzun süreli bakım hizmetlerinin şekillenmesi açısından önem taşımaktadır.

Bu çalışmanın amacı, yaşlanma sorunu ile daha önce karşılaşmış ülkelerin maliyetleri azaltan, yaşam kalitesini yükselten ve bakım yükünü azaltan topluma dayalı bakım modeli uygulamalarının ülkemizde de yaygınlaştırılmasına yönelik farkındalık yaratmaktır. Modern yaşamın ve tıp teknolojisinin gelişmesinin en belirgin sonuçlarından biri de, yaşam süresinin uzaması ve yaşlı nüfusun artmasıdır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Dünya nüfusu içinde 65 yaş ve üstündeki bireylerin oranı 2010'da % 8 iken, bu oranın 2050 yılında % 16'ya ulaşacağı öngörülmektedir. Uzun süreli bakım hizmetleri İskandinav ülkelerinde vergilerle finanse edilen cömert refah sistemlerinin bir parçasıdır. Vergiye dayalı finansman İngiltere'de de bulunmakla birlikte hizmetlere erişim gelir testine bağlıdır. Hollanda, Japonya ve Almanya'da uzun süreli bakıma yönelik sosyal sigorta sistemleri bulunmaktadır ve vergilerle de desteklenmektedir. Vergiler ve sigorta primlerine dayalı karma finansman sisteminin bulunduğu Fransa'da ise özel sigorta sistemi de çok gelişmiştir. Belçika'da uzun süreli bakım hizmetleri sağlık sigortası kapsamında bulunmaktadır.

Türkiye'de de son yıllarda toplumsal yapıda meydana gelen hızlı değişmeler, yaşlıların geleneksel aile ve akrabalık ilişkilerinin dışında, devlet desteğine ve profesyonel hizmetlere olan gereksinimini artırmıştır. Bilindiği gibi, huzurevleri, "Kurumsal Bakım Modeli" olarak, yaşamlarını tek başlarına sürdürmeleri zorlaşan yaşlının barınma, dinlenme ve temel ihtiyaçlarını karşılayan bir bakım modeli olarak ülkemizde oldukça yaygındır.

SONUÇ

Türkiye'de yaşlılara yönelik bakım hizmetleri Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın temel sorumluluk alanlarından birini oluşturmaktadır. Sağlık Bakanlığı da 2010 yılında başlattığı evde sağlık hizmetleriyle, yaşlıların ihtiyaç duyacakları sağlık hizmetlerine erişimlerini arttırmaktadır. Yerel yönetimler, sosyal

[1] Yardımcı Doçent Doktor, Anadolu Üniversitesi İİBF Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

yardımlaşma ve dayanışma vakıfları, sivil toplum kuruluşları, gönüllü yardım kuruluşları ve bazı özel sektör kuruluşları da yaşlılara yönelik hizmet vermektedir.

Yaşlı nüfusun genel nüfus içerisindeki ağırlığının artması ile Türkiye'de, genç nüfusun ihtiyaçlarına göre şekillenen sosyal politikaların artık yaşlı nüfusun ihtiyaçlarına göre yeniden gözden geçirilerek biçimlendirilmesi, yaşlanma olgusunun etkilerinin önemli bir soruna dönüşmeden çözülmesini sağlayacaktır.

65 yaş ve üzerindeki nüfusun diğer yaş gruplarına göre dört kat daha fazla sağlık ve bakım hizmetine ihtiyaç duyduğu düşünüldüğünde, toplumun yaşlanması sağlık ve bakım hizmetlerine olan ihtiyacı arttıracaktır. Türkiye'de yaşlılar genellikle aile ortamında bakılmaktadır. 2009 yılında 65 yaş ve üzeri nüfusun sadece % 0,3'ü yaşlı bakımevlerinden faydalanmıştır. Bu nedenle, yaşlı bakımının aile içinde sağlanmakta olduğu ve bu sorumluluğun ailelere yüklendiğini söyleyebiliriz. Ev ve aile ortamında bakımın tercih edilmesi sağlık ve sosyal bakım sistemine daha az mali yük getirmektedir. Bununla birlikte, bakımı sağlayan aile bireylerinin yükünü azaltmak ve sosyal, ruhsal ve iş yaşamlarını sağlıklı şekilde sürdürebilmelerine destek olmak amacıyla, planlanan bir sistem ile desteklenmeleri, en az muhtaç kişilerin bakımı kadar gerekli bulunmaktadır. Sosyal devlet anlayışının bir gereği olarak ülkemizde de bu hizmetlerin kamu tarafından planlanması ve hizmete erişilebilirliği sağlayıcı önlemlerin alınması gerekmektedir. Bu nedenle sağlık ve sosyal güvenlik reformlarının tamamlayıcısı olarak yaşlı bakımına yönelik uzun süreli bakım hizmetleri sisteminin oluşturulmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Yaşlı nüfus, uzun süreli bakım hizmetleri, Avrupa Birliği, Türkiye.

BİR SOSYAL SORUN ALANI OLARAK YAŞLI REFAHI VE KAPSAYICI BİR ÇÖZÜM ÖNERİSİ: EVDE BAKIM SİSTEMİ

Erkan Çav[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Türkiye, yaşlı nüfus oranının hızla artmakta olduğu bir topluma sahiptir. Ancak, yaşlı nüfus artış hızına eşdeğer ölçüde yaşlı refahını geliştirecek kurum ve evde bakım başta olmak üzere çeşitlenen sosyal hizmet uygulamaları ve bunları kapsayan sosyal politika yaklaşımları aynı derecede geliştirilmemekte ve yenilenmemektedir. Günümüzde yetersiz olan kurum ve evde bakım hizmetlerinin, gelecek yıllarda daha da yetersiz olacağı öngörüsü güçlenmektedir. Bu öngörü, yaşlı bireyler ve onlarla ilişkili olarak yaşayan aile bireyleri ve toplum açısından çok boyutlu bir "sosyal sorun" sürecinin derinleşmekte olduğunu gösterir. Türkiye'de evde bakım uygulaması kurumsal olarak «sağlık» odaklı ve tıbbi destek ağırlıklı olarak işlemektedir. Fakat öte taraftan öz-bakım, yeme-içme, alışveriş, ev içi tasarımı ve aktivite desteği gibi özelliklere sahip evde bakım hizmetlerinin yaşlı nüfusun kişisel yaşam kalitesini koruyan ve artıran uygulamalar olarak önümüzdeki yıllardaki temel ihtiyaçlardan ve taleplerden olması kaçınılmazdır. Çalışmamız, bu alandaki mevcut yetersizliği, değişen demografik yapıya bağlı ihtiyacı ve evde bakım sisteminin yaşlı ve diğer bireyler açısından kaliteli yaşam perspektifi ile örtüşen gerekliliğini vurgulayarak; mevcudun saptanmasını, geliştirilen uygulamaları ve geleceğe ilişkin önerilerini sunar.

ÇALIŞMANIN AMACI

Çalışmamızda amaç; *Evde Bakım Sisteminin*, sosyal sorun olarak yaşlı refahının olumsuz gelişmesindeki engelleyicilik rolünü ve artan yaşlı nüfusun bireysel refah seviyesinin korunmasındaki belirleyiciliğini ortaya koyarak, oluşturulmakta olan yeni sosyal politikaların bu olguları dikkate almasını sağlamak, kamu (ulusal ve yerel), sivil toplum örgütleri ve özel kurumlardaki ilgili uygulamaların bütünleşik bir anlayışla tasarlanmasına ve mesleki uygulamaların doktor, hemşire, sağlık memuru, sosyal hizmet uzmanı, evde bakım elemanı vd. meslek elemanlarından oluşan ekip çalışmasını kapsar biçimde genişletilmesine yönelik bir perspektif sunmaktır.

YÖNTEM

Yöntemimiz, güncel istatistiki rakamlar, uygulamalar ve yaklaşımlar kapsamında alandaki durumu temel alarak sosyal sorun kapsamında yaşlı refahının geldiği boyutları ortaya koyan verilerin analizi ile, mevcut durumdaki evde bakım uygulamalarına, olanaklarına ve gelecek öngörülerine ilişkin çalışmaları değerlendirerek uygulama vizyonu geliştiren bir tespit-değerlendirme-öneriler çerçevesinin ortaya konulmasını temel alır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Türkiye'de 65+ yaşlı nüfusu hızla artmakta ve bugün İtalya'da %20 olan 65+ oranının Türkiye'de 2050'lerde geçileceği tahmin edilmektedir. Aynı şekilde ülkemizde 2014 yılında %8 olan 65+ yaşlı nüfusu oranının 2023 yılında %10,2; 2050 yılında %20,8; 2075 yılında %27,7 olacağı tahmin edilmektedir. 2012 yılında; İtalya'da %21,7, Almanya'da %20,7, Yunanistan'da %19,9 oranında 65+ nüfus vardır.

2014 yılı verilerine göre Türkiye'de kamu ve özel olmak üzere toplam 333 huzurevi vardır. Huzurevlerinin toplam kapasitesi 26.205 kişi, kalan yaşlı sayısı 21.281'dir. Bu kurumlardaki toplam yaşlı nüfusu oranı genel yaşlı nüfusu içinde % 0,3 civarındadır. %99,7 oranında yaşlı, kurum bakımı almaz. Kurum Bakımı Modelinin, Türkiye'deki tüm yaşlı bireylerin ihtiyacını karşılaması olanaksızdır. Yine, 2014 verilerine göre Kamu ve Özel Rehabilitasyon ve Bakım Merkezlerinde 6284 (kamu) ve 10319 (özel) olmak üzere toplam 16.603 yaşlı hizmet alır. Bu durumda kurum hizmeti alamayan yaşlılar için evde bakım hizmetlerinin geliştirilmesi ihtiyacı doğar.

2011 yılı verilerine göre Türkiye'deki toplam nüfus içinde en az bir engeli olan birey oranı %6,9 ve 4.876.000 kişidir. Aynı verilere göre bu nüfus içindeki 65+ birey oranı %34,7, yani Türkiye nüfusu içinde % 2,3 oranında en az bir engeli olan 65+ yaşlı birey vardır. Bu oranın oluşturduğu rakam ise aynı yılın

[1] Yrd. Doç. Dr., Maltepe Üniversitesi.

verilerine göre 1.888 milyon kişidir. Bu bilgi, en az bir engeli olan bireyin, bu engeli için desteğe ihtiyaç duyduğu/duyacağı anlamına gelir. Evde Bakım Sistemi, bu ihtiyacı karşılamaya yönelik oluşturulan/oluşturulacak «destek sistemi» için vazgeçilmez bir ihtiyaçtır. Bunun yanında, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından 2014 yılında 450 bin kişiye sağlanan evde bakım desteği "bakım parası ödenmesi" yolu ile yapılan denetimi zayıf bir uygulamadır.

2014 verilerine göre Türkiye'deki yaşlı nüfusun %17,9'u, yani en az 950.000'i yoksul durumdadır. 2014 verilerine göre tek başına yaşayan yaşlı birey oranı genel yaşlı nüfusu içinde %17,3 yani 1.071.389 kişidir. Bu rakamın %77,2'sini ise kadınlar oluşturur. Toplamda; kurumlarda yer almayan, engeli olan, bakım parası alan, yoksul ve/veya tek başına yaşayan yaşlılar evde bakım hizmetlerinden de yararlanacak potansiyel kişilerdir.

SONUÇ

Türkiye'deki demografik değişim kapsamında *Evde Bakım Sisteminin* yaşlı bireylerin yaşam kalitesini koruyucu ve arttırıcı önlemler zemininde geliştirilerek yaygınlaştırılması zorunludur. Bu çerçevede temel önerilerimiz şöyledir:

- Yaşlı bireyleri eve bağımlı kılmak odaklı değil, aktivite becerisini geliştirecek bir yaklaşıma dayalı *Evde Bakım Sisteminin* geliştirilmesi.

- Kamu (ulusal ve yerel), sivil toplum örgütleri ve özel kurumların yapılarını ilişkilendiren ve uygulamalarını örtüştüren ortak vizyon ile uygulamada koordinasyon ve işbirliğini esas alan *Bütünleşik Yaklaşıma* dayalı bir yapılanma oluşturulması.

- Uluslararası uygulamalardan da faydalanılarak, Türkiye'deki farklı uygulamalarda temel alınacak ortak bir *Evde Bakım Hizmeti Standartları*'nın geliştirilmesi.

- *Evde Bakım Sistemini*; engelli, süreğen hastalıklı ve/veya yaşam kalitesini korumak ve arttırmak ihtiyacı duyan farklı gruplar için de kullanılabilir olarak tasarlayacak, genişletecek ve yaygınlaştıracak bir perspektifin oluşturulması.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Sosyal sorun, yaşlı refahı, evde bakım sistemi, evde bakım hizmeti standartları.

YAŞLI BAKIMI ALANINDA ALTERNATİF BİR SİSTEM: ALMANYA BAKIM SİGORTASI

Türken Çağlar[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Yaşlı nüfus oranında görülen artış ve buna bağlı olarak görülebilecek bakım ihtiyacı günümüz dünyasının giderek önem kazanan sorunları başında gelmektedir. Almanya yüzde 21.5'lik nüfus oranı ile Avrupa'nın en yaşlı ülkesi ünvanına sahiptir. Yaşlı bir ülke gerçeği ile karşı karşıya kalan Almanya sahip olduğu yaşlı nüfusun bakım ihtiyacını karşılayabilmek amacıyla sosyal güvenlik sistemine entegre edilmiş bakım sigortasını oluşturmuştur. Bakım sigortası sistemi içerisinde yer alan yaşlı ihtiyaç duyduğu bakım hizmetlerini bir hak çerçevesinde alabilmektedir.

Türkiye'nin yaşlı nüfus oranı ise yüzde 8 olup, 6 milyon civarında yaşlı bulunmaktadır. Günümüzde henüz genç olarak nitelenebilecek bir ülke olan Türkiye'nin yakın gelecekte hızla yaşlanacağı ve gelişmiş ülkelerin yaşlı nüfus oranına ulaşacağı belirtilmektedir. Türkiye'de günümüzden başlayarak yaşlıların tümünü kapsayacak ve yaşlının bakım ihtiyacını karşılamaya yönelik kurumsal hizmetlerin oluşturulması önemli bir çerçeve oluşturmaktadır. Bu yönüyle Alman bakım sigortasının alternatif sistemlerden birisi olabileceği söylenebilir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Türkiye'de yaşlı bakımı çoğunlukla aileler tarafından yerine getirilmektedir. Ancak aile yapısında olagelen dönüşümler, bunun yanında değişen yaşam ve iş koşulları, kadının iş yaşamına girmesi vb. nedeniyle ailelerin yaşlısına bakım verme konusunda geçmişe kıyasla sıkıntı yaşadığı görülmektedir. Bu durum günümüz Türkiye'sinde önemli bir sorun olarak görünürlük kazanmaya başlayan yaşlı bakımı konusunda gerekli önlemlerin alınmasını zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla Türkiye'de aile dışında, yaşlının bakım ihtiyacını karşılamaya yönelik hizmetlerin bir sistem çerçevesinde oluşturularak ele alınması ve kurumsal hizmetler olarak sunulması önemlidir. Sözü edilen bu kurumsal hizmetler yaşlıların tümünü kapayacak bir yapıda olmalıdır.

Bu çalışmanın amacı günümüzde artış eğilimi içerisinde bulunan yaşlı nüfusun bakım ihtiyacının karşılanmasına yönelik hizmetlerin bakım sigortası sistemi içerisinde ne şekilde karşılandığını Almanya örneği üzerinden tartışmaktır. Bu tartışmanın Türkiye'de oluşturulacak bir yaşlı bakım sisteminin şekillenmesinde katkı sunacağı düşünülmektedir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Önemli bir yaşlı nüfus oranına sahip olan Almanya yaşlısının bakım ihtiyacını karşılamak amacıyla bakım sigortasını oluşturmuştur. Almanya'da bakım sigortası toplumun tümünü kapsamakla birlikte, yaşlı bakımı alanında yaşamsal bir açığı kapatmaktadır. Bilindiği üzere yaşlılık döneminde bulunan kişinin bir başkasının bakımına ihtiyaç duyabilme olasılığı diğer dönemlerde bulunan kişilere kıyasla daha fazla olabilmektedir. Bu açıdan bakıldığında Almanya'da bakım sigortasının yaşlı bakımı alanında sunduğu kurumsal hizmetlerle, gerek bakım hizmetinin sürdürülebilirliği, gerekse de finansmanının karşılanması açısından önemli bir açığı kapattığı söylenebilir.

Bakım ihtiyacı içerisinde bulunan 65 yaş ve üstü kişiler bakım hizmeti alabilmek için bakım sigortasının ilgili birimine başvuruda bulunurlar. Bu başvuruyu değerlendiren ilgili birim kişinin bakım hizmeti ihtiyacını yerinde tespit ettikten sonra kişi bakım hizmeti almaya başlar. Hak sahipleri sigortadan kendi tercihleri doğrultusunda bakım parası ya da bakım hizmeti alarak yararlanabilmektedir. Hizmetler evde bakım ve kurumda bakım olmak üzere iki çerçevede sunulmaktadır. Yaşlı öncelikle evinde bakım hizmeti almakta, bunun olanaklı olmadığı durumlarda ise bakım kuruluşunda bakılmaktadır. Bakım sigortasının temel politikası evde bakım hizmetini önceleyen, bakımevi hizmetini ise son çare olarak ele alan bir anlayış çerçevesinde şekillenmiştir. Gerek yaşlının kendi yaşam alanında daha mutlu olması, gerekse de evde bakım hizmetinin bakımevine kıyasla finansmanının daha düşük seviyede bulunması böyle bir bakış açısının şekillenmesinde temel bir rol oynamıştır.

---

[1] Sosyal Hizmet Uzmanı

SONUÇ

Yaşlıya yönelik oluşturulacak bakım hizmetlerinin çerçevesinin oluşturulmasında bakımın fiziksel ve sosyal yönünün eşit oranda ele alınması son derece önemlidir. Kişinin yaşam kalitesi ve mutluluğu açısından sözü edilen bu iki yönün dikkate alınması ve hizmet sunumunun bu doğrultuda şekillenmesi gerektiği düşünülmektedir. Oysa Alman bakım sigortasının hizmet sunumu daha çok bakımın fiziksel yönüne ağırlık veren ve sosyal yönünü ihmal eden bir mantık çerçevesinde şekillenmiştir. Bu durumun Alman bakım sigortasının önemli handikaplarından birisi olduğu söylenebilir.

Geleceğe dair yapılan nüfus projeksiyonlarına göre Türkiye yakın gelecekte önemli oranda bir yaşlı nüfus oranına sahip olacak ve yaşlı ülkeler sınıflaması içerisinde yer alacaktır. Bu yönüyle Türkiye'nin Almanya'nın ulaşmış bulunduğu nüfus yapısı ile benzer bir seyir izleyeceğini söylemek olanaklıdır. Artan yaşlı nüfusun bakım ihtiyacını karşılamaya yönelik önlemler alınmaması durumunda yaşlı bakımı gelecekte önemli bir sorun olarak Türkiye gündeminin ön sıralarında yer alacaktır.

Alman bakım sigortasının yaşlının ihtiyaç duyduğu bakım hizmetinin karşılanması açısından dikkate değer sistemlerden biri olduğunu söylemek olanaklıdır. Bu sistemin uygulama boyutunun artı ve eksileriyle doğru bir şekilde incelenmesinin Türkiye'de oluşturulacak bir yaşlı bakım sistemi konusunda fikir oluşturacağı düşünülmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Almanya, yaşlı bakım hizmetleri, bakım sigortası, Türkiye.

İNSAN ONURUNU VE DEĞERİNİ YÜCELTME PERSPEKTİFİNDEN ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARI OLGUSU

Meliha Ak[1]

ÖZET

Toplumun temel yapıtaşı ailedir. Ailenin temel yapıtaşı ise çocuktur. Bir bireyin hayatının en önemli ve geri döndürülemez dönemi çocukluk dönemidir. Bu dönemde eğitim alınmaktadır, bu dönemde öğretilmektedir, bu dönemde hayata yön veren anılar biriktirilmektedir. İhmal ve istismar ise son zamanlarda sıkça duyduğumuz aramızdaki gizli düşmanlarımızdır. Kimisi gözle görülen kimisi ise gün yüzüne çıkmayan... Çocuk ihmali ve istismarı, anne, baba, çevredeki diğer kişiler ya da bakıcı tarafından çocuğa yöneltilen, toplumsal ahlak açısından olumsuz bulunan rahatsız edici ve hasar verici olarak tanımlanan, çocuğun gelişimini olumsuz etkileyen ya da engelleyen davranışlar bütünü olarak tanımlanmaktadır. Çocuğa yönelik ihmal ve istismar vakaları geçmişten günümüze uzanan geniş bir zamanı kapsamaktadır. Toplumdan topluma değişen kültür etmenlerinin etkisi ile çocuğa yönelik ihmal ve istismar konusunda farklı algılar bulunsa da genel olarak çocuğa yönelik ihmal ve istismarın herkesçe kabul edilen bir çerçevesi bulunmaktadır. Yıllardır çocuklara yönelik ihmal ve istismarla ilgili çalışmalar yürütülmektedir. Genel olarak vakaların gizlenmesi nedeniyle sağlıklı verilere ulaşılamamaktadır. Sağlıklı verilere ulaşılamaması yapılacak önleme çalışmalarının da kısıtlanmasına neden olmaktadır.

Yapılan çalışmalar çocuğun en fazla aile içinde ihmale ve istismara maruz kaldığını göstermektedir. Oysa ki aile ilişkileri ile çocuğun ruh sağlığı ve uyumu arasında önemli bir ilişki bulunmaktadır. Sağlıklı ana-baba-çocuk ilişkileri sağlıklı kişiliklerin oluşmasında bir etken olarak ortaya çıkmaktadır. Ana-baba ve çocuk arasındaki ilişkiler çocuğun mevcut davranışlarını etkilerken, gelecekteki davranışlarının belirlenmesinde de önemli bir rol oynar. Bu nedenle ailelere çocuklara uygulanan ihmal ve istismarı net bir şekilde açıklamak ve sonuçlarının nelere mal olacağının farkına varmalarını sağlamak ilk adımda yapılması gerekenlerden biridir.

Bu çalışmada çocuğa yönelik ihmal ve istismarın çerçevesinden, hukuki boyutundan bahsedilerek, yapılan çalışma örnekleri incelenecektir. Genel bir durum analizi yapılması amaçlanarak çocuk ihmal ve istismarını önleme adına gerekli öneriler kısmı ile çalışma tamamlanacaktır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

İhmal, istismar, çocuk ihmali, çocuk istismarı, koruyucu-önleyici faktörler.

[1] Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

ÇOCUK İŞÇİLİĞİ SORUNU VE ÇALIŞMANIN ÇOCUK ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Emine Acar[1]

ÖZET

Çocukluk; gelişimin yoğun olarak devam ettiği, bakım ve korunma gerektiren bir olgunlaşma dönemidir. Bu gelişim sürecinde çocukların başarılı olması için birçok engel ortaya çıkabilmektedir. Bu engellerden biri de çocuk işçiliğidir. Çocuk işçiliği, çocukluk dönemindeki çocukların, yetişkinler gibi çalıştırılmak zorunda bırakılmalarıdır.

Çocuk işçiliği tarih boyunca var olmuştur. Sanayi devrimi ile birlikte çocuk emeğinin sömürülmeye başlanması, çocuk işçiliğini dünyada ciddi bir sorun haline getirmiştir. Çocukları çalışmaya ilet birçok neden bulunmaktadır. Yoksulluk, eğitim, göç, aile ve çocuk emeğine olan talep belli başlı olan nedenlerdir.

Çocukların erken yaşta çalışma hayatına girmeleri onları diğer çocuklara göre dezavantajlı bir duruma düşürmektedir. Çocukların sağlıksız bir şekilde çalışmaları; fiziksel, ruhsal ve sosyal gelişimlerini olumsuz etkilemektedir. Çocuk işçi statüsünde çalıştırılan bu çocukların hayatlarının ileriki yıllarında onları etkileyecek derin yaraların açılmasına ve sağlıksız nesillerin yetişmesine neden olmaktadır.

ANAHTAR KELİMELER

Çocukluk, çocuk işçiliği.

[1] Bingöl Üniversitesi/Öğrenci

TÜRKİYE'DE ÇOCUK İHMALİ VE İSTİSMARI OLGUSU: GAZİANTEP İLİ ÖRNEĞİ

Mehmet Zafer Danış[1], Metin Aygün[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Çocuklara yönelik şiddet olgusu, her geçen gün doz ve etkisini arttırarak fiziksel, cinsel, psikolojik ve mali istismar şeklinde kendisini göstermektedir. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de çocuğa yönelik istismar oranlarında artışlar gözlemlenmektedir. Bu durum son yıllarda gerek kamu kurumlarınca gerekse de sivil toplum kuruluşları tarafından giderek daha çok tartışılmaya ve araştırılmaya başlanmıştır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Ülkemizde çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili çalışmalar yapılmakla birlikte yetersiz düzeydedir. Cinselliğin konuşulmasının tabu olduğu günümüz Türkiye'sinde genelde istismar durumu özelde ise cinsel istismar çoğunlukla gizli kalmakta ve ifade edilememektedir.

Bu bildiride; Gaziantep ilinde Çocuk İzlem Merkezi'nin çalışmaları, merkeze intikal eden vakalara ilişkin genel bilgiler ile cinsel istismara uğrayan çocukların, istismar sonrası göstermiş oldukları ilk tepkiler; nitel araştırma metodolojisi takip edilerek, mülakat, gözlem ve dosya taraması tekniklerinden yararlanılıp, açıklanmaya çalışılacaktır.

TARTIŞMA

Çocuk İzlem Merkezleri, ülkemizde yeni bilindik bir hizmet modelidir. Dolayısıyla, bu merkezlerin faaliyetleri ile ilgili ulusal literatür henüz yeni yeni gelişmektedir. Sosyal hizmet uzmanları da belirli bir hizmet içi eğitim aldıktan sonra bu merkezlerde adli görüşmeci sıfatıyla çalışmakta, cinsel istismara uğramış çocuklarla görüşmeler yapmaktadırlar. Sosyal hizmet uzmanları ilk görüşmede çocuğun ihmal ve istismar riskini tanımlayarak, çocuğa ve ailesine yönelik nasıl bir yaklaşım geliştirilmesi gerektiğine karar vermektedirler. Bu nedenle, Çocuk İzlem Merkezleri'nde yapılan faaliyetlerin bilinmesi, merkeze intikal eden çocukların genel özelliklerinin saptanması ve bu merkezlerde görev yapan uzmanların mesleki tespitlerinin paylaşılması sosyal hizmet uygulaması açısından büyük önem taşımaktadır.

SONUÇ

Cinsel istismar, çocuğun psiko-sosyal işlevselliğini ve beden bütünlüğünü olumsuz yönde etkileyen arzu edilmeyen durumların başında gelmektedir. Ülkemizde çocuk izlem merkezlerinin rolü; çocuklara yönelik cinsel istismar durumunun saptanması ve bu durumun çocuk ve ailesi üzerinde ortaya çıkardığı tahribatın belirlenmesi yoluyla bu olayın etkilerinin azaltılmasına yönelik rehabilite edici tedbirlerin uygulamaya aktarılmasıdır. Bu bildiride Gaziantep ilinde faaliyet gösteren Çocuk İzlem Merkezi'nin yürüttüğü faaliyetler, bu merkezde görev yapan sosyal hizmet uzmanlarının adli görüşmeci sıfatıyla üstlendikleri rol ve görevler ile merkeze intikal eden cinsel istismar olgularının genel özellikleri ve istismar olayı sonrası vermiş oldukları ilk tepkiler belirlenmeye, böylelikle, çocuk istismarıyla mücadelede uygulamaya aktarılması gereken sosyal hizmet müdahaleleri tespit edilmeye, uygulamacılar için mesleki bir bakış açısı ortaya konulmaya çalışılacaktır.

ANAHTAR KELİMELER

Çocuk, çocuk izlem merkezi, cinsel istismar, adli görüşmeci, sosyal hizmet uzmanı.

[1] Sakarya Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Doçent Doktor

[2] Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Bölümü, Yüksek Lisans Öğrencisi

CİNSEL İSTİSMAR MAĞDURU ÇOCUKLARIN MAĞDURİYETİNDE BİLGİSAYAR TABANLI İLETİŞİMİN ROLÜ

M. Burak Gönültaş[1]

GİRİŞ

Bilgisayar Tabanlı İletişim (BTİ) araçları, e-mail, messengerlar, telefonlara yazılı mesaj gönderimi, sohbet odaları, bloglar ve MySpace, Facebook, Hi5 gibi sosyal iletişim siteleridir. Buralarda, çocuk ve gençlerin azımsanmayacak bir bölümü online iken ya bir olumsuzluğun hedefi veya faili ya da her ikisini içeren olumsuz ilişkiler içerisindedir (Gönültaş, 2012). Bu risklerin başında da çocuğa yönelik cinsel davranışlar gelmekte ve BTİ istismarcıların çocuklara ulaşımını kolaylaştırmaktadır (Whitlock, Powers & Eckenrode, 2006).

AMAÇ

Cinsel istismar soruşturması yürütülmüş mağdurların bildirimleri ışığında, şüphelisi yabancı olan faillerle tanışmalarında BTİ'nin rolünün ortaya konulması amaçlanmaktadır. Böylelikle bir takım öneriler sunulması hedeflenmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın örneklemini 2009-2012 yılları arasında İstanbul Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğünce soruşturması yapılmış 15 yaşından küçük 202 cinsel istismar mağdurunun bildirimleri (ifadeler) oluşturmaktadır. Bu bildirimler için İstanbul Valiliği ve İstanbul Üniversitesi Etik Kurulu Onayı izni alınmıştır. Araştırma betimleyici ve retrospektiftir. Veriler içerik analizi ile elde edilmiştir.

BULGULAR

Mağdur çocukların %88,1'i kız çocuğu, %11,9'u ise erkek çocuğudur. Çocukların %80'lik oranı eğitimine devam etmektedir. Olguların %53,6'sı penetrasyon içeren bir istismar şekline maruz kaldığı görülürken, %46,4'ü penetrasyon içermeyen bir istismar şekline maruz kalmıştır. İstismarcıların %66'sı mağdur tarafından tanınırken, %33,2'si mağdura yabancıdır. Mağdurların %60 civarı istismarcıları ile aile-akraba-sosyal çevre-arkadaş çevresi vasıtası ile tanışırken, %25,4'ü BTİ vasıtası ile tanışmaktadır. %18,5'i ise o anlık karşılaşma sonucunda istismarcıyı görmüştür. Mağdurların yabancı olan istismarcı ile tanışma şekli ise %30 ile en çok BTİ vasıtası iledir ve istatistiksel olarak ilişkilidir ($x^2=35,7,\ df=12;\ p=,001$). Mağdurların istismarcı ile tanışması yaş faktörüne göre farklılık göstermektedir ($F=8,0,\ df=3;\ p<,05$). Mağdurların istismarcılarıyla BTİ vasıtası ile tanışma yaş ortalamaları 13,3'tür.

SONUÇ

Araştırmamızdaki bulgular ışığında, istismarcısı yabancı olan mağdurlarla, istismarcıların tanışmasında BTİ'nin istatistiksel olarak etkili olduğu görülmektedir. BTİ vasıtası ile tanışan çocuklar, yaş ortalaması (13,3) itibarı ile genellikle ergenlik döneminde olan çocuklardır.

ANAHTAR KELİMELER

Cinsel istismar, bilgisayar tabanlı iletişim, suç soruşturması.

1 Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü. burak098@gmail.com

ENSEST VAKASI İLE ÇALIŞIRKEN DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR (BİR VAKA SUNUMU)[1]

Nur Feyzal Kesen[2], Serap Daşbaş[3]

GİRİŞ

Bir çocuk ihmal ve istismar türü olan ensest vakasını ayrıntılı olarak bir olgu üzerinde incelemektir.

Bir örnek olgu üzerinden tarama modellerinden olan örnek olay incelemesi (monografi) yöntemiyle hazırlanmıştır (Karasar,2009). Örnek olay üzerinde yapılan müdahaleler ayrıntılı olarak anlatılmıştır.

VAKANIN TANITIMI

8 yaşında babasının cinsel istismarına maruz kalan Ayşe'nin korunma altına alınmasından itibaren yapılan sosyal hizmet müdahalelerinin tümünü içermesi sebebiyle bir örnek olay incelemesi olarak hazırlanmıştır.

Ayşe'nin mağduriyeti 9 yaşındayken, annesinin şikâyeti üzerine, önce Emniyet Birimlerince tespit edilmiş ve derhal gerekli işlemler yapılarak, kendisinden küçük 5 kardeşi ile birlikte korunma altına alınmıştır.

MÜDAHALE SÜRECİ

Korunma altına alınma sürecini takiben verilen psiko-sosyal, aile, sağlık, eğitim ve hukuki destekler ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

AİLE DESTEĞİ

Anne Ayla ve ailesinin yaşanan travmanın etkilerinden kurtulmalarını kolaylaştıracak destekleyici çalışmalar yapılmıştır.

SAĞLIK DESTEĞİ

Korunma altına alınan Ayşe için derhal psikiyatrik tedavi süreci başlatılmıştır. Bu süreçte psikiyatri doktoruyla işbirliği içinde çalışılmış, kendisinde var olan değişiklikler doktoruyla paylaşılmış ve bu paylaşımlar tedavinin yönünü belirlemiştir.

HUKUKİ DESTEK

Anne tarafından bulunulan suç duyurusu üzerine tutuklanarak cezaevine konan baba Mehmet hakkında açılan ceza davasına ilişkin duruşmalara Ayşe de çağrılmış ancak baba ile karşılaşma korkusuyla titreme ve bayılma nöbetleri yaşayan Ayşe'ye psikolojik destek sağlanmaya çalışılmıştır.

EĞİTİM DESTEĞİ

Kardeşleri ile birlikte korunma altına alınan Ayşe ve kardeşlerinin, yaşlarına uygun okullara kayıtları yapılmıştır. Okul psikolojik danışmanı ile işbirliği yapılmış, ayrıca okuldaki bir sosyal faaliyete (folklora) katılarak sorunlarından daha güzel uzaklaştığını, kendi kendisiyle konuşmadığı için de kendisini daha iyi hissettiğini söylemiştir. Sosyal faaliyete katılmak Ayşe için negatif duygularını deşarj etmeye yönelik iyi bir psikolojik düzenleyici olmuştur.

PSİKOLOJİK DESTEK

Güvende olduğu hissini veren ve özgüveninin yeniden yapılanması için bireysel çalışmalar yapılmıştır.

BULGULAR VE SONUÇ

Çocuk İstismarı ve İhmalini Önleme Derneği'nin raporlarına göre, dünya genelinde buluğ çağına gelmiş kızların yüzde 25'inin, erkeklerin ise yüzde 15'inin cinsel istismara maruz kaldığı bildirilmektedir. Cinsel istismarın, tecavüz, istem dışında dokunulma, sürtünme gibi çeşitli şekillerde olduğu rapor edilmektedir. İstismara uğrayan çocukların yüzde 75'i aile yakınları, yüzde 12'si yakın tanıdıkları ve yüzde 13'ü ise tanınmayan kişiler tarafından istismar edilmektedir.

---

[1] Vakada yer alan tüm kişi isimleri için takma ad kullanılmıştır.

[2] Dr., Selçuk Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü

[3] Yrd. Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü

Artışın, birey ve ailelerin bilinçlenmesi, hastanelere başvuruların artması, bu konuda çeşitli araştırmaların yapılması, bozuk aile yapısı, medya gibi nedenlerden kaynaklanabileceği bildirilmektedir. Bu kadar yaygın olan sosyal bir sorunun tespitinden son aşamasına kadar değişik meslek gruplarının multidisipliner (çocuk polisi, çocuk mahkemesi hâkimi, sosyal hizmet uzmanı, avukat, savcı, psikiyatrist, psikolog, psikolojik danışman, adli tıp uzmanı) bir şekilde çalışması gerekmektedir.

Bu vakada da görüldüğü gibi, adli süreci etkileyebilecek çok önemli ayrıntılar kaçırılabilmektedir. Bu nedenle çocuğun yaşamış olduğu sorunu tekrar hatırlamaması ve yaşamaması amacıyla tam ve eksiksiz olarak dinlenmesinin sağlanması uygun olacaktır. İlgili meslek elemanlarının bir arada çalışabilecekleri çocuk koruma merkezlerinde hizmet vermeleri müracaatçı için en uygun hizmet modelidir. Görüşmeler güven ortamı içerisinde ve son derece gizliliğe dikkat edilerek yapılmalıdır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Ensest, sosyal hizmet, vaka.

ENGELLİ BİREY VE AİLELERİNDE DAMGALANMA VE SOSYAL KİMLİK İNŞASI

Melek Çaylak[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Damgalamaya yönelik literatürden faydalanarak engelli ailelerinin yaşadığı damgalanmanın çeşitlerine değinilecek, engelli bireyden ötürü bütün aile üyelerine genelleştirilebilen ikincil/dolaylı bir damgalama olduğu öne sürülecektir. Bu bağlamda damgalanmanın engelli birey ve ailelerinin sosyal kimlik inşası ve toplumsal dışlanmasındaki rolüne değinilecektir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Engelli birey ve ailelerinin toplumsal hayat içerisindeki konumları, beklentileri ve kimlik şekillenmelerin belirlenmesinde kendisi gibi olmayanlar tarafından oluşturulan bir sosyal kimlik inşası içerisinde kalmaktadır. Bu sosyal kimlik inşasında, *normallik ve anormalliğin vurgusu*, *itibarsızlaştırma, gerçek ve görünen sosyal kimlik* bağlamında ayrıştırılması irdelenerek, engelli bireylerin ve ailelerinin damgalanmasında kişisel ve sosyal söylemlere değinilecektir. Oluşturulan bu kişisel ve toplumsal söylemler, engelli birey ve ailelerinin toplumsal hayat içerisindeki konumları, beklentileri ve kimlik şekillenmelerini arka plana atmış ve toplumun engellere karşı bakış açısının çok daha olumsuz bir tutum içerisinde olmasına sebep olmaktadır. Diğer taraftan sosyal hizmet uygulamalarının daha çok medikal model bağlamında değerlendirildiği, sosyal model örneklerine çok az rastlandığını görülmektedir. Bu açıdan engelli bireylerin ve ailelerinin damgalanma süreci ve kimlik oluşumunda sosyolojik boyutu arka planda kaldığı düşünülmüş, engellilerle ilgili toplumsal bakış açısı ve damgalama meselesinin sosyolojik boyutuyla irdelenmiş ve engellilerin toplumsal hayattaki konumlarına katkıda bulunulması amaçlanmıştır.

TARTIŞMA

Goffman damgayı, "damgalanan bireye daha az değer verme davranışı, bu etiketi taşıyan insanların daha az istenebilir ve neredeyse insan gibi algılanmaması" olarak tarif etmiştir. Becker'a göre ise toplumsal gruplar, oluşturdukları kurallara uymayanları "dışarıdakiler" olarak etiketler ve sapmayı yaratırlar. Toplumsal gruplara ait kurallar, bu grup içinde olan davranışı tanımlamaktadır. Bu anlamda grup dışı olanlar yani normal olan kendi dışındakiler damgalanmakta ve damgalananlar için bir sosyal kimlik inşası oluşturmaktadır. Bu kimlik inşasında en önemli tavır önyargılardır. Bu önyargılar sonucu engelli birey ve ailelerine karşı toplumun tavır alması, onları toplumdan dışlamasına kadar giden davranışlar ortaya çıkmaktadır. Bu damga ve önyargının neden olduğu ayrımcılık sonucunda toplumdaki engelli birey ve ailelerinin bazı hak ve menfaatlerden yoksun kalması, engelli birey ve ailelerinin, kendilerini toplum içinde ifade edememesine neden olduğu önümüze çıkmaktadır.

SONUÇ

Özellikle etiketleme ve ayrımcılığa kadar uzanan olumsuz tutumların bireylerde oluşan engellerden ötürü kullanılması aslında tamamıyla toplumun hastalık/engeller üzerinden bireylere yansıttığı yüklemelerdir. Engelli birey ve ailelerine damgalama sonucu yansıtılan bu yüklemler engellilerin ve ailelerinin sosyal kimlik oluşumuna etki etmekte, toplumsal aidiyet duygusunu zayıflatmakta, toplumun dışına atılmalarına sebep olmaktadır. Bu hususta engelli birey ve aileleri üzerinde baskılanan damgalama meselesini irdeleyerek damgalamanın bireysel tavırdan toplumsal davranışlara dönüştüğü ortaya konulmuştur.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Engellilik, damgalama, damgalanma, sosyal kimlik, toplumsal dışlanma.

[1] Üsküdar Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Sosyal Hizmetler Programı Öğretim Görevlisi

ŞİZOFRENİ HASTALARINDA SOSYAL DIŞLANMA VE SOSYAL HİZMET

Yasemin Ertan Koçak[1], Melih Sever[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Sosyal hizmetin en temel hedeflerinden olan sosyal adaletin gerçekleştirilmesinin önündeki önemli engellerden biri sosyal dışlanma olgusudur. Sosyal hizmet mesleği sosyal dışlanmaya karşı sosyal içermeyi sağlamak için bilimsel yöntem ve teknikleri kullanır. Sosyal dışlanmaya maruz kalan gruplardan biri olarak şizofreni hastalarına yönelik ayrımcılık ve kötü muamelenin önlenmesi için mikro, mezzo ve makro düzeyde sosyal hizmet müdahalelerinin geliştirilmesi ve uygulanması önem kazanmaktadır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Türkiye'de özellikle şizofreni hastalığına dair yanlış bilgi ve tutumlar kamuoyunda genel kabul görmektedir. Bu tutumlar, hastaları sosyal yaşamdan uzaklaştırmakta ve hasta ailelerini dayanılması güç bir baskı altında bırakmaktadır. Şizofreni hastalarının sosyal özgüven ve beceriler yoluyla güçlendirilmesi, yaşam kalitelerinin artırılması ve hasta ailelerinin toplumun bakışına ve tutumuna karşı bilinçlendirilmesi, toplumun da sağlıklı bir bilince kavuşması noktasında sosyal hizmetin görev, sorumluluk ve uygulamalarını değerlendirmek çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

TARTIŞMA

Şizofreni kavramının günümüzde sıklıkla etiketleme yapmak için kullanılması, medyanın bu hastalıkla ilgili özellikle olumsuz haberleri ön plana çıkarması, hastalık hakkındaki yaygın bilgi eksikliği ve ön yargılar bu bireylerin sosyal olarak damgalanmasında ve dışlanmasında rol oynamaktadır. İnsan onur ve değerini zedeleyen bu bakış açısının toplumda yaygın kabul görmesi, konuşma dilinde şizofreni kelimesinin aşağılayıcı ve onur kırıcı bir anlamda kullanılması hastalığın zaten olumsuz olan imajını daha da pekiştirmektedir.

Şizofreni, bireyin ruh sağlığını ve öz becerilerini farklı düzeylerde etkilemekle birlikte hastaların özel gereksinimlerine uygun koşullar sağlandığında hastalar çalışabilir, üretebilir ve evlenebilir. Nitekim uzmanlık gerektiren çeşitli alanlarda çalışmakta olan şizofreni hastaları buna örnek gösterilebilir. Bununla birlikte gerek hastalığın yapısı, gerekse de sosyal hizmet mesleğinin bu hastalığa dair yapılabilirlikleri ve nasıl yapması gerektiği oldukça tartışmalıdır.

SONUÇ

Şizofreni hastalarının toplum içindeki popülasyonu ve hastalığın zorluğu düşünüldüğünde gerek dünyada gerekse Türkiye'de mesleki açıdan yeterli çalışmaların ve müdahalelerin varlığı tartışma konusudur. Şizofreni hastalarının dışlanmasını engelleme ve toplumla bütünleşmesini sağlama noktasında sosyal hizmet mesleği önemli bir yere sahiptir. Bu bağlamda sosyal hizmet mesleğini icra edenlerin sosyal içermeyi destekleyecek ve toplumdaki algıları değiştirecek farklı uygulamaları planlaması, geliştirmesi, yaygınlaştırması ve var olan uygulamaları gözden geçirmesi gereklidir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Şizofreni, sosyal hizmet, sosyal dışlanma, sosyal içerme, insan değer ve onuru, sosyal adalet.

[1] Hacettepe Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet Bölümü Araştırma Görevlisi

[2] Hacettepe Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet Bölümü Araştırma Görevlisi

MEVSİMLİK TARIM İŞÇİLERİNİN SOSYAL DIŞLANMA SÜREÇLERİ: DÜZCE ÖRNEĞİ

Çetin Yılmaz[1]

GİRİŞ

Mevsimlik tarım işçiliği, işgücü açığının karşılanmasına yönelik, farklı bir bölgeden mevsimlere dayalı olarak, başta tarımsal üretim olmak üzere birçok iktisadi faaliyet alanında gerçekleşen bir işçilik biçimi olarak tanımlanabilir. Türkiye'de mevsimlik tarım işçiliğinin varlığı, kapitalist üretim ilişkilerinin tarımsal yapıları dönüştürmesi süreci çerçevesinde değerlendirilebilir. Tarımsal yapıların dönüşümü bir yandan kırdan kente kitlesel göçe sebep olurken, diğer yandan -Güneydoğu Anadolu'da- geleneksel ortakçılıktan mevsimlik tarım işçiliğine geçişi tetiklemiştir. Kente göç edemeyen önemli oranda bir kitle mevsimlik tarım işçiliğinin ana omurgasını oluşturmaktadır. Ayrıca, 1980 sonrası tarımda yaşanan neo-liberal dönüşüm ve terörle mücadele kapsamında uygulanan 'zorunlu göç' politikaları mevsimlik tarım işçiliğini, özellikle Güneydoğu Anadolu'da yaşayan Kürtler için tek geçim kaynağı kılmıştır. Mevsimlik tarım işçilerinin üretim süreçlerindeki konumları, eğitim sürecine katılımlarının düşüklüğü, yaşadıkları yoksulluk ve yoksunlukları incelendiğinde çok boyutlu bir sosyal dışlanmaya maruz kaldıkları görülmektedir.

AMAÇ

Bu çalışmanın amacı, Düzce iline fındık toplamak için gelen mevsimlik tarım işçilerinin karşı karşıya kaldığı sosyal dışlanma süreçlerini incelemektir.

YÖNTEM

Nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilen bu çalışmada yarı yapılandırılmış mülakat tekniği ile veri toplanmıştır. Araştırma kapsamında, çoğu zaman aile bireylerinin tümünün katıldığı, 12 mevsimlik işçi görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelerde Kürtçe bilen bir tercümandan yardım alınmıştır. Bununla birlikte, işçilerin iş bulmasında aracılık faaliyeti yürüten 2 'dayıbaşı' ve 5 işveren –tarla sahibi- ile görüşülmüştür.

BULGULAR

Mevsimlik tarım işçiliği, özellikle Güneydoğu Anadolu'da yaşayan Kürtlerin yoksullukla baş etme stratejisi olarak öne çıkmaktadır. Formel sektörde istihdam olanaklarından dışlanan Kürtler güvencesiz ve geçici istihdam biçimlerine yönelerek yoksullukla baş etmeye çalışmaktadırlar. Araştırmaya katılan işçilerin önemli bir bölümü kendilerini yoksul bireyler olarak tanımlamaktadırlar ve yoksulluklarının en önemli nedeninin işsizlik olduğunu belirtmektedirler. Yaşadıkları bölgelerde iş imkanı bulamayan işçiler, 'dayıbaşları'nın aracılığı ile Türkiye'nin farklı bölgelerinde iş bulabilmektedirler. Dayıbaşılık kurumu, işçi ve işveren arasında tampon bir kurum işlevi görerek emek sürecinin örgütlenmesini sağlamakla birlikte, işçilerin sömürü oranını artırmaktadır. Dayı başı, her bir işçinin yevmiyesinin yüzde 10'unu almaktadır. Dolayısıyla bu sistem işçilerin yoksullaşmasında önemli bir rol oynamaktadır. Dayıbaşılık sistemi aynı zamanda işçilerin kendi özgür iradeleri ile işverenlerle sözleşme yapma ve bu sözleşmeyi sonlandırma hakkını da elinden almaktadır.

Araştırmanın önemli bulgularından birisi, Kürt mevsimlik işçilerin, kendileri ile aynı işi yapan yerel işçilerden daha az yevmiye –Kürt işçiler 43.50 lira, yerel işçiler 65 lira- almalarıdır. İktisadi dışlanmanın en önemli göstergelerinden birisi olan bu durum, işçiler tarafından adil olmayan bir uygulama olarak değerlendirilmekle birlikte, bunu değiştirmeye yönelik örgütlü bir tepkinin olmadığı belirtilmelidir.

Araştırmada dikkat çeken bir diğer önemli bulgu ise, Kürt işçilerin yerel halk ile olan ilişkilerinin oldukça sınırlı olmasıdır. Türkiye'de etnik kökeninden dolayı ötekileştirilen Kürtlerin, yerel halk tarafından da bu söylem çerçevesinde değerlendirilmesi, gündelik hayatta işçiler ve yerel halk arası ilişkileri oldukça olumsuz etkilemektedir. Fakat bununla birlikte, Düzce'de yerel halk ve işçiler arasında küçük gerginliklerin dışında büyük çatışmalar meydana gelmemiştir.

[1] Öğr. Gör. Dr. Çetin YILMAZ, Düzce Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü.

Alan araştırması sırasında gözlemlenen bir diğer önemli bulgu ise, -birçok diğer araştırmada da belirtildiği gibi- mevsimlik işçi ailelerinin olumsuz barınma koşullarıdır. Genelde görüşülen işçiler bahçe sahipleri tarafından kendilerine tahsis edilen baraka, kulübe tarzı yapılarda kalmaktadırlar. Çoğunlukla bir ya da iki odası bulunan ve hijyen koşullarından oldukça uzak bu yapılarda işçiler 15-20 kişilik gruplar halinde kalmaktadırlar.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Mevsimlik tarım işçiliği, sosyal dışlanma, yoksulluk, ötekileştirme.

TÜRK KÜLTÜRÜNDE SOSYAL HİZMET KODLARI: YALOVA ÖRNEĞİ

Musa Şahin[1], Nilgün Ebrar Karakaya[2]

GİRİŞ

Sözlü kültür; toplumların tarihsel süreç içerisinde yaşantıların izleri ile değişerek, nesilden nesile sözlü olarak aktarılarak meydana gelmiştir. Bu bağlamda ülkemizin yaşadığı tarihsel süreçte geçmişten alınan miras işlenerek kendi sözlü kültürümüzü oluşturmuştur. Efsane, destan, halk hikâyeleri, masallar, tekerlemeler, atasözleri gibi eserler meydana getirilmiştir. Her yörenin kendine has sözlü-yazılı ürünlerinin varlığı dikkat çekicidir. Sosyal hayat içinde komşuluk, aile, köy, şehir, dernek vb. yüzlerce olgu bulunmaktadır. Bunların her biri kendi içinde bir sosyal yapıyı yansıtmaktadır. Bu yapılar bir araya gelerek toplumu oluşturmaktadır. Bu sosyal yapı içinde sözlü kültürün yeri öneme haizdir. Kuşaktan kuşağa aktarılan sözlü kültür öğeleri içinde deneyim, nasihat, uyarı, ikaz vb. olguları barındırmaktadır. Toplumun birlik beraberliğine katkı sağlayan sözlü kültür ürünleri elbette ki sağlıklı toplumların var olması, varlığını sürdürmesinde önemli bir etkendir.

Toplumsal yaşam; insanları birbirleri ile sosyal, kültürel, dini ve ekonomik yaşantıları açısından etkileşim içinde olmayı gerekli kılar. Örf, adet ve gelenekler toplumsal dinamizmi oluşturur. Her toplumda kendine özgü tanımlama ve uygulamalar, bireylerin kişisel kimliklerini etkilemekte ve şekillendirmektedir. Toplumda görülen farklı yaşayışların kaynağında; farklı toplumsal tabakaların varlığı görülmektedir. Zaman, mekân ve kişilerin zihin yapıları ve kişisel özellikleri farklı yansımaların ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Farklı kültürlerin etkileşimi de farklı formların oluşmasında önemli bir etken oluşturmaktadır.

Sözlü kültür kodları toplumda önemli bir yere sahip olup, toplumsal bütünleşmeye katkıda bulunmaktadır. İnançlar, adetler, gelenekler toplumsal dayanışmayı güçlendiren araçlardır. Sözlü kültür unsurlarının toplumdaki "dayanışma, yardımlaşma, işbirliği, paylaşma vb." olgulara kazandırdığı işlerliği, Sosyal Hizmetin "Koruyucu-Önleyici / İyileştirici-Rehabilite Edici" işlevleri açısından önemi haizdir. Toplumda birlik, beraberliği tehdit edici muhtemel olaylar karşısında bu olgular etrafında birleşen bireyler, sorunlar daha ortaya çıkmadan çözüm sağlamaktadır. Öz bir ifade ile bu olguları barındıran sözlü kültür kodları Sosyal Hizmetin işlevleri ile aynı amaca hizmet etmektedirler. Ortaya çıkan odur ki Sosyal Hizmet ve Sözlü Kültür geleneğinin pek çok ortak noktası bulunmaktadır.

AMAÇ

Bu çalışmanın amacı; Sözlü Kültür kodlarının sosyal hizmet işlevlerini açıklamaktır.

YÖNTEM

Çalışma sırasında: Yazılı kaynaklardan yararlanma yönteminde; İstanbul, Yalova, Samsun şehirlerinde yer alan çeşitli kütüphanelerde; konuyla ilgili süreli ve süresiz yayınlardan, YÖK Dokümantasyon Merkezi'nden yararlanılmıştır.

Bir alan araştırması olan bu çalışmada, Yalova ve çevre köyleri araştırma alanı olarak belirlenmiştir. 2013 Haziran ayı ile 2014 Eylül ayı arasında toplam 15 ay belli aralıklarla mahalle ve köylerde gözlem ve ziyaretler yapılmıştır.

Katılımcı gözlem, görüşme, anket ve çok sayıda kaynak kişiden yararlanma yöntemi ile Yalova sözlü kültür kodlarına ulaşmaya çalışılmış; görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırmanın son aşamasında Yalova'daki sözlü kültür geleneği konusunda gençlerin bilinç düzeyini tespit etmek amacıyla; açık uçlu, yarı açık uçlu, kapalı uçlu olmak üzere toplam 23 sorudan oluşan bir görüşme formu hazırlanmış ve uygulanmıştır.

Merkez mahalle ve köylerde vakit yettiği ölçüde sosyal kodların görünümü sayılabilecek ritüellere (düğün, dini bayram ziyaretleri v.b.) katılmak suretiyle yaşayan gelenek ve görenekler yerinde incelenmiştir. Alan araştırması sırasında katılımlı ve katılımsız gözlemlerde bulunulmuştur. Saha çalışması sırasında yörede

[1] Doç. Dr. Musa Şahin Yalova Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü.

[2] Yalova Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Yüksek Lisans Mezunu.

belli bir mekânda gelişen anlatıları yerinde de görerek teyit edilip, resimleri alınmıştır. Saha çalışması sonunda eldeki kayıtlar ana başlıklar altında tasnif edilerek, tasnif edilen kayıt çalışmasının yazım işlemi sağlanmıştır. Ayrıca araştırma Yalova'da şu temel kültür kodları üzerine çalışılmıştır: Gelenek, destan, efsane, halk hikâyeleri, masallar, fıkralar, maniler, atasözleri ve deyimler, dua ve beddualar, bilmeceler-tekerlemeler, ninniler, anılar, savaş anıları, göç anıları, deprem anıları. Bu kültür kodları içinde yer alan toplumsal ve bireysel sosyal hizmet algısı, anlayışı ve uygulamalar tespit edilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Yaptığımız alan çalışması sırasında toplanan veriler ışığında Yalova'da yaşayan geleneklerle toplumsal bir uyumun gerçekleştiği; atasözleri, deyişler, masallar ve halk hikâyeleri ile benzer amaç hedefi yanı sıra "Koruyucu Sosyal Hizmet" dediğimiz işlerlik de görülmektedir. Sözlü kültür ile toplumda varlık bulan, nesilden nesile aktarılan, gelenekler aslında "Kültürel Sosyal Hizmet" diyebileceğimiz kültür ile ilişkisi çerçevesinde örüntülenen uygulamalar olduğu tespit edilmiştir.

Sosyal hizmetin toplumda sosyal kontrolün sağlanması, sosyal barış ve sosyal bütünleşmenin sağlanması ve muhafazasında önemli bir işlevi mevcuttur. Bu bağlamda toplumda var olan sözlü kültür geleneğinin de benzer işlerlik gösterdiği ortadadır. Öz bir ifade ile sosyal hizmetlerin hedef işlevi ile; bir toplumda kendiliğinden var olan ve yaptırım gücü etkin sözlü kültür gelenekleri aynı amaç adına varlık bulduğu sonucu çıkmaktadır.

Elde edilen veriler göstermektedir ki; toplumca kabul gören, tavsiye edilen davranışlar bireylerin sorunlar karşısında nasıl davranacağı, ne gibi çözümler üretebileceği konusunda ışık tutucu, yol göstericidir. Yine Koruyucu-Önleyici Sosyal Hizmet bağlamında sözlü kültürün işlevi öneme haizdir. Gerek kırsal, gerekse kent yerleşiminde görüşülen bireyler; büyüklerinden kendilerine aktarılan gelenek, atasözü, deyiş vb. önem atfederek dersler çıkardıklarını, onlara göre hayat tarzlarını düzenlediklerini ifade etmiştir. Bu sözlü kültür ürünleri toplumsal dayanışmanın sağlanması, devamı için öneri ve tavsiyeler niteliğindedir. Sözlü kültür geleneğinde görülen hümanist ve hayırseverlik duygusu, Sosyal Hizmetin ruhunda da mevcuttur.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Sözlü kültür, kültür kodları, kültürel sosyal hizmet, gelenek.

SOSYAL HİZMET VE SOSYAL ANTROPOLOJİ DİSİPLİNLERİ AÇISINDAN GÖÇMEN VE SIĞINMACILAR SORUNU

Musa İkizoğlu[1], Tuncay Ercan Sepetçioğlu[2]

GİRİŞ

Göçmen ve sığınmacılar, sosyal çalışmacıların özellikle son yıllarda yoğun mesleki çalışma gerçekleştirdiği gruplardan birisidir. Göçmen ve sığınmacı sorunlarının çeşitliliği ve acil çözüm gerektirmesi, tek bir disiplinin bu sorunları aşmasını zorlaştırdığı gibi, disiplinler arası çalışmanın yolunu da açmaktadır.

Sosyal Hizmet, sosyal sorunların çözülmesi sürecinde disiplinler arası çalışmaya önem veren bir disiplin ve meslektir. Temel çalışma evreni insan, toplum ve kültür olan Sosyal Antropoloji ise teorik ve metodolojik açıdan disiplinler arası çalışmaya hayli yatkın bir bilim dalıdır.

Göçmen ve sığınmacıların, yeni bir ülkeye/topluma geldiğinde karşılaştıkları önemli sorunlar arasında beslenme, barınma, istihdam, sağlık, sosyal güvenlik vb. gibi temel insani gereksinmelerinin yanı sıra yeni bir toplumu, kültür çevresini tanıma ve ona uyum sağlama, hatta zaman zaman geride bıraktıkları (aile üyeleri, somut ve somut olmayan kültürel unsurlar vb.) ile ilgili gereksinmeleri de bulunmaktadır.

Sosyal Antropolojinin göç süreci ve göçmen kültürü konularındaki tecrübelerinden Sosyal Hizmetin, Sosyal Hizmetin sorunlara yaklaşım ve çözüm önerilerinden ise Sosyal Antropolojinin yararlanması mümkündür. Bu bildiride, Sosyal Hizmet ve Sosyal Antropolojinin çalışma konularından olan kültür ve kültürel uyum çerçevesinde, göçmen ve sığınmacı ailelerin sorunları meselesi disiplinler arası çerçevede ele alınacaktır.

ANAHTAR KELİMELER

Sosyal Hizmet, Sosyal Antropoloji, göç, göçmen, sığınmacı, disiplinlerarasılık

[1] Yrd.DoçDr,; Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü; musaikizoglu@gmail.com

[2] Yrd.DoçDr,; Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü; tesepetcioglu@gmail.com

TÜRKİYE'DE SIĞINMACI SORUNU VE SOSYAL HİZMET

Hüseyin Demir[1], İshak Aydemir[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Ülkesinde ırk, din, sosyal konum, siyasal düşünce ya da ulusal kimliği nedeniyle kendisini baskı altında hissederek kendi devletine olan güvenini kaybeden, kendi devletinin ona tarafsız davranmayacağını düşüncesi, iç savaş ve çatışmalar nedeniyle ülkesini terk edip başka bir ülkeye sığınma talebinde bulunan ve sığındıkları ülkenin yetkilileri tarafından 'soruşturma' safhasında olan kişiler sığınmacı olarak kabul edilir. Türkiye'de "sığınmacı" statüsüyle yaşayan Suriyeli ve Iraklılara mülteci statüsü tanınmamış ve bunun yerine 22.10.2014 tarihinde yayınlanan Geçici Koruma Yönetmeliği'ne göre "Geçici Koruma" statüsü verilmiştir. Geçici koruma, pek çok ülkeye acil mülteci akınlarının sağlanabilmesi için ortaya atılmıştır. Bu, kalıcı çözüme yol açması gereken geçici bir koruma şeklidir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Suriye ve Irak'taki iç savaştan dolayı ülkemize sığınan ve geçici koruma statüsü verilen sığınmacıların karşılaştıkları güçlükleri, sorunları (ekonomik, barınma, sağlık, beslenme, eğitim, güvenlik, iş, dışlanma vd.) belirlemek ve buna yönelik olarak kamu, özel ve sivil toplum örgütleri tarafından sunulan hizmetler ve sosyal hizmet çalışmalarını ortaya koymaktır.

TARTIŞMA

Ülkemizde yaklaşık 2.25 milyon dolayında Suriye'li ve 250 bin civarında Irak'lı geçici sığınmacı bulunmaktadır. Türkiye, 1951 Cenevre Sözleşmesi ile kabul ettiği coğrafi kısıtlama çekincesi nedeniyle Ortadoğu ülkelerinden başvuran sığınmacılara mülteci statüsünü vermemektedir. Bu nedenle, mültecilik haklarından faydalanamamaktadırlar. Bu durum onların birçok hak kayıplarına ve çeşitli sorunlarla karşılaşmalarına neden olmaktadır. Daha iyi bir yaşam umuduyla Türkiye üzerinden Avrupa ülkelerine kaçak yollarla ulaşarak mülteci olarak kabul edilme talebinde bulunmaktadırlar.

SONUÇ

Sığınmacılara yönelik hizmetler kamu kuruluşları, uluslararası kuruluşlar, yerel yönetimler ve sivil toplum örgütleri tarafından yürütülmektedir. Ancak bu hizmetlerin sistematik sunulduğunu ve sürekli olduğunu söylemek mümkün değildir. Sığınmacı ve mültecilerin gereksinimlerinin karşılanmasında kamu kuruluşları tarafından sunulan sağlık ve eğitim hizmetlerinin yanı sıra sivil toplum örgütlerinin geliştirdiği projeler kapsamında sunulan destek ve danışmanlık hizmetleri öne çıkmaktadır.

Geçici olarak ülkemizde kalan bu gruba ilişkin sistematik, bütüncül ve kapsayıcı bir hizmetler ağı kurulamamıştır. Verilen hizmetler dağınık, sürdürülebilirlik problemleri olan ve çoğu zaman da bu alanda çalışan kişilerin iyi niyetlerine dayalı olarak yürütülen çalışmalar biçimindedir.

ANAHTAR KELİMELER

Sığınmacı, geçici koruma statüsü, mülteci, sosyal hizmet müdahalesi.

[1] Turgut Özal Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencisi

[2] Doç. Dr. Turgut Özal Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİLER VE SOSYAL HİZMETİN ROLÜ

Savaş Gök[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

2011 yılında ülkelerinde başlayan iç karışıklıklardan kaçarak aynı yılın Nisan ayında ilk kez ülkemize giriş yapan Suriyeliler 4 yılı aşkın süredir ülkemizdeler. Başta Suriye sınırındaki illerde olmak üzere Türkiye'nin birçok yerinde yaşayan Suriyeliler birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Ülkemize ilk geldiklerinde Suriye'deki karışıklıkların kısa sürede sona ereceği algısıyla yaklaşan hükümetimiz bu sebepten dolayı geçici bir çözümü içeren bir takım politikalar geliştirmiştir. Ancak Suriye'deki iç karışıklığın şiddetlenerek artması ve bir savaş halini almasıyla birlikte Suriyelilerin ülkemizdeki kalış süreleri de uzamıştır. Hatta söz konusu savaşın hala devam ediyor olması Suriyelilerin kendi ülkelerine ne zaman döneceklerini belirsiz kılmaktadır.

Ülkemizde Suriye sınırına yakın 10 ilde toplam 25 adet geçici barınma merkezi kurulmuştur ve Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı'nın verilerine göre bu geçici barınma merkezlerinde 06.10.2015 tarihi itibariyle toplam 257.618 Suriyeli kalmaktadır. (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı https://www.afad.gov.tr/TR/IcerikDetay1.aspx?IcerikID=848&ID=16 ET: 06.10.2015) Yine İçişleri Bakanlığı'na bağlı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün 12.08.2015 tarihli verilerine göre geçici barınma merkezlerinde 262.134, ülke genelinde ise toplam 1.905.984 Suriyelinin bulunduğu görülmektedir. (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik ET: 06.10.2015)

ÇALIŞMANIN AMACI

Verilere bakıldığında yaklaşık 2 Milyon Suriyelinin olduğu düşünülürse bu sayıya verilecek hizmetlerin de çok yönlü olması gerektiği ortadadır. Barınma, beslenme, güvenlik, eğitim, sağlık ve psiko-sosyal destek gibi birçok hizmeti kapsayan bir durumdan bahsedilebilir. Suriyelilerin temel insan hakları çerçevesinde hizmet alabilmeleri ve ulaşamadıkları hizmetler için toplum kaynaklarının aktif ve verimli kullanılması adına onları yönlendirebilecek, doğru ve yerinde hizmetin arabuluculuğunu yapacak ve yeri geldiğinde sosyal politikalar geliştirecek olan, mesleki görevleri içerisinde toplumsal değişim ajanlığını tanımlayan sosyal hizmet uzmanına birçok açıdan görev düşmektedir. Bu bildiride sosyal hizmet uzmanın konu ile ilgili görevlerinin çerçevesinin ne olduğu üzerinde durulmaktadır.

TARTIŞMA

Savaştan kaçarak birçok travmayla ülkelerini terk eden ve başka bir ülkede hayatta kalmaya çalışan bu kişilere başta temel ihtiyaçların sağlanması olmak üzere psiko-sosyal destek hizmetlerini de içeren, temel insan hak ve özgürlükleri bağlamında verilecek tüm hizmetlerde sosyal hizmet uzmanının görev ve sorumluluğu bulunmaktadır.

Ulusal mevzuatlar ve uluslararası anlaşmalar gereği kişilerin hak ve sorumluluklarının neler olduğu konusunda bilgi sahibi olmaları, bu haklarına nasıl ve nereden ulaşabilecekleri konusunda yönlendirici olarak ve ulaşamadıkları haklar konusunda da oluşturulması gereken politikanın tetikleyicisi konumunda sosyal hizmet uzmanı üzerine düşeni yapmalıdır.

Özellikle de kitlesel akınla gelen bu insanlar içerisindeki dezavantajlı grupların tespiti ve onlara sunulacak artı hizmetlerin planlanması aşamasında geliştirilecek hizmet modelinin baş aktörü sosyal hizmet uzmanıdır. Bu kişilerin nasıl tespit edileceği, bu kişilere uygun ayrıcalıklı hizmetlerin neler olduğu, bu hizmetler verilirken nelere dikkat edilmeli ve tüm bunlar yapılırken hangi toplumsal kaynaklar harekete geçirilecek ve hangi partnerlerle çalışılacak yine tüm bu soruların cevabını sosyal hizmet uzmanının bulması gerekir.

Tüm bu çalışmalar yapılırken önemli bir hususu da atlamamak gerekir ki o da yerel halkın Suriyelilerle yönelik algısının ne şekilde olacağıdır. Yerel halkın zaman içerisinde Suriyelilere yönelik algısı değişiklik göstermektedir. Bunun en önemli nedeni ise Suriye'deki savaşın devam etmesi ve Suriyelilerin de ülkemizde kalma süresini de uzatması olarak değerlendirilebilir. Bu nedenle süre uzadıkça uyum ve

[1] Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Sosyal Çalışmacı

entegrasyon sürecinin sancılı dönemi başlamaktadır. Bu dönemde yaşanabilecek çatışmaların minimalize edilmesi ve yaşananların etkisinin azaltılması yine sosyal hizmetin sorumluluk alanına girmektedir.

SONUÇ

Göç ve göçün getirdiği sorunların aşılarak toplumsal uyum ve entegrasyon sürecinde sosyal hizmet uzmanı, değişim ajanlığı görevi gereği bu sürecin en hızlı ve en yumuşak şekilde geçirilmesi hususunda kilit bir öneme sahiptir. Mültecilik olgusu, sosyal hizmetin tüm uygulama modellerinin (bireyle çalışma, grupla çalışma, toplum organizasyonu, politika geliştirme) kullanılmasını gerektiren bir durumdur.

KAYNAKÇA

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, https://www.afad.gov.tr/TR/IcerikDetay1.aspx?IcerikID=848&ID=16 (ET: 06.10.2015).

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_icerik (ET: 06.10.2015).

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Suriyeliler, hizmet, sosyal hizmet uzmanı.

TÜRKİYENİN EN BÜYÜK SORUNLARINDAN BİRİ SURİYELİ MÜLTECİLER VE YAPILMASI GEREKEN, VAR OLAN SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI

Nimet Gökşen[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği 2014 Küresel Eğilimler raporunda, en çok mülteci kabul eden ülke Türkiye olurken, 30 yılı aşkın süredir Afganistan'a ait olan "en çok mülteci gönderen ülke" titri Suriye'ye geçti. 2 milyonu aşkın Suriyeli mülteci de Türkiye'nin en büyük sorunlarından biri haline geldi.

ÇALIŞMANIN AMACI

Mülteciler, ülkelerinden kaçmalarına neden olan sorunların yanında, kaçış sırasında ve gittikleri ülkelerde de pek çok sorun yaşamaktadırlar bu yüzden mültecilik alanında sosyal hizmet uygulamalarının neler olabileceğini belirlemek büyük önem taşımaktadır.

Bu yüzden mülteci sorununda sosyal hizmet uygulamalarının neler olabileceğini belirlemek ve var olan uygulamaları değerlendirmek büyük önem arz etmektedir.

BULGULAR

Sığınmacılık konusuna ilişkin sosyal hizmet müdahalesinde var olan durumlar, bütün yönleriyle ele alınmalı, bütüncül bir bakış açısı, problem çözme sürecine yansıtılmalıdır; çünkü mültecilik konusunda yaşanan bütün süreçlerin birbiriyle bağlantısı bulunmakta, bir aşama diğerini etkilemektedir.

Sosyal hizmet insanlar ile yaşam ödevlerini başarma, zor bir durumun üstesinden gelme ve amaçlarını ve değer verdikleri şeyleri gerçekleştirebilmelerini etkileyen sosyal çevreleri arasındaki etkileşimle ilgilidir. Bu süreçte sosyal hizmete düşen sığınma deneyiminde insanlara kendi sorun çözme kapasitelerini daha etkili kullanmaları ve kaynaklar ile sistemler arasındaki ilk bağlantıları kurma ve kolaylaştırmalarına yardımcı olarak kişilerin güçlendirilmesini sağlamaktır.

Mülteciler için sosyal hizmetler kendi kendilerine yetebilme, karşılaştıkları acil sorunları çözebilme ve aynı zamanda da emniyet duygusu inşa edebilme becerilerini geliştirmeye odaklanır.

Levienne, sosyal hizmet mesleğinin sığınmacı ve mültecilere üç farklı düzeyde çalışabileceğini ifade etmiştir. Bu alanları mikro, mezzo ve makro düzeyler olarak tanımlayan Levine, mikro düzeyde sosyal hizmet müdahalesinin sığınmacı ve mültecilerin katılımcı davranışlarının artırılması, müracaatçıların beceri kazanmaları ve kendi kendilerine yeterli olma durumunun yaratılmasına odaklandığına işaret etmiştir. Mezzo düzeyde, grup çalışmalarının kullanılmasıyla, kolektif sorun çözme becerilerinin geliştirilmesi, duygusal tepkilerin normal hale getirilmesi, etkinlik ve denetim mekanizmalarının kazanılması ve örgütsel davranışların gösterilmesi amacıyla, sosyal hizmet müdahalesinin kullanılabileceğine değinilmiştir. Makro düzeyde ise, sosyal hizmet mesleğine sığınmacıların ve mültecilerin ekonomik, psiko-sosyal, eğitim ve sağlık gibi alanlarda karşılanamayan gereksinimlerinin belirlenmesi için araştırma yapmak, söz konusu müracaatçıları ilgilendiren politikaların oluşturulmasına katkıda bulunmak ve bu kişilerin yararına toplum örgütlenmesi yapmak gibi roller düştüğü belirtilmiştir.

Sosyal hizmetler, kendilerine pek de davetkâr olmayan hatta düşmanca olan yabancı kentsel ortamlarda bulunan mültecilerin gereksinimlerini belirler. Bundan dolayı sosyal hizmetlerin amacı yerel yönetimin ve halkın yardımlarıyla kendi ayakları üstünde durabilen mülteci toplulukları yaratmaktır.

Mültecilik alanında sosyal çalışmacıların pek çok rolleri vardır. Bunlar; danışmanlık, savunuculuk, bilgi verme, kaynaklarla buluşturma, güçlendirme ve toplumla bütünleştirmedir.

Bu durumda Osmanlı devleti zamanında aynı vatanı paylaştığımız şimdi ise akrabalarının büyük bir çoğunluğu yakındaki Türk sınır köyünde yaşayan Türk vatandaşları olan Suriyeli mülteciler için üç kalıcı çözüm ortaya çıkmaktadır. Birincisi gönüllü olarak vatanlarına dönme ki bu durum ülkemizde bulunan Suriyeli mülteciler için vatanlarında hala savaş devam ettiği için pek mümkün gözükmemektedir. İkincisi yerel yerleşim bu da Suriyelilerin bir kısmının yararlandığı ülkemizde Suriye iç savaşının başladığı ilk yıllarda kurulan ekmek fabrikasında bile Suriyelilerin çalıştığı yerleşim kamplarıdır. Bu kamplar Suriyelilerin

[1] Celal Bayar Üniversitesi Ebelik Bölümü 4. Sınıf Öğrencisi

yalnızca bir kısmına ulaşabilse bile faydalı olmuştur. Üçüncüsü ise başka bir ülkeye yerleştirme şu durumda bu da mümkün gözükmemektedir.

Ülkemiz Suriyeli mülteci sorununda mültecilerin gıda, giysi gibi ihtiyaçlarını karşılamakla kalmamış mültecilerin acil sağlık hizmetlerinden ücretsiz faydalanması, ikincil ve üçüncül sağlık bakımı için ise Sağlık Uygulama Tebliği kapsamındaysa ve sevk bir devlet hastanesinden yapılırsa benzer şekilde yönetmelik altında sağlanmaktadır. Bazı illerde eczanelerden satın alınan ilaçların %80'i AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı) tarafından karşılamaktadır. Genel sağlık sigortası faydalanıcıları için Sağlık Uygulama Tebliği uyarınca belirlenen sınıra kadar tıbbi tedavi masrafları AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı) tarafından karşılanmaktadır.

Özel ihtiyaç sahibi kişilerle ilgili olarak psiko-sosyal yardım ve destek, rehabilitasyon ve özel ihtiyaç sahibi olduğu belirlenenlerin ihtiyaç duyduğu diğer yardımlar dâhil sağlık hizmetlerine öncelik verileceği ve ücretsiz olarak sağlanacağı geçici koruma yönetmeliği madde 48 altında açıklanmıştır.

Suriyeli mülteciler Halk Eğitim Merkezleri tarafından sunulan dil kursları ile beceri, hobi ve mesleki kurslara ücretsiz olarak katılabilmektedir. Ulusal Türk kanununa göre yabancılar dâhil Türkiye'deki tüm çocukların ilk ve orta öğretimden ücretsiz faydalanma hakkı vardır. Dil ve akademik gereklilikleri karşılamak şartıyla Suriyeli gençler Türkiye'deki üniversitelere başvurabilir. Bakanlar Kurulu Suriyeli mültecilerin 2014/2015 akademik yılında, devlet üniversitelerindeki öğrenim harçlarından muaf tutulduğunu duyurmuştur.
Bunların yanında Dil Açısından Dezavantajlı Bireylere Yönelik Kamu Hizmeti Çevirmenliği hizmeti, Sivil Toplum Kuruluşlarının yürüttüğü oyuncak, giyecek vb. toplama kampanyaları, oyun terapileri, eğitimler de devam etmektedir. Bu oyun terapilerine örnek olarak Sığınmacılar ve Göçmenler Derneğinin Gaziantep'te düzenlediği oyun terapisini verebiliriz.

SONUÇ

Yukarıda saydıklarımızdan dolayı sosyal hizmetlere amacı yerel yönetimin ve halkın yardımlarıyla kendi ayakları üstünde durabilen mülteci toplulukları yaratma ve hepimize askıda yaşamlar için, mülteciler için küçük veya büyük bir şeyler yapma görevini vermektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Mülteci, sosyal hizmet, yaşama hakkı, yardım.

ZİHİNSEL ENGELLİ BİREYE SAHİP AİLELERİN YAŞADIKLARI GÜÇLÜKLERLE BAŞ ETME STRATEJİLERİNİN HAK TEMELLİ YAKLAŞIM AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Aslıhan Aykara[1], Fulya Akgül Gök[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Zihinsel engelli bireye sahip ailelerin karşılaştıkları güçlüklerle baş etme stratejilerinin belirlenmesi, onlara yönelik sosyal yardım ve hizmetlerin geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır. Konuya yönelik olarak yapılmış araştırmalara bakıldığında, bu aile üyelerinin çoğunlukla kendi baş etme stratejilerini geliştirdikleri ve geçici çözüm yolları ile yaşamlarını sürdürdükleri görülmektedir. Oysa yaşanan sorunların kalıcı olarak giderilebilmesi açısından mesleki anlamda geliştirilmesi gereken baş etme stratejileri bulunmaktadır. Sosyal hizmet uzmanlarına bu konuda görevler düşmektedir. Bu bireylerin profesyonel anlamda destek görmelerinin, sosyal yardım ve hizmetlerden yararlanmalarının öneminin anlaşılması gerekmektedir. Bu konunun ciddiyetinin daha iyi anlaşılabilmesi açısından ise hak temelli yaklaşımın göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışma, zihinsel engelli bireye sahip ailelerin yaşadıkları güçlüklerle baş etme stratejilerinin neler olduğuna, bu baş etme stratejilerinin tercih edilmesinin nedenlerine ve bu konunun sosyal hizmet açısından önemli bir yere sahip olan hak temelli yaklaşım açısından değerlendirilmesine yer verilmesi amacını taşımaktadır. Bu bireylerin kullandıkları baş etme stratejilerinin belirlenmesi, bunları ne şekilde kullandıklarının anlaşılmasını sağlayacaktır. Aynı zamanda, ne tür baş etme stratejileri kullandıklarının anlaşılmasıyla, hizmet yetersizliklerinin neler olduğu ortaya konabilecektir. Ortaya konan yetersizliklerin ve yapılması gereken çalışmaların hak temelli yaklaşım açısından ele alınması ise, bu konunun felsefesinin anlaşılabilmesi açısından önemli bir gerekliliktir.

TARTIŞMA

Literatüre bakıldığında, baş etme stratejileriyle ilgili farklı sınıflandırmalar olduğu görülmektedir. Bunlar, problem/yaklaşma-yüzleşme odaklı ve duygusal/kaçınma-uzaklaşma odaklı baş etme stratejileridir. Problem odaklı baş etme stratejileri doğrudan strese neden olan özelliklere odaklanmakta ve bu özelliklerle ilgili yardım arama ve bunları yok etmeyi içeren davranışları kapsamaktadır. Duygusal odaklı baş etme stratejileri ise, bu özelliklerle ilgili duygusal stresin yönetimine odaklıdır ve bunlarla ilgili duyguların boşaltılması, duygusal destek arama ve duygusal rahatlama davranışlarını içermektedir (Folkman ve Moskowitz, 2004). Sheafor ve Horejsi (2012, s. 294)'ye göre, baş etme yöntemlerinin iki temel işlevi vardır: Problemi çözme (görev odaklı baş etme yöntemi) ve duygusal rahatsızlığı azaltma (duygusal odaklı baş etme yöntemi). Bu iki yöntem eş zamanlı gerçekleşebilir veya birey, sorunun çözümüne odaklanmadan önce, kendini rahatlatma yöntemlerine gereksinim duyabilir. Bireyler farklı duygusal odaklı baş etme yöntemleri kullanabilirler, örneğin kendi içlerine kapanmayı tercih edebilir, sosyal çevreleriyle görüşmeyi artırabilir veya dua etmeye yönelebilirler (Aykara, 2015, s. 39). Örneğin, Yıldırım (2005), dini inanışların bireyler açısından oldukça önemli baş etme yollarından biri olduğunu ve dini aktiviteler içinde daha fazla bulunan annelerin, engelli bir çocuğa sahip olma stresiyle daha kolay başa çıktığını, kardeşlerin ise depresyon ve kaygı gibi olumsuz duygulardan daha az etkilendiklerini belirtmiştir.

Dini inanışların yanı sıra, kendine güvenme, sosyal destek gibi farklı duygusal odaklı baş etme stratejilerini kullanmak da zihinsel engelli bireye sahip aileleri rahatlatan önemli özelliklerdir.

Problem odaklı baş etme stratejileri ise, zihinsel engelli bireyin kendisi ve diğer aile üyeleri için alınan sosyal yardım ve destek hizmetleridir. Doğrudan zihinsel engelli bireylere yönelik hizmetlerin yanı sıra, aile üyeleri de kendileri için çeşitli psikolojik destek hizmetlerinden ve maddi yardımlardan yararlanarak baş

[1] Dr., Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü

[2] Arş. Gör., Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü

etmelerini kolaylaştırabilirler. Türkiye açısından bakıldığında, hem kuramsal hem de uygulama açısından bir değerlendirme yapılacak olursa, zihinsel engelli kardeşe sahip bireylerin baş etmelerini kolaylaştıracak bu stratejilerin yetersizliği açıkça görülmektedir. Bu nedenle bu bireyler genellikle kendilerini duygusal açıdan rahatlatacak ancak kalıcı çözümler getirmeyecek olan duygusal odaklı baş etme stratejilerine başvurmaktadırlar (Aykara, 2015, s. 40).

SONUÇ

Zihinsel engelli bireye sahip aileler açısından bakıldığında, bu bireylerin ve ailelerin yaşadıkları güçlüklerle baş etmek için kullanmakta oldukları duygusal odaklı ve problem odaklı stratejilerin neler olduğunun, bunların ne için ve ne şekilde kullandıklarının belirlenmesinin önemli olduğu görülmektedir. Bu bireylerin ve ailelerin yaşadıkları güçlüklerin giderilmesinde bu baş etme stratejilerinin işlevselliğinin belirlenmesi sosyal hizmetin önemli görevlerinden biridir ve hak temelli yaklaşım da bu noktada devreye girmektedir. Sosyal hizmet açısından önemli bir yere sahip olan hak temelli yaklaşıma göre tüm bireyler sırf insan oldukları için eşit haklara sahiptirler ve bu hakların korunması gerekmektedir. Dolayısıyla zihinsel engelli bireye sahip ailelerin yaşadıkları güçlüklerle baş etme stratejilerinin geliştirilmesi konusunda politik düzeyde atılacak adımlarda ve sosyal hizmet uzmanlarının bu birey ve ailelerle birlikte gerçekleştirecekleri çalışmalarda hak temelli yaklaşımın göz önünde bulundurulması büyük bir gerekliliktir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Zihinsel engelli birey ve ailesi, baş etme stratejileri, hak temelli yaklaşım.

KAYNAKÇA

Aykara, A. Zihinsel engelli kardeşe sahip bireylerin yaşantılarının değerlendirilmesi (2015). (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı.

Folkman, S. ve Moskowitz, J. T. (2004). Coping: Pitfalls and promise. Annual Review of Psychology, 55, s. 745-774.

Sheafor, B. W. ve Horejsi, C. R. (2012). Techniques and guidelines for social work practice. 9th Edition. Pearson.

Yıldırım, G. (2005). Farklı engel grubundan çocukların kardeş ilişkileri ile kardeşlerini kabullenmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Gazi Üniversitesi.

TÜRKİYE'DE ZİHİNSEL ENGELLİLER ÖZELİNDE ENGELLİ BİREYLERİN KARŞILAŞTIKLARI SORUN ALANLARI

Huriye İrem Kalaycı Kırlıoğlu [1], Özlem Karakuş[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Ülkemizde toplumun dezavantajlı kesimlerinden olan engelli bireylerin de toplumdaki diğer bireyler gibi birtakım temel haklardan yararlanmaları yasalarla sağlanmış olsa da uygulamada aksaklıklar olduğu literatürde yer almaktadır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Engellilik ve engelli bireylere yönelik uygulamaların son yıllarda akademik çalışmalar, yerel yönetimler vb. gibi hizmet alanlarının üzerinde durduğu konular arasında yer aldığı dikkat çekmektedir. Bu bildiride, literatürde yer alan başlıklara göre genelde engelli bireylerin özelde ise zihinsel engelli bireylerin karşılaştıkları sorun alanları "aile", "toplum", "eğitim", "istihdam", "sağlık", "ulaşım" ve "ekonomi" başlıkları altında ortaya konmaya çalışılacaktır.

TARTIŞMA

Engelli bir bireyin aileye katılmasıyla birlikte öncelikle ailede, sonraki adımlarda ise okul, iş yeri vs. gibi sosyal alanlarda engelli bireyin var olma mücadelesinin olumlu sonuçlanabilmesi için hizmetlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ihtiyacın literatürde sıkça yer almasına rağmen uygulamada gerekli yeri alamadığı da yine literatürde belirtilmektedir. Öte yandan ülkemizde diğer engel türlerine sahip bireyler gibi zihinsel engelli bireylerin de temel birtakım sorunlar yaşadıkları bilinmekte ve bu sorunlar literatürde erken özel eğitim haklarından yararlanamamak, eğitimle birlikte yaşama hazırlanamamak, sağlıklı bir şekilde yaşayıp toplumsal ilişkilere katılamamak, eğitim yoluyla bir meslek edinememek, istihdam olanağından yoksun olmak, gelir dağılımından dengeli bir şekilde pay alamamak, yaşamını kendi kendini besleyen bir şekilde sürdürememek olarak belirtilmektedir. Oysa belirtilen sorun alanlarının ülkemizce kabul edilen yasalarda güvence altına alındığı görülmektedir.

SONUÇ

Genelde engelli bireylerin özelde ise zihinsel engelli bireylerin yasalarca belirlenen ve güvence altına alınan birtakım temel hak ve özgürlükleri ile ilgili uygulamada sorun yaşadıkları bilinmektedir. Buna yönelik olarak literatürde vurgulanan sorun alanlarının yasa koyucular tarafından ele alınması ve söz konusu hakların uygulamaya yansıması gerektiği düşünülmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Engellilik, engellilerin karşılaştığı sorunlar, zihinsel engelliler, zihinsel engellilerin karşılaştığı sorunlar.

[1] Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Araştırma Görevlisi

[2] Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

ORTOPEDİK ENGELLİ BİREYLERİN EĞİTİMDE KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN EĞİTİM DÜZEYİ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

Ünsal Uzan[1], Bilgesu Çüm[2], Cansu Berk[3]

ÖZET

Dezavantajlı gruplar günümüz toplumlarında birçok sorunla karşılaşmaktadır. Bu sorunların önemli bir bölümü de eğitim ortamlarında ortaya çıkmaktadır. Ortopedik engelli bireyler kendi doğalarına ilişkin fiziki yetersizliklerin oluşturduğu zorlukların yanı sıra eğitim ortamlarının erişilebilirliği noktasında da birçok engelle karşılaşmaktadırlar. Amacı insan onur ve değerini yüceltmek olan sosyal hizmet disiplini, mesleki tutum, karar ve eylemlerinde sosyal adaletsizlikle mücadele eder. Sosyal hizmet faaliyetlerini yürüten sosyal çalışmacı, özellikle incinebilir, baskı altındaki birey ve gruplarla birlikte ya da onlar adına toplumsal değişmeyi sağlamak için çaba gösterir. Bu nedenle ortopedik engelli bireylerin eğitim noktasında yaşadığı sorunlar ve bu sorunların çözümü sosyal çalışmacının görev ve sorumluluğudur. Bu sorumluluk dâhilinde Yalova ilinde bulunan 3 ortopedik engelli derneği ile görüşülerek, dernek üyelerinin eğitimde karşılaştıkları sorunların eğitim düzeyleri bağlamında tespit edilmesi ve incelenmesi amaçlanmıştır.

[1] Yalova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü lisans öğrencisi

[2] Yalova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü lisans öğrencisi

[3] Yalova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü lisans öğrencisi

ENGELLİLERDE EVDE BAKIM HİZMETİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Nadir Maşalacı[1]

GİRİŞ

Engellilik sınıflandırmasına göre ağır engelli olduğu engelli sağlık kurulu raporu ile belgelendirilenlerden; günlük hayatın alışılmış, tekrar eden gereklerini önemli ölçüde yerine getirememesi nedeniyle hayatını başkasının yardımı ve bakımı olmadan devam ettiremeyecek derecede düşkün olan kişilere ikametgâhında bakım hizmeti veren akrabasına veya vasisine bir aylık net asgari ücret ödenmektedir. Bakmakla yükümlü olunan birey sayısına göre kendilerine düşen ortalama aylık gelir tutarı, bir aylık net asgari ücret tutarının 2/3'ünden daha az olan bakıma muhtaç engellilerin ikametgâhlarında bakılmalarına imkan sağlayan bu sistemde, tüm Türkiye'de Kasım 2014 verilerine göre Evde Bakım Hizmetinden yararlanan engelli birey sayısı 450.036 kişidir. (Engelli Bakım Hizmetleri Daire Başkanlığı Brifing Raporu, 16 Aralık 2014, Ankara).

Evde bakım hizmetini yerine getiren bakıcıların engelli bireyin haklarına, görüşlerine ve tercihlerine saygılı olması, engelli bireye yönelik uygun ve nitelikli bakımın verilmesi ve sürdürülmesi ile ilgili bilgi, beceri ve tutum içinde olmaları beklenmelidir. Oysa bakıcıların bu niteliklere sahip olup olmadıklarına bakılmadığı gibi ilgili yönetmelikte belirtilen akraba tanımına girmek ücretin ödenmesine yeter bir şart olarak sunulmaktadır.

Bakıcıya evde bakım ücreti ödemesi yapılırken, engelli veya bakıcının vefatı, adres değişikliği, gelir aşımı, engel durumunun değişikliği, hizmet türü değişikliği, sağlık nedeni ve bakım hizmetinin usulüne uygun verilmemesi evde bakım ücretinin sonlandırılma nedenleridir. Evde bakım hizmetinin "hizmetin uygun verilmemesi" nedeniyle iptal edilmesinden sonra engellinin bakım sorunu çözülmediği gibi eğer uygun başka bir bakıcı yok ise adeta engelli cezalandırılmış olmaktadır.

AMAÇ

İzmir'de engelli bakım hizmetlerinin temel bazı özellikler açısından incelenmesi ve değerlendirilmesidir.

YÖNTEM

Bu araştırma tarama çalışmasıdır. Bu amaçla mevcut kayıt sistemi üzerinde yer alan bilgiler kayıtlardan derlenerek tanımlayıcı temel istatistiksel değerlendirmeler yapılmıştır.

Araştırma grubu ağır engelli düzeyine sahip olan ve evde bakım ücreti almak için başvuran bakıcılar ile bakımlarını üstlendikleri kişilerden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında İzmir ili genelinde Eylül 2015 tarihi itibari ile 17885 engelli ve 17436 bakıcıdan oluşmaktadır.

Araştırma İzmir il genelindeki tüm evde bakım ücreti alan bakıcılar ve onların baktıkları engellilerden oluşmaktadır.

Araştırmanın verileri Yönetişim Bilişim Sistemi (YBS) aracılığıyla derlenmiş, istatistiksel olarak, sayı ve yüzde dağılımları sunulmuştur. Veri analizinde Excel yardımı ile tablo ve grafikler oluşturulmuştur.

BULGULAR

Engelli bakıcılarının çoğunun anne, eş, kız kardeş, hala ve gelin olmak üzere 15695'i kadın, 1741'nin erkektir. Bakıcıların 15123'nün kentte, 2313'nün köylerde yaşadığı tespit edilmiştir. Bakımı yapılan engellilerden en büyük grubun 6503 kişi (%36.4) ile zihinsel engelli olduğu, 6645 (%37.2) engellinin 60 yaş ve üzeri olduğu belirlenmiştir. 2015 yılı içinde evde bakım hizmeti verme süresi 1 yılı dolan bakıcılara yönelik olarak 4627 denetim yapılmıştır. 2007-2015 yılları arasında bakım hizmeti sonlandırma nedenlerinin sıralamasına bakıldığında; vefat, adres değişikliği, gelir artışı, hizmetin uygun verilmemesi ve diğer nedenler olduğu görülmektedir. Diğer nedenler arasında sağlık nedeni, kendi isteği ve hizmet türü değişikliği olarak belirlenmiştir. Hizmetin uygun verilmemesi nedeniyle 2007-2015 tarihleri arasında 3153 (%17.7) bakıcının ücret ödemesi sonlandırılmıştır. Oransal olarak uygunsuz bakım hizmeti nedeniyle ücret iptali yapılanların diğer tüm nedenler içerisinde üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir (birinci neden: vefat, ikinci neden adres değişikliği).

[1] Nadir Maşalacı, İl Müdür Yardımcısı, İzmir Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü

SONUÇ VE ÖNERİLER

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın evde bakım ücreti uygulaması; profesyonel bakım hizmetleri, bakım verenler için eğitim, rehabilite edici uygulamalar koruyucu, önleyici ürünlerin temini gibi uygulamalarla desteklenmediği için diğer hizmet sunanlarla koordinasyonsuzluk olmaktadır. Bugünkü haliyle Evde Bakım Hizmeti multidisipliner yapıya sahip değildir. Kurumlar arası ortak bir veritabanı olmadığı için ihtiyaç belirleme, etkinlik, verimlilik ve ileri yönelik planlama yapılmamaktadır.

Bakım yardımı alması uygun görülen bakıcıların herhangi bir eğitime tabi tutulmaması, yanlış uygulanan geleneksel bakım yöntemleri birtakım sıkıntıları beraberinde getirmektedir. Ağır düzeydeki bakıma muhtaç engelliler, bakıcıların bilinçsizliği nedeniyle çoğu zaman hijyenik olmayan koşullarda, zaman zaman da insan onuruna yakışmayacak şekilde bakılmaktadırlar. Eğer bu bakıcılara yeterli eğitim verilmezse, engellinin bakımı için harcanması gereken bu yardımdan hedeflenen fayda sağlanamayacaktır. Ağır düzeydeki engellilerin evde bakımı konusunda yaşanılan sorunların en aza indirilmesi, ancak bakıcılara yeterli eğitim verilmesi, desteklenmesi ve sürekli denetlenmesi ile sağlanacaktır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Bakıma muhtaç engelli, evde bakım.

TÜRKİYE'DE SOSYAL HİZMET OLARAK EVDE BAKIM, ENGELLİLİK VE YAŞAMI ERTELEYEN KADINLAR

Songül Sallan Gül[1], Feriha Duygu Samav Cantürk[2]

ÖZET

Türkiye'de 1980'lerle birlikte sivil alandan kamusal alana geçen sosyal hizmet alanında önemli değişimler yaşanmaya başlanmış, sosyal devletin kamusal hizmetlerin sunumundan vazgeçiş süreci, piyasalaşmayı ve gönüllüğü öne çıkarmıştır. 1990'larda başlayan büyük kurumsal bakım hizmetlerden vazgeçilmiş ise, aile odaklılık ve küçük grup uygulamaları öne çıkmıştır. İlk denemeleri kısa süren kamusal evde bakım hizmeti anlayışı, 2005 yılından sonra kamusal gelir programlarıyla desteklenmiştir. Günümüzde evde bakım hizmeti alanında; kurumsal bakım, özel hizmet alımı ve evde bakım modelleri ülkemizde bir arada yürütülmektedir. Ancak son yıllarda aile yanında evde bakım gelir programlarıyla desteklenmektedir. 2022 sayılı yasayla yaşlı ve engellilere yönelik gelir destek alanı genişletilirken, 2828 sayılı yasa ile de engelli yakınlarına evde bakım gelir desteği sağlanmaktadır. Ancak kronik, bakıma muhtaç kişilerle yaşlı ve engellilere yönelik olan evde bakım hizmetleri, kamusal bir sosyal hizmet sunumu olmaktan çok, bir sosyal yardıma dönüşmüş durumdadır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetlerinin verilerine göre 2015 yılı Temmuz ayında gelir destek programından yararlanan aile sayısı 465.777'ye çıkmıştır. Evde bakılan engellilerin cinsiyet temelindeki dağılımda cinsler açısından belirgin bir farklılaşma olmaz iken, yani kadın oranı % 49,7 ve erkek oranı %50.3'de kalırken, bakan kişinin cinsiyeti ve aile içi statüsü göz önüne alındığında kadınlar aleyhine bir dağılımın söz konusu olduğu görülür. Evde engelliye bakım hizmeti sağlayanların %91,4'ünü kadınlar ve sadece %7.4'ünü de baba ve diğer erkek akrabalar oluşturmaktadır. Dolayısıyla evde bakım hizmeti verenlerin büyük çoğunluğunu kadınlar üstlenmektedir. Geleneksel cinsiyet rolleri bağlamında eviçi sorumluluklar kapsamında görülen bakım hizmetlerinin cinsler açısından "kadın ve erkek" ilişkisini nasıl etkilediği, görüldüğü ve tanımlandığı önemli bir sorundur. Bu çalışma kapsamında engelli olmak ve engelli bakmanın engelliliğe ve hayata bakışı nasıl etkilediği ve belirlediği sorunu cinsiyet ve bio-iktidar ilişkileri tartışılmaktadır. Çalışma Ağustos-Eylül 2015 tarihlerinde Isparta ilinde zincirleme örneklem yoluyla ulaşılan 10 engelli ailesiyle (engelli, engelliye bakan ve çocuklarıyla) yapılan derinlemesine görüşmelerin bulguları çerçevesinde engellilik ve bakılma ilişkisini toplumsal cinsiyet temelinde sorgulamaktadır.

1 Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü

2 Öğr. Gör., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Çavdır Meslek Yüksek Okulu, Sosyal Hizmetler Bölümü

KORUNMAYA MUHTAÇ STATÜSÜNDEKİ ENGELLİ BİREYLERE YÖNELİK SUNULAN HİZMET POLİTİKASI KAPSAMINDA BİR VAKA SUNUMU

Emel Ayşe Üvez[1]

GİRİŞ

Sosyal hizmet kapsamında dezavantajlı çocuklara yönelik hizmetlerin sunulmasında çeşitli kanun, kanun hükmünde kararname, tüzük, tebliğ, yönetmelik, yönerge, genelge ve protokoller bulunmaktadır. Çocuğa yönelik sunulan hizmetleri düzenlemek, denetlemek ve yürütmek amacıyla 633 Sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından, çocuklara yönelik sosyal hizmetin sunulmasında uygulamadan kaynaklanan aksaklıkları gidermek amacıyla Çocuk Hizmetlerine İlişkin 2012/15 Sayılı Genelge yayınlanmıştır. Genelge 20 maddeden oluşmakta olup genelgede 7 alt başlık daha bulunmaktadır. Genelgenin 11. maddesinde korunmaya muhtaç statüsündeki engelli bireylere yönelik uygulamalarda "*Engelli çocukların yaş, cinsiyet ve gelişim özelliklerine uygun hizmet veren kuruluşlara nakil işlemlerinin ivedilikle yerine getirilmesi, özgül öğrenme güçlüğü veya hafif derecede zihinsel engelli vb. çocukların umut evleri/çocuk evleri hizmetlerinden yararlandırılması*," hususunda bilgi ve gereği sunulmuştur. Bu vaka sunumu, verilen sosyal hizmetin sağlıklı yürütülmesi ve yürütmede aksaklıkların yaşanmaması amacıyla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından düzenlenen genelgelerin uygulanmadaki önemine vurgu yapacak nitelik taşımaktadır.

VAKANIN TANITIMI

Hafif Mental Retardasyon olan M.Ç., Sevgi Evleri, Çocuk Yuvası ve Kız Yetiştirme Yurdunda koruma ve bakım altında kalmaktadır. M.Ç.'nin yaşamakta olduğu ilde üç kardeşi daha bulunmakta olup iki ağabeyi Çocuk Evleri Hizmet Modelinden faydalandırılırken bir kız kardeşi Koruyucu Aile Hizmet Modelinden faydalanmaktadır. M.Ç. (13 yaş) özel alt 5. sınıfa ve Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezine gitmektedir. Zihinsel durumu nedeniyle akademik olarak yaşıtlarının gerisinde olmasına rağmen gitmekte olduğu özel alt sınıfta iyi seviyededir. Yeni girdiği ortamlarda ortama alışma sürecinde oldukça heyecanlı ve hareketli olmasına rağmen alışma sonrasında kurulan etkili iletişim ile kurallara uyum gösteren, ev işlerinde yardımcı, arkadaşlık ilişkilerinde olumlu, paylaşımcı ve iletişime açık bir çocuktur.

MÜDAHALE SÜRECİ

Engelli birey M.Ç.'nin 13 yaşına gelmesi ve kalmakta olduğu kuruluşun 0-12 yaş erkek çocuklarına hizmet vermesi nedeniyle yaş ve cinsiyetine uygun bir çocuk evine nakli yapılmıştır. M.Ç., yeni girdiği ortamda davranış kontrolünü sağlayamamış ve personeller de M.Ç. ile kısa sürede etkili iletişim kuramamıştır. İlgili meslek elemanlarının kısa bir süre Çocuk Evinde kalan M.Ç.'nin Çocuk Evi yaşamına uyum sağlayamadığı kanaati ile Erkek Yetiştirme Yurduna nakli yapılmıştır. M.Ç., Erkek Yetiştirme Yurduna naklinden kısa bir süre sonra korunmaya muhtaç statüsünde bulunan, aynı kuruluşta koruma ve bakım altında kalmakta olan kendisinden birkaç yaş büyük bir çocuk tarafından cinsel istismara maruz kalmıştır. Cinsel istismar mağduru engelli birey M.Ç. için uygun hizmet modelini belirlemek amacıyla çalışmalar yürütülmüş, tüm kardeşlerinin, aile yakınlarının aynı ilde bulunması ve olumlu kişilik özellikleri nedeniyle 2012/15 Sayılı Genelgenin 11. maddesi kapsamında yeniden Çocuk Evlerine nakli yapılmıştır. Çocuk Evlerine nakli sonrasında, Çocuk Evleri Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin Uygulanması Hakkındaki 2011/2 sayılı Genelgenin 4. maddesinin b bendinde yer alan "…, *Kabulü yapılan çocuklardan uyum sorunu yaşayan çocuklar ile ilgili olarak gerektiğinde psikolog/psikiyatrist desteği alınarak ve mesleki çalışma yapılarak, çocuğun eve uyum sağlaması yönünde mesleki çalışma yapılır. Hiçbir şekilde uyum sağlayamayan çocuklar için kuruluş bakımı tekrar değerlendirilebilir."* ibare kapsamında uyum sürecinin sağlanması amacıyla mesleki çalışmalar yapılmıştır. Ev yaşamında aktif rol alması, ağabeyleri ile birlikte aynı çocuk evinde kalması ve alışma sürecine kadar hareketli davranışlarında personellerin etkili iletişim kurmasının sağlanması gibi mesleki çalışmalar yapılarak eve uyumu sağlanmıştır.

[1] Sakarya Üniversite Sosyal Hizmet Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi

TARTIŞMA

Vaka örneğimizde görüldüğü üzere, ilk süreçte vakaya yönelik sunulan hizmet politikasında ilgili genelgeler kapsamında işlem yapılmamış ve sonucunda korunmaya muhtaç statüsündeki engelli birey olan M.Ç. cinsel istismar mağduru olarak örselenmiştir. Örselenme sonrasında genelgeler kapsamında yapılan çalışmalar sonucunda M.Ç. için en uygun hizmet modeli belirlenerek yeniden örselenmesi engellenmiştir. Sonuç olarak, sosyal hizmet çerçevesinde sunulan hizmetlerde genelgelerinin daha işlevsel kullanılmasının önemi bir kez daha vaka örneğimiz ile gösterilmiş ve tartışılmıştır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Korunmaya muhtaç statüsü, zihinsel engelli birey, hizmet modeli, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, genelge.

EVLAT EDİNME SÜRECİ İÇERİSİNDE YER ALAN AİLELERDE YALNIZLIK

Lütfi Yıldız[1], Şuayip Kaya[2], Ali Can Doğan[3]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

İnsan değer ve onurunu yüceltme adına çocuğun yüksek yararı perspektifinden hareketle yürütülmekte olan evlat edinme hizmet süreci, kişilerarası anlaşmaya bağlı olanlar haricinde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü öncülüğünde, Aile Yanında Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı bünyesinde sürdürülmekte olan bir sosyal hizmet modelidir. Bir ülkenin geleceğini inşa ederek yapılan yatırımların belki de en önemlisi olarak görülen ve bu değeri doğuştan hak eden her çocuk, ana-baba hakkı gibi en temel hakkı diğer çocuklar kadar derin ve anlamlı yaşayamamaktadır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Ana-babasının yanında sağlıklı ve nitelikli gelişimini sürdüremeyen, çeşitli nedenlerle yuvalarda veya yurtlarda yetişmek durumunda kalan çocuklar, sağlıklı ve nitelikli gelişimlerini sürdürebilmek adına söz konusu bu evlat edinme hizmet modelinden yararlandırılmaktadır. Bu sayede doğum ile başlayan hayat sürecinde elinde olmayan nedenlerden dolayı ikinci planda kalan çocuklar yeniden aile ortamı ile buluşmakta, sağlıklı bir şekilde büyüme ve gelişme imkanı bulabilmektedir. Öte yandan mutlu evliliklerini bir çocuk ile taçlandırmak isteyen çiftler ise, çocuk sahibi olamadıklarını öğrendikleri andan itibaren kendilerini suçlu hissetmekte, yalnızlık, depresyon, içe kapanıklık gibi olumsuz duygu-durumlar yaşamaktadır. Gerekli tedavi sürecini vakit kaybetmeden başlatan çiftler tıbben çocuk sahibi olamadıklarını kesinleştirdikleri ana kadar bu tedavi süreci için tüm imkanları seferber etmekte ve imkanlarını sonuna kadar kullanmaktadır. Artık biyolojik olarak kendi çocuklarının olamayacağını anlayan çiftler ise yaşadıkları yalnızlık duygusundan sıyrılarak hayata daha da iyi motive olabilmek için evlat edinme hizmet modelinden yararlanmak istemektedir.

Tüm bu hususlar çerçevesinde hazırlanan bu çalışma, evlat edinme süreci içerisinde yer alan ailelerin yaşadıkları yalnızlık duygusunun ortaya konulmasını, bu süreçteki ailelerin yaşadığı duyguların açıklığa kavuşturulmasını ve insan değer ve onurunu yüceltme felsefesiyle çocuk-aile ve sosyal hizmet uygulamalarını sağlıklı ve nitelikli bir şekilde ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda çalışma içerisinde öncelikle Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nca yürütülmekte olan evlat edinme hizmet modeli hakkında bilgiler verilerek evlat edinme süreci içerisinde yer alan ailelerin yaşadığı yalnızlık duygusu hakkında değerlendirmelerde bulunulacaktır. Çalışma, çocuk-aile ve sosyal hizmet kapsamında değerlendirme ve sonuç kısmı ile tamamlanacaktır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Evlat edinme hizmet modeli geniş bir perspektif ile ele alındığında, biyolojik, psikolojik, sosyal ve duygusal değerleri bünyesinde barındırmaktadır. Ülkemizde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı öncülüğünde yürütülen bir kamu hizmeti olan evlat edinme hizmet modeli, söz konusu bu değerler içerisindeki duygusal değerleri de yok sayamayacak kadar önem taşımaktadır. İnsan değer ve onurunu yüceltme olgusu kapsamında eşleri ve aileleri güçlendirme odağına kurulu sosyal hizmet felsefesi de, bir yandan ailelerin yaşadıkları olumsuz duygu-durumları en aza indirmeye çalışırken bir yandan da durumu evlat edinmeye uygun çocukları bir an önce aile ortamına kavuşturmaktadır. Bu kapsamda evlat edinme süreci ile de aileler yalnızlık duygularını en aza indirmekte, duygusal anlamda evlat edinecekleri ya da edindikleri çocukları ile de kendilerini hayata daha olumlu ve daha nitelikli bir şekilde hazırlamaktadır. Tüm bu hususlar göz önüne alındığında ise evlat edinme hizmet modelinin, ailelerin yaşamını değiştirecek nitelikte bir sosyal hizmet modeli olduğu, yalnızlık başta olmak üzere olumsuz birçok duygu-durumu en aza indirdiği anlaşılmakta, söz konusu bu çalışmanın da çocuk, aile ve toplum üçgeninde olumlu bakış açısı kazandıracağı düşünülmektedir.

[1] Sosyal Çalışmacı – Konya Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü

[2] Sosyal Çalışmacı – Kahramanmaraş Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü

[3] Selçuk Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Evlat edinme hizmeti, çocuk, aile, yalnızlık duygusu ve sosyal hizmet.

AİLE VE ÇOCUK REFAHI ALANINDA SOSYAL VE EKONOMİK DESTEK HİZMETLERİNİN SOSYAL HİZMET DİSİPLİNİ BOYUTUYLA DEĞERLENDİRİLMESİ

Davut Karaman[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Yoksulluk son yıllarda ülkemizde ve dünyada hissedilebilir bir sosyal sorun olarak varlığı sürdürmektedir. Yoksulluğun çocuklar üzerinde şimdi ve geleceğe dair etkilerinin olduğu bilinmektedir. Yetişkin bireylerin yoksullukla ilgili travmaları çocuklara göre tolere etme becerilerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Yapılan bu çalışmayla yoksulluğun çocuk üzerindeki etkisi değerlendirilecek ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığınca yürütülen yoksullukla mücadele de çocuk odaklı sosyal yardım uygulaması spesifik olarak incelenecektir. Çocuklar adına yürütülen sosyal yardım uygulamalarının sosyal hizmet disiplini paralelinde yürütülmesi gerektiği uluslararası kabul gören bir anlayıştır. Avrupa Sosyal Şartı ile sosyal refah alanında üretilecek hizmetlerde sosyal hizmet yöntemlerinin kullanılması uluslararası anlamda kabul görmüştür. Bilindiği gibi ülkemiz bu sözleşmeye taraf olmuş ve kendi iç hukuku düzenlemelerini bu sözleşme hükümlerince yapmayı taahhüt etmiştir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışma yoksulluk tanımı ve yoksulluk teorileri ile yoksulluğu genel anlamda tanımamızı kolaylaştıracaktır. Yoksulluk ve sosyal yardım ilişkisi üzerinde durarak yoksullukla mücadele yöntemleri gözden geçirilecektir. Yoksulluğun çocuk üzerindeki etkileri değerlendirilecek, çocuk refahı alanında çocuk yoksulluğunu doğrudan engellemeye yönelik Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı aracılığıyla yürütülen, ekonomik gerekçelerle korunma ihtiyacı olan çocuk durumunda değerlendirilen ve sosyo-ekonomik destek ile ailesi ya da yakınları ile yaşamına devam etmesi sağlanan çocuklar için uygulanan sosyal yardım uygulaması Avrupa Sosyal Şartı ve sosyal hizmet disiplini açısından genel anlamda değerlendirilecektir.

TARTIŞMA

Sosyal hizmet disiplininin varlığı ile yürütülen sosyal yardım uygulamalarının hak temelli bir anlayışla yoksul bireylere ulaştırılması ve insan onurunun gereken özeni görmesi hedeflenmiştir. Disipliner bir anlayışın dışına çıkan sosyal yardım uygulamaları politikanın aracı haline gelmekte ve çoğunlukla insan onuru bu uygulamalardan zarar görmektedir. Ayrıca tek başına nakdi ya da ayni yardımlar şeklinde yapılan bu tür sosyal yardım uygulamaları sosyal yardım bağımlılığı ile yoksul bireyin özgürleşmesinin önünde bir engel olarak durmaktadır.

SONUÇ

Türkiye'nin yoksulluk ve sosyal dışlanmayla mücadelede ulusal bir strateji geliştirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu strateji kapsamında yoksullara vatandaş olma hakkından kaynaklanan düzenli gelir desteği verilmesi, ikinci ise böyle bir stratejinin mutlaka koruyucu, önleyici çalışmalar ve sosyal hizmetlerle desteklenmesidir. Sosyal yardımların yoksullara ulaştırılma yöntemi, insanlık onurunu kırmadan, kriterleri objektif ve şeffaf, yasa ile belirlenmiş bir hak olarak, temel gelir desteği yoksullukla mücadelenin bir unsuru olmalıdır. Yoksullukla mücadele stratejisinin iki temel unsuru olan hem koruyucu – önleyici hizmetler hem de yoksullara düzenli gelir desteği için gerekli kaynakların ayrılması gerekmektedir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı korunma ihtiyacı olan çocukların ailesi ya da yakınları yanında desteklenmelerine yönelik sosyal ve ekonomik destek yönetmeliğini güncellemek ve uygulamada iyileştirme yapacağı gerekçesiyle 03.03.2015 tarihinde yeni bir yönetmelik uygulamaya koymuştur. Uygulamaya konulan yönetmeliği Avrupa Sosyal Şartı açısından değerlendirdiğimizde hukuki ve bilimsel anlamda handikaplarının olduğu görülmektedir.

ANAHTAR KELİMELER

Yoksulluk, sosyal yardım, korunma ihtiyacı olan çocuk, aile ve çocuk refahı, sosyal hizmet, Avrupa Sosyal Şartı.

[1] Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığında Sosyal Hizmet Uzmanı

ÇOCUK İZLEM MERKEZİ VE SOSYAL HİZMET

Gökhan Yanar[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Çocukların maruz kaldığı ihmal ve istismarlar tüm dünyanın öncelikli sorunudur. Dünyada ve ülkemizde çocuk ve ergenleri tehdit eden cinsel istismar olgularının sayısı giderek artmaktadır. Bu nedenle istismar mağduru çocukları değerlendirmek, tedavi etmek ve izlemek için multidisipliner çalışmaların sayısı artmaktadır. Bu konu ile ilgili olarak 2012 yılından bu yana Çocuk İzlem Merkezleri faaliyete geçirilmiş fakat bir meslek ve disiplin olarak sosyal hizmetin bu merkezlerde ne kadar işlerlik kazandığı tartışmaları yapılmamıştır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Çocuk cinsel istismarı ve sonrasında çocuklara karşı kamu tarafından yapılan birçok uygulama çocuğu ikincil travmatizasyon adı verilen ve cinsel istismar kaynaklı travma kadar ruh sağlığında derin etkiler bırakan ciddi bir halk sağlığı sorununa neden olmaktadır. Ayrıca cinsel istismar ve sonrasında yapılan uygulamalar genelde insan hakları özelde ise çocuk hakları ihlallerine neden olmaktadır. Bu bildiride 2010 yılından bu yana uygulanmaya çalışılan 2012 yılında ise bir Başbakanlık genelgesiyle yaygınlaştırılmaya çalışılan Çocuk İzlem Merkezlerinin ortaya çıkışı, amaçları ve işleyişi aktarılacak ve sosyal hizmet bakış açısı bu merkezlerde yer alan sosyal hizmet uzmanlarının etik bir çerçevede hangi mesleki rol ve sorumlulukları takınmaları gerektiği ve sosyal hizmetin bu merkezlerdeki önemi insan hakları ve çocuk hakları bağlamında tartışılacaktır.

TARTIŞMA

İnsanlık ailesinin bir parçası olan çocukların sağlıklı ve onur ve haysiyetlerine uygun bir çevrede sevgi, barış ve güven içinde yaşamasını teminat altına almak amacıyla Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde Çocuk Hakları Sözleşmesi kabul edilmiştir. Bu sözleşmeye göre taraf devletler, çocuğun ana-babasının ya da onlardan birinin, yasal vasi veya vasilerinin ya da bakımın üstlenen herhangi bir kişinin yanında iken bedensel veya zihinsel saldırı, şiddet veya suiistimale, ihmal ya da ihmalkâr muameleye, ırza geçme dâhil her türlü istismar ve kötü muameleye karşı korunması için; yasal idari toplumsal önlemleri almasını zorunlu kılmaktadır. Çocuk cinsel istismarı çocuğun ruh sağlığını bozan ve çocukların onur haysiyetlerine ağır darbeler indiren hak ihlalidir.

Çocuk hakları sözleşmesi taraf devletlere hükümleri gayet açık ve net olsa da ülkemizdeki uygulamalarda çocuğa ve cinselliğe olan bakış açısı, cinsellik algısına yüklenen negatif atıflar, hukuk sistemimizin somut delillere dayanan yapısı ve kamunun kendi içinde uzadıkça uzayan hukuki işlemleri cinsel istismara uğrayan çocuklarda ikincil travmalara neden olmaktaydı, fakat 2012 yılından bu yana bu atıl yapıya karşı çocuk dostu ve çocuk haklarını ön plana çıkaran Çocuk İzlem Merkezleri kurulmuştur.

Çocuk İzlem Merkezleri multidisipliner hizmet veren bir yapıdır ve sosyal hizmet mesleği de bu yapı içinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Çocuk İzlem Merkezlerinde sosyal hizmet uygulamaları iki türde gerçekleştirilmektedir. Sosyal hizmet uzmanı adli görüşmecisi, aile görüşmecisi ve Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü temsilcisi olarak görev alabilmektedir.

Adli görüşmeci olarak sosyal hizmet uzmanı çocuklarla adli görüşmeler yapar ve ekiple birlikte çocuğun yararı açısından multidisipliner yapıya kendi mesleki bilgi, beceri ve değerleri ile katkı sunar. Adli görüşmeci olarak sosyal hizmet uzmanı ekip içinde çocuğun ihtiyacı olabilecek sosyal hizmet kurumları ile de bağlantı kurmasına da yardımcı olmaktadır.

Sosyal hizmet uzmanı çevresi içinde birey prensibiyle ÇİM'e gelen çocukların aileleri ile de aile görüşmeleri yapmaktadır. Aile görüşmelerinde çocuk ve aile hakkında derinlemesine bilgi almaya çalışmakta ve çocuğun yaşadığı süreçte ailenin rolü ve ihmalini değerlendirmektedir. Ayrıca bu görüşmelerde rehabilitasyon sürecinde ailenin güçlü ve zayıf yönleri değerlendirilmekte, ailenin katkılarının neler olabileceği araştırılmaktadır.

[1]Kocaeli Derince Eğitim ve Araştırma Hastanesi Çocuk İzlem Merkezi Sosyal Hizmet Uzmanı

Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü temsilcisi olarak sosyal hizmet uzmanı çocuk izlem merkezinde ÇİM ekibi içinde yer alır ve adli görüşmeleri aynalı oda arkasında bulunan ekip içerisinde bulunur. Çocuk ile adli görüşme esnasında kendi kurumu ve mesleği ile ilgili konuları dikkatle inceler ve gerekli gördüğü adli vakalar için sosyal inceleme yapmak suretiyle çocuğun ailesi ve çevresi hakkında daha detaylı bilgiler elde edilmesini sağlar.

Her ne kadar sosyal hizmet uzmanına biçilen görev ve sorumluluklar oldukça geniş bir yelpaze içinde olsa da ülkemizde faaliyet gösteren ÇİM'lerde uygulamalarda sosyal hizmet adına yapılan uygulamalarda eksiklikler ve yanlış uygulama örnekleri oldukça sık karşılaşılan bir durum halini almaya başlamıştır bu nedenle henüz yeni bir yapılanma olan ÇİM'lerde sosyal hizmetin yeri ve işleyişi konusunun iyi değerlendirilip uygulamadaki eksikliklerin giderilmesi için çalışmalar yapılması gerekmektedir.

SONUÇ

Çocuk izlem merkezleri çocukların ruh sağlıkları ve onların onur ve haysiyetlerinin korunması açısından gerekli merkezlerdir. Bu çalışma ile insan haklarını ön planda tutan ve hak ve özgürlükleri, insan onurunu ve değerini yüceltmeyi şiar edinmiş bir meslek ve disiplin olan sosyal hizmetin ÇİM'lerdeki yeri ve önemine dikkat çekilerek bu merkezlerde sosyal hizmet müdahalelerine olan ihtiyacın daha da somut hale getirilmesinin bu merkezlerin geleceği ve verdikleri hizmetin kalitesinin yükseltilmesi açısından faydalı olduğu düşünülmektedir.

KORUNMASI GEREKEN ÇOCUK VE AİLE İLE ÇALIŞMA: ÖRNEK BİR VAKA SUNUMU

Mehmet Zafer Danış[1], Burcu Başak Diri [2]

GİRİŞ

Çocuğun yüksek yararının korunması, geliştirilmesi ve teşvik edilmesi ilkesi uyarınca; son yıllarda ülkemizde, sosyo-ekonomik yoksunluktan dolayı ebeveynleri tarafından kurum bakımına bırakılmak istenen çocuklar için nakit transferi uygulaması kapsamında ailede en fazla iki çocuk için ekonomik yardımda bulunulmaktadır. Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüklerince yürütülen bu uygulama kapsamında; işsizlik, engellilik ve yoksulluk gibi ekonomik nedenlerle geçimlerini temin edemeyen ve bu nedenle bakmakla yükümlü oldukları on sekiz yaşından küçük çocuklarının bakım sorumluluğunu kuruma bırakmak isteyen aileler ev ortamında ziyaret edilmekte, aile içi ilişki ve etkileşimleri gözlemlenerek ekonomik yardımla işlevselliğini sürdürebilecek durumda olanlara parasal yardımda bulunulmaktadır. Bu uygulama ile çocuk yuvaları ya da yetiştirme yurtlarına bırakılan çocuk sayıları istatistiki olarak azalmakta, bu durumdaki çocuklar aile ortamında desteklenmek suretiyle bio-psiko-sosyal yönden sağlıklı bir kimlik geliştirebilmeleri için desteklenmektedir.

Bu çalışmanın amacı; ekonomik yetersizlikler nedeniyle üç çocuğunu kurum bakımına vermek için Sakarya Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne başvuran bir baba, eşi ve üç çocuğuyla "çevresi içinde birey" ve "güçlendirme" yaklaşımları çerçevesinde yapılan mesleki çalışma takdim edilecektir.

VAKANIN TANITIMI

Ş.T. (32) ve O.T. (27)'nin evliliğinden Y.T. (9), S.T.(7) ve M.T.(4) adlarında 3 çocuk dünyaya gelmiştir. Anne O.T. %68 bedensel ağır engellidir. Baba Ş.T.(32), eşi O.T. ve üç çocuğu ile birlikte yaşamaktadır. Baba Ş.T., düzenli bir işte çalışmamaktadır. Ş.T., eşinin engelli olması, çocuklarının bakım ve sorumluluklarını üstlenememesi gerekçesi ile koruma ve bakım altına alınmalarına yönelik talepte bulunmuştur. Müracaatçı Ş.T.'nin talebi üzerine aile hakkında mesleki çalışma yapılmıştır.

MÜDAHALE SÜRECİ

Ş.T.'nin dilekçeli müracaatına istinaden yapılan ön görüşmede babanın geçmişten günümüze engelli eşi ve üç çocuğunun bakımını tek başına üstlendiği, ancak kendisini yetersiz ve çaresiz hissetmesi nedeniyle ve çocuklarının daha iyi bir geleceğe sahip olmaları amacıyla devletin koruması altına alınmalarını talep ettiği öğrenilmiştir. Baba Ş.T.'nin çocuklarına düşkün bir yapısının bulunduğu, ailenin sosyal destek sisteminin (maddi-manevi) yeterli olmadığı ve babanın bu nedenle tükenmişlik yaşadığı tespit edilmiştir. Baba Ş.T. ile yapılan ön görüşme sonrası yerinde izleme, inceleme ve değerlendirme yapmak üzere ailenin ikamet adresine gidilmiştir. Yapılan inceleme ve çevre araştırması sonucunda çocukların aileleri ile birlikte kalmalarının uygun olacağı tespit edilmiş ancak babanın çocuk yetiştirme ve gelişim dönemi sorunları hakkında profesyonel desteğe ihtiyacı olduğu düşünüldüğünden adı geçen çocuklar hakkında koruyucu ve önleyici tedbir alınması amacıyla Çocuk Mahkemesinden "Danışmanlık Tedbiri" talebinde bulunulmuştur. Çocuklardan Y.T'nin ders başarısının düşük olduğu, algılama ve aktarmada sorunlar yaşadığı, yaşıtlarına oranla zihinsel gelişiminin yetersiz olduğu gözlenmiş, baba Ş.T., çocuk psikiyatrisine yönlendirilmiştir. Ailenin sosyal çevresinde çocukların bakımını sağlayacak bir yakınlarının olmadığı, babanın çocukların bakımı ile ilgilenmesi nedeniyle düzenli bir işte çalışamadığı, ekonomik kaynaklarının kısıtlı olduğu, çocukların temel ihtiyaçlarının karşılanmasında problem yaşandığı tespit edilmiş, aileye çocukların bakım ve ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla ekonomik destek sağlanmıştır.

Baba Ş.T. ile yapılan görüşmelerde güçlendirme yaklaşımı kullanılmış, baba güçlü yönlerini fark etmiş, iki aylık mesleki müdahale süreci sonunda çocuklarının kurum bakımına alınması talebinden vazgeçmiştir. Çocukların izleme ve takiplerinin yapılması amacıyla üçer aylık sürelerle ailenin takibi yapılmıştır. Çalışmada aile, çevre, sosyal yardım, mahkeme ve sağlık gibi sistemler kullanılmıştır.

[1] Sakarya Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Doçent Doktor

[2] Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Bölümü, Yüksek Lisans Öğrencisi

TARTIŞMA

Güçlendirme yaklaşımının temel felsefesi henüz ortaya konmamış olsa da herkesin bir güce sahip olduğu, bu gücün geliştirilebileceği ve her çevrenin kaynaklarla dolu olduğu anlayışına dayalıdır. Ekolojik sistem yaklaşımı ise çevresi içinde birey bakış açısıyla herhangi bir sistemde meydana gelen değişimin sosyal çevre bağlamında değerlendirilmesi gereğine işaret ederek, sistemin alt öğelerinde oluşacak bir problemin sistemin genelinin işlevselliğini bozucu yönde etkileyeceğine vurgu yapmaktadır. Özellikle maddi olanaksızlıklardan dolayı çocuklarına yönelik bakım görevini yerine getirmekte güçlük çeken ailelere verilecek ekonomik destekle birlikte, çocuk bakımı ve gelişimi konusunda sağlanacak psiko-sosyal destek ve danışmanlık, aile yapısı ve bütünlüğü ile çocuk ruh sağlığının korunması ve geliştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

ANAHTAR KELİMELER

Çocuk, yoksulluk, ekonomik destek, sosyal işlevsellik, sosyal hizmet uzmanı.

SOSYAL HİZMET BAKIŞ AÇISINDAN SEVGİ EVLERİ'NDE KALAN ORTAOKUL DÜZEYİNDEKİ ÇOCUKLARIN ÇEVREYE YÖNELİK ALGILARI

İrfan Doğan[1]

GİRİŞ

Sevgi Evleri'nde kalan çocuklar yaşıtlarına göre daha dezavantajlı konumdadırlar. Bu dezavantajlı konumun oluşmasında eğitsel ve kültürel uyaranların eksikliği, kurum kültürünün etkisi, bilişsel açıdan verilen eğitimlerin eksikliği gibi etkenlerden söz edilebilir.

Okul çağındaki çocukların doğa ve çevre algılarına yönelik pek çok çalışma olmasına rağmen dezavantajlı çocuklara yönelik çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışma, ekoloji temelli sosyal hizmet araştırmaları ve müdahalelerinin oluşturulmasında önemlidir.

AMAÇ

Çalışmanın amacı "Sevgi Evleri'nde Kalan Ortaokul Düzeyindeki Çocukların Çevreyi Nasıl Algıladıkları"nı belirlemektir.

YÖNTEM

Bu çalışma, P. Sevgi Evleri'nde kalan ortaokul düzeyinde (11-14 yaş) 8 çocuk ile nitel araştırma yöntemiyle yürütülmüştür. Bu çalışmada, grup çalışması yönteminden yararlanılmıştır ve çocukların görüşleri ayrıntılı incelenmeye çalışılmıştır ve bu bakımdan nitel veri değerlendirme yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

Bu çalışmada veriler grup çalışmasında öğrencilerin görüşleri, resimleri, video analizleri araçlarıyla elde edilmiştir.

Çalışma haftada bir gün olacak şekilde düzenlenmiştir. Cuma saat 15.30-16.30 olarak belirlenmiştir. Bu saatin seçilmesinde çocukların okuldan dönüş zamanı ve sonrasında yemekten sonrası olacak şekilde belirlenmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Sevgi evlerinde kalan ortaokul düzeyindeki çocukların çevreyi nasıl algıladıklarını belirlemeye çalışan bu çalışmada çocukların çevre ile ilgili bazı kavramlara aşina oldukları, çevre hakkında bilgilerinin olduğu ancak öğrendiklerinin yalnızca okulda ve sınırlı olduğu, öğrendiklerini uygulama aktarmadıkları ve doğaya verilen zarar ile ilgili yeterince bilinç sahibi olmadıkları görülmüştür.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Sevgi evleri, kurum bakımı altında olan çocuk, doğa, doğaya yönelik algı, ekoloji temelli sosyal hizmet.

[1] Arş. Gör., Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü

ÇOCUK EVİNDE KALAN ÇOCUKLARIN ÇOCUK EVİ HİZMETİNE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELERİ

Şeyda Yıldırım[1]

GİRİŞ

Günümüz dünyasında insan hakları ve çocuk hakları konularındaki gelişmelere paralel olarak çocukların sağlıklı ve mutlu bir ortamda yetişmelerini sağlamak için neler yapılması gerektiğine ilişkin pek çok farklı disiplinde bilimsel araştırmalar yapılmakta ve çocuğun fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişimini sağlıklı bir şekilde sağlayacak ortamların oluşturulmasına yönelik çalışmalar yürütülmektedir. Buna istinaden bu alanda söz sahibi olan sosyal hizmet, tıp, psikoloji, sosyoloji, çocuk gelişimi gibi bilim dallarının üzerinde uzlaştığı konu çocukların bir aile ortamında ebeveynleriyle birlikte yaşamasının en ideali olduğu yönündedir. Ancak ebeveynlerden birinin ya da her ikisinin ölümü, kronik hastalıkları, psikiyatrik bozuklukları, cezaevine girmeleri, boşanma sonucu ailenin parçalanması ya da sosyo-ekonomik yoksunluk gibi nedenlerle aile bütünlüğünün bozulduğu durumlarda çocukların ebeveynleri ile yaşaması mümkün olmayabilir. Bu durumda da öncelikle çocuğun yine aile ve akraba çevresi içerisinde yaşaması, bunun da mümkün olmadığı durumlarda da toplumsal koruma sistemi içerisinde oluşturulan hizmet modelleri ile çocuğunun bakımının sağlanması söz konusu olmaktadır. Bu bakım modellerinin çocuğun sağlıklı büyüme ve gelişmesini sağlamaya yönelik geliştirilmesi yönünde düzenlemeler yapılmaktadır. Bu hizmet modelleri içinde en yaygın hizmet modellerinin ise kurum bakımı, koruyucu aile ve evlat edinme hizmetleri olduğu görülmektedir. Ülkemizde son yıllarda da bu bakım modellerine ev tipi bakım modelleri olan çocuk evi ve sevgi evi modelleri eklenmiştir.

Çocuk Evleri, her ilin sosyal-kültürel ve fiziksel yapısı, çocuk yetiştirmeye uygun bölgelerinde, okullara ve hastanelere yakın, apartman dairesi veya müstakil dairelerde 7-18 yaş grubu 6-8 çocuğun bir ev ortamı yaratılarak korunma ve bakım altına alınan çocukların bedensel ve psiko-sosyal gelişimlerinin, eğitimlerinin ve bir meslek sahibi olarak topluma yararlı kişiler olarak yetiştirilmelerinin sağlaması hedefleyen çocuk bakım modelidir. Çocuk evleri hizmeti yeni bir hizmet modeli olmakla birlikte çok hızlı bir şekilde yaygınlaşmıştır ve bu hızlı geçiş sürecinde çocukların yaşantılarındaki olumlu ve olumsuz değişimlere yönelik bilimsel çalışmaların sayısı oldukça azdır.

AMAÇ

Bu araştırmanın temel amacı, çocuk koruma sistemi içinde çocuk evinde kalan çocukların çocuk evine ilişkin değerlendirmelerinin ortaya konmasıdır.

YÖNTEM

Bu araştırma hem nicel hem de nitel tasarımı içeren karma araştırma olarak tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma evrenini, İzmir'de bulunan çocuk evlerinde kalan 12-18 yaş arasındaki çocuklardan çocuk evinde en az 6 aydır yaşayan çocuklar oluşturmaktadır. Araştırmaya toplam 33 çocuk evinden 101 çocuk katılmıştır.

Araştırmanın nitel veri toplama sürecinde ise örneklem olarak çocuk evinde en az bir yıldır yaşayıp daha önceden de çocuk yuvası ya da yetiştirme yurdu gibi kurum bakım modellerinden birinden en az 6 ay hizmet almış çocuklardan bir grup seçilmiştir. Bir merkez (Karşıyaka) ve bir de uzak ilçede (Urla) yaşayan çocuklardan bu özelliklere sahip 17 çocuğa ulaşılmıştır. Nicel verileri toplamak için araştırmacı tarafından geliştirilen yapılandırılmış görüşme formu, nitel verileri elde ederken de yine araştırmacı tarafından geliştirilmiş yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır.

BULGULAR VE SONUÇ

Çocuk evi hizmeti değerlendirildiğinde araştırmanın nicel bölümünde çocuk evinde kalan çocukların çocuk evinin fiziksel koşullarını genellikle iyi olarak değerlendirdikleri bazı bulgular elde edilmiştir. Çocukların % 87,9' u beslenme koşullarının iyi olduğunu, % 92' si sağlık ihtiyaçlarının zamanında karşılandığını, % 84,8' i sağlık ihtiyaçlarının zamanında karşılandığını, % 85' i kıyafet ihtiyaçlarının zamanında karşılandığını

[1] Yard. Doç.Dr. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü

belirtmişlerdir. Bunun yanında çocukların % 38,5' i evde kendi odalarını değiştirmek istediklerini ifade etmişlerdir. Araştırmanın nitel bölümünde de çocuklar evin fiziksel koşullarının yeterli olmasına rağmen televizyon ve bilgisayar konusunda bir takım sıkıntılar yaşadıklarını ve çevrenin güvenli olduğunu belirtmişlerdir.

Çocuk evinde kalan çocukların çocuk evinin ve çevresinin fiziksel koşullarını değerlendirmelerine bakıldığında çocukların genellikle memnun olduğu görülmektedir. Çocuk evini kurum bakımı hizmetinden daha iyi olarak değerlendirirken sosyal etkinlikler açısından çocuk evinin daha yetersiz olduğunu da belirtmektedirler. Kurumlarda özel günlerde, bayramlarda, yılbaşlarında eğlenceli etkinlikler düzenlenir ve bu etkinliklere katılan çok fazla ziyaretçi olur. Ancak çocuk evinde ziyaretçi sayısı çocuk yuvasına göre çok daha az olmaktadır. Ayrıca sinema ve tiyatroya ya da çeşitli yerlere toplu halde gezilere gitmenin kurum ortamında daha sık yapıldığı ifade edilmektedir ki özellikle büyük çocuklar çocuk evlerinde bunun önemli bir eksiklik olduğunu ifade etmektedirler. Çocuk evinin en iyi yanının bakım elemanlarının ve grup sorumlusu meslek elemanlarının çocuklara çok daha iyi davranması olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu da çocukların birebir ilgiye ne kadar ihtiyaç duyduklarını ve bu ilginin kurum ortamında yeterince sağlanmasının mümkün olmadığını karşımıza çıkarmaktadır. Çocuk evinin en çok şikayet edilen yanı ise kuralları olmaktadır. Çocuk evi kurallarının katı olması ve kuralların ihlali durumunda ardından gelen mahrum bırakma cezalarının özellikle lise döneminde olan çocuklar tarafından önemli bir mutsuzluk kaynağı olduğu görülmektedir. Bu çocuklar çocuk evi ortamındaki aşırı kurallar ve sosyal yaşantı eksikliği nedeniyle çok sıkıldıklarını ifade etmektedirler. Buna paralel olarak da çocuk evi hizmetinin daha iyi olabilmesi için öncelikle kuralların daha esnek olmasını ve ardından da daha fazla sosyal etkinlik yapılmasını talep etmektedirler.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Çocuk evi, korunmaya muhtaç çocuk, kurum bakımı.

DEVLET HASTANELERİNDE SOSYAL HİZMET MESLEĞİNİN YERİ

Abdulaziz İnan[1]

ÇALIŞMANIN TEMELLİ

Son yıllarda sağlık alanında yaşanan yoğun gelişmeler sonrası sosyal hizmet mesleği sağlık alanında önemli yer edinmiştir. Duygusal problemleri olan hastalarda hastalığın şiddetini azaltmak ve tıbbi bakımın etkisini artırmak için sosyal hizmet mesleği uygulayıcıları olan sosyal hizmet uzmanları sağlık alanında birçok birimde tıbbi sosyal hizmet sunumunda daha aktif olarak yer almıştır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı, ülkemizde son yıllarda hızlı bir dönüşüm geçiren sağlık alanında sosyal hizmet mesleğinin vardığı yerin tespiti ve sosyal hizmet mesleği uygulayıcıları olan sosyal hizmet uzmanların çalıştığı birimler ve bu birimlerdeki görev ve sorumluluk alanlarının tespitidir. Bu çalışma ile sosyal hizmet mesleğinin sağlık alanında nasıl gelişim gösterdiği ve son mevzuat çalışmalarında nasıl yer aldığı tartışılacaktır.

TARTIŞMA

1880 yılında İngiltere'de akıl hastanelerinde kalan hastalar taburcu edildikten sonra evlerine gönderilen "ziyaretçiler" tarafından takip edilmiştir. Daha sonra muhtaç aileleri saptayarak yardımda bulunmak üzere "Lady Almoner" adı verilen ve yoksulların evine giden gönüllü kadınlar hastanelerde görev almaya başlamıştır. 1905 yılında sosyal hizmet uzmanlarının aynı anda dört hastanede görev almaya başlamasıyla sosyal hizmet mesleği tıp alanında yerini almaya başlamıştır.

Ülkemizde 1955 yılında 7355 sayılı kanunla Sosyal Hizmetler Enstitüsü kurulmuş (teşkilat yapısı içine Tıbbi Sosyal Hizmetler Şubesi) yer almıştır. Sosyal hizmet uzmanları, 2000'li yılların başlarından itibaren hemodiyaliz, gerontoloji, organ nakli ve transplantasyon, fizik tedavi ve rehabilitasyon, sosyal pediatri ve onkoloji gibi tıbbin uzmanlaşmış alanlarında çalışmaya başlamıştır.

Sağlık Bakanlığı Devlet Hastaneleri Mevzuatında;

1983 tarihli "Yataklı Tedavi Kurumları İşletme Yönetmeliği",

1998 tarihli resmi "Hasta Hakları Yönetmeliği",

2005 tarihli "Evde Bakım Hizmetleri Sunumu Hakkında Yönetmelik",

2010 tarihli "Yataklı Sağlık Tesislerinde Yanık Tedavi Birimlerinin Kurulması ve İşleyişi Hakkında Yönerge",

2010 tarihli "Yataklı Sağlık Tesislerinde Yanık Tedavi Birimlerinin Kurulması ve İşleyişi Hakkında 2010 tarihli "Diyaliz Merkezleri Hakkında Yönetmelik",

Yönerge",

2011 tarihli "Tıbbi Sosyal Hizmet uygulama Yönergesi",

2011 tarihli "Sağlık Bakanlığınca Sunulan Evde Bakım Hizmetlerinin Uygulama Usul ve Esasları Hakkında Yönerge",

2011 tarihli " Yataklı Sağlık Tesislerinde Yanık Tedavi Birimlerinin Kurulması ve İşleyişi Hakkında Yönergede Değişiklik Yapılmasına Dair Yönerge",

2011 tarihli " Hasta ve Çalışan Güvenliğinin Sağlanmasına Dair Yönetmelik " ,

2014 tarihli " Hasta Hakları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik",

2014 tarihli " Toplum Ruh Sağlığı Merkezlerleri Hakkında Yönerge" ile sosyal hizmet mesleğine vurgu yapmış ve sosyal hizmet uzmanlarının görev ve sorumluluklarına değinmiştir.

Sağlık mevzuatında her ne kadar sosyal hizmet uzmanının görev ve sorumluluklarına değinmişse de uygulamalarda sosyal hizmet uzmanları, çalıştıkları hastanelerde görev ve sorumlulukları dışında başka alanlarda çalıştırılabilmektedirler. Ayrıca sosyal hizmet uzmanları, sağlık alanında her ne kadar teorik olarak yer almışlarsa da uygulama ve pratikte birçok sorunla karşı karşıya kalmaktadırlar.

[1] Sosyal Hizmet Uzmanı, Selçuk Üniversitesi, Yüksek Lisans Öğrencisi

Sosyal hizmet mesleğinin beklenen yerde olmamasında, birçok uygulama alanında olduğu gibi sağlık alanında da kurum yöneticileri, diğer çalışanlar ve müracaatçıları tarafından istenen düzeyde bilinmiyor olmasının da etkisi olduğu düşünülmektedir.

SONUÇ

Son yıllarda sağlık alanında yaşanan bir takım değişim ve gelişmeler karşısında geri kalmayan ve bu değişim ve gelişim içinde önemli bir yer edinen fakat mesleğin uygulama aşamasında birçok sorunla karşı karşıya kalan sosyal hizmet mesleğinin, uygulama alanında daha görünür olmasının sağlanması, farkındalığın artırılması ve yerini sağlamlaştırması için sosyal hizmet uzmanlarının mesleki ve kişisel çabaları doğrultusunda hakkettiği yere gelmesinin sağlaması gerektiği düşünülmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Hastane, sağlık, sosyal hizmet, sosyal hizmet uzmanı.

HASTANELERDE TIBBİ SOSYAL HİZMET BİRİMİ: BİLİNİRLİK, İMAJ VE MEMNUNİYET ARAŞTIRMASI

Burcu Gündüz[1], Hasan Hüseyin Taylan[2]

GİRİŞ

Tıbbi Sosyal Hizmet Uygulamaları, ayakta ya da yatarak tedavi gören hastaların, tıbbi tedaviden etkili bir şekilde yararlanması, sosyal sağlığının korunması ve geliştirilmesi, tedavi sürecinde hastanın ailesi ve çevresi ile ilişkilerinin düzenlenmesi, tedavi sürecini etkileyen psiko-sosyal ve sosyo-ekonomik sorunlarının zamanında çözümlenerek sosyal işlevselliğini yeniden kazanması amacıyla yürütülen sosyal hizmet uygulamasıdır. Bireyle, grupla, aileyle, toplumla sosyal hizmet ve sosyal hizmet araştırması yöntemlerinin kullanıldığı ve başvuru, inceleme, müdahale, değerlendirme, uygulama, sonuçlandırma ve izleme aşamalarının gerçekleştirildiği sosyal hizmet uygulamasıdır.

Sağlık Bakanlığı bünyesinde gerçekleştirilen sosyal hizmet uygulamaları 2011 yılında yürürlüğe giren Tıbbi Sosyal Hizmet Uygulamaları Yönergesi ile yürütülmektedir. Yönergede birimin fiziki koşulları, birim işleyiş prosedürleri, Birim sorumlusu ve birime bağlı çalışan Sosyal Hizmet Uzmanının görev ve sorumlulukları yönergede açıkça belirtilmiştir. Sosyal Hizmet Uzmanları hastaneden hizmet alan, kimsesiz, terk ve bakıma muhtaç hastalar, engelli hastalar, sağlık güvencesiz hastalar, yoksul hastalar, aile içi şiddet mağduru hastalar, ihmal ve istismara uğramış çocuk hastalar, mülteci ve sığınmacı hastalar, insan ticareti mağduru hastalar, yaşlı, dul ve yetim hastalar, kronik hastalar, ruh sağlığı bozulmuş hastalar, alkol ve madde bağımlısı hastalar, yabancı uyruklu olup tedaviden yararlanamayan hastalar, il dışından gelen hastalar öncelikli olmak üzere tıbbi sosyal hizmete ihtiyaç duyan hastalar için sosyal hizmet müdahalesini planlar ve uygular.

YÖNTEM

Biz de bu *Hastanelerde Tıbbi Sosyal Hizmet Birimi: Tanınırlık, İmaj ve Memnuniyet Araştırması* isimli çalışmada, İstanbul Üsküdar Devlet Hastanesi örneğinde hastanelerdeki Sosyal Hizmet Birimlerinin bilinirliği/tanınırlığı, bu birimden faydalanılma durumu, birimin algısı ve bu birimden hizmet alanların memnuniyet durumları araştırılmıştır. Bu araştırma "tarama model"ini esas alan bir çalışmadır. Bu araştırmada veriler; Üsküdar Devlet Hastanesinden faydalanmak üzere başvuran, gelişi güzel seçilmiş araştırmaya katılmaya gönüllü olan 70 hastadan, araştırmanın amaçları doğrultusunda oluşturulan soru kağıtları aracılığıyla toplanmıştır.

BULGULAR

İstanbul Üsküdar Devlet Hastanesi'nde hasta ve yakınlarına yönelik yapılan bir *alan taramas*nda (Survey) Tıbbi Sosyal Hizmet Birimi'nin Araştırma neticesinde hastaların 38 tanesinin Tıbbi Sosyal Hizmet birimi hakkında bilgi sahibi olmadığı, 23 tanesinin birim hakkında bilgisi olduğu 9 tanesinin emin olmadığı ortaya konulmuştur.

Tıbbi sosyal hizmet birimi hakkında bilgiye sahip olan hastaların bu bilgiye sağlık personellerinin yönlendirmesi üzerine ya da hastanede okudukları afiş ve broşürler sayesinde sahip oldukları tespit edilmiştir. Bunun dışında Tıbbi Sosyal Hizmet birimine başvuran hastaların daha çok engelli ya da kronik bakım hastaları konusunda bilgi almak amacıyla başvurdukları belirlenmiştir. Birimden faydalanan hastaların tamamı bu hizmetten memnun olduğunu ifade etmiştir.

SONUÇ

Bu çalışma ile tıbbi alanda sosyal hizmet uygulamalarının hastalar tarafından hala çok bilinmediği, bilgi sahibi olanların ise hastaneye başvurdukları sırada bir takım ihtiyaçlarının ortaya çıkması üzerine bilgi sahibi olduğu, hastane dışında bu alana dair bilgi sahibi olunabilecek bir kanalın hastalara henüz ulaşmadığı anlaşılmıştır. Bu alan ile ilgili gerek basın ve medya kanallarının gerekse Sağlık Bakanlığı'nın tanıtım, eğitim ve bilgilendirme konusunda ciddi eksiklikleri olduğunu ortaya koymuştur. Sağlık alanında

[1] Üsküdar Devlet Hastanesi Sosyal Hizmet Uzmanı

[2] Yrd. Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü

Sosyal hizmet mesleğinin etkililiğinin artması, gelişmesi ve bilinirliğinin artırılması için bu eksiklerin giderilmesi gerektiğine kanaat getirilmiştir.

ANAHTAR KELİMELER

Sosyal hizmet**,** tıbbi sosyal hizmet, bilinirlik, faydalanılma düzeyleri, kurumsal imaj, memnuniyet düzeyleri.

TÜRKİYE'DE TIBBİ SOSYAL HİZMET ALANINDA SOSYAL ÇALIŞMACI İSTİHDAMI

Seval Bekiroğlu[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Dünyada 1905'den beri, Türkiye'de ise 1967'den beri sağlık alanında istihdam edilen sosyal çalışmacılar sağlığın psiko-sosyal boyutunun önem kazanması ile sağlık alanında önemi artan meslekler arasında yerini almıştır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Sağlıkta önemli meslekler arasında yer alan sosyal çalışmacıların istihdam durumu incelendiğinde ise artan ihtiyaca rağmen Sağlık Bakanlığı personel alımlarının düşük oranda olduğu gözlemlenmektedir. Bu nedenle bu bildiride, Türkiye'de tıbbi sosyal hizmet alanındaki sosyal çalışmacı istihdamına ilişkin, Sağlık Bakanlığı insan kaynağı planlama çalışmaları kapsamında sosyal çalışmacı istihdamının nasıl yapıldığına ilişkin bir çerçeve oluşturduktan sonra güncel sosyal çalışmacı istihdam verileri incelenecek, planlamanın eksiklikleri tartışılacaktır.

TARTIŞMA

Tıbbi sosyal hizmet alanında verilen hizmetlerin kapsamı hızlı bir şekilde genişlemesine rağmen hala uygulamalar açısından meslek elemanları, hastaneler ve iller arasında farklılıklar bulunduğu, uygulamaların kişilere, kurumlara ve illere göre değiştiği bilinmektedir. Uygulamada yaşanan bu farklılıkların önlenmesi noktasında sosyal çalışmacı istihdamı önemli meselelerden biridir. Ancak ilk sosyal çalışmacı istihdamının yapıldığı Sağlık Bakanlığı'nda mevcut durumda sosyal çalışmacı sayısı oldukça yetersiz olup, sosyal çalışmacı öznelinde insan kaynağı planlama kriterlerinin güncellenmesine ihtiyaç vardır.

SONUÇ

Etkin tıbbi sosyal hizmet uygulamalarının gerçekleştirilmesi için sosyal çalışmacıların istihdamında iller ve hastaneler arası farklılıkların giderilmesi, sosyal çalışmacı insan kaynağı planlaması yapılırken yatak sayısı, hastane rolü gibi kriterlerden ziyade sosyal hizmet uygulamalarının gerçekleştirildiği özellikli birimlere (sosyal hizmet birimleri, AMATEM, ÇİM, TRSM vb.) göre planlama yapılması gereklidir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Tıbbi sosyal hizmet, insan kaynağı planlaması, sosyal çalışmacı istihdamı

[1] Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Doktora Öğrencisi. Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu, İnsan Kaynakları Planlama ve İstihdam Geliştirme Daire Başkanlığı, Sosyal Çalışmacı

TÜRKİYE'DE BİYO-İKTİDAR AÇISINDAN SAĞLIK HİZMETLERİ VE KADIN[1]

Hüsnünur Aslantürk[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

İnsanlık tarihi boyunca üzerinde en çok konuşulan kavramlardan birisi olan iktidar kavramına ilişkin on dokuzuncu yüzyıldan itibaren başlayan modernleşme süreciyle birlikte farklı bakış açılarının ortaya çıkmaya başladığı görülür. Çatışmacı ve uzlaşmacı bakış açıları çerçevesinde şekillenen klasik yaklaşımlardan ve bu yaklaşımları savunan kuramcılardan farklı olarak Michel Foucault, iktidarı devlet temelli ele almaktan kaçınmıştır. Foucault için iktidar bir tarafın yöneten, bir tarafın ise yönetilen olduğu klasik siyasi iktidardan farklı olarak ilişkiler temelinde ele alınmalıdır. İki kişinin var olduğu her yerde iktidar ilişkilerinden söz edilebileceğini ifade eden Foucault için iktidar, toplumsal olanın her alanına nüfuz etmiş ve ince ağlarla her yanı sarmalamıştır. Bu bağlamda Türkiye'de kadınlara sunulan sağlık hizmetlerinin biyo-iktidar açısından ele alınması noktasında, ulusal politikalardan yola çıkılarak, biyo-iktidarın önemli bir odak noktası olan nüfus politikaları çerçevesinde incelenmiştir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışmada Michel Foucault tarafından ortaya konulan biyo-iktidar kavramının, Türkiye'de nüfus politikalarının ve uygulamalarının bir aracı olarak kadınlara sunulan sağlık hizmetleri özelinde değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

TARTIŞMA

Biyo-iktidarın stratejilerinden birisi olarak özellikle refah devletinin gelişimine paralel olarak, nüfusu düzenlemeye yönelik politikalar ön plana çıkmaktadır. Nüfusun düzenlenmesi, iktidarın kendini ifade etme şekli haline gelirken, nüfus politikaları genel olarak kadın üzerinden uygulamaya konulmuştur. Kadın bir yandan değişimin, modernliğin ve ilerlemenin ispatı haline gelirken, bir yandan da nüfus politikalarının nesnesi konumuna gelmiştir. Bu bağlamda biyo-iktidarın izi sürülürken, kadın sağlığı konusu üzerinden ilerlemek, iktidarın toplumsal hayattaki yansımalarına ulaşmak açısından önemlidir.

SONUÇ

Türkiye'deki kadınlara sunulan sağlık hizmetleri ve politikaları Foucault'un biyo-iktidar kavramsallaştırmasında yer alan düzenleyici iktidarın bir aracı olarak ele alınarak, nüfusun düzenlenmesi çerçevesinde tartışılacaktır.

[1] Yazarın aynı başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

[2] Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Araştırma Görevlisi

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ORGAN BAĞIŞINA YÖNELİK TUTUMU: DENEYSEL BİR ÇALIŞMA

Serap Daşbaş[1], Semra Saruç[2], Nur Feyzal Kesen[3]

GİRİŞ

Tüm dünyada olduğu gibi, tedavisi sadece organ ve doku nakli ile mümkün olan hastalıklar Türkiye'de de en önemli sağlık sorunlarının başında yer almaktadır. Ancak bağışlanan organ sayısının yetersiz olması organ bekleyen hastaların ihtiyacını karşılayamamaktadır. Çoğunlukla bilgi eksikliği bireylerin organ bağışında bulunmalarını olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle organ bağışı konusunda sistematik eğitim çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

AMAÇ

Bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin organ bağışı hakkındaki tutumlarının kendilerine verilen eğitim ile ne derecede değiştiğini belirlemektir.

YÖNTEM

Araştırmada "ön test - son test - tekrar test" tek gruplu yarı deneysel bir çalışma modeli kullanılmıştır. Veriler 2013-2014 Bahar Yarıyılında Konya Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü 2. sınıf öğrencilerinden toplanmıştır (N=76). Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan "Bilgi Formu" ve "Organ Bağışına İlişkin Tutumlar Ölçeği" kullanılmıştır. Öncelikle öğrencilere organ bağışı tutumlarını ölçmeye yönelik öntest yapılmış ardından organ bağışı ile ilgili eğitim verilmiş, eğitimin hemen sonrasında sontest yapılmıştır. Eğitimden iki ay sonra tekrar test yapılmıştır (N=74).

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin organ bağışına ilişkin tutumlarının verilen eğitim sonrası istatistiksel olarak değiştiği gözlenmiştir. Organ Bağışına İlişkin Tutumlar Ölçeği'nin tüm alt boyutlarında ("Algılanan Davranışsal Kontrol", "Özel Norm", "Niyet" ve "Tutum") öntest-sontest ve öntest-tekrar test sonuçlarında anlamlı bir şekilde farklılık olduğu görülmüştür.

Organ bağışının yaygınlaşmasında eğitim son derece önemlidir. Özellikle üniversitelerde organ bağışı konusunun bir eğitim programı çerçevesinde yürütülmesi ve eğitim materyallerinin geliştirilmesinin organ bağışına yönelik tutumları olumlu etkileyeceği düşünülmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Organ bağışı, deneysel çalışma, sosyal hizmet.

[1] Yrd. Doç. Dr Selçuk Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü

[2] Yrd. Doç. Dr Anadolu Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü

[3] Dr. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü

HAKEMLİ TIBBİ SOSYAL HİZMET DERGİSİ

Yusuf Öztürk[1], Elvan Özkan[2], Uğur Özdemir[3]

KURULUŞ AMACI

Tıbbi sosyal hizmet dergisinin hayata geçmesinin temel amacı sosyal hizmet mesleği ve disiplininin sağlık alanına ilişkin "bilimsel bilgi" üretimini sağlamak ve bilimsel bilginin mesleki uygulamada etkinliğini arttırmaktır. Diğer önemli bir amacı ise bilimsel makale yazma çabalarının desteklenmesidir.

SÜREÇ

Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi'nin ilk sayısı proje özel sayısı olarak Mayıs 2013 tarihinde yayın hayatına başlamıştır. Daha sonraki süreçte Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Hasta Hakları ve Tıbbi Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı tarafından hakemli dergiye dönüştürülerek yayın hayatına devam etmiştir. Süreli yayın olarak yılda iki kez yayınlanan e-dergi formatındaki dergiye Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü web sitesi üzerinden ya da http://www.shgm.saglik.gov.tr/belge/1-35506/tibbi-sosyal-hizmet-dergisi.html linkinden ulaşılabilmektedir.

ÖNEMİ

Hakemli Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi Türkiye'de alanında yayınlanan ilk ve tek hakemli dergi olma özelliğini taşımaktadır.

NEYİ HEDEFLİYORUZ

Sağlık alanında tıbbi sosyal hizmetin bilinirliğini sağlamak,

Tıbbi sosyal hizmet alanında çalışan profesyonellere, öğrencilere ve alana ilgi duyan tüm kesimlerin dergiye erişilebilirliğini sağlamak,

Ulusal ve uluslararası düzeyde derginin tanınırlığını sağlamak.

BU GÜNE KADAR YAYIMLANAN BİLİMSEL ÇALIŞMALAR

2013 Mayıs Sayısı.

Tıbbi Sosyal Hizmet Uygulamaları, Eğitim Projesi, 2012

Bireyle Çalışma Raporu (Vaka Çalışması)

Sağlık Alanında Şiddet Araştırması

Bimekan Hasta (onun evi)

Diyaliz Hastalarının ve yakınlarının diyaliz sürecinde yaşadıkları sorunların ortaya konması ve sorunlarla baş edebilme yöntemlerinin grup içinde öğretilmesi

2013 Aralık Sayısı

Hasta Yaşam Kalitesinde Tıbbi Sosyal Hizmet Uygulamalarının Önemi

Madde Bağımlılığında Ailenin Rolü

Çocuk İstismarı ve Çocuk İzlem Merkezleri

Sigarayı Bırakma Tedavisinde Sosyal Grup Çalışması: Bir Olgu Sunumu

2014 Haziran Sayısı

Hasta Hakları ve Etkili İletişim

Sağlık Çalışanlarına Yönelik İşyerinde Şiddet: Nedenler, Politikalar, Öneriler

Perimenopozal Dönemdeki Kadınların Aile Planlaması Yöntem Kullanımları

[1] Daire Başkanı, Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Hasta Hakları ve Tıbbi Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı

[2] Sosyal Hizmet Uzmanı, Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Hasta Hakları ve Tıbbi Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı

[3] Dr, Hacettepe Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet Bölümü

Hatay İli Talasemi İle Mücadelesi Makro Çalışma Örneği

2014 Aralık Sayısı

Bir Sosyal Hizmet Çalışması: Hemodiyaliz Hastalarının Sosyotropik-Otonomik Kişilik Özelliklerinin Belirlenmesi

Evde Sağlık Hizmetlerine Erişebilirlik: Konya Seydişehir Devlet Hastanesi Evde Sağlık Hizmetleri Birimi Örneği

Mobbing; Ruh Sağlığı Üzerine Etkileri ve Korunma

Alzheimer Hastalığını Etkileyen Psiko-Sosyal Faktörleri Saptayarak Alzheimer Hastalarına Yönelik Tıbbi Sosyal Hizmet Müdahaleleri Geliştirme (Adapazarı Örneği)

2015 Haziran Sayısı

Metastaz Durumuna Göre Kanser Hastalarının Yalnızlık ve Umutsuzluk Düzeyleri

Madde Bağımlılığının Tedavisinde Sosyal Hizmet Uzmanlarının Rol Ve İşlevleri: Ankara Numune Eğitim Ve Araştırma Hastanesi Alkol Ve Madde Bağımlılığı Tedavi Ve Eğitim Merkezi Örneği

Organ Naklinde Tıbbi Sosyal Hizmet

Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Empatik Eğilim Düzeyleri Ve Organ Bağışı Tutumları Arasındaki İlişki

ÇAĞRI

"Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi" tıbbi sosyal hizmet kapsamına giren çalışmaların yayınlandığı disiplinler arası akademik bir dergidir.

Dergimizde yayımlanmasını istediğiniz çalışmalarınız için tibbisosyalhizmet@saglik.gov.tr adresinden editörlerimize ulaştırabilirsiniz.

OKUL SOSYAL HİZMETİ PERSPEKTİFİNDEN EĞİTİM SİSTEMİNİN ELEŞTİREL BİR ANALİZİ

Tahir Emre Gencer[1], Görkem Kelebek[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Günümüz eğitim sistemlerinin kalitesi, verimliliği, başarısı ve sorunları sıkça tartışılan bir konudur. Bu durum, ülkelerin eğitim vizyonlarına ve gelişmişlik düzeylerine bağlı olarak olumlu ya da olumsuz farklılıklar gösterebilmektedir. Etkin sosyal politikaların, gelişmiş refah sistemlerinin, modern toplumların ve bilim dünyasının temel yapı taşı olan eğitim, insanlığın bireysel, toplumsal, çevresel, kültürel, bilişsel ve psiko-sosyal açıdan başarıya ulaşmasında; barış, özgürlük, demokrasi, sosyal adalet, eşitlik ve evrensel değer gibi ideallerine erişmesinde temel araçtır. Eğitim tarihimize bakıldığında ise durumun pek de bu idealler doğrultusunda gerçekleşmediği görülmektedir. Bu noktalarda, çoğunlukla yasal mevzuatın ve düzenlemelerin kağıt üzerinde neredeyse eksiksiz yapıldığı görülürken, uygulama aşamalarında ise aynı ciddiyet ve istikrarın sağlanamadığı dikkat çekmektedir.

Bu aşamada, karşımıza çıkan en önemli problemlerden biri, mevcut eğitim sisteminin bahsi geçen değerleri kazandıracak alt yapıya sahip olup olmadığıdır. Bireyler, aileler ve toplumlar üzerindeki ekonomik, sosyal ve siyasal etkilerin değişmesi; sermaye hareketliliğinin artması; ideolojik ayrımlara dayalı kutuplaşmaların oluşması; farklılıkların göz ardı edilmesi ve eğitimde fırsat eşitliğinin ortadan kalkması ise önem arz eden diğer problemler arasında yer almaktadır.

Eğitim süreçlerini olumsuz biçimlerde etkileyen ve öğrencilerin tüm gelişimsel dönemlerini sekteye uğratan sorunlar karşısında, sosyal hizmet uzmanlarının nasıl bir bakış açısı ile ne tür müdahalelerde bulunacağı, okul sosyal hizmeti kapsamında tartışılması gereken güncel bir konudur.

ÇALIŞMANIN AMACI

Okullarda sık karşılaşılan, derslere ilgisizlik, dikkat dağınıklığı, başarısızlık, iletişim kopukluğu, sınav kaygısı, devamsızlık, anksiyete, adaptasyon sorunu, gelişimsel dönemlerden kaynaklı sorunlar, psikolojik sorunlar, ailevi sorunlar, yalnızlık, akran zorbalığı, saldırganlık, suça sürüklenme, yoksulluk, ihmal ve istismar, madde bağımlılığı ve farklılıkların (cinsel yönelim, etnisite, engellilik vb. durumlar açısından) dışlanması gibi sorunlar, eğitim sürecinde ciddi olumsuzluklara neden olmaktadır.

Eğitim süreçlerinde sorun yaşayan ve zorluklarla karşılaşan öğrencilerin, akademik başarılarının düştüğü, öğrenmelerinin zorlaştığı ve gelişimsel dönemlerde sorunlar yaşadıkları bilinmektedir. Bu süreçlerde yaşanan sosyal ve duygusal zorluklar, öğrencilerin akademik başarılarına olumsuz yönde etki etmekle birlikte hayatlarındaki diğer alanlara da yayılabilmektedir.

Görüldüğü üzere, öğrenciler, gelişim dönemlerinin büyük bir kısmını geçirdikleri okullarda pek çok sorun ve risk ile karşı karşıyadırlar. Bu süreçlerde, okul sosyal hizmeti kapsamında, koruyucu, önleyici, sorun çözücü ve tedavi edici bütüncül bir yaklaşım geliştirmek ve eleştirel bir bakış açısı sunmak bu çalışmanın temel amacıdır.

TARTIŞMA

Öğrencinin bireysel farklılıklarını ve potansiyellerini temel almayan, öğrenciyi evrensel değerler doğrultusunda yetiştirmeyi amaç edinmeyen ve eğitimi bir özgürleştirme aracı olarak göremeyen eğitim sistemleri, her zaman için ciddi çıkmazlara neden olmuştur. Bu durum, örgün eğitimin kurumsal yuvası olarak görülen okulların, dikkatli olunmadığında sadece eğitim ve öğretimin değil aynı zamanda bireysel ve toplumsal sorunların da merkezleri haline gelebildiklerini göstermektedir.

Bahsi geçen sorunların çözüm arayışları ise yerelliklere ve belli mücadele alanlarına sıkıştırılmamalı, aksine, eğitim politikalarına yön verebilen neoliberal politikalar ve eğitimi ideolojik bir araç olarak kullanabilen egemen güçlerin amaçları ile birlikte düşünülmelidir.

[1] Hacettepe Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Araştırma Görevlisi

[2] Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Hizmet Araştırma Görevlisi

Bir diğer önemli konu ise eğitimde fırsat eşitliği sorunudur. Bourdieu'ye göre, alt sınıfa mensup olanlar, eğitim süreçlerinde doğrudan bir engelleme aracı ile karşılaşmasa da, eğitim, modern toplumda bütün eşitlikçilik iddialarına rağmen aslında bir eleme ve ayrıştırma işlevi taşımaktadır. Toplumun tüm gruplarına aynı eğitim olanakları sunulsa bile, alt sınıfların içinde bulundukları yetersiz sosyo-ekonomik koşullar ve karşılaştıkları alt kültür baskısı yüksek bir eğitim seviyesine ulaşmalarını engellemektedir. Bu durum aynı zamanda, eğitim kurumlarının, atfedilmiş eşitsizlikleri bir kuşaktan diğerine yeniden üreterek nasıl aktardığını da göstermektedir.

Görüldüğü üzere, eğitim öğretim süreçlerinde, görünür olan okul ve öğrenci sorunlarının yanında, öğrenciler, bir de sermaye ve ideolojik kökenli gizil sorunlarla karşı karşıyadırlar. Bu süreçlerde, öğrencilerin sosyal işlevselliğini arttıran, onlara psiko-sosyal destek sağlayan, akademik başarılarını düşürebilecek engelleri ortadan kaldıran ve her türlü öğrenci sorununa karşı koruyucu, önleyici ve sorun çözücü müdahaleler geliştiren ve onları, sistemlerin tüm olumsuz amaçlarına karşı savunan, profesyonel ekip çalışmalarına gereksinim vardır.

SONUÇ

Eğitim sistemine eleştirel bir perspektiften bakıldığında, sermayenin, siyasal ve ideolojik emellerin, kronikleşmiş sorunların, yapısal eksikliklerin ve bir yığın sorun sarmalının arasına sıkışmış bir öğrenci profili göze çarpmaktadır. Bu bağlamda, öğrencileri ve ihtiyaçlarını merkeze alan, gelişimlerini destekleyen, bireyi çevresi içinde ele alan, farklılıklara saygı duyan ve ihtiyaç duyulan kaynakları hayatın her noktasına yaymaya çalışan bütüncül ve multi-disipliner bir sosyal hizmet yaklaşımına gereksinim duyulmaktadır. Eğitimde dönüşümü sağlayacak bu durum ise, Freire ve eleştirel pedagoglara göre, ancak ve ancak bireylerin (ezilenlerin) bilinçlendirilmesi ve güçlendirilmesiyle gerçekleşir.

Görüldüğü üzere, okul, öğrenci, aile ve toplum ilişkilerini tüm yönleriyle mikro, mezzo ve makro açılardan ele alan, bireyi tüm sistem ve bileşenleriyle birlikte güçlendirmeyi hedefleyen, işlevsel eğitim politikalarının sürdürülebilirliğine ve uygulanabilirliğine katkı sağlayan okul sosyal hizmetinin eğitim sistemi içerisinde etkin bir şekilde yer alması temel bir gereksinimdir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Eğitim sistemi eleştirisi, okul sosyal hizmeti, eleştirel pedagoji, eleştirel sosyal hizmet, öğrenci sorunları.

OKUL SOSYAL HİZMETİ'NİN ERKEN OKUL TERKİ ÜZERİNE POTANSİYEL ETKİSİ

Yasemin Özkan[1], Ozan Selcik[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Eğitimin zorunlu hale getirilmesi sonrasında okul çağındaki çocukların/öğrencilerin okulu terk etmeleri, Dünya ve Türkiye'de halen yaygın bir sorun olarak görülmektedir. Okulu terk etme sorunu zorunlu eğitimini dahi tamamlayamamış bireylerin, yaşamlarının daha sonraki aşamalarında mevcut eğitim programlarından yararlanma fırsatlarını azaltmakta, bu kişilerin istihdam edilme olasılıklarını düşürmekte, sonuç olarak sahip oldukları becerilerin sınırlı olması nedeni ile bu bireylerin yaşam boyu yoksunluklar ve yoksulluk çekmesi anlamına gelmektedir. Eğitim sistemlerinde en öncelikli ve çözülmesi gereken sorunlar arasında yer alan okul erken terki, dünyanın pek çok ülkesinin yanı sıra gerek Avrupa Birliği ülkeleri gerekse de Türkiye açısından oldukça önemlidir. Avrupa Birliği'nin 2020 stratejisinde eğitim alanında öncelikli konular arasında yer almakta olup bu sorunun çözümüne ciddi mali kaynaklar aktarılmaktadır. Aynı şekilde ülkemizdeki oranların Avrupa Birliği ortalamalarının çok altında olması bu konuya özel dikkat çekilmesine neden olmaktadır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı, ülkemizin eğitim sorunlarında başı çeken erken okul terkini azaltmada, Avrupa Birliği stratejilerine paralel olarak, önleyici tedbirler arasında önemi fark edilmeyen ve bu sorunun çözümüne katkı sağlayabilecek okul sosyal hizmeti uygulama alanı hakkında bilgi vermek ve bu uygulamanın erken okul terki üzerine potansiyel etkisini tartışmaktır.

TARTIŞMA

Avrupa Birliği'nin 2020 stratejisinde, belirlediği akıllı, sürdürülebilir ve kapsayıcı büyüme öncelikleri kapsamında istihdam, eğitim, sosyal içerme, ar-ge, iklim ve enerji konularında birbirini destekleyen beş hedef belirlenmiştir. Akıllı büyüme kapsamındaki eğitim konusunda okul erken terkinin mevcut %15 seviyesinden %10 seviyesine düşürülmesi hedeflenmektedir. Bu hedefe ulaşmak için ülkemizde olduğu gibi birliğe üye devletler tarafından çeşitli önleyici tedbirler geliştirilmektedir. Erken çocukluk bakım ve eğitimine ulaşımı kolaylaştırma, öğrenim güçlüğü ve düşük başarı seviyesine sahip çocuklara yönelik politikalar geliştirme, okul erken terkine odaklanan yasal düzenlemeler yapma, mesleki eğitim sektörünü geliştirme ve kariyer rehberliği gibi önleyici tedbirlerle okul erken terkinin makul seviyelere düşürülmesi amaçlanmaktadır.

Okul, aile ve toplum arasındaki bağları güçlendiren okul sosyal hizmet uygulamaları çocuklara eşit öğrenme fırsatlarının sağlanması, eğitilmeleri ve öğrenmeleri karşısında her türlü engelin ortadan kaldırılmaya çalışılması ve akademik açıdan başarılarının artırılması için "çevresi içinde birey" yani "ekolojik yaklaşım"la uygun sosyal ortamlar hazırlanmasına yardımcı olur. Bu amaçla okul ortamları ve bu ortamlar üzerinden aile ve topluma ulaşarak çeşitli araştırma ve uygulamalar gerçekleştirir. Okullar üzerinden çocuklar ve ailelerine, yoksulluk, sağlık ve eğitim ihtiyaçlarının giderilmesi ve bu ihtiyaçları nasıl gidereceklerine ilişkin bu aileleri ve okulları toplum kaynakları ile buluşturma gibi etkinlikleri kapsayan uygulama ve müdahalelerde bulunmak okul sosyal hizmeti kapsamında yer almaktadır. Başka bir deyişle, okul sosyal hizmeti uygulaması, öğrencilerin okul performansına ve okul başarısına etki eden biyopsikososyal faktörlere odaklanarak yaşanan sorunların çözümü, gereksinim duyulan hizmetlerden yararlandırılması gibi hizmetleri yürütmek amacıyla okulda yer alır. Bu uygulama, öğrencinin kendisi ve ailesiyle çalışarak öğrencinin akademik başarısızlık riskini azaltma, çocuğu/öğrenciyi sosyal işlevsel kılma, okul toplumuna uyumunu sağlama ve eğitimini yarıda bırakmasını önleyici tedbirler geliştirme konusunda sosyal hizmetin okul ortamlarında gerçekleştirilen özel bir uygulama alanıdır.

SONUÇ

Okulu terk etmenin işaret ettiği sorunların farkında olan toplumlar, toplum için gerçekleşebilecek olumsuz sonuçları yaşamadan önce artan bir çaba ile bu sorunu azaltmaya çalışmaktadırlar. Bu bağlamda okulu

1 Prof.Dr., Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

2 Uzm., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Öğretim Elemanı

terk etme kararına gelmeden önceki aşamaları iyi yakalayıp, öğrencileri okulda tutmanın yollarını keşfetme, okulu ve okuldaki yaşantıların öğrenciler için anlamlı hale getirilmesini sağlamak önem taşımaktadır. Ayrıca daha yaşanılabilir ve sürdürülebilir okul ortamları oluşturmada öğrencinin karşılaşacağı her tür öğrenme bariyerini ortadan kaldırmak bir zorunluluk olarak algılanmalıdır. Bu faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde elzem olan psiko sosyal servis içinde okul sosyal hizmetinin gerçekleştirilmesi pozitif okul iklimi, farklılıklara karşı hoşgörülü olma ve sosyal eşitliğin sağlanmasında da doğrudan etkilidir. Okul erken terki ile mücadelede önemi pek fark edilmeyen okul sosyal hizmet uygulaması, ekolojik yaklaşımla öğrenciye uygun sosyal ortamlar hazırlanmasına yardımcı olmasıyla ve öğrencinin biyopsikososyal sorunlarını çözmesinde işlev görmesiyle bu sorunun çözümüne büyük oranda katkı yapacağı düşünülmektedir. Bu yaklaşımlar doğrultusunda okullarda sosyal hizmet uzmanlarının istihdam edilmesiyle okul sosyal hizmet uygulamasının yaygınlaştırılması mümkün olacaktır. Yapılacak yasal düzenlemelerle sorunun çözümünde ilk somut adımın atılacağı aşikârdır.

ANAHTAR KELİMELER

Okul erken terki, okul sosyal hizmeti, Avrupa Birliği 2020 stratejisi.

ÖZEL EĞİTİM İHTİYACI OLAN ÇOCUKLAR İÇİN OKUL SOSYAL HİZMETİ

Emel Yeşilkayalı[1], Duygu Yeşilkayalı[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre, her çocuk fırsat eşitliği temelinde eğitim hakkına sahiptir. Devlet tüm çocukların eğitim ve gelişimini sağlama sorumluluğunu yerine getirirken, dezavantajlı ve özel eğitim ihtiyacı olan çocukları özel olarak korur, eğitimlerini ve gelişmelerini sağlamak için gerekli kurum ve ortamları oluşturur. Tüm öğrencilere eşit eğitim ve gelişim fırsatları sağlamada okul sosyal hizmetinin özel bir yeri bulunmaktadır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışmada, özel eğitim ihtiyacı olan çocuklara sunulan hizmetlerde okul sosyal hizmeti uygulamalarının önemine dikkat çekerek, bu uygulamalarda sosyal çalışmacının rol ve görevlerini tartışmaktır.

TARTIŞMA

2013 yılında kabul edilerek Resmi Gazete'de yayınlanan "Ulusal Çocuk Hakları Stratejisi ve Eylem Planı"nda yer alan hedeflerden birisi de, 2016'ya kadar "okul sosyal hizmeti sisteminin kurulması"dır. Bu planda, okul sosyal hizmet sisteminin kurulma amacı, "çocuk, aile ve okul yönetimi arasında gerekli işbirliğini sağlamak ve şiddet öyküsü olan çocukları tespit ederek psiko-sosyal yönden desteklemek" olarak ifade edilmiştir. Ancak, okul sosyal hizmeti uygulamaları eğitimsel düzenlemelerde öğrencilerin potansiyellerinin en üst seviyesine ulaşmalarını sağlamak için, okul, aile ve topluluk yaşamında öğrenciye destek sağlamayı içerir. Okul sosyal çalışmacıları da, özel eğitime ihtiyacı olan çocukları da kapsayan çok geniş bir yelpazede hizmet verirler. Bununla birlikte, Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde bu hizmetlerin yürütülmesinden sorumlu meslek elemanları arasında sosyal çalışmacı sayılmamaktadır. 2001 yılından beri yürürlükte olan Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği'nde ise, Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde görev alacak meslek elemanları arasında sosyal çalışmacı da sayılmasına rağmen, görevlerinin sınırlı olduğu ve okullarda bulunan birimlerde meslek elemanları arasında yer almadığı görülmektedir.

SONUÇ

Özel eğitime ihtiyacı olan çocukların, kendileri için en az kısıtlayıcı olan ortamlarda potansiyellerini en üst seviyede kullanabilmeleri ve geliştirebilmeleri için, özel eğitim gerektiren bireylerin tanılanmaları ve bu bireylere yönelik rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin sunulmasında sosyal çalışmacılar da görev almalıdır. Bu nedenle Milli Eğitim Bakanlığı mevzuatında gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Okul sosyal hizmeti, özel eğitim ihtiyacı olan çocuklar, özel eğitim hizmetleri, rehberlik ve araştırma merkezleri.

[1] Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Yard. Doç. Dr.

[2] Arel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü Araştırma Görevlisi

OKUL SOSYAL HİZMETİ PERSPEKTİFİNDEN AKADEMİK BAŞARI VE YALNIZLIK DÜZEYİ İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ (GEMLİK ÖRNEĞİ)

Musa Şahin[1], Fikri Keleşoğlu[2]

GİRİŞ

Öğrencilerin akademik başarıları ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişkinin ortaya konması ve okul sosyal hizmeti aracılığı ile öğrencilere yönelik sosyal destek sürecinin etkin hale getirilmesi mesleki müdahale açısından önem arz eder.

AMAÇ

Bu araştırmanın temel amacı, lise kademesindeki öğrencilerin akademik başarı düzeyleri ve yalnızlık düzeylerini bazı değişkenler açısından incelemektir. Bunun yanı sıra, akademik yönden başarısız çocuklar ile yalnızlık sorunu yaşayan öğrencilere bu değişkenler dikkate alınarak okul sosyal hizmeti olarak neler yapılabileceğini tartışmaktır.

YÖNTEM

Araştırma, Bursa ili Gemlik ilçesindeki okullarda eğitim gören öğrencilerin görüşlerini betimlemeye yönelik olduğundan tarama modelindedir. Araştırmanın çalışma evreni, Gemlik ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı yedi ortaöğretim kurumlarında okuyan lise öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada, tüm çalışma evrenine ulaşma güçlüğü nedeniyle örneklem alma yoluna gidilmiştir. Araştırmanın örneklemini belirlemek için tesadüfî (random) örnekleme yaklaşımı kullanılmıştır. Her lisenin 9., 10., 11. ve 12. sınıfların her birinden tesadüfi yöntem ile seçilen şubelerinden toplam 665 öğrenciden, araştırma yapmak için örneklem grubu oluşturulmuştur. Veri toplama aracı olarak, geçerlik ve güvenirlik çalışması Demir (1989) tarafından yapılmış UCLA Yalnızlık Ölçeği ve araştırmacı tarafından hazırlanmış Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 21.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Veriler değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotlar (Sayı, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) kullanılmıştır. Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup arasındaki farkı Mann Whitney-U, ikiden fazla grup durumunda parametrelerin gruplararası karşılaştırmalarında Kruskal Wallis testi ve farklılığa neden olan grubun tespitinde Mann Whitney-U testi kullanılmıştır. Niteliksel gruplu değişkenlerin arasında Ki-Kare analizi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular %95 güven aralığında, %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin akademik başarı düzeyleri ağırlıklı olarak 51-75 puan aralığındadır. Ailelerinin yaklaşık %94'ü parçalanmamış ailelerden oluşmaktadır. Ailelerin aylık ortalama gelir düzeyleri genellikle 1.500TL – 2.500 TL aralığındadır. Örneklem grubunda 2 veya 3 çocuklu aileler daha ağırlıklıdır. Analiz sonucunda, akademik başarı düzeyi ile yalnızlık düzeyi arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmüştür. Öğrencilerin akademik başarıları ve yalnızlık düzeyleri ayrıca cinsiyet, anne-babaların evlilik durumu, ailelerin aylık ortalama gelir durumu ve kardeş sayısı değişkenine göre de incelenmiştir. Araştırmanın son bölümünde bulgulara yönelik sonuçlar ortaya konmuş ve bu sonuçlara yönelik öneriler geliştirilmiştir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Akademik başarı, yalnızlık, sosyal destek, okul sosyal hizmeti.

[1] Doç. Dr. Yalova Üniversitesi İİBF, Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

[2] Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Bölümü Doktora Öğrencisi

TÜRKİYE'DE DÜNDEN BUGÜNE OKUL SOSYAL HİZMETİ ALANI

Nurdan Duman[1], Bülent Karakuş[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Okul Sosyal Hizmeti Alanının Türkiye'de Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) bünyesinde faaliyete geçmesi için dünden bu güne yapılan çalışmalar bu bildiride ele alınmaktadır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu bildiride okul sosyal hizmeti alanının dünden bugüne Türkiye'de kurulması için yürütülen çalışmalar tartışılmaktadır. Bu çalışmaların son dönemde Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (SHUD)'nde kurulan "Okul Sosyal Hizmeti Komisyonu"nun çalışmaları ile nasıl bir ivme kazandığı ele alınmaktadır.

TARTIŞMA

Okul çağına gelen çocuklar ve gençler dünyada olduğu gibi Türkiye'de de önemli bir okullaşma oranı ile eğitim yaşamı içinde yerlerini almaktadırlar. Türkiye'de çocuklara yönelik politika ve uygulamalar incelendiğinde henüz okul sosyal hizmeti alanının resmen uygulamalarına başlayamadığı için eğitim alanında çocuğa yönelik yürütülebilecek psiko-sosyal çalışmaların sınırlı bir ekip ve sınırlı bir perspektifle yapıldığı görülmektedir.

MEB'de okul sosyal hizmeti alanının kurulması için yürütülen çalışmaların başlangıçtan bugüne kadar nasıl bir seyir izlediği ve bugün SHUD'da kurulan "Okul Sosyal Hizmeti Komisyonu"nun çalışmaları ile gelinen son durumun ne olduğu bu bildiride tartışılmaktadır.

SONUÇ

Bu bildiride okul sosyal hizmet alanının Türkiye'de MEB bünyesinde ve okullarda kurulması ve faaliyet göstermesi için yürütülen çalışmalar ve gelinen son durum paylaşılarak tartışmaya açılmaktadır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Okul sosyal hizmeti, Türkiye'de okul sosyal hizmeti konusundaki çalışmalar.

[1] Prof. Dr. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

[2] SHU Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Başkanı

ÖZ - FORM - DEĞER ÜÇGENİNDE ENGELLİ ("SORUN VE BEKLENTİ" PARAMETRELERİYLE AKRABALIK İLİŞKİLERİ)

Recep Yıldız[1], Yasin Erdurak[2]

GİRİŞ

'Öz'ünde (cevher) onurlu/değerli olan insan, yapıp ettikleriyle ve hatta önüne serilen engelleri aşma mücadelesiyle değerini aşikâr eder. Bu yöndeki çabaya düşünce, hissiyat, eylem veya kurallarla engel olan ise mücadele edeni değil kendisini (birey, grup veya toplumsal olanı) değer kaybına sürükler. Engelliyi meşgul etmek ona değer biçmek iken; istifade etmek (başka deyişle yeteneklerini açığa çıkarma imkân ve zemini sunmak) ondaki değeri görme veya açığa çıkarmasına hizmet etme çabasıdır. Bu çaba sosyal hizmetin zeminini oluşturur. İlaveten değerin keşfi ve açığa çıkışına hizmet etmek de başlı başına bir değerdir, onurdur.

AMAÇ

Araştırmanın temel amacı, engellinin medikal modelde ifadesini bulduğu haliyle değil; sosyal ve hümanist modelde dile getirildiği haliyle değerlendirilmesine bir nebze katkıda bulunmaktır. Bu bağlamda her insan için geçerli olmak üzere, dezavantajlı gruplar içinde yer alan engellilerin akrabalarıyla ilişkilerinde yaşadığı sorunlar ve beklentileri perspektifinden insan değeri ve onurunu öz ve form ilişkisi temelinde ele almaktır. Böylece değer biçmek veya değer atfetmek/yüklemek ile değeri görmek ikileminde insanın ve özelde engellilerin, düşünce ve üretimde oyalanmalarının değil; sahip oldukları yetenekleriyle istifade edinilecek bir grup olabileceğini ortaya koymaktır. Bunu yaparken de akrabalarıyla ilişkilerinde yaşadıkları sorun ve onlardan beklentilerinden hareket edilecektir.

YÖNTEM

Araştırma Yalova ilinde yaşayan, çalışan, tedavi gören, rehabilitasyon merkezlerine devam eden, yatağa bağımlı olup dışarı çıkamayan, tüm çeşitleri içeren engelli ile bakımını üstlenen aile fertleri ile sınırlıdır. Bu aynı zamanda evrenimizi belirlemektedir. Evrenin tamamına ulaşma imkânı yoktur. Bunun iki nedeninden biri, sayının tam olarak bilinemeyişidir, diğeri de çeşitli nedenlerle bazı engelli bireylere (örneğin zihinsel engellilere anket uygulayamayıp sadece ve mecburen bakımını üstlenen aile bireylerine anket yapabilmek gibi) anket uygulama imkânının bulunamayışıdır. Araştırmada elde edilen bulgular, kaynak taraması yanında Yalova'da yaşayan engelli ve bakımını üstlenen aile bireylerinin geliştirilen anket sorularına verdikleri cevaplardan oluşmaktadır.

Araştırma, çalışma evrenini oluşturan, anket uygulamaya imkân veren ve ulaşılabilen tüm engelli ve bakımını üstlenen aile bireyleriyle gerçekleştirilmiştir. Zira hem engelliye hem de onun aile ferdine doldurulan anket sayısı iki elin parmaklarını geçmemektedir. Araştırma problemine cevap bulmak, gerekli verileri toplamak ve engelli ile aile bireylerinin görüşlerini saptamak için veri toplama aracı -taslak anket- geliştirilmiş ve uygulanmıştır.

Anketlerin uygulanmasından sonra verilen cevaplar bilgisayar ortamına aktarılmış, frekans ve yüzde dağılımları alınmıştır. Tabloların yorumlanmasında Pearson Chi-Square testi uygulanmış ve araştırmada kullanılan istatistiksel çözümlemelerde ,05 anlamlılık düzeyi ile sadece anlamlı tablolara yer verilmiştir. Verilerin tüm istatiksel çözümlemeleri "SPSS" programı kullanılarak yapılmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, 197 engelli ile zihinsel engellinin bakımını üstlenen aile bireyleri dâhil olmak üzere 171 aile bireyi ile toplamda 368 kişiden oluşan katılımcıların yarıdan fazlası akraba denince mutluluk, diğerleri karmaşık veya keder, pişmanlık duymaktadır. Dedikodu, bencillik ve kıskançlık en büyük sorunu oluşturmakta; beklentiler arasında da en çok ziyaret edilme isteği dile getirilmektedir. Üzüntü veren ise umursamazlık ve unutulmaktır. Tabloların okunmasından/yorumlanmasından sonra

[1] Yrd. Doç. Dr. Yalova Üniversitesi, İİBF, Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

[2] Arş. Gör. Yalova Üniversitesi, İİBF, Sosyal Hizmet Bölümü (ve Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi)

araştırmanın son bölümünde engelli ile aile bireyleri, engel türü, yaş ve cinsiyet değişkenlerinden hareketle bulgulara yönelik sonuçlar ortaya konmuş, insan değer ve onuru açısından tartışılmıştır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Engellilik, insan değer ve onuru, akrabalık ilişkileri.

ÜNİVERSİTELERİN ENGELLİ ÖĞRENCİ BİRİMLERİNDE SOSYAL HİZMET UYGULAMASI

Çağatay Serkan Kaya[1]

GİRİŞ

Gün geçtikçe engelli bireylerin toplumsal hayatta daha çok yer aldığını görmekteyiz. Üniversite eğitimine devam eden engelli öğrencilerin sayıları da buna paralel olarak artmaktadır. Üniversite yaşamında yer alan engelli öğrencilerin karşılaştıkları güçlüklerin aşılabilmesi için "Yükseköğretim Kurumları Engelliler Danışma ve Koordinasyon Yönetmeliği" 20 Haziran 2006'da Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelikte alınan kararlardan birisi de her yükseköğretim kurumunda engelli öğrenci birimlerinin oluşturulması ve bu birimlerin karşılaşılan sorunların tespiti ve çözümünde rol alacak olmasıdır.

AMAÇ VE YÖNTEM

Bu çalışmada üniversiteler bünyesinde yer alan engelli öğrenci birimlerinin görev tanımları incelenerek sosyal hizmet mesleği açısından değerlendirilmeye çalışılacaktır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Yükseköğretim Kurumları Engelliler Danışma ve Koordinasyon Yönetmeliği'nde yer alan "Yükseköğretim kurumları engelli öğrenci birimlerinin görevleri" aşağıdaki maddelerce belirtilmiş olup bu görevler çalışmanın amacı doğrultusunda tartışılacaktır.

- (…) öğrencilerin öğrenimlerini sürdürdükleri sırada eğitim, öğretim, burs, idari, fiziksel, barınma, sosyal ve benzeri alanlarla ilgili ihtiyaçlarını tespit etmek ve bu ihtiyaçların karşılanabilmesi için alınması gereken önlemleri belirlemek ve ortadan kaldırmak üzere çözüm önerileri sunmak, gerekli düzenlemeleri üniversitede bulunan diğer birimler veya daire başkanlıkları ile eşgüdüm içerisinde yapmak. (Madde12/1/a)

Bu maddeye bakılarak öğrencilerin üniversite yaşamında karşılaştıkları sorunların analiz edilip sosyal hizmet uygulaması yoluyla bu sorunların çözümüne katkı sağlanabileceği söylenebilir. Sosyal hizmet uzmanları bu görevi bağlantı kuruculuk, savunuculuk, vaka yöneticiliği ve danışmanlık gibi mesleki işlevlerini kullanarak gerçekleştirebileceklerdir. Muktedir kılıcı ve geliştirici rolleriyle sosyal hizmet uzmanları bu birimlerde müracaatçılarla bireysel çalışmalar ve grup çalışmaları yürütebileceklerdir.

- Bütün öğrencilerin adil ve doğru bir şekilde ölçme ve değerlendirmeye tabi tutulması, fırsat eşitliğini sağlamak ve eğitim sürecini engelli öğrenciler için de anlamlı hale getirmek için; engelli öğrencinin sınavlarla ilgili süre, mekân, materyal, refakatçi okuyucu sağlamak ve engelin doğasından kaynaklanan farklılıklara göre alınacak gerekli tedbirleri almak, düzenlemeleri yapmak. (Madde12/1/ğ)

- Engelli üniversite öğrencilerinin akademik, fiziksel ve sosyal yaşamlarını engellemeyecek biçimde öğretim programlarını düzenlemek için engelli öğrencinin devam ettiği eğitim ortamının uygunlaştırılması, engellilere yönelik araç gereç temini, özel ders materyallerinin hazırlanması, engellilere uygun eğitim, araştırma ve barındırma ortamlarının düzenlenmesi konularında çalışmalar yapmak. (Madde12/1/b)

- Üniversite yerleşkesinin ve yerleşkede bulunan yapılar ile açık alanların engelli öğrenciler için ulaşılabilir olmasını sağlamak. (Madde12/1/i)

Bu maddeler değerlendirildiğinde; üniversitelerde öğrenim hayatlarını sürdüren engelli öğrencilerin adil bir eğitim ortamında yer alabilme haklarına vurgu yapıldığı, eğitim ortamının ulaşılabilir ve erişilebilir olması gerektiğinin vurgulandığı görülmektedir. Sosyal hizmet uzmanları mesleki uygulama yoluyla fırsat eşitliğinin sağlanmasına katkıda bulunabilecektir. Bu mesleki uygulama sırasında sosyal hizmet uzmanları kolaylaştırıcılık, planlayıcılık, bağlantı kuruculuk, savunuculuk, aracılık, harekete geçiricilik, hızlandırıcılık gibi rollerini de aktif şekilde kullanabileceklerdir.

- Yükseköğrenim düzeyindeki öğrenci ve öğretim elemanlarına yönelik yayın faaliyetlerinde bulunmak, öğretim elemanlarına engellilik ile bunun getirdiği sınırlılıkları ve yapılması gereken

[1] S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Aile Danışmanlığı ve Eğitimi A.B.D. Yüksek Lisans Öğrencisi

düzenlemeleri anlatan ve bilgi veren doküman hazırlamak, bilinç düzeyini arttırmak, ilgililere danışmanlık hizmeti vermek, gerektiği durumlarda hizmet içi eğitim sağlamak. (Madde12/1/c)

- Engellilik alanında bilinç ve duyarlılık düzeyini artırmak için program ve projeler geliştirmek, seminer, konferans ve benzeri faaliyetler düzenlemek. (Madde12/1/ç)
- Yükseköğretim kurumları engelli öğrenci birimlerinin görev ve faaliyet alanına giren konularda konunun taraflarına yönelik yayın, doküman ve bilgilerin yer aldığı, üniversitelerde okuyan engelli öğrencilerin sorunlarını ve isteklerini dile getirmelerine olanak sağlayan, ilgili birimle iletişimine de imkân veren bir internet sitesi oluşturmak. (Madde12/1/e)
- İstihdam olanakları ve mesleklere ilişkin bilgilendirme yapan bilgilendirici kitaplar hazırlanması konusunda çalışmalar yapılmasını ve bunların engelli öğrencilere ulaştırılmasını sağlayacak tedbirler almak. (Madde12/1/h)

Bu maddelere bakıldığında ise sosyal hizmetin toplumu bilgilendirme ve kamuoyu oluşturma rollerini gerçekleştirebileceği bir alan olduğunu görmekteyiz. Mesleğin danışmanlık ve eğitim işlevlerini gerçekleştirerek gerekli adımlarım atılabileceğini söyleyebiliriz. Sosyal hizmet uzmanları bu yolla sosyal politikaları etkileyebilecek ve değişim ajanlığı rolüyle engelli bireylerin eğitim hayatına ve sosyal yaşama aktif bir şekilde katılabilmelerini sağlayabileceklerdir.

- Yükseköğretim programlarını kazanan engelli öğrencileri kayıt sırasında tespit etmek. (Madde12/1/ı)

Vaka yöneticisi rolüyle sosyal hizmet uzmanları müracaatçıları kayıt sırasında tespit ederek gerekli hizmetlere yönlenmelerini sağlayabilecektir.

- Birimin çalışma programını hazırlamak, yürütmek, faaliyetler için gerekli bütçe ihtiyaçlarını belirlemek ve yıllık faaliyet raporunu hazırlayıp bağlı bulunduğu rektör yardımcısına sunmak. (Madde12/1/d)

Yukarıda belirtilen tanımda da sosyal hizmet uzmanlarının örgütsel faaliyeti geliştirerek kolaylaştırıcılık rolünü yerine getirebileceğinden bahsetmek yanlış olmayacaktır. İş yükü yöneticisi olma ve personel geliştirici olma gibi mesleki işlevlerini gerçekleştirebileceklerdir.

SONUÇ

Üniversite öğrenimine devam eden engelli öğrencilerin bu süreci başarıyla tamamlayabilmeleri ve sosyal yaşamda aktif rol alabilmeleri için engelli öğrenci birimlerinin kurulması olumlu bir adımdır. Bu birimlerin görev tanımlarına bakıldığında; bütünsel bir bakış açısıyla sorunları değerlendirebilecek ve bu sorunların çözümünde bireylerle, gruplarla, örgütlerle ve toplumla çalışma yürütebilecek bir meslek elemanın oldukça faydalı olacağı görülmektedir. Sosyal hizmet uzmanlarının istihdam edilebileceği/edilmesi gereken kurumlardan birisinin de üniversitelerin engelli öğrenci birimleri olduğu söylenebilir. Sosyal hizmet uzmanlarının bu birimlerde istihdam edilebilmesi için meslek örgütlerine büyük bir rol düşmektedir. Kişisel görüşüm; yükseköğretim kurumları yöneticilerinin mesleğimiz ve mesleğimizin işlevleri hakkında meslek örgütlerimizce bilgilendirilmelerinin önemli bir adım olacağı yönündedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Sosyal hizmet, engellilik, üniversite.

SAKARYA ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN ENGELLİ BİREYLERE YÖNELİK TUTUMLARI

Sedanur Bozkurt Erdem[1], Hasan Hüseyin Taylan[2]

GİRİŞ

Türkiye'de 8 milyonun üzerinde engelli olduğu tahmin edilmektedir. Engelli bireyler sosyal hayata katılım konusunda en çok zorlanan ve hemen hemen bütün boyutlarıyla önyargılara ve olumsuz tutumlara maruz kalan bir kesimdir. Engelli bireylere sunulan hizmetlerin amacına ulaşması için toplumun tutum ve davranışları önemlidir. Engelli bireylerin toplumla bütünleşmeleri ve kendilerine sunulan hizmetlerden faydalanabilmeleri için sadece yasal düzenlemeler değil, diğer bireylerin engeli bulunan bireylerle etkileşimleri sırasında onlara karşı tutumları önemli ölçüde belirleyici özelliğe sahiptir. Bireylerin engellilere yönelik tutumlarını çeşitli değişkenler açısından inceleyen çalışmalar bulunmaktadır. Ülkemizde engellilere yönelik tutumların ölçülmesine dair yapılmış en kapsamlı çalışma ise Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı tarafından yaptırılan "Toplum Özürlülüğü Nasıl Anlıyor" isimli araştırmadır. Çalışmaya göre engellilere yönelik toplumsal tutumların olumlu olduğu, genç yaştaki bireylerin olumlu tutumlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu sonuç, engellilere yönelik tutumların olumlu yönde değişmekte olduğunu göstermektedir.

AMAÇ

Bu araştırma, Sakarya Üniversitesi öğrencilerinin engelli bireylere yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Sakarya Üniversitesinde eğitim gören 393 öğrencinin katılımı ile yürütülmüştür. Araştırmada Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği ve Sosyo-demografik Soru Formu kullanılmıştır. 43 maddeden oluşan Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği, "tamamen katılıyorum" 5, "katılıyorum" 5, "kararsızım" 3, "katılmıyorum" 2, "hiç katılmıyorum" 1 olarak puanlanan 5 basamaklı Likert tipi bir tutum ölçeğidir. Ölçeğin 1, 5, 7, 8, 9, 11, 16, 17,18, 20, 22, 23, 28, 33, 37, 39, 40, 42, 43 maddeleri ters çevrilerek puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 215 ve en düşük puan 43'tür. Araştırmada elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS 16.00 paket programı ile analiz edilmiştir.

BULGULAR

Araştırma bulgularının analizi sonucunda, Sakarya Üniversitesi öğrencilerinin çoğunun engelli bireylere yönelik tutumlarının olumlu olduğu bulunmuştur. Bu araştırma ile ortaya çıkan genel sonuçlar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

Katılımcıların engellilerin eğitimi ile ilgili ifadelere verdiği cevaplar incelendiğinde; çoğunluğunun engellilere eğitim verilmesinin gerektiğini, bu eğitimin de akranlarıyla birlikte, toplumdan soyutlanmadan verilmesi gerektiğine inandıkları belirlenmiştir. Kişilerarası ilişkiler ile ilgili maddelerde katılımcılar engelli biriyle aynı ortamda bulunmaktan, onlarla ilişkiye girmekten, arkadaşlık etmekten rahatsızlık duymadıklarını ifade etmişlerdir. Ancak, bu maddelerde engel türleri dikkate alınmamış, katılımcıların tüm engel gruplarını dikkate alarak maddeleri yanıtlamaları beklenmiştir. Araştırmada katılımcıların çoğunluğunun engellilerin istihdama katılmasından ve engelliler için kontenjan ayrılmasından yana görüşte oldukları görülmektedir. Ayrıca katılımcılar engelli çalışanların diğer çalışanlar kadar verimli olacaklarına inandıklarını, çalışan engellilerin işverene maddi yük getirmeyeceğini düşündüklerini belirtmişlerdir. İleride engelli bireylerin karşısına işveren olarak çıkabilecek üniversite öğrencilerinin engellilerin çalışma yaşamıyla ilgili olumlu tutumlara sahip oldukları görülmüştür. Katılımcıların yarısına yakını (%47,8) , aile içinde engelli bireyin olmasının ailenin günlük yaşamını olumsuz etkileyeceğini; azımsanmayacak bir oran (%38) ise ailenin maddi durumu iyi olsa dahi engelli bireyin varlığının sosyal yaşamı sınırlandırdığını düşünmektedir. Bu olumsuz tutumlara rağmen engellilerin aileleri için bir yük olmadığını düşünen

[1] Sakarya Üniversitesi, Engelli Öğrenci Birimi, Sosyal Çalışmacı

[2] Sakarya Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Öğretim Üyesi

katılımcıların oranı %78,8'dir. Ailesinde engelli olan ve olmayanların bu konudaki düşüncelerini de kıyaslamak gerekmektedir. Katılımcıların çoğu engelli bireyleri can sıkıcı bulmadıklarını, herkes gibi temiz olduklarını, görünüşlerini rahatsız edici bulmadıklarını, kendilerinden başka kimseyi düşünmedikleri görüşüne inanmadıklarını belirtmişlerdir. Bu konularda olumlu tutum içerisinde olan katılımcıların azımsanmayacak bir kısmı engellilerin diğer insanlara güvenmediklerini, öfkeli ve saldırgan davranışlar sergilediklerini, engellilerin genellikle her şeyden şikâyetçi olduklarını belirtmeleri dikkat çekicidir. Engellilerin herkes gibi bağımsız yaşamlarıyla ilgili ifadelere verilen cevaplar incelendiğinde katılımcıların çoğunun engellileri herkes gibi meslek sahibi olabilen, başarılı olabilen, aile kurup çocuklarına iyi ebeveynlik yapabilen, spor yapabilen, hayalleri ve amaçları olan kişiler gibi gördükleri, bir başka deyişle engeli olanların engelli olmayanlar kadar kendi hayatlarında yetkin ve söz sahibi olabileceklerine inandıkları görülmektedir.

SONUÇ

Araştırma sonucuna göre üniversite öğrencilerinin engelli bireylere yönelik olumlu tutumlarının olduğu söylenebilir. Üniversite öğrencilerinin olumlu tutumlarının daha da geliştirilmesi konusunda üniversite bünyesinde çalışmalar yapılabilir. Bu çalışmadan elde edilen bulgular, Sakarya Üniversitesinde eğitim gören engeli bulunan öğrencilerin toplumsal yaşama tam katılmalarını sağlama yönünde hazırlanacak plan, program, stratejilerin oluşturulmasına kaynak sağlayacaktır. Engellilerin toplumda etkin bireyler olarak yer alması için tüm öğrenci ve personele yönelik engelliler hakkında bilgilendirici, farklı engel gruplarının tanıtıldığı, engel gruplarının ihtiyaçlarına yönelik farkındalık ve duyarlılığın artırılmasını amaçlayan programlarla önyargıların azaltılması ve ortadan kaldırılması ile ilgili çalışmalar sürdürülmelidir. Engelli olarak dünyaya gelmek veya sonradan engelli olmak kimsenin tercihi değildir. Engelli bireylere yönelik tutumların olumlu olmasının bu bireylerin psikolojik ve sosyal gelişimleri için önemli olduğu unutulmamalıdır.

ANAHTAR KELİMELER

Engelliler, tutumlar, engellilere yönelik tutumlar.

"KORUMALI İŞYERİ" İZMİR URLA ÖRNEĞİ VE ASP İL MÜDÜRLÜĞÜNÜN ÇALIŞMALARI

Nadir Maşalacı[1]

GİRİŞ

Korumalı İşyeri, işgücü piyasasına kazandırılmaları güç olan zihinsel veya ruhsal engelli bireylere istihdam oluşturmak amacıyla Devlet tarafından teknik ve mali yönden desteklenen ve çalışma ortamı özel olarak düzenlenen işyerini ifade etmektedir.

Ülkemiz açısından, işgücü piyasasına kazandırılmaları güç olan engel gruplarından zihinsel engelliler, ruhsal ve duygusal engelli olanların eğitim düzeyleri, bir mesleğe sahip olma imkânları ve işsizlik oranları göz önünde bulundurulduğunda, ilgili bireylerin istihdam edilmesi büyük önem arz etmektedir. Bu zihinsel engelliler, işverenler tarafından en az tercih edilen, istihdam edilme oranları en düşük olan kişilerdir. 2002 Özürlülük Araştırması sonuçlarına göre Türkiye'de 8,4 milyon engelli birey bulunmaktadır. Toplam nüfus içindeki oranı ise %12,3'dür. Bu oranın %10,18'ni ise zihinsel ve ruhsal duygusal ve davranışsal engelliler oluşturmaktadır. Bu bireylerin zorunlu eğitim çağını geçirmiş olanlarının istihdam edilmeleri, engellilerin hem bireysel gelişim sürecini pekiştirmeleri hem de topluma uyum sağlamaları açısından büyük önem arz etmektedir. Bu nedenden dolayı; Zihinsel engelli istihdamının altyapısının geliştirilmesi, işgücü piyasası içinde çalışma imkanı olmayan zihinsel engelli bireylerin desteklenmesi, korumalı işyerlerinin kurulması ve güçlendirilmesi, mesleki rehabilitasyon imkanı veren işletmelerin etkinliklerinin arttırılması ve toplumda belirli bir işletme modelinin geliştirilmesine ihtiyaç duyulmuştur.

AMAÇ

Korumalı İşyeri Uygulamasının etkinliğini değerlendirmektir.

YÖNTEM

Bu çalışma Girişim çalışmasıdır. Korumalı İşyeri statüsü verilmiş olan S.S. Girişimci Engelliler İşletme Kooperatifinin "Toprağa ve İnsana Umut" projesiyle; Vermikompost(Solucan Gübresi) Üretim Modeli" çalışan, 4 zihinsel ve 4 ruhsal engelli, aileleri ve işyeri müteşebbisi ile sosyal hizmet uzmanı, uzman öğretmen ve psikolog tarafından görüşmeler yapılmış, görüşmeler kayıt altına alınmış, rapor haline getirilmiş ve Korumalı İşyeri İstihdamının etkinliğinin değerlendirilmesi planlanmıştır.

ARAŞTIRMA TİPİ

Girişim çalışmasıdır.

ARAŞTIRMA GRUBU

En büyüğü 54, en küçüğü ise 21 yaşında olan 4 zihinsel ve 4 ruhsal engellidir.

ARAŞTIRMA YERİ VE ZAMANI

İzmir Urla'da faaliyet gösteren Korumalı İşyerinde çalışan 8 engelli, ailesi ve Korumalı İşyeri müteşebbisi ile Mart 2015-Mayıs 2015 tarihleri arasında çalışılmıştır. Bu kapsamda 2 tam gün eğitim çalışması, 4 Korumalı İşyeri ziyareti, 8 aile ziyareti gerçekleştirilmiştir.

GİRİŞİM YÖNTEMİ

Engellilerin Korumalı İşyerinde istihdam edilmesinden sonra, Engelliler, aileleri ve Korumalı İşyeri müteşebbisine yönelik eğitim gerçekleştirilmiştir.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI VE YÖNTEMİ

Engelliler, aileleri ve Korumalı İşyeri müteşebbisi ile yüz yüze bireysel görüşmeler yapılmıştır.

DEĞERLENDİRME

Nitel veriler değerlendirilmiştir.

[1] Nadir Maşalacı, İl Müdür Yardımcısı, İzmir Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü

BULGULAR

Engelliler, aileleri ve Korumalı İşyeri müteşebbisine İletişim, Sağlıklı Yaşam Davranışlarını Geliştirme, Güvenli İlaç Uygulama, Sosyal Destek ve Engelli Hakları konularında eğitim ve destek çalışması yapılmıştır. Engelli bireylerin eğitim sonrası; başarabilme duygusu ve inancının, iletişim becerilerinin geliştiği, çevresinden, ailesinden kabul görme, desteklenme gibi davranışlar ile duygu ve düşüncelerini ifade edebilmelerinin yanında ekonomik olarak bağımsızlığını elde etmenin getirdiği kendine güven tutum ve davranışlarını geliştirdikleri görülmüştür.

Engelli bireylerin ailelerinde ise kendilerinden sonra ne olacağı konusunda endişe duydukları engellilerinin bir işyerinde çalışabiliyor olduğunu görmeleri ile gelecek endişelerinin azaldığı, kendilerine ve diğer aile üyelerine daha fazla zaman ayırabildikleri, aile bütçesine katkı sağlamalarından dolayı gurur duydukları tespiti yapılmıştır.

Korumalı İşyeri müteşebbisinde ise engelli bireyin psiko-sosyal durumu, gelişimi, değişimi, engelli hakları, sorunları, duygu ve düşüncelerini öğrenme, anlama yönünde olumlu değişmeler olduğu görülmüştür.

İşyerinin ticari faaliyetlerinin başarıya ulaşması sonrası ise yakın ve uzak çevreden çok sayıda engelli yakınının engellisinin işe kabul edilmesi için başvuruda bulunduğu öğrenilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Engellilerin işe yerleştirilmesi ile engelli bireylerin toplumsal yaşama katılma istek ve gayretlerinin arttığı, ekonomik bağımsızlığını kazanmış olmalarının özgüvenlerini artırdığı, buna bağlı olarak engelli ve ailelerinin memnuniyet yaşadıkları gözlenmiştir.

Bildiriye konu Korumalı İşyeri, yapılan eğitim ve destek çalışmasıyla beklentilerinin karşılandığı, işe devamlılık, verimlilik, aidiyet duygusu, çevrede kabul görme, kurumsal itibarın arttığı, engellilere yönelik olumsuz algının değişmeye başladığını bildirmiştir.

Engellilerin destek sistemleri ile sistemli olarak çalışma hayatına yönlendirilmeleri sayesinde engelli bireylerin aktif bir birey olarak topluma entegre oldukları, toplum kaynaklarının rantabl şekilde kullanılabileceği görülmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Korumalı işyeri, eğitim.

ENGELLİLERLE SOSYAL HİZMET DERSİ ALAN ÖĞRENCİLERİN ENGELLİLERE YÖNELİK TUTUMLARINA UYGULAMALI ÇALIŞMALARIN ETKİSİ

Yunus Bucuka[1]

GİRİŞ

Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme kapsamında engellilik kavramı; "diğer bireylerle eşit koşullar altında topluma tam ve etkin bir şekilde katılımlarının önünde engel teşkil eden uzun süreli fiziksel, zihinsel, düşünsel ya da algısal bozukluğu bulunan kişileri" ifade etmektedir. Sözleşmede engelliliğin, toplumsal hayata eşit şartlarda katılımı engelleyen davranışlar ve çevre şartlarının etkileşiminden ortaya çıktığının altı çizilmektedir. Dolayısı ile engelliler toplumsal yaşama katılımda oldukça zorluk çekmekte, ayrımcılık, yoksulluk, istismar ve işsizliği de içeren birçok sorunla mücadele etmektedirler. Sosyal dışlanmayı bütün boyutlarıyla yaşamakta olan engelliler böylece toplumsal hayata daha da yabancılaşmaktadırlar. "Sakat", "özürlü", "deli", "kör", "topal", "sağır", gibi istenmeyen sıfatlarla etiketlenerek toplumdan izole edilmektedirler. Engellilere yönelik bu yaklaşımlar sadece hukuksal bir suç değil aynı zamanda etik açıdan da bir suçtur. Bu suç insan onuruna verilen değerden uzaklaşmanın nihai noktasıdır. Bu bağlamda engellilerin toplumsal yaşama etkin katılımlarını sağlama konusunda sosyal ve kurumsal sorumluluğu ön planda olan Sosyal Hizmet Uzmanlarının ilgili konularda ciddi bir eğitime tabi tutulmaları gerekmektedir.

AMAÇ

Çalışmada, "Engellilerle Sosyal Hizmet" dersini seçmeli olarak alan öğrencilerin ders programı çerçevesinde yaptıkları uygulamalı çalışmaların, engellilere yönelik tutumlarına olan etkisini tespit etmek amaçlanmıştır. Ayrıca fakültelerin sosyal hizmet bölümlerinde okutulan engellilik ile ilgili derslerde verilen eğitimlere katkı sunmak da çalışmanın hedefleri arasındadır.

YÖNTEM

Uygulama, Bingöl Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümünde 2014-2015 eğitim öğretim yılında ikinci sınıf bahar döneminde okutulan "Engellilerle Sosyal Hizmet" dersini seçmeli olarak alan 140 öğrenci üstünde yapılmıştır. Bu uygulamada deneme modeli içerisinde bulunan, kontrol grubu kullanılmaksızın tek grup ön test - son test deneysel desen seçilmiştir. Dersin teorik eğitim programı öğrencilere 14 hafta ve 42 saatte (engelli ve ailelerinin yaşadığı sorunlar, engellilerin rehabilitasyonu, engellilere yönelik sosyal hizmet müdahalesi gibi teorik içerik) aktarılmıştır. Bu teorik ders içeriği yanında öğrencilerimize birçok uygulamalı çalışma da (aile ziyaretleri, engelli dernek ziyaretleri, engellilerle ilgili tanıtım videoları, afişler gibi) yaptırılmıştır. Bu uygulamalı çalışmalardan etkisini ölçmeye çalıştığımız "Engelli Kardeşim" uygulaması, öğrencilerimizin, bir özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde, eğitim gören engelli öğrencilerden belirledikleri bir engelli kardeş ile haftada bir görüşmeleri suretiyle gerçekleştirilmiştir.

Çalışmada iki veri toplama aracı kullanılmıştır. İlki 15 maddeden oluşan öğrencilerin demografik ve engellilere ilişkin çeşitli deneyim ve tercihlerini içeren anket formudur. İkinci veri toplama aracımız, Başbakanlık Engelliler İdaresi Başkanlığınca "Engellilik Eğitimi: Toplum Engelliliği Nasıl Anlıyor Temel Araştırması"nda kullanılan, Kaner (2010) ve arkadaşları tarafından geliştirilen, altı alt faktörden ve beşli likert tipi sorulardan oluşan "Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği (EYTÖ)"dir. Uygulamalar sonrasında, elde edilen veriler, Sosyal Bilimler için İstatistik Paketi 20.0 (SPSS) programı ile çözümlenmiştir.

BULGULAR

Yapılan analizler sonucunda; Öğrencilere uygulanan, engellilere ilişkin çeşitli deneyim ve tercihlerini içeren anket formunda onların; cinsiyeti, ailelerinde engelli birinin bulunup bulunmadığı, her hangi bir sosyal sorumluluk projesine katılıp katılmadığı, engelli arkadaşının olup olmadığı gibi değişkenler açısından tutum puanları karşılaştırılmış, tutum puanlarında artışlar olmakla beraber, herhangi bir anlamlı fark tespit edilmemiştir.

[1] Öğretim Görevlisi, Bingöl Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü.

Ancak "Engelli Kardeşim" uygulamasını gerçekleştiren öğrencilerimizin puanlarının diğer öğrencilerin tutum puanlarından yüksek olduğu ve aralarında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Gerçekleştirilen, ön test ve son test uygulamaları karşılaştırıldığında, dersi seçmeli olarak tercih eden öğrencilerin tutum puanlarının oldukça yüksek düzeyde olumlu olduğu tespit edilmiş ancak ön-test ve son-test puanları karşılaştırıldığında anlamlı bir farka ulaşılmamıştır. Bu sonuç, dersi seçen öğrencilerin konuya duyarlılıklarının yüksek olmasıyla açıklanabilir.

SONUÇ

Öğrencilerin yaptıkları uygulamalar sonucunda, engellilere ilişkin yeni perspektif geliştirdikleri ve onlara yönelik çok boyutlu analiz yetenekleri elde ettikleri, salt teorik çalışmalar yerine uygulamalarla desteklenen çalışmalarda daha etkin, kalıcı ve nitelikli öğrenmeler gerçekleştirdikleri sonucuna varılmıştır. Bu sonuçlar engelliler konusunda verilen eğitimin teorik ve uygulamalı olarak verilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Engelliler, öğrenci, uygulama, tutum.

YENİ İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ İLE SAVUNUCULUK VE SOSYAL HİZMET

Gülten Uçan[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Temsili demokrasi, toplumu oluşturan her bireyin temsilcileri aracılığıyla karar alma sürecine katılması esasına dayanır; buna rağmen sistem toplum üyelerine seçim süreci dışında kalan dönemde siyasi iradeyi etkileme imkanı sunmaz. Yeni iletişim teknolojileri temsili demokrasinin açıklarını kapatan ve aktif yurttaşlığı destekleyen araçsal özellikleri nedeni ile umut vericidir. Karar alma süreçlerini etkileyen kanaat önderlerine ve aktörlere ulaşmayı, bu sayede yasal çerçeve içinde kalarak siyasal iktidarı etkilemeyi mümkün kılan savunuculuk ve lobicilik gibi yöntemler iletişim teknolojisindeki gelişmeler ışığında yeniden yapılanmaktadır. Kısa sürede çok sayıda insanın paylaşımda bulunmasına izin vererek kamuoyu oluşturan ve giderek artan bir hızla gelişen internet ve sosyal ağlar sayesinde yasama ve yürütme otoritesine kamusal siyasaları değiştirmeleri yönünde baskı uygulayabilecek nitelikte kampanyalar ve gösteriler düzenlenebilmektedir. Yeni medya sayesinde vatandaşlar ile devlet arasındaki uçurum kapanmaktadır. Dezavantajlı grupların sosyal adalet ilkesi doğrultusunda savunuculuğunu yapmak sosyal hizmet uzmanının rol ve fonksiyonları arasında yer alır. Sosyal hizmet uzmanlarının müracaatçılarının ekonomik, sosyal ve kültürel çıkarların savunucusu rolünü üstlenebilmeleri için medyayı etkin biçimde kullanmaları, yeni dönemin dinamiklerini farkederek gereken becerileri kazanmaları gerekmektedir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Çalışma sosyal hizmet mesleğinin savunuculuk fonksiyonunu kitle iletişim ve halkla ilişkiler kuram ve yaklaşımlarından yola çıkarak yeniden inceleyen bir derlemedir. Medyanın ve yeni iletişim teknolojilerinin sunduğu olanakların, dezavantajlı grupların savunuculuğunu üstlenen sosyal hizmet mesleği yararına nasıl daha etkin kullanılabileceğini betimleme amacı gütmektedir.

TARTIŞMA

Liberal demokratik rejimlerde medyanın, yasama, yürütme ve yargının ardından "dördüncü güç" olduğu sıkça ifade edilir. Medyaya atfedilen önem, toplumu oluşturan bireylerin yaşamlarını etkiyen siyasal karar alma süreçlerine ilişkin bilgiye ulaşmalarını sağlama gücünden kaynaklanır. Basit bir ifade ile demokrasilerde kitle iletişim araçlarının varlık nedeni bireylerin haber alma özgürlüğüdür.

Kitle iletişim kuramları basın özgürlüğünün nasıl, neden, kim tarafından ve ne amaçla kullanıldığına ilişkin farklı eleştiriler içerir. Çoğu zaman gazetecilerin niyetinden bağımsız olarak içeriği biçimlendiren haber üretim sürecinin dinamikleridir. Örneğin dezavantajlı gruplar haber değeri taşıdıkları çok az durumlarda medyada yer bulabilir. Medya mensupları çoğu zaman haber seçkinleri denilen bir grup "önemli" insanın peşinden gider. Dezavantajlı grupların üyeleri ise ancak "bireye özel sorunlar" biçiminde trajik hikayeleri ile gündeme taşınırlar. Makro politikaların sorun alanına giren yani köklü çözümler gerektiren konular medya gündeminde nadiren yer alabilirler.

Alternatif medya dezavantajlı grupların sorunlarının ve egemen söylemin dışında kalan seslerin duyulmasını sağlayan elverişli bir ortam sağlar. Örneğin barış gazeteciliği çoğu zaman gündeme hakim olan "biz ve onlar" karşıtlığına dayanan savaş söylemi yerine insan değerini yücelten bakış açısını destekler. Anaakım medyada kendisine yer bulamayanlar yurttaş gazeteciliği ile habercilerin rutin meslek pratikleri içinde kaybolan sorunların, muhataplarının eliyle gündeme taşınmasını sağlamaktadır. Medya profesyonellerinin haber değeri taşıyan –sansasyonel- bir ürün ortaya çıkarma telaşının aksine gazeteci rolünü üstlenen okurlar, dinleyiciler, izleyiciler için öncelikli amaç haberdar etmek, farkındalık yaratmak ve eyleme yöneltmektir.

Yeni iletişim teknolojileri toplumu ilgilendiren her türlü sorunun dile getirilmesi, tartışılması ve çözülmesi yönünde kamuoyu oluşturma yetkisini, bir avuç medya profesyonelinin elinden alarak ait olduğu yere -yani kamuya- aktarmıştır. Medyada içerik haber kaynağı olarak kullanılan iktidar seçkinleri yerine giderek daha fazla oranda yurttaşlar tarafından oluşturulmaktadır. Kamuoyu, yöndeşim teknolojileri sayesinde, insanların avuç içinde, her yerden her an erişebilecekleri bir yerde durmaktadır.

[1] Yrd.Doç.Dr., Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Sosyal Hizmet Bölümü

Sosyal hizmet uzmanları kamuoyunda sosyal sorunlara ilişkin farkındalık yaratmak amacıyla medyayı kullanabilir, çerçeveleme teknikleri yardımı ile söyleme katkıda bulunabilir ve yönlendirebilir. Sosyal hizmette savunuculuk, iletişim yöntem ve tekniklerini kullanarak dezavantajlı grupların çıkarlarını kamusal alanda gündeme taşımayı ve sosyal politikaları etkilemeyi de içerir. Gerilla yaratıcılık gibi halkla ilişkiler teknikleri sosyal hizmet uzmanlarının az maliyetle kısa sürede çok sayıda insana ulaşmasını ve bu sayede gündem yaratarak müracaatçılarının ihtiyaç duydukları mekanizmaları çalıştırmalarını sağlayabilir. Sosyal hizmet uzmanları yeni iletişim teknolojilerini kullanma becerilerini geliştirmelidir.

SONUÇ

Bu çalışmayı sosyal hizmet alanında çalışan uzman ve akademisyenlerin dikkatini yeni iletişim teknolojilerinin sunduğu fırsatlara çekme duygusu tetiklemiştir. Yeni iletişim teknolojileri sosyal hizmet mesleğinin rol ve işlevlerini yerine getirebilmesi için heyecan verici olanaklar sunmaktadır. Mesleğin bu alanları keşfederek etkinlik alanını genişleteceği umut edilmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Sosyal hizmet, savunuculuk, lobicilik, yurttaş gazeteciliği, medya.

SOSYAL AĞLARIN BİR FONKSİYONU OLARAK; SOSYAL SERMAYE VE SOSYAL DESTEĞİ SOSYAL ÇALIŞMA AÇISINDAN DÜŞÜNMEK

Sümeyye Beyza Abay[1]

ÖZET

Sosyal desteğin sosyal ilişkiler içinde elde edildiği düşünüldüğünde, sosyal sorunlarla toplumsal ilişkilerin doğası hakkında bağ kurmak önemlidir. Sosyal destek mekanizmaları- eş, aile- akraba, arkadaş-tanıdık, komşuluk -aynı zamanda bazı kaynaklarda sosyal ağ olarak görülmesinden dolayı- kültürel ve dini cemaatler de sayılmaktadır. Güçlü sosyal ağlar ve sosyal destek mekanizmaları sosyal sorunların önlenmesinde ve çözümlenmesinde önemli bir referans noktasıdır. Günümüzde yaşlıların yalnızlık ve bakım sorunu, engellilerin bakım ihtiyacı, intihara eğilim, kronik hastaların hastalıkla baş edebilmeleri vb. tüm sosyal sorunlar sosyal destek ile birlikte anılmaktadır. Sosyal destek, sosyal ilişkilerin en önemli fonksiyonlarından biridir. Bireyin iyilik halini doğrudan etkilemesi ya da bireyin bir problemle karşılaştığında problem çözme kapasitesini geliştirmesi açısından ve profesyonel yardıma ihtiyaç duymadan da sorunların önlenmesi ve çözülmesinde direkt bir etkiye sahip olması sosyal çalışma açısından önemli bir ilgi alanıdır.

"Sosyal destek" sosyal ilişkilerin bir fonksiyondur ve nihayetinde sosyal destek bireyin sosyal ilişkilerden elde etmiş olduğu "sosyal sermaye"dir. Sosyal sermaye kavramı, "sosyal ilişkilere güven", "iyi bağlantılara sahip olma" açısından değerlendirildiğinde, bireylerin bir sorunla karşılaştıklarında arayıp yardım isteyebileceklerini bilmek ve buna güvenmek açısından sosyal destek ile önemli bir noktada kesişmektedir. Bu güven şüphesiz ki, bireylerin karşılaşmış oldukları problemlerle baş etme kabiliyetini geliştirebileceği gibi, yalnızlık duygusu yaşamama, sorununu paylaşabilme, istişare edebilme, gruplar içindeki soruna ve çözümüne dair bilgiden faydalanabilme, motivasyonla karamsarlık duygusunu yenebilme ya da materyal yardım vb. ile sosyal ağlarından elde ettiği sosyal destek ile bireylere problemleri çözmede ciddi bir yardım sağlar.

Odak noktası "sosyal çevre içinde birey" olan sosyal çalışma için, bireyin sahip olduğu sosyal ağlar önemli bir referans noktasıdır. Güçlü sosyal ağlara ve sosyal sermayeye sahip olma, bireylerin problemlerle baş etme kapasitelerini doğrudan etkilemesi açısından sosyal çalışmanın önemli bir ilgi alanıdır. Diğer yandan sosyal çalışmanın bireyin sosyal çevre ile etkileşiminde işlevselliği iyileştirmek, bireyin sosyal çevreye uyumunu, sosyal noksanlıklarını gidermek gibi hedefleri de düşünüldüğünde bireyin sosyal ilişkilerini güçlendirmek, yeni ilişki kalıpları oluşturmak, var olan ilişki kalıplarını güçlendirmek gibi sosyal ağ çalışmalarıyla bireyin sosyal sermayesine katkı sağlamayı hedeflediği de söylenebilir.

Bu çalışmanın amacı, sosyal ilişkilerden elde edinilen sosyal desteği, sosyal çalışma için "enformel sosyal yardım kaynağı" görmenin ötesinde, sosyal sermayenin "sosyal ilişkilere güven" tanımlaması ile, şu iki noktayı ön plana çıkarmaktır;

1. Bireyin sahip olduğu sosyal ağlar üzerinden elde ettiği sosyal destek ve sosyal sermaye ile bireylerin problem çözme kapasiteleri arasındaki bağı düşünmek. Sosyal çalışmanın amaçlarından birinin "bireyin sahip olduğu potansiyel gücü açığa çıkarma" olduğu düşünüldüğünde, sosyal sermayeyi bu bağlamda "bireyin sahip olduğu güç" olarak sosyal çalışma açısından yeniden düşünmek.

2. Diğer yandan "sosyal çevreye uyum, "sosyal etkileşim", "sosyal işlevselliği arttırmak" sosyal çalışmanın odaklarından bazıları olduğu düşünüldüğünde, sosyal çalışmayı bireyin sosyal sermaye potansiyelini arttırması açısından yeniden düşünmek ve tartışmak. Güçlü sosyal ağlara sahip olmanın pozitif etkisi düşünüldüğünde, sosyal ağların niteliğine ve niceliğine odaklanan sosyal çalışma ile bireylerin sahip olduğu sosyal sermayelerin ne dereceye kadar güçlendirilebileceğini tartışmak.

ANAHTAR KELİMLER

Sosyal ağlar, sosyal sermaye, sosyal çalışma, sosyal destek.

1 Yalova Üniversitesi İletişim Sanatları Bölümü Araştırma Görevlisi, Sosyal Hizmet Doktora Öğrencisi

SOSYAL ÇALIŞMACILAR İLE MÜRACAATÇILARI ARASINDAKİ İLETİŞİMDE HASSİYETLER VE DENGELER

Ümit Uzun[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Sosyal hizmetlerden faydalanma ve destek alma arzusu ile gerekli merkezlere yapılan başvurular, çoğu kez bir alan araştırması zorunluluğunu da beraberinde getirmektedir. Başvuru sahibinin yaşadığı, zaman zaman mahrem alanlarında yapılmak zorunda kalınan araştırmalar, başvuru sahibi ya da sosyal çalışmacının, kimi zaman her ikisinin de ortak bir zeminde buluşamaması, daha doğrusu çoğu kez gerçekleşen iletişim kazaları sonucu sekteye uğramakta, savunmasız bir şekilde araştırmaya giden sosyal çalışmacılar zor durumda kalmaktadır. Başvuru sahibinin gerek mevcut sosyal hizmet politikalarına olan tepkisi ve memnuniyetsizliği, gerekse sosyal hizmetlere muhtaç olma durumu ile ilgili yaşadığı mahcubiyet duygusu nedeniyle, sosyal çalışmacıların farklı iletişim teknikleri ve yöntemleri geliştirme ve kişiye özel iletişim çabaları ortaya koyma zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Sosyal yaşam içerisinde bireylerin birbiri ile iletişim kurma gerekliliğinden ve öneminden kasıtla, sosyal hizmetlerde sağlıklı bir işleyiş ve anlayış için, sosyal çalışmacılar ve müracaatçıları arasındaki iletişimde dikkat edilmesi gerekenler, hassasiyetler ve dengeler çalışmanın temelini oluşturmaktadır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Sosyal hizmetler alanında yapılan saha araştırmaları sırasında ya da hizmetlerin sunumu evresinde sosyal hizmetlerde görev yapan uygulayıcılar ve sosyal hizmet müracaatçıları arasında çoğu kez iletişim hataları sonucu anlaşmazlıklar yaşanmakta, hizmetlerin ulaştırılması ve sürecin sağlıklı bir şekilde tamamlanması süreçleri sekteye uğramaktadır. Bu temel varsayımdan hareketle, sosyal çalışmacılar ve sosyal hizmet başvurucuları arasındaki iletişimde dikkat edilmesi gerekenler ve hassasiyetlerin ortaya konulması çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

ÇALIŞMANIN ÖNEMİ

Türkiye'de sosyal hizmetler gün geçtikçe artmakta ve önem kazanmaktadır. Uygulanan sosyal hizmet politikalarının şüphesiz en önemli ayaklarından biri de sosyal çalışmacıların niteliği ve insan değeri ve onuruna göstermiş olduğu saygıdır. İnsan değerine ve onuruna saygı, şüphesiz sosyal hizmet müracaatçılarına hissettirildiği ve onlarla kullanılan iletişim dilinin samimiyeti ile doğru orantılıdır. Bu noktadan hareketle, sosyal çalışmacıların kullanmış olduğu iletişim dili, kişiye özel geliştirilecek iletişim yöntemlerinin çalışmada ele alınması nedeniyle söz konusu çalışma genel bir öneme sahiptir.

SONUÇ

Sosyal yaşamın tüm aşamalarında olduğu gibi sosyal hizmetlerde de iletişim konusu önemli ve üzerinde durulması gereken bir konudur. Sosyal çalışmacıların, kişiye özel, sosyal hizmetlerin muhatabı olan başvuruculara karşı geliştireceği iletişim dili ve yönteminin, sosyal hizmet süreçlerini başarıya götüreceği, başvurucu şiddetinin de bir nebze önüne geçeceği ve karşılıklı memnuniyetin tahsis edilmesi noktasında belirleyici olacağı düşünülmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

İletişim, sosyal hizmetlerde iletişim, sosyal hizmetler.

[1] İstanbul Aydın Üniversitesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Yüksek Lisans Öğrencisi ve Beyoğlu Belediyesi Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü, Sosyal Hizmetler Saha Araştırma Görevlisi

KURUM BAKIMI ALTINDAKİ ERGENLERLE İLETİŞİM

İshak Aydemir[1], Bülent Öngören[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Ergenlik, her insanın mutlaka yaşadığı ve hayatının en önemli dönemlerinden bir tanesidir. Bu dönem, insan yaşamının en fırtınalı dönemi denilebilir. Çünkü bu dönemde birey, fizyolojik, sosyal, bilişsel, ruhsal, duygusal, cinsel ve davranışsal açıdan önemli bir değişim ve gelişim içindedir. Bu dönemde, bağımsız olma ve kimlik arayışı ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle ergen birey, adeta kendisi ve çevresiyle savaş halinde gibidir. Bu mücadele durumunda ergen birey, çeşitli psikolojik sorunlar yaşayabilir. Bu biyo-psiko-sosyal gelişim ve değişimlerin sağlıklı bir şekilde olmasının temelinde, ergenlerle sağlıklı ve etkili bir iletişim kurulması yatmaktadır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Etkili iletişim teknikleri kullanılarak ergenin sağlıklı bir kişilik yapısına sahip olmasının sağlanması çok önemlidir. Çünkü bu dönemde kişilik yapısı ve davranışlarıyla ilgili önemli gelgitler yaşamaktadır. Bu dönemde sağlıklı ve etkili iletişim kurulamazsa farklı kişilik ve davranışsal özellikler sergileyebilirler. Hatta, madde bağımlılığı, suç işleme, sigara, alkol kullanımı, şiddete başvurma gibi sapma davranışlar sergileyebilme ihtimali vardır. Kurum bakımı altındaki ergenlerin psikolojisi ve ergenlerle iletişim konusu ele alınacaktır.

TARTIŞMA

Araştırmalar ergenlerin fiziki ve psikolojik özellikler yönünden kendilerine en çok benzeyen, kendilerine sevgi ve şefkat gösteren modellerle özdeşleştiklerini göstermiştir. Onlar diğer tutum ve davranışlarında olduğu gibi ahlaki ve dini tutum ve davranışlar konusunda da en çok özdeşim kurdukları kimselerden etkilenmektedirler. Bu nedenle kurumda kalan ergenlerin hayata hazırlanmalarından sorumlu olan meslek elemanları, bakıcılar ve yöneticilerin her şeyden önce onlara örnek davranışlar sergilemeleri gerekmektedir.

SONUÇ

Sonuç olarak, ergenlerle iletişimde onlara saygı duymak, onların varlığını kabul etmek, önemli ve değerli olduklarını hissettirmek, olduğu gibi benimsemek, gerçekten, doğal ve abartıdan uzak, olduğu gibi davranmak, empati yapmak (dış dünyayı karşımızdaki kişinin penceresinden görmeye çalışmak) bir anlamda kurulan bu duygu ortaklığı kurulan iletişimi güçlendirir.

ANAHTAR KELİMELER

Ergenlik, iletişim, kurum bakımı.

1 Doç. Dr. Turgut Özal Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

2 Dr. (Sosyolog) Muğla Halk Sağlığı Müdürlüğü

"MÜZİK EĞİTİMİNİN SOSYAL HİZMET POLİTİKALARI İÇİNDEKİ YERİ: EL SİSTEMA ÖRNEĞİ"

Buse Kayalar[1]

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, Venezuela'da 1975 yılında Jose Antonio Abreu tarafından başlatılan, suça eğilimli çocukların orkestra üyesi müzisyenlere dönüşmelerine kaynak olan, El Sistema isimli müzik eğitimi projesini tanıtmak ve ülkemizdeki uygulanabilirliğini tartışmaktır. Bu alanda ülkemizde Barış İçin Müzik Vakfı; Edirnekapı'da bugüne kadar imkânları sınırlı binlerce çocuğa ortak sosyal ve kültürel yaşam alanları oluşturarak, sanata katılım hakkı önündeki engelleri kaldırmayı hedeflemiştir. Kurulduğu semtin sosyal dokusuyla bütünleşmiş, çocukların ve ailelerin aktif katılımıyla bir dayanışma ve paylaşım merkezi olmuştur. Orkestra, koro ve bakır üflemeliler topluluğu ile çalışmalarına devam etmektedir. Uluslararası Lions 118U Yönetimi Çevresi tarafından uygulanan Türkiye'nin Geleceğinden Şarkılar Projesi; sosyo-ekonomik veya coğrafi zorlukları nedeni ile herhangi bir sanatsal eğitim veya çalışma ile karşılaşma şansı bulamamış çocukların ve gençlerin yer aldığı Lions Çocuk ve Lions Gençlik Korosudur. El Sistema orkestrasının ülkemizde bir diğer benzeri de Eskişehir'de Tepebaşı Belediyesi Çocuk Senfoni Orkestrası'dır. Orkestranın kuruluş amacı çocukların müzikle tanışması ve geleceğe daha güvenle bakmaları olarak tanımlansa da asıl amaç uyuşturucuya karşı bir savaştır. Bu alandaki çalışmaları destekleyen, panel düzenleyen akademisyenler de vardır. Örneğin, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuarı'nda bu konuda bir panel düzenlemiştir. İlgili alanyazın ve çalışmalar değerlendirildiğinde Venezuela ve Türkiye arasındaki sosyolojik/kültürel/ekonomik farklılıkların özellikle sosyal çalışmacıların içinde yer aldığı disiplinlerarası bir perspektifle incelenmesi ve uygulamaların buna dayandırılması gereği ortaya çıkmıştır. Venezuela'nın bir nevi ulusal propagandasına dönüşen El Sistema'nın yakaladığı başarının ülkemizdeki tekrarı bilimsel bakışın yanı sıra başta M.E.B. ve Kültür Bakanlığı olmak üzere yerel yönetimlerin de desteğine bağlıdır. Bu açıdan il ve ilçelerde sosyal çalışmacılar ve müzik eğitimcilerinin işbirliği ile belirlenen çocuklardan oluşan odak grup çalışmaları başlatılabilir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Müzik eğitimi, sosyal hizmetler, el sistema.

[1] Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Sosyal Hizmetler Bölümü, Antalya. bskayalar@gmail.com

TÜRKİYE PERSPEKTİFİNDEN SİVİL TOPLUM VE SOSYAL HİZMET ÇERÇEVESİNDE SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİNİN TOPLUMSAL ÖNEMİ

Esra Yağmur Karadağ[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Toplum, sürekli büyüyen ve çeşitlenen bireylerden oluşan canlı bir varlıktır. Bu çeşitlenen bireyler zamanla taleplerin ve ihtiyaçların artmasına neden olur. Taleplerin karşılanması, toplumun iyilik halinin devamı, devletin görevidir ve bunu kendi kuruluşlarıyla sağlaması mümkündür, ancak tam anlamıyla gerçekleştirebilmesi ise zordur. Toplumun modern dünyada oluşan arz-talep dengesizliğini 'yumuşatabilmek' için örgütlenmesi gerekir.

Doğasında çokseslilik barındıran sivil toplum, devlete karşı toplum ihtiyaçları için baskı unsuru oluşturan dayanışmacı ve savunmacı bir anlayıştır. Bu anlayışın meydana getirdiği örgütlenmeler, ülkelerin gelişmişlik düzeylerine göre değişen, devletin topluma yönelik sağladığı hizmetlerin yetersiz kaldığı, hatta hizmetleri hiç gerçekleştirmediği ve/veya gerçekleştiremediği noktalarda tampon görevinde yer alır. Bu tür örgütler toplum için kurtarıcı, müdahaleci, iyileştirici, kapsayıcı, düzenleyici ve sosyal anlamda koruyucu gibi birçok rolde işlev görür.

Gelişmiş ülkelerde sivil toplum anlayışı, toplum için çok önemli bir konuma sahip iken gelişmekte olan ülkemizin kadrajından bakıldığında bu anlayışı toplumun ne kadar özümseyebildiği sorusuna cevap aramak gerekir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Günümüz dünyasında toplumsal problemlerin çözümü için sosyal hizmete daha fazla ihtiyaç duyulmakta ve çağın gerektirdiği üzere devlet merkezli çözümün yerini nihayet kısa sürede ulaşılabilir, ihtiyaca göre ve uzun ömürlü olabilecek toplum merkezli örgütlenmeler almaktadır. Bu örgütler devletten sürdürebilirlik ve sosyal politikalar geliştirebilmek için yasa ve uygulamada destek görmeye ihtiyaç duyar, ancak bunun için bile toplumun gönüllü katılımına, kökleşmiş bir 'savunuculuk' anlayışına gereksinim vardır. Buradan hareketle bildiride, toplumsal katılım, sosyal hizmet ve sivil örgütlenmenin ne kadar iç içe ve birbirine bağımlı olduğu ve gelişmekte olan ülkemizdeki sivil örgütlenmenin yeterliliğine ve verimliliğine dikkat çekmek açısından bununla ilgili yasal düzenlemelerin niteliğinin belirlenmesi, Türkiye'de yaygın olan vakıf ve derneklerdeki örgütlenme oranı, faaliyet alanlarının düzeyinin ve sınırlılıklarının makro boyutta görülebilmesi, sivil örgütlenmenin topluma katkısı eleştirel bir gözle ortaya koymak amaçlanacaktır.

YÖNTEM

Çalışmada sivil toplum örgütlerinin konumu ülke bazında daraltılarak alanyazın taraması yapılacaktır. Veri elde etme yöntemiyle Türkiye'nin sivil toplum örgütleri ile ilgili karnesini, sosyal hizmet alanı çerçevesinde toplumun örgüt olma bilincinin boyutunu cevaplandıracak nitelikte basılı ve basılı olmayan kaynaklardan, açık erişim elektronik veri tabanlarından, elektronik kütüphanelerden yararlanılarak konuyla ilgili kitap, dergi, tez, makale ve yasa incelenecektir.

Bildiri, üç ana ve iki alt başlık altında ele alınacaktır. İlk olarak sivil toplum kavramının tanımlanması, sivil toplumun kültür boyutu ve Türk hukuk mevzuatındaki yeri ortaya konulacak, daha sonra çalışmanın zeminini sivil toplum kuruluşlarından dernekler ve vakıflar oluşturarak Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün, Dernekler Dairesi Başkanlığı'nın, Ankara Ticaret Odası'nın ve Yaşama Dair Vakıf'ın rapor ve istatistiki verileri yer alacak, bu veriler grafik ve tabloyla desteklenerek değerlendirilecektir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışmada derneklerin ve vakıfların sayısının diğer sivil toplum kuruluşlarına oranla açık ara fazla olduğu, bununla birlikte iki ayrı sivil toplum kuruluşu olan Ankara Ticaret Odası (ATO)'nın 2004 yılında yayınladığı veriler ile Yaşama Dair Vakıf (YADA)'ın 2014 yılında yayınladığı verilerin oransal kıyaslaması yapıldığında geçen on yılda Türkiye'deki sivil toplum kuruluşlarıyla ilgili niteliksel olmaktan ziyade niceliksel bir artışın olduğu dikkati çekmektedir. Ayrıca ülkemizde yasalar 'kamu yararı' taşıyan devlet dışı örgütlenmelere

1 Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Programı Yüksek Lisans Öğrencisi

dayanak oluşturmasında, onu korumasında, güvence altına almasında kilit rol oynarken hala yeterli yasal destek görememesi ise önemsenmesi gereken bir husustur.

Sivil toplum örgütleri devlet merkezli değil toplum merkezlidir. Bu sebeple ancak katılımcı bir toplumdan beslenerek büyür. Örgütlü sosyal hizmet ile toplum, iktisat bilimdeki arz-talep ilişkisine benzetilirse eğer, toplum, örgütlü kuruluşlardan ne kadar çok hak, demokrasi, insan hakları, hukuk, barış talep ederse, doğru orantılı olarak o kadar çok arz yaratır, yani o kadar çok sosyal hizmete ulaşır. Dolayısıyla sivil toplum anlayışının ve buna bağlı olarak sosyal hizmetlerin gelişmesi büyük oranda toplumun isteğine ve aktif katılımına bağlıdır.

ANAHTAR KELİMELER

Türkiye, toplum, savunuculuk, sivil toplum, sivil toplum örgütleri, sosyal hizmet.

SİVİL, SİVİL TOPLUM KAVRAMLARININ EPİSTEMOLOJİSİ VE SİVİLTOPLUM KURULUŞLARININ GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE SEYRİ

Kübra Düzyurt[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Latince "civis" kökünden türeyen ve "yurttaş veya kenttaş" anlamlarına gelen sivil kelimesi batıda ortaya çıkmış ve orada gelişmiş bir kavramdır. Sivil toplum her disiplin ve meslek için ayrı önem taşırken sosyal hizmetin hem geçmişinde hem de bugün ve geleceğinde çok önemli bir işleyişe sahiptir. Sosyal çalışma mesleğinin dinamizmini her zaman canlı tutan kendine bir meslek ve bilim yapma fırsatı sunan Sivil Toplum Örgütleri[2]; popülerliğini sürdürmesinde ve sosyal politikalar oluşturulmasında ciddi ve önemli çalışmaları bulunmaktadır; bu anlamda STK'lar sosyal hizmet mesleği, disiplini ile her zaman ilgi odağı olmayı başarmış ve sosyal hizmetin çalışma alanları ile dirsek temas halinde çalışmalarını devam etmektedirler.

ÇALIŞMANIN AMACI

Sivil toplum ile ilgili ele alınmış çalışmalara ve yürütülen faaliyetlere baktığımızda bir takım sorun alanları görmekteyiz. Bunlardan birincisi kavrama ilişkin geliştirilen tanımlardır. Kavramın farklı boyutlarda anlamlar içermesi ile teorik bilginin pratikteki farklı yansımalarına yol açmaktadır. Bir diğer önemli tartışma ise; STK'ların geçmişten günümüze tarihsel gelişimi ve küreselleşme sürecinde neo-politikalar ekseninde devlet-sivil toplum ilişkisinin seyri en özelde STK'nın bu dönemde üçüncü bir sektör olarak algılanışı çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

TARTIŞMA

Devlet dışında birtakım siyasal, kültürel, ekonomik ve sosyal faaliyetleri yürüten gönüllü kuruluşlara sivil toplum adı verilmektedir. Diğer başka tanımlarda sivil toplumun tanımının rengi değişmekte devlet ile iç içe ve bizzat devletin kendisinin yönlendiren kurumlar olarak adlandırılmaktadır. Sivil toplum nedir diye düşünüldüğünde iki kriter ortaya çıkmaktadır; bunlardan birisi devlet örgütü dışında; ikincisi ise kendi içinde demokratik bir işleyişin olmasıdır. Sivil Toplumun özelliklerine baktığımızda devlet dışı hükümet gibi demokratik çerçevede hareket etmekte ve Türkiye'de ve Dünyanın birçok yerinde STK'ların; kamuoyu oluşturma, bilgilendirme ve yasal düzenlemelerde yönlendirme konusunda aktif olması birincil görevidir. Demokrasi ile doğru orantılı olarak gelişen STÖ'ler günümüzde küreselleşen dünyada her geçen gün artmakta ve toplumsal hayattaki işlev ve önemi gün geçtikçe artmaktadır.

STK'lar, insan haklarını korumaktadır ve demokratikleşme odağında ileriye götüren devlet organlarından biridir. Türkiye'de STK adıyla çok çeşitli örnekleri vardır. Bunlar; dernekler, vakıflar, sendikalar ve meslek kuruluşlarıdır.

Sivil Toplumun özelliklerine baktığımızda devlet dışı hükümet gibi demokratik çerçevede hareket etmekte ve Türkiye'de ve Dünyanın birçok yerinde STK'ların kamuoyu oluşturma, bilgilendirme ve yasal düzenlemelerde yönlendirme konusunda aktif olması birincil görevidir. Fakat 21. yy'a geldiğimizde devletten ve özel sektörden durumun çözümü konusunda yeterli katkıyı göremeyen toplum ve gruplar ihtiyaçlarını giderme konusunda– kar amacı gütmeyen ve kamu yararına çalışan- üçüncü bir sektör olarak "STK'larda çözümü aramışlardır. Bu durum bizzat devletin hem yararına olurken hem de sivil toplumun; devlet ile iç içe olmasını, eleştirel bakamamasını ve devlet örgütü dışında hareket edememesine yol açmıştır.

SONUÇ

Sivil toplum kavramının daha en başta kavrama getirilen farklı tanımlamalardan kaynaklı tek bir tanımı bulunmamaktadır. Dönemin iktisadi, sosyal, kültürel yapısıyla da beraber değişen sivil toplum kavramı her dönem farklı algılanmış kavrama ve örgütlerine getirilen yorum ve tanımlamalarda değişiklik göstermiştir. Fakat hiçbir zaman gönüllülük esasından ve demokratik ruhundan ayrılmamıştır. "Ya devlet dışında ya da

[1] Hacettepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Sosyal Hizmet Bölümü Araştırma Görevlisi

[2] Sivil Toplum Kuruluşları, metinde kısaltılmış hali "STK" olarak kullanılacaktır.

devlet ile iç içe olan kurumlardır" denilerek getirilen çok boyutlu ve birbirinden farklı tanımlar doğrultusunda sivil toplumun en kapsayıcı tanımı; "devlet içinde devlete karşı oluşturulmuş kurumlardır" oluşudur.

Türkiye' de STK'ların sayısının artmasına rağmen (neo-liberal süreçlerle; üretimin piyasaya aktarılması, devlet harcamalarında önemli kısıtlamalara gidilmesi ve devletin her daim görünürlüğü) devletin ekonomi ve sosyal politikalarda dinamik ve düzenleyici rolü devam etmektedir. Devlet kendi ideolojisine yakın ve ona muhalefet olan her STÖ'ye karşı mesafeli, önyargılı ve damgalayıcıdır. Özetle diyebiliriz ki Türkiye' de STK'lar genel olarak **şeffaf** da olmamakla beraber sosyal politikalar oluşturma konusunda çok mücadeleci, zorlayıcı ama son on yılda pek de karşılığını bulamayan bir seyir izlemektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Sivil, sivil toplum, sivil toplum kuruluşları (stk), küreselleşme, neo-liberal politikalar.

ÇOCUK RUH SAĞLIĞININ ÖNEMİ VE TÜRKİYE'DE BU ALANDA SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

Sündüs Sancakoğlu[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Toplumun geleceği olarak görüldükleri için çocuk konusu her zaman büyük bir öneme sahip olmuş; sağlıklı ve toplumun devamı olabilecek nesiller yetiştirmek amaçlanmıştır. 20. yüzyılda çocukların karşı karşıya kaldıkları çok ciddi sorunlar, çocuk konusunu modern toplumda daha bir önemli kılmıştır. Eskiden yetişkinler için söz konusu olan alkolizm, cinsellik, şiddet gibi pek çok sorunu bu dönemde, çocukların da yaşamaları, çocukların kötü muamele görmeleri, ihmal ve istismar edilmeleri, aile içi şiddet, boşanmalar ve benzeri sorunlar çocuk ve çocuk ruh sağlığı konusunun hukuki, sağlık ve sosyal her açıdan ele alınması gerektiğini gündeme getirmiştir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu gelişmeler sonucu dünyada ve Türkiye'de çocukların hukuk kuralları ile korunması amacıyla modern çocuk koruma politikaları oluşturulmuştur. Ayrıca, sağlığı, eğitimi, sosyal hizmetleri, adalet ve güvenliği içine alan interdisipliner, çok yönlü ve bütüncül bir yaklaşımla, çocuk ve çocuk ruh sağlığı konusunun ele alınması gerektiği ön plana çıkmıştır. Bu bildiride, bütün bu perspektifleri sunarak çocuk ve çocuk ruh sağlığının önemi ortaya konmaya çalışılacaktır; bu konuda Türkiye'de çalışmalar yapan sivil toplum kuruluşlarıyla ilgili değerlendirmeler tartışılacaktır.

TARTIŞMA

Modern toplum karmaşık yapısı ile çocuklar için de yeni bir dünya oluşturmuştur. Eğitim şekillendirilmiştir; çocuklar zamanlarının önemli bir bölümünü eskisi kadar aileleri ile değil eğitim kurumlarında geçirmeye başlamışlardır. Bu dönemin en önemli özelliklerinden biri çocuklar için planlı bir hayatın oluşturulmasıdır. Çocuklardan beklentiler artmıştır; okulda, sınavda, sporda, sanatta olabildiğince çok başarı beklenmeye başlanmıştır. Ayrıca, çocuğun bu dönemde tüketici olarak görüldüğü belirtilmektedir; çocukların büyük bir pazarın tüketicisi konumuna getirildiğini ifade edilmektedir.

Ayrıca, çocukların kötü muamele görmemesi, ihmal ve istismar edilmemesi, onlara değer verilmesi ve sağlıklı gelişmeleri için imkânlar sunulması günümüz toplumlarının hedefleri arasında yer almaktadır. Çocuğun bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimi için eğitimle ilgili plan ve çalışmalar yapılmasının yanında çocuğun aile ve toplum içindeki düzeninin sağlanması için hukuki düzenlemeler de önemli görülmektedir.

Amaç, çocukların her türlü risk ve tehlikelerden korunmasıdır. Bu doğrultuda, dünyada ve Türkiye'de çocukların korunması ile ilgili politikaların oluşumu ve gelişimi sadece hukuki açıdan değil aynı zamanda koruyucu ve önleyici ruh sağlığı politikaları ile de gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü'nün sağlığı bedensel, ruhsal ve sosyal olarak tam bir iyilik hali olarak tanımlaması sağlık ve ruh sağlığı konusuna bütüncül bir bakış açısıyla yaklaşıldığını göstermektedir. Diğer bir ifadeyle, bireyin sosyal, ekonomik, fiziksel, biyolojik, ruhsal ve psikolojik durumu bir bütün olarak değerlendirilmektedir.

Türkiye'nin Ulusal Ruh Sağlığı Eylem Planı (2011)'nda ruh sağlığı hizmet yönetimi üç alanda şu şekilde açıklanmıştır: Psikiyatri hastalarına verilen hizmetler (poliklinik, yataklı tedavi, bakım evleri, korumalı evler vb.), hasta olmayan kişilere verilen ruh sağlığı alanıyla ilgili hizmetler (şiddete uğramış kadınlara yönelik hizmetler, çocuğun ruhsal gelişimi ve ebeveynlikle ilgili hizmetler, sürücü davranışını geliştirmeye yönelik hizmetler vb.) ve ruh sağlığı alanıyla ilgili genel veya kurumsal faaliyetler altında yer alan hizmetler (adli tıp, denetimli serbestlik, medya ve internetin etkileri vb.).

Bu hizmetler farklı kurumlar tarafından verilmektedir. Ruh sağlığı alanında çalışan kamu kurumları, Sağlık Bakanlığı, Üniversiteler, Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik

[1] Uzman Psikolog, Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Doktora Öğrencisi

Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, RTÜK, belediyeler, Jandarma, Askerlik Şubeleri'dir. Ayrıca, gönüllü kuruluşların da ruh sağlığı alanında çalışmaları olmaktadır.

Çocukluk döneminde görülen ruhsal sorunlar da çok yönlüdür; sorunların çok farklı nedenleri vardır. Çocuk gelişimindeki aksamaları saptama ve önleme, sunulan sağlık hizmetleri arasındadır. Çocuk ruh sağlığı hizmetleri, bebek-çocuk-adolesan izlemlerinin bir parçası olarak görülmektedir. Toplum merkezli çocuk ve ergen ruh sağlığı hizmetlerinin dört başlıkta takip edilmesi planlanmıştır: sağlık, eğitim, sosyal hizmet ile adalet ve güvenlik sistemi.

Ayrıca, pek çok alanda olduğu gibi çocuk ruh sağlığı alanında da sivil toplum kuruluşlarının varlığı şüphesiz çok önemlidir. Ancak, Ulusal Ruh Sağlığı Eylem Planı'nda vurgulandığı gibi ülkemizde birçok sivil toplum örgütünün kamu politikaları alanında deneyimi kısıtlıdır ve politika üretme, uygulama ve denetleme kapasiteleri yetersizdir. Örneğin, Sağlık Bakanlığı, kamu kurumlarının sivil toplum kuruluşlarının sürekli denetimine açık olması gerektiğini ama bu kurumların çok azının böyle bir denetimi yapacak kurumsal yapıya sahip olduğunu belirtmektedir. Özellikle Ruh Sağlığı Koordinasyon Kurulu'nda temsil edilmeleri arzu edildiğinden sivil toplum kuruluşlarının gelişmeleri ve koordinasyonlarının sağlanması çok önemlidir.

SONUÇ

Çocukların sağlıklı gelişimi için çocuk ruh sağlığı alanı sağlığı, eğitimi, sosyal hizmetleri, adalet ve güvenliği içine alan çok yönlü bakış açısıyla ele alınmaktadır.

Çocuk ve çocuk ruh sağlığı konusunda büyük bir potansiyele sahip olabilecek Sivil Toplum Kuruluşları beklenilen düzeyde katkıda bulunamamaktadır; Sivil Toplum Kuruluşlarının daha çok gelişmesi desteklenmelidir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Çocuk, çocuk ruh sağlığı, çocuk koruma politikaları, sivil toplum kuruluşları.

AFETLERDE PSİKO-SOSYAL DESTEK KAPSAMINDA KAMU VE SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ İŞBİRLİĞİNİN SOMA MADEN KAZASI ÖZELİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Alim Yavuz[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Ülkemiz, herkesin üzerinde kolaylıkla anlaştığı bir tanımla afet bölgesidir. Doğal ve doğal olmayan yollarla pek çok insanımız afet mağduru olarak travmaya maruz kalmaktadır. Deneyimlerimiz, travma sonrasında kamu ve sivil toplum kaynakları arasında nitelikli bir işbirliği kurulamadığı için, yardım potansiyelimizin tamamını travma mağdurları için harekete geçiremediğimizi göstermektedir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bir afet sonrasında, kontrolü en güçlü şekilde ele almak ve mümkün olan en hızlı şekilde yardım mekanizmalarını harekete geçirebilmek için ülkemizde, Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) hazırlanmış ve 20.12.2013 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu plan, bir afet öncesinde ya da sonrasında kamu ve sivil toplum kuruluşlarının sorumluluklarını ve aralarındaki işbölümünü tarif etmektedir. Bu çalışma ile 13 Mayıs 2014 tarihinde meydana gelen Soma Maden Kazasında, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütlerinin psiko-sosyal destek göreviyle ilgili yaptıkları, aralarında kurdukları işbirliğinin niteliği üzerinde durulacak ve bunun yeterli olup olmadığı bir uygulayıcı gözüyle değerlendirilecektir.

TARTIŞMA

Ülkemizin afet mevzuatına bakıldığında, resmi anlamda bir afetin öncesine ve sonrasına yönelik özellikle son yıllarda güçlü kurumsal atılımlar yapıldığı görülür. Sivil toplum potansiyeli incelendiğinde ise, sahada güçlü, kararlı ve organize olmuş oyuncuların olduğu görülmektedir. Özellikle psiko-sosyal destek alanında örgütlü sivil toplum kuruluşlarının önde gelenlerinin oluşturduğu Afetlerde Psiko-sosyal Hizmetler Birliği (APHP), bu konuda güçlü bir örnek teşkil etmektedir. Psiko-sosyal destek açısından bakıldığında, TAMP'ı yürütmekle sorumlu kurum olan AFAD organizatörlüğünde, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı psiko-sosyal destek ve depo hizmetlerini yürütecektir. Bu görevini yaparken destek çözüm ortağı olarak sivil toplum örgütleriyle yakın işbirliği kuracaktır. Teorik olarak, bir afet anında ve sonrasında yürütülecek psiko-sosyal destek hizmetleri böyle formüle edilmiştir. Bu plan dâhilinde yürütülen Soma Maden Kazası Psiko-Sosyal Destek Hizmetlerinde, uygulamada geliştirilmesi gereken yönler nelerdir, planın aksayan ve işleyen yönleri nelerdir gibi konuların değerlendirilmesi gereklidir.

SONUÇ

Afet, ilk yaşandığı an ve sonuçları itibariyle oldukça tahripkâr bir süreçtir. Bu sürece yönelik müdahalenin güçlü bir şekilde olması, afetin yıkımını azaltmak, rutine dönüşü hızlandırmak ve etkilerini en alt düzeye indirmek açısından çok önemlidir. Müdahalenin güçlü ya da zayıf olmasını da ülkemizin kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri arasındaki işbirliğinin yönü belirlemektedir. Bu işbirliğini en yüksek düzeye çıkarmak ve sağlıklı bir şekilde ilerlemesini sağlamak, her afet anında hemen işlemeye başlayacak bir sistemi oluşturmak açısından çok önemlidir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Afet, AFAD, TAMP, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, psiko-sosyal destek, APHB, Soma maden kazası.

[1] Salihli Sosyal Hizmet Merkezi Müdürü (Soma Maden Kazası döneminde Saha Koordinatörü)

KÜRESELLEŞEN DÜNYADA, BAKIMA MUHTAÇLIK SORUNU, BAKIM ELEMANI IHTİYACI VE SOSYAL HİZMET

Ali Rıza Abay[1]

ÖZET

Sosyologlar toplumu, örgütlenmiş gruplar halinde yaşayan canlı bir organizmaya benzetirler.

Başka bir ifade ile toplum kadın erkek, genç yaşlı, evli bekâr, çalışan çalışmayan, özürlü olan olmayan, muhtaç olan olmayan herkesin birlikteliğini anlıyoruz. Bu kategorilerden sadece birinden oluşan bir toplum tahayyül etmek mümkün değildir. Ayrıca her sağlıklı birey aynı zamanda bakıma muhtaç olma potansiyeli olan bireydir.

Bakıma muhtaçlık ise; kişinin müstekillen yapması gereken aktivitelerini başkalarından yardım almaksızın uzun süreli ya da kalıcı olarak yapamaması halidir.

Bakıma muhtaçlık, öncelikle, makro planda insanlık tarihi ile yaşıt sosyal bir olgudur, mikro planda ise hemen her faninin başına gelebilecek bir olaydır. Ancak bakıma muhtaçlık bir olgu olmakla birlikte aynı zamanda sosyal bir sorundur.

Küreselleşen dünyada, bakıma muhtaçlık sorunu sadece gelişmiş ülkelerin değil gelişmekte olan ülkelerin de bir sorunudur.

Bu bağlamda, özellikle de Türkiye'de bakım hizmetlerinin algılanması, uygulanması ve bakım elemanların hangi mesleklerden oluşacağı konusunda ve ayrıca bakım elemanlarının eğitiminde ve temininde de büyük sorunlar yaşanmaktadır.

Bu bildiride, yukarıda sözü edilen sorunlar üzerinde durulacak ve çözüm önerileri geliştirilecektir.

[1] Prof. Dr., Yalova Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Öğt Üyesi,

E-mail: alirizaabay@gmail.com/aabay@yalova.edu.tr Cep/tel: +90 532 466 32 34

YENİ YAPILANMA SÜRECİNDE SOSYAL HİZMET UYGULAMALARINDA BİR YÖNETİŞİM ÖRNEĞİ: KENT KONSEYLERİ

Sami Kalaycı[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

70'li yılların sonları dünya ölçeğinde ekonomik ve yönetim alanındaki temel politikaların değişerek refah devleti anlayışının terk edilmeye başladığı dönem olmuştur. 80'lerden sonra neo-liberal politikaların tercih edilmeye başlanması ve İngiltere, Amerika gibi ülkelerin başrol oynadığı kamu yönetimi yapı ve anlayışlarında değişikliğe gitmesi hızla yeni reformları beraberinde getirmiştir.

Türkiye'de bu yaşanan değişimlerin etkisi, kendi devlet işleyişinde yaşanan işlevsel ve yapısal eksiklikler ve Avrupa Birliği'ne üyelik sürecindeki gelişmelerin hız kazanması nedeniyle 2000'li yıllardan itibaren hukuki ve yapısal olarak yeni reform sürecine girmiş günümüze kadar birçok alanlarda gelişmeler yaşanmıştır.

Reform ve yeni yapılanmalardan biri de yeni kamu yönetimi anlayışının Türk kamu yönetimine de getirilerek kurum ve kuruluşların uluslararası standartlarda çalışır ve rekabet edebilir bir kapasiteye getirilmesi olmuştur. Bu yeni yapılanma sürecinde sosyal politikalar kapsamında sosyal yardım ve sosyal hizmet politika ve sistemi de yeniden yapılandırılmıştır.

Sosyal hizmet alanındaki yeni yapılanmayla sosyal hizmetlerin sunumlarında devletin temel sorumluluğu içerisinde devletle birlikte diğer aktörlerin de yer aldığı, koordinasyon ve işbirliğin yer aldığı, ilgililerine ortak olarak hareket ettiği temel bir yapılanma ve işleyişin olduğu yönetim sistemi kurulmaya çalışılmıştır. Bu sistemin kurulmasında etkili olan anlayış veya kavram da yönetişim olmuştur.

ÇALIŞMANIN AMACI

Türkiye'de son 15 yıldır yapılmaya çalışılan yeni reformlar içerisinde öne çıkan sosyal yardımlara ve hizmetlere yönelik politikaların yerine getirilmesinde yönetişimin etkin olmasına yönelik çalışmalarda yer alan kent konseylerin sosyal hizmetlere yönelik çalışmaları irdelenmeye alınmıştır.

TARTIŞMA

Yeni yapılanma sürecinin eksikliklerini gidermeye çalışırken farklı yön ve yöntemlerle çeşitli politika arayışları ile daha etkin, verimli olunmaya çalışılan sosyal hizmet politikalarında kent konseylerinin kuruluşu, amacı, yapısı ve çalışma sistemi ne ölçüde etkili olmaktadır?

SONUÇ

Sosyal hizmet politikalarının amaçlarına ulaşmasında devletin dışında diğer aktörlerin de işbirliği içerisinde hareket etmesi, kaynak kullanımda verimli olunması ve sosyal hizmet politikalarının daha fazla etkin olmasında yönetişimin önemine vurgu yaparak bu anlayışın daha fazla benimsenmesi ve her bir sosyal hizmet alanında uygulanması gereklidir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Yönetişim, sosyal hizmet, kent konseyleri, sosyal hizmet yapılanması.

[1] Şırnak Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Araştırma Görevlisi.

TELEVİZYON PROGRAMLARININ VE DİZİLERİNİN ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN SOSYAL HİZMET AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRİLMESİ

Taner Algan[1], Hasan Hüseyin Taylan[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Televizyon programları (özellikle reklamlar) ve dizileri çocukların bilişsel, davranışsal, psiko-motor ve fizyolojik gelişimleri üzerinde etkili olabilmektedir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışmada, televizyon kanallarında yayınlanan yerli dizilerin ve reklamların çocuklar temelinde aile ve toplum üzerindeki etkilerinin incelenmesi ve bu etkilerin yapılan araştırmalar çerçevesinde analizi ve çocukların televizyon izleme tutumlarına dair başta ebeveynler olmak üzere ilgili olan her birimin/yetkilinin -sorumluluklar bağlamında- yapması gerekenlere dair önerilerin sunulması amaçlanmıştır. Ebeveynlerin televizyon-çocuk ilişkisinde karşı karşıya kaldıkları olay-olgulara dair bir durum analizi/tespiti yapıp bu durumlarda ne tür tavır ve tutumlar takınmak gerektiğini "öneri mahiyetinde" katkı sağlamaktır.

YÖNTEM

Televizyonun günlük hayattaki kullanımı ve bu kullanımların çocuklar üzerindeki etkileri üzerine yapılan araştırmaların derlenmesi; söz konusu olan bu çalışmaların teorik temelde sosyal ve psikolojik açılardan analiz edilmesi üzerine kurgulanmıştır. Çalışmamızda, aynı zamanda televizyonun çocuklar üzerindeki etkilerine dair yapılan araştırmalar analiz edilirken; daha çok Sosyal Hizmet, Psikoloji ve Sosyoloji disiplinlerinin temel kavram ve yöntemlerinden faydalanılmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Günümüzde kitle iletişim araçları teknolojik gelişmelere bağlı olarak sürekli gelişme göstermektedir. Bu kitle iletişim araçları arasında televizyon önemli bir konuma sahiptir. Bunun nedeni televizyonun hem göze hem de kulağa hitap etmesidir. Bu iki unsur, "beyaz cam"ın etkileme gücünü arttırmaktadır. Özellikle gelişim çağındaki çocuklar bu etkiyi derinden hissetmektedir. Çocuklar, boş zamanlarının büyük bir kısmını televizyon karşısında geçirmektedir. Ayrıca televizyondaki dizilere, filmlere, reklamlara ve çizgi dizilere yoğun ilgi göstermektedirler. Bununla birlikte, çocuklar bu yaşlarda kurmaca ve gerçeğin tam olarak ayrımına varamamaktadırlar. Dolayısıyla çocukların yönlendirilmesinde RTÜK (Radyo ve Televizyon Üst Kurulu) gibi ilgili kurumların yanı sıra ebeveynlerin de bir takım sorumlulukları mevcuttur. Ne yazık ki günümüzde birçok aile de bu kitle iletişim aracına karşı gereken bilinç düzeyine sahip değildir. Nitekim hemen her gün bütün kanallarda birbirine benzeyen yerli diziler eğitimlisinden eğitimsizine bütün insanları ekran başına bağlamaktadır. Genellikle bilinçsiz olarak seyredilen diziler insanlar üzerinde farkında olmadan derin etkiler bırakmaktadır. Öyle ki izleyici kitlesini, her türlü zihinsel süreçlerden uzak tutarak, kendi güdümünde istediği yöne kanalize edebilmektedir. Düşünmeden, araştırmadan, ekrandaki yönlendiricilerin etki alanına giren bireyler, aslında bu durumu, isteyerek kabullenmiş olmaktadırlar. Yayınlar aracılığıyla bireyler, düşünmekten, özerklik ve eleştirel yaklaşımdan uzaklaştırılarak birbirine benzeyen betonlaşmış bireyler haline gelmesine katkı sağlanmaktadır. Buna bir de reklamlardaki propaganda kültürünü çocuklar açısından eklediğimizde bu durum önemli bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır.

SONUÇ

"Ailelere televizyon-çocuk ilişkisini sağlıklı tarzda yönetebilmesi/yönlendirebilmesi için ne tür öneriler sunulmalıdır?", "Televizyonun çocuklar özelinde kullanımı nasıl etkili ve verimli hale getirilebilir?", "Yetkili organlar hangi stratejileri geliştirebilir?" sorularına sonuç mahiyetinde cevaplar aranmaktadır.

ANAHTAR KELİMELER

Televizyon, çocuk, aile, televizyon dizileri, televizyon reklamları.

[1] Arş. Gör., Fırat Üniversitesi, İ.İ.B.F., Sosyal Hizmet Bölümü

[2] Yrd. Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, F.E.F., Sosyal Hizmet Bölümü

ÜSTÜN ZEKALI ÇOCUKLARA YÖNELİK SOSYAL HİZMET İHTİYACI

Gamze Zemzem Kılcı[1]

ÖZET

Üstün zekalı çocuklar genelde zeka bölümleri 130'un üstünde olan bireyler olarak tanımlanmaktadır. Üstün zekalı kavramı genelde bu şekilde, yüksek zeka puanı ile ilişkilendirilse de kavramı anlamak ve tanımlamak için yeterli bir ölçüt değildir. Çünkü üstün zeka kavramı, içerisinde pek çok nitelik barındıran, farklı yönleriyle ele alınabilen bir kavramdır. Üstün zekalı çocukları tanıyabilmek ve anlayabilmek için zeka puanlarıyla da ilişkili olan birtakım farklılıklarını göz önünde bulundurmak gerekmektedir.

Üstün zekalı çocuklar, yaşıtlarından farklı olarak birtakım fiziksel, zihinsel, öğrenme ve kişilik özellikleri taşımaktadırlar. Örneğin, üstün zekalı çocuklar, ileri düzeyde sözcük dağarcığına sahip olma, karmaşık olayları rahatça anlayabilme ve çözümleyebilme, mükemmeliyetçi olma, kendinden büyük yaş gruplarıyla daha iyi iletişim kurma gibi özelliklere sahiptirler. Üstün zekalı çocukların yaşıtlarından farklı olarak taşıdığı bu özellikler onları olumlu etkileyecek faktörler olarak görünse de, bu farklı özellikler onların birtakım problemlerle karşılaşmalarına neden olabilmektedir.

Üstün zekalı çocuklar, bireysel, aile ve okul hayatlarında bazı problemlerle karşılaşabilmektedirler. Üstün zekalı çocuklar, bir yetişkinin zekasına aynı zamanda da bir çocuğun duygularına sahip olduğundan yalnızlık çekme, anlaşılmama duygusu gibi problemler yaşayabilmektedirler. Üstün zekalı çocukların taşıdığı mükemmeliyetçilik duygusu da; başarısızlık karşısında aşırı moral bozukluğu, hayal kırıklığı, kendine güvensizlik gibi problemler doğurmaktadır. Bu problemler, üstün zekalı çocukların yaşadığı bazı bireysel problemlerdir. Bunların yanı sıra üstün zekalı çocuklar aile ve okul hayatlarında da farklı özelliklerinden dolayı problemler yaşayabilmektedir. Üstün zekalı çocukların ailelerinin yaşadığı en büyük problemlerden biri, çocuklarının farklı özelliklerini, problemlerini anlamalarını sağlayacak ve bu konuda kendilerine bilgi verip yönlendirme yapacak ve destek olacak bir rehbere ulaşamamalarıdır. Üstün zekalı çocukların eğitimi ve gelişiminde ebeveynlerin rolünün ne denli büyük olduğu düşünüldüğünde, ailelerin problemleriyle başa çıkmalarının da o derece önemli olduğu anlaşılabilir. Üstün zekalı çocukların aileleri, çocuklarının farklı özelliklerine göre davranış geliştirme, ona yönelik eğitim imkanı sağlama gibi konularda desteklenmeye ve yönlendirilmeye ihtiyaç duymaktadırlar. Ailelerin, çocuklarının üstün olduğunun farkına varamadığı durumlarda da, çocukların potansiyelleri gizli kalmakta, körelmekte ya da çocuğa ve aileye yönelik birtakım problemler ortaya çıkmaktadır. Bu noktada sosyal hizmet, çocuğun keşfedilmesinden, farklı özelliklerinin ortaya çıkarılmasına kadar olan süreçte aileye yol gösterici olan ve destek sağlayan bir rol oynayacaktır. Çocuğun ihtiyaç duyduğu koşullara (özel eğitim vb.) ulaşımını sağlamada aracı bir rol oynayacaktır.

Üstün zekalı çocuklar, aile hayatında olduğu gibi okul hayatında da birtakım problemlerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Bunlar, öğretmenlerin üstün zekalı çocuk hakkında yeterli bilgiye sahip olmamasından ya da iş yükü fazlalığı nedeniyle üstün zekalı çocuğu keşfetmek için yeterli zaman ayıramayışından kaynaklı problemler olabilmektedir. Üstün zekalı çocuğun akran grubu tarafından dışlanması da okulda yaşadığı problemlerdendir. Bu problemlerin önüne geçilmesinde yine sosyal hizmet, çocuğun yararını gözeterek, çocuğun kendi özelliklerine ve şartlarına uygun eğitim kurumlarına yerleştirilmesinde aracı rol oynayacaktır. Bu noktada, okul sosyal hizmeti, normal okullarda bulunan ancak özel eğitim alması gereken üstün zekalı çocukları keşfetme, ailelerini ve öğretmenlerini yönlendirme, doğru kaynaklara ulaşımı için aracı rol oynayacaktır.

Sonuç olarak, üstün zekalı çocuklar bünyelerinde önemli bir potansiyel barındıran bireylerdir. Bu potansiyelin de doğru şekilde değerlendirilmesi için, üstün zekalı çocuk ve çevresi bilgilendirilmeye, desteklenmeye ve yönlendirilmeye gereksinim duymaktadır. Bu konuda yapılacak sosyal hizmet çalışmaları, üstün zekalı çocuklar ve çevresinin bu ihtiyaçlarını karşılamak adına büyük öneme sahip olacaktır. Bu çalışmada da, üstün zekalı çocukların taşıdığı farklı niteliklerinden dolayı farkı problemlerinin, ihtiyaçlarının olduğu ve bunların da sosyal hizmet çalışmaları ile karşılanmasının mümkün olduğu tartışılacaktır.

[1] Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi

ANAHTAR KELİMELER

Üstün zekalı çocuklar, sosyal hizmet.

ANNESİ CEZAEVİNDE OLAN DIŞARIDAKİ ÇOCUKLARIN ANNELERİ İLE İLİŞKİLERİNİN GÜÇLENDİRİLMESİNE YÖNELİK UYGULAMALARIN İNCELENMESİ

Hande Usbaş[1], Hacer Duygu Yeşilkayalı [2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Mahkûm edilmiş kadınların sayısı günümüzde önemli ölçüde artmaktadır ve birçok ülkede tutuklu kadınların büyük çoğunluğu annedir. Dolayısıyla, bu durumdan etkilenen çocuk sayısı da artmaktadır. Hapsedilmenin doğurduğu olumsuz sonuçlar sadece tutuklu olan annenin değil, dışarıda bir yaşam sürüyor olan çocuğunun da hayatını etkileyecektir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Anne ve çocuğun uzun süreli ayrılığı ve ayrılmanın travmatik etkileri üzerine yapılan araştırma bulguları, çocukların duygusal, fiziksel ve zihinsel gelişimi üzerinde ayrılığın uzun vadeli ve yıkıcı bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Ancak, çocuk için cezaevi koşulları ve ortamı değerlendirildiğinde, cezaevi yaşamının çocuğun sonraki yaşamı üzerinde olumsuz etkilere sahip olabileceği de iddia edilmektedir. Buradan yola çıkılarak bu çalışmada, annesi cezaevinde olan dışarıdaki çocukların, psiko-sosyal gelişimleri üzerindeki olumsuz etkilerin en aza indirgenebilmesi için anne-çocuk ilişkisini güçlendirmeye yönelik uygulamaların incelenmesi amaçlanmaktadır.

TARTIŞMA

Anneleri cezaevinde olan çocuklar için, güvensiz bağlanma ilişkisi; bir tutuklu ile ilişkili olmanın utancı ve damgalanması; evden ve okuldan kaçma; anksiyete, üzüntü, sosyal izolasyon, suçluluk, utanç duygularının deneyimi gibi birçok risk ve olumsuz sonuçlar mevcuttur. Poehlmann (2005) annelerinin cezaevinde olduğu süre içerisinde çocukların annelerinden ayrı kalmalarının sonuçları üzerine çalışmıştır. Bu çalışma, çocukların çoğunun anneleri ile güvensiz-negatif ilişki temsili düzenlediklerini göstermiştir. Çocukların annelerinden ayrılıklarının ilk tepkileri, üzüntü, ağlama, endişe, uyku sorunları, olumsuz davranışlar ve gelişimsel gerilemeler olmuştur. Sack ve Seidler'in (1978) araştırma bulguları ise ebeveynleri cezaevinde olan çocuklarda hafif derecede anksiyete ve/veya depresyon ile akran ilişkilerinde göreceli soyutlanma olduğunu göstermiştir. Henriques (1982) ise, anneleri cezaevinde olan çocukların okula karşı olumsuz duygular beslediklerini ve üzüntü, öfke gibi duyguları deneyimlediklerini belirtmiştir. Aynı zamanda ebeveynin cezaevinde olması ile yaşanan erken deneyimler çocukların suç işleme olasılığını artırarak onların toplumsal seçimlerini potansiyel olarak etkileyebilir (National Crime Prevention, 1999).

SONUÇ

Annesi cezaevinde olan çocuklarda yukarıda bahsedilen sorunların ve risk faktörlerinin en aza indirgenebilmesi için anne-çocuk ilişkilerinin güçlendirilmesine yönelik cezaevi ve toplum temelli programların geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Hükümlü ve tutuklu anneler, cezaevindeki anneler ve çocukları, anne-çocuk ilişkisi.

[1] İstanbul Arel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu Çocuk Gelişimi Bölümü Öğretim Görevlisi

[2] İstanbul Arel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü Araştırma Görevlisi

HÜKÜMLÜ ÇOCUKLARIN GELECEK BEKLENTİLERİ VE SOSYAL HİZMET GEREKSİNİMLERİ

Sultan Ebru Bulgurcuoğlu1, Gülsüm Çamur Duyan2

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Toplumumuz her zaman bir değişim ve gelişim içerisindedir. İnsanlar, onların değerleri, kültürleri ve inançları zamana göre değişiklik göstermekte, bununla birlikte toplumdaki hayat standartları da değişmekte, yeni sorunlar ortaya çıkmakta ve bu da beraberinde suçları meydana getirmektedir. Çocuk suçluluğu (juvenile delinquency) toplumumuzda giderek önemi artan bir konu olmuştur. 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'na göre *suça sürüklenen çocuk:* kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuğu, ifade etmektedir. Bu suç türünü yetişkin suçluluğundan ayıran en önemli özellik bu dönemin kişiliğin gelişmesinde "problemli evre" olan ergenlik dönemine rastlamasıdır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı yapılacak olan literatür araştırmalarıyla hükümlü çocukların geleceğe yönelik beklentilerinin ne düzeyde olduğunu belirleyerek, ihtiyaç duyulan sosyal hizmet gereksinimleri kapsamında beklentilerini arttırmaya yönelik öneriler geliştirilmesine yardımcı olmaktır. Çünkü gençlerin gelecek beklentilerinin yüksek olması onları çeşitli zararlı davranışlardan alıkoyabilecektir (Tuncer, 2011).

TARTIŞMA

Çocuk yargılamasında esas olan ceza değil, eğitimdir. Hükümlü çocukların tutuldukları yerlerin adı da cezaevi ya da hapishane değil eğitimevi'dir. Çocuk suçluluğu alanında suç işleyen çocuktan ziyade suça itilen çocuk deyişinin kullanılması savunulur. Çünkü söz konusu olan henüz kişiliğinin oluşumu önemli ölçüde tamamlanmamış, toplumsallaşma sürecindeki gençtir ve yargılamanın amacı çocukların temel haklarının ve güvenliklerinin korunması ve gereksinimlerinin karşılanması, bedensel ve tinsel esenliklerinin geliştirilmesidir (Çoşar, 2005). Özgürlüğü bağlayıcı bir ceza almış olan (hükümlü) çocukların, eğitim görmeleri, meslek edinmeleri ve yeniden toplumla bütünleştirilmeleri amaçlarını yerine getirmek için onların barındırıldığı yerler olan *Çocuk Eğitimevleri,* hükümlü çocukların sosyal işlevselliklerini arttırmaya çalışan, buralarda verilen meslek edindirme kurslarıyla çocukların kurumdan ayrıldıktan sonra gelecek hayatlarına ilişkin beklentilerinin olumlu yönde gelişmesi için uğraş veren bir kurumdur.

SONUÇ

Suçluluk alanında çalışan disiplinlerin amacı suçluyu cezalandırmak değil onları rehabilite etmek, tekrar topluma kazandırarak sosyal işlevselliklerini arttırmaktır. Özellikle çocuk suçluluğunda mağdurun da, failin de hakkı korunmalı, adalet ortamı sağlanmalıdır. Adalet sistemi içinde sosyal hizmet suçun kontrolü için etkin politikalar üretmelidir. Çocuk suçluluğu alanında sosyal hizmetin amacı, suça sürüklenmiş çocuğun rehabilitasyonunun sağlanmasıdır. Önemli olan suçun çocuğun üzerinde ve toplumda meydana getirdiği etkileri en aza indirgeyerek toplumun düzenini sağlamak, güven ortamı yaratmak, bu çocukların ileride tekrar suç işlemelerinin önüne geçmektir. Çünkü geleceğe yönelik beklentileri ne kadar yüksek olursa tekrar suça bulaşma riski de o kadar az olacaktır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Çocuk suçluluğu, hükümlü çocuklar, gelecek beklentileri, sosyal hizmet.

KAYNAKÇA

Çocuk Koruma Kanunu, 5395, Resmi Gazete Tarihi 15.7.2005, Sayı: 25876, Tertip 5, Cilt 44.

Çoşar, Y. (2005). Kentleşen Türkiye'de Çocuk Suçluluğu. *TBB Dergisi, 56,* 281- 327.

Tuncer, M. (2011). Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/3 Summer,* p. 1265- 1275.

[1]Turgut Özal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

[2] Doç. Dr. Turgut Özal Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINA GİDEN İLKÖĞRETİME BAŞLAYACAK FARKLI SOSYO-EKONOMİK ORTAMLARDA AİLESİYLE YAŞAYAN ÇOCUKLARIN OKUL OLGUNLUĞU AÇISINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Musa Şahin[1], Simay Koca[2]

GİRİŞ

Çocukların okul olgunluk düzeyleri ailenin eğitimi ve ailenin sosyo-ekonomik durumuna göre farklılık göstermektedir.

AMAÇ

Metropolitan Okul Olgunluğu kavramında ortaya konulan kelime anlama, cümle, genel bilgi, eşleştirme, sayılar, beceriler ve kopya etme gibi okul olgunluğunu etkileyen ve birbiriyle ilişkili beceriler açısından çocukların seviyelerinde ortaya çıkan farklılıkların kaynağını tespit etmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca ailelerin sosyo-ekonomik yapılarında ortaya çıkan farklılıklarının bu eşitsizlikler üzerindeki rolü ile ve ailelerin ve eğitimcilerin bu eşitsizlikleri en aza indirme yönündeki görevleri tespit edilmektedir. Sosyal hizmet biliminin yaklaşık 50 yıldır uygulama alanlarından birisini oluşturan okul sosyal hizmeti, çocuklara ve ailelerine dolayısıyla da topluma yönelik koruyucu/önleyici hizmetlerin sunulması açısından oldukça önemlidir. Buradan yola çıkarak çocukların okul başarılarına etki eden olumsuzlukların önlenmesi, ailenin ve çocuğun desteklenerek iyilik hallerinin geliştirilmesi okul sosyal hizmeti uygulamasına katkı sağlayacaktır.

YÖNTEM

Bu çalışmanın evreni Eskişehir anaokullarına kayıtlı çocuklardır ve toplamda 60 çocuk üzerinde çalışma analizi yapılmaktadır. Örneklem seçilirken rastgele örneklem tekniği kullanılarak araştırmanın güvenilirliği ve genellenebilirliğinin arttırılması amaçlanmıştır.

Bu araştırmanın veri toplama yöntemi, birincil ve ikincil kaynaklardan oluşmaktadır. İkincil kaynaklardan okul öncesi olgunluk ve Metropolitan Olgunluk Testi alanlarında yayınlanan kitaplar ve süreli dergi makaleleri vasıtasıyla faydalanılmış, birincil veri toplama kaynağı olarak ise anket yaklaşımı kullanılmıştır. "Metropolitan Olgunluk Testi" Hildert ve arkadaşları tarafından 1949 yılında hazırlanmıştır. Okula hazırlık konusunda en çok ilgi çeken testtir. "Metropolitan Olgunluk Testi" Oktay (1980) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. 16 sayfalık bir kitapçıktan oluşan testin 6 ayrı alt testi vardır. Veri analiz yöntemi olarak bu çalışma nicel veri analiz yaklaşımını benimsemektedir. Nicel veri analizine konu olan bilgiler Metropolitan Olgunluk Testi çerçevesinde hazırlanan anket sonucunda elde edilmiş, IBM SPSS 20.0 programında analiz edilerek Microsoft Excel veri tabanına aktarılmış ve araştırma analizi bölümünde sunumu yapılmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Çalışmanın temel amacında belirtildiği üzere, kişisel ailevi arka planı oluşturan iki temel unsur olan ebeveyn eğitim düzeyi ve gelir seviyesi ile çocukların okul olgunluğunu etkileyen karakteristik becerilerin şekillenmesi arasındaki ilişki araştırılmıştır. Yapılan testler ve çocukların ailevi bilgilerinin edinilmesi neticesinde ortaya çıkan veri, Tukey HSD ve varyans analizlerine tabi tutularak her bir beceri grubu ile ebeveyn eğitim düzeyi ve ekonomik seviyesi arasındaki ilişkiyi ortaya koyan testlere tabi tutulmuştur. yapılan analiz göstermektedir ki, kız çocukları kelime anlama, cümle anlama, genel bilgi, eşleştirme ve kopya etme becerileri bakımından erkek çocuklarına kıyasla ortalama performans puanı açısından daha yüksek bir başarı sergilemişlerdir. Erkek çocukların daha üst düzey performans sergiledikleri tek alan olarak ise sayılarla ilgili beceriler ortaya çıkmaktadır. İlçede bulunan anaokulunun öğrencileri, cümle anlama ve eşleştirme becerileri açısından il merkezinde bulunan anaokulunun öğrencilerinden daha yüksek bir performans sergilemişlerdir. Buna karşılık, il merkezinde bulunan anaokulunun öğrencileri ise kelime anlama, genel bilgi ve kopya etme alanlarında yapılan değerlendirmede, ilçede bulunan anaokulunun öğrencilerinden daha yüksek bir başarı grafiğine sahiptirler. Sayılarla ilgili beceriler, her iki

[1] Doçent Doktor,Yalova Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

[2] Okul Öncesi Öğretmeni,Yalova Üniversitesi Sosyal Hizmet Yüksek Lisans Öğrencisi

grup için de eşdeğer düzeyde analiz edilmektedir. Bu sonuçlardan yola çıkarak rastlantısal olmayan ve ayırt edici bir sonuç elde edilmesinin örneklem sayısının ve coğrafi dağılımın arttırılacağı gelecek çalışmalarla mümkün olabileceği düşünülmektedir. Ebeveyn gelir düzeyi ile çocukların okul olgunluğu faktörleri arasındaki ilişki incelendiğinde, Metropolitan Okul Olgunluğu'na ait altı faktör için de en yüksek gelir seviyesine sahip ailelerin çocuklarının en yüksek performansı sergilediği görülmektedir. Bu bağlamda farklı yaşam durumlarında, birbirinden farklı sosyo-ekonomik özellikleri olan ailelerden gelen öğrenciler, okul başarılarına, okul devamlarına ve arkadaşlık ilişkilerine olumsuz yönde etki eden, gelişimlerini tehdit eden çeşitli sorunlarla karşılaşabilmektedirler. Bu sorunların ele alınmasında ailelerin ve tedavi kurumlarının sorumlulukları olduğu gibi, eğitim kurumlarının da hem çözüm bulma, rehberlik etme hem de öğrencinin iyi olma halinin sürekliliğinin sağlanması ve korunması açısından önemli rolleri vardır. Bu nedenle okul ortamlarında öğrencilerin aileleri ile işbirliği yaparak, gelişim alanlarını destekleyerek sorunlarının ele alınması ve çözümlenmesinde multidisipliner yaklaşımlar benimsenmektedir. Okul sosyal hizmeti öğrencilerin içinde bulundukları gelişim dönemi, aile ve yaşam koşulları nedeniyle yaşadıkları sorunların çözümü, gereksinim duyulan hizmetlerden yararlanmaları ve böylece eğitim etkinliklerini başarı ile sürdürmelerini sağlama gibi psiko-sosyal hizmetleri, eğitim ekibi ile ekip çalışması anlayışında yürütmektedir. Öğrencilerin karşılaştıkları sorunların ele alınmasında okul içinde öğretmenler ve psikolojik danışmanlar, okul dışında ise aileler ve sosyal hizmet kurumları ile işbirliği içinde olunması gerekmektedir. Bu konuda Okul Sosyal Hizmeti göz ardı edilemeyecek kadar önemli rollere sahiptir. Dolayısıyla okul sosyal hizmeti uygulaması; öğrencinin okul başarısının artırılmasına, ailelerin öğrencinin eğitim sürecine katılmasına ve işbirliğinin sağlanmasına, öğrencinin eğitsel performansına uygun olarak eğitim hizmetlerinden en üst düzeyde yararlanmasına katkı sağlayacaktır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Okul olgunluğu, metropolitan okul olgunluğu, okul öncesi eğitim.

OKUL SOSYAL HİZMETİ AÇISINDAN AKRAN ZORBALIĞI

Derya Tanrıverdi[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Akran zorbalığı okullarda sıkça karşılaşılan ve hedef kişiye kasıtlı bir biçimde zarar vermeyi amaçlayan bir şiddet türüdür. Öğrencilerin akademik başarısının yanı sıra duygusal ve sosyal gelişimini de olumsuz yönde etkileyen bu durum, gerekli müdahaleler yapılmadığı takdirde öğrencinin okul hayatından giderek uzaklaşmasına, biyopsikososyal açıdan yıpranmasına ve ileriki yaşamında; birine güvenme, aile kurma, iş bulma, sağlık, sosyalleşme ve uyum gibi konularda sorunlar yaşamasına neden olmaktadır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı, okul yaşamına ait bir kavram olan akran zorbalığını okul sosyal hizmeti açısından değerlendirmek ve zorbalık davranışının oluşması, gelişmesi ve yaygınlaşmasına neden olan sebeplerin ortadan kaldırılmasında sosyal hizmet uzmanının rol ve sorumluluklarını belirlemektir.

TARTIŞMA

Yapılan bazı araştırmalarda öğrencilerin zorbalığa uğrama sıklığı ile mutsuzluk, anksiyete, karın ağrısı, boğaz ağrısı, soğuk algınlığı ve baş ağrısı gibi belirtiler arasında güçlü bir ilişkinin olduğu saptanmıştır (Wolke ve Diğ., 2001; Løhre ve Diğ., 2011). Dolayısıyla zorbalığın bulunduğu okullarda çocuklar hem okula gidip gelirken, hem de okulda kendilerini güvende hissetmemekte, bu nedenle okula gitme istekleri ve okul başarılarında düşme görülmektedir (Bilgiç, 2007; Genç, 2007; Sukut, 2009, Yaman ve Diğ., 2010; Jacobson ve Diğ., 2011). West ve Salmon akran zorbalığını bizzat zorbanın kendisi açısından değerlendirmişler ve zorbalık davranışının geç farkına varılması halinde uzun dönemli zihinsel sağlık problemlerine yol açabileceği görüşüne varmışlardır (West ve Salmon, 2000). Nitekim yapılan diğer çalışmalarda, zorbaların yaklaşık üçte birinin dikkat yetersizliği sorunları, %12.5'inin depresyon, %12.5'inin karşı çıkma-kural bozucu davranış problemleri (oppositional-conduct disorder) yaşadıkları bulunmuştur (Kaltiala-Heion ve Diğ., 2000; Kumpulainen ve Diğ., 2001). Söz konusu araştırmalara bakıldığında akran zorbalığının öğrencinin okul başarısını olduğu kadar ruh ve beden sağlığını da yakından etkilediğini ve bu haliyle mücadele edilmesi gereken bir şiddet türü olduğunu söylememiz mümkündür.

SONUÇ

Okul sosyal hizmeti ülkemizde yeni yapılanmakta olan bir çalışma alanıdır ve yurtdışındaki örnekleri incelendiğinde okullardaki sosyal hizmet uygulamalarının çocuk ve gençler üzerinde olumlu etkilere sahip olduğu görülmüştür. Buna göre akran zorbalığı hem zorbanın kendisi hem de zorbalığa maruz kalan öğrenci açısından 'kısa ve uzun vadeli etkilere sahip' yıpratıcı bir süreçtir ve bu süreci yönetme noktasında okul sosyal hizmeti alanındaki profesyonellerin, arabulucu, koruyucu, önleyici ve sorun çözücü rollerine ihtiyaç duyulmaktadır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Akran zorbalığı, okul sosyal hizmeti, şiddet.

[1] Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi

PSİKİYATRİK RAHATSIZLIĞI OLAN BİREYLERE BAKIM VERMENİN PSİKO-SOSYAL BOYUTU

Fulya Akgül Gök[1], Aslıhan Aykara[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Psikiyatrik rahatsızlıklar, hasta ve hastanın çevresi üzerinde çok boyutlu etkilere neden olmaktadır. Bu kişiler, hem hastalığın doğası ve seyri hem de hastalıktan kaynaklı olarak sosyal çevrenin olumsuz etkileriyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Türkiye'de psikiyatrik hastalara verilen hizmetlerin hastalığın medikal yönüne ağırlık vermesi ve psikiyatrik rahatsızlıklarda önemli bir boyut olan "bakım verme" boyutunun ihmal edilmesi, bakım veren bireylerin yaşadıkları psiko-sosyal sorunların sosyal hizmet bakış açısıyla değerlendirilmesini gerektirmektedir. Bu çalışmanın temelini, bakım veren bireylerin psiko-sosyal sorunlarının belirlenmesine ve bu doğrultuda sosyal hizmet bakışıyla çözüm önerilerinin geliştirilmesine dair gereksinim oluşturmaktadır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışmada psikiyatrik rahatsızlığı olan bireylere birincil düzeyde bakım veren bireylerin psiko-sosyal sorunları ve bu doğrultudaki gereksinimleri belirlenmeye çalışılacak ve güçlendirme yaklaşımı çerçevesinde sorunlara yönelik çözüm önerileri ortaya konulmaya çalışılacaktır.

TARTIŞMA

Türkiye'de psikiyatrik hastalara verilen hizmetlerin hastalığın medikal yönüne ağırlık vermesi ve tedavi sisteminde olan aksaklıklar, hastaya bakım veren bireylerin hastalıktan kaynaklı olarak yaşadıkları sıkıntıları artırmaktadır. Gülseren ve diğ. (2010) ve Aydın ve diğ. (2009) yapmış oldukları çalışmalarda hastalığın süresi, bakım verme süresi, ailelerin hastalıkla ilgili bilgi düzeyleri ve ailelerin psikolojik, sosyal, ekonomik ve çevresel faktörlerinin bakım veren bireylerin sorunlar yaşamalarına neden olduğunu belirtmişlerdir.

Sosyal hizmet mesleğinin nihai amaçları arasında gereksinim içinde bulunan bireylerin iyilik hallerinin korunması ve artırılması, sosyal işlevselliklerinin artırılması, güçlendirilmesi ve sorunlar karşısında baş etme becerilerinin artırılması yer almaktadır. Bu noktada bakım veren bireylerin yaşadıkları sorunlara ve gereksinimlere yeterli ilginin gösterilmemesi ve bu bireylerin ihtiyaçlarının istenen düzeyde karşılanamaması konunun sosyal hizmet bakışıyla güçlendirme perspektifi açısından ele alınıp değerlendirilmesini gerektirmektedir.

SONUÇ

Her ne kadar son yıllarda hasta ve yakınlarına yönelik daha etkili hizmetler geliştirilmesine dair toplum temelli hizmetler geliştirilmeye başlansa da ülkemizde ağırlıklı olarak kurum temelli bakımın devam ettiği bir gerçektir. Bu durumun psikiyatrik rahatsızlığı olan bireylere bakım veren bireylerin ikinci planda kalmasına ve bu bireylere yönelik hizmetlerin yetersiz kalmasına neden olduğu görülmektedir. Yaşanılan sorunların ve bireylerin gereksinimlerinin güçlendirme perspektifiyle sosyal hizmet bakış açısından değerlendirilmesi gerekmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Psikiyatrik rahatsızlık, bakım verme, psiko-sosyal boyut.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

Aydın, A., Eker, S.S., Cangür, Ş., Sarandöl, A., Kırlı, S. (2009). Şizofreni Hastasına Bakım Verenlerin Külfet Düzeyinin Sosyo-Demografik Değişkenler ve Hastalığın Özellikleri ile İlişkisi. *Nöropsikiyatri Arşivi Dergisi*, 46, 10-14.

Gülseren, L., Çam, B., Karakoç, B., Yiğit, T., Danacı, A.E., Çubukçuoğlu, Z., Taş, C., Gülseren, Ş., Mete, L. (2010). Şizofrenide Ailenin Yükünü Etkileyen Etmenler. *Türk Psikiyatri Dergisi,* 203-212.

[1] Arş. Gör., Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü

[2] Dr., Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü

PSİKO-SOSYAL AÇIDAN İNTİHAR DAVRANIŞI VE RİSK FAKTÖRLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ezgi Yaman[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

İntihar küresel bir halk sağlığı problemidir. Dünyada ve ülkemizde intihar oranları giderek artmaktadır. Bu durum önleme, koruma ve tedavi edici hizmetlerin, rehabilitasyon ve iyileştirme programlarının geliştirilmesi gerekliliğini; bu çalışma ve programların multidisipliner bir yaklaşımla ele alınması gerektiğini ortaya çıkarmaktadır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Dünya Sağlık Örgütü'ne (WHO) göre intihar, gelişmiş ülkelerde ölüm nedenleri arasında ilk onda yer almaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'ne (2009) göre yılda ortalama 1 milyon kişi intihar etmektedir. Buna göre her 40 saniyede bir kişi ve günde ortalama 1000 kişi intihar nedeni ile ölmektedir. Son 45 yılda dünyadaki intihar oranı %60 artmıştır ve bu durumda intihar sonucu ölümlerin 2020 yılında 1.5 milyonu aşacağı tahmin edilmektedir (Dumais,2005; Heeringen,2003; Goldsmith ve diğ., 2002; Bronisch,2004; WHO,2000; Bertlote,Fleischmann,De Leo,Wasserman, 2003).

Bu veriler ışığında, intiharın önlenebilir sebeplerini multidisipliner bir yaklaşımla tartışmak gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu bildirinin amacı, intiharın risk faktörlerini sosyal hizmet disiplini temelinde tartışarak risk değerlendirmesinin gerekliliğini vurgulamaktır. Aynı zamanda bu çalışmanın önleme programlarının gelişmesine katkı sağlayacağı umulmaktadır.

TARTIŞMA

İntiharı etkileyen risk faktörleri incelendiğinde, sosyo-demografik özellikler, ekonomik nedenler, kronik bir hastalığa sahip olmak, tanısı konmuş psikiyatrik hastalıklar ve bireyin sosyal destek sistemlerinin son derece etkili olduğu görülmektedir. İnsan sağlığını ve toplum sağlığını etkileyen önde gelen nedenlerden biri olan intihar, kapsamlı ve multidisipliner bir bakış açısı ile ele alınmalıdır.

SONUÇ

İntihar, çok boyutlu ele alınması gereken karmaşık bir yapıya sahiptir. Biyolojik, psikolojik ve sosyal risk faktörlerinin ele alınması ve ortadan kaldırılabilmesi ancak multidisipliner bir çalışma ile söz konusu olabilir. Bu nedenle önleyici, tedavi edici ve rehabilite edici çalışma ve programlarda etkili ve verimli sonuçlar elde etmek için multidisipliner bir yaklaşım ve ekip çalışması yapılmalıdır. Sonuç olarak psiko-sosyal desteğin, intihar çalışmalarının en önemli bölümlerinden biri olduğu göz önünde bulundurulursa, bu alanda hazırlanacak önleyici, tedavi ve rehabilite edici programlarda psiko-sosyal açıdan bir değerlendirme yapmak gerektiği de aşikardır. Bu noktada psiko-sosyal açıdan sağlıklı bir değerlendirme yapılabilmesi ve bunun ışığında etkili ve verimli programlar hazırlanması hususunda sosyal hizmet disiplininin perspektifi ve ekip çalışması içerisinde sosyal hizmet uzmanının rolü oldukça önemlidir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

İntihar davranışı, intihar, risk faktörleri, psiko-sosyal çalışmalar.

[1] Kocaeli Üniversitesi Kocaeli Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü Araştırma Görevlisi

PSİKİYATRİ BAĞIMLILIK POLİKLİNİĞE DENETİMLİ SERBESTLİK YASASIYLA YÖNLENDİRİLEN MADDE BAĞIMLISI OLGULARIN SOSYO-DEMOGRAFİK VERİLERİ VE MADDE KULLANIM ÖZELLİKLERİ

Derya Şaşman Kaylı[1], A. Ender Altıntoprak[2]

GİRİŞ

Batılı ülkelerle karşılaştırıldığında, Türkiye'de yasadışı uyuşturucu madde kullanımı ve madde bağımlılığı daha düşük olsa da, madde kullanımıyla ilişkili kişisel ve sosyal sorunlar hızla toplum sağlığını tehdit eder hale gelmektedir. Bu durum Türkiye'de konu ile ilgili yeni yasal düzenlemelerin oluşturulmasını gerekli kılmıştır. Türkiye'de, yasa dışı maddelerle ilişkili suç işleyenler hakkında 2006 yılında yürürlüğe giren yasalar kapsamında Denetimli Serbestlik Tedbiri (DST) uygulanması kararı verilebilmektedir. Denetimli Serbestlik Sistemi içine giren hükümlü bireylere yönelik sosyal çevresinden kopmadan, sosyal ağ ve destek sistemleri içerisinde tedbir kararı içinde tedavi ve rehabilite programları uygulanmaktadır (Bozkurt, 2008; Waller, 2003). Sosyal hizmetin önemli bir uygulama alanı olan, denetimli serbestlik sürecinde tedavi ve rehabilite programlarının etkili bir şekilde uygulanabilmesinde, bu süreçten yararlanan bireylerin sosyo-demografik özellikleri ve madde kullanım durumları oldukça önem taşımaktadır.

AMAÇ

Bu araştırmada yasa dışı madde kullanımı nedeniyle denetimli serbestlik kapsamına alınarak, İzmir Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Psikiyatri Bağımlılık polikliniğine sevk edilen bireylerin sosyo-demografik özelliklerinin, madde dışındaki suç öykülerinin, bireysel/ailesel madde kullanım özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Çalışma, 1 Ekim 2014- 31 Mart 2015 tarihleri arasında Denetimli Serbestlik Yasası gereğince kurumumuza yönlendirilen 692 kişi arasından, gönüllü olarak araştırmaya katılmayı kabul eden 302 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak geliştirilen bir anket kullanılmıştır. Anket formunda, demografik özellikler, aile yapısı, ekonomik durum, göç etme durumu, aile üyelerinin ve arkadaş çevresinin başka bir suça bulaşma durumu, maddeye başlama yaşı, madde kullanma nedenleri ve denetimli serbestlikten yararlanma sayısı olmak üzere toplam 50 soru yer almıştır. Çalışma için Ege Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan[3] onay alınmış ve toplanan veriler, SPSS.15 programı ile değerlendirilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Çalışmaya katılan 302 katılımcının %94,7'si (n=286) erkek, %5,3 (n=16) kadın, %57'si (n=172) 25 yaş ve altında, % 31,1 (n=94) 25-30 yaş aralığında, % 11,9'u (n=36) ise 30 yaş üzerindedir. Katılımcıların, %59'u (n=177) düzenli, %17'si (n=51) dönemsel bir işte çalışırken, %25'inin (n=74) işsiz olduğu saptanmıştır. Katılımcılar, satış pazarlama, boyacı, tesisatçı, kaynakçı, oto tamirci, esnaf, öğrenci ve memur kuaför, taksici, hurdacı, konsomatris, barmen, çiçekçi, faytoncu, çiftçi, balıkçı olarak çalışmaktadırlar. %11,6'sının geçim düzeyi iyi, %49,3'ünün normal, %38,4'nün de yetersizdir.

Katılımcıların, %85,4'inin (n=258) esrar, %4,3'ünün (n=13) ecstasy, %4,6'sının (n=14) sentetik esrar kullandığı tespit edilmiştir. %5,6'sı (n= 17) ise *arkadaşının kendisinden daha zor durumda olması nedeniyle* suçu üzerine aldığını ifade etmiştir. %26,9'unun (n=77) 16-19 yaş, %52,4'ünün (n= 150) 20-25 yaş; %16,8'sının (n= 48) 25-30 yaş aralığında, % 3,8'nün de (n=11) 30 yaş ve üstünde uyuşturucu kullanmaya başladığı saptanmıştır. Ortalama madde kullanım süresi 5,6 yıldır. Analizlerde kullanım süresi ve yaş arasındaki korelasyonun pozitif olduğu görülmüştür ($r= 0,547$, $p<0.01$). Katılımcılardan %23,2'sinin (n=70) başka bir suç nedeniyle de sabıkası olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların yarısında maddeye başlama "merak" olarak tespit edilmiştir.

---

[1] Yrd. Doç. Dr. Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

[2] Prof. Dr. Ege Üniversitesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı

[3] 14 Temmuz 2014 tarihinde, 1-6.1/9 onay kodu.

Katılımcıların denetimli serbestlik sürecinden yararlanma sayılarına bakıldığında %69,5'inin (n=210) ilk defa yararlandığı görülmektedir. İlk defa tedbir alanların %42,4'ü ortaokul mezunu olup, %60,5'i düzenli, %16,7'i dönemsel, %22,4'ü de işsizdir. Olgulardan %71,5'i (n=216) maddeyi bırakma yönünde denetimli serbestlik sürecinin etkili olduğunu düşünürken, %23,5'i (n=71) etkili bulmamaktadır. Süreci etkili değerlendiren olgulardan %13'4 nün (n=29) geçim düzeyi iyi, %51,9'nunun (n=112) normal, %34,7'sinin de (n=70) yetersiz olup aradaki ilişki istatistiksel olarak önemlidir (ki-kare 6,914, sd:2, p=0,03).

Katılımcılardan %23,2'sinin (n=70) başka bir suç nedeniyle sabıkası olduğu tespit edilmiştir. En fazla işlenen suçlar, yaralama, uyuşturucu satış, hırsızlık, kavgaya karışma, cinayet olarak belirtilmiştir. Katılımcıların madde kullanımına ve arkadaşlarının sabıka durumlarına bakıldığında bu oranın oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Katılımcılardan %89,4'si (n=270) arkadaşlarının madde kullandığını, %10,6'sı (n=32) kullanmadığını belirtmiştir. %60,3'ü (n=182) ise, arkadaşlarının sabıkalı olduğunu, %39,7'si (n=120) sabıkalı olmadığını belirtmiştir. Maddeye neden başladıkları sorgulandığında, %56'sı merak, %14'ü özenti, %8,1'i eğlence, %18,6'sı kişisel sorunlar, %3,2'si de kişisel sorunlar olarak belirtmişlerdir.

Sonuç olarak; olguların maddeye başlama yaşının düşük olması, bağımlılık sürecinin geliştirilmesinde arkadaş etkisinin önemini göstermektedir (Czechowiez, 1988). Çalışma, eğitim düzeyinin düşüklüğü ile bağımlılık arasında doğrusal bir ilişki olabileceği görüşünü desteklemektedir. Geçim düzeyinin yetersizliği, madde bağımlılığının hayat kalitesinin bozulmasıyla da ilişkisini görmek açısından önemlidir. Ayrıca geçim düzeyinin yetersizliği ile işlenen suçlar arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu dikkati çeken bir diğer bulgudur (White ve Gorman, 2006). Araştırma verileri madde bağımlılığının bireysel bir sorun değil toplumsal bir sorun olduğunu desteklemektedir. Böylesi toplumsal bir sorunla etkili bir şekilde mücadele etmek için denetimli serbestlik sürecinde disiplinlerarası bir yaklaşımla konunun ele alınmasına ihtiyaç vardır.

ANAHTAR KELİMELER

Tedavi ve denetimli serbestlik tedbiri, uyuşturucu madde kullanımı, suç.

MADDE BAĞIMLISININ ONURU VE DEĞERİ: TÜRKİYE'DE MADDE BAĞIMLILIĞI TEDAVİ POLİTİKASINDA BAĞIMLININ YERİ

Gonca Polat[1]

ÖZET

Türkiye'de madde bağımlılığı politikaları incelendiğinde, kısa ancak hızlı bir gelişim süreci izlendiği görülmektedir. Özellikle son on yılda madde bağımlılığı politikasının içeriğinde ve hakim yaklaşımda belirgin bir farklılaşma göze çarpmaktadır. Güvenlik, suç ve kontrol temelli bakışın yerini, halk sağlığı temelli bakışa bıraktığı görülmektedir.

Bu çalışmada, genelde madde bağımlılığı politikalarında, özelde ise bağımlılık tedavisine ilişkin politika metinlerinde madde bağımlılarına ilişkin bakış incelenmektedir. Veriler, Türkiye'de madde bağımlılığı ile ilgili politika belgelerinin içerik analizinin yapılması yoluyla toplanmıştır. Analizde, tedavi politikalarına hakim olan genel yaklaşım ve madde bağımlılarına yönelik algı anlaşılmaya çalışılmış, madde bağımlılarının ihtiyaç ve sorunlarının metinlere nasıl yansıdığı incelenmiştir. Çalışmada, bağımlılık politikalarının güçlü ve zayıf yönleri, bağımlıların katılımı, değer ve onurunun geliştirilmesi çerçevesinde tartışılmıştır.

[1] Yrd.Doç.Dr., Başkent Üniversitesi

UYUŞTURUCU BAĞIMLISI ÇOCUĞU OLAN AİLELERİN KENDİLERİNİ ALGILAYIŞI: NİTEL BİR ARAŞTIRMA

Yeşim Gürçınar[1]

GİRİŞ

Uyuşturucu bağımlısı çocuğu olan ailelerle gerçekleştirilen araştırmalarda, ailelerin kendilerini toplumdan dışlanmış hissettiklerine dair bulgular mevcuttur. Uyuşturucu bağımlılığı yalnızca kullanan kişiyi değil, ailesini ve yakın çevresini de olumsuz şekillerde etkilemektedir. Uyuşturucu kullanan kişide ve yakınlarında toplumdan soyutlanma, çaresizlik, depresyon ve anksiyete gibi eylemler ile çeşitli duygu durum bozuklukları görülebilir.

AMAÇ

Bu araştırmanın amacı uyuşturucu bağımlısı çocuğu olan ailelerin toplum içerisinde kendilerini nasıl algıladıklarının ortaya çıkarılmasıdır. Belirlenen bu temel amaç doğrultusunda sosyo-demografik özellikleri de ele alınmaktadır.

YÖNTEM

Bu çalışmada bilimsel araştırma yöntemlerinden "nitel araştırma" yöntemi kullanılmıştır. Araştırma katılımcılarını K.K.T.C.'de yaşayıp, çocuklarından en az biri uyuşturucu bağımlısı olan 10 anne/baba oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılacak veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma katılımcılarıyla gerçekleştirilen görüşmelerin bir kısmı Sosyal Hizmetler Dairesi'nde bir kısmı da katılımcıların evlerinde gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler esnasında araştırmacı notlar alarak görüşme sonrasında her görüşme için ayrı bir rapor oluşturmuştur. Daha sonra içerik analizi yöntemi kullanılarak toplanan veriler analiz edilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırma sonunda uyuşturucu bağımlısı çocuğu olan ailelerin kendilerini yalnız ve çaresiz hissettikleri belirlenmiştir. Ailelerin çaresizlik hissetmelerinin en büyük nedeninin K.K.T.C.'de uyuşturucu bağımlıları için herhangi bir tedavi ve rehabilitasyon merkezinin olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ülkede uyuşturucu bağımlılığı ile ilgili hem önleyici hem de tedavi edici hizmetlerin geliştirilmesine acil olarak ihtiyaç vardır. Ayrıca hem bağımlıların hem de ailelerinin destek alabileceği danışmanlık merkezlerine gereksinim duyulmaktadır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Aile dinamikleri, tedavi ve rehabilitasyon, uyuşturucu bağımlılığı, önleyici hizmetler.

[1] Sosyal Hizmet Uzmanı, Sosyal Hizmetler Dairesi Lefkoşa Şube Amiri

TÜRKİYE'DE SOSYAL YARDIM REJİMİNDE İHTİYAÇ TESPİTİ SÜREÇLERİ ÜZERİNE GÖZLEMLER: KANITA DAYALI SOSYAL POLİTİKA YAKLAŞIMI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Denizcan Kutlu[1]

GİRİŞ

Bu çalışma, Türkiye'de kanıta dayalı sosyal politika yaklaşımı çerçevesinde sosyal yardım rejimi içerisinde, kamusal ve özel sosyal yardım aktörlerinin ihtiyaç tespiti süreçlerine odaklanmaktadır. Sosyal yardımlara başvuru ve karar verme süreçleri içerisinde, ihtiyaç tespiti olgusu önemli bir yer tutmaktadır. Türkiye'de ihtiyaç tespiti süreçleri, kamusal ve özel sosyal yardım aktörleri açısından, başvuru, hane incelemesi-çevre araştırması, sosyal yardım görevlisinin rapor tutması ve karar çerçevesinde çeşitli aşamalar içermektedir. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nda bu karar süreçleri, başvuruyu izleyecek şekilde, Sosyal Yardım Bilgi Sistemi kapsamında başvuru sahibinin, protokol imzalanmış farklı kurumlardan gelen ve 13 başlık altında toplanan bilgilerine sahip olunması gibi bir boyut da taşımaktadır. Türkiye'de sosyal yardım programlarının çeşitlenmesiyle birlikte, her yardım türüne özgü, özel ihtiyaç tespiti süreçlerinin ve yoklama kriterlerinin de belirlendiği görülmektedir. Bu olgu da ihtiyaç tespiti süreçlerinin ayrı bir çalışma etrafında ele alınması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

AMAÇ

Bu çalışma, Türkiye'de kanıta dayalı sosyal politika yaklaşımı kapsamında, ihtiyaç tespiti süreçlerinin gerçekleşme biçimlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Böylelikle, ihtiyaç tespiti süreçlerinin işleyiş biçimi ve yardım alanlar üzerindeki etkilerini ortaya koymayı hedeflemektedir.

YÖNTEM

Çalışma, olgusal dayanaklarına ihtiyaç tespiti süreçlerine dönük nitel veri toplama süreçleri ile kavuşmaktadır. Bu çerçevede, tamamlanmış bir doktora tez çalışması kapsamında, Ankara ilinde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın ihtiyaç tespiti süreçlerine içkin, hane incelemelerine katılımcı gözlemci sıfatı ile dahil olunarak, ihtiyaç tespitlerinin hane incelemesi aşaması yerinde gözlemlenmiştir. Bu şekilde 45 hane incelemesine katılınmıştır. Aynı şekilde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları personeli, özel sosyal yardım kuruluşları, il ve ilçe belediyeleri, muhtarlar ve sosyal yardım alanlarla yapılmış olan yarı-yapılandırılmış derinlemesine görüşmelerde de ihtiyaç tespiti süreçlerine ilişkin bilgi alınmıştır. Öte yandan, özellikle Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarında, Sosyal Yardım Bilgi Sistemi ile ilgili sistem üzerinden incelemelerde bulunulmuş, uygulanmasına yeni başlanan; ancak henüz olgunlaşmayan puanlama sistemi ile ilgili bilgi alınmıştır. Bu gözlem ve görüşmeler, bu çalışmanın veri toplama boyutunu içermektedir.

BULGULAR VE SONUÇ

Sosyal yardımların kurumsal kapasitenin gelişmesiyle birlikte, ihtiyaç tespiti süreçlerinin kendi içinde kurumsallaşarak bir değişim geçirdiği gözlemlenmektedir. Kamusal ve özel sosyal yardım aktörlerinin ihtiyaç tespitlerini kendi içlerinde özellikle kamusal sosyal yardımların Vakıf ayağı açısından e-devlet uygulaması üzerinden nesnel kriterler etrafında gerçekleştirme eğilimi sergiledikleri söylenebilir. Böylelikle, Türkiye'de sosyal yardım rejiminin kurumsallaşma sürecinde ihtiyaç tespitine dönük bilişim teknolojisi tabanı ile ihtiyaç tespitinin yapılmasında, gelir ve geçim araçları yoklaması (means-testing) uygulamalarına teknik olarak daha fazla yakınlaştığı görülmektedir.

İhtiyaç tespiti yöntem ve süreçleri, Türkiye'de sosyal yardım rejiminin, parçalı, çok başlı ve standart yoksunu yapı ve özelliğinin bir parçası, hatta başlangıç noktalarından biridir. Yardımların yapılmasına ilişkin kimi nesnel kriterler benimsenmiş gözükmekle birlikte, kamusal ve özel sosyal yardım aktörlerinin kendi içlerinde ve aralarında bu ihtiyaç ve yoksulluk yoklaması kriterlerinin, belirli bir standart doğrultusunda ve nesnel bir düzlemde uygulandığını söylemek güçtür.

1 Dr. Namık Kemal Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

İhtiyaç tespitine sadece gelir testi odaklı değil, sosyal hizmet bakış açısıyla da bakan meslek elemanlarının, yardım kararlarını daha geniş bir perspektiften bakarak verdikleri söylenebilir. Bu temelde, Türkiye genelinde vakıflarda istihdam edilen personelin mesleki ve eğitsel nitelikleri itibarıyla vakıfların yaklaşım ve çalışma tarzları arasında bir uyum ve standart birliğinden söz etmek mümkün gözükmemektedir.

İhtiyaç tespiti süreci, işgücü piyasasının yapısıyla ilgili çeşitli sorunları da barındırmaktadır. Türkiye işgücü piyasasında esnek, düzensiz ve kayıt dışı çalışmanın yaygınlığı ve yardım alanların büyük çoğunluğunun bu tür işlerde istihdam ediliyor oluşu, ihtiyaç tespiti sürecine ek sorunlar olarak eklenmektedir.

Kanıta dayalı sosyal politika yaklaşımı kapsamında ihtiyaç tespiti süreçlerinin, merkezi hükümetin genel sosyal politika yaklaşımı ile uyumlu ve bu çerçevede, başvuru sahibini bir ailenin bir parçası olarak görme eğiliminde olduğu söylenebilir. "Aile olma" gereği, kamusal ve özel sosyal yardım kuruluşlarının ihtiyaç tespiti ve hane incelemesi süreçlerinde, doğrudan ya da dolaylı bir kriter olarak işlev görmektedir.

İhtiyaç tespiti ve yoklama kriterlerinin sigorta ve gelir yoklaması olarak gözükse de işgücü piyasası ile dolaylı ya da dolaysız ilişki yoklaması biçiminde gerçekleştiği gözlemlenmektedir. Böylelikle, sistemin ihtiyaç tespiti ve yoklama kriterleri bakımından da yardım-istihdam ilişkisinin kurulmasına dönük olarak yapılandığı söylenebilir.

Sosyal yardım rejiminin ihtiyaç tespiti boyutunda, yardım alanlarda derin bir güvensizliğin varlığı gözlemlenmiştir. Bu güvensizlik, dikey bir biçimde bir yandan vakıf ve belediyeleri içeren kamusal sosyal yardım otoritesine yönelebildiği gibi, yardım alanlar arasındaki rekabet ve parçalanma örüntülerini pekiştirecek bir biçimde yatay düzlemde de gerçekleşebilmektedir.

İhtiyaç tespiti sürecinde, kişinin beyanının doğruluğu, özel yaşama müdahaleyle sonuçlanmaktadır. Kimi hane incelemelerinde, kadınların, giysi dolaplarına bakıldığı gözlemlenmiştir. Hatta, kimi başvuru sahiplerinin, giysi dolaplarını, mutfak kapılarını ve buzdolaplarını ve hanenin kimi odalarını kendiliğinden açtığı da görülmüştür. Yardım alanların ihtiyaç tespiti süreçleriyle ilgili kabullenişi, hane inceleme görevlisinin öznel algısı, duygusal boyutları, hane inceleme yönteminin eleştirisi, utanç, gerilim, stres, korku unsuru, test edilme ve ispatlama yükümlülüğü, yoksul görünme çabasıyla birleşmiş gözükmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Kanıta dayalı sosyal politika, ihtiyaç tespiti, yoklama kriterleri, yoksulluk yoklaması, çalışma yoklaması, sosyal yardım rejimi.

SOSYAL HİZMETLER BAĞLAMINDA DEVLETİN BAKIM VE KORUMASI ALTINDA BULUNMUŞ BİREYLERİN İSTİHDAMI

Ergün Yazıcı[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Sosyal politikanın hedefinde, toplumu oluşturan bireylerin arasında sosyal gelişme, sosyal barış ve adalet, sosyal denge, sosyal demokrasi ve sosyal bütünleşmeyi sağlamak bulunmaktadır (Danış, 2007: 54). Bu hedefe ulaşmak için sosyal politikanın bileşenlerinden biri olan sosyal hizmet uygulamalarından (Çoban ve Özbeşler, 2009: 33) yararlanılmakta ve topluma koruma sağlanmaktadır. Bununla birlikte, toplumda bulunan bazı gruplar ise, özel olarak korunmakta ve onlar için özel uygulamalar yapılmaktadır. Toplumda bulunan engelliler, yaşlılar, eski hükümlüler, korunmaya muhtaç çocuklar gibi özel olarak korunması gereken gruplara, toplumsal bütünleşmelerinin sağlanmaları amacıyla pozitif ayrımcılık çerçevesinde bazı haklar tanınmıştır. Bu bağlamda korunmaya muhtaç çocuklara sunulan bakım ve koruma hizmetlerinin yanında, yasal koşulları sağlamaları kaydıyla istihdam hizmetlerinden yararlanma hakkı da verilmiştir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışmada, korunma kararı alınarak devletin bakım ve korunmasında bulunan ancak reşit olma nedeniyle korunma kararı kaldırılarak devlet korunmasından ayrılan kişilerin istihdam hakkı üzerinde durulmuştur. Söz konusu kişilerin istihdam hakkı mevzuattaki son değişikliklerle ele alınarak eksiklikler ve uygulamada yaşanan problemler ortaya konmaya çalışılmıştır.

ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışmada, öncelikle sosyal politika ve sosyal hizmet alanında literatür taraması yapılarak çalışmanın kavramsal çerçevesi ortaya konulmuştur. Konuyla ilgili mevzuat incelenerek konunun hukuksal çerçevesi ve teorik kısmı oluşturulmuş, çalışma genel bir değerlendirmeyle sonuçlandırılmıştır.

TARTIŞMA

4857 sayılı İş Kanunu, dezavantajlı bireylerden, engelliler ve eski hükümlülerin istihdamı noktasında kamu ve özel sektöre belirli kotalar getirmiştir (Koçak ve Aracı, 2014: 195). Bununla birlikte, devletin bakım ve korunmasında bulunmuş bireyler için ise, iş kanunu dışındaki yasalar ile bir düzenleme yapılmıştır. Bu bağlamda, söz konusu bireylerin istihdamına yönelik olarak kamu kurum ve kuruluşları mevcut kadro miktarının binde biri oranında devlet korunmasında bulunmuş korunmaya muhtaç çocuk çalıştırmak zorundadır. Özel sektör iş yerleri için ise, böyle bir zorunluluk bulunmamaktadır. Ancak, özel sektör işverenleri işyerlerinde korunmaya muhtaç çocuk çalıştırmaları halinde bazı teşviklerden yararlanmaktadır (6518 sayılı Kanun m. 20.; SHK, m. Ek 1 ve m.25). Yapılan yasal düzenlemelerle devlet korunmasından yararlanmış bireylere istihdam hakkı verilmesine rağmen, halen istihdam edilmeyi bekleyen birçok kişi bulunmaktadır. Daha önce bu haktan yararlanan birçok kişinin de istifa ettiği veya müstafi sayıldığı bilinmektedir.

SONUÇ

Sosyal hizmet uygulamalarıyla bakım ve korunma sağlanan ve devletin korumasından ayrılan genç ve yetişkinlerin, üretim sürecine dâhil edilerek, sosyal güvenceye kavuşturulması, iş ve meslek sahibi yapılarak toplumla bütünleşmelerinin sağlanması amaçlanmıştır (Korkusuz ve Uğur, 2013: 124). Ancak, işgücü piyasası göz önüne alındığında kamu hizmetlerinin daralması neticesinde söz konusu haktan yararlanacak bireylerin sayısının daha da azalacağı, farklı sorun ve taleplerle toplumun karşısına çıkacağı muhtemeldir. Bu nedenle, söz konusu bu kişilere sadece istihdam hizmetinin verilmesi ile toplumsal bütünleşmenin sağlanmasının mümkün olmayacağının sosyal politika ve sosyal hizmet uygulayıcıları tarafından düşünülmesi ve tartışılması gereklidir.

1 Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Öğretim Üyesi

KAYNAKÇA

Arzu İçağası Çoban ve Cengiz Özbesler, (2009), " Türkiye'de Aileye Yönelik Sosyal Politika ve Hizmetler", Aile ve Toplum, s.31-41.

Mehmet Zafer Danış, (2007), "Sosyal Hizmet Mesleği ve Disiplininde Sosyal Politikanın yeri ve Önemi", Toplum ve Sosyal Hizmet, Cilt:18, Sayı, 2. s.51-64.

Ülker Erdoğan Aracı ve Nilüfer Koçak (2014), "Dezavantajlı Bireylerin Turizmde İstihdamı: İnsan Kaynakları Yöneticilerinin Algı, Görüş ve Deneyimlerinin İncelenmesi", Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi, Sayı: 2, s. 191-205.

Korkusuz, M. Refik ve Suat Uğur (2013), Sosyal Güvenlik Hukuku, Ekin Kitabevi, 3. Baskı, Bursa.

2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu, 27 Mayıs 1983 tarih ve 18059 sayılı Resmi Gazete.

6518 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 19 Şubat 2014 tarih ve 28918 sayılı Resmi Gazete.

4857 Sayılı İş Kanunu, 06 Haziran 2003 tarih ve 25134 sayılı Resmi Gazete.

KIRSAL ALANDAKİ YOKSULLUĞUN ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: ARAŞTIRMA BULGULARI ÜZERİNE BİR TARTIŞMA

Mustafa Çelik[1], Gamze Zemzem Kılcı[2]

GİRİŞ

Yoksulluk, temelde bireylerin hayatını idame ettirebilecekleri bir gelire sahip olmama durumunu ifade etmektedir. Kavram, ekonomik boyutlarının yanı sıra psikolojik ve sosyal boyutları içermektedir. Bireylerin maddi gelirlerinin yetersiz olması, psikolojik olarak baskı yaratmakla birlikte sosyal hayattan da izole olmalarına neden olmaktadır. Yoksulluğun tüm bu sonuçları, aile hayatına da yansımakta ve doğal süreçte beklenen gelişimlerin yaşanamamasına sebep olmaktadır. Yoksulluğun aile hayatındaki bu izlerinden kadınlar ve çocuklar daha fazla etkilenmektedirler.

Özellikle gelişim sürecinde olan çocukların ihtiyaçlarının yetişkinlere göre daha fazla olduğunu söylemek mümkündür. Fiziksel, zihinsel, sosyal ve kişilik gelişiminin yoğun olduğu çocukluk dönemi, ekonomik unsurların en çok önem arz ettiği dönemdir. Gelişim dönemlerinin gerektirdiği imkanlara ulaşamayan, yoksulluk içinde yaşayan çocukların bu gelişim alanlarını eksik olarak tamamladıkları söylenebilmektedir.

Kırsal alanlarda yoksulluğun kaynaklara ulaşım açısından daha fazla ve şiddetli yaşandığı bilinmektedir. Kırsal alanda çocuk olmak ya da kırsal alanda yoksul bir çocuk olmanın bu bağlamda farklı bir olgu olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada, kırsal alanda yoksulluk ölçümü ve algısını tespit etmeye yönelik yapılmış bir araştırmanın örnekleminde bulunan ailelerin yaşadığı yoksulluğun çocuklarına etkileri tartışılacaktır. Bu bağlamda, çocukların kırsal alanlardaki durumu ve yoksul ailelerdeki çocukların durumları sosyal hizmet perspektifinde değerlendirilerek sonuç ve öneriler ortaya koyulmuştur.

AMAÇ

Bu çalışmaya konu olan araştırma, kırsal alanda yaşayan kişilerin yoksulluk algılarını ve memnuniyet durumlarını ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Bu amaca uygun olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

- Araştırmaya katılan kişilerin sosyo-ekonomik özellikleri nelerdir?

- Eğitim, yaş vb. özelliklerin gelir durumuna etkileri nelerdir?

- Araştırmaya katılan kişiler kaç çocuğa sahiptir?

- Araştırmaya katılan kişilerin yoksulluk algıları ile gelir durumu arasında ilişki var mıdır?

- Araştırmaya katılan kişilerin gelir durumu ile memnuniyet durumu arasında bir ilişki var mıdır?

- Bu soruların cevaplarından yola çıkılarak, kırsal bölgede yaşayan yoksul ailelerdeki çocukların yoksulluktan ne şekilde etkilendiğini, yoksulluğun özellikle çocukların gelişimini nasıl etkilediğini tartışmak amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın evrenini Trabzon ilinin Vakfıkebir ilçesinin köylerinde yaşayan kişiler oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini, Trabzon'un Vakfıkebir ilçesine bağlı Sekmenli Köyü'nde yaşayan ve rastgele örneklem yöntemiyle seçilen 104 kişi oluşturmaktadır.

Örneklem olarak seçilen yerde gerekli çalışmanın yapılması için köyün idari amiri olan muhtar ile görüşülmüş gerekli izin ve bilgiler alınmıştır. Bu aşamadan sonra bir sondaj çalışması niteliğinde gözlem ve mülakatlar yapılarak hazırlanacak anket literatürün yanında bu gözlemlerden elde edilen tecrübelerle yeniden düzenlenmiştir.

Bu aşamadan sonra hazırlanan anket uygulanmış ve veriler SPSS Statistics 17.0 veri programına girilerek frekans ve çapraz tablo değerleri değerlendirilerek sonuçlar ortaya koyulmuştur.

---

[1] Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi

[2] Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi

BULGULAR VE TARTIŞMA

Örneklem olarak seçilen Sekmenli Köyü'nde yapılan anket çalışmasından ortaya çıkan bulgular demografik, yoksulluğun ölçülmesine yönelik, kişilerin yoksulluk algılarına yönelik bulgular ve kişilerin memnuniyet durumuna yönelik bulgular olarak 5 başlık altında sınıflandırılmıştır.

Bunun yanında köyün muhtarı ve köydeki kişilerden alınan bilgiler ve yapılan internet araştırması ile köyün genel özelliklerine ulaşılmıştır.

Araştırma bulgularına göre, hanenin aylık geliri 500-1000 TL arası olan 40 kişi (%38.5), 1001-2000 TL arası olan 49 kişi (47.1), 2001 ve üzeri olan yalnızca 15 kişi (%14.4) bulunmaktadır. Bu bulgulara göre, bireylerin çoğunluğunun yoksul olduğu söylenebilmektedir. Bununla birlikte araştırma kapsamındaki çocuk sahibi hanelerde tek çocuk sahibi olan beş, iki çocuk sahibi olan 16, üç çocuk sahibi olan 10, dört ve üzeri sayıda çocuk sahibi olan 34 kişi bulunmaktadır. Bulgulara göre yoksulluk seviyesi arttıkça çocuk sayısının arttığı da söylenebilmektedir. Bu durum da bu ailelerde özellikle gelişim döneminde olan çocukların, yetişkinlere göre daha fazla oranda yoksulluktan etkileneceğini göstermektedir. Yoksulluk sebebiyle, çocukların gelişim dönemlerinin gerektirdiği birtakım ihtiyaçları (eğitim, oyun-oyuncak, sosyal aktivite vb.) karşılanamamaktadır. Bu da çocukların daha fazla problemle karşı karşıya kalmasına neden olmaktadır.

Yoksulluğun, çocuklar üzerindeki yansımaları yetişkinlere göre daha olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Bu çalışmada, ortaya çıkabilecek muhtemelen olumsuz sonuçlar tartışılmıştır.

ANAHTAR KELİMELER

Yoksulluk, çocuk yoksulluğu, kırsal alan.

ROMANLARIN / ÇİNGENELERİN MARUZ KALDIĞI AYRIMCILIK VE ETNİK ÖTEKİLEŞTİRME SORUNLARINA GENÇLERİN BAKIŞ AÇISI

Hülya Böge[1]

GİRİŞ

Romanlar / Çingeneler toplumumuz tarafından birçok ayrımcılık ve etnik ötekileştirmeye maruz kalmış sosyo-kültürel bir gruptur.

AMAÇ

Romanların / Çingenelerin hakim kültür içinde kendi kültürlerini yaşamaya çalışmaları etnik ötekileştirme sorunsalına yol açmış, bu durum ön yargılarla birlikte ayrımcılığı da beraberinde getirmiştir. Var olan olumsuz imgeler Romanların / Çingenelerin ikinci sınıf vatandaş olarak muamele görmelerine, günlük işlerde vasıfsız işçi olarak çalışmalarına, eğitim, hak ve eşitlik, barınma, meslek edinme ve sağlık hizmetlerinden yeterince yararlanamamalarına sebep olmuştur.

Tüm bu tabuları yıkmak, birçok Roman / Çingene vatandaşın maruz kaldığı ayrımcılık ve etnik ötekileştirme sorunlarını görmemizi sağlamak adına durumu gözler önüne sermek amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın evrenini Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır.

Literatür taraması yapılmış, Romanlara / Çingenelere yönelik var olan bakış açısını saptamak amacıyla E. Bogardus'un 1925'de geliştirdiği sosyal mesafe ölçeği anket çalışmasında temel alınarak 30 kadın, 30 erkek toplamda 60 kişiye anket çalışması uygulanmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmada elde edilen bulgulara göre Romanlar hakkında yeterince bilgi sahibi olunmadığı ortaya çıkmaktadır. Romanların müzisyenlikleri ile kültürlerini toplumsal hayata iyi şekilde yansıtmaları ve bugüne değin asimile olmadan varlıklarını sürdürmeleri Romanların en başarılı oldukları alanlar olarak kabul edilmektedir. Anket sonuçlarına göre Romanlara karşı var olan kalıp ve ön yargıların temelini güvensizlik oluşturmaktadır. Var olan bu güvensiz yaklaşım Roman biriyle arkadaşlık kurma ilişkisini de etkilemektedir. Ayrıca Roman biriyle evlenme ve Roman bir çocuğu evlat edinme konusunda oluşan olumsuz tutum ve davranışlar Romanların ayrımcılığa maruz kalmalarının en önemli etkenlerinden biridir. Medyanın da Romanları sadece belli yönleriyle ele alması ve kültürlerini çarpıtarak göstermesi ön yargıları yıkmak yerine daha çok körüklemektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Ayrımcılık, ötekileştirme, etnisite, romanlar/çingeneler.

[1] Öğrenci, Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Lisans Programı

BOŞ ZAMAN AÇISINDAN İŞSİZLİK VE GÜNLÜK HAYAT (SAMSUN İLİ ÖRNEĞİ)

Recep Yıldız[1], Nilgün Ebrar Karakaya[2]

GİRİŞ

Boş veya serbest zamanların akıllıca ve verimli kullanımı çalışma hayatının doğurduğu bir uygarlık sorunudur. Çalışma bir çabayı, zahmeti gerektirirken, boş zaman çabasızlıktır ve zevk vericidir. Bu bakımdan çalışanların boş veya serbest zaman arzularına karşın işsizliğin bireysel ve sosyal bir sorun olmasının niçinlerinin ortaya konması ve işsizlikle mücadelede sosyal hizmet aracılığıyla işsizlere yönelik sosyal destek sürecinin etkin hale getirilmesi mesleki müdahale açısından önem arz eder.

AMAÇ

Araştırmanın temel amacı, işsiz günlük hayatın, akrabalarıyla-komşularıyla ilişkilerine, ulusal veya toplu grup organizasyonlarına katılım, bilimsel, kültürel ve sportif etkinliklere katılım değişkenleri açısından incelemektir. Böylelikle işsizliğin bireysel değil sosyal bir sorun oluşuna dikkatleri çekmek; dezavantajlı gruplar içinde yer alan işsiz birey ve ailelere belirtilen değişkenler nezdinde sosyal hizmet olarak neler yapılabileceğini tartışmaktır.

YÖNTEM

Araştırma, Samsun ilindeki okullarda eğitim gören işsiz aileye mensup öğrenciler aracılığıyla kendilerine ulaşılan velilerin günlük yaşam tarzlarını betimlemeye yönelik olduğundan anket tekniği kullanılmıştır. Dolayısıyla araştırmanın çalışma evreni, Samsun ilinde yaşayan işsiz aileler oluşturmaktadır. Araştırmada, tüm çalışma evrenine ulaşma güçlüğü nedeniyle örneklem alma yoluna gidilmiştir. Araştırmanın örneklemini belirlemek için okullardaki çocukları aracılığıyla işsiz ailelere ulaşılmıştır. 15 adet ilkokulda/ ortaokulda/ lisede okuyan çocukları vasıtasıyla işsiz ailelere ulaşılan semt ve ilçeler şunlardır: İlkadım, Canik, Atakum. Her okulun ilkokul:1-2-3-4. sınıf, ortaokul: 6-7-8. sınıf, lise: 1-2-3. sınıflarından tesadüfi yöntem ile seçilen şubelerinden toplam 315 işsiz aile, araştırmanın örneklem grubu oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanmış -kişilik bilgilerinin istenmediği- bir Anket Formu kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 21.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Veriler değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotlar (Sayı, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) kullanılmıştır. Niceliksel veriler frekans tabloları alınarak analiz edilmiş ve elde edilen bulgular değerlendirilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmada elde edilen bulgulara göre, 109 Kadın (anne) işsiz ile 206 Erkek (baba) işsizden oluşan işsiz ailelerin sabit gelirleri 1 aile hariç 500 TL'den azdır ve yarısı anne-baba ve diğer yarısı ise ya devlet kurumlarının veya akrabalarının yardımlarıyla geçimlerini sağlamaktadır. Aileler içinde hiç üniversite mezunu yoktur. Tabloların değerlendirilmesinde sona gelinmek üzere olunduğundan ifade edilebilir ki genel sonuç ise yakın çevre ziyaret ve sohbetleri ile televizyon seyretme dışında gündelik hayatlarında canlılık söz konusu değildir. Aksine içine kapanmışlık, toplumdan uzak durma ve yalnızlaşma yaşamlarına hakimdir. Tabloların okunmasından/ yorumlanmasından sonra araştırmanın son bölümünde bulgulara yönelik sonuçlar ortaya konmuş, boş zaman açısından tartışılmış ve bu sonuçlara yönelik öneriler geliştirilmiş olunacaktır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Boş zamanlar, çalışma, işsizlik, günlük yaşam, sosyal destek.

[1] Yrd. Doç. Dr. Yalova Üniversitesi, İİBF, Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

[2] Yalova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Bölümü Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

SOSYAL SORUNLAR AÇISINDAN KEMAL SUNAL FİLMLERİNİN İNCELENMESİ

Mehmet Kırlıoğlu[1], Bilge Akti[2]

GİRİŞ

Sinema, bir sanat dalı olmasının yanı sıra geniş kitlelere aynı anda erişim sağlayan önemli bir iletişim aracı olarak kabul edilmektedir. Kemal Sunal filmlerinin de 7'den 70'e her kesimden insan tarafından her dönem izleniyor olması aynı zamanda dönemin mevcut düzenini eleştiren, ezilen işçi sınıfının yaşadığı zorlukları anlatan, göç ve gecekondu sorunlarına değinen filmlerle yakından ilişkili olduğunun saptanması bu araştırmanın çıkış noktasını oluşturmuştur.

AMAÇ

Bu çalışmanın amacı Kemal Sunal'ın başrol aldığı filmlerin sosyal sorunları işlemesi bakımından nitel araştırma deseni çerçevesinde analiz edilmesi ve betimlenmeye çalışılmasıdır.

YÖNTEM

Bu çalışma nitel araştırma yöntemine göre dizayn edilmiş olup nitel araştırma desenlerinden olan "*betimleme amaçlı tematik analiz*" yöntemi ile yürütülmüştür. Amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmış, Kemal Sunal'ın başrol oynaması ve sosyal sorunlardan herhangi birini içermesi ölçütünü karşılayan filmler örnekleme dahil edilmiştir. Bu çalışmada filmler sosyal sorun olarak kabul edilen Yoksulluk, İşsizlik, Ekonomik ve Sosyal Eşitsizlik, Sağlık, Eğitim Sorunu, Suç ve Şiddet, Yaşlılık, Engellilik, Madde Bağımlılığı, Irkçılık, Etnik Milliyetçilik, Nüfus Artışı, Cinsiyetçilik, Çevre Sorunları, Kentleşme, Çalışma İlişkileri, Ruh Sağlığı, Kentlileşme başlıkları altında değerlendirilmiştir. Sonuç olarak Kemal Sunal'ın sanat hayatı boyunca 82 filmde rol aldığı ve incelemeler sonucunda bu filmlerden sadece 36 filmin sosyal sorunlara değindiği tespit edilmiştir. Bu filmler: Sosyete Şaban, Atla Gel Şaban, Şabaniye, En Büyük Şaban, Tokatçı, Doktor Civanım, Yedi Bela Hüsnü, Davaro, Üç Kağıtçı, Kılıbık, Gülen Adam, Düttürü Dünya, Boynu Bükük Küheylan, Öğretmen, Koltuk Belası, Polizei, Propaganda, Köşeyi Dönen Adam, Kibar Feyzo, Umudumuz Şaban, Bekçiler Kralı, Zübük, Yoksul, Şendul Şaban, Keriz, Deli Deli Küpeli, Davacı, Katma Değer Şaban, Salako, Şaban Pabucu Yarım, Kapıcılar Kralı, İbo ile Güllüşah, Çöpçüler Kralı, Sakar Şakir, 100 Numaralı Adam ve Garip'tir. Bu 36 film nitel araştırma desenine uygun olarak, üç ana tema altında toplanmıştır. Bu ana temalar altında 20 alt tema oluşturularak konu derinlemesine incelenmeye çalışılmıştır. Şöyle ki; Artan Nüfusa İlişkin Sorunlar başlığı altında yoksulluk, işsizlik, kentleşme, nüfus artışı, kentlileşme, çevre sorunları, eğitim sorunu, suç ve şiddet; Toplumsal Eşitsizlik ve Ayrımcılığa İlişkin Sorunlar başlığı altında da cinsiyetçilik, ekonomik ve sosyal eşitsizlik, çalışma ilişkileri, ırkçılık ve etnik milliyetçilik; son olarak Azalan Sağlığa İlişkin Sorunlar başlığı altında ise yaşlılık, engellilik, ruh sağlığı, sağlık sorunları ve madde bağımlılığı yer almıştır. Araştırmada veriler doküman analizi yöntemine göre toplanmış olup verilere internet aracılığıyla ulaşılmıştır. İlgili sitelerde Kemal Sunal'a ait tüm bilgiler taranmıştır. Son olarak da elde edilen verilerin analizinde ise tematik analizi yöntemi kullanılmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmada incelenen filmler, olay örgüleri, sorunlara vurgu yapan replikler, diyaloglar ile özetlenmiş ve üç ana tema altında incelenmiştir. Filmlerde 18 sosyal soruna dayanan kültüre özgü 20 soruna vurgu yapıldığı ve bir filmde birden fazla sorun işlendiği saptanmıştır. İzlenen filmlerde 20 sorundan en çok geçim sıkıntısı sorununa değinilmiş olup sosyal sorunlardan en çok bahseden filmlerin ise Umudumuz Şaban ve Kapıcılar Kralı olarak bulunmuştur.

Sinema filmleri, aslında ait oldukları dönemde yaşanan yoksulluk, işsizlik, gecekondulaşma, kentleşme, başlık parası, ağalık sistemi, yolsuzluk ve daha birçok soruna yer vermektedir. Kemal Sunal filmlerinin de gerçek hayatta yaşanan sorunlarla filmlerde yansıtılan sorunların paralellik gösterdiği, dönemlere göre değişen sorunların filmlerde de aynı değişikliğe uğradığı görülmüştür. Boynu Bükük Küheylan filminde geçen "*İçine tüküreyim şehrin de modernliğin de. Neymiş kadın erkek eşitmiş, kadın milletine bir fiske bile*

1 Arş. Gör., Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü

2 Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü

vurursan suç oluyormuş.**"** ifadesi ile kadına yönelik ayrımcılık, dışlanmışlık ve şiddeti önleyici yaptırımların varlığının izleyicilere aktarılması amaçlanmıştır. Sorunlar filmlerde kimi zaman doğrudan dile getirilmekte iken kimi zamanda da dolaylı olarak olaylar ile anlatılmıştır. Ayrıca Kemal Sunal filmleri denildiğinde akla ilk gelen komik olaylardır. Ancak ele alınan filmlerde güldürünün yanında daha çok düşündürücü ve trajik olayların anlatıldığı saptanmıştır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER:

Kemal Sunal, sosyal sorun, film, geçim sıkıntısı.

İNSANLIK ONURUNU KORUMA ADINA KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİ

Zeki Karataş[1], Gözde Dağdelen[2]

GİRİŞ

Kadına Yönelik Şiddet ve Ev içi Şiddeti Önleme ve Mücadele Etme Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nde şiddet; "ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin kadınlara yönelik fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar ve ızdırap veren/verebilecek toplumsal cinsiyete dayalı her türlü tehdit etme, zorlama ve özgürlükten yoksun bırakma eylemi bir insan hakkı ihlali ve kadına yönelik ayrımcılığın bir biçimi" olarak tanımlanmaktadır.

AMAÇ

Bu çalışmada korunma ve barınma talebi ile Rize Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne 2002-2012 yılları arasında başvuran kadınların profili incelenerek şiddetin nedenlerinin ve sonuçlarının açığa çıkarılmasının yanında, risk grubundaki kadınların ulaşabileceği önleyici sosyal hizmetler tasarlanmaya çalışılmıştır.

YÖNTEM

Bu araştırmanın evrenini 2002-2012 yılları arasında şiddet mağduru olmak sebebiyle Rize Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne başvuran kadınlar oluşturmaktadır. 10 yıllık süre içinde kuruma şiddet nedeniyle başvuran kadınların dosyaları incelenmiştir. Sosyal inceleme raporları okunmuş, mağdur kadınların profili çıkarılarak şiddetin nedenleri ve sonuçları anlaşılmaya çalışılmıştır. Ortaya çıkan profilden yola çıkarak önleyici hizmet modeli tasarlanmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Kadına yönelik şiddet kadın erkek ilişkisindeki güç dengesizliği sonucu meydana gelen ve çoğunlukla da özel yaşam içinde gerçekleşmesi nedeniyle açığa çıkarılması zor olan toplumsal bir sorundur. Sonuçları itibariyle bireyde kalıcı etkiler oluşturan şiddet, aile bireylerinin sosyal işlevselliğini ve yaşam kalitesini bozmaktadır.

Şiddetin söz konusu olan ağır sonuçlarını göz önüne alarak, bunlar henüz ortaya çıkmadan kadına yönelik şiddetin sonuçlarını tedavi etmek yerine, nedenlerini ortadan kaldırmaya yönelik koruyucu önleyici tedbirlerin nasıl uygulanması gerektiği konusuna önerilerde bulunulmuştur. Kadına yönelik şiddetin birincil sorumluları olarak erkekleri de kapsayan önleyici çalışmalara ek olarak kadınların eğitim düzeyinin yükseltilmesine vurgu yapılmıştır. Kadının ihtiyaç duyduğu psiko-sosyal ve manevi destek mekanizmalarını canlı tutmak adına danışmanlık ve yardım hizmeti alabileceği şiddet önleme ve izleme merkezlerinin aile içi şiddet konusunda donanımlarının arttırılarak, şiddeti önleme müdahale süreçlerine etkin katılımlarının sağlanması önerilmiştir. Töre ve namus cinayetlerini önlemede yerelin desteğinin önemi göz önüne alınarak, yerel farkındalık çalışmalarına dikkat çekilmiştir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Aile, kadına yönelik şiddet, sosyal hizmet, önleyici hizmetler, insan onuru.

[1] Öğretim Görevlisi. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İ.İ.B.F. Sosyal Hizmet Bölümü, zekikaratas@gmail.com, 0.533.922 54 12

2 Araştırma Görevlisi. Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi F.E.F. Sosyoloji Bölümü, gozdedagdelen@yahoo.com, 0.534.240 51 03

ŞİDDET NORMALLEŞTİRİCİ MEKANİZMALAR

Engin Fırat[1]

GİRİŞ

Genel anlamda şiddet, eşitsiz baskı ve güç ilişkilerinin ortaya çıkardığı bir sorundur. Kadına yönelik şiddetin ise bu eşitsiz baskı ve güç ilişkilerinin yanında toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ilişkin büyük bir referansı bulunmaktadır. Araştırmalar göstermektedir ki kadına yönelik şiddet uygulayan erkekler, şiddeti bir güç ve kontrol aracı olarak kullanmaktadır (Rivertt & Rees, 2004). Eşine şiddet uygulayan kadınların ise şiddeti bir "çatışma yaratan" mekanizma olarak değil de, erkeğin gücünü kontrol etmek için "taktik" olarak kullandıkları dile getirilmektedir (Tower, 2007). Bu nedenle genellikle erkekler tarafından uygulanan şiddetin, erkek egemenliğine dayalı toplumsal cinsiyet eşitsizliği bağlamında ele alınması ve toplumsal bir inşa olarak erkekliğin ortaya çıkarılması ihtiyacı bulunmaktadır.

Her ne kadar kadına yönelik şiddet evrensel bir görünüm arz etse de erkekliğe ilişkin yerel ve bireysel bilginin elde edilmesi, erkeklerle çalışmanın başarıya ulaşması için elzemdir. Bu nedenle kadına yönelik şiddetin faili olan erkekler ve şiddet olayının ortaya çıkmasına olanak veren erkeklik olgusu bu araştırmanın dayanağını teşkil etmektedir.

AMAÇ

Bu araştırmanın amacı kadına yönelik şiddet uygulayan erkeklerin erkekliğe ilişkin algılarını ve şiddet davranışına ilişkin düşüncelerini ortaya çıkarmaktır.

YÖNTEM

Bu çalışmada derinlemesine görüşme yöntemi tercih edilmiştir. Araştırma, eşine ya da çevresindeki kadına şiddet uygulamış ve bu şiddet olayı nedeniyle hakkında Öfke Kontrolü Eğitim programına katılma hükmü verilmiş 6 erkekle gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Ankara İl Müdürlüğü aracılığıyla ulaşılmıştır.

BULGULAR

Katılımcılardan 5'i evli, 1 ise bekardır. Katılımcılardan sadece 1 tanesi ikinci evlilik yaşamıştır. Katılımcıların eğitim durumları göz önünde bulundurulduğunda; 3 kişi ilkokul mezunu, 1 kişi ortaokul mezunu, 1 kişi lise mezunu, 1 kişi ise ön lisans mezunudur. Katılımcılardan 2 kişi dini eğitim almıştır. Evli olan bireylerin hepsi çocuk sahibidir.

Araştırmanın temel amacıyla bağlantılı olarak yapılan tematik analiz sonucunda 5 temel tema ortaya çıkmıştır. Bunlar erkeklik, şiddetin nedeni, kadın-erkek ilişkisi, kadına ilişkin tanımlamalar ve kadının çalışma yaşamına katılmasıdır.

Yapılan analizler sonucunda katılımcıların kadınların bedenleri ve emekleri üzerinde tahakküm kurdukları ve bu tahakkümü kendi erkeklik inşalarında sıklıkla kullandıkları gözlenmiştir. Katılımcıların kadına yönelik şiddet uygulamadıklarına ilişkin beyanları, şiddet içeren davranışın normalleştirilmesini içermektedir. Kadının şiddeti hak ettiğine ilişkin katılımcı beyanları, hegemonik erkek zihniyetinin bir başka normalleştirici mekanizması olarak işlev görmektedir. Katılımcıların şiddet nedenine ve kadına ilişkin açıklamaları; kadının kontrol edilmesi gereken bir "bakıma muhtaç, aciz" olduğu, erkeğin ise kamusal alanın kendisine sağladığı imkanlarla "bakım veren, kontrol eden" rolüne büründüğü gözlenmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği temelli bütün bu argümanlar katılımcılar tarafından koşulsuz bir biçimde kabul görmektedir.

Bu çalışmanın en önemli bulgusu, kadına yönelik şiddet uygulayan erkeklerin şiddeti bir kontrol aracı olarak kullandıkları ve erkeklik inşası ve kadına yönelik şiddete ilişkin "şiddet normalleştirici mekanizmalar" ürettikleridir. Bütün temalardaki ortak nokta katılımcıların, baskı ve güç ilişkilerine dayalı olarak hem kendi erkekliklerini hem de kadını tanımladıklarıdır.

[1] Arş. Gör. Hacettepe Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet Bölümü

SONUÇ

Baskı ve güç ilişkileri bütün tanımlamaların merkezinde yer aldığı için katılımcıların ifadelerinin oldukça ataerkil bir görünüm arz ettiği gözlenmiştir. Halihazırda kadına yönelik şiddet uyguladıkları sabit olan bu katılımcıların böyle bir düşünceye sahip olmaları normal karşılanabilir. Buradaki en önemli vurgu bu erkeklerin kendilerini ifade ederken kullandıkları "şiddet normalleştirici mekanizmalar"ın toplum içerisinde oldukça yaygın olduğudur.

Katılımcıların şiddet normalleştirici mekanizmaları kullanış biçimleri iki temel niteliğe sahiptir. Birincisi katılımcılar bu mekanizmaları dil üzerinden yaratmaktadır. İkincisi katılımcılar, baskıya ve ataerkilliğe başkaldıran kadının fiziksel, duygusal, ekonomik ve psikolojik şiddete maruz kalmasının haklı bir gerekçeye sahip olduğunu düşünmektedir. Diğer bir ifade ile şiddet normalleştirici mekanizmalar, toplumsal cinsiyet eşitsizliği temelli kadına yönelik erkek şiddetinin doğal ve haklı olduğunu ispatlamak için bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu araştırmaya katılan erkekler tarafından kullanılan mekanizmaların dil, erkek üstünlüğüne olan inanç, din, kadın bedeninin kontrolü (bakıma muhtaçlık), erkeğe tahsis edilmiş kamusal alan, kadının ev içine hapsedilme gerekçesi olarak çocuklar şeklinde vücut bulduğu gözlenmiştir.

Baskı karşıtı ve eşitlikçi bir toplum yapılanması için daha makro ve köklü değişimlerin gerektiği gerçeği, bu araştırmanın doğurduğu bir başka önemli sonuçtur.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Kadına yönelik şiddet, erkeklik, kadın, şiddet normalleştirici mekanizmalar.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

Rivett, M., & Rees, A. (2004). Dancing on a razor's edge: Systemic group work with batterers. Journal of Family Therapy, 26,142-162.

Tower, L. E. (2007). Group work with a new population. *Women & Therapy*, 30:1-2, 35-60.

KADINA ŞİDDET UYGULAYAN ERKEKLER DEĞİŞEBİLİR Mİ?: ADSIZ ALKOLİKLERİN KENDİNE YARDIM GRUBU ÖRNEĞİ

Aslıhan Burcu Öztürk[1]

GİRİŞ

Kadın erkek eşitsizliği ve kadına yönelik şiddet sorununun çözülebilmesi için kadınlarla yapılan çalışmaların yanı sıra şiddet uygulayan erkeklerle de duyarlılık geliştirmeye ve davranış değişikliği gerçekleştirmeye yönelik çalışmalar yapılması gereği daha çok gündeme gelmektedir. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı'nda (2008-2013) da belirtildiği üzere erkeklere yönelik mikro, mezzo ve makro düzeyde çalışmalar, eşitliğe yönelik toplumsal değişimin sağlanmasında ve kadına yönelik şiddetin sona erdirilmesinde öneme sahiptir. 2014 yılından itibaren Ankara Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi'nde toplumsal cinsiyet duyarlılığı ile gerçekleştirilen öfke kontrol grubu çalışmaları ile şiddet uygulayan hakkında önleyici tedbir kararı olan erkeklere yönelik çalışmalar, bu konuda umut verse de, 8 sekiz hafta süren çalışmanın yeterli etkiye sahip olamadığı düşünülmektedir.

Kadına şiddet uygulayan erkeklere yönelik olarak Amerika Birleşik Devletlerinde ve İngiltere başta olmak üzere Avrupa ülkelerinde uygulanmakta olan programların, altı ay ile bir yıl arasında değişen uzunlukta olduğu, çalışma sürecinde kadınlara yönelik danışmanlık verildiği, şiddetin devam edip etmediğinin izlendiği anlaşılmaktadır. Toplumsal cinsiyet ve şiddet konularında dönüşüm sağlayabilmek için gerekli olan bu niteliklere yakın bir programın Türkiye'de uygulanmıyor oluşu nedeniyle benzeri rehabilitasyon programlarının incelenmesine gereksinim duyulmuştur.

Bu nedenle doğrudan şiddet konusunda çalışmıyor olsalar da, Adsız Alkoliklerin gönüllülük temelinde uzun yıllar boyu devam edebilen rehabilitasyon programı incelenmiştir. On iki basamak olarak adlandırılan değişim programında, kendini sürekli haklı ve diğerlerinden üstün görme, başkaları üzerinde iktidar kurma ve hataları kabul etmeme gibi toplumdaki egemen erkeklik değerlerini yansıtan özelliklerin kadın erkek ilişkileri bağlamında da sorgulanması, toplumsal cinsiyetle ilgili kabullerin sorgulanması için önemli temel oluşturduğu düşünülmüştür. Ayrıca duygu, düşünceleri ve davranışları konusunda farkındalık geliştirme, yeni düşünce ve davranış biçimleri edinme konularındaki çalışmaların da şiddet uygulayan alkolik erkeklerin dönüşümü özelinde incelenmesinin önemli olduğuna karar verilmiştir.

AMAÇ

Türkiye'de de çalışmalarını sürdüren Adsız Alkoliklerin, kendine yardım grubu olarak sürdürdüğü grup çalışmalarından yararlanan ve eşine şiddet uygulayan erkeklerin, toplumsal cinsiyet ve kadına yönelik şiddet konusundaki bakış açılarının nasıl değiştiğinin anlaşılması amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Adsız Alkolikler Ankara Sıhhiye grubundan eşine şiddet uyguladığını ya da geçmişte şiddet uygulamış olduğunu ifade eden beş erkekle derinlemesine görüşme yapılmıştır. Bunun için öncelikle açık grup toplantılarına gözlemci olarak katılınmıştır. Daha sonraki süreçte grup içinden eşine şiddet öyküsü olduğunu ifade eden ve araştırma için gönüllü olan beş erkekle bireysel olarak görüşülmüştür. Sesli kayıtların yazıya dökümü tamamlandıktan sonra, metin birkaç kez okunarak ilgili temalarla bağlantılı kodlar belirlenmiştir. Bu açık kodlama işleminden sonra tematik kodlama yapılarak, temaların arasındaki bağlantılar, alanyazındaki tartışmalar ışığında yorumlanmıştır.

BULGULAR

Yapılan görüşmeler çerçevesinde; dönüşümün başlangıcı, şiddet konusunda farkındalık, erkekliğe ve kadınlığa ilişkin yeni bakış açısı geliştirme, öfkesiz ve şiddetsiz bir yaşam, ortaya çıkan temalardır. Dönüşüm için erkekleri harekete geçiren en önemli gelişme, kadınların şiddetle mücadele etmesi olarak görülmüştür. Duygularını tanıma, davranışlarının nedenini anlama ve eylemleriyle yüzleştirme odağında yapılan grup çalışmalarının, şiddet ve toplumsal cinsiyet konusunda farkındalık geliştirilmesine, toplumsal

[1] Dr., Hacettepe Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet Bölümü

cinsiyet eşitliğine ve şiddetsiz bir yaşama yönelik yeni düşünce ve davranış biçimlerinin gelişmesine büyük katkı yaptığı anlaşılmıştır.

SONUÇ

Şiddet uygulayan erkeklerle yapılan çalışmaların uzun süreli ve mümkünse gönüllülük temelinde yapılmasının, farkındalığın gelişimi ve yeni davranışların edinilerek pekiştirilmesi açısından önemli olduğu anlaşılmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yönelik düşüncelerin şiddetin ortaya çıkmasında belirleyici olduğu, erkeklerin dönüşümünün başlamasında kadın mücadelesinin etkili olduğu, kadınlık ve erkekliğe ilişkin bakış açısının eşitlikçi yönde geliştirilmesinin, şiddetsiz bir yaşam için temel olduğu ortaya çıkarılmıştır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Kadına yönelik şiddet, hegemonik erkeklik, erkeklerle çalışma, kendine yardım grubu.

AİLE İÇİ ŞİDDETİN ÇOCUK ÜZERİNDEKİ ETKİSİ KONUSUNDA SOSYAL HİZMET VE HUKUK FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Rasim Babahanoğlu[1], Didem Babahanoğlu[2], Sezen Gizem Özdemir[3]

AMAÇ

Bu çalışma sosyal hizmet ve hukuk fakültesi öğrencilerinin aile içindeki şiddetin çocuk üzerindeki etkisi konusundaki görüşlerini ortaya koymak üzere yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda, aşağıdaki sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır:

1-Sosyal hizmet öğrencilerinin aile içi şiddetin çocuk üzerindeki etkisi konusundaki bakış açısı nedir?

2- Aile içi şiddetin çocuk üzerindeki etkisi konusunda hukuk fakültesi öğrencilerinin olaya bakış açısı nasıldır?

3-Sosyal hizmet ve hukuk fakültesi öğrencilerinin Aile içi şiddetin çocuğa etkisi konusunda görüşleri hangi konularda farklılaşmaktadır?

YÖNTEM

Araştırma, verilerin toplama sürecinde nitel araştırma veri toplama tekniklerinden olan mülakat/bireysel görüşme tekniği kullanılmıştır. Mülakatlar kişilerin deneyimlerinden, bilgilerinden ve tecrübelerinden doğrudan yararlanılarak yapılan çalışmalardır (Patton, 2001). Araştırmanın evrenini Selçuk Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü ve Hukuk Fakültesi öğrencileri oluştururken örneklem; ilgili bölümlerde okuyan 3. ve 4. sınıfta okuyan toplam 31 öğrenciden oluşmaktadır.

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Araştırmaya alınan 31 öğrencinin görüşlerinden elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, Sosyal Hizmet ve Hukuk Fakültesi öğrencilerinin amaç doğrultusundaki görüşlerinin benzer olduğu görülmüştür. Fakat elde edilen sonuçlar durumlara göre farklılık göstermiştir. Örneğin; aile içi şiddetin en temel nedeni konusunda Sosyal Hizmet Bölümü öğrencileri %47 oranında maddi yetersizlik cevabını verirken Hukuk Fakültesi öğrencileri %38'lik oranla eğitimsizlik cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılanların %42'si erkek, %58'ini ise kadınlar oluşturmaktadır. Katılımcıların % 81'i 20-22 yaş grubunda iken %19'u ise 23-25 yaş aralığındadır. Katılımcılardan yaşamının çoğunu geçirdiği yer sorulduğunda %39'u büyükşehirde, %29'u ilçede, %16'sı ilde, %16'sı ise köy/kasabada, yaşamış/yaşamaktadır.

Yapılan çalışmanın bir diğer sonucuna göre aile içi şiddetten en çok kimler etkilenir sorusuna öğrencilerden gelen cevapların dağılımı %88 çocuklar, %46 kadın, %13 ise tüm aile fertleri şeklindedir. Bu veriler araştırmamızın hedef noktasını destekler niteliktedir.

Aile içi şiddetin çocuk üzerindeki etkileri konusunda Sosyal Hizmet Bölüm (%80) ve Hukuk Fakültesi öğrencileri(%81) çocuğun şiddeti öğrenip normalleştirmesi yönünde paralel cevaplar vermişlerdir.

Sonuç olarak yapılan çalışmada öğrencilerin aile içindeki şiddetin çocuk üzerindeki etkileri konusundaki görüşleri ortaya konmuştur. Öğrenciler literatürle de desteklendiği gibi aile içindeki şiddetin çocuk üzerindeki etkilerini beklenildiği gibi değerlendirebilmektedirler. Bu sonuçlardan Sosyal Hizmet Bölümü öğrencilerinin uygulama boyutunda, Hukuk Fakültesi öğrencilerinin ise konuyla ilgili yasalar bağlamında hizmet verecekleri gruplarla ilgili yeterli farkındalığı ve empatik düzeyi oluşturdukları söylenebilir.

Çetinkaya Duman, Özdağ, Özcan'ın (2003) hemşirelerle yapmış oldukları çalışmada; şiddet karşısında şiddet eğiliminin artacağı, saldırganlığın öğrenileceği belirtilmiştir(Çetinkaya ve arkadaşları;2003). Bu çalışmayla yapmış olduğumuz çalışma arasında benzerlik bulunmaktadır.

[1] Arş. Gör. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü

[2] Selçuk Üniversitesi Mevlana Araş. Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi

[3] Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Lisans Öğrencisi

ÖNERİLER

Araştırma bulgularına göre ülkemizde aile içi şiddetin önlenememe nedenleri; eğitimsizlik, kadının bilinçsizliği, inanç kalıpları, ataerkil toplum düzeni, caydırıcı tedbirlerin alınmaması ve medya olarak belirlenmiştir. Bu konuyla ilgili Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın politikalarını oluştururken bu nedenleri göz önüne alması önerilmektedir. Aile içi şiddetin çözümünde odak noktada yer alan sosyal hizmet kuruluşlarının üstlenmesi gereken görevler; önleyici koruyucu savunucu tedbirler alınması, multidisipliner çalışma yolları bulunması, topluma farkındalık kazandırılması, toplum analizi için anketler uygulanması, sonuçlara göre projeler üretilmesi, bu konuyla ilgili sivil toplum örgütlerinin bir çatı altına toplanması ve ailelerin çocuk yetiştirme tarzında bilinçlendirme yapılmasıdır. Böylece aile içi şiddetin azaltılarak çocuk üzerindeki olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılması sağlanabilir. Sosyal Hizmet Bölümü öğrencilerinin uygulama boyutunda, Hukuk Fakültesi öğrencilerinin ise konuyla ilgili yasalar bağlamında hizmet verecekleri gruplarla ilgili yeterli farkındalığı ve empatik düzeyi oluşturduklarından, bu empatik eğilimleri doğrultusunda toplumda şiddeti ve zararlarını önlemeye yönelik müdahalelerde bulunabilecekleri uygun ders içeriklerinin ve yasal düzenlemelerin oluşturulması önerilir.

KAYNAKÇA

Çetinkaya Duman Z, Özdağ Ş, Özcan A, 2003. Aile İçi Şiddetin Çocuk Üzerindeki Etkisi Konusunda Hemşire Öğrencilerin Görüşleri. Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 6, 55-56.

Güler N, Uzun S, Boztaş Z, Aydoğan S, 2002, Anneleri Tarafından Çocuklara Uygulanan Duygusal ve Fiziksel İstismar/İhmal Davranışı ve Bunu Etkileyen Faktörler, Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 24, 128.

Kaymak Özmen S, 2004. Aile içinde Öfke ve Saldırganlığın Yansımaları. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 37, 27-39

ŞARKILARDA KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN İZLERİ: NİTELİKSEL BİR ÇALIŞMA

Mehmet Kırlıoğlu[1], Beraat Akpınar[1], Dilara Şenel[2], Raziye Demirel[2]

GİRİŞ

Türk toplumunda şiddet olağan olarak kabul edilmektedir. Bunun sebebi şiddetin günlük yaşamın her alanında karşı karşıya kalınan bir davranış olmasıdır. Örneğin; evde, okulda, iş alanında, toplu taşıma araçlarında kadına yönelik şiddetin izlerinin görülmesinin yanında kitle iletişim araçları vasıtasıyla aktarılan şarkılarda da açık olarak görülmektedir.

AMAÇ

Bu araştırmanın amacı, toplumumuzdaki kadına yönelik her türlü şiddetin içselleştirilmesinde önemli bir yeri olduğu düşünülen şarkıların incelenmesidir.

YÖNTEM

Kadına yönelik şiddetin izlerini içeren şarkıları derinlemesine bir bakış açısıyla ve bulundukları çevre içerisinde anlamaya odaklı bir yöntem olduğu için nitel araştırma yöntemi ve olgu bilim deseni kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini kitle iletişim araçları ile dinlenilen şarkılar oluşturmaktadır. Örnekleme yöntemi için amaçlı örnekleme yönteminden ölçüt örnekleme ve maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi izlenmiştir. Ayrıca verilerin toplanmasında basit rastlantısal örnekleme yöntemi de kullanılmıştır. Müzik kanalları arasından PowerTürk müzik kanalı ve YouTube müzik bölümü rastgele örneklem yöntemi ile seçilerek dinlenmiştir. Dinlenilen şarkıların içeriklerinin yer aldığı (şarkının adı, yılı vb.) siteler incelenmiştir. Genel olarak "alternatifim.com" adlı siteden yararlanılmıştır. Televizyon müzik kanalları ve şarkı sözleri sitelerinden elde edilen, anlamında ve içeriğinde kadına yönelik olumsuz yargı bulunan 300 şarkı 17.04.2015 – 27.04.2015 tarihleri arasında dört araştırmacı tarafından nitel araştırma desenine uygun olarak analize tabi tutulmuştur. Her araştırmacı şarkıları dinleyip temalara ayırmıştır. Araştırmacıların belirledikleri temalardan benzer ve aynı olanlar belirlenmiş farklı olanlar ise başka bir araştırmacıya danışılarak ortak bir tema altına alınmıştır. Sonuç olarak şarkılar sözlerine uygun çıkarımlar yapılarak 4 ana tema ve 11 alt tema altında toplanmıştır. Bu temalar oluşturulurken ilgili kanallarda çalan ve sitelerde incelenen şarkıların anlamında ya da içeriğinde "kadını çağrıştıran" şarkılar taranmıştır. Taranan şarkılarda cinsiyet ayrımcılığı, cinsiyetçi bir bakış veya herhangi bir şiddeti içeren şarkıların sözleri belirlenmiştir.

BULGULAR VE SONUÇ

Toplumumuzda kadına yönelik her türlü şiddetin içselleştirilmesine şarkıların da neden olduğu düşüncesinden hareketle yapılan çalışmada şarkı sözlerine odaklanılmıştır. Araştırmada incelenen şarkılarda günlük yaşamımızda sürekli dinlediğimiz, küçük yaşta çocukların bile ağzından düşürmediği, kadınlara yönelik hakaret, cinsellik, şiddet içerikli çok fazla söze rastlanmıştır. İncelenen sınırlı sayıdaki şarkı arasından bile kadına yönelik beddua ve hakaret içeren, değersiz olduğunu vurgulayan, cinselliğini öne çıkaran, erkeğini rezil eden bir konumda olan çok sayıda şarkıya rastlanmıştır. Örneğin; *"Üçer avrat almayan / Hiç erkekten sayılmaz", "Kızlar dura dura hiç olur / Oğlan dura dura koç olur", "Sokak kadını vicdansız sürt.k", "Oy kalçalar kalçalar domates der salçalar/ Ayten kafayı çekince herkesten iyi çalkalar / Ata vurdum belleme gir koynuma terleme / Her yanım senin olsun okçuruma elleme", "Kız ben seni vurmaz mıyım / saçlarından asmaz mıyım"* şarkı sözlerinde açık olarak görülmektedir. Kadına yönelik olumsuz yargıları içeren 300 şarkıya ilişkin ana temalar ve oranları ise şu şekilde sıralanmaktadır: (1) Toplumda Kadın (n: 53, %17), (2) Cinsellik (n: 128, %43), (3) Kadına Yönelik Uygunsuz Söylemler ve Davranışlar (n: 96, %32), (4) Kadının Dış Görünüşü (n:23, %8). Nitel verilerin sayısallaştırılmasında alt temalardan yararlanılmıştır. Örneğin; "Toplumda Kadın" ana temasının alt temaları "Eşya olarak algılanan kadın, Çok konuşkan olarak görülen kadın, Erkeğini rezil ettiği düşünülen kadın, Değersiz olarak görülen kadın, Hizmet etmesi gerektiği düşünülen kadın, Coğrafi özelliklere göre yargılanan kadın" olarak belirlenmiştir. Şarkıların içerisinde geçen "dırdır", "vırvır", "malımsın", "kara leke", "vicdansız s.rtük", "k.hpe", "kıvrak belli" gibi sözcüklüklerin sıklığı dikkate alınarak sınıflandırılmış ve sayısallaştırılmıştır.

[1] Arş. Gör., Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü.

[2] Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü.

İncelenen şarkılarda en çok oran kadının cinsel obje olarak algılanması alt temasına ait çıkmıştır. Bu da toplumun bastırılmış duygusunun şarkılarda ses bulmasıdır. Ayrıca şarkı sözlerinin olduğu gibi şarkı adlarının da kadını çağrıştırdığı görülmüştür. Örneğin; İsmail YK'nın Cicilerini, Ankaralı Turgut'un Zilli Fırıldak, Bülent Gökçe'nin Sokak Kadını, Fatih Ürek'in Bakirem, Teoman'ın Fahişe adlı şarkılarında görülmektedir.

Sonuç olarak günümüz kitle iletişim araçlarında, sokaklarda, toplu taşıma araçlarında, neredeyse her yerde ve her zamanda, küçük büyük herkesin, iradesi dışında dinlemek zorunda bırakıldığı şarkılar ve sözleri kadınlara uygulanan psikolojik şiddeti içselleştirmemize ve normalleştirmemize neden olmaktadır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER:

Kadın, şiddet, şarkılar, popüler kültür, mizojini.

"KİŞİSEL OLAN POLİTİKTİR" ŞİDDET GÖRMÜŞ KADINLARIN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE İLİŞKİN ALGILAMALARI

Arzu İçağasıoğlu Çoban[1], Begüm Turğut[2]

GİRİŞ

Kadına yönelik şiddet dünyada ve ülkemizde yaygın olarak karşımıza çıkan önemli bir sorundur. Özellikle son yıllarda ülkemizde şiddete uğrayan kadınların sayısında ve şiddetin görünürlüğünde ciddi artışlar olmuştur. Birleşmiş Milletler tarafından yapılan bir araştırmaya göre hayatının herhangi bir döneminde fiziksel şiddete uğrayan kadınların oranı %12'den (Çin gibi) başlayıp değişen bölgelere göre % 59'lara kadar (Zambiya) yükselebilmektedir (ASPB, 2012). Avrupa Birliği tarafından yürütülen bir diğer araştırmaya göre ise her beş kişiden biri, arkadaş çevresinde ya da ailesinde ev içi şiddete tanık olmaktadır (European Commission, 2010). Ülkemiz genelinde yaşamının herhangi bir döneminde fiziksel şiddete maruz kaldığını belirten kadınların oranı 2010 yılı itibari ile %39' dur. Başka bir ifadeyle, her 10 kadından 4'ü eşi veya beraber olduğu kişiler tarafından fiziksel şiddete maruz kalmıştır.

Kadına yönelik şiddetin nedenleri açıklayan kuramlar içi içe geçmiş pek çok nedenden söz etmektedir. Biyolojik, ruhsal, ekonomik, sosyal alanlardaki pek çok etken kadına yönelik şiddet sorununu ortaya çıkarmaktadır. Bu etkenlerden belki de en önemlisi toplumsal cinsiyettir. Toplumsal cinsiyet kavramı en genel tanımıyla, erkek ile kadın arasındaki kültürel farklılaşım olarak tanımlanır. Toplumsal cinsiyet kavramı, kadın ve erkeğin biyolojik farklılıkları yerine, kadın ve erkeğin toplumsal olarak nasıl inşa edildiğini, kültürel özellikler doğrultusunda kadın ve erkek olmanın toplumdaki yerini inceler. Bir başka deyişle kadınların ve erkeklerin sosyal olarak kendilerine biçilen roller ve bu rollerin bireyler tarafından nasıl algılandığıdır.

Feminist teori, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve bu eşitsizliği yaratan etkenlerle ilgilenir. Teori, toplumsal cinsiyet teorileri, cinsiyet kavramından yola çıkarak, ırk, sınıf, kültür, din, millet gibi önemli sosyo-kültürel ayrımları ve farklılıkları da açıklamaya çalışır (Çak, 2010). Feminist yöntem içerisinde de çeşitli akımlar oluşmuş ve her birinin kendine göre olaylara bakış yöntemleri gelişmiştir. Bu oluşumlar, liberal, sosyalist ve radikal feminizm olarak adlandırabilir. Hangi feminist akım olursa olsun, tüm bu farklı bakış açıları temelde kadınların, toplum tarafından yaratılan ve dayatılan rolleri benimsedikleri/benimsemek zorunda kaldıkları, bu nedenle kendilerini güçsüz hissettiklerini, güçsüzleştirildiklerini ifade etmektedir. Şiddet mağduru kadınların, gördükleri şiddeti sonlandırmaları ve bu süreçten kurtulabilmelerinde farklı pek çok etkenin varlığından söz edilebilir ancak bu etkenlerin içinde en önemli etken kuşkusuz kadınların kendilerini nasıl algıladıkları, toplumsal cinsiyet rolleri açısından kendilerini nerede gördüklerini fark etmeleridir.

Oakley (1985)'e göre "cinsiyet" biyolojik olarak kadın-erkek ayrımını anlatırken; "toplumsal cinsiyet" kadınlık ile erkeklik arasında ve toplumsal bakımdan eşitsiz bölünmeyi ifade etmektedir. Yine Oakley (1985)'e göre, toplumsal cinsiyet bir kültür meselesidir ve kadınlar ile erkeklerin "dişil" ve "eril" olarak sosyal sınıflandırılmasına işaret etmektedir. İnsanların eril veya dişil olduğu ise aynı şekilde anlaşılamaz; ölçütler kültüreldir, yere ve zamana göre değişiklik gösterir. Cinsiyetin değişmezliğini kabul etmek zorunludur ama toplumsal cinsiyetin değişkenliği de kabul edilmelidir. Toplumsal cinsiyet ayrımcılığının bir sonucu olarak kadınların bazı insan haklarından yararlanamaması söz konusudur. Fırsatları kullanma, kaynakların ayrılması ve kullanımında, hizmetlere ulaşmada bireyin cinsiyeti nedeni ile ayrımcılığa maruz kalmaması/ayrımcılık yapılmaması sosyal devletin gereklerinden biridir. Kadına yönelik şiddetle mücadele; adalet, sağlık, güvenlik, sosyal hizmet gibi birden çok hizmet dalının koordinasyon ve işbirliği içinde çalışmasını gerektirir.

AMAÇ

Bu çalışmanın amacı, şiddet görmüş ve bu şiddet nedeni ile sığınmaevinde kalan kadınların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algılamalarının nasıl olduğunun belirlenmesidir. Bu açıdan çalışmanın kuramsal

[1] Doç. Dr. Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

[2] Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi

dayanağını feminist teori oluşturacaktır. Feminist teoriye göre, kadınlarla erkekler arasındaki eşitsizlikler toplumsal cinsiyet rollerinin algılanma biçimleri çerçevesinde yaratılan bir sorundur. Özellikle de şiddete maruz kalan kadınların bu rolleri nasıl algıladıkları ve bu roller çerçevesinde kendilerini nasıl algıladıkları şiddeti kavramsallaştırmaları ve şiddeti durdurabilmeleri açısından önem taşımaktadır. Feminist teori, kadınların yaşadıkları sorunların toplumsal sistemler tarafından belirlendiğini bu nedenle kişisel sorunların temelde o toplumdaki politikalarla yakından ilgili olduğunu savunmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, araştırma sonucunda elde edilen verilerin şiddet mağduru kadınlara yönelik politikaların yapılmasında yol gösterebileceği düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın amacı, şiddet mağduru kadınların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin algılamalarını derinlikli bir kavrayışla incelemek ve şiddete maruz kalmak nedeniyle karşılaştıkları sorunları onların bakış açısıyla anlamak olduğu için araştırma nitel araştırma olarak tasarlanmıştır.

Araştırmanın verileri Ankara'da yerel yönetimlere bağlı olarak açılan sığınmaevlerinin birinde kalan kadınlarla yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler yoluyla toplanacaktır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmanın sonuçları Sempozyum'da sunulacaktır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Feminist teori, toplumsal cinsiyet rolleri, sosyal hizmet,

KAYNAKLAR

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2012). *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2012-2015*. Elma Teknik Basım Matbaacılık, Ankara.

Çak, Ş. (2010). "Toplumsal Cinsiyet ve Feminizm Teorileri Bağlamında Türkiye'deki Reklam Filmleri ve Popüler Müzik Videoları", *Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, (4):105.

European Commission (2010). "Domestic Violence against Women Report" http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_344_en.pdf. Erişim tarihi: 7 Eylül 2015.

Oakley, A (1985). *Taking it like a woman*. Flamingo, London.

TOPLUMSAL CİNSİYET, ÖĞRENİLMİŞ ÇARESİZLİK VE KADIN

Veda Bilican Gökkaya[1], Sezer Ayan[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Toplumsal cinsiyet hem dünyada hem de ülkemizde tartışılmakta olan ve üzerinde durulması gereken önemli sorun alanlarından biridir. Erkek egemen bir nitelik taşıyan toplumdaki toplumsal ve kültürel kalıpların, bireylere aktarılması süreci olan toplumsal cinsiyet, bu süreçte kadınlara öğrenilmiş çaresizlikle kendi hayatlarının kontrolünün kendilerinde olmadığını ne yaparlarsa yapsınlar, var olan bu kalıp yargıları aşamayacaklarını, kaderlerine boyun eğmeleri gerektiğini öğretmektedir.

Kadınların, toplumdaki toplumsal cinsiyet algısına göre belirlenen rol ve statüsüyle sosyal yaşam alanlarda (kamu ve özel alanlar), erkeklerle eşit düzeyde yer alamaması, daha doğru bir ifadeyle ötekileştirilmesi önemli insan hakları ihlalidir ve biran önce çözüme kavuşturulması gereken bir sorundur.

ÇALIŞMANIN AMACI

Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet, bireylerin kimlik inşalarında çok önemli bir yerde durmaktadır. Birbirleriyle bağlantılı olan bu iki kavram birbirlerinin yerine kullanılsa da farklı anlamlar içermektedirler. Cinsiyet (sex), bireylerin biyolojik/fizyolojik özelliklerine dikkat çekerken, toplumsal cinsiyet (gender) ise toplumun ve kültürel yapının bireylere (kadın-erkek) aktardığı/yüklediği anlam ve beklentileri ifade etmekte, "kadın ve erkek arasındaki ruhsal, toplumsal ve kültürel farklılıkları dikkate almaktadır" (Giddens, 2000). "Bu farklılıklar, erkek egemen bir toplumda kadın cinsiyetine ilişkin olumsuz tutumların gelişimine neden olarak, toplumsal cinsiyetçilik adı altında topluma ayırımcılık olarak yansıması ile kadının sosyal, kültürel, politik, ekonomik alanlarda erkeğe göre düşük konumda tutulmasına yol açmaktadır" (Ayan,2014:148).

Toplumsal alanlarda yer almayan/alamayan kadın, toplumdaki bu mevcut durumu değiştirmeye, aşmaya çalışsa da toplumda oluşturulmuş, çoğu zaman görülmeyen ancak hissedilen duvarlara çarpmaktadır. Kendi rol ve statülerinde değişim yapmaya çalışan, ancak bu duvarlara çarpan kadın, "…bir şey yapsa bile hiçbir şeyin değişmeyeceğini, olayların kontrolü altında bulunmadığını ve bu konuda asla başarıya ulaşamayacağını düşünüp, cesaretini yitirmekte" (Sekman,2006:8), öğrenilmiş çaresizlikle erkeğin göreli üstünlüğünü kabul ederek, kimliğini de bunun üstüne inşa etmektedir.

Yaptığımız bu çalışmada, toplumsal cinsiyet algısı çerçevesinde öğrenilmiş çaresizlik kuramının, toplumda yer edinmeye çalışan kadının durumu/konumu üzerindeki etkisi tartışılacaktır.

TARTIŞMA

"Doğuştan itibaren aslında var olmayan karakteristik özelliklerin ve rollerin yapay bir şekilde toplum tarafından kadınlara yüklenmesi" (Adaçay,2014:10) olarak ifade edilen toplumsal cinsiyet sürecinde, özellikle kadınların öğrenilmiş çaresizliği de benimseyip, içselleştirdiğini belirtmekte yarar vardır. Ataerkil söylemlerin şekillendirdiği, toplumsal çevrenin belirlediği değerler doğrultusunda rollerini gerçekleştirmeye çalışan kadınlar, toplumsal beklentilere cevap verdiği sürece onaylanırlar. Bu toplumsal beklentiler, kadını pasif, bağımlı, boyun eğici, sosyal yaşam alanlarında tam olarak yer alamayan bir statü ve rollere büründürmektedir. Toplumdaki benimsenmiş kalıp yargıları aşmaya, onlardan sıyrılmaya çalışan kadın, farklı bir statü ve rol belirlemeye çalışsa da bu durum, onun toplumdaki oluşturulmuş, aşılması güç duvarlara çarpmasına, kontrolün kendinde olmadığını düşünerek çaresizliği kabul etmesine neden olmaktadır.

"Geleneksel rollerin dışına çıkıp, başkaldıran ve dayatılan rolleri sorgulayan kadın, erkekler tarafından 'femme fatale', 'mavi çoraplılar', 'şeytan', 'cadı', 'büyücü' gibi aşağılayıcı sözlerle karşılaşmış ve dışlanmıştır. …Kadını, melek gibi davranmadığı taktirde canavar gibi gören bir toplumda, melek olmadığını bilen kadın kendini canavar gibi görmek, ya da bu bilincin suçluluğuyla bir sürü psikosomatik hastalıklarla boğuşmak zorunda kalmaktadır. Histeri, anoreksi, agorafobi bunların en sık görülenleridir" (Ercan,2014:36-44).

1 Yar. Doç. Dr. Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Sivas

2 Doç. Dr. Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Sivas

SONUÇ

Toplumların tarihine baktığımızda erkeklerce öteki olarak konumlandırılan kadın, bir anlamda erkeğin üstünlüğünü kabul eden, kendini, kimliğini erkeğe göre belirleyen, toplumda özne yerine nesne olarak görülen ve erkeğin sahip olduğuna sahip olamayan, bir kimlik olarak kurgulanır. Bu kurgulanışta toplumdaki toplumsal cinsiyet algısıyla oluşturulan öğrenilmiş çaresizlik olgusu çok önemli bir yer tutmaktadır.

Kadın ve erkek her ne kadar farklı yaratılmış (biyolojik anlamda) olurlarsa olsun bu, onların özgür ve eşit haklara sahip olmaması anlamına gelmemelidir. Dolayısıyla bireylerin (ister kadın isterse erkek olsun) ilk önce toplumda mevcut olan toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin köklü bir zihniyet dönüşümüyle (ataerkil ideolojilerin yeniden kurgulanması ya da tamamen ortadan kalkması), kendi rol ve statülerini belirlemeleri, özellikle kadınların kendi içindeki gücün ve yeteneğin farkına vararak, öğrenilmiş çaresizlik yerine öğrenilmiş güçlülüğü geliştirmeleri gerekmektedir. Güçlü kadınlar, güçlü toplumları oluştururlar.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Öğrenilmiş çaresizlik, cinsiyet, toplumsal cinsiyet, kadın.

TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ VE KADININ HIV RİSKİ

Levent Kıylıoğlu[1]

ÖZET

Cinsel yolla bulaşan hastalıklar özellikle azgelişmiş ülkelerde toplum bütünlüğünü tehdit eder duruma gelmiştir. Bu çalışmanın amacı toplumsal cinsiyet rollerinin, kadınların maruz kaldıkları HIV riski ile ne düzeyde ilişkili olduğunu ortaya koymaktır.

Üzücü sonuçlara yol açma olasılığı yüksek olan davranışların (korunmasız cinsel ilişkiye girme, emniyet kemeri takmadan araba kullanma gibi), bu türden sonuçlara neden olma olasılığı daha düşük olan davranışlarla (kondom kullanarak cinsel ilişkiye girme, emniyet kemeri takarak seyahat etme gibi) kıyaslandıklarında riskli davranışları daha fazla yansıttıkları düşünülmüştür (Brynes, Miller ve Schafer, 1999). Sağlık bağlamında genellikle AIDS ve diğer cinsel yolla bulaşan hastalıklara yol açma olasılığı yüksek olan cinsel davranışlar riskli olarak tanımlanmıştır.

Toplumsal cinsiyet rolleri, bireyin biyolojik cinsiyetine uygun olarak kültürel normlar tarafından belirlenmiş davranış örüntüsü olarak tanımlanmıştır (Sinnoth ve Rabin, 2012). Baskın, etkili, karar veren ve güçlü gibi davranış özelliklerine sahip olmak klasik erkeksi cinsiyet rolüyle, duygusallık ve boyun eğme gibi daha edilgen davranış örüntüleri ise kadınsı cinsiyet rolüyle ilişkilendirilmiştir (Bem, 1974; Bandali, 2011). Geleneksel cinsiyet rollerinin erkeği cinsel ilişki istemeyen kadını ilişkiye zorladığı, ilişkide kondom kullanmasını engellediği, diğer taraftan alkol ve diğer uyuşturucu maddeleri kullanması yönünde ise baskıladığı iddia edilmiştir (Mane ve Aggleton, 2001). Sonuç olarak cinsiyet rollerinden kaynaklanan kadın-erkek eşitsizliğinin **(**Rosenthal ve Levy, 2010) ve şiddet kullanan eşlerin (Dunkle ve ark., 2004) genellikle kadınlarda HIV riskini artırdığı iddia edilmiştir.

Bu bölümde, kadınların aldığı HIV riskini etkileyen etmenlerden ekonomik etmenler, cinsel ilişkiye ve ilişkide kondom kullanmaya karar verme, kendinden büyük birisiyle ilişkiye girme ve eş şiddeti açıklanmıştır.

a. Ekonomik Bağımsızlık

Cinsiyet rolleri nedeniyle erkekten evini geçindirmek üzere çalışıp para kazanması, kadından ise ev işlerini yapması ve çocuğuna bakması beklenmektedir (Karim, Sibeko ve Baxter, 2010). Sonuç olarak kadın erkeğe ekonomik yönden bağımlı olabilmekte, ekonomik açıdan onun kontrolüne girebilmektedir. Erkeğe ekonomik açıdan bağımlı olan kadın onun kondom kullanmadan ilişkiye girme gibi cinsel isteklerini yerine getirmek zorunda kalabilmektedir.

b. Cinsel İlişkiye ve İlişkide Kondom Kullanmaya Karar Verme

Kadın kondomuna kıyasla, cinsel ilişkilerde yaygın olarak kullanılan kondom erkek kondomudur. Cinsel ilişkide edilgen bir konumda olması ve cinsiyet rolleri nedeniyle daha zayıf olması nedeniyle, kadının ilişkide bulunduğu erkeğe kondom kullanması konusunda yeterince ısrarcı davranamayacağı iddia edilmiştir (Woolf ve Maisto, 2008). Kadının güvenli ya da güvensiz yollardan ilişkiye girilmesini büyük oranda erkeğin tercihleri belirlemektedir.

c. Kendinden Büyük Birisiyle İlişkiye Girme

Genç kadınlar kendinden yaşça daha büyük, ekonomik açıdan daha varlıklı ve cinsel açıdan daha tecrübeli erkeklerle ilişkiye girebilmektedirler. Bu erkeklerin geçmiş cinsel yaşantıları nedeniyle cinsel yolla bulaşan HIV gibi enfeksiyonları taşıma olasılıklarının yüksek olmasının, ilişkiye giren kadınları HIV riski ile karşı karşıya bıraktığı bildirmiştir. Diğer taraftan, kendinden büyük erkekle ilişkiye giren kadının, cinsiyet rollerinden kaynaklanan zayıflığı nedeniyle erkeği kondom kullanması konusunda ikna edemediği belirlenmiştir (Krieger, 2003).

d. Eş Şiddeti

Dünya genelinde yaklaşık olarak her üç kadından birisinin cinsel ya da fiziksel şiddete maruz kaldığı tahmin edilmektedir (Filipovic, 2014). Eş şiddeti temel olarak cinsiyet rolleri arasındaki güç

[1] Dr. Psikolog. Düzce Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü

dengesizliğinden kaynaklanıyor olsa da, fakirlik ile artmaktadır (Krishnan ve ark., 2008). Kadınlara karşı şiddet, özellikle de cinsel ilişkiye zorlamanın HIV'e karşı duyarlılığı artırdığı, kadınların cinsel ilişkideki durumlarını, özellikle de kondom kullanımını (Taşçı ve Saruhan, 2007), ilişkinin zamanlamasını ve sayısını (Chin, 2013) etkileyebildiği iddia edilmiştir.

SONUÇ

Çalışmalar sonucunda kadının toplumdaki konumunu düşüren toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle daha fazla HIV riskine maruz kaldığı ortaya çıkmıştır. Bu cinsel risk, kadının konumunun daha düşük olduğu az gelişmiş ülkelerde ve HIV/AIDS'in daha yaygın olduğu ülkelerde daha belirgin iken, kadının ekonomik bağımsızlığa, eşit söz söyleme hakkına kavuştuğu ülkelerde ve HIV/AIDS'in daha seyrek görüldüğü ülkelerde daha zayıftır. Toplumdaki HIV sorunu ile mücadelede cinsiyet rollerinin değişimi yalnızca kadınların değişimini değil, aynı zamanda erkeklerin de bu konuda kendilerini yenilemelerini gerektirmektedir. Türkiye'de ve diğer ülkelerde sosyal politikaların ve sosyal hizmetlerin planlanmasında toplumsal cinsiyet rollerinin neden olabileceği riskler dikkate alınmalıdır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Toplumsal cinsiyet, HIV/AIDS, risk.

FEMİNİST SOSYAL HİZMET PERSPEKTİFİNDEN TAHT OYUNLARI (GAME OF THRONES) DİZİSİNDE KADIN DÜŞMANLIĞININ İNCELENMESİ

Veysi Baydar[1], Ayşe Sezen Serpen[2]

GİRİŞ

Günümüz modern toplumlarında kadın düşmanlığı (mizojini), kadınların toplumsal, ekonomik ve politik dışlanmaya maruz kalmasına ve toplum içinde kendi kimlik ve kişiliklerini özgür bir biçimde yaşamalarını engelleyerek erkek egemenliği altında hayatlarına devam etmelerine neden olan önemli bir ataerkil toplum pratiği olarak karşımıza çıkmaktadır. Esasen mizojini terimi, kadın düşmanlığı olarak kavramsallaştırılmış olup kadınlara karşı her türlü nefret, düşmanlık, önyargılı tutum, tavır veya davranış olarak tanımlanmaktadır. Popüler kültür, içindeki ataerkil sosyal yapı ve erkek egemen perspektif bakımından kadın düşmanlığını içeren söylem ve uygulamalar için risk teşkil etmektedir. Popüler yabancı dizilerde, kadınların toplumsal rolleri, statüleri, kimlikleri ataerkil ve erkek egemen toplum bakış açısı tarafından şekillenmektedir.

Feminist sosyal hizmet yaklaşımı, kadın düşmanlığı, toplumsal cinsiyet, cinsiyetçilik ve cinsiyet ayrımcılığı gibi hem bireysel hem de toplumsal anlamda, kadın sorunlarına neden olan kavramlara yoğunlaşmakta ve bu kavramlarla mücadeleyi ön plana çıkarmaktadır.

AMAÇ

Bu araştırmanın amacı feminist sosyal hizmet perspektifinden internet ortamında yayınlanan ve en çok izlenen (popüler olan) dizilerden biri olan Taht Oyunları dizisinde var olan kadın düşmanlığını incelemektir.

YÖNTEM

Bu araştırmanın evrenini, 2014 yılının ilk çeyreğinde, internet ortamında yayınlanan ve Türkiye izleyicileri tarafından takip edilen popüler yabancı diziler oluşturmaktadır.

Bu araştırmada, 2014 yılının ilk çeyreğinde www.dizibox.org internet sitesinde yayınlanan ve Türkiye'deki izleyiciler tarafından en çok izlenen (popüler olan) dizi olan Taht Oyunları dizisi, nicel araştırma yöntemlerinden biri olarak ifade edilen içerik analiz yöntemi kullanılarak, taşıdığı mizojinik içerikler bakımından incelenmiştir.

Bu araştırmada, Taht Oyunları dizisinin, 2014 yılının ilk çeyreği itibariyle son sezonunda yer alan bölümler, tabakalı örnekleme yöntemi kullanılarak, araştırmanın örneklemi olarak incelenmiştir.

Bu çalışmada, temel mizojinik temalar (kadın düşmanlığı içeren); a) kadınlara aşağılayıcı isimler takma ve onları karalama, b) kadınları cinsel açıdan nesneleştirme, c) kadınların kimlik bütünlüğünün/kişiliğinin zedelenmesi ve değersizleştirilmesi, d) kadına yönelik şiddetin kullanımı ve meşrulaştırılması, e) kadın cinsiyetini/fizyolojik özelliklerini alçaltan ve aşağılayan sözlerin kullanımı, f) kadınların zayıf ve yetersiz olduğuna dair kalıpyargıların kullanımı olarak ifade edilebilir. Bu temaların kullanım sıklığına göre araştırmanın verileri ortaya çıkarılmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Taht Oyunları (Game of Thrones) dizisine ilişkin araştırma kapsamında oluşturulan temalar içinde: 'Kadınların Kimlik Bütünlüğünün/Kişiliğinin Zedelenmesi ve Değersizleştirilmesi' temasının 62 sıklık ile %44,60 oranında; 'Kadınları Cinsel Açıdan Nesneleştirme' temasının 43 sıklık ile %30,93 oranında; 'Kadınlara Aşağılayıcı İsimler Takma ve Onları Karalama' temasının 17 sıklık ile %12,23 oranında; 'Kadın Cinsiyetini/Fizyolojik Özelliklerini Alçaltan ve Aşağılayan Sözlerin Kullanımı' temasının 7 sıklık ile %5,04 oranında; 'Kadına Yönelik Şiddetin Kullanımı ve Meşrulaştırılması' temasının 7 sıklık %5,04 oranında; 'Kadınların Zayıf ve Yetersiz Olduğuna Dair Kalıpyargıların Kullanımı' temasının da 3 sıklık ile %139 oranında değer aldığı tespit edilmiştir. Aynı çizelgede, kullanılan temaların toplam sıklığı ise 139 olarak belirlenmiştir.

[1] Karabük Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Araştırma Görevlisi

[2] Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi (Doç. Dr.)

SONUÇ

Sonuçlar incelendiği taktirde, savaş ve cinsellik içeren Taht Oyunları dizisinde, kadın düşmanlığına dair önemli bulguların ortaya çıktığı görülmektedir. Özellikle, cinselliğin kullanımının, dizinin izlenebilirliğini arttırmaya yani esasen kadın bedenini metalaştırmaya yönelik olduğu düşünülmektedir. Ayrıca incelenen dizide özellikle, kadınların çıplak gösterildiği veya erkek ve kadınla cinsel ilişkide bulunduğu sahnelerin bilerek uzun tutulduğu, izlenilen dizilerde, olayların akışı ve süresi göz önünde bulundurulduğunda, açık bir şekilde görülebilmektedir.

İncelenen Taht Oyunları dizisinde, kadınlar, erkeklere göre daha pasif gösterilmiş ve kahramanların veya olay örgüsünü çözümleyenlerin, çoğunlukla erkek karakterler olduğu görülmüştür. Kadın karakterlerin erkek karaktere bağlı ve bağımlı gösterildiği birçok sahne göze çarpmıştır. Yine bu dizilerde, kadınların ikincilleştirilmesi sıklıkla karşımıza çıkmış olup kadına yönelik taciz, tecavüz ve zor kullanma gibi uygulamalar bazen haklı gösterilerek meşrulaştırılmıştır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Feminist sosyal hizmet, kadın düşmanlığı (mizojini), mizojinik temalar, popüler kültür, Taht Oyunları (Game of Thrones) Dizisi.

SOSYAL HİZMET ÖĞRENCİLERİNDE TOPLUMSAL CİNSİYET ALGISI

Gülten Uçan[1], Güler Aydın[2], Hakan Baydur[3], Cemre Bolgün[4], Şeyda Yıldırım[5], Derya Şaşman Kaylı[6], Fatih Şahin[7]

GİRİŞ

Cinsiyet biyolojik ve toplumsal cinsiyet şeklinde ifade edilen iki boyut içerir. Biyolojik cinsiyet bireyin sahip olduğu morfolojik ve fizyolojik özellikleri ifade ederken toplumsal cinsiyet ise biyolojik cinsiyete atfen yüklenilen çeşitli toplumsal rol ve sorumlulukları içerir; her toplumun cinsiyet algısına ilişkin bir tasarımdır. Diğer bir deyiş ile toplum tarafından kadın ve erkeğe atfedilen değerler, beklentiler, yargılar ve rollerin ifade ediliş biçimidir.

Toplumsal cinsiyet rolü bireylerin içinde bulundukları kültüre özgü kalıplaşmış erkek ve kadın rollerini içerir ve o toplum tarafından kabullenilmiş kalıp yargılar şeklinde algılanır. Toplumsal cinsiyet yargıları bireylerin çalışma yaşamlarından, toplumsal yaşamlarına -örneğin aile kurumu içerisindeki kalıp davranışlarına- kadar uzanan farklı nitelikler taşır ve toplum tarafından belirlenmiş bu davranışları üstlenen bireyler kabul görür ve onaylanır. Bu kapsamda toplumsal cinsiyet rolleri erkek, kadın, evlilik, eşitlik ve geleneksel yapılar gibi farklı boyutlar altında incelemek mümkündür. Yapılan çalışmalar özellikle geleneksel rolleri üstlenme açısından cinsiyetler arasında belirgin farklılıklar olduğu yönündedir. Özellikle kadınların erkeklere göre daha fazla oranda geleneksel olmayan, eşitlikçi cinsiyet rollerini benimsediği belirlenmiştir.

Diğer taraftan genel beklenti üniversite öğrencilerinde kalıplaşmış cinsiyet rollerinin üniversite yaşamına başlama ile değişeceği, cinsiyetten bağımsız bir şekilde daha eşitlikçi ve geleneksel olmayan rollerin ağırlık kazanacağı yönündedir. Özellikle Sosyal Hizmet gibi bireyi, aileyi, grubu ve toplumu odak edinen, onların değer ve onurunu geliştirilmeyi hedefleyen bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin toplumsal cinsiyet algılarının zaman içerisinde olumlu yönde değişmesi beklenir.

AMAÇ

Çalışmanın amacı; bir ve ikinci sınıf sosyal hizmet öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algılarındaki farkı belirlemektir.

YÖNTEM

Yapılan araştırma bir tarama çalışmasıdır. Araştırma evreni Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü 1. ve 2. sınıfta öğrenim gören 164 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında 157 kişiye ulaşılmıştır. Araştırmada veri toplama, araştırmacılar tarafından oluşturulan bir anket yardımıyla özbildirime dayalı olarak, Haziran 2015 tarihinde yürütülmüştür. Uygulanan anketin ilk bölümü araştırmaya katılanların sosyo-demografik bilgilerinden oluşurken ikinci bölümde Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutum Ölçeği (TCRTÖ) bulunmaktadır. Ölçek Zeyneloğlu ve Terzioğlu tarafından geliştirilmiş, 38 madde ve beş alt boyut içermektedir. Ölçeğin 'eşitlikçi cinsiyet rolü', 'kadın cinsiyet rolü', 'evlilikte cinsiyet rolü', 'geleneksel cinsiyet rolü' ve 'erkek cinsiyet rolü' alt boyutları bulunmaktadır. Ölçeğin bütünü için Cronbach's alfa değeri 0.92, alt boyutları ise 0.72-0.80 arasındadır.

Araştırmanın bağımlı değişkeni TCRTÖ'nden elde edilen puan dağılımları, bağımsız değişkenleri öğrenim görülen sınıf ve diğer sosyodemografik özelliklerdir. Araştırmadan elde edilen verilerin tanımlayıcı özellikleri olarak sayı ve yüzde dağılımları ile ortalama±standart sapma, ortanca, en küçük ve en büyük değerleri sunulmuştur. Çözümleyici aşamada gruplar arası karşılaştırmalar için Mann Witney U testi ile Spearman korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Anlamlı bulunan değişkenler ve kontrol değişkeni olan

[1] Yrd. Doç. Dr., Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

[2] Arş. Gör., Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

[3] Yrd. Doç. Dr., Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

[4] Arş. Gör., Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

[5] Yrd. Doç. Dr., Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

[6] Yrd. Doç. Dr., Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

[7] Prof. Dr., Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

cinsiyet çok değişkenli ordinal lojistik regresyon analizine tabi tutulmuştur. Tüm karşılaştırma istatistiklerinde $\alpha<0.05$ kesme değeri olarak kabul edilmiştir. Verilerin işlenmesi ve çözümlenmesinde SPSS 21.0 ve STATA 13.0 istatistik paket programı kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılanların %48.4'ü birinci sınıf (n=76), %45.2'si birinci öğretim öğrencisidir. Öğrencilerin %46.1'i erkek, yaş ortalaması 19.8±2.0'dır. Katılımcıların %50.0'si en uzun süre ile kent merkezinde yaşadıklarını bildirmiştir. Katılımcıların %43.5'inin anne, %29.6'sının baba eğitimi ilkokuldur. Ortanca kardeş sayısı 3 ve ailenin ortanca geliri 2000 TL. olarak bildirilmiştir.

Tek değişkenli analiz sonucunda öğrenim görülen sınıf düzeyi ve öğretim türü ile anlamlı bir ilişki bulunamazken, cinsiyet ile TCRTÖ'nin tüm boyutları arasında yüksek düzeyde ilişki bulunmuştur ($p<0.001$). Ayrıca anne ve baba eğitimi ile kadın cinsiyet rolü arasında ($p<0.05$); geçim durumu ile evlilikte cinsiyet rolü boyutları arasında anlamlı ilişki belirlenmiştir ($p<0.05$).

Cinsiyet, anne eğitimi ve geçim durumuna göre düzeltilmiş çok değişkenli ordinal lojistik regresyon analizi sonuçlarına göre; eşitlikçi cinsiyet rolü, evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü boyutları ve ölçeğin toplam puanı ile öğrenim görülen sınıf düzeyi arasında anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$).

SONUÇ

Elde edilen bulgulara göre öğrencilerin eğitim gördükleri sınıf ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumları arasında anlamlı düzeyde ilişki olduğu görülmektedir. Cinsiyet, anne eğitimi ve geçim durumuna göre düzeltilmiş sonuçlar dikkate alındığında sosyal hizmet öğrencilerinin öğrenim düzeyi arttıkça toplumsal cinsiyet tutumları da olumlu yönde değişmektedir. Lisans düzeyinde verilen sosyal hizmet öğreniminin toplumsal cinsiyet eşitliği tutumunu geliştirici yönde etkisi bulunduğu tespit edilmiştir.

ANAHTAR KELİMELER

Toplumsal cinsiyet tutumu, sosyal hizmet öğrenim düzeyi, cinsiyet.

AFETLERDE TOPLUMLA ÇALIŞMA

Serap Arslan Tomas[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Afetlerde toplumla çalışma kavramı; afetlerden etkilenen bir toplumun farkına vardığı bazı ortak ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla iç ve dış kaynaklardan yararlanarak sorunlara çözüm bulmak için bireylerin, ailelerin ve toplumun harekete geçmesini sağlamayı ifade eder. Afetlerin büyük kitleleri etkileyen olaylar olması ve toplu travmalara neden olması sebebiyle afet yaşamış topluluklarla çalışma yöntemlerinin bilinmesi büyük önem arz etmektedir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışma, sosyal hizmet uzmanları ile afetlerde toplumla çalışmanın yolları ve yöntemleri ile ilgili bilgi ve deneyimlerin paylaşımının sağlanarak onların gerekli mesleki donanıma sahip olmalarına destek olmayı ve son dönemde ülkemizde yaşanan afet müdahalelerine bilimsel anlamda katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

TARTIŞMA

Toplum katılımı, afet yaşamış toplulukların kendi kendilerine yardım ederek normal hayata geçiş süreçlerini hızlandırır. Depremler, yangınlar, seller, savaşlar, göçler yani afetler insanlar için fiziksel, sosyal ve ekonomik kayıplar doğuran, normal yaşamı gündelik faaliyetleri durdurarak ve/veya kesintiye uğratarak onları olumsuz etkileyen olaylardır.

Afetlerden ve acil durumlardan sonra toplumlarda alışılagelmiş baş etme mekanizmaları işlevselliğini yitirebilmektedir. Bu durumu yaşayan toplumda birtakım sosyal ve psikolojik güçlükler görülebilmektedir.

Bireyler korku, öfke, suçluluk, kaygı, depresyon, umutsuzluk, güvensizlik, acizlik terk edilmişlik, pasif kurban olma duygusu gibi birçok olumsuz duyguyu yaşarlar. Bu duygular iştahsızlık ve uyku sorunlarından dikkat ve hafıza sorunlarına kadar bir dizi sorunu beraberinde getirebilir. Bununla birlikte bezginlik, içe kapanma, tecrit, şiddet kullanımı, yabancılaşma, yardım sağlayan kurumlara ve kişilere karşı öfke ve suçlama gibi olumsuz davranışlar gösterebilirler. Bu durumun sonucunda bireylerde iş veriminin düştüğü, üretkenliğin durduğu, toplumsal konumun sarsıldığı, bireylerin normal yaşantının gereklerini yerine getiremediği ve aile içi ilişkilerin bozulduğu görülür.

Afetlerden sonra toplum düzeyinde neler olduğuna baktığımızda yaşanan can kayıplarını, eşya ve malzeme kayıplarını, hayvan ve tarım ürünlerinin kayıplarını, iş kayıplarını görüyoruz. Bina ve altyapı hasarları karşımıza çıkıyor. İşyerleri ve üretim tesislerinin kapanması sonucu üretim kayıpları, üretim ve arz kaybının yol açtığı pazar kayıpları, üretim, turizm ve ticaret gibi temel sektörlerdeki durma/aksamanın yol açtığı gelir kayıpları, devlet hizmetlerinin kesilmesi ya da aksamasının yol açtığı hizmet kayıpları (sağlık, eğitim gibi alanlar) yaşamaktayız. Yardım ve iyileştirme harcamalarının artışı ve genel kalkınma programlarındaki aksamaların doğurduğu gider artışı, bununla bağlantılı kaynakların azalması da toplum düzeyindeki etkilere örnek olarak verilebilmektedir.

Bununla birlikte birey ve aile düzeyindeki etkileri de dikkate aldığımızda afetten etkilenen toplumlarda yoksulluk, göç, işsizlik, suça yönelim ve aile içi şiddet gibi sosyal sorunları görüyoruz. Gelenek ve görenekler sarsılmakta, toplumun daha önce kullandığı baş etme yöntemleri işlerliğini yitirmekte, daha önce de bahsettiğimiz gibi yaşamın gereklerinin yerine getirilemediğini yani toplumda sosyal işlevselliğin kaybolduğunu görmekteyiz.

Afetlerde toplumla çalışmadaki amaç, toplumun bir an önce normal yaşantısına geri dönmesini sağlamak amacıyla; toplumu kendi sorunlarına yönelik çözüm bulmak için harekete geçirmek, gelecekte ortaya çıkması muhtemel sorunlarla başa çıkma kapasitesini artırmak ve toplumu iyileşme sürecinde desteklemektir.

1 Türkiye Kızılay Derneği Eğitim Yönetimi Bölümü Birim Yöneticisi, Hacettepe İİBF Sosyal Hizmet Bölümü Yarı Zamanlı Öğretim Görevlisi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Doktora Programı Öğrencisi

SONUÇ

Travmatik bir olay yaşadıktan sonra bireyler, konuyla ilgili çalışmalara ne kadar çabuk dahil olurlar ve ne kadar aktif katılım gösterirlerse, olayın etkisini o kadar az hissederler. Toplumu harekete geçirmede temel yönelim, bireyin kendi kendine yardım edebilme becerisini artırmaktır. Bunun için kapsamlı bir durum/ihtiyaç değerlendirmesi, toplumsal kaynakların belirlenmesi, incelemeler doğrultusunda eylem planı hazırlanması, sürecin izlenmesi ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Toplum katılımı uygulamalarında toplumun başa çıkma alışkanlığının, geçmiş dönem ilişki ve örgütlenme yapısının incelenmesi/dikkate alınması bu çalışmalarda kolaylaştırıcı rol oynanacaktır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Afet, toplum, toplumu harekete geçirme, kendi kendine yardım.

AFET YÖNETİMİ POLİTİKALARININ BELİRLENMESİNDE ETİK YAKLAŞIM: MÜLTECİLERE YÖNELİK SOSYAL YARDIM VE SOSYAL HİZMET UYGULAMALARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Ömer Yavuz[1], Zakir Tekin

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Afetler, olağan yaşamı etkileyerek kesintiye uğratan ve insanları fiziksel, sosyal, ekonomik ve psikolojik yönden zarara uğratan olaylardır. Afetlerin görülme sıklığı ve yol açtığı yıkımlar geçmişe göre giderek artmakta ve çok sayıda insan afet nedeniyle yardıma muhtaç hale gelmektedir. Afete maruz kalan kişilerin ihtiyaçlarının karşılanmasında sosyal yardım ve hizmetlerin çok önemli yeri vardır. Ancak oldukça karmaşık bir hal alan afetlerin olumsuz sonuçları karşısında bu yardım ve hizmetleri sağlamak kolay olmamakta ve çok sayıda kamu kurumu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşunun katılımını gerektiren bir organizasyona ihtiyaç duyulmaktadır. Afet yönetimi politika ve uygulamalarının bu aşamadaki hedefi ise söz konusu organizasyon içerisinde yer alan kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon ve işbirliği sağlayarak afetzedelere yapılan yardımların etkinliğini artırmaktır. Savaş, iç çatışma ve terör faaliyetleri nedeniyle yaşanan büyük nüfus hareketlilikleri, hem dünyada hem de Türkiye'de afet yönetiminin güncel sorun alanlarından birini oluşturmaktadır. Mülteci hareketleri, çok sayıda insanın uygun olmayan yaşam koşullarında, yardıma muhtaç bir halde hayatlarını devam ettirmek zorunda kaldıkları durumlar ortaya çıkarır. Normal zamanlarda devletler, muhtaç duruma düşen bütün vatandaşlarına sosyal yardım ve sosyal hizmet sunmakla yükümlüdür. Mültecilerin bu bağlamda karşılaştığı en temel sorun, bu kişilerin herhangi bir devlet korumasına sahip olmamalarıdır. Uluslararası ve ulusal hukukta mültecilere yönelik yapılacak yardımlara hukuki dayanak oluşturan bir takım düzenlemeler mevcuttur. Ancak bu düzenlemelerin etkin bir şekilde uygulanması için, çoğu zaman etik bir yaklaşıma ve davranış kurallarını belirleyen kodlara ihtiyaç duyulmaktadır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Çalışmanın temel amacı, mültecilere yönelik sosyal yardım ve sosyal hizmet uygulamalarına dayanak oluşturan etik düzenlemeleri ortaya koymaktır. Daha genel olarak ise, afet yönetimi politika ve uygulamalarının bu etik ilkeler çerçevesinde gerçekleştirilmesine katkı sunulması amaçlanmaktadır. Ayrıca mültecilere yönelik sosyal yardım ve hizmet uygulamalarını gerçekleştiren, afet yöneticilerinin, sağlık personellerinin, sosyal hizmet uzmanlarının ve diğer görevlilerin davranış ve yaklaşımlarına rehber olunması hedeflenmektedir.

TARTIŞMA

Herhangi bir acil durum nedeniyle vatandaşı oldukları ülkeden başka bir ülkeye göç etmek zorunda kalan kişiler, kendi ülkelerinin sağlayacağı haklardan ve korumalardan mahrum kalırlar. Bu durumda kişilerin başka bir ülkeye sığınması söz konusu olmaktadır. Sığınma hakkı ya da iltica hakkı, 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde yer alan hukuki ve politik bir haktır. Bu hak bağlamında mültecilerin yasal statüleri ile ilgili uluslararası ve ulusal düzeyde pek çok yasal düzenleme gerçekleştirilmiştir. Bu düzenlemeler çerçevesinde mültecilere yapılacak yardımların hukuki dayanağı oluşturulmuştur. Mültecilere yapılacak yardımlara dayanak oluşturan yasal düzenlemelerin yanı sıra yardım yapılırken uyulması gereken etik kuralları belirleyen düzenlemeler de mültecilere yapılacak yardımlar açısından yol göstericidir. Bu bağlamda Sphere Projesi ve Afete Yardımda Sivil Toplum Kuruluşları ve Uluslararası Kızılay ve Kızılhaç Hareketleri İçin Davranış Kuralları referans alınabilecek iki temel düzenlemedir. Bu düzenlemelerin temel hedefleri, afet ve acil durumlardaki müdahale operasyonlarında etkinliği, kaliteyi ve hesap verebilirliği sağlamak ve uyulacak temel ilkeleri belirlemektir. Böylece afetzedelere yapılacak yardımlara tüm dünyada uygulanabilecek minimum standartlar getirilmektedir. Bu düzenlemeler afet ve acil duruma maruz kalan kişilerin insanî haklarını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla mülteci hareketleri de bu projenin uygulama alanlarından biridir. Düzenlemelerin temel hareket noktası tüm insanların onurlu bir yaşam sürme hakkına

1 Arş. Gör. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü, omeryavuz@comu.edu.tr

sahip olduğu düşüncesidir. Yani insanların bütün ihtiyaçları evrenseldir ve bu ihtiyaçlar evrensel insan hakları çerçevesinde ele alınmalıdır.

SONUÇ

Mültecilere yönelik yardım faaliyetlerinde görev alan kurum, kuruluş ve kişiler, hiçbir ırk, din, dil, renk ayrımı yapmaksızın ve vatandaşlık bağı gözetmeksizin hizmetlerini sürdürmelidir. Diğer taraftan etik yaklaşım, yapılan yardımların etkinliğini artırmayı da amaçlamaktadır. Bu bağlamda yapılan yardımların siyasi ve dini amaçlarla istismar edilmemesi, sosyal yardım ve sosyal hizmet uygulamalarında mültecilerin de görev alması, yardım verilen grubun kültürünün göz önünde bulundurulması gibi hususlar, etik yaklaşım kapsamında değerlendirilmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Afet yönetimi, etik, mülteci, sosyal hizmet, sosyal yardım.

GÖÇ VE SOSYAL HİZMET

Bilge Demir[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Tarihte çeşitli nedenlerle insanlar göç etmek zorunda kalmıştır. Bu insanların birçoğu maalesef ölümle sonuçlanan bir yola çıkmış, bir kısmı da yaşamını sürdürebileceği bir ülke bulabilmiştir. Göç, iltica olgusunun sosyal problem oluşturmaya başlaması ile birlikte devletler bu konu hakkında çalışmalar yapmaya, yasalar üretmeye başlamışlardır. Bu yasalar ve çalışmalar ülke devlet bazında kalmamış, uluslararası platformda yerini almıştır.

ÇALIŞMANIN AMACI VE YÖNTEMİ

Göçmenler hakkında günümüze kadar kolluk birimleri tarafından yürütülen iş ve işlemler, 04.04.2013 tarih ve 28615 sayılı Resmi Gazete ile birlikte yürürlüğe giren 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanun hükümleri gereğince Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

Göç İdaresi İl Müdürlüğü sivil bir kurum olarak 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ve bu kanuna bağlı yönetmelikler ile çalışmalarını yürütmektedir. Sosyal Hizmet Uzmanları da bu kanun içerisinde yer almaktadır.

Göç alanında Uluslararası ve ulusal yasal düzenlemeler çerçevesinde ve sosyal hizmet mesleğinin ülkemizdeki mevcut durumunu anlatan betimleyici bir çalışma ile sempozyumda paylaşımda bulunulması planlanmaktadır.

TARTIŞMA

İltica alanında BMMYK'nın (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği) kuruluş amacı olan ve mülteci sorunu çözümünün temel dayanağı olan, Mültecilerin Hukuki Statüsüne ilişkin Sözleşme, 28 Temmuz 1951 yılında kabul edilmiştir. Türkiye; Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesi'ne 29 Ağustos 1961 tarihinde Coğrafi Çekince ile taraf olmuştur.

"Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar ile Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılara ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" hükümlerine göre mültecilerle ilgili çalışmalar 11.04.2014 tarihine kadar Emniyet Müdürlüğü tarafından yürütülmüştür.

Dünyada artış gösteren göç dalgası ve politikaları ile birlikte Türkiye de yeni bir kurumsal yapılanma içine girmektedir. Göç politikalarında sosyal refah hizmeti, insanın değeri nerde durmaktadır bunlar tartışma konularıdır ve değerlendirilmesi gerekmektedir.

SONUÇ

Yukarda bahsedilen yeni yasal düzenlemeler doğrultusunda sosyal hizmet mesleğinin temel taşlarından olan hak temelli yaklaşımlar, insanın onur ve değeri, dezavantajlı grubun yüksek yararı çerçevesinde sosyal hizmet uzmanları yerini almaya çalışmaktadır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Göç, mülteci, sığınmacı, özel ihtiyaç sahipleri, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, sosyal hizmet uzmanı.

TÜRKİYE'NİN SURİYELİ SIĞINMACI AKININDAKİ KRİZ YÖNETİMİ ANALİZİ

Oktay Tatlıcıoğlu[1] , Hatice Nuhoğlu[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Suriyeli sığınmacı konusu dünya ölçeğinde en önemli sorunlardan biri haline gelmiş durumdadır. Sorunun en önemli muhataplarından olan Türkiye'de Suriyeli sığınmacı sayısı dört yılda iki milyonu bulmuş olup Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en büyük kitlesel akınıyla karşı karşıya kalmıştır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışma ile son yılların en önemli insani sorunu haline gelen Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye geliş süreçlerindeki göç yönetimine ilişkin bilgiler krize müdahale teorisi temelinde paylaşılarak travmatik yaşam deneyimlerinin yaşandığı olağanüstü bir durumu simgeleyen göç olgusu ve özellikle savaş sonrası göç olgusu hakkındaki politik anlayışın nasıl olması gerektiği üzerine sosyal hizmet perspektifiyle düşünme teklif edilecektir.

TARTIŞMA

Dünyanın son yıllarda karşılaştığı en ciddi insani krizlerinden biri olarak Suriyeli sığınmacılar meselesi kabul edilmektedir. Türkiye'ye yansıyan yönüyle bakıldığında yönetimi çok zor bir sınırın varlığı ve çok büyük kitlesel göçlerin yaşanması sonucu ülke bir göç krizi içine girmiştir. 2011 yılından bu yana kitlesel akınlar devam etmekte ve Türkiye bu ciddi göç sorununu kendi sınırları içinde çözebilmek için göç politikasında köklü değişiklikler (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ve Geçici Koruma Yönetmeliği yayınlanması, Göç İdare Genel Müdürlüğü'nün Kurulması gibi) yapmıştır. Ülkenin göç politikalarındaki bu radikal değişimlerle kriz yönetiminin süreci nasıl etkilediği üzerine politika analizi yapılacaktır.

Türkiye, sürecin başlarında ilk kitlesel göçlerin uzun soluklu olmasını beklemediği için sınır illerinde kurulan birkaç mülteci kampıyla süreç yönetmeye çalışmıştır. Ancak ilerleyen süreçte daha büyük kitlesel akınlarla karşı karşıya kalan Türkiye 25 mülteci kampının yanında şehirlere dağılan 1.7 milyon sığınmacının barınma, beslenme, eğitim, sağlık vb. gibi ihtiyaçlarına cevap aradığı bir ülke haline döndü. Öte yandan bu sığınmacılarla şehirlerde beraber yaşayan yerel halkın yabancıyla kurduğu bu temasların doğurduğu ekonomik ve sosyal sorunlar da kriz yönetiminin bir parçası olarak değerlendirilecektir.

Ayrıca tüm bunlara ek olarak süreç, genel anlamda krize neden olan olayla ilgili dengesizlik deneyimini en aza indirmek veya çözüme kavuşturmak için müracaatçının ihtiyacı olan desteği, kaynağı ve uyumla ilgili baş etme becerilerini harekete geçirmeye yardımcı olma hedefinde zaman sınırlı bir müdahale olan krize müdahale teorisi ile değerlendirilecektir.

SONUÇ

Yaşanan bu insani krizin yönetimine ilişkin olarak uluslar ve sınırları aşan insani bir bakış açısıyla sürecin sosyal hizmet etik ilke ve değerleriyle değerlendirilmesi ve politikaların güvenlik politikaları yerine insani ihtiyaçların temel alındığı ve hizmetlerin hak temelli bir paradigmayla yasalaşması gerektiği düşünülmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Suriyeli sığınmacılar, sosyal hizmet, krize müdahale, göç politikaları.

[1] Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Araştırma Görevlisi

[2] Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Araştırma Görevlisi

TÜRKİYEDE GÖÇMEN SORUNU: İZMİR'DE GEÇİCİ KORUMA STATÜSÜ SAHİBİ SURİYELİLER ÖRNEĞİ

Garip Yolcu[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Son yıllarda göç kavramı tüm dünya ülkelerinin gündemini oluşturmakta, özellikle düzensiz göçle birlikte toplu halde yer değiştiren insanlar gerek transit gerekse hedef ülkelere ciddi manada sorumluluk ve ağır bir yük getirmektedir. Bunun en bariz örneği ülkelerindeki savaştan kaçıp ülkemize sığınan Suriyeli göçmenlerdir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Ülkelerindeki savaştan kaçarak ilimize gelen Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerin İzmir ilinde ne gibi sorunlar yaşadıklarını, yaşanılan yere adapte olma sürecinde karşılaştıkları zorlukları tartışmak ve Geçici Koruma statüsündeki Suriyelilerin sosyo-kültürel özelliklerinin Türkiye'ye uyum süreci üzerindeki etkisini betimlemektir.

ÇALIŞMANIN ÖNEMİ

Çalışmanın önemi, ülkemizde sayıları giderek artan göçmen grupların yaşadığı sorunları belirleyerek bu sorunlara eşitlikçi, insan hakları odaklı profesyonel müdahaleler yapabilmek ve toplumda, yaşanan bu dramlara farkındalık kazandırmadır.

Sorunun tarihsel oluşum süreci:

2011 yılının Mart ayında, iç karışıklıkların başlamasından bu yana, günden güne artan sayıda Suriye vatandaşı Türkiye'ye sığınmıştır. Ülkemiz bu kişilere 'geçici koruma' sağlamaktadır. Türkiye Cumhuriyeti bu durumdan etkilenen Suriye vatandaşları için "açık kapı" politikası izlemiştir.

Bugün Türkiye'de yaşayan Suriyeliler:

Türkiye şu anda, yaklaşık dört yıldan bu yana 10 şehirde kurulan 25 geçici barınma merkezinde 259.151 Suriyeli yabancıya ev sahipliği yapmaktadır. Bunun dışında, geçici barınma merkezleri dışındaki 1.712.914 Suriyeli yabancıya sağlık, eğitim ve gıda yardımı sağlanmaktadır. Türkiye'ye gelen Suriyeli sığınmacıların yüzde 14'ü Türkiye'deki 10 kentte bulunan 25 geçici barınma merkezine yerleştirilmiştir ve yüzde 86'sı geçici barınma merkezlerinin bulunduğu 10 kent de dâhil olmak üzere çeşitli kentlerde geçici barınma merkezleri dışına yerleşmiştir.

İzmir'de Yaşayan Suriyeliler:

İzmir'de kamp olmadığından geçici koruma sahibi Suriyeliler İzmir'in farklı ilçelerinde ikamet etmekte, bu ilçeler genellikle dar gelirli ailelerin yaşadıkları yerler olmaktadır. Tanıtma kartı sahibi Suriyeliler ülkemizin sunmuş olduğu eğitim, barınma, sağlık ve sosyal yardımlardan faydalanabilmektedir. Yasada henüz tanıtma kartı sahiplerine çalışma hakkı olmadığından, Suriyeli sığınmacılar çoğunlukla kaçak çalışmak zorunda kalmaktadır. Bununla birlikte İzmir İl Göç İdaresi Müdürlüğü bünyesinde 2015 yılının sonlarına doğru bir Kabul ve Barınma Merkezi açılacak ve burada ihtiyaç sahibi mültecilere hizmet sunulacaktır.

İzmir'de Suriyelilere yönelik sosyal hizmet müdahalesi süreci

İnsan Hakları İlkeleri ve sosyal adalet kavramı sosyal hizmet açısından çok önemlidir ve sosyal hizmetin temelini oluşturmaktadır.

Sığınmacılık konusuna ilişkin sosyal hizmet müdahalesi genelci bir uygulamaya dayandırılmalıdır. Burada Sosyal Hizmet Uzmanına düşen görev:

Danışmanlık: Mültecilere ihtiyaç duydukları her konuda danışmanlık vermek.

Savunuculuk: Gerektiğinde mültecilerin haklarını savunabilmek.

Bilgi verme: Mülteciye ihtiyaç duyduğu her konuda bilgi verebilmekte ve yönlendirebilmek. Kaynaklarla buluşturma: Müracaatçıları toplumdaki kaynaklarla buluşturma anlamında çalışmalar yapabilmek.

[1] Sosyal Hizmet Uzmanı, CBÜ Sosyal Hizmet ABD Yüksek Lisans Öğrencisi

Güçlendirme: Mültecileri içinde bulundukları tüm güçlüklere karşı koymaları yönünde çalışmalar yapabilmektedir. Müracaatçıları güçlendirirken SHU "güç" kaynaklarına başvurma gereksinimi duyabilir.

İzmir'de göçmenlerin son durumu nedir?:

Uluslararası Tıbbi Birlikler ve Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği 2014 Aralık ayında birlikte İzmir'de yaşayan Suriyeli Mültecilere yönelik ihtiyaç analizi çalışması yapmışlardır. Bu çalışma İzmir'de on iki semtte yoğun olarak yaşayan Geçici Koruma sahibi 209 aile ve 1289 Suriyeli birey ile yapılmıştır. Bu çalışmada elde edilen sonuçlar: Çalışma oranının oldukça düşük olduğu gözlenmiş %16. Okul çağındaki çocukların %15.3'ü ailesinin geçimine katkı sağlamak için çalıştığı belirtilmiş. Sağlık ihtiyaçlarının yüksek olduğu, hanelerin %41'inde kronik bir hastalığı olan kişi/kişilerin bulunduğu belirtilmiş. Sağlığa erişimin ortalamanın üzerinde olduğu %69, sağlığa erişimde problem yaşayan kişilerin çoğunun dil engeli sebebiyle sorun yaşadığı gözlemlenmiş %60. Tanıtma kartı almayan kişilerin çoğunun(%32) bilgi eksikliği nedeniyle kayıt olmadığı gözlenmiş. Görüşmeye katılanlar içinde çalışanlar arasında yalnızca bir kişinin çalışma izninin olduğu belirtilmiş. Genel olarak yerel halkla pozitif bir ilişki olduğu %75 belirtilmiş. Görüşme yapılan bireylerin %84'ü Suriye'de kriz bitince geriye dönmek istediklerini belirtmiştir.

SONUÇ, DEĞERLENDİRME, ÖNERİLER

Sonuç olarak İzmir ilinde azımsanmayacak sayıda Suriyeli geçici koruma sahibi bulunmakta, doğal olarak da temel gereksinimler olan barınma, sağlık, eğitim ve iş bulma gibi sorunlara çözüm bulmanın gerekliliğidir.

POSTER BİLDİRİLER

SİVİL TOPLUM KURULUŞUNDA SOSYAL HİZMET UYGULAMA ÖRNEĞİ: AKTİF YAŞLANMA VE KUŞAKLAR ARASI İŞBİRLİĞİ

Hülya Şener[1], Güngör Çabuk[2]

ÖZET

Demografik verilere göre gelişmekte olan ülkeler başta olmak üzere insan ömrü uzamaktadır. Türkiye'de yapılan nüfus projeksiyonları göstermektedir ki ortalama yaşam ömrü günümüzde 74,6 yıl iken 2050 yılında 78,5 yıl olacaktır.

Gelişmiş ülkelerde yaşlı nüfusun sayısının artması nedeniyle yaşlıların daha sağlıklı ve mutlu yaşayabilmeleri için "Aktif Yaşlanma" programları geliştirilmekte ve uygulanmaktadır. Türkiye'de ortalama yaşam ömrünün uzaması dikkate alındığında kuşaklar arası işbirliğini içeren yaşlılara yönelik yenilikçi programlara ihtiyaç duyulmaktadır.

Aile Danışmanları Derneği'nde, 2011-2013 yılları arasında, yedi Avrupa ülkesiyle birlikte 'Aktif Yaşlanma ve Kuşaklar Arası İşbirliği' projesi yürütülmüştür. Programa katılan her bir ülke farklı bir konuyu araç olarak kullanmış, Aile Danışmanları Derneği de Yemek Kültürünü araç olarak kullanmıştır.

Bu çalışmada proje kapsamında yürütülen faaliyetlere yer verilerek sosyal hizmet uygulamaları açısından değerlendirilecektir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Aktif yaşlanma, yenilik, kültür, proje.

[1] Akdeniz Üniversitesi, Sosyoloji Öğrencisi, 4. Sınıf Öğrencisi, Aile Danışmanları Derneği Gönüllüsü, Antalya hulyasener15@gmail.com (0543 875 55 65)

[2] Sosyal Hizmet Uzmanı, Aile Danışmanları Derneği Başkanı, Antalya gcabuk@akdeniz.edu.tr

ODAK: İNSAN İNSANİ DİPLOMASİ, İNSANİ SAVUNUCULUK, İNSANİ GÜNDEM

İrem Tufan[1]

ÇALIŞMANIN AMACI

Sosyal hizmetin odağı olan insanın; her koşulda, yerde ve zamanda onurunun korunması ve değerinin yükseltilmesi için sosyal hizmet sunan aktörlerin operasyonel takım çantasında işlevsel araçlarının olması gerekir. Özellikle savaş ve acil durumlardan etkilenen, zorunlu (zorla) göç edenlere yönelik çalışmalarda **insanî diplomasi, savunuculuk ve insani gündem oluşturma** işlevsel araçlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Savaş ve çatışmalar; kimsesiz, refakatsiz kalmış, sağlık sorunu yaşayan, istismara uğrama riski altındaki çocuk/yaşlı/kadın vakalarını da beraberinde getirmektedir. Bu noktadan hareketle çalışmada bu gruplar içinden örnek bir vakanın tanıtımı, müdahale süreci ve süreçte etkili olan insani diplomasi unsurları, savunuculuk etkinlikleri ve farkındalık yaratılması konularında bilgilere yer verilmesi amaçlanmıştır.

ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

İnsani diplomasi ve savunuculuk uygulamalarının etkin kullanımı ve farkındalık yaratılması, söz konusu grupların zarar görebilirliğinin azaltılması ve göçmenlerin geri dönüş sürecinin **insanlık onuruna yakışır biçimde, güvenle** gerçekleştirilmesinde etkili olmaktadır. Bu noktadan hareketle çalışmanın kavramsal temeli; insani diplomasi, savunuculuk, aile birliğinin yeniden tesisi uygulamaları ekseninde yapılandırılmıştır.

İnsani diplomaside amaç; farkındalık oluşturma, etkili müzakere ve kaynakların harekete geçirilmesidir. İnsanî Diplomasinin (Humanitarian Diplomacy) karakteristik özelliği, odak noktasının**-**müzakerenin aksine*-"insanî operasyonlar ve programlar için gereken desteği en üst düzeye çıkarmak ve gerekli güç birliği ortaklıkları inşa etmek"* olmasıdır. İnsani diplomasinin öne çıkarılan unsurları; zarar görebilirliği yüksek gruplara odaklanma, afetlerden ve krizlerden etkilenenlerin korunması, etkileyicilik esaslı temsil, dikkat çekmek ve farkındalık yaratmak, karar vericilerin ikna edilmesi, toplum liderlerini, politikaları ve stratejileri etkilemek, bağımsız ve tarafsız arabuluculuk, kanıta dayalı (veri-bilgi- istatistiksel bulgu tabanlı) girişimler, çözüm ve sonuç odaklılık, savunuculuk, uzlaşmacılık yaklaşımları, paydaşlar arası sürdürülebilir işbirliği-güç birliği olarak belirtilebilir.

Sosyal hizmet uygulamalarında kullanılan ikinci en önemli araç savunuculuktur. Savunuculuk, sivil toplum kuruluşlarının, kamu politikasını etkileme girişimidir. İnsanî savunuculuk çabalarında, kritik sorunları belirleyerek ve geliştirilen çözümleri savunarak 'insanî gündemi etkilemek', öncelikli konulardan biridir. Bu bağlamda; "İnsanî Savunuculuk" 'toplumun zarar görebilir kesimlerinin içinde bulunduğu koşulların iyileştirilmesine yönelik değişimi ifade etmektedir.

VAKA TANITIMI VE MÜDAHALE SÜREÇLERİ

Zorunlu (zorla) göçmenler yol boyunca tecavüz, korsanlık ve adam kaçırma gibi çeşitli tehlikelerle karşı karşıya kalmakta, göç ettikleri yerlerde ise temel sağlık, eğitim, sosyal güvenlik hizmetlerine erişememe, kültürel engeller, dil sorunu, ayrımcılık, dışlanma ve şiddet sorunları yaşayabilmektedirler. Çalışmada bu grup içinde yer alan ülkesini savaş nedeniyle **tek başına** terk etmek zorunda kalan 13 yaşındaki Suriyeli çocuğun sorunları aktarılmıştır. Kendisine bakan aile üyesini kaybeden çocuğun teşhis edilmesi, kayıt altına alınması, aile mesajının iletimi, onun haklarının savunulması, insani gündem yaratılması, kayıp olarak bildirilen aile üyesinin akıbetinin açıklığa kavuşturulması ve akrabalarını bulup birleşmelerinin sağlanmasıyla ilgili müdahale süreçlerine değinilmiştir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

İnsanî Diplomasi, yalnızca **"uluslararası"** insanî yardımın eşgüdümü ile sınırlı olmayıp; afetlerde ve acil durumlarda paydaşlar ile kaynakları örtüşen ve etkin biçimde harekete geçirebilmek üzere, **"ulusal ve yerel düzeylerde"** de gündeme gelmelidir. İnsani diplomasi uygulamalarının yaygınlaştırılması ve **"kanıt esaslı"** olması, uygulamaların etkinliğini ve etkililiğini arttıracaktır. Zarar görebilir gruplardan olan

[1] Sosyal Hizmet Uzmanı, Türk Kızılayı Sosyal Hizmetler Müdürlüğü

mülteci/sığınmacı gruplara yönelik kapasite geliştirme, etkin eşgüdüm, ölçümleme, barınma, beslenme ve psiko-sosyal destek gibi sosyal hizmetlere ulaşımı, *göçmenlerin geri gönderilmemesi ilkesi ile geri dönüşün insanî koşulları ve güvenliği,* konularındaki yükümlülüklere yönelik insani gündem oluşturulması, insani diplomasiden yararlanılması ve savunuculuk yapılması gerekmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Zorunlu (zorla) göç, insani diplomasi, insani savunuculuk, farkındalık yaratmak, tracing (aile birleşimi).

SOSYAL HİZMET BÖLÜMÜ BİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN BÖLÜMÜ TERCİH ETME NEDENLERİ[1]

Melahat Demirbilek[2], Pelin Çakar[3], Hatice Özcan[4], Barış Önal[5], Funda Ünal[6], Büşra Ünal[7]

GİRİŞ

Meslek seçimi, gençlerin yaşamında en önemli kararlardan birini oluşturmakta ve birçok faktörden etkilenen karmaşık bir süreci içermektedir.

AMAÇ

Bu araştırmanın amacı "Sosyal Hizmet Bölümü Birinci Sınıf Öğrencilerini Bölümü Seçmelerinde Etkili Olan Faktörlerin Belirlenmesi"dir.

YÖNTEM

Bu araştırma sosyal hizmet bölümü birinci sınıf öğrencilerinin bölümü seçme nedenlerini farklı değişkenlere göre inceleyen betimsel bir çalışmadır. Araştırma evrenini Ankara ve Başkent Üniversitelerindeki sosyal hizmet bölümü birinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Veriler evren üzerinden elde edilmiş ve uygulamanın yapıldığı 2014-2015 güz döneminde Ankara Üniversitesinden 66, Başkent Üniversitesinden 33 olmak üzere toplam 99 öğrenci çalışmaya dâhil edilmiştir. Verilerin toplanmasında iki kısımdan oluşan bir soru formu kullanılmıştır. Soru formunun birinci kısmında katılımcıların yaş, cinsiyet, anne-baba mesleği, eğitimi, gelir durumu vb. değişkenlerin yer aldığı sosyo-demografik sorular yer alırken, ikinci bölümünde araştırmacılar tarafından geliştirilen bölümü seçme nedenlerini belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır. Veriler SPSS 16.0 istatistik programı kullanılarak çözümlenmiş, verilerin analizinde frekans (f) dağılımı, yüzdelik ve Kay-Kare (X2) tekniği kullanılmıştır. Verilerin analizinde 0.05 anlamlılık düzeyi belirlenmiştir. Bulgular frekanslar ve yüzdeliklerle ifade edilmiş olup, bazı değişkenlerin karşılaştırılması amacıyla kay-kare (X2) tablosu kullanılmıştır.

BULGULAR VE SONUÇ

Öğrencilerin % 66,7'si Ankara Üniversitesi, % 33,3'ü Başkent Üniversitesi öğrencisidir. Başkent Üniversitesi öğrencilerinin anne- baba eğitim düzeyi ile ailelerin gelir düzeyleri, Ankara Üniversitesi öğrencilerinin anne-babalarının eğitim ve gelir düzeylerinden daha yüksektir. Ankara ve Başkent Üniversitesi öğrencilerinin sosyal hizmet bölümünü seçmelerinde en etkili faktör iş bulma kolaylığıdır (% 79,8). Bunu sırayla mesleğin insana yardım odaklı olması (%63,6); bölümün ilgi alanlarına girmesi (%56,6); toplumda mesleğe ihtiyaç olduğunu düşünme (%54,5); bölümün kişilik özelliklerine uygun olması (%52,5); asıl istedikleri bölüme yakın olması (%51,5), geleceğin popüler meslekleri arasında olması (%51,5), üniversitenin bulunduğu şehirden dolayı (%40,4), öğretmen tavsiyesi ile (% 39,4), mesleğin gelir düzeyinin yüksek olduğunu düşünme (%37,4), üniversiteye giriş puanının bu bölüme yetmesi (%36,4), yakın çevre tavsiyesi ile (%34.3), okumak istediği üniversite olması nedeniyle (%26,3), aile bireylerinin tavsiyesi ile (%23,2), toplumdaki bölümle ilgili bilgi eksikliğini giderme amacı (%16,2) ve bölümde verilen eğitimin kolay olması (%7,1) takip etmektedir.

Her iki üniversite öğrencilerinin bölümü seçmelerinde en etkili faktör olan (%79.8) iş bulma kolaylığı olmasının nedeni Türkiye'deki istihdam politikaları ile bağlantılı olarak Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS)'ndaki atama puanlarının diğer alanlara göre nispeten düşük olmasının öğrencilerin mesleğe

---

[1] Bu çalışma Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Sosyal Hizmette Araştırma Uygulaması Dersi kapsamında gerçekleştirilmiştir.

[2] Yrd. Doç. Dr. Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü

[3] Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Mezunu (Çalışmanın yapıldığı tarihte öğrenci)

[4] Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Mezunu (Çalışmanın yapıldığı tarihte öğrenci)

[5] Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Mezunu (Çalışmanın yapıldığı tarihte öğrenci)

[6] Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Mezunu (Çalışmanın yapıldığı tarihte öğrenci)

[7] Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Mezunu (Çalışmanın yapıldığı tarihte öğrenci)

yönelmesinde etkili olduğu ifade edilebilir. Bu sonuç Erbay ve Sevin tarafından 2013 yılında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü son sınıf öğrencileriyle yapılan çalışma sonucu ile de uyumludur. Söz konusu çalışmada öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%74,7) sosyal hizmet bölümünü bilinçli olarak iş imkânlarının fazlalığı nedeniyle tercih ettikleri saptanmıştır. Benzer sonuç Şahin (2011) tarafından öğretmen adayları ile yapılan çalışmada elde edilmiş ve mesleği seçmede iş garantisinin etkili bir faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmada Ankara Üniversitesi ve Başkent Üniversitesi öğrencilerinin sosyal hizmet eğitimini seçmelerinde etkili olan faktörleri karşılaştırmak amacıyla yapılan kay- kare (X2) analizinde bölümü seçme nedenleri arasında yer alan "a*ile bireylerinin tavsiyesi ile*" ve "*mesleğin insana yardım odaklı olması"* seçenekleri anlamlı farklılık ($p<0,05$) göstermektedir. Söz konusu seçenekler Başkent Üniversitesi öğrencilerinde Ankara Üniversitesi öğrencilerine göre daha güçlü bir etkendir.

"Mesleğin insana yardım odaklı olması" konusundaki farklılığın nedeni öğrencilerin kişisel tercihleri ve sosyo-demografik verilerle açıklanabilir. Başkent Üniversitesi öğrencilerinin anne ve babalarının eğitim ve gelir düzeyleriyle bağlantılı olarak yüksek sosyal farkındalık düzeylerini çocuklarına aktardıkları şeklinde yorumlanabilir.

Anlamı farklılık bulunan diğer konu da "aile bireylerinin tavsiyesi ile" bölümü seçmedir. Başkent Üniversitesi öğrencilerinin aile bireylerinin tavsiyesini daha fazla göz önünde bulundurmalarının nedeni olarak, ailelerin gelir durumlarının Ankara Üniversitesi öğrencilerinin ailelerine göre yüksek olmasının ücretli olan üniversitenin eğitim giderlerinin aileler tarafından karşılanmasında etkili olduğu belirtilebilir. Bu durumun öğrencilerin ödeme kaygısı duymadan sosyal hizmet bölümünü seçmelerine ve aile bireylerinin isteklerinin ön plana çıkmasında etkili olduğu ifade edilebilir.

ÖNERİLER

Araştırma bulgularına bağlı olarak;

- Kamu istihdam politikalarının gözden geçirilmesinin,

Bölümü seçmede etkili olan faktörler arasında % 52,5 ile "kişilik özelliklerine uygun olması" ve %39,4 ile "öğretmen tavsiyesi " nin yer aldığı düşünüldüğünde;

- Ortaokul ve liselerde Rehberlik Servisleri ile işbirliği kurularak, kişiliği bölüme uygun olan öğrencilerin üniversite giriş sınavında bölümü tercih etmeye yönlendirilmesinin,

- Milli Eğitim Bakanlığı ve sosyal hizmetlerden sorumlu Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının işbirliği ile ortaokul ve lise öğrencilerine yönelik olarak sosyal hizmet bölümünü tanıtıcı çalışmalar düzenlenmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Sosyal hizmet, sosyal hizmet öğrencileri, meslek seçimi.

KAYNAK

ERBAY, E. ve SEVİN, Ç. (2013). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet 4.Sınıf Öğrencilerinin Eğitim Süreçlerine ve Gelecekteki Meslek Yaşamlarına İlişkin Görüşleri, *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi,* 24 (1): 25-40

ŞAHİN, İ. (2011) Öğretmen Adaylarının Öğretmen İstihdamı ve Mesleki Geleceklerine İlişkin Görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri,* 11(3), 1167-1184.

KOCAELİ BÖLGESİNDE KURULAN ÇOCUK İZLEM MERKEZİ'NE BAŞVURAN ÇOCUKLARIN VE AİLELERİNİN SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ

Esin Temeloğlu Şen, Gamze Turan, Ayşegül Sarıcan

AMAÇ

Bu çalışmada Kocaeli Çocuk İzlem Merkezi'ne yönlendirilen cinsel istismara maruz kalan çocuk ve ailelerinin sosyo-demografik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Mayıs 2013- Ocak 2014 tarihleri arasında Kocaeli Çocuk İzlem Merkezi'ne başvuran cinsel istismar mağduru olan 60 çocuğun ailesiyle yapılan aile görüşme formları geriye dönük olarak değerlendirilmiştir. Çalışmanın istatistiksel analizlerinde SPSS 17.00 istatistiksel paket programı kullanılmıştır.

BULGULAR

Bu çalışmada cinsel istismar mağduru olan çocukların yaşları 5-17 yaş arasında değişen 48'inin (%80) kız olduğu, 12'sinin (%20) erkek olduğu, çocukların 47'sinin (%78) eğitime devam ettiği, 13'ünün(%22) eğitimine devam etmediği, çocukların ailelerinin 47'sinin (%78) düzenli bir gelir sahibi olduğu, 13'ünün (%22) ise düzenli bir gelir sahibi olmadığı bulunmuştur.

SONUÇ

Ülkemizde çocuk istismarına ilgi ve duyarlılığın artması ile birlikte ortaya çıkarılan olgu sayısında artış olmuştur ve çeşitli hastanelerde çocuk izlem merkezleri açılmıştır. Çocuk cinsel istismarı çocuğu, ailesini ve toplumu ilgilendiren ciddi bir sosyal problemdir. İstismarın önlenebilmesi veya ortaya çıkarılması amacıyla ailelere ve okullara büyük bir görev düşmektedir. Bu nedenle ailelerin ve okul personellerinin çocukların davranışlarını detaylı bir şekilde gözlemlemesi, ailelerin ve çocukların cinsel istismar konusunda bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesine önem verilmelidir.

ANAHTAR KELİMELER

Çocuk, cinsel istismar, sosyo-demografik özellikler.

SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARDA MADDE BAĞIMLILIĞI

Arzu Koçak Uyaroğlu1, Demet Akarçay Ulutaş2

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Madde kullanımı ve bağımlılığı sadece bireyi değil, bireyin ailesini, toplumu ve ülke ekonomisini de olumsuz yönde etkileyebilen ciddi ve kronik bir hastalıktır. Madde bağımlıları bu hastalık yüzünden iş, sosyal yaşam ve aile ilişkilerinde problemler yaşamakta ve bağımlılığa bağlı olarak şiddet ve suç olaylarındaki artış toplumun huzurunu ve sosyal yaşamı olumsuz etkilemektedir (Balseven ve ark 2002, Ünüvar 2009). Aynı zamanda ulusal ve uluslararası pek çok çalışma maddeye başlama yaşının gün geçtikçe daha da düştüğüne işaret etmektedir (Ekşi 2003, Çuhadar ve Bahar 2007, Gökgöz ve Koçoğlu 2007, Fletcher ve ark 2008). Madde kullanımı/bağımlılığı ve suç ilişkisini inceleyen her çalışma kamu politikalarının belirlenmesinde önemli bir yol göstericidir. Bu bağlamda çalışmada ulusal ve uluslararası literatür ışığında suç kavramı, çocuk suçluluğu ve çocuklarda madde kullanımı ile suç arasındaki ilişki tartışılmıştır.

Durkheim'a (2006) göre suç, toplumsal düzenin gerektirdiği fonksiyonlar içinde bu düzene karşı gerçekleştirilen saldırılardır ve suç sadece yetişkinler arasında gerçekleştirilen eylemleri değil, aynı zamanda çocukların da bu kavramla bir arada bulunduğu bir yapıyı ifade etmektedir (Fişek ve ark, 2008). Hatalı ve yetersiz toplumsallaşma çocuğun suça sürüklenmesine neden olabilmektedir. Çocuk ve ergenlik dönemi gibi toplumsal uyum ve ilişkilerin kurulmaya ve geliştirilmeye çalışıldığı bu dönemde çocukların özellikle öğrendikleri davranışlar şekillenmektedir (Kurtuluş ve ark., 2009). Çocukluktan yetişkinliğe geçişin, cinsel ve toplumsal kimlik oluşturma, anne babadan ayrışma çabalarının ve gelişim teorilerine göre keskin değişimlerin olduğu bir dönem olarak tanımladığımız ergenlik döneminde dürtüselliğin artması ile birlikte riskli davranışların denenmesi sıklığında da belirgin bir artış yaşanmaktadır. Ailelerin çocukları için yeterli bakımı ve desteği sağlayamaması, çocukları ile etkin bir iletişim kuramaması dışarıdaki etkilere maruz kalan çocukların suç unsurlarını öğrenmeleri ve herhangi bir suçun mağduru olabilmelerine yol açmaktadır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Ulusal ve uluslararası literatür incelendiğinde yapılan çalışmalar göstermektedir ki madde kullanımı ve çocukların suça sürüklenmesi bağlamında üç temel ilişki bulunmaktadır. Bunlar; çocuğun maddeye ulaşmak için suça sürüklenmesi, suç işleme cesaretini elde etmek için madde kullanması ve maddenin etkisine bağlı olarak suça sürüklenmesi şeklinde özetlenebilir. Alpay ve ark.(1995); Robertson ve ark. (2004); Ögel ve Aksoy (2007); Altuner ve ark. (2009) başta olmak üzere pek çok ulusal ve uluslararası çalışma bunu desteklemektedir. Çocuk hakları da göz önünde bulundurularak çocukların suçtan uzak bir ortamda yaşamalarının sağlanması, kendi özerkliklerinin olduğu unutulmadan fikirlerine saygı gösterilmesi ve ifade etmelerine olanak sağlanması gerekmektedir. Bahsedilen düşünceler ışığında çalışmada çocuk ve suçun yan yana gelmesinde etkin olan faktörler çerçevesinde suça sürüklenmiş çocukların madde kullanımına nasıl yöneldikleri, yasal süreç ve önleme noktasında yapılabileceklerle ilgili bilgiler verilmeye çalışılacaktır. Bu bağlamda, sunulacak olan konuyla ilgili ulusal ve uluslararası literatür taraması çalışmanın desenini oluşturacaktır.

TARTIŞMA

Ergen gelişip olgunlaşırken toplumca kabul gören tutum ve davranışlara yönelebileceği gibi kabul görmeyen tutum ve davranışlara da yönelebilir (Enginöz, 2008). Ergen, onu madde kullanmaya yatkın hale getiren kişilik yapısı, aile tutumu ve çevresinin etkisi ile madde kullanmaya başlayabilir. Aile ve çevresinden elde edemediği saygıyı, kabulü, statüyü sağlamak ve yaşadığı endişe ve korkuyu gidermek için alkol ve madde altkültürüne girebilir (Köknel, 1998). Bunun dışında, pek çok sosyal ve ekonomik

[1]Arş. Gör., Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, asukocak2@hotmail.com

[2]Öğr. Gör., KTO Karatay Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, demetakarcay@gmail.com, demet.akarcay@karatay.edu.tr

faktörün de çocukları öncelikle suça yönlendirdiği sonrasında veya öncesinde de madde kullanımına sevk ettiği literatürde tartışılan bir konuyu oluşturmaktadır. Hawkins ve arkadaşları (1992) ise suça sürüklenen çocuklarda risk faktörlerini, yüksek oranda değişimin olması, yoksulluk, çocuğun bulunduğu çevrede madde kullanımının ve şiddet eğiliminin fazla olması şeklinde ifade etmişlerdir (Kepenekci & Özcan, 2000). Suç ve madde kullanımı ayrı ayrı düşünüldüğünde de genel olarak toplumsal refaha olumsuz etkisi görülebilmekte, bu iki unsur yoksulluk, uzun vadeli ve kronik hastalıklar, yeti yitimi, istihdam sorunları gibi bireysel anlamda olumsuz etki yaratan sorunlarla birlikte bütün bir toplumun farklı sosyolojik kurumlarına da sirayet edebilmektedir. Bu iki unsurun birlikte olması halinde ise görülen sorunların makro düzeyde bir önem kazanması ve devlet politikalarında yer edinmesi gibi durumlar üzerinde durulabilmektedir. Suç ve madde bağımlılığı özellikle çocukla yani geleceğin yetişkinleri açısından düşünüldüğünde, Parsons'ın ve Durkheim'ın da ifade ettiği gibi toplumdaki farklı kurumların işleyişine engel olan unsurlardan iki tanesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

SONUÇ

Sonuç olarak; Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 4. ilkesine göre, çocuğun sağlık içinde gelişme ve yetişme hakkı bulunmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, çocukların suça sürüklenmesini ve madde kullanımını önlenmede kurumlar arası işbirliği çerçevesinde farklı projeler yürütülerek çocukların topluma kazandırılması ve biyopsikososyal yönden sağlıklı bireyler olmaları desteklenmelidir. Suça sürüklenen çocuklarda madde bağımlılığının önlenmesi noktasında aile, çevre, hukuk, ekonomi, eğitim gibi sosyolojik kurumların sosyal işlevselliği hangi noktada etkilediğinin ve sosyal refah sistemi içinde nasıl bir yer edindiğinin tartışılarak çocuk refah alanının genişletilmesi adına koruyucu ve önleyici politikaların ve stratejilerin düzenlenmesi ve yürütülmesi önem taşımaktadır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Suç, suça sürüklenen çocuk, madde bağımlılığı.

KADINLARIN VE ERKEKLERİN SAĞLIK OKURYAZARLIĞI DÜZEYİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA: BURSA ÖRNEĞİ

Metin Çakır[1]

GİRİŞ

Sağlık okuryazarlığı, genel olarak sağlığın korunması ve sürdürülmesi için bir bireyin sağlık bilgisine ulaşma, anlama ve kullanma becerisi olarak tanımlanmaktadır. Bu anlamda bireylerin rahatsızlıklarını/hastalıklarını doğru ifade edebilmeleri; sağlık profesyonelleriyle etkili iletişim kurabilmeleri; reçete edilen ilaç talimatları, randevu kartları, tıbbi eğitim broşürleri, doktorların açıklamaları ve onam formları gibi tıbbı öneri ve tedavi yönergelerini anlayarak uygulayabilmeleri sağlık okuryazarlığı ile mümkün olmaktadır. Özellikle tıbbi sosyal hizmet uygulamalarında bireylerin yaşamına önemli katkılar sağlayabilecek potansiyel bilgi, beceri ve değer temeli ile sosyal hizmet uzmanlarının sağlık okuryazarlığını geliştirmeye yönelik girişimlerin planlanmasında, yönetilmesinde ve uygulanmasında daha fazla görev ve sorumluluk alması gerektiği ifade edilebilir.

AMAÇ

Bu araştırmanın amacı, Bu araştırmanın amacı, cinsiyete göre sağlık okuryazarlığı düzeyini karşılaştırarak yetişkin kadınların ve erkeklerin sağlık okuryazarlığı üzerinde cinsiyetin etkisini belirlemektir.

YÖNTEM

Kartopu örnekleme yöntemi ile seçilen, Bursa'da yaşayan Aktif çalışma yaşamını sürdüren ya da sürdürmeyen yaşları 30-69 arasında değişen gönüllü bireyler oluşturmaktadır. Sağlık okuryazarlığı ölçeğinin Türkçeye uyarlanarak geçerlik ve güvenirlik çalışmalarının yapılması ve 30-69 yaş arasındaki kadın ve erkekler arasında sağlık okuryazarlığı düzeyinin tespit edilmesi amacıyla en düşük örnek hacmi göz önünde bulundurulmuştur. Bu dönem projesi araştırmasında en düşük örnek hacmini hesaplamak için duyarlılık [d(duyarlılık)=0,22], hata payı [α=0,05] ve power ölçütleri [1-β=0,80] dikkate alınarak 157 bireyle çalışılabileceği belirlenmiş ve örnek hacminin 157 olmasına karar verilmiştir.

Doğrulayıcı faktör analizinde modelin geçerliğini değerlendirmek için çok sayıda uyum indeksi kullanılmaktadır. Bunlar içinde en sık kullanılanları Ki-Kare Uyum Testi (Chi-Square Goodness, χ2), Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation, RMSEA), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fıt Index, CFI), Normlaştırılmamış Uyum İndeksi (Non-Normed Fit Index, NNFI), Normlaştırılmış Uyum İndeksi (Normed Fit Index, NFI) ve İyilik Uyum İndeksidir. Uygulanan ilk doğrulayıcı faktör analizinde istatistiksel olarak anlamlı olmayan t değerine sahip maddeler incelenmiştir.

Araştırma kapsamında elde edilen bilgiler SPSS 18 istatistik paket yazılım programından yararlanılarak oluşturulan veri tabanında toplanmıştır. Araştırmada öncelikle Suka (2013) tarafından geliştirilmiş olan ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır.

BULGULAR-TARTIŞMA

Bu araştırma kapsamında işlevsel, interaktif ve eleştirel olmak üzere üç düzeyde değerlendirilen sağlık okuryazarlığı ölçeği cinsiyete göre karşılaştırılmış ve t testi sonuçları gösterilerek açıklamaları yapılmıştır. Buna göre araştırmada yer alan bireylerin sağlık okuryazarlığı ölçeği toplam puanının cinsiyete göre karşılaştırılmasına ilişkin t testi sonucunun anlamlı olmadığı belirlenmiştir. [t(162.558)=0.39; p>.05]. İstatistiksel olarak anlamlı olmamakla birlikte, kadınların sağlık okuryazarlığı düzeyinin (X=51.23) ise erkeklerin sağlık okuryazarlığı düzeyinden (X=50.77) yüksek olduğu saptanmıştır.

Araştırmada cinsiyete göre sağlık okuryazarlığı düzeyi karşılaştırıldığında kadınların sağlık okuryazarlığı düzeyinin erkeklerin sağlık okuryazarlığı düzeyinden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Cinsiyete göre işlevsel sağlık okuryazarlığına bakıldığında kadınların işlevsel sağlık okuryazarlığının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yine Cinsiyete Göre İnteraktif Sağlık Okuryazarlığı değerlendirildiğinde kadınların erkeklere oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Kadınların ve erkeklerin eleştirel sağlık okuryazarlığı cinsiyete

1 Sosyal Hizmet Uzmanı, TC Sağlık Bakanlığı

göre karşılaştırıldığında erkeklerin sağlık okuryazarlığı düzeyinin kadınların sağlık okuryazarlığı düzeyinden yüksek olduğu tespit edilmiştir.

SONUÇ

Sağlığı korumak, geliştirmek ve bozulan sağlığı iyileştirmek; dolayısıyla sağlıklı yaşam yıllarını artırmak üzere her bireyin doğru sağlık bilgisine ulaşması, bu bilgileri anlaması, eleştirel bir biçimde analiz ederek doğru bilgiyi kullanması için sağlık okuryazarlığı düzeyi önemli bir belirleyici olmaktadır. Ancak sağlık okuryazarlığı ülkemizde son yıllarda önem kazanan ve araştırılan bir konu haline gelmiştir. Bu araştırma, işlevsel, interaktif ve eleştirel düzeyler dikkate alınarak ilk defa ülkemizde (Bursa örneğinde) yetişkin kadınların ve erkeklerin üzerinde ilk çalışama olması ve sağlık okuryazarlığının çalışmalarına rehber olması bakımından önemlidir.

Araştırmaya katılan kadınların ve erkeklerin sağlık okuryazarlığı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir farklılığın olmadığı saptanmıştır. İstatistiksel olarak anlamlı olmasa da kadınların sağlık okuryazarlığı düzeyinin erkeklerin sağlık okuryazarlığı düzeyinden yüksek olduğu belirlenmiştir. Sağlık okuryazarlığının üç düzeyi (işlevsel, interaktif ve eleştirel) cinsiyete göre ayrı ayrı karşılaştırıldığında ise sadece interaktif sağlık okuryazarlığı düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir.

Bu araştırmada kullanılan "14 Maddelik Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği" farklı hastalıklar için uyarlanarak bu hastalıkların semptomlarını bireylerin anlamalarını, bu konuda bilgi arama yönelimlerini, elde ettikleri bilgileri eleştirel bir biçimde analiz etme becerilerini değerlendirmek üzere özellikle klinik uygulamalarda kullanılabilir. Böylece farklı hastalık gruplarında yer alan ve sağlık okuryazarlığı düşük olan bireylere yönelik eğitim ihtiyaçlarının saptanması için bu ölçeğin kullanılması mümkün olabilir. tıbbi sosyal hizmet uygulamalarında bireylerin sağlığa yönelik ihtiyaçlarını (bilgi, beceri ve motivasyon) belirlemeye olanak sağlama potansiyeli ile bu ölçeğin vaka değerlendirme çalışmalarında sosyal hizmet uzmanlarının kanıta dayalı bilgi sağlamalarını olanaklı hale getirebilir.

ANAHTAR SÖZCÜK

Sağlık okuryazarlığı, kadın, erkek, Bursa.

ÖZEL EĞİTİM VE REHABİLİTASYON MERKEZLERİNDE ÇALIŞAN PROFESYONELLERİN İŞ TATMİN VE STRES DÜZEYLERİNİN SOSYAL HİZMET ODAĞINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Ayşe Bayındır Koçak1, Bilge Önal Dölek2

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Sosyal hizmet mesleğinin her alanda olduğu gibi engellilik alanında da işlev ve rolleri, engellilere her açıdan en etkin ve iyi hizmeti verebilmeyi kapsamaktadır. Dünya çapındaki engelli nüfusuna bakıldığında ciddi bir hizmet gereksiniminin olduğu görülmektedir. Dünya Engellilik Raporu'nda 2010 dünya nüfusu tahminlerine göre bir milyardan fazla insanın veya dünya nüfusunun yaklaşık yüzde 15'inin bir tür engellilik ile yaşadığı tahmin edilmektedir.

Son yıllarda engellilere hizmet alanında özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin önemi büyüktür ve 2010 yılı TUİK istatistik verilerine göre ülkemizde özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi sayıları hızla artmaktadır. Bu merkezlerde hizmet alan engellilerin çeşitli engel türleri olması nedeni ile sosyal hizmet uzmanları ile birlikte alanda uzman, farklı meslek gruplarından oluşan profesyonellerce (özel eğitim öğretmeni, sınıf öğretmeni, rehber öğretmen, dil ve konuşma terapisti, fizyoterapist, çocuk gelişim uzmanı, psikolog, iş-uğraşı terapisti, odyolog, genel eğitimde çalışan sınıf öğretmenleri ve yardımcı öğretmenler) hizmet sunulmaktadır. Günümüzde gerek ülkemizde gerekse dünyada iş stresi ve iş tatmini çalışanların iş hayatında yaşadığı önemli bir sorun haline gelmiştir.

Engellilere verilen hizmetin her açıdan eksiksiz sağlanması ve verimli olabilmesi için sosyal hizmet uzmanları ve diğer profesyonellerin olumlu şartlarda çalışmaları gerekmektedir. Engelli ve ailesine, nitelikli hizmet verebilmek için özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinin fiziki ve sosyal kalitesinin yanında, hizmet veren sosyal hizmet uzmanı ve diğer profesyonellerin iş stres ve tatmin düzeylerinin makul sınırlar içerisinde olması gerekmektedir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri sosyal hizmet uzmanlarının çalışma alanlarından biridir. Sosyal hizmet uzmanları temel aldıkları insan hakları ve sosyal adalet perspektifinde üstlendikleri rol ve işlevlerin bir gereği olarak, engelli bireylerin ihtiyaçlarını tanımlamak, engellilerin yaşayabileceği sorunlara önlem almak, hizmet üretmek, engellilere verilen hizmeti desteklemek, nitelikli hizmet almalarını ve hizmet kalitesinin artırılabilmesini sağlamak için araştırma yapmak ve çözüm üretmek durumundadırlar. Dolayısı ile sosyal hizmet uzmanları bu merkezlerde engellilerin en etkin ve kaliteli şekilde hizmet almasını sağlayacak araştırmaları yapmak ve çalışmaları yürütmek durumundadırlar. Bu bildiride özel eğitim ve rehabilitasyon alanında sosyal hizmet uzmanları ve engellilere hizmet veren diğer profesyonellerin yoğun iş yükü, ağır derecede fiziksel ve zihinsel engelli bireylerle çalışma, bedensel ve zihinsel yorgunluk gibi etkilere bağlı olarak iş stres ve iş tatmin düzeylerinden bahsedilecektir.

TARTIŞMA

Bu çalışmada engellilere özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde sosyal hizmet uzmanları ve çeşitli meslek gruplarından oluşan profesyonellerce verilen hizmetin niteliği ve niceliğini etkileyebileceği düşünülen iş stres ve iş tatmini ele alınmıştır.

Sosyal hizmet uzmanları ve diğer profesyonellerin iş stresi ve tatminsizliği yaşaması durumunda, verdiği hizmetin niteliği ve niceliği bozulmalar olabileceği gibi, kişisel sağlığı da olumsuz etkilenecektir. Bireyin kişisel sağlığının bozulması da engellilere verilen hizmetin kalitesinde düşmelere sebep olurken, hizmet sektöründe az yetişmiş insan gücünün de sektörden ayrılmalarına neden olacağı açıktır.

SONUÇ

Sosyal hizmet odağında sosyal hizmet uzmanları ve diğer profesyonellerce verilen nitelikli hizmet bireyi çevresinde içinde toplumla bir bütün olarak ele almayı gerektirmektedir. Engellilere hizmet sunan sosyal

[1] Turgut Özal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

[2] Turgut Özal Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

hizmet uzmanları ve diğer profesyonellerin nitelikli hizmet vermesi; mikro düzeyde engelliye, mezzo düzeyde ailenin engelliye ve makro düzeyde de toplumun engelliye davranışında yarar sağlayabilir. Ailenin ve toplumun engelliye yönelik örseleyici, sınırlandırıcı, dışlayıcı davranışları olması durumunda bu davranışlar düzeltilebileceği gibi toplumsal olarak da sosyal dışlanmayı engellenerek pozitif ayrımcılık sağlanabilir.

Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan çeşitli meslek gruplarından oluşan profesyonellerin iş tatminlerinin ve motivasyonlarının arttırılması ayrıca iş streslerinin makul seviyelerde olması verilen hizmetin nitelik ve niceliğini olumlu yönde etkileyecektir.

ANAHTAR KELİMELER

Engellilik, iş stresi, iş tatmini, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri, sosyal hizmet.

ADÖLESAN DÖNEMDE EVLENMİŞ KADINLARIN SOSYAL HİZMET GEREKSİNİMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Sümeyra Atay[1], Gülsüm Çamur Duyan[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Erken evlilikler Dünya'da gelişmekte olan ülkelerde ve Türkiye'de yıllardır yaşanan ve toplumlar tarafından normal karşılanan bir olgudur. Son yıllarda gelişmekte olan ülkelerde ve Türkiye'de araştırmalar yapılmakta ve bu konuda sivil toplum kuruluşları, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından projeler yapılmaktadır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışmada gelişmemiş ve gelişmekte olan Dünya ülkeleri ile Türkiye'deki adölesan dönemde evlenmiş olan kadınlar ile ilgili yapılmış olan çalışmaları ve elde edilen bulguları sosyal hizmet bakış açısı ile mikro, mezzo ve makro olarak değerlendirip, bu kadınlar için sosyal hizmet uzmanlarının neler yapabileceği konusunda önerilerde bulunulacaktır.

TARTIŞMA

Türkiye ve Dünyanın pek çok bölgesinde yaygın bir sorun olan çocuk evlilikleri çeşitli uluslararası belge ve sözleşmede ele alınmıştır. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) ve Çocuk Hakları Sözleşmesi bu konuda önem arz etmektedir. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 16.maddesinde evlenme sözleşmesi, ancak evleneceklerin özgür ve tam iradesiyle yapılır denilmektedir. 18 yaş öncesinde evlilik yapan kız çocuklarının rızası olmadığı ve hür iradesi ile karar vermediği için en başta erken evlilikler en temelde insan haklarına aykırıdır. Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nde (CEDAW) "Evlenme ve Aile İlişkileri Alanındaki Haklar" başlıklı 16.Maddesi'nin 1.fıkrasının (b) bendinde "Taraf devletler, kadınlara, serbestçe eş seçmede ve serbest ve kendi rızasıyla evlenmede erkeklerle aynı hakka sahip olma hakkını tanırlar" denilmektedir.

Sosyal hizmet uzmanları uygulamalarını sosyal hizmetin ilkeleri, değerleri ve etik kuralları çerçevesinde yürütür. İnsan hakları ve sosyal adalet ilkelerinin yanı sıra eşitlik, bireysellik, gizlilik, insan onuru ilkelerini göz önünde bulundurur ve insanların karşılaştığı ayrımcılık ve önyargılara karşı meydan okur. Sosyal hizmet mesleği, hak ve özgürlükleri temel alan bir disiplin olduğu için çocuk gelinler konusu sosyal hizmetin ilgi alanına girmektedir. En başta insan hakları ve çocuk haklarına aykırı olan erken evlilikler kız çocuklarının haklarının ihlal edilmesi anlamına gelmektedir.

SONUÇ

Sosyal Hizmet Uzmanları, gelişmekte olan ülkelerde ve Türkiye'de önemli bir sorun olan erken evlilikler konusunda neler yapılabileceği konusunda mikro, mezzo ve makro planda fikirler ve politikalar üretmelidir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Erken evlilik, çocuk hakları, sosyal hizmet uzmanı.

[1] Turgut Özal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisansı

[2] Doç.Dr., Turgut Özal Üniversitesi Öğretim Üyesi

ŞİZOFRENİ HASTALARINA BAKIM VERENLERİN SOSYAL HİZMET GEREKSİNİMLERİ

A. Aslıhan Eyüboğlu[1], Gülsüm Çamur Duyan[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Gerçeği değerlendirme yetisi, düşünme, duygulanım ve algılama alanlarında önemli bozuklukların yaşandığı ruhsal bir sendrom olan şizofreni hastalığının yaygınlığı Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından yetişkin nüfus için %0,7 - 1 olarak bildirilmektedir. Buna göre ülkemizde en azından 500 bin şizofreni hastası olduğu tahmin edilmektedir. Bu hastalığa yakalanan bireylerdeki yeti, düşünce, duygulanım ve algılanma alanlarındaki kayıplar ve bozulmalar sadece hastayı değil aynı zamanda da hasta yakınlarını da derinden etkilemektedir. Sosyal hizmet mesleği sosyal işlevsellik sorunları, yeti yitimi ya da toplumsal damgalanma ile yakından ilgilenen bir meslek olduğu için ruhsal hastalıkların tedavisi ile ilgilenen psikiyatri bilimine yardım eden meslek grupları arasındadır. Şizofreni hastalığı bireyi ve ona bakım veren en yakındaki kişiyi pek çok açıdan etkilemektedir. Özellikle bakım veren bireylerin eş olduğu düşünüldüğünde evlilik ilişkisi de olumsuz yönde etkilenmektedir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Yaşadığı toplum, çevresi, ailesi ve biyolojik varlığı ile sürekli etkileşim içinde yaşayan insanı ruhsal hastalıklar derinden etkilemektedir. Şizofreni; hasta bireyin yaşam kalitesinin ve sosyal işlevselliğin azalmasına yol açan ve bununla birlikte damgalanma, yeti yitimi gibi sorunlara sebep ruhsal hastalıklardan biridir. Yaşanan süreçle birlikte hasta bireyi ve ona bakım verenleri; ki bu çoğunlukla ailesindeki en yakın kişi (eş, anne &baba vb) olmaktadır; dolayısıyla bu sistemin de dışlanmasına ve çeşitli açılardan olumsuzluk yaşamasına neden olmaktadır.

Bu çalışmanın temel amacı; şizofreni hasta bireye bakım veren kişilerin yaşadıkları sorunları literatür bilgisi çerçevesinde ele alarak sosyal hizmet uygulamalarında neler yapılabileceğini tartışmaktır.

Çünkü yapılan birçok araştırma göstermektedir ki aile tutumları hastalığın seyrini olumlu ya da olumsuz yönde etkilemekte, hasta düzeldikçe de hastanın ailesinin hayatını ve duygu durumu düzene girmektedir ya da hastanın olumsuz yönde seyretmesi hasta yakınlarını da olumsuz yönde etkilemektedir.

TARTIŞMA

İnsanların yaşam kalitesini geliştirmeyi, insanlara yardım etmeyi hedefleyen sosyal hizmet mesleği sadece bir bilim değil aynı zamanda da sanattır. Sosyal hizmet mesleğinin odaklarından birisi olan sosyal işlevsellik insanların yakın ve uzak çevreleri ile etkin bir iletişim kurmalarına yardımcı olmaktadır. Ruh sağlığı insanların yaşam kalitesini etkilemektedir. Her ne kadar şizofreni hastalığının tedavisi için psikiyatri bilimi ile çalışılması gerekse de sosyal hizmet mesleğinin çalışma alanı olan damgalanma, ayrımcılık, hastanın ya da bakım verenin zorunlu iş kaybından kaynaklı ekonomik sıkıntılar gibi konular yüzünden hastalar ve hasta yakınları sosyal çevrelerinden uzaklaşmak zorunda kalmaktadırlar.

Sosyal hizmet mesleğinin amaçları arasında olan; birey, aile, grup, örgüt ve toplulukların sosyal işlevselliklerinin tesis, onarım, himaye ve artırılması işlerinde başarılı olmak, stresi önlemek ve hafifletmek ve kaynaklarını kullanmada onlara yardımcı olmak; sosyal politika, hizmet, kaynak ve programların plan, formülasyon ve yürütülmesinin temel insan ihtiyaçlarını karşılaması ve insan kapasitesinin gelişimini desteklemesi gerekmektedir; risk altındaki grupların güçlendirici sosyal ve ekonomik adaleti sağlayabilmek için örgütsel ve yönetimsel sorumluluk ile sosyal politik faaliyet süresince politika, hizmet, kaynak ve programların takip edilmesi; bu amaçlara yönelik profesyonel bilgi ve becerilerin geliştirilip test edilmesi (Duyan, 2003) gibi konular şizofreni hastalığı ile mücadelede de psikiyatrik sosyal hizmet uzmanlarının yoğunlaştıkları konular arasındadır.

[1]Turgut Özal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

[2] Turgut Özal Üniversitesi, Ankara Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

SONUÇ

Sosyal hizmet uzmanları yaptıkları mesleki uygulamalarda şizofreni hastalığının sadece psikiyatrik bir hastalık olmadığını aynı zamanda hastayı, ailesini ve yakın çevresini yakından etkileyen olumsuz etkileri olan bir hastalık olduğunu fark etmelidir. Bireyin, ailenin ve toplumun refahı için psikiyatrik sosyal hizmet çalışmaları sosyal hizmet uygulamaları için oldukça değerli olup; bu konuda neler yapılabileceğinin tartışılması bu çalışmada ele alınacaktır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Şizofreni, bakım veren birey, psikiyatrik sosyal hizmet uygulamaları.

OTİSTİK TANISI ALAN ÇOCUKLARA SAHİP AİLELERİN EVLİLİK İLİŞKİLERİNİN İNCELENMESİ: ANKARA İLİ OÇEM ÖRNEĞİ

Ömer Güçlü[1], İshak Aydemir[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Tüm Dünya'da özellikle de ülkemizde dezavantajlı gruplara yönelik, eğitimden sosyal hayata aktif katılıma kadar geniş bir perspektifte önemli çalışmalar ve yatırımlar yapılmaktadır. Bu grupların içinde otizmli bireyler de önemli bir yer tutmaktadır. Ülkemizde otizmli bireylerin eğitiminin daha etkin yapılabilmesi için Otistik Çocukları Eğitim Merkezleri (OÇEM) daha da yaygınlaşmaktadır. Oçem'lerde eğitim gören otizmli bireylerin aileleri de en az otizmli bireyler kadar mercek altına alınmalıdır. Çünkü çocuğunun eğitiminden birinci derecede sorumlu olan ailenin evlilik ilişkileri, çocuğunu direk etkilemektedir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Engelli bireylerimizin hakları son yıllarda artarak önem kazanmaktadır. Bir 'insan hakkı savunucusu' olarak Sosyal Hizmet disiplininin de bundaki katkısı yadsınamaz. Ülkemizde otizmli bireylere yapılan hizmetler oldukça önemli bir düzeye ulaşmıştır. Bunlardan biri de Oçem'lerdir. Bu bildiride, çocuğu Oçem'lerde eğitim alan ailelerin evlilik ilişkileri tartışılacak, ailelerin ne tür problemler yaşadıkları tespit edilecek ve bu bağlamda sosyal hizmet meslek elemanlarının bu konularda ne tür çalışmalar yapmaları gerektiği saptanmaya çalışılacaktır.

TARTIŞMA

Sosyal hizmet mesleği çok yönlü bir meslek dalıdır; sadece bireyi ele almaz, onu tüm sistemleriyle değerlendirmeyi ilke edinir. Hele bir de söz konusu engelli bireylerimiz olunca, onların çevrelerindeki destek sistemlerinin önemi iki kat artar. Otizmli bireylerimizin her yönüyle gelişmesi için birinci dereceden sorumlu ve destek verici sistem ailesidir. Ailenin evlilik ve sosyal ilişkileri, otizmli bireyleri doğrudan doğruya etkiler. Bu anlamda otizmli bireylerimizin olumlu gelişimleri için ailelerinin evlilik ilişkilerinin de incelenmesi gerekmektedir. İncelenen evlilik ve sosyal ilişki durumlarına göre de etraflıca bir değerlendirme yapılmalı ve eylem planı hazırlanmalıdır.

SONUÇ

Sosyal hizmet mesleği insanın yanındadır. Özellikle de dezavantajlı yurttaşların her zaman ve her koşulda yanında olmayı ilke edinmiştir. Otizmli bireyler de bu dezavantajlı grupların içindedir. Otizmli bireylerimizin tam yönlü gelişimi için, ailelerinin evlilik ve sosyal uyumlarının incelenmesi ve bu konuda yapılması gerekenlerin saptanarak gerekli çalışmaların yapılması gerektiği düşünülmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Sosyal hizmet, engellilik, otizmli bireyler, oçem, evlilik ilişkileri.

[1] Selahaddin Eyyubi Üniversitesi Uzman Psikolojik Danışman

[2] Doç. Dr. Turgut Özal Üniversitesi

GENÇLİK MERKEZLERİNDE VERİLEN HİZMETLERİN SOSYAL HİZMET EKSENİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ: ALTINDAĞ ÖRNEĞİ

Mustafa Tavaş[1], Bilge Önal Dölek[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Sosyal Hizmet, insanın olduğu her yerde var olmaya azmetmiş bir meslek dalıdır. İnsanların insanca bir yaşam sürebilmesi için sosyal hizmet meslek elemanları tüm sistemleri harekete geçirir.

Tüm insan gruplarında olduğu gibi gençlerin de insan onuruna yaraşır bir hayat yaşamaları için ne gerekiyorsa yapılmasını sağlamak sosyal hizmet mesleğinin önemli işlevlerindendir. Sosyal hizmet meslek elemanları gençlerin kendisiyle ve ailesiyle çalışır. Bu çalışmalarında danışmanlık, eğitim ve kaynak yönetimi gibi üç önemli işlevini yerine getirir. Gençlerin yaşayacakları sorunların boyutları ne kadar da küçük olsa geri kalan yaşam evrelerinin tümü üzerinde etkin bir rol alır. Gençlik döneminde sosyal destek mekanizmalarının etkin kullanımı olumlu değişimde önemli bir unsurdur. Sosyal Hizmetin gençlik politikaları üretmesi, gençlik refahına yönelik makro düzeyde çalışmalar dezavantajların ve dışlanmanın önlenip gençliğin toplumsal katılımını sağlayıcı nitelikte olmasını sağlar.

Gençlik merkezleri ülkemizde son yıllarda artış gösteren gençlerin sosyal, kültürel, eğitime destek, sportif, psiko-sosyal, sağlık ve benzeri faaliyetlerle gelişimlerine katkı sağlayan kurumlardır. Bu kurumlar günümüzün ihtiyaçları doğrultusunda doğmuştur. Günümüz gençlerinin donanımlı yetişmelerinde eğitim kurumlarının sunamadığı imkânları gençlik merkezleri sunmaktadır. Gençlik merkezlerinin sosyal hizmet açısından işlevselleşmesi gençlik refahına yadsınamaz bir katkı sunar.

ÇALIŞMANIN AMACI

Çevresi içinde var olan birey sağlıklı bir etkileşimde bulunarak toplumsallaşır ve kendini ifade imkanı bulur. Çocukluktan gençliğe geçişte ve gençlik döneminde bir dayanışma ve yardım etme mesleği olan Sosyal hizmetin gençlik refahını arttırıcı görevleri vardır. Bu çalışmalarında danışmanlık, eğitim ve kaynak yönetimi gibi üç önemli işlevini yerine getirir.

Bu bildiri çalışmasıyla gençlik merkezlerinin sosyal hizmet açısından işlevselliğinin araştırılması amaçlanmaktadır. Ana amaç, "Gençlik Merkezlerinde verilen hizmetler Sosyal Hizmet Ekseninde İşlevsel Midir?" şeklinde ifade edebiliriz. Gençlik Merkezlerine devam eden öğrencilerin akademik başarısına etki etme düzeyi, dezavantajlı öğrenci gruplarının gençlik merkezlerinden faydalanabilme imkanı, gençlik merkezleri öğrencilerin sosyal, kültürel, sağlık ve eğitsel açılardan gelişimlerine katkısı ve öğrencilere sorunlarla baş etmede olumlu etki olup olmadığı ele alınacaktır.

TARTIŞMA

Ülkemizde her geçen gün gençlik merkezi sayısı artmaktadır. Ancak gençlerin toplam nüfusa oranı azalmaktadır. Gençlerin toplumsal katılımını sağlamak ve gençlik refahını en üst düzeyde sağlayıcı etkinliklerin sunumunda gençlik merkezlerinin daha işlevsel düzenlenme çalışmalarına katkı sunacaktır.

Biz bu çalışmada gençlerin sosyal hizmet farkındalık düzeylerini ve sosyal hizmet gereksinmelerinin neler olduğuna bakacağız. Çıkan sonuçları ayrıntılı bir şekilde değerlendireceğiz.

Bu araştırma tamamlandığında gençlik merkezlerinin gençlere sunduğu hizmetlerle yaptığı katkı ortaya çıkarılmış ve gençlerle sosyal hizmetle ilgili yapılacak çalışmaların tüm çalışmaların ne kadar önemli olduğunu göstermiş olacak.

Sosyal Hizmet'in en önemli çalışma alanlarından olan gençlik refahı alanı üzerine fikir üretilecek. Bu çalışma, gençlik refahına yönelik yaşanabilecek seviyedeki risklerin önlenmesi ve gençlerin, gençlik dönemi sorunlarından en az zararla kurtulabilmesi konusunda önemli katkılar sunacak.

[1] Turgut Özal Üniversitesi Sosyal Hizmet Yüksek Lisans Öğrencisi

[2] Doç. Dr., Turgut Özal Üniversitesi Öğretim Üyesi

SONUÇ

Bu çalışmadan, gençlere yönelik sosyal hizmet çalışmalarının analizi, değerlendirilmesi ve yeni bakış kazandırılması amaçlanmaktadır. Ülkemizde son yıllarda sayıları hızla artan gençlik merkezlerinin faaliyetleri, işleyiş seması ve mevzuatlarının irdelenmesi amaçlanmaktadır. Gençlik merkezleri ekseninde gençlik sosyal hizmeti gereksinmelerinin olup olmadığına ilişkin bir durum tespiti niteliğinde bir çalışma olması öngörülmektedir. Ülkemizde son yıllarda toplam nüfusa oranı giderek azalan gençlere yönelik yapılacak çalışmaların daha nitelikli olmasına yönelik doneleri barındıracak sosyal hizmet odaklı bir çalışma olması planlanmaktadır.

ANAHTAR KELİMELER

Gençlik, gençlik refahı, gençlik merkezleri, sosyal hizmet.

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EŞ SEÇİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Reyhan Özüdoğru[1], Gülsüm Çamur Duyan[2]

ÖZET

Üniversite öğrencilerinin eş seçimi ve eş seçimini etkileyen faktörler pek çok açıdan farklılık arz etmektedir. Gencin kendi ailesi veya yaşadığı kültürden getirdikleri, yaşama bakış açısı, evlilik sistemine verdiği anlam, kendi anne babasından gördüğü ve aldığı evlilik öğretileri, eğitim gördüğü alan, çevresi ve arkadaşlık sistemi ve yaşanılan pek çok olay&olgu bireylerin evlilikle ilgili düşüncelerini etkileyen unsurlardandır. Ülkemiz genç nüfusun yoğun olduğu bir toplumdur. Türkiye nüfusunun 2014 TÜİK verilerine göre (77 milyon 695 bin 904 kişi) %17.27'sini 15- 29 yaş kategorisinde olan gençler oluşturmaktadır. Yine 2014 TÜİK verilerine göre ülkemizde ilk evlenme yaşı erkekler için 26,9, kadınlar için 23,7 olduğu görülmüştür. Hala kadınlar için ilk evlilik yaşı gelişmiş pek çok ülke için oldukça erkendir.

Evrensel değerlerin öne çıktığı ve hızlı bir değişimin yaşandığı çağda, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler, toplumsal yapıların değişmesine ve yeniden şekillenmesine neden olmuştur. Çağımızda yaşanan çeşitli değişimler 20.yüzyılın ikinci yarısından itibaren; Avrupa ülkelerinin yanı sıra ülkemizde de evlilik sisteminde, ailenin oluşumunda, çözülmesinde ve tekrar oluşma süreçlerinde hissedilir şekilde yaşanmaktadır. Yaşanan bu hızlı değişim süreci, yeni kavramlar, olgu ve sosyal hizmet açıları da beraberinde getirmiştir. Özellikle son 30-40 yıldır dünya genelinde aile kurumunda, evlenme yaşının yükselmesi, evlilik oranlarının azalması, boşanma oranlarının artması, doğum oranının azalması gibi yaşanan değişimlerin yanı sıra geleneksel aile yapısının terk edilmeye başlanması ve kadının ev dışında da daha çok zaman geçirmesi ile ekonomik bağımsızlığını kazanması gibi olguları geleneksel aile kavramı ile yakalamak giderek zorlaşmıştır.

Toplumsal değişme ajanlarından birisi olan gençler, özellikle de üniversite gençlerinin evlilik sistemine ilişkin görüş ve düşünceleri ile eş seçimini ilgili faktörlerinin neler olduğu literatür bilgisi ışığında yapılan araştırma sonuçları ile bildiride tartışılacaktır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Eş seçimi, üniversite öğrencisi, eş seçimini etkileyen faktörler.

[1] Turgut Özal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

[2] Turgut Özal Üniversitesi Sağlık YO Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

ANNE BABASI BOŞANMIŞ GENÇLERİN PSİKO-SOSYAL SORUNLARININ SOSYAL HİZMET TEMELİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ

Nurşen Şirin[1],Bilge Önal Dölek[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Bir sanat ve bilim olan "sosyal hizmet" aynı zamanda bir dayanışma ve yardım etme mesleğidir. İsminin de çağrıştırdığı gibi toplumu hedef alır. Bilimden elde ettiği bilgi, yöntem ve teknikleri ihtiyacı olan insanlara hizmet etmede kullanır.

İnsan ve ihtiyaçlarının bulunduğu her yerde sosyal hizmet disiplinini ve mesleğini işlevsel olarak görmek mümkündür. İnsan gelişime ve değişime açık bir varlıktır. Gelişim dönemlerinin her birinde bazı rol ve sorumlulukları üstlenmesi gerekmektedir. Bu geçiş evrelerinden birisi de gençlik dönemidir. Gençlik döneminin gereksinimleri ve sorunları sosyal hizmetin çalışma alanları içinde bulunmaktadır.

Gençlik, çocuklukla erişkinlik arasında yer alan, gelişme, ruhsal olgunlaşma ve yaşama hazırlık dönemidir. Gençlerin içinde yaşadıkları ailenin gözetimine, psikolojik ve sosyal desteğine ihtiyacı devam etmektedir. Aile; birbirleri ile biyolojik, sosyal ilişkilerle bağlı duygusal etkileşim içinde olan kişilerden oluşur. Toplumun en küçük sistemini oluşturur. Sağlıklı işleyen aile sistemi gencin biyolojik, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere yapılanmıştır.

Aile sisteminde yaşanılan problemlerin büyümesi ile gerçekleşen boşanma, aile kurumunun sonlanması anlamına gelmektedir.Buna bağlı olarak yaşanan gerginlikler aile üyelerinin her birini etkilemektedir. Aile bütünlüğünün bozulması nedeniyle gençlerin ihtiyaçlarının yeterince karşılanamaması bazı problemli davranışlara neden olmaktadır.

Ailelerle sosyal hizmet, risk altındaki ailelerle çalışma için şemsiye bir kavramdır. Ailelerle sosyal hizmetin temel amacı, aile üyelerinin gelişimsel ve duygusal gereksinimlerini yetkin bir şekilde karşılayabilmeyi öğrenebilmesi için ailelere yardımcı olmaktır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Sosyal hizmetin konusunu toplumsal ve bireysel sorunlar meydana getirir. Sosyal hizmet, uygulamaları ile değişim gerçekleştirerek bireysel ve toplumsal sorunların çözümüne yardımcı olmaktadır. Bu çalışmada "anne babası boşanmış gençlerin psiko-sosyal sorunlarının incelenmesi" amaçlanmıştır. Araştırmanın içeriğinde gençlik tanımlaması ve genel özellikleri anlatılarak gençliğin doğası hakkında kuramsal çerçevede fikir oluşturulmaya çalışılacaktır. Gençlerin sağlıklı bir kimlik ve kişilik geliştirmesi için gereken psiko-sosyal süreçleri kuramların ışığında incelenecek gençlik döneminin genel ihtiyaçları üzerine odaklanılacaktır. Gençlerin psiko-sosyal gereksinimlerin karşılandığı sağlıklı aile özellikleri işlenecektir. Ailede oluşan parçalanma (Boşanma) olgusu üzerinde durularak bu olgunun psiko-sosyal anlamda çocuğu nasıl etkilediği kaynaklardan irdelenecektir. Dünyada ve ülkemizde aile ve gençlik çalışmalarında aktif rol oynayan sosyal hizmet uygulamaları paylaşılacaktır.

TARTIŞMA

Aile, çocuklar için duygusal destek, koruma, yardım, rehberlik, gözetim vb. rolleri yerine getirmektedir. Aile bütünlüğünün bozulması çocukların psikolojik ve sosyal uyumunu güçlendirmektedir. İstatiksel verilere göz atıldığında ülkemizde evlenen altı çiftten birisinin boşandığı görülmüştür. Yıllar arasındaki farklar değerlendirildiğinde ise boşanma oranları artış göstermiştir.

Ülkemiz nüfusunun yüzde otuzunu gençler oluşturmaktadır. Anne babası boşanmış gençlerin psiko-sosyal sorunları bulunmaktadır. Araştırmanın içeriğinde gençlik tanımlaması ve genel özellikleri anlatılarak gençliğin doğası hakkında kuramsal çerçevede fikir oluşturulmaya çalışılacaktır. Gençlerin sağlıklı bir kimlik ve kişilik geliştirmesi için gereken psiko-sosyal süreçleri kuramların ışığında incelenecek gençlik döneminin genel ihtiyaçları üzerine odaklanılacaktır. Gençlerin psiko-sosyal gereksinimlerin karşılandığı sağlıklı aile özellikleri işlenecektir. Ailede oluşan parçalanma (Boşanma) olgusu üzerinde durularak bu olgunun psiko-

[1] Turgut Özal Üniversitesi Sosyal Hizmet Yüksek Lisans Öğrencisi

[2] Turgut Özal Üniversitesi Sosyal Hizmet ABD Öğretim Üyesi

sosyal anlamda çocuğu nasıl etkilediği kaynaklardan irdelenecektir. Dünyada ve ülkemizde aile ve gençlik çalışmalarında aktif rol oynayan sosyal hizmet uygulamaları paylaşılacaktır. Gençler için yapılabilecek sosyal hizmet uygulamalarının boşanmadan etkilenen gençlerin sorunlarının çözümü üzerine yapılanması gençlere yönelik sosyal hizmet uygulamalarının başarı ve işlevsellik oranını artıracağı düşünülmektedir.

SONUÇ

Sosyal hizmet, koruyucu önleyici ve tedavi edici müdahaleleri olan bir disiplindir. Sosyal hizmetin çalışmaları ailelerde problem başlamadan önceki süreci kapsadığı gibi problem sonrasında oluşan olumsuz sonuçları ortadan kaldırmaya da yönelmiştir. Evlilik birlikteliğinin sona ermesi anlamına gelen boşanmanın gençler üzerindeki etkilerinin yapılan araştırmalar ışığında olumsuz olduğu görülmektedir. Gençlerin bu süreci nasıl değerlendirdikleri, ailelerinden neler bekledikleri ve kişilik yapılarında hangi gereksinimlerin eksikliğini hissettikleri önemlidir. Sosyal hizmetin gençlerle ve ailelerle gerçekleştirdiği çalışmalarda sorunlar oluşmadan ailelere danışmanlık vermesi ve boşanma sürecini beraber yapılandırması koruyucu önleyici tedbirler açısından önemlidir. Gençlerde oluşan problemler içinde gençlerin ihtiyaçlarını bilerek yapılandırmak uygulamaların başarısını artırmaktadır. Bu çalışmada sorunların çözümüne odaklanmış bir disiplin olan sosyal hizmetin bilgi ve uygulama zenginliğine katkıda bulunulması düşünülmüştür.

ANAHTAR KELİMELER

Gençlik, aile, boşanma, gençlerin psiko-sosyal sorunları, ailelerle sosyal hizmet.

MADDE BAĞIMLISI BİREYLERİN AİLELERİNİN KARŞILAŞTIKLARI GÜÇLÜKLER VE SOSYAL HİZMET GERESİNİMLERİNİN BELİRLENMESİ

Niğmet Öcalan1, İshak Aydemir2

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Madde bağımlılığı, psikoaktif madde içeren alkol, sigara ve uyuşturucu (eroin, kokain, esrar vd.) maddeleri kullanma sonucunda vücutta bu maddeleri kullanmaya karşı oluşan bağımlılık durumudur. Madde bağımlısı olan birey ve aileleri çok çeşitli sorunlarla baş etmek zorunda kalmaktadır. Madde bağımlılığı, aile sisteminin dinamiklerini olumsuz etkileyerek işlevlerini yerine getirmesini engellemekte, ailelerin parçalanmasına, ailede istismar, ihmal ve şiddet gibi olumsuz durumların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı, AMATEM'de tedavi gören madde bağımlısı birey ve ailelerinin karşılaştıkları güçlükler ve sosyal hizmet gereksinimleri belirlenmesidir.

TARTIŞMA

Sosyal hizmet mesleğinin madde bağımlısı birey ve aileye her bakımdan destek vermesi, sosyal desteklerin önemini vurgulaması, sosyal duyarlılık, çevresinde olup bitene sessiz kalmama ve benzeri değerleri benimsemesi büyük bir önem arz etmektedir. Madde bağımlısı bireylerin ailelerinin karşılaştıkları sosyal, ekonomik, duygusal, ilişkisel sorunların, kaygı, anksiyete, depresyon düzeyleri ve madde kullanımına ilişkin tutumların belirlenmesi, ailenin sosyal uyumunun daha da güçlendirilmesi ve bunların çözümüne yönelik sosyal hizmet gereksinimlerinin belirlenmesi bu tip araştırmalarla ortaya koymak önemlidir.

SONUÇ

Bu çalışmada madde bağımlısı olan ve AMATEM' de tedavi gören hasta ve yakınlarının karşılaştıkları güçlükleri ve sosyal hizmet gereksinimlerinin belirlenerek ortaya konulacak olması ve buna yönelik mikro-mezzo-makro düzeylerdeki sosyal hizmet müdahalesinin planlanmasına ve sunulmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Psikoaktif madde, bağımlılık, madde bağımlılığı, sosyal hizmet müdahalesi.

[1] Turgut Özal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi

[2] Doç. Dr. Turgut Özal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Bölümü

ENGELLİ İSTİHDAMI VE YAŞAM KALİTESİ

Melike Kılıç

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Türkiye'de, toplam nüfusunun %12.29'unu engelliler oluşturmaktadır. Bu kişilerin toplumsal hayata katılımının artırılması ve vatandaşlık haklarından eşit olarak faydalanması, sosyal politikaların başlıca hedefleri arasındadır. Engellilerin toplumsal hayatta yer almalarını sağlamanın temel yollarından biri ise çalışma yaşamında yer almalarını sağlayarak istihdam olanaklarını artırmaktır. Böylece, engellilerin bağımlılık düzeyi azaltılarak kendilerine yetebilecek düzeye getirilebilir. Ayrıca, kendilerini üretken, verimli, topluma ve ekonomiye katkısı olan kişiler olarak değerlendireceklerdir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Engellileri bir insan hakkı olan çalışma hakkından yoksun tutmak önce insancıl açıdan sonra da sosyal hukuk düzeni bakımından kabul edilmez bir durumdur. İş sahibi olmak başarı göstermek ve bu sayede onurlu bir yaşam sürmek tüm insanların olduğu gibi engellilerin de hakkıdır. Dezavantajlı sosyal gruplar arasında olan engelliler modern ve aktif sosyal politikaların en önemli ve öncelikli kesimi arasında yer almaktadır. Sosyal devlet olma yolunda ilerlemeye çalışan toplumlar, engelliler gibi dezavantajlı grupların hayat kalitesini de en ileri düzeye taşımakla sorumludur. Bu bildiride, Türkiye'de engellilerin istihdamında mevcut durum, engellilik politikaları ve mevzuat, istihdamın engelli refahı ve yaşam kalitesi üzerine etkisi ayrıntılı bir şekilde ele alınacak; engelliler ve sosyal hizmet uygulamaları kapsamında değerlendirilerek engelli istihdamında sosyal hizmet uzmanlarının rolleri ortaya konmaya çalışılacaktır.

TARTIŞMA

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre yaşam kalitesi; "kendi amaçları, beklentileri, standartları ve ilgilerini göz önüne alarak bireylerin içinde yaşadıkları kültür ve değerler sisteminde kendi konumları ile ilgili algıları" biçiminde tanımlanmaktadır (Orley ve Kuyken 1993, Bowling A. 1993, The WHOQOL Group 1996). Bu tanımdan yola çıkarak engellinin çalışma yaşamında yer alması maddi getirisinin ötesinde daha özel bir anlam içermektedir. Çalışan engelli kendisini topluma daha çok katılan ve ekonomik olarak özgür olan bir birey olarak görmekte, hatta çalışma, sonradan engellilik vasfı kazananların rehabilitasyon ve tedavi süreçlerinde etkili bir yöntem olarak da kullanılmaktadır. Engelliler açısından çalışma yaşamının; tüm bu faydalarının yanı sıra bazı zorluklarının da olduğu göz ardı edilmemelidir. Engellilerin çalışma yaşamlarında yaşadıkları sorunlar ise eğitim, ulaşım, fiziksel çevre, sağlık, sosyal güvenlik gibi alanlarda yaşanılan fırsat eşitsizliklerinden kaynaklanmaktadır. İstihdam öncesi eğitim, mesleki eğitim ve özel eğitim programları ile yeterince korunamayan engelliler vasıfsız olmaları nedeniyle ya istihdam edilememekte ya da düşük ücretli, basit, uzmanlık gerektirmeyen işlerde istihdam edilmektedirler. Engellilerin çalışma yaşamında karşılaştıkları sorunları daha ayrıntılı bir şekilde ele alacak olursak Yılmaz (2004)'ün yaptığı araştırma verilerine göre bu sorunların oransal dağılımı şu şekildedir: engellilerin %21,2'si işinin ağır olduğunu, %16,5'i yapılan işin engele uygun olmaması, %10,6'sı sürekli ayakta olmak, %9,4'ü işyerindeki fiziksel engeller, %8,2'si sağlık sorunu, %7,1'i iletişim sorunu, %5,9'u iş ortamının engele uygun olmaması, %3,5'i önyargı, %2,4'ü amirlerin anlayışlı olmaması, %2,4'ü ulaşım sorunu yaşadığını belirtmiştir.

Engelliler açısından istihdamda karşılaşılan sorunlar dile getirilmiştir ancak engelli istihdamına ilişkin farklı sorun ve engellerin işveren boyutundan da değerlendirilmesi gerekliliği ortadadır. İşverenlerin engelli istihdam etmeme gerekçeleri Özürlü ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 2011 yılında yapmış olduğu İşgücü Piyasasının Özürlüler Açısından Analizi Raporu'nun verilerine göre şu şekildedir: İşverenlerin %31,6'sı işe uygun/sektöre uygun engelli bulamıyoruz, %19,2'si vasıflı/ mesleki eğitimli/ kalifiye engelli bulamıyoruz, %11'i İŞKUR işe uygun engelli aday göndermiyor, %7,4'ü çalışma isteksizliği / istikrarsızlık/devamsızlığı oluyor,%5,4'ü engelli çalışan bulamıyoruz, %4,3'ü iş beğenmiyorlar, %3,6'sı uyum/ iletişim sorunları yaşanıyor, %3,4'ü nazlı/ kaprisli/agresif oluyorlar, %2'si verimli olamıyorlar, %1,3'ü ücret konusunda yaşanan sıkıntılar oluyor,%0,9'u ulaşım sorunu oluyor ve % 0,7'si işi yavaşlatıyorlar şeklinde ifadelerde bulunmuşlardır.

SONUÇ

Sosyal hizmet uzmanı olarak engellilerin istihdamı ve yaşam kalitelerinin arttırılmasında diğer dezavantajlı gruplarda da olduğu gibi hak savunuculuğu rolü dikkate alınmalıdır. Ülkemizde mevcut engelli istihdamı politikaları ele alındığında ilgili düzenlemelerin yetersiz kaldığı ve engellilerin sosyal yaşam da daha görünür kılınması gerektiği düşünülmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Engelli, yaşam kalitesi, istihdam, sosyal hizmet uzmanı.

II. DÜNYA SAVAŞINDA, EGE'NİN İKİ YAKASININ YOKSULLUĞU PAYLAŞIMI

Turgay Çavuşoğlu[1], Altan Dayanır[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

II. Dünya Savaşı sırasında Yunanistan Almanya ve İtalya'nın işgaline uğramıştır. Yunan halkının tarım ürünleri ve stoklarında bulunan tüm gıda maddelerine işgal kuvvetlerince el konulması üzerine ülke büyük bir kıtlıkla karşı karşıya kalmıştır. Yaşanan kıtlık sonrasında kitlesel ölümlerle karşı karşıya kalınmış, özellikle yaşlı ve çocuklarda ölüm oranı çok yüksek olmuştur.

ÇALIŞMANIN AMACI

Yunanistan'da yaşanan açlıklar sonrasında oluşan ölümler, komşu ülke Türkiye'nin kayıtsız kalamayacağı boyutlara ulaşmıştır. Devlet, sivil toplum ve halk işbirliği ile toplanan gıda yardımları, Kızılay'ın koordinasyonuyla, vapurlarla komşuya ulaştırılmıştır.

Sosyal yardımlaşma ve dayanışmanın güzel örneği olan, yiyecek yardımlarının yanı sıra Yunan hükümetinin talep ettiği, anne ve babası vefat etmiş korunmaya muhtaç çocukların Türkiye'de barındırılması konuları çalışmanın amacını oluşturmuştur.

TARTIŞMA

Ege Denizi'nin iki yakasında bulunan Türkiye ve Yunanistan yüzyıllardır bu güzel coğrafyayı paylaşmışlardır. Bu tarihsel süreçte; savaşlar, ölümler, acılar, mübadeleler, göçler, yokluklar, yardımlar yaşanmıştır.

Balkan Savaşları ve Kurtuluş Savaşı sırasında cephede yaşanan çarpışmalar iki halkın düşmanlıklarını körüklemiştir. Yaşanan bu acıların üzerinden çok uzun bir süre geçmeden II. Dünya Savaşı başlamış ve Yunanistan Almanya ve İtalya tarafından işgal edilmiştir.

1941 yılında yaşanan bu işgal sonrasında yiyecek ekmek ve yemek bulamayan Yunan halkı kitlesel ölümlerle karşı karşıya kalmıştır. İnsan cesetleri kamyonlarla toplanmış, üzerlerine kireçler dökülerek mezarlıklara gömülmüştür. Bazı yayınlarda "Atina sokaklarında bir tek kedi, bir tek köpek kalmadığı" yer almaktadır.

Aynı günlerde Türkiye'de birçok gıdanın dağıtımı karne ile yapılmıştır. Yaşanan bu zorluklara karşın komşu Yunanistan'a gıda yardımı kararı alınmış ve yardımlar hayata kalma mücadelesi veren Yunan halkına ulaştırılmıştır.

Konunun bir diğer boyutunu çocuklar oluşturmaktadır. 13 Kasım 1941 tarihinde dönemin Yunan Başbakanı Tsouderos; " … daha çok yoksul halk çocuğunu, gelecek nesli kurtarmak üzere Ortadoğu ve diğer yakın ülkelere göndermek zorunluluktur" diyerek çaresizlik duygularını paylaşmıştır. Türkiye, Güney Afrika, Suriye, Mısır, Kenya, Hindistan, İsviçre çocukların gönderilmesi düşünülen ülkeler arasında yer almıştır.

Ülkemize gönderilmesi düşünülen 1.000 çocuk ile ilgili olarak Başbakanlık'ça "Memleketimize getirilecek Yunan Çocuklarına Dair Talimat Projesi" hazırlanmış, İstanbul ve İzmir'de binalar aranmaya başlanmıştır.

SONUÇ

Yunanistan 1940-1942 yılları arasında büyük bir açlık dalgasıyla karşı karşıya kalmıştır. Türkiye komşusuna bu dönemde adı efsane olan "Kurtuluş, Dumlupınar" ve diğer vapurlar ile gıda yardımlarını ulaştırmıştır.

Türkiye gıda yardımının yanı sıra anne ve babalarını kaybetmiş korunmaya muhtaç Yunan çocukların misafir edilmesi konusunda çalışmalar yapmış, ancak Yunan hükümeti bu uygulamadan daha sonra vazgeçmiştir.

Bildiri ile; bir döneme damgasını vurmuş olan uluslararası çalışmanın, sosyal hizmet literatüründe yer alması amaçlanmıştır.

---

1 Sosyal Hizmet Uzmanı

2 Araştırmacı

ANAHTAR SÖZCÜKLER

II. Dünya Savaşı, Türkiye, Yunanistan, Kızılay, sosyal hizmet.

BASKI VE AYRIMCILIK KARŞITI SOSYAL HİZMET AÇISINDAN İNSAN HAKLARI FELSEFESİ

Mustafa Yıldız[1], Ayşe Bayındır Koçak[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Günümüzde insan haklarının pratiğe dönüştürülmesi, ayrımcılık ve baskının önlenmesi konusunda sosyal hizmet mesleği büyük önem taşımaktadır.

Felsefi olarak sosyal hizmet mesleği ve insan hakları birbirine benzer ve birbirini tamamlar niteliktedir. Her iki olgu da insanı ele alır. İnsanın sadece insan olmasından ötürü değerli ve onurlu olduğunu, özgür yaşamasının bir hak olduğunu savunur. Sosyal hizmet uzmanları, sosyal adalet kavramı ve insan hakları felsefesi ile insanların güçlenmelerini, özgürleşmelerini sağlayarak, birbirleri üzerindeki güç farklılıklarının, cinsiyetin, ırkın, dinin, dilin, cinsel tercihin, özrün, sınıfın, yoksulluk gibi pek çok olgunun baskı ve ayrımcılık oluşturmasını önlemek amacıyla çalışırlar.

ÇALIŞMANIN AMACI

Sosyal hizmet mesleği; insanlar arasındaki farklılıkları korur, bu farklılıklar neticesinde oluşabilecek baskı ve ayrımcılığı insan haklarına dayanarak önler.

Sosyal adalet ilkesini benimseyen ve insan hakları felsefesi üzerine inşa edilen sosyal hizmet mesleğinin en büyük amacı; eşitsizlik, ayrımcılık ve baskı altında kalan mikro, mezzo ve makro düzeyde grupların yoksunluklarını gidermektir. Ayrıca dezavantajlı bireyleri, grupları ve toplumları koruyarak, güçlendirmeye, ayrımcılığa ve buna bağlı olarak baskıya uğramalarını önlemeye çalışır.

Bu çalışmada; insan hakları felsefesinde ayrımcılık ve baskı karşıtı uygulamaların ne gibi aşamalardan geçtiği ve günümüzdeki durumunun ne olduğu sosyal hizmet mesleği açısından değerlendirilecektir.

TARTIŞMA

Bu çalışmada farklılıkları nedeni ile örselenen, ötekileştirilmeye çalışılan dezavantajlı bireyler ve gruplar için baskı ve ayrımcılık karşıtı sosyal hizmet uygulamalarında insan haklarının felsefi konumu ele alınmıştır.

Bireyler, gruplar ya da toplumlar tarihte değişiklik gösterse de etnik kökenleri, ırkları, cinsiyetleri, yaşları, statüleri, meslekleri, inançları, cinsel yönelimleri, din ve mezhep tercihleri, hatta son dönemde siyasi görüş, biz ve ötekiler diye ötekileştirilen düşüncelerinde ortaya çıktığı pek çok neden öne sürülerek baskı ve ayrımcılığa maruz kalmış, örselenmiştir.

Bu çalışma; insan hakları ve sosyal adaleti temel alan sosyal hizmet mesleğinin baskı ve ayrımcılığa maruz kalan mikro, mezzo ve makro gruplara ayrımcılık ve baskıdan uzak bir dünya yaratma çabasına katkı sunmak için yapılmıştır.

SONUÇ

Günümüzde insan haklarının gelişmelerinde sosyal hizmet mesleğinin rolü büyüktür. Toplumda dezavantajlı grupların (yaşlılar, özürlüler, kadınlar, çocuklar, cinsel yönelimi farklı olan bireyler) insanca yaşamak dışında beklenti ve ihtiyaçları birbirlerinden farklıdır. Günümüzde pek çok insan dil, din, ırk, renk, etnik köken, cinsiyet, cinsel yönelim, yaş, siyasi görüş gibi farklı nedenlerle ayrımcılığa ve baskıya maruz kalmaktadır. Gerek tarihsel gelişiminde gerekse günümüzde sosyal hizmet mesleği baskı ve ayrımcılık karşıtı uygulamada insan haklarını temel alarak yaptığı çalışmalar örselenen, ötekileştirilen, baskıya maruz kalan birey, grup ve toplumlar için sosyal adaleti sağlamada önemli katkılar sunmuştur.

Sosyal hizmet mesleği, dezavantajlı birey, grup ve toplumların ayrımcılık ve baskıya maruz kalmaları önlemek adına toplumsal ve politik farkındalık oluşturmalıdır. Bireylerin güçlenmelerine katkı sağlarken aynı zamanda politik, toplumsal ve küresel çözümler üreterek baskı ve ayrımcılık karşıtı uygulamada başarısını artırabilir.

[1] Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencisi

[2] Turgut Özal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

ANAHTAR KELİMELER

Ayrımcılık, baskı, insan hakları, sosyal hizmet.

MUTLU VE SAĞLIKLI AİLE NASIL OLUNUR?

Rasim Babahanoğlu[1], Çetin Bebe[2], Tuğba Toptaş[3]

AMAÇ

Günümüzde giderek artan boşanmaların sebepleri arasında gösterilen, hatta en önemli nedenlerden biri olan Aile İçi İletişim hakkında aile içi etkili ve yapıcı iletişimin nasıl olması gerektiği sağlıklı anne baba ve çocuk iletişiminin nasıl sağlanacağı, ailelerin çocuklarıyla iletişime geçerken nelere dikkat etmeleri gerektiği, iletişim ve etkileşimde yapmış oldukları hatalar konusunda bilgilendirmeler yapıp sağlıklı bir toplum yapısının oluşması için sağlıklı ve üretken bir bireyin yetişmesi konularında aileleri aydınlatmak için seminerler düzenlemektir.

YÖNTEM

Çalışmanın öncesinden gereken resmi işlemler ile birlikte tarih, plan ve programın belirlenmesi ile gerçekleşmiştir. Bilimsel çalışmalarda kullanılan nitel araştırma yöntemlerinden olan eylem(action) araştırması yöntemi kullanılmıştır. Eylem(action) araştırma yöntemi, sunucu ya da araştırmacının kendisi de dahil oldukları belli bir durumun iyiye gitmeyen şartlarını değiştirmeye çalışması ve bu konudaki eksiklikleri gidermek için sağlıklı bilgiyi vermesidir (Büyüköztürk ve ark. 2013).

Bu bağlamda toplumda sıkça rastladığımız ya da şahit olduğumuz aile işi iletişimsizlik konusunun daha da sağlıklı ve verimli iletişim için; Meram Sosyal Hizmet Merkezi'nde görev yapan Sosyolog, Psikolog ve Sosyal Hizmet Uzmanlarınca Meram Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu'ndaki kursiyerlere ve Selçuklu Halk Eğitim Merkezlerinde ve Karatay Halk Eğitim Merkezlerindeki çalışanlara ve kursiyerlere Aile İçi İletişim hakkında sunumlar yapılmıştır.

YAPILAN ÇALIŞMALARIN VE SONUÇLARIN SUNULMASI

Mutlu, Sağlıklı Aile Nasıl Olunur? adlı projenin ilk ayağı Meram Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu'nda kurslara katılan kursiyerlerle ve Selçuklu ve Karatay Halk Eğitim Merkezlerinde personel ve kursiyerlerine gerçekleştirilmiştir.

Mutlu, Sağlıklı Aile Nasıl Olunur? adlı projenin ilk ayağı Meram Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu'nda kurslara katılan kursiyerlerle gerçekleştirilmiş olup bu seminerde 76 kişiye ulaşılmış, Selçuklu Halk Eğitim Merkezi'nde 54 kişiye ve Karatay Halk Eğitim Merkezinde ise 63 kişiye sunum yapılmıştır. Katılımcıların seminer boyunca dikkatle dinlediği, ilgi gösterdiği ve seminerin sonunda uzun bir soru cevap sürecinin olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca seminerden sonra katılımcılara her zaman danışmanlık hizmeti verileceği konusunda bilgi verilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Gerçekleştirilen bu çalışma bağlamında ailelerin çocuklarıyla iletişime geçerken nelere dikkat etmesi gerektiği ve nasıl bir iletişim kurması gerektiği hakkında detaylı bilgilendirilmesi sağlanmıştır.

Bu çalışma kapsamında ilk ayağı gerçekleştirilmiş olan seminerimiz aracılığıyla kursiyerlerimiz, aile çocuk ve gençlerle iletişim ve etkileşim konusunda bilgilendirilmiştir.

Kursiyerler, gelenekselleştirilmiş ve yanlış olarak uygulanan anne baba ve çocuk iletişim kalıplarının değiştirilmesi konusunda bilgilendirilmiştir.

Halk Eğitim ve Akşam Sanat Okulları gibi kuruluşlarda geniş kitlelere daha kolay ulaşıldığı göz önünde bulundurularak, bu gruplara yönelik eğitim seminerlerinin verilmesiyle daha iyi sonuç alınacağı düşünülmektedir. Meram Sosyal Hizmet Merkezinde görev yapan psikolog, sosyolog, sosyal hizmet uzmanı gibi meslek elemanlarına, danışmanlık ve eğitim birimi aracılığıyla bu öneride bulunulmuştur.

Bu çalışmanın uygulama sürecinde Meram Sosyal Hizmet Merkezi'ndeki bütün uzman, sosyolog, psikolog, ve diğer çalışanlarına ayrıca özellikle yardımlarından dolayı Fatma KOCA' ya teşekkürler.

[1] Arş. Gör. S.Ü. Sağ. Bil. Fak. Sos. Hiz. Böl

[2] Arş. Gör. S.Ü. Sağ. Bil. Fak. Sağ. Yön. Böl.

[3] S.Ü. Sağ. Bil. Fak. Sos. Hiz. Böl. Öğrencisi.

KAYNAKÇA

Yılmaz, N.(2013), 'Aile İçi İletişim ve Sağlıklı İletişim Önerileri'

www.tavsiyeediyorum.com adresinden 09.05.2015 tarihinde erişilmiştir.

Çoban, A. "İletişim Sorunları" http://www.adnancoban.com.tr adresinden 10.05.2015 tarihinde erişilmiştir.

Gökcan, K. "Ailede İletişim Sorunları, Nedenleri ve Çözüm Önerileri"

http://www.sosyalhizmetuzmani.org/iletisimsorunlarinden.html adresinden 07.08.2015 tarihinde erişilmiştir.

KUŞAKLAR BULUŞUYOR

Rasim Babahanoğlu[1], Ramazan Kıraç[2], Fatma Yalçın[3]

ÖZET

İlçemizde genç kuşakların kente göçü yıllardır hızla devam etmekte olup, iş imkânı bulmak amacı ile büyük şehirlere göç eden genç nüfus geçimini ancak sağlamakta geride ilçemizde kalan yaşlı nüfus ise fakirlik ve imkânsızlık içerisinde ve önemli bir kısmı ise komşularının yardımı ile ancak günlük ihtiyaçlarını karşılamaktadır. 2014 verilerine göre Akseki nüfusunun yaklaşık yüzde 70'i 65 yaş üstü kesimden oluşmakta iken bu proje kapsamında tespit edilen 25 yardıma ve bakıma muhtaç yaşlı vatandaşımız mevcuttur.

AMAÇ

Bu veriler ışığında, Akseki İlçesine bağlı mahallelerde ikamet eden 3294 Sayılı kanun kapsamında muhtaçlığı tespit edilen, sosyal ve ekonomik yönden yoksulluk içinde bulunan yardıma ve bakıma muhtaç, kimsesi olmayan yaşlı 25 vatandaşımızın yaşlılar haftası münasebetiyle ilkokul, ortaokul ve lise öğrencileriyle ziyaret edilerek onların gönüllerinin alınmasıdır.

YÖNTEM

Bu çalışma bilimsel çalışmalardaki yüz yüze görüşme ve insan odaklı araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. İnsan odaklı araştırmalarda; insanların, etkinliklerin ve ortamların ne durumda oldukları ve nasıl olduklarının tam olarak betimlenmesidir (Patton 2001). Her insan için değişik mana ve önem ifade eden yaşlılık, hayatın çok özel bir dönemidir. Yaşlılarımız dün ile bugün arasında köprü kuran, kültürümüzü ve değerlerimizi yarınlara taşımamızı sağlayan en değerli varlıklarımızdır. Yaşlılık dönemi itibar gerektirmektedir bu aynı zamanda bir minnet borcudur. Yaşlı bireylerin toplumla bütünleşmesi, daha aktif olması ve yaşama bağlı kılınmaları gerekir.

YAPILAN ÇALIŞMALARIN VE SONUÇLARIN SUNULMASI

Ulaşılan Hedef Grubu

•İlçede yaşayan yardıma ve bakıma muhtaç yaşlı vatandaşlarımız, •Yararlanıcıların aileleri, •Akseki ilçe halkı.

İşbirliği Yapılan Kuruluşlar

•Akseki Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, •Akseki İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü,

İlçedeki ilkokul, ortaokul, lise düzeyindeki okullar

Bu kapsamda, Akseki'de ilkokul, ortaokul ve lise öğrencileri Yaşlılar Haftası dolayısıyla mahallelerde oturan yaşlı ve felçli hastalar evlerinde ziyaret edildi. Akseki Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından yürütülen "Kuşaklar Buluşuyor Projesi" kapsamında öğrenciler, mahallelerde yaşlıları evlerinde ziyaret edilerek, çeşitli hediyeler ve saksıda çiçekler verildi. Öğrenciler ziyaretlerde yaşlıların hayat öykülerini dinleyerek, kültürel, geleneksel ve tarihi değerler ışığında onları daha iyi tanıma imkânı bulmuşlardır. Geçmiş ile bugün arasında kıyaslama yaparak, yitirilmiş değerler üzerinde farkındalık oluşturma bu projede amaçlanmıştır.

Proje Çıktılarının Belirlenmesi

Projemiz sonucunda, sosyal ve ekonomik yönden yoksulluk içinde bulunan, yardıma ve bakıma muhtaç, kimsesi olmayan yaşlı vatandaşlarımızın evlerinde ziyaret ettik; bu vesileyle, onlara yalnız olmadıklarını hissettirip toplumdan dışlanmalarını önlemek anlamında böyle bir mesaj verilmiştir.

Proje Çerçevesinde Gerçekleşenler

[1] Arş. Gör. SÜ. Sağ. Bil. Fak. Sos. Hiz. Bölümü

[2] Arş. Gör. SÜ. Sağ. Bil. Fak. Sağlık Yön. Bölümü

[3] SÜ. Sağlık Bil. Fak. Sos. Hizmet Bölümü Lisans Öğrencisi

•Yardıma ve bakıma muhtaç, kimsesi olmayan yaşlı vatandaşlarımızın tespiti yapılmıştır. •Yardıma ve bakıma muhtaç, kimsesi olmayan yaşlı vatandaşlarımızın ziyaretini gerçekleştirecek ilkokul, ortaokul, lise gönüllü öğrencileri belirlenmiştir. •Yaşlılarımıza verilen hediyeler ve çiçekler vb. gibi eşyalar alınmıştır. •Yaşlıları ziyaret için araç ve şoför temin edilmiştir.

Bütçe Taslağının Hazırlanması

Bütçe masrafları Akseki Kaymakamlığı tarafından karşılanmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yaşlılar haftası münasebetiyle çalışma gücünü yitirmiş kendi temel ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanan yardıma muhtaç yaşlı kimseleri ziyarette bulunmak onları çok mutlu etti. Yaşlılarımızın yüzündeki mutluluk görülmeye değerdi. Örneğin tek bacağı olmamasına rağmen 2 katlı ahşap evinde son derece zor şartlarda yaşayan yemek ve iaşe ihtiyaçları SYDV tarafından karşılanan M. D. adlı yaşlı amcamız ya da namazını dahi yatağından kalkamadan kılan ve her namazından sonra dua eden ve Ceceler Mahallemizde zor şartlarda tek başına yaşayan 83 yaşındaki H. Y. adlı yaşlı dedemiz ayrıca yüzde 95 engeli olmasına rağmen hiçbir yakını olmayan komşuların desteği ve SYDV yardımları ile yaşama tutunan Cevizli Mahallemizde yaşayan F. Ü. adlı yaşlı teyzemiz ve onlar gibi onlarcasının hayata tutunması, onlara motivasyon, moral verilmesi bu projenin gerçekleşmesi ile olumlu sonuçlar gözlemlenmiştir. Yaşlılar Haftası münasebetiyle zaten sık aralıklarla ziyaret edilen yaşlılar bir kez daha ziyaret edilerek istek ve talepleri dinlenilerek hayır duaları alınarak çalışma başarılı bir şekilde sonlanmıştır.

TEŞEKKÜR

Çalışma boyunca bilgi ve deneyimleri ile yol gösteren Abdullah ÇATLI, Filiz ÇELİK, Okan Mehmet SALMAN ve yaşlılarımızı ziyaret sırasında bizleri yalnız bırakmayan değerli öğretmen arkadaşlarımıza ve öğrencilerimize teşekkür ederiz.

KAYNAKÇA

Cüceloğlu, D. (1993). İnsan ve Davranışı (4. Basım) İstanbul: Remzi Kitabevi.

http://www.saglikuzerine.net/yaslilik-psikolojisi-ve-sosyolojisi.html

http://www.belirligunlervehaftalar.com/Belirli_Haftalar/Yaslilara_Saygi_Haftasi

Patton, M.Q. (2001).Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri. Çev.Edt. Bütün, M. ve Demir, S.B. (2014).

SANAL ZORBALIK YOLUYLA CİNSEL İSTİSMARA MARUZ KALAN OLGU

Sezin Ünal[1], Özlem Bağ[2], Sevay Alşen[3], Hakan Baydur[4]

GİRİŞ

Özellikle 2000'li yıllardan itibaren bilgi ve iletişim teknolojilerinin çeşitlenmesi ve yaygınlaşması, bu gelişmelere paralel olarak bilgi ve iletişim araçlarının çocukların ve ergenlerin akranlarıyla olan iletişimlerinin vazgeçilmez bir parçası haline gelmesi, bazı araştırmalarda dolaylı saldırganlık bazı araştırmalarda ise ilişkisel saldırganlık çerçevesinde ele alınan yeni bir zorbalık türünün tanımlanmasında belirleyici rol oynamıştır (Burnukara, 2009). Belsey (2008)'e göre bilişim ve iletişim teknolojilerinde görülen gelişmelere ve teknolojik olanakların artmasına koşut olarak sanal zorbalık ortaya çıkmıştır. Willard (2006)'a göre ise sanal zorbalık, dijital teknolojinin diğer kişilere rahatsızlık verici mesajlar göndermek veya sosyal saldırganlık yapmak amacıyla kullanılmasıdır.

Dünyada sanal zorbalık ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde 2004 yılında 4-8. sınıfta okuyan 1500 öğrenci arasında yapılan, The 2004 National I-SAFE anketinde ise öğrencilerin; neredeyse yarısının (%42) sanal zorbalık mağduru olduklarını,%35'inin ise sanal ortamda tehdit edildiklerini ortaya konulurken, %53'ü başkalarına sanal zorbalık yaptığını belirtilmektedir. İngiliz yardım derneğinin telefon hattı olan ChildLine'a, 2012/2013 yılları arasında; zorbalığa uğradığını söyleyerek başvuran çocuk sayısı; 30.387, zorbalığa uğradığından şüphelenerek başvuran çocuk sayısı; 14.379 iken, 4.500 çocuğun ise sanal zorbalık hakkında bilgi almak ve danışmak amacıyla iletişim kurduğu bildirilmektedir.

Türkiye'de sanal zorbalık ile ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında sanal zorbalık araştırmalarının çok yeni olduğu dikkati çekmektedir. Erdur-Baker ve Kavşut (2007) yılında 14-19 yaşlarında 101 kız 126 erkek çocuk ile yaptıkları sanal zorbalık, internet ve cep telefonu kullanım sıklığı değişkenleri üzerinden yaptıkları nicel araştırmada; sanal zorbalık yapma oranının %28'e, maruz kalma oranının ise %30'a ulaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Yine 2007 yılında Topçu ve Erdur-Baker (2007) tarafından yaş, cinsiyet, geleneksel zorbalık, sanal zorbalık değişkenleri bağlamında 14-19 yaşlarında 162 kız, 194 erkek çocuk arasında yapılan nicel araştırmada kız öğrencilerin %53.6'sının sanal zorba, %64.2'sinin sanal kurban olduğu belirtilirken; erkeklerin ise %62.6'sı sanal zorba, %69.5'inin sanal kurban olduğu dikkati çekmektedir.

AMAÇ VE YÖNTEM

İzmir Çocuk İzlem Merkezine cinsel istismara uğramış olması sebebi ile gereken işlemlerin yapılması amacıyla gelen kız çocuğunun yapılan görüşmeler sonrasında sanal zorbalık sonucu cinsel istismara uğradığı fark edilmiştir. Bunun üzerine sanal zorbalığın cinsel istismar ve çocuk üzerindeki etkisine dikkat çekmeyi amaçlayarak olgu ele alınmıştır.

OLGU

15 yaşındaki kız olgu ile yaşadığı olayı ayrıntılı bir şekilde anlatabilmesi için uygun koşullar altında adli görüşme yapılmıştır. Yapılan adli görüşmede çocuk; daha öncesinde tanımadığı T. isimli bir kişinin Facebook üzerinden kendisine arkadaşlık teklifi gönderdiğini, kendisinin kabul ettiğini ve Facebook üzerinden mesajlaşmaya başladıklarını belirtmiştir. Mesajlaşmalarda bu kişinin kendisi ile ilişkiye girmek istediğini, kendisinin kabul etmediğini, T.'nin kendisini Facebook'taki normal çekilmiş fotoğraflarını bir bilgisayar programı yoluyla müstehcen hale getirmekle tehdit ettiğini, "Ben senin fotoğrafların üzerinden orgazm oluyorum, duvarlara asacağım herkes sana bakıp orgazm olur." gibi cümleler kurduğunu, T.'nin kendisiyle ilişkiye girmek istediğini, "Para bile veririm" dediğini ifade etmiştir. Kendisine bir kez Facebook aracılığıyla üzerinde kıyafetleri olmayan erkek resmi gönderdiğini, resimdeki kişinin T. olup olmadığını bilmediğini belirtmiştir. Kendisinin T. ile ilişkiye girmek istememesi üzerine şahsın "Bana başka kız ayarla" dediğini, kendisinin Facebook'tan tanıdığı Z. isimli başka bir erkek şahsa *bu tarz kızları* tanıdığı için

1 Sosyal Hizmet Uzmanı, İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastalıkları ve Cerrahisi Eğitim Araştırma Hastanesi/Çocuk İzlem Merkezi

2 Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Uzmanı, İzmir Dr Behçet Uz Çocuk Hastalıkları ve Cerrahisi Eğitim Araştırma Hastanesi

3 Çocuk ve Ergen Psikiyatristi, İzmir Dr Behçet Uz Çocuk Hastalıkları ve Cerrahisi Eğitim Araştırma Hastanesi

4 Yard. Doç. Dr. Öğretim Üyesi, Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Yüksek Okulu Sosyal Hizmet Bölümü

durumu söylediğini, kimi ayarladığını bilmediğini, T. ve Z.'nin kendi aralarında Facebook üzerinden haberleştiğini, sonrasında kendisini facebook üzerinden tehdit eden şahsı arkadaş listesinden sildiğini ve T.'nin sonrasında kendisini rahatsız etmediğini belirtmiştir. Bir süre sonra ise Z.'nin kendisini evine çağırdığını, Z. isimli şahsın kendisine dokunarak cinsel istismarda bulunduğunu anlatmıştır.

Çocuk ve ailesi ile yapılan görüşmeler sonrasında çevresi içinde birey bakış açısıyla çocuğun içinde yaşadığı çevrenin incelenmesi amacıyla sosyal inceleme yapılmasının ve çocuğun psikiyatrik muayenesini yapılmasının uygun olduğu düşünülmüştür. Psikiyatri muayenesi sonrasında ruh sağlığı sorunları olduğu ve tedavi olması gerektiğini belirtilmesi üzerine sağlık tedbiri alınmasına karar verilmiştir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Yapılan araştırmalara bakıldığında gençlerin sanal zorbalıktan olumsuz etkilendikleri belirtilmektedir. Sanal zorbalık sonucu gençlerin yaşadığı olumsuz duygu ve düşünceler kimlik kazanma ve sosyalleşme süreçlerine olumsuz etki yaratmaktadır. Aynı zamanda bu davranışlara maruz kalan gençlerin yaşadığı öfke, intikam, nefret ve aşağılanmışlık duygusu, gençleri hem bireysel gelişim hem de sosyal ilişkiler açısından olumsuz olarak etkileyen duygulardır. Bu duyguları yaşayan gençler hem kendilerine hem de topluma yabancılaşmaya ve psiko-sosyal problemler yaşamaya yatkın olabilmektedirler. Bu çalışma ile de olgu özelinde sanal zorbalığın cinsel istismar ve çocuk üzerindeki etkisine dikkat çekilmeye çalışılmıştır.

Kapsamı geniş olan ve etkisinin birçok soruna yol açtığı düşünülen sanal zorbalık konusuna multidisipliner bir yaklaşımda bulunulması gerekmektedir. Sanal mağduriyet ve sanal zorbalığa yönelik ön çalışmaların yapılarak gerekli müdahale programlarının geliştirilmesi için, disiplinler arası bir anlayışla çalışılmalıdır. Multidisipliner yaklaşım içerisinde genelci sosyal hizmet bakış açısıyla yola çıkılarak sistem ve ekosistem yaklaşımı çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğinden, sosyal hizmet mesleği sanal zorbalık ile mücadelede aktif bir rol oynamalıdır.

GÜÇLENDİRME YAKLAŞIMI ÇERÇEVESİNDE EVLİLİK İLİŞKİLERİ VE SOSYAL HİZMET: KEÇİÖREN ÖRNEĞİ

Mehmet Kahriman[1], Bilge Önal Dölek[2]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Sosyal toplumların tümünde evlilik, birlikte yaşam ve neslin devamı ilkesi çerçevesinde bireyler eş olma, yuva kurma hayali veya faaliyeti ya da ailesinde eş olmanın devamlılığı gayreti içerisindedir. Evliliğin aile yaşam döngülerinden bir evresinde eşlerden birinin veya her ikisinin de aile düzeni içerisinde yardım alacak duruma düşmesi mümkündür. Toplumun her kesiminden ailenin sağlıklı işleyebilmesi için bireylerin aile içerisinde etkin bir fert olarak vazife alması veya rolünü oynamada sıkıntıya düşmeden aktif rolünü icra edebilmesi gerekmektedir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Ailelerin yaşam döngülerinde eşin veya eşlerin karşılaştıkları iletişimsizlik; eş olamama duygusu, aile yapısındaki çözülmeler karşısında çaresizlik, yardım alamama, yardıma ulaşamama gibi sıkıntısı/ları olmaktadır. Böyle durumlarda yardıma ulaşmış olanlara, eşlere, aile arabulucuları, aile danışmanları, psikologlar, psikiyatrisiler ve sosyal hizmet uzmanları gibi meslek elemanları yardımcı olmaya çalışırlar. Bu durumdaki ailelere sosyal hizmet disiplini içerisinde bireylere mikro, mezzo veya makro düzeyde yardımda bulunulmaktadır. Eşlerin veya aile bireylerinin sosyal yaşama tekrar adapte edilmesinde, güçlendirilmesinde, sosyal hizmet uzmanlarının rolünün, mesleki bilgi, beceri ve değerleriyle katkısının nasıl olduğu ortaya konmaya çalışılacaktır.

TARTIŞMA

Sosyal hizmet; insanların iyilik durumunun geliştirilmesi için insan ilişkilerinde sorun çözmeyi, güçlendirmeyi ve özgürleştirmeyi amaçlayan ve bunun için insan davranışlarına ve sosyal sistemlere ilişkin teorilerden yararlanarak insanların çevreleri ile etkileşim noktalarına müdahale eden bir meslektir. Sosyal iletişim araçları, görsel ve yazılı medya, farklı kültürlerden etkileşim, sosyoekonomik gelişmeler aile ve bireyleri içerisinde bir takım iletişimsizlik ve çatışmalara sebep olmaktadır. Yardım almayı arzu edene, tespit edilen eşe veya eşlere, sosyal hizmet desteği günün koşullarına göre sosyal hizmet uzmanları tarafından verilmelidir. Ailelerin genel yapıları iyi tespit edilmeli, yaşam döngüsü, sosyo-ekonomik durumu, bireylerin her birinin psiko-sosyal durumu/ları tespit edilmeli. Günün koşulları da değerlendirilerek etraflı bir çalışmayla bireyler güçlendirilmeli ve onlar için şartlar uygun hale getirilmeli.

SONUÇ

Sosyal Hizmet, insanın olduğu her yerde var olmaya azmetmiş bir meslek dalıdır. Sosyal hizmet eşlerin güçlendirme yaklaşımı çerçevesinde evlilik ilişkilerinin incelenmesi ve değerlendirilmesi, ailenin sosyal uyumunun daha da güçlendirilmesi üzerinde çalışır. Evlilik ilişkileri üzerinde güçlendirme yaklaşımının nasıl bir rol oynadığını göstermesi, sosyal hizmet mesleğinin evlilik ilişkilerinin desteklenmesinde ne tür rol ve işlevlerinin olduğunu göstermesi açısından önem taşımaktadır. Evlilik ilişkilerinin zarar görmemesi, sosyal hizmetin eşlere her bakımdan destek vermesi, sosyal desteklerin önemini vurgulaması, sosyal duyarlılık, çevresinde olup bitene sessiz kalmama ve benzeri değerlere atıfta bulunması açısından önem taşıdığı düşünülmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Sosyal hizmet, güçlendirme, ailede eşler, iletişim, evlilik ilişkileri**.**

[1] Turgut Özal Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi

[2] Turgut Özal Üniversitesi Sosyal Hizmet Öğretim Üyesi

ÇEMBERİMDE GÜL OYA (KADINLAR İÇİN BİR ŞEMSİYE PROJE)

Nigar Etizer Karacık[1], Nuran Akıncı[2], Dilek Özbay[3], Yeşim Çanlıoğulları

GİRİŞ

"Her yıl yüzlerce kadının öldürüldüğü ülkemizde, sorunun büyüklüğü, çalışma alanının zorluğu ve risklerine rağmen bir avuç kadınla sorunlarımızın paylaşıldığı ve yaşadığımız çevrenin kaynaklarını, kendi içsel gücümüzü kullanarak mücadelemizi şekillendirdik. Kendimiz ve kızlarımız için daha yaşanılası bir ortam yaratabilmek, biraz soluk alabilmek, kendi türkülerimizi söyleyebilmek, kendi onurumuzu koruyarak, herkese var olduğumuzu gösterebilmek istedik."

"Çemberimde Gül Oya" Çanakkale Toplum Merkezinde uygulanmakta olan çeşitli kadın projelerinin birleşmesinden meydana gelmiş bir şemsiye projedir.

Bu çalışmada kadınların; ülkemizde yaşanan hızlı sosyo-kültürel değişimlere ayak uydurabilmesi, toplumsal yaşamın içinde görünür olabilmesi, temel haklar konusunda duyarlılıklarının arttırılması, kendileriyle, aileleriyle ve yakın çevreleriyle kurdukları ilişkilerinin daha eşitlikçi bir ortama çevrilmesinde strateji geliştirebilmeleri çalışmanın belkemiğini oluşturmuştur.

Çalışmamızda, temel insancıl değerleri benimsemek ve tüm insanların eşit olduğuna, değerli olduğuna inanmak ve insan onuruna saygılı, demokratik bir yaklaşımı öncelemek uygulamanın mutfağındaki temel değerler olarak kabul edilmiştir. Kadınların birey olarak, bireysel kimliklerinin "biricikliği" göz ardı edilmeden, özgüven gelişimine katkıda bulunabilecek bir perspektifle, bir uygulama planı oluşturulması hedeflenmiş ve planda aşağıdaki alanlarda gelişme kaydedilmesi amaçlanmıştır:

-Kadınların mevcut kaynaklara erişimlerini kolaylaştıracak bir sosyal hizmet stratejisinin benimsenmesi,

-Kadınların mevcut sorunlar çerçevesinde fikir üretmelerinin sağlanması, mevcut uygulamaları ve yasaları tartışabilir düzeye gelmeleri,

-Onurlarını koruyarak, isteklerine saygı duyarak, yaşadıkları sorunlar ile mücadele etmelerini kolaylaştıracak mesleki planların yapılması,

-Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve şiddetle mücadele etmek için korunma ve güçlenmelerine yardımcı olacak destekleyici sosyal hizmet çalışmalarına ulaşmalarının sağlanması,

Toplum Merkezleri Çanakkale'de bu stratejinin uygulamaya konulabilmesi açısından önemli bir uygulama alanı olarak kullanılmıştır. Kadınlar için güvenilir bir ortam yaratarak; bir yandan şiddetin farkına varmalarını sağlamak, yaşadıkları şiddet ile mücadele becerisi geliştirmelerine yardımcı olmak, bir yandan da diğer kadınlar ve mahalleli ile dayanışma güçlerini arttırarak güçlenmelerine yardımcı olmak planlanmıştır. Kadın ve ailesiyle ilgili farklı alanlarda çalışma yapılmasına imkan sağlayacak bir çatı oluşturmuş ve kadınların yaşadıkları sosyal sorunlara karşı " farkındalık kazanmaları" açısından gözle görünür katkılar sağlamıştır.

PROJENİN AMAÇLARI

Çanakkale'de yürütülen ve toplum merkezleri katılımcıları tarafından hazırlanan veya uygulanan kadın çalışmalarının birleştirilmesi, bir bütünlük içinde uygulanabilmesi ve yaygınlaştırılması,

Hizmet Bölgemizde ikamet eden kadınların içinde yaşadıkları toplumda varlıklarını gösterebilmeleri, üretim faaliyetlerine katılabilmeleri,

Sorunlarının farkına varabilmeleri ve dayanışmayla çözüm üretebilmeleri,

Kadınlara yönelik ayrımcılıkları fark edebilmeleri ve toplumda bu konuda farkındalık yaratma ile ilgili çalışabilmeleri,

Kadın erkek ayrımcılığı ile ilgili mevcut sosyo-kültürel yapı ile mücadele etme becerisi kazanmalarının sağlanması.

---

[1] Sosyal Hizmet Uzmanı

[2] Sosyal Hizmet Uzmanı

[3] Sosyal Hizmet Uzmanı

PROJENİN UYGULAMA YÖNTEMİ

Sosyal grup çalışması, kişisel çalışma ve toplumla çalışma yöntemleri uygulanmıştır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Projenin sonucunda 53 grup çalışması gerçekleştirilmiş, iki açık semt pazarının kadınlara verilmesi, kadınların bağımsız olarak dernekleşebilmeleri, kadın derneklerinin işbirliğine dayalı platform oluşması sağlanmıştır.

IŞIĞINI YAK MEKTUBUNU BIRAK

Nigar Etizer Karacık[1], Gülay Sarışen, Birgül Alparslan

GİRİŞ

İnsan haklarının çok önemli bir ayağı olan cinsiyet eşitliğinin tüm alanlarda sağlanması sosyal hizmetin temel çalışma konularından biridir. Kadınların ve erkeklerin insanlık onuru, değeri, yasalarla korunan hakları açısından tam anlamıyla eşit olmasının sağlanması için gerekli destekleyici, güçlendirici, dönüştürücü çalışmaların öncelikli olarak ve zorunlu bir şekilde gerçekleştirmesi önemlidir.

Bizim çalışmamızda 19 Kasım ve 20 Kasım tarihlerinde başlayan ve bir yıl boyunca grup çalışmaları yoluyla yürütülen, yılın ve grupların tamamlanması ile sonlandırılan ve sokak etkinlikleri ile halka duyurulan bir döngü vardır. Her yıl geniş katılımlı (anne-baba- çocuklardan oluşan) toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına dikkat çekmek amacıyla gerçekleştirilen sokak toplantılarının ardından, o yıl içinde çocuklara ve ailelere yönelik çeşitli grup çalışmaları düzenleyerek bir yıl sonra o çalışmaların yine sokakta sunulması ve yeni grupların oluşturulması hedeflenmiştir. Aralıksız beş yıl süren bu çalışmada profesyonel elemanların yanında, gönüllü katılımcıların da emeği özellikle sürdürülebilirlik konusunda etkili olmuştur.

ÇALIŞMANIN AMACI

Toplumsal yaşamda kadınların ve erkeklerin eşit biçimde yer alabilmelerinin sağlanması konusunda bilinç artırmak, çocuklara farkındalık yaratmak, onlara haklarını öğreterek eşitlikçi davranışları içselleştirmelerine yardımcı olmak, anne ve babaları ve öğretmenleri toplumsal cinsiyet ayrımcılığına karşı duyarlılık kazanmaları konusunda bilinçlendirmek ve yaşadığımız kentte yöneticilerin bu konuya karşı duyarlılık geliştirmesini sağlamak ve tüm bunları öncelikle çocuklarla birlikte yapmak amaçlanmıştır.

ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

Grup Çalışması, Toplumla Çalışma, Yaratıcı drama ve Sanat Etkinlikleri, Resim, şiir, kompozisyon, el sanatları alanlarında oluşturulan sanat atölyeleri,

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu çalışma ile kent yöneticilerinde ve halkta toplumsal cinsiyet ayrımcılığına dair farkındalık yaratıldığı düşünülmektedir. Beş yıl boyunca 2500 kişinin katılımı ile sokak etkinlikleri gerçekleştirilmiş, her yıl 4 olmak koşulu ile beş yılda 20 çocuk grubu açılmış, toplumsal cinsiyet ayrımcılığı konusunda farkındalık kazanmalarına yardımcı olunmuştur. Kız-erkek karma gerçekleştirilen bu çalışmada çocuklar hem öğrenmişler hem de haklarını demokratik yollarla dile getirmenin olanağını bulmuşlardır. Ayrıca her yıl bir ebeveyn grubu oluşturulmuş ve TCR konusunda davranış değişikliği sağlamalarına yardımcı olunmuştur.

[1] Çanakkale Sosyal Hizmet Merkezi

SOSYAL HİZMET MESLEĞİ SEÇİMİNDE DEĞERLER ALGISININ ETKİSİ

Hakan Baydur[1], Güler Aydın[2], Gülten Uçan[3], Cemre Bolgün[4], Şeyda Yıldırım[5], Fatih Şahin[6]

GİRİŞ

Değerler sosyal bilimlerin gelişiminden bu yana hep merkezde yer almış bir kavramdır. Değerler yalnızca sosyolojide değil, psikoloji, antropoloji ve diğer disiplinlerde de önemli rol oynamıştır. Değerler kültürel grup, toplum ve bireyleri tanımlamada ve zaman içerisindeki değişimlerini izlemede ve tutum ve davranışların güdüleyici temellerinin açıklanmasında kullanılmıştır. Değerler "bireyin ya da bir toplumsal oluşumun yaşamına yol gösteren ilkelere" hizmet eden, tercih edilen davranış ve oluş biçimleri hakkındaki öğrenilmiş inançlar, olarak tanımlanmıştır.

Bireyin davranışlarında etkili olan temel unsurlardan birisi o kişinin hazır bulunurluk (motivasyon) düzeyidir. Hazır bulunurluk düzeyini ise kişinin beklentileri, harcanacak emek ve elde edilecek değerin öznel olarak algılanışı ile değerlendirilebilir. Ödül olarak adlandırılan sonuca ilişkin bu değer bazen maddi, bazen takdir edilme ya da toplum tarafından onaylanma gibi farklı şekillerde ortaya çıkabilir. Kişinin meslek seçimi çeşitli meslekler arasından en iyi yapabileceğini ve en üst düzeyde doyum sağlayacağını düşündüğü alana ve mesleğe yönelmesidir. İnsanların meslek seçimlerini nasıl yaptıkları ve meslek seçiminin hangi nedenlerin kontrolünde olduğu önemli araştırma konularından biridir.

Sosyal hizmet öğrencilerinin meslek seçiminde sahip oldukları değerler hem mesleki çalışmalarda müracaatçı veya müracaatçı gruplarını tanıma ve uygun müdahale yöntemlerinin belirlenmesi bakımından hem de elde edeceği mesleki ve bireysel doyum açısından önemlidir.

AMAÇ

Çalışmanın amacı; sosyal hizmet öğrencilerinin yaşam değerlerinin meslek seçimi üzerindeki etkisini ortaya koymaktır.

YÖNTEM

Yapılan çalışma bir tarama çalışmasıdır. Araştırma evreni Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü 1. ve 2. sınıf 164 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında 157 kişiye ulaşılmıştır. Araştırmada veri toplama, araştırmacılar tarafından oluşturulan bir anket yardımıyla özbildirime dayalı olarak, Haziran 2015 tarihinde yürütülmüştür. Uygulanan anketin ilk bölümü araştırmaya katılanların sosyo-demografik bilgilerinden oluşurken ikinci bölümde Meslek ve Alan Seçiminde Motivasyon Ölçeğinin (MASMÖ) ve üçüncü bölümde Schwartz Değerler Anketi (SDA) bulunmaktadır.

MASMÖ'nün içsel alan seçimi, dışsal alan seçimi, içsel meslek seçimi ve dışsal meslek seçimi olmak üzere 4 boyutu ve 24 maddesi bulunmaktadır. MASMÖ Mayr (1998) tarafından geliştirilmiş ve Atav ve Altunoğlu tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek maddeleri bu çalışmada sorgulanırken mesleki alan ile ilgili sorularda ifadeler "sosyal hizmet mesleği/alanı" olacak şekilde kurgulanmıştır. SDA ölçeği Schwartz tarafından (1992) geliştirilmiş 57 ifade ve 10 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Kuşdil ve Kağıtçıbaşı (2000) tarafından yapılmıştır.

Araştırmanın bağımlı değişkeni MASMÖ alan puanları, bağımsız değişkenleri bireye ait temel sosyodemografik veriler ve SDA alt boyutlarından elde edilen puan dağılımlarıdır. Araştırmadan elde edilen verilerin tanımlayıcı özellikleri olarak sayı ve yüzde dağılımları ile ortalama±standart sapma, ortanca, en küçük ve en büyük değerleri sunulmuştur. Çözümleyici aşamada gruplar arası karşılaştırmalar için Mann Witney U testi ile Spearman korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Anlamlı bulunan değişkenler çok değişkenli lojistik regresyon analizine tabi tutulmuştur. Tüm karşılaştırma istatistiklerinde $\alpha<0.05$ kesme

[1] Yrd.Doç.Dr., Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

[2] Arş.Gör., Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

[3] Yrd.Doç.Dr., Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

[4] Arş.Gör., Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

[5] Yrd.Doç.Dr., Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

[6] Prof.Dr., Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

değeri olarak kabul edilmiştir. Verilerin işlenmesi ve çözümlenmesinde SPSS 21.0 istatistik paket programı kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılanların %48.4'ü birinci sınıf (n=76), %45.2'si birinci öğretim öğrencisidir. Öğrencilerin %46.1'i erkek, yaş ortalaması 19.8±2.0'dır. Katılımcıların %50.0'si en uzun süre ile kent merkezinde yaşadıklarını bildirmiştir. %38'9'u burs almaktadır. Katılımcıların %43.5'inin anne, %29.6'sının baba eğitimi ilkokuldur. Ortanca kardeş sayısı 3 ve ailenin ortanca geliri 2000 TL. olarak bildirilmiştir.

Katılımcıların %42.7'si birinci, %51.3'ü ikinci YGS sınavında bu bölümü okumaya hak kazanmıştır. Bu üniversitedeki bölümü tercih sırası ortalaması 8.7±7.3, ortancası 6.5 olup, 1/3'ü ilk üç tercih içerisinde, yaklaşık yarısı ise ilk altı tercih içerisinde seçim yapmıştır. Bölüm tercihi nedenleri sorgulandığında ilk sırayı %85.2 ile "iş olanaklarını iyi olması", ikinci sırayı %69.7 ile "tamamen kendi tercihim", üçüncü sırayı %68.2 ile insanlara yardım etmek için" ve dördüncü sırayı %62.9 ile "kendimi yardımsever biri olarak gördüğüm için" seçenekleri yer almaktadır. Öğrencilere bu bölümü seçmekten ne kadar hoşnutsunuz diye sorulduğunda %34.9'u son derecede, %34.2'si çokça, %23.0'ü orta derecede, %6.6'sı çok az ve %1.3'ü hiç yanıtlarını vermiştir.

MASMÖ ile SDA boyutları arasındaki birliktelik incelendiğinde: içsel alan seçim nedenleri boyutu ile öz-yönelim, evrenselcilik, iyilikseverlik, uyma ve güvenlik boyutları arasında pozitif yönde anlamlı düzeyde korelasyon elde edilmiştir ($p<0.05$). İçsel meslek seçim nedenleri ile öz-yönelim, evrenselcilik, iyilikseverlik, geleneksellik, uyma ve güvenlik arasında da benzer pozitif korelasyon görülmektedir ($p<0.05$). Dışsal alan meslek seçim nedenleri ile hazcılık ve geleneksellik arasında düşük düzeyde pozitif korelasyon bulunurken, evrensellik ile negatif düşük düzeyde korelasyon elde edilmiştir($p<0.05$). Dışsal meslek seçim nedenleri boyutu ile hazcılık, uyarılma ve güç boyutları arasında pozitif yönde anlamlı korelasyon mevcuttur ($p<0.01$).

Sosyodemografik değerler ile MASMÖ boyutları arasındaki ilişki incelendiğinde ise öğrenim türü (birinci veya ikinci öğrenimde olma) ile meslek seçimi boyutları arasında ilişki bulunamazken, bulunulan sınıf ile içsel ve dışsal alan meslek seçimi arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Cinsiyet karşılaştırması yapıldığında ise kadınların içsel alan ve meslek seçim boyutları puanlarının erkeklere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülürken ($p<0.001$), dışsal alan seçim nedenleri puanının erkeklerde daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

Çok değişkenli lojistik regresyon analizi indirgenmiş son modele göre içsel alan ve içsel meslek seçim nedenleri ile evrenselcilik boyutları arasında anlamlı düzeyde ilişki saptanırken, dışsal alan seçim nedenleri ile öğrencinin sınıfı, hazcılık, evrenselcilik ve geleneksellik boyutları arasında ve dışsal meslek seçim nedenleri ile güç boyutu arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur ($P<0.05$).

SONUÇ

Araştırmaya göre öğrencilerin sosyal hizmet bölümünü seçim nedeni iş olanakları, kendi tercihleri ve insanlara yardım etme güdüsünün ön planda olduğu belirtilmiştir. Meslek ve alan seçim nedenleri ile hazcılık, evrenselcilik, geleneksellik ve güç değerlerinin etkili olduğu bulunmuştur. Sosyal Hizmet mesleğinin seçiminde bireylerin insani değer boyutlarına ve geleneksel algılayışlara önem verdiği belirlenmiştir.

EBRU SANATININ ENGELSİZ YÜREKLERE DOKUNUŞU 'SODES PROJESİ ÖRNEĞİ'

Betül Coşkun[1]

ÖZET

Sanat, sözle ifade edilemeyenin sembolü haline gelmiştir. Sanat terapisi ise, sanatın ve terapinin kaynaşması, kişinin kendi ile yaptığı diyaloğu olmuştur. İşte tam da bu noktada eskiden beri Türk Uygarlıklarında en etkili terapi yöntemlerinden biri olarak kabul görmüş Ebru Sanatının ruha hitap ettiğini, bu sanatı uygulayanlar ile çıkan ebrulara bakanların, insanın özünü keşfetmesi ve maneviyatını güçlendirmesi yolunda ilerleme kaydettiği görülmüştür. Ebru Sanatının da özellikle engelli bireyler üzerinde etkisi gözlenmiştir. Bir nevi sanat terapisi yerine geçmiştir. Sanat terapisi sözün bittiği, yetersiz kaldığı yerde başlamıştır. Özellikle Osmanlıdan bu yana Sanat ile terapinin hastalara şifa dağıttığı bilinmekle beraber sanat terapisinin bir psikoterapi yöntemi olarak kullanılması engelli gençlerimizin rehabilitasyonları ve sosyal hayata katılmaları açısından büyük önem taşımıştır. Ebru Sanatı da bu bağlamda engelli bireyler üzerinde aşama aşama uygulanmış ve Ebru sanatının maddi ve manevi kazanımları engelliler üzerinde görülmüştür. Bir proje kapsamında engellilerin sosyal hayata katılmasını arttıracak, başarı duygusunu tadacak, yeteneklerini keşfedecek ve özgüvenlerini arttırmada yardımcı olacak sanatsal etkinlikler kapsamında ebru sanatı uygulanmış ve alınan sonuçlar bu sanatın yüceliğini bir kez daha ortaya koymuştur. Bu çalışmada ebru sanatının literatür açısından değerlendirmekten çok birebir yaşayan, hissedilen özelliğini; engelli gençlerimizin gözlerinde göstermek amaçlanmıştır. Çalışma poster bildiri şeklinde sunulacaktır.

ANAHTAR KELİMELER

Sanat, ebru sanatı, sanat terapisi, engelli bireyler.

[1] Arş. Gör., Batman Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi. betulcoskun_@hotmail.com

KLİNİK ODAKLI SOSYAL HİZMET MÜDAHALESİNDE BAĞLANMA KURAMININ ÖNEMİ

Cengiz Özbesler[1]

ÖZET

İnsanın yaşamında annenin ya da bakım verenin sıcak, duyarlı, gereksinimleri karşılamaya hazır, güvenli ve bağlanabilir olması çocuğun gelişiminde ciddi bir öneme sahiptir ve ilerleyen yaşamında sağlıklı ve doyurucu ilişkiler kurma kapasitesinde önemli bir zemin oluşturmaktadır.

Bowlby'e göre, bebeğin kurduğu ilk ilişki onun bakım sorumluluğunu üstlenen anne ya da anne yerini alabilecek bir yetişkin ile gerçekleşmektedir. Bu nedenle bağlanmanın bebek açısından yaşamsal bir değeri vardır. Bu güvenli ilişki bireyin yaşamının ileri dönemlerinde de kendisi ve diğerleri hakkında olumlu modeller geliştirebilmesi için temel bir yapı oluşturmaktadır. Bowlby, bebek ve bakım veren arasında kurulan güvenli bir bağlanma ilişkisinin onun gelişimsel gereksinimlerinin tutarlı biçimde karşılanmasının, bebek çevreyi keşfederken bakım verenin geri dönülebilecek güvenli bir liman olmasının ve yaşama dair bir güvenlik duygusu geliştirebilme şansı vermesinin çocuğa sağlıklı bir psikolojik gelişim olanağı sağladığını belirtmektedir. Fakat bebeğin bu gereksinimlerinin yeterli düzeyde karşılanmaması durumunda da bazı psikopatolojilerin gelişebileceğini özellikle vurgulamaktadır.

Bağlanma kuramı, klinik odaklı sosyal hizmet müdahalelerinde, aile ve çocuğa yönelik sosyal hizmet uygulamalarında, özellikle korunmaya muhtaç çocuklarla ilgili mesleki çalışmalarda, korunmaya muhtaç çocuklara yönelik bakım modellerinin geliştirilmesi sırasında alınacak kararlarda oldukça önemli bir yere sahiptir. Terk edilen bebeklerin, korunmaya muhtaç çocukların koruma ve bakım gereksinimlerinin karşılanması için verilecek mesleki kararlarda, koruma altına alınmış ve kurum bakımının farklı bakım modellerinden yararlanan diğer çocukların gelişimsel gereksinimlerinin sağlıklı biçimde karşılanmasında, çocuğun güvenli bağlanma ilişkisi geliştirmesinde koruyucu önleyici çalışmalarda bağlanma kuramı önemli bir yere sahiptir. Korunmaya muhtaç çocuğun ailesi yanında desteklenmesi, koruyucu aile yanına yerleştirilmesi, yerleştirme öncesi çocuğun ve ailenin hazırlanması, öz ailesiyle ve kardeşleriyle bağlarının güçlendirilmesi ve sürdürülmesinde, evlat edinme öncesi, sırası ve sonrasında anne baba ve çocuk ilişkilerinin yapılandırılmasında, çocuğun uyumunu kolaylaştıran güvenli aile içi ilişkilerin yapılandırılmasında da bağlanma kuramı kadar, nesne ilişkileri kuramı, aile terapisi kuramları, gelişim kuramları gibi farklı kuramlardan yararlanarak çalışmak profesyonel sosyal hizmet müdahalesinde ciddi anlamda önemlidir.

Ayrıca, korunmaya muhtaç çocukların koruma kararlarının kaldırılmasını izleyen dönemde öz ailesinden diğer bireylerle bağlarının güçlenmesi ve sürdürülebilir olmasında, işe yerleştirme sonrasında iş ortamında sağlıklı güvenli ilişkiler kurabilmelerinde, benlik saygılarının, öz güvenlerinin desteklenmesinde, ikili ilişkilerinde sağlıklı güvenli ilişkiler kurarak yuva kurabilmelerinde güvenli bir bağlanma temeli oluşmasında bağlanma kuramı önemlidir.

Bağlanma kuramı, evlilik öncesi danışmanlık, boşanma öncesi, sırası ve sonrasında anne baba çocuk ilişkilerinin çalışılmasında, bileşik ailelerle tek ebeveynli ailelerle yürütülecek olan çalışmalarda da sosyal hizmet müdahalelerinde önemli bir kuramdır.

Bu çalışmada bağlanma kuramının özellikle aile ve çocuklara yönelik mesleki uygulamalarda, politikaların geliştirilmesinde ve klinik odaklı sosyal hizmet müdahalelerinde önemi örneklerle tartışılacaktır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Bağlanma, bağlanma kuramı, sosyal hizmet, sosyal hizmet müdahalesi.

1 Doç. Dr., Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi.

AİLELERLE ÇALIŞMADA FOTOĞRAFLARIN KULLANIMI

Cengiz Özbesler[1]

ÖZET

Fotoğraflar, zihnimizin ayak izleridir, hayatımızın aynaları, kalplerimizden gelen yansımalar, bazen de sessiz bir dinginlik içinde ellerimizde tuttuğumuz dondurulmuş anılarımız, sonsuza kadar olmasını istediğimiz dileklerimizdir. Fotoğraflar bireylerin devam eden yaşamlarında önemli durumlara ilişkin öyküleri, görsel ayak izlerini daha görünür hale getirirler. Bireyler fotoğraflara baktıklarında spontan olarak belli anlamlar yaratırlar. Bu anlamlarda kendi içinde önemli duyguları barındırırlar. Aynı fotoğrafa bakan her bir aile üyesinin fotoğrafta gördükleri ile ilgili duyguları, algısı, fotoğrafta yer alanların onun için anlamı ve ifade etmek istedikleri farklı olabilmektedir.

Aile terapisinde fotoğraflarla çalışma önemli teknikler arasında yer almaktadır. Fotoğraflar, aile bireylerinin bir arada ya da tek tek farklı anlarda çekilmiş fotoğrafları, bu fotoğrafların çekildiği sıradaki duyguları, düşünceleri, anıları ya da belli yaşam durumlarında çekilmiş diğer fotoğraflar, bu fotoğraflarda yer alan bireylerle ilgili duygular, düşünceler, anılar, ilişkilerle ilgili ayrıntıların anımsanması, canlandırılması amacıyla kullanılmaktadır. Ayrıca fotoğrafların kullanımında aile içi iletişimin güçlendirilmesi, duyguların ifade edilmesi ve paylaşılması da hedeflenmektedir. Terapi sürecinde çalışırken her çeşit fotoğrafla çalışılabileceği, bir sınırlama olmadığı, hatta videolarla da aynı amaçlarla çalışılabileceği bildirilmektedir.

Fotoğraflarla çalışma ve etkileşim sürecinde; bireylerin kendilerini tanımaları, bireysel farkındalıklarının geliştirilmesi, aile üyeleri arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi, pozitif değişimin aktive edilmesi, çatışmaların çözümü ve azaltılması, görsel okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi, ilişkilerin güçlenmesi ve derinleştirilmesi, iletişim hatalarının, algıların düzeltilmesi, emosyonel iletişimin güçlendirilmesi, bireysel farklılıklara saygı ve farkındalık becerilerinin geliştirilmesi gibi amaçlarla çalışılmaktadır.

Bu çalışmada, farklı amaçlarla ailelerle çalışmada fotoğrafların kullanımı tekniği örneklerle tartışılacaktır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Fotoğraflarla çalışma, aile terapisi, aileye yönelik sosyal hizmet.

1 Doç. Dr., Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi.

ANKARA AKYURT YAŞAMEVİNDEKİ YAŞAYAN YAŞLILARIN YAŞAM KALİTESİ VE BEDEN ALGILARI

Bülent Öngören[1], İshak Aydemir[2]

GİRİŞ

Yaşlılık fiziksel, ruhsal ve sosyal anlamda bir gerilemenin yaşandığını bir dönem olup, bu dönemde bireyin yaşam kalitesinde ve bedeninde olup bitenleri algılanmasında değişimler olmaktadır.

AMAÇ

Araştırma yaşlı bireylerin fiziksel düzeylerini, yaşam kalitelerini ve bunları onların nasıl algıladığını ölçmeye çalışacaktır.

YÖNTEM

Çalışma Ankara Akyurt'daki Yaşam evinde yapılmıştır. Huzurevinde 50 yaşlı bulunmakta olup, bütün yaşlılarla görüşme ve gözlem yapılmıştır. Araştırmada yaşlı bireylerin fiziksel düzeylerini, yaşam kalitelerini ve bunları onların tarafından nasıl algılandığını ölçülmüştür. Anketi oluşturulurken literatür taraması yapılmış, daha sonra çeşitli sorular oluşturulmuş olup, Beden Kitle İndeksi (BKİ), SF-36 Yaşam Kalitesi Ölçeği, Vücut Algı Ölçeğinden (Body Cathexis Scale) oluşan soru formunun ilk kısmında demografik bilgilerin yer aldığı sorular eklenmiştir. Sorular benzer çalışmalardan derlenerek, araştırmanın ruhuna ve hipotezlere uygun şekilde kullanılmıştır. Bulgular SPSS 17 ile değerlendirilmiştir. verilerin analizinde frekans (f) dağılımı, yüzdelik, t testi ve korelasyon tekniği kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde .05 anlamlılık düzeyi benimsenmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmada bireylerin kronik hastalıkları olduğu, sağlık algılarının azaldığı, günlük aktivitelerinde fiziksel kısıtlılık olduğu, fiziksel fonksiyonlarının azaldığı, bedensel enerjilerinde azalma olduğu ve yaşam kalitesinin düştüğü tespit edilmiştir.

Ayrıca yaşam kalitesi ölçeğinin yaşlı gruba görece uygunluğu da test edilmiştir. Yaşam evi yaşlılarının çoğunluğunun en az bir, 1/3'ünün birden fazla kronik hastalığı olduğu, diyabet ve hipertansiyonun da en fazla görülen hastalıklar olduğu tespit edilmiştir. Yaşlıların 1/3'ü sağlıklarını iyi ve çok iyi olarak nitelemesine rağmen, çoğunluğu fiziksel kısıtlılığı olduğunu, fiziksel fonksiyonlarının, günlük bireysel bakımlarını yapabilme ve etkinliklere katılabilme düzeylerinin azaldığını ifade etmiştir. Yaşın ilerlemesiyle bireylerin beklentilerinin azalması ve gündelik işlerini yapabilmesi yeterli görülmesi bedenden beklentiyi azaltması yaşlıların beden algı düzeylerinin artmasına neden olmuştur.

Son olarak yaşa bağlı kronik hastalıkların yoğun bir şekilde görülmesine rağmen yaşlıların beden algı düzeylerinin yüksek oluşu olumlu bir durum olarak nitelenmiştir. Günlük aktivitelerini ve etkinliklere katılma düzeyleri, kendini zinde hissetme, algılanan sağlık algısının yüksek oluşu beden algısının olumlu olarak görülmesine neden olmaktadır. Yaşam kalitesinin yüksek olması ve beden algısının yaşa rağmen yüksek oluşu, beklentiye oranla bedenin mevcut durumunun daha iyi olarak algılandığını göstermektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Yaşlı, yaşlılık, yaşam kalitesi, beden algısı, Yaşamevi.

1 Dr. (Sosyolog) Muğla Halk Sağlığı Müdürlüğü

2 Doç.Dr. Turgut Özal Üniversitesi

EBEVEYN KABUL-RED KURAMININ SOSYAL HİZMET MÜDAHALESİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ

Sehtap Bayin[1]

ÇALIŞMANIN TEMELİ

Ebeveyn kabul-red kuramı tüm insanlar için önemli olan kişiler tarafından sıcaklık almaya ihtiyaçları temel varsayımıyla hareket etmektedir. Bundan hareketle temel yaklaşımı bireylerin yüksek yararı gözetilen sosyal hizmet mesleğinde ilgili kuramın yeri ve öneminin araştırılması hedeflenmektedir.

ÇALIŞMANIN AMACI

Temelleri 1930'lu yıllara dayanan sosyokültürel sistemler modelinden geliştirilmiş olan ebeveyn kabul-red kuramının sosyal hizmet müdahalesindeki yeri ve önemi değerlendirilecektir.

TARTIŞMA

Ebeveyn Kabul ve Reddi (EKAR) Kuramı, tüm dünyada ebeveyn kabul-reddinin nedenlerini, sonuçlarını ve diğer ilgili değişkenlerle ilişkilerini kanıtlara dayalı olarak açıklamaya çalışan bir sosyalizasyon ve yaşam boyu gelişim kuramıdır. Ebeveyn kabulü ve reddi, ebeveynliğin sıcaklık boyutunun iki zıt ucunu temsil etmektedir. Diğer bir ifadeyle ebeveyn kabulü, ebeveynliğin sıcaklık ve sevgi boyutunun bir ucunda oluşurken, ebeveyn reddi sıcaklık ve sevginin olmadığı diğer ucunda oluşmaktadır. Kurama göre, tüm insanlar kendileri için önemli olan kişilerden (çocuklukta anne ve babalardan) olumlu tepkiler alma ihtiyacı hissetmektedir. Buradaki olumlu tepkiler sevilme, rahatlık, ilgi, bakım gibi temel davranışlardır. Aslında bunlar da kuramın sıcaklık boyutunu oluşturmaktadır. Çocukluk dönemindeki ebeveyn-çocuk arasındaki ilişki kalitesi çocuğun gelecek yıllardaki psikolojik sağlığının önemli belirleyicisi olduğu vurgusuna istinaden sosyal hizmet disiplini bu bilgi temeli ışığında kuramın sonuçlarından nemalanarak değerlendirmelerini yapması gerekmektedir.

SONUÇ

Çocukların ruhsal gelişimi için ebeveyn-çocuk ilişkileri önemli yere sahiptir. Mikro ve mezzo düzeyde çalışma sosyal hizmet müdahalesi gerçekleştiren Sosyal Hizmet Uzmanları ebeveyn kabul-red kuramı ışığında değerlendirmesi faydalı olacağı düşünülmektedir. Müdahale çalışmalarında kuramın yer alması ebeveyn-çocuk ilişkileri konusunda ülkemizde yapılan çalışmalarda üzerinde durulmamış konuların ortaya çıkmasına katkıda bulunulacağı öngörülmektedir.

Bu çalışmanın sonucunda, Türkiye'de yapılacak yeni çalışmalar için katkıda bulunabileceği düşünülmektedir.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Ebeveyn kabul-red kuramı, sosyal hizmet müdahalesi.

1 Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi, Manisa Halk Sağlığı Müdürlüğü Sosyal Hizmet Uzmanı

BİR SOSYAL HİZMET GÖNÜLLÜSÜ : H. REYZİ PAMİR

Emel Pamir Danışoğlu, Temel Pamir

ÖZET

Halil Reyzi Pamir yetim bir çocuk olarak 1913 yılında dünyaya gelir. Düşünce dünyasında iz bırakan düşünür ve pedagog Alfred Rufer Pestalozzi ile benzer bir yazgıyı paylaşması, büyük olasılıkla ilerleyen yaşamında etkili olacaktır: Bir babanın eksikliğini her zaman duyumsayan Pestalozzi'nin bu yoksunluğu, daha sonra kendisi gibi olan çocuklara yönelmesine neden olduğu gibi; çeşitli nedenlerle öz anası, babası ile birlikte yaşamak gibi en doğal hakkından yoksun kalan kimsesiz çocuklar da H.Reyzi Pamir'in duygu, düşünce ve eylem dünyasını oluşturacaktır.

Meslek yaşamına kısa bir öğretmenlik döneminden sonra 17.Nisan.1940 tarihinde çıkarılan "Köy Enstitüleri Kanunu" doğrultusunda yaşama geçirilen 21 köy enstitüsünden biri olan Malatya-Akçadağ Köy Enstitüsü'nün kuruluşunda görevlendirilerek devam eder. "İş içinde, iş yaparak, iş için eğitim ile öğretim ve eğitim sınırlı bir amaç olarak değil, toplumsal gelişme ve değişmenin aracı olmalıdır" temel ilkeleriyle kurulan köy enstitülerinden Akçadağ'da binaların ilk tuğlalarının konulmasından başlayarak binlerce öğretmenin yetiştirilmesi sürecinde, bir diğer anlatımla kuruluşundan kapatılmasına kadar olan dönemde hizmet verdi. Dönemin Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ve Maarif Bakanı Hasan Ali Yücel'den takdir alır. Bakan Hasan Ali Yücel, ürettiği hizmetlerden esinlenerek çocuklarının isim babası olur. Onlara, kuruluşu ve amacı simgeleyen Emel ve Temel isimleri verilir.

Toplamda 1655'i kadın olmak üzere 17341 köy enstitülü öğretmen, 8675 eğitmen ve 1591 sağlıkçı yetiştiren; 15000 dönüm işe yaramaz araziyi verimli hale getiren, 1200 dönüm bağ ve 250 dönüm sebzelik yapan, 250 bin ağaç diken, 900 bin hayvan yetiştiren, yaklaşık 700 bina yapan ve bunları çoğu öğretmen, öğrenci ve köylünün emek gücü ve katkılarıyla, devlet bütçesinden çok az kaynak alarak gerçekleştiren köy enstitülerinin kapatılmasına yakın günlerde, 1950 yılında H.Reyzi Pamir Yozgat'ın Yerköy ilçesi Sarayköyü'nde "Yetiştirme Yurdu" kurmak üzere görevlendirilir. Bu görevinde artık en doğal haklarından yoksun kalan, sevgi açlığı çeken, çocuk haklarından en çok yararlanması gereken ama en az pay alan, en kötü beslenen, en çok sömürülen, dilenciliğe, suça itilen çocuklara hizmet götürecektir.

Sarayköy Yetiştirme Yurdu'nda ağırlıklı olarak büyük kentlerde dilendirilen, cinsel sömürüye uğrayan çocuklar getirilir. Yurdun fiziksel, sosyal ve pedagojik yapılanması iki yıl içinde gerçekleştirilir. Yetiştirme yurdu organize olup işlerlik kazandıktan sonra H.Reyzi Pamir "korunmaya muhtaç çocuklar" konusunda "görgü-bilgi" edinmek üzere Fransa ve İsviçre'ye ya gönderilir.

Dönüşünde Maarif Vekaleti İlk Tedrisat Umum Müdürlüğünde (günümüzdeki ismiyle Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü) "Korunmaya Muhtaç Çocuklar Şubesi Müdürü olarak atanır. 1949 tarihli 5347 sayılı yasa kapsamında 20 dolayında yetiştirme yurdu 1950 - 1957 yılları arasında açılır. 1957 yılında yürürlüğe giren 6972 sayılı Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkındaki Kanun'un hazırlanma ve yasalaşma evrelerinde Maarif Vekaletini (Milli Eğitim Bakanlığı) temsilen görevlendirilir.

Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde münhasıran korunmaya muhtaç çocuklar sorunuyla ilgi ve sorumluluğuyla emekli olduğu 1978 yılına kadar çalışır.

Köy enstitülerine ve korunmaya muhtaç çocuklara verdiği hizmetten o denli mutludur ki, 42 yılı aşan çalışma hayatında, elbette her insan gibi yaşayabileceği sağlık sorunlarına karşın, hiç bir gün sağlık raporu kullanmamıştır.

Yaşamında ilkelerini izlediği ve eyleme dönüştürme çabasında olduğu Alfred Rufer Pestalozzi'nin "...İnsanlar sadece yaptıkları kötülüklerden değil, ellerinden geldiği halde yapmadıkları iyiliklerden de aynı ölçüde sorumludurlar" sözü, 79 yıllık yaşamının bir anlamda özüdür. A.R.Pestalozzi'nin mezarında "Başkaları için çok şey, kendisi için hiçbir şey" yazmaktadır.

41 KERE MAŞALLAH ÖRNEK PROJE ÇALIŞMASI

Nilgün Buz[1], Hasbi Salman[2], Ahmet Bülbül[3]

ÖZET

Mersin'e yaşanan yoğun göç, kentleşmede yaşanan sorunlar, kültürler arasında yaşanan adaptasyon problemleri, teknolojik gelişmelerin getirdiği bireyselleşme süreci gibi birçok etken nedeni ile bütün Ülkemizde olduğu gibi Mersinde ki ''geleneksel aile'' yapısında da keskin değişimler ortaya çıkmıştır. Bu keskin değişimlerden etkilenen geleneksel aile yapısı, izole ve kapalı bir yapıya dönüşmüş, aile içi çatışmalar ile uyum sorunları artmış ve bu döngü ailelerin parçalanmasına ve boşanma sayılarında müthiş bir artış yaşanmasına yol açmıştır.

Bu bağlamda ''sağlıklı aile'' yapısına vurgu yapmak amacıyla 15-21 Mayıs Aile Haftası kapsamında; 21 Mayıs 2015 tarihinde, olasılık dışı örneklemlerden kitle örneklem seçimi ile İlimize bağlı merkez ilçe mahallelerinden seçilmiş, evliliklerinde 41 yılının içinde ya da 41 yılını doldurmuş toplam 69 çift, Mersin Büyükşehir Belediyesi Kongre ve Sergi Sarayında düzenlenen bir yemek organizasyonunda bir araya getirilmiştir. Kent Orkestrasının da bulunduğu bu projede 41 yıldan fazla süre hayatı paylaşmış, geçen uzun yıllara rağmen bir arada olmayı başarmış, yaşlılık sürecine el ele girmiş 69 çift, değerli olduklarını, önemsendiklerini hissedip son derece keyifli anları birbirleriyle paylaşmışlardır. Aynı masada oturan ancak birbirlerini daha önceden tanımayan çiftlerin, birbirleriyle etkileşime geçtikleri, birbirlerine eşleriyle ilk tanışma hikâyelerini anlattıkları gözlenen ve enerjisi çok yüksek bir ortamda gerçekleşen bu buluşma, bu ortamda bulunan herkesi yoğun bir şekilde etkilemiştir.

Bu projenin yerel yazılı ve görsel basında tanıtımının yapılması sonucunda; ''aile ve evlilik '' yapısına yönelik karamsar algıya olumlu bir dokunuş yapılmış, evliliklerin uzun süreli olabileceğine ilişkin görsel ve etkileyici bir kanıt ortaya konularak, projede hedeflenen ''sağlıklı aile'' yapısına vurgu yapılmış ve amaçlanan farkındalığa ulaşılmıştır.

1 Sosyal Hizmet Uzmanı

2 Sosyal Hizmet Uzmanı

3 Sosyal Hizmet Uzmanı-Çocuk Koruma Şube Müdürü

SPONSOR KİŞİ VE KURULUŞLAR

ÇUKUROVA	Çukurova Holding
KÖFTECİ Ramiz 1928 AKHİSAR	Köfteci Ramiz
Sakıpağa 1923	Sakıpağa
80 yıl KULA 80. YIL SPOR KULÜBÜ	Kula 80. Yıl Spor Kulübü Yönetim Kurulu
MANİSAYI MESİR'İ TANITMA VE TURİZM DERNEĞİ MESİR MANİSA 1959	Manisa'yı Mesir'i Tanıtma ve Turizm Derneği
KURUKAHVECİ MEHMET EFENDİ	Kurukahveci Mehmet Efendi
Seyfettin ERKAYA	Manisa Kula 80.Yıl Engelsiz Yaşam Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi
Gizem DALBAYRAK	Özel Yaşam Duru Engelli Bakım Merkezi, İzmir
Mahmut GÜNGÖREN	Özel Çorum Engelli Bakım Merkezi

Teşekkür ederiz.

DESTEKLEYEN KURULUŞLAR

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Manisa İl Müdürlüğü
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İzmir İl Müdürlüğü
Manisa İli Kamu Hastaneleri Birliği Genel Sekreterliği
Adalet Bakanlığı
Sağlık Bakanlığı
Manisa İl Emniyet Müdürlüğü Manisa
Gençlik ve Spor Bakanlığı Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu
Şehzadeler Belediyesi - Manisa